

1988
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

NECİP MAHFUZ

Saray Gezisi

KAHİRE
ÜÇLEMESİ
I. KİTAP

KAHİRE ÜÇLEMESİ BİRİNCİ KİTAP

Saray Gezisi

NECİP MAHFUZ

Türkçesi: Işıl Alatlı

Necip Mahfuz ***SARAY GEZİSİ***

Palace Walk

Türkçesi: Işıl Alatlı

Arapçadan Redaksiyon: Metin Fındıkçı

Yayına Hazırlayan Seyfi Öngider Yonca Hancıoğlu

ISBN 978-9944-198-17-2 2. Baskı, Nisan 2010, İstanbul 1. Baskı, Mart 2008, İstanbul

Bayrı al-quasrayn adıyla Arapça ilk baskı 1956'da yapılmıştır

Yayın Koordinatörü: Gülşen Ülker Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Ebru Öner

Kitap Matbaası'nda basılmıştır

Merkez

Fener Kalamış Cad. No: 93/7

34726 Kadıköy-İstanbul

Tel: 0216 449 98 05 pbx Faks: 0216 348 00 69

hitkitapOhitkitap. com

www. hitkitap. com

Dağıtım

Alemdar M ah. Çatal Çeşme Sok.

No:30 Kat:2 Fırat Han Cağaloğlu-İstanbul Tel: 0212 513 81 57 Faks: 0212 511 62 52 İnternet Satış: www.kuraldisi.net

Arap edebiyatının en önemli figürü, uzun yıllar yaşayan en büyük romancımızdı. Arap romanının gelişmesini neredeyse tek başına sırtladı ve kendisinden sonra gelen genç yazarlar için yeni yollar açtı.

Ahdaf Souief (Arap yazar)

En büyük eseri, *magnum opus'u* **Kahire Üçlemesi** olan Necip Mahfuz, İnglizlerin Dickens'ı veya Fransızların Balzac ve Zola'sı ile karşılaştırılmıştır. Rusların Tolstoy'u, Dosteyevski'si ve Solje-nitsin'i ile de kıyaslanmıştır. Oysa bütün bu büyük yazarlar gibi, aslında Mahfuz her şeyden önce kendisiydi.

Joy Nordlinger (Amerikalı yazar)

Kahire Üçlemesi Arap romanında bir dönüm noktasıdır; bir yandan Arapça roman yazımında bütünüyle yeni bir olgunlaşma düzeyini ifade eder, öte yandan Mısır'ın bağımsızlığı öncesinde orta sınıf Kahire'nin mücadelesini canlı aynnülarla sergiler.

Roger Alletı (Amerikalı eleştirmen)

Mahfuz'un romanlan, binlerce gazete makalesinin veya televizyon belgeselinin yapamayacağı tarzda, bir halkın piskolojisinin içine girme ayrıcalığını okurlarına sağlar.

John Foıvles (İngiliz yazar)

1950’lerin ortalarında yayımlanan ve bir edebiyat şahaseri olan **Kahire Üçlemesi** - Saray Gezisi, Şevk Sarayı, Şeker Sokağı- bir tüccar ailesinin üç kuşağını anlatırken yirminci yüzyılın ikinci çeyreğindeki Mısır’ın toplumsal ve kültürel yaşamını da etkileyici bir şekilde gözümüzün önüne seriyor.

BBC

Kahire Üçlemesi, çok parlak, çok etkileyici... 1920’ler Mısır'ının bütün sihri, sim ve ıstırabı ancak bu kadar insanı bir tarzda an-latılabilir.

New York Times Book Revieıv

Sokaklar, evler, saraylar, camiler ve bunların arasında yaşayan insanlar Charles Dickens’ın anlattığı Londra’nın sokaklarını ve insanlarını çağnştmyor; onlar kadar canlı, onlar kadar sahici...

Neıvsıveek

Bir Tolstoy, bir Flaubert, bir Proust ayarında yazıyor.

Independent

Mahfuz bize dünyanın farklı bir kavranışını sunuyor ve onu ger-**sahici** kılıyor. Dehasının ortaya çıktığı yer sadece koloni dö**nemindeki** Mısır toplumunu tüm karmaşıklığıyla ve bütün yönleriyle göstermesi değil; yarattığı karakterler öyle canlı, öyle sahici ki, onları tanıdıkça ne bu insanlar ne de görüşleri bize artık yabancı geliyor.

Philadelphia Inquirer

Büyük yazarlar genellikle kendi şehirlerinde dolaşırlar. Joyce ve Kafka Dublin ve Prag caddelerinde hayali figürler olmaya devam ediyor. Buenos Aires’in sigara dumanlı ve tango teri kokan kafe-lerinde Borges’ın muzip varlığı hâlâ hissedilebilir. Eski Kahire’de dolaşan ise Necip Mahfuz’dan başkası değildir.

The Economist

Emile Zola gibi Mahfuz da ülkesinin sıradan insanlarını yazdı; işçiler, köylüler, ev kadınlan, esnaf, fahişeler... Fyodor Dostoyevs-ki gibi eserlerinin birçoğu tek bir kente aittir; yani Kahire'ye... Kendisinden önce gelen usta yazarlar Taha Hüseyin ve Tevfik el Hakim gibi "ulusun yazan" rolünü devraldı ve büyük başanyla sürdürdü.

The Nation

Necip Mahfuz sadece bir Hugo veya Dickens değil ama aynca bir Galsworthy, bir Marnı, bir Zola ve bir Jules Romain.

London Revieıv of Books

Necip Mahfuzun romanlarını istila eden bir metafor duygusu hissedilir; ülkesinin içinde bulunduğu durum hakkında açıkça ve doğrudan konuşmak için hayal gücünü kullanan büyük bir sanatçıyı, olağanüstü bir yazan bulursunuz karşınızda.

Washington Post

Kahire Üçlemesi genç Arap yazarlan tarafından yollarının üzerinde dikilen bir Çin Şeddi gibi görünüyor... Bir Kahire ailesinin üç kuşağı yaklaşık 1500 sayfada canlanıyor.

The New York Revieıv of Books

Mahfuz'un yazdığı gösterişli klasik Arapça aşağı yukan Shakes-pear İngilizcesine eşittir.

The New York Times Magazine

Gece yansı uyandı kadın. Niyetlenir, çalar saate bağlı kalmaksızın, hep aynı saatte uyanırdı. Bir an için uyandığından emin olamadı. Henüz tam sıyrılamadığı rüyasında gördükleri zihnini bulandırmıştı. Gözleri hâlâ kapalıydı; uykunun onu kandırmış olabileceği endişesiyle bir iç sıkmü-sı duydu. Başmı hafifçe sallayıp, bakışlarını odanın zifiri karanlığına dikti. Zamanı kestirmesini sağlayacak en ufak bir ipucu yoktu ortada. Sokaktan gelen sesler, şafak sökene dek sürerdi. Kahve ve meyhanelerden yükselen

bu sesleri akşam vakti, gece yansı veya sabah, günün her saatinde duyardı. İçgüdüsü dışında, kocasımn kapıyı henüz çalmadığını ve bastonunun ahşap basamaklarda henüz yankılanmadığını kanıtlayacak hiçbir şey yoktu... Saatin tıkırtısı ve evi kuşatan derin sessizlikten başka.

Onu bu saatte uyandıran, niyeti kadar alışkanlığıydı; gençken edindiği, olgunlaştıkça peşini bırakmayan, kocasından, evlilik hayatının diğer kurallannın yanı sıra öğrendiği eski bir alışkanlık. Gece yansı uyanır, kocasının âlemden dönüşünü beklemeye başlar ve adam uykuya da-lıncaya kadar ona hizmet ederdi. Uykunun baştan çıkancı gücüne direnerek yatakta kararlılıkla doğruldu. Yorganı besmeleyle üzerinden çekip kalktı. Karyola direğiyle pencere pervazını el yordamıyla bulup kapıya yöneldi. Kapıyı açtı. Otuıma odasındaki dirsekli raim üzerinde duran gaz lambasının solgun ışığı içeri süzüldü. Lambanın fanusu,

karanlığın hapsettiği titrek, solgun bir ışık dairesi oluşturuyordu tavanda. Lambayı alıp sedirin yanındaki masanın üstüne koydu. Odayı dolduran ışık, geniş karolu taş zemini, yüksek duvarları ve kirişli tavanı aydınlattı. Alıştığı eşya ve nesneler bütün çıplaklığıyla ortaya çıktı: bir Şiraz halısı, geniş bir pirinç yatak, masif bir gardırop, üzeri farklı motif ve renklerle bezeli, yama işi küçük bir yaygıyla örtülmüş uzun bir sedir.

Kadın, aynaya yöneldi. Kahverengi başörtüsü geriye kaymış, buruşmuş kumral saçları alnına dökülmüştü. Düğümü tutup açtı; örtüyü başının üzerinde sıvazlayıp düzelterek usulca iki ucunu özenle tekrar bağladı. Uykunun son izlerini silmek istercesine yanaklarını ovuşturdu. Kırklı yaşlarında, orta boylu, incecik görünmekle birlikte bedeni yumuşak teninin sınırlarını zorlarcasma dolgun, muntazam ve çekiciydi. Uzunca bir yüzü, geniş alm, ince ve zarif yüz hatları vardı. Küçük, güzel gözlerinin bakışı hülyalıydı. Minik, ince burnunun ucu burun deliklerine doğru hafifçe genişliyor; elle yontulmuş gibi sivrilen çenesi, yumuşak dudaklarının alünda uzanıyordu. Duru, beyaz teni, yanağındaki simsiyah beni iyice belirgin kılıyordu. Yaşmağına sarınıp cumba kapısına ilerlerken, sanki acelesi vardı. Kapıyı açıp, kafes işi ahşap perdeyle çevrili cumbaya çıktı. Bir süre öylece durdu. Sonra başım bir sağa, bir sola çevirerek, onu yabancı gözlerden koruyan kafesin küçük deliklerinden uzunca yola bakmaya başladı.

Cumba, Saray Gezisi'nin tam orta yerinde, altta bir sarnıç ile üst katta bir okul barındıran eski bir binaya bakıyordu. Güneye giden Bakırcılar Caddesi'ndeki saray ile kuzeye giden Saray Caddesi arasında, yani iki saray arasındaki yol tam burada kesişiyordu. Soldaki yol, dar ve dolambaçlıydı. Kasvetli hali, apartmanların uykulu üst katlarında daha bir yoğunluk kazanıyor; yol seviyesinde, gündoğumuna dek kapanmayan kahvehane ve büyük işyerlerinin koca aydınlık kapılarından sızan ışıkla daha göz alıcı oluyordu. Yol, sağa doğru kapkaranlıktı ve daha az ilgi çekiyordu. Bu yönde sadece erken kapanan büyük dükkânlar vardı. Kalla-vun ve Barkuk camilerinin, uzaktan bakıldığında ay ve yıldız ışıltıları altında gece keyfine çıkmış dev hayaletler gibi yükselen minarelerinin dışmda dikkate değer hiçbir şey yoktu. Bu manzarayı, çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir daha da beğenir, daha da sever olmuştu; seyretmekten hiç sıkılmaz, bıkmazdı. Sıkılmak, onunki gibi tekdüze bir yaşamda, belki de önemsiz, anlamsız bir kavramdı. Yalnızlığında ona bu manzara eşlik etmiş; çocukları dünyaya gelmeden önce, günün ve gecenin büyük kısmını tek başına geçirdiği iki katlı, yüksek duvarlı geniş odalan olan bu büyük ev ve derin bir kuyuyu da barındıran tozlu avlusunda, arkadaştan, eşten, dosttan yoksun geçen uzun yıllar boyunca ona bu kuyu eşlik etmişti.

On dördünü doldurmadan evlenmiş; kayınpederiyle kayınvalidesinin ölümünü takiben, kendini bu büyük evin hanımı bulmuştu. Yaşlıca bir yardımcısı vardı ama o da günbatımında avludaki fırın odasmda uykuya çekilir; kadını, cinler, periler, hayaletlerle kaynayan karanlık bir dünyada, gece dünyasında yapayalnız bırakırdı. Muhterem kocası uzun gece gezmelerinden dönünceye kadar bir saat uyuklayacak olsa, bir sonraki saat uyanık yatardı.

Huzur bulmak için evde bir odadan diğerine dolaşmayı alışkanlık haline getirmişti. Hizmetçisi, elinde lambayla kendisine eşlik ederken, korku dolu, arayan, araştıran gözlerle odalan bir bir dolaşırdı. Alt kattan başlar, üst katla devam eder, bu arada kötü ruhlan defetmek için bildiği tüm sureleri tekrar tekrar okurdu. Bu tur, kendi odasında son bulur; kapıyı içeriden kilitleyip yatağa girer ama uykuya dalana kadar dua etmeyi sürdürürdü.

Bu evde yattığı ilk günden itibaren gecelerden korkar olmuştu. Cinler âlemi hakkında erkeklerden çok daha fazla şey biliyordu bu koca evde yalnız

olmadığından da emindi. Eski evin geniş ve boş odalarından kovulamayacak, en azından uzun süreli kovulamayacak kadar kötü ruhlar vardı. Bu kötü ruhlar, belki de kendisi buraya getirilmeden, hatta doğmadan önce yer edinmişlerdi bu evde. Sık sık fısıltılarını duyardı. Pek çok kez, ılık nefeslerini üzerinde hissederek uyanmıştı. Evde yalnız bırakıldığında, korunmak için Fatiha ve İhlâs surelerini tekrar tekrar okur veya tedirginlik içinde pencereye koşup, ahşap kafesin ardından arabaların ve kahvehanelerin ışıklarını seyrederken, ona biraz huzur verecek bir kahkaha ya da öksürük sesi duyabilmek için kulak kesilirdi.

Çocukları birbiri ardına dünyaya geldiler. Ne var ki, önceleri, bu taze filizlerin varlığı korkularını dağıtmaktan, endişelerini gidermekten ya da ona güven vermekten uzakü. Tersine, çocuklarına zarar gelebileceği endişesiyle, korkulan katlanarak artmıştı. Bebelerine sıkı sıkı sarılır, sevgisini esirgemez; uykuda veya uyanık, onları surelerle, nazarlıklarla, muskalarla ve büyülerle koruyucu bir kalkan altında tutardı. Kocası gece eğlencesinden dönmeden huzura ermesi mümkün olmazdı.

Kucağında çocuklarından birini tutarken ya da uyutmak üzere sallarken aniden göğsüne bastırması olağandı. Bir anda teyakkuza geçip dehşet içinde kulak kesilir; sonra, sanki odada biri varmış gibi, “Bırak bizi!” diye yüksek sesle konuşmaya başlardı; “Buraya ait değilsin. Bizler Müslümanız ve yüce Allahın birliğine iman ederiz” diye başlayarak, coşkuyla İhlâs Suresi’ni okurdu. Zaman içinde, ruhlarla birlikte yaşamaya alıştıkça, korkulan epeyce azaldı. Onlarla şakalaşacak, hatta dalga geçebilecek kadar rahatlayıp sakinleşti. Etrafta sinsi sinsi dolaştıklan-nı hissedecek olsa, neredeyse samimi bir sesle, “Allahın merhametine sığınanlara, O’na iman edenlere hiç saygınız yok mu sizin? O, bizi korur. Bir iyilik yapın da, defolup gidin” derdi. Yine de, kocası eve dönünceye kadar tam manasıyla huzur bulamazdı. İşin aslı, kocasının uykuda veya uyanık evdeki mevcudiyeti kadının kendini güvende hissetmesine yeterdi. Kapılann açık mı, kapalı mı, kilitli mi, kilitsiz mi olduğu; gaz lambasının yanıp yanmadığı hiç fark etmezdi. .

Evliliğinin ilk yılında, bir kez kocasının gece gezmelerine nazik bir dille karşı çıkmaya kalkmış; adamın tepkisi, onu kulaklanndan kavrayıp, "Ben bir erkeğim... Emreden de, yasaklayan da benim... Tenkide gelemem. Tek

isteğim, itaat. Seni terbiyeye zorlama beni” diye, tartışmaya yer bırakmayacak biçimde bas bas bağırmak olmuştu.

Bu olaydan ve izleyen diğerlerinden ders çıkanp, kocasının gazabma gelmemek için, cinlerle birlikte yaşamak dâhil, her şeye uyum sağlamayı öğrenmişti kadın. Kocasına kayıtsız şartsız boyun eğmek onun göreviydi. Buna öylesine inandı ki, kocasını gece gezmelerinden ötürü içten içe suçluyor olmaktan bile rahatsızlık duyar oldu; gaddarlığın.

zorbalığın ve gece yansına kadar dışanlarda kalmanın erkekliğe has özelliklerden olduğuna inanır oldu. Zamanla, kendisini mutlu etse de etmese de, kocasının ona verdiği ya da onunla paylaştığı her şeyden gurur duymaya başladı. Her ne olursa olsun, sevecen, itaatkâr ve yumuşak başlı bir eş oldu. Bu teslimiyet karşılığında gelen güvenlik üzerinde uzlaşmış olmaktan, asla pişmanlık duymadı. Ne zaman dönüp de geçmişi düşünecek olsa, akima sadece iyilik ve mutluluk geldi. Korkular ve hüzünler, acı bir tebessümün ötesinde hiçbir değer taşımayan, anlamsız hayaletler gibi görünür oldu. Kocası ve onun tüm kusurlanyla çeyrek yüzyıl yaşamış olan o değil miydi? Gözünün nuru evlatlarla ödüllendirilmemiş miydi? Bolluk içinde bir ev ve konforla kutsanmış, mutlu bir yaşam nasip olmamış mıydı ona? Tabii, olmuştu! Cinlerin arasmda yaşamak tahammül edilebilir hale gelmişti, tıpkı yalnız geçen her gecenin tahammül edilebilir hale geldiği gibi. Kötü ruhlardan hiçbiri, ona ya da çocuklarına zarar vermemişti. Bütün yaptıklan, birtakım muziplikler ve kaba saba şakalarla ona takılmaktan ibaretti. Şükürler olsun, bu Allahın bir lütfü, mükâfaüydı. Kalbine O huzur vermiş; yaşamı, O’nun merhameti sayesinde düzene kavuşmuştu.

Tatlı uykusunu bölüp, onu normal bir günün sonunda bitmiş olması gereken işleri yapmak zorunda bıraksa da, kocasmı beklemekle geçen saatleri aslmda seviyordu. Anı-lannın pek çoğuyla bağlantılı olarak, sadece yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olmasından değil; kocasına duyduğu muhabbetin canlı kanıtı olmasından ve adamı mutlu etmeye dönük adanmışlığının her gece ifade bulmasına imkân vermesinden dolayı da seviyordu bu saatleri. Bu nedenle, yola bakan cumbanın kafesi arkasında dikilerek, Saray Gezisi’ndeki el Hurunfuş dönemecine bakıp, Sultan Hamamı’mn güzel kapılarım ya da heybetli minareleri seyrederken huzurla, mutlulukla doluydu. Sonra, bakışlarını, talimden soluklanıp rahat duruşa

geçmiş askerler gibi yolun iki yanma salkım salkım dizilmiş derbeder evlerin üzerinde gezdirdi. Diğer caddeler, sokaklar ve ara yollar uyuyadursun, sabaha kadar uyumayan bu caddenin o çok sevdiği görüntüsü karşısında gülümsedi. Uykusuzluğunu unutturuyor; yalnızlığına eşlik ederek korkularını dağıtıyordu. Bir tablonun kenarlarında resme derinlik ve netlik kazandıran gölgeler gibi, seslerin daha net çınlamasına ortam hazırlayan derin bir sessizlikle sarıp sarmalamak dışında, caddedeki hiçbir şeyi değiştiremiyordu gece. Biri kahkaha atsa, sanki odanın içinde patlayarak yankılanırdı, normal bir ses tonuyla yapılan konuşmalar açıkça duyulurdu. Kadın, öksürük tutmuş birinin öksürük seslerini, bir tür iniltiyle sonlanana dek dinlerdi. Bir garsonun sesi, “Nargile için bir çanak tütün daha!” diye bir müezzininki gibi çınlayınca, neşeyle sorardı kendine: “Aman yarabbim, insanlar bu saatte bile nargilelerinin yeniden doldurulmasını mı istiyorlar!?”

Bu insanlar, kocasının yokluğunu hatırlatırdı; adamı merak eder, “Acaba şimdi nerede? Ne yapıyor? Her ne yapıyorsa, afiyettedir inşallah” diye geçirirdi içinden.

Bir aralar, Ahmet Abdülcevat Bey gibi gecelerini dışarıda geçiren zengin, güçlü ve yakışıklı bir erkeğin hayatında başka kadınların da olabileceği ima edilmişti. Kıskançlık duygusuyla zehirlenmiş, derin bir hüzne kapılmış; bundan kocasına söz etme cesaretini bulamayıp, içini annesine dökmüştü. Annesi, güzel sözlerle elinden-geldiğince teselli etmeye çalışıp,“Kocan, ilk eşini boşadı da evlendi seninle. İstemeseydi boşamaz, üstüne bir, iki, hatta üç eş daha alırdı. Biliyorsun, babasının çok karısı vardı. Şükürler olsun, sen hâlâ onun yegâne karısısın” demişti.

O sıralarda bu sözler kadını teskin etmemiş olsa da, haklılığını ve geçerliliğini sonradan teslim etmişti. Söylentiler doğru bile olsa, tıpkı gece gezmeleri ve zorbalık gibi, belki bu da erkek olmanın bir özelliğiydi. Her ne ise, bir bela, bin beladan evlâydı. Mutluluk ve konforla dolu yaşamını bir şüphenin mahvetmesine izin vermek yanlış olurdu. Dahası, bu söylenti boş bir dedikodu veya bir yalan da olabilirdi. Kıskançlığın, ona sıkıntı ve ıstırap veren diğer zorluklardan farklı olmadığını keşfetti. Bunların kabulü farzdı. Anladı ki, sabır ve azim, nahoş şeylerle baş etmenin tek yoludur. Böylece, kıskançlık ve tetiklediği dürtüler, tıpkı kocasının onu kederlendiren diğer

özellikleri ya da cinlerle birlikte yaşamak gibi, tahammül etmesi gereken şeyler oldu.

Caddeyi seyretmeyi, yükselen hoşbeşi dinlemeyi nal seslerini duyana dek sürdürdü. Yüzünü Bakırcılar Çarşısı’na çevirdi. Karanlıkta lambaları ışıldayan bir at arabası, yavaş yavaş yaklaşıyordu. İç geçirip, mırıldandı, “Nihayet...” Gelen, kocasının bir dostunun at arabasıydı. Arkadaşları, birlikte geçirdikleri gecenin sonunda, her zamanki gibi Hantur’a doğru yola devam etmeden önce onu eve bırakacaklardı. Arabanın sahibi ve kocasının diğer bazı dostlan, Hantur’da otururlardı. Araba, evin önünde durdu. Kocasının şen sesi yankılandı: “Allaha emanet olun!”

Adamın, arkadaşlarına iyi geceler dileyen bu neşeli sesini, hayret ve muhabbetle dinlerdi kadın. Bu sesi her gece ve hep aynı saatlerde duymuyor olsa, gerçek olduğuna inanmayacaktı; çünkü ne kendisi, ne de çocukları, onda ihtiyat, basiret, saygınlık ve vakar dışında bir tavra alışkındı. Nasıl olup da böylesi şen, şakacı sesler, kocasının ağzından böy-lesine mutlulukla ve zarif bir biçimde dökülebiliyordu?

Arabanın sahibi, kocasma şaka yollu sordu: “Sen arabadan inince at ne dedi, biliyor musun? Bir merkepten başkasını hak etmeyen bu adamı her gece eve götürmek zorunda kalmam ne acı!”

Arabadakiler kahkahalara boğuldular. Kocası kahkaha-lann kesilmesini bekledi. Sonra cevap verdi: “Devamını duymadın mı? Dedi ki, bu durumda senin sırtına binmem gerekiyormuş.”

Tekrar kahkahalar yükseldi. Arabanın sahibi, “Gerisi yarın!” dedi.

Araba, Saray Gezisi boyunca yoluna devam ederken, adam da evin giriş kapışma yöneldi. Kadın cumbadan ayrıldı. Lambayı aldı, önce oturma odasına, oradan da hole geçip merdivenlerin başında durdu. Dış kapının hızla çarparak kapandığını ve ağır sürgünün kaydığım duydu. Kulak misafiri olmamış olsa, kocasının asla ihtimal vermeyeceği neşesini, heybetli bedeniyle avluyu geçerken üstünden atıp, yeniden ürkütücü bir vakara bürünüşünü hayal etti. Bastonunun sesini merdivenlerde duyar duymaz, yolunu aydınlatmak üzere lambayı iki tırabzanın birleştiği yere doğru kaldırdı.

2

Adam yaklaşınca, kadın lambayı iyice yukan kaldırıp yolu aydınlatmak üzere önüne düştü. “İyi akşamlar, Emine” diye mırıldandı adam. “İyi akşamlar, efendim” diye, saygıyla fısıldadı kadın.

Yatak odasına vardıklarında, Emine Hanım gaz lambasını yerleştirmek üzere masaya yönelirken, adam önce bastonunu karyola direğine astı, sonra da fesini çıkarıp sedirin tam ortasındaki yastığın üzerine bıraktı. Soyunmasına yardım etmek üzere yaklaştı kocasına. Uzun boylu, geniş omuzluydu ve kocaman göbeği vardı. İnce zevkini ve servetini yansıtan yeleğiyle cübbesi, iriyan bedenini ve koca göbeğini maharetle örtüyordu. Düzgünce taranıp ortadan ayrılmış gür siyah saçlan, koca elmas yüzüğüyle altın saati, olsa olsa zarafetini, kibarlığım ve servetini vurgulamaya hizmet ediyordu; uzunca yüzünün gergin hatları, yüz ifadesini anlamlı ve etkileyici kılıyordu. İri mavi gözleri, büyük olduğu halde geniş yüzüyle orantılı mağrur bir burnu ve dolgun dudaklarının üstünde, uçlan olağanüstü bir özenle burulmuş, siyah bıyıklan vardı. Güçlü bir kişiliğin yansıdığı yakışıklı bir adamdı.

Karısı yanma gelince, kollarını kaldınp iki yana açtı. Kadın, özenle, önce adamın ipek cübbesini çıkardı ve aynı özenle katlayarak sedirin üzerine koydu. Sonra dönüp kuşağını çözdü, yeleğini çıkardı ve cübbesinin üstüne yerleştirmek üzere katladı. Adam, sırayla, ev entarisini giydi, beyaz takkesini taktı; esnedi, gerindi ve sedire oturdu. Ba-caklannı açtı, başını geriye atıp duvara yasladı. Kadın, giysileri yerleştirdikten sonra, adamın dizinin dibine çöküp ayakkabılarıyla çoraplarını çıkarmaya koyuldu. Sağ ayağının çıplaklığında, bu yakışıldı ve güçlü bedenin ilk kusuru çıktı ortaya; kronik bir nasır sorunu nedeniyle, küçük parmağı usturayla kazma kazına yenmiş bitmişti.

Emine Hanım odadan çıkıp, bir leğen ve içi su dolu bir ibrikle hemen geri döndü. Leğeni adamın ayaklarının dibine koyup, elinde ibrik, beklemeye başladı. Adam doğruldu, ellerini kadına uzattı; kadının döktüğü suyla yüzünü yıkadı, başını ovuşturarak saçlarını iyice sıvazladı. Sedirin üzerinde hazır bekleyen havluyla başını, yüzünü, ellerini kurularken, kadın su dolu leğeni banyoya götürdü. Bu iş, kadının koca evdeki pek çok görevinin sonuncusuydu: çeyrek yüzyıl boyunca, bıkkınlıkla asla gölgelenmemiş bir

görev. Dahası; onu, gün ağarırken başlayıp, günbatımına dek diğer ev işlerini de hevesle yapmaya teşvik eden, zevkle ve haz duyarak yerine getirdiği bir görev. Zaten bu nedenledir ki, komşuları, bu dur durak bilmeyen enerjik, azimli kadına, “arı” lakabım takmışlardı.

Kadın odaya döndü. Kapıyı ardından kapadı. Yatağın altındaki ot şilteyi çekip çıkardı, sedirin önüne yerleştirdi ve üzerine bağdaş kurup oturdu. Kocasının yanında oturma hakkı olmadığım, en azından içsel olarak biliyordu. Bir süre suskun kaldılar. Sohbeti kocasının başlatmasını bekledi. Adam, tekrar sedirin üstündeki yastıklara gömülmüştü, yorgun görünüyordu. Gözlerinin çevresi kızarmış, göz kapaklan düşmüştü. Nefesi ağırdı. Her gece sarhoş olana kadar içme alışkanlığında olsa da, eve dönüşünü şarabın etkisi azalıp kendine hâkim oluncaya kadar ertelerdi. Saygınlığını ve evdeki imajım korumak isterdi. Âlemden dönüşünü görmesine izin verdiği tek aile ferdi, kansı; kansınm içkinin olumsuz etkisi hakkında şikâyet edebileceği tek şey ise, kokuşuydu.

Kadın, evliliklerinin ilk günleri hariç, kocasından hiçbir ters hareket görmemiş; gördüğü zaman da üstünde durmamayı seçmişti. Bu geç saatte ona refakat ve hizmet etmek suretiyle, aslmda adamın konuşkanlığının ve açık sözlülüğünün mahsulünü topluyordu. Kocası tümüyle ayık olduğu zamanlarda nadiren yapabildiği bir şeydi bu. Gece âlemlerinden eve sarhoş döndüğünü ilk fark ettiğinde ne kadar üzüldüğünü iyi hatırlıyordu. Ona göre, şarap, zorbalık ve delilik demekti. Daha da kötüsü, haramdı. Tiksinmiş, korkmuştu kadın. Kocasının eve her dönüşünde içi acımış, çektiği azaba zor tahammül etmişti. Zaman içinde, kocasının gece gezmelerinden eve döndüğünde, kendisine karşı her zamankinden daha nazik olduğunu gördü. O sert, haşin hali gidiyor, daha yumuşak ve çok daha konuşkan oluyordu. Kadın, bundan keyif almayı öğrendi ve kocasının günahlarını affetmesi için Allaha yalvarmayı ihmal etmeksizin, kaygılanmaktan vazgeçti. Kocası hep böyle olsa ne iyi olurdu! Günahın, onu cana yakın kılıyor olması keyfiyeti kadını dehşete düşmekten alıkoymuyordu. Aldığı dini terbiye icabı, uzunca bir süre bu durumdan duyduğu tiksinti ve nefret ile aynı durumun yol açtığı huzur ve rahatlık arasında kaldı. Ne var ki, bu düşünceleri içine gömdü, kendine bile itiraf edemeyecek biçimde gizledi.

Kocası, evdeki itibarım ve otoritesini sağlama almak için elinden geleni yapıyordu. Şefkati kısa süreli ve sanki tesadüfiydi. Orada, karşısında otururken, mutlu geçen bir gecenin anılarıyla dudaklarında koca bir gülümseme belirebilir; böyle durumlarda kendine hemen çeki düzen verip, dudaklarını sımsıkı kapaür ve karısına kaçamak bir bakış atardı. Kadın, her zamanki gibi bakışları yerde, karşısında oturuyor olurdu. Adam rahatlar ve yaşamdan zevk almaya dönük olarak giderilemez bir susuzluktan kaynaklanırmış gibi, kalbinde apayrı bir yeri olan anılarına döner; eğlenceyi ve en sevdiği bir grup dostundan oluşan âlemi, sanki yeniden yaşardı. Şarap ve müzikle canlanıp coştuğunda, büyük maharetle birbiri arkasına sıraladığı şakalar, taşlamalar ve zekice yorumlar, hâlâ kulaklarında olurdu. Bunlan, kendine duyduğu hayretle karışık bir hayranlıkla yâd eder; diğerlerinin üzerindeki etkisini, onu herkesin en iyi dostu yapan yeteneğini ve duyduğu kibre varan tatmini hatırlardı.

Bunun pek de şaşılacak bir yanı yoktu. Sık sık, bu eğlencelerde oynadığı rolün ne denli belirleyici olduğunu düşünür; katkısının, hani neredeyse bir ömür umulabileceğin de ötesinde olduğunu hissederdi. Can dostlanyla birlikte içki, kahkaha, müzik ve flörtle dolu birkaç saat geçirebilmeleri için böylesi bir rolü üstlenmek göreviydi. Bu keyifli ortamlarda söylenen akılda kalıcı, hoş şarkılar ara ara kafasının içinde yankılanır; kendini bunlara bırakıp,“Hey Büyük Allahım” diye iç geçirirdi. Şarkı söylemeyi, içki, kahkaha, dostluk ve güzel kadınlar kadar çok seviyordu. Müziksiz bir âleme tahammülü yoktu. El Hamuli, Osman veya el Manilavi gibi tanınmış erkek müzisyenleri dinlemek için Kahire’nin dış mahalleleri dâhil, uzun yollar kat etmek, Ahmet Bey için işten bile değildi. Böylelikle, söyledikleri şarkılar, tıpkı bir bülbülün ağaç yapraklan arasında bannak bulması gibi ruhunun misafirperverliğinde ağırlanırdı. Müzikte ustalaştı; gazel, nağme ve tefrikte bir otorite olduğu kabul edilir hale geldi. Şarkıyı, hem ruhu, hem bedeniyle sevdi. Müzikle vecde gelerek coşkuyla dolar; fiziksel olarak da tahrik olur; özellikle de baş ve el hareketleriyle dans etmeye başlardı. Örneğin, “Söyle o zaman neden bana işkence ediyor, benden kaçıyorsun?”, veya “Yann ne yaşayacağız?... Ertesi gün ne göreceğiz?” ve “Dinle, o zaman, söylediklerimi dinle!” gibi şarkıların güfteleri onun için çok özeldi; onlarla bir tür ruhsal ve fiziksel bağ oluşturmuştu. Bu şarkılardan herhangi biri, beraberinde sürükleyip getirdiği anılarla onu mest etmeye yeterdi.

Müzikle transa geçer, başmı sallayarak şehvetle gülümser, parmaklannı şaklatır ve eğer yalnızsa, şarkı söylerdi. Ne var ki, şarkı söylemek ya da sadece şarkı söylenmesi, ona haz vermezdi. Onun için müzik, buketteki çiçeklerden biriydi... güzelliğini içinde bulunduğu ortamdan alan ve o ortama güzellik katan bir çiçek. Yakın bir arkadaş, vefakâr bir yoldaş, yıllanmış bir şarap ve hoş bir sohbet eşliğinde ne kadar da rahatlatıcıydı müzik. Ahmet'e göre, sadece müziğe adanmak veya müziği evde fonografta dinlemek, ne kadar güzel ve hoş olursa olsun, müziği uygun ortamdan ve dışsal etkiden yoksun bırakmak demekti. Yüreğinin bu kadarla yetinmesi gerektiğini düşünmek saçmaydı! Onun hoşuna giden, müziği dinlerken bir melodi ile diğeri arasına herkesi güldürecek zeki bir yorum sokuşturmak, tekrar başlamadan önce kadehten bir yudum daha almak ve tüm bunların etkisini, bir arkadaşının, bir dostunun gözlerinde seyretmekti. Böylelikle, hep birlikte dile getirilmiş olurdu duyulan hayranlık, "Ya Allah!" nidalan arasmda!

Anılar oluşturmak, adam için gece âlemlerinin tek hoş sonucu değildi. Bu âlemlerin bir diğer fazileti, onda, yumuşak başlı, itaatkâr kansma müşfik davranma eğilimi yarat-masıydı. Birlikteyken, karısı bunun hasreti içinde olurdu. Sokulganlığı, konuşkanlığı, ona en gizli düşüncelerini açması, kadına bir an için bile olsa evde sadece bir hizmetkâr değil, aynı zamanda bir eş olduğunu hissettirirdi.

Ahmet Bey, evi ilgilendiren konulan kansıyla konuşmayı sürdürdü. Tanıdığı bir tacire, eve saf yağ, buğday ve peynir satın alma talimatı verdiğinden söz etti. Son üç yıldır dünyaya ağır darbeler indiren savaşın fîyatlan artırdığından, yokluklara yol açtığından şikâyet ederek devam etti. Hep yaptığı gibi, savaştan bahsederken ülkeyi mahveden, şehre çekirgeler gibi yayılan ve toprağa her zaman kötülük eken AvustralyalI askerlere küfretti.

Aslında, AvustralyalIlardan nefret etmesinin özel bir nedeni vardı. Zorbalıkları, onu el Ezbekiye Bahçesi'ndeki eğlence merkezinden etmişti. Sonradan burada eğlenmek için birkaç küçük fırsat eline geçmişti ama yine de burasım terk etmesi bir yenilgiden başka bir şey değildi. Askerlerin, halkı açıkça yağmalamalanna, hiç çekinmeden, utanmadan istismar etmelerine, hakaretler yağdırmalarına seyirci kalmaya tahammül edememişti.

En büyüğü el Nahasin Okulun’da kâtip, en küçüğü Halil Ağa İlkokulu’nda öğrenci olan çocuklarım, kendi tabiriyle, “çocuklan” sordu kansına, ayırım yapmaksızın. Sonra, kuşkuyla, “Ya Kemal? Haylazlıldannı örtbas etmiyorsun-dur inşallah!” dedi.

Kadın, masum haylazlıklannı kocasından gerçekten de gizlediği küçük oğlunu düşündü. Kocası, bir oğlan çocuğunun masum eğlenceleri, oyunlan olabileceğini kabul etmezdi. “Babasının sözünden çıkmıyor” diye cevap verdi uysal bir tavırla.

Adam bir süre sessiz kaldı. Aklı başka yerde gibiydi. Yine, hafızasında saklı hoş gecelerden hatıralar devşiriyordu sanki. Derken, zihni bir önceki günün olaylarına kaydı. O günün çok önemli bir gün olduğunu hemen hatırladı. İçinde bulunduğu ortam, bilincine yüzüp çıkan bir şeyi kansından saklamaması gerektiğini söyledi ona. Kendi kendine konuşur gibi: “Kemalettin Hüseyin bin Kerim ne esaslı bir adam!” dedi. “Ne yaptı biliyor musun? İngilizler işbaşında oldukları sürece, ölen babasının tahtına çıkmayı reddetti.”

Kadın, Sultan Hüseyin Kemal’in vefat ettiğini önceki gün duymuştu. Oğlunun adını ise ilk kez duyuyordu. Ne diyeceğini bilemedi ama söylediği bir şey karşısında yorum yapmamak suretiyle saygısızlık etmemek için, “Allah rahmet eylesin. Allahın inayeti oğlunun üzerinde olsun!” dedi.

Kocası konuşmaya devam etti: “Tahta çıkmayı, Sultan Ahmet Fuat veya Amir Fuat, ki bundan sonra böyle anılacak, kabul etti. Kutlamalar, resmi törenle bugün doruğa çıktı. Törenden sonra, kortej eşliğinde Bustan Kasn’ndan Abidin Sarayı’na geçti. İnşallah böyle devam etsin.”

Emine Hanım, kocasını sevinçle ve merakla dinliyordu. Hakkında hiçbir şey bilmediği dış dünyaya dair haberler ilgisini çekerdi. Kocasının bu müşfik ilgisi sevindirdi, ağır konulardan söz etmiş olması gururlandırdı onu. Dahası, edindiği bilgilerden zevk aldı çünkü bunlardan çocuklarına, özellikle de dünyadan tümüyle bihaber iki kızma söz edecekti. Kocasımn bu duyarlılığıyla bonkörlüğüne karşılık olarak, onun kalben onaylayacağını ve destekleyeceğini bildiği bir duayı yüksek sesle tekrarlamaktan başka bir şey gelmedi elinden: “Allah, Abbas’ın hükümranlığını bizlere yeniden nasip eylesin!”

Kocası, başını sallayarak, “Allah bilir, ne zaman. Ne zaman... Gazetelerde okuduğumuz tek şey, İngilizlerin zaferleri. Sonunda gerçekten kazanacaklar mı, yoksa Almanlarla Türkler mi muzaffer olacak, bilmiyoruz! Dualarımızı duy Allahım.”

Yorgunluktan kızarmış gözlerini yumdu, esneyerek uzandı. “Lambayı oturma odasına götür” dedi karısına.

Kadın ayağa kalkıp, masanın üzerinde duran gaz lambasını aldı. Odadan çıkarken, kocasının geğirdiğini duyup mırıldandı: “Afiyetle.”

Gün ağarmadan hemen önceki saatlerin durgunluğunda karanlık gökyüzü ışıktan oklarla bezenmeye başlayınca, avludaki mutfaktan, trampet sesleri gibi, ritmik hamur yoğurma sesleri yükselmeye başladı. Emine, yaklaşık yarım saattir ayaktaydı. Aptes almış, namaz kılmış, hizmetçiyi uyandırmak üzere mutfağa inmişti. Han afi Kadın, genç kızlığından beri bu evde çalışan kırk yaşlarında bir hanımdı. Bir ara evlenmek üzere ayrılmış ama kocasından boşanınca tekrar dönüp gelmişti. O hamur yoğururken, Emine kahvaltı hazırlamaya koyuldu.

Avlu genişti. Karşıda, sağdaki kuyunun ağzı, çocuklar yürümeyi öğrenip de ortalıkta koşuşturmaya başlayınca, önce ahşap bir kapakla kapatılmış, daha sonra kuyuya su boruları çekilmişti. Karşıda, solda, haremliğin girişindeki iki büyük odadan biri fırın, diğeri erzak odası olarak kullanılıyordu.

Evin geri kalanından tecrit edilmiş olmakla birlikte, fırın odasının, yani mutfağın, Emine’nin kalbindeki yeri başkaydı. Burada geçirdiği saatler hesap edilecek olsa, neredeyse bir ömür ederdi. Hem bu oda, kalplerin yaşam sevinciyle dolduğu bayramlarda ve kutsal günlerde canlanır, bütün gözler üzerinde olurdu. Bu özel günlerin hangi mevsime rastladığına bağlı olarak, burada hazırlanan tüm leziz yemekler iştah kabartırdı. Ramazan’da meyve kompostoları, pideler; Şeker Bayramı’nda börekler, çörekler; Kurban Bayramı’nda ise evde beslenip, semirdikten sonra çocukların gözleri önünde kesilen kuzunun eti: böylelikle, bu evrensel şenlik, yaslı bir gözyaşından mahrum bırakılmamış olurdu. Fırının kemerli ağzının derinliklerindeki kor, kalbin derinliklerindeki mutluluk gibi parlardı. Bunlar, her bayramın müjdeci-siydi, süsleriydi.

Emine, evin üst katlarında kendisini hükümdarın hiçbir yetkisi ve otoritesi olmayan yardımcısı ya da temsilcisi gibi hissetse de, burada kraliçeydi: egemenliği tartışılamaz bir kraliçe! Sağ köşeye istiflenmiş kömürlerin, odunların kaderi, ağzından çıkacak bir iki kelimeye bağlıydı. Diğer köşeyi işgal eden, üzerindeki raflarda tencerelerin, tavaların, tabakların ve bakır servis tepsilerinin bulunduğu finn, tek bir işaretiyle uyur veya ıslık çala çala yanardı. Burada o, herkesin saydığı bir anne, eş, öğretmen ve sanatkârdı. Ürettiklerine itimat tamdı. Kocası, lütfedip de methedecek olsa, adamdan söküp almayı başardığı tek övgü, mükemmellik düzeyinde hazırladığı ve pişirdiği bir yemek için olurdu.

Hanafi Kadın, bu küçük imparatorluğun sağ koluydu; talimatları Emine'nin -veya Emine'nin gözetiminde mutfakta ustalaşmaya çalışan kızlarından birinin- veriyor olması bir şey değiştirmezdi. Şekilsiz, bodur bir kadındı. Etli butlu bedeninin tek amacı şişmanlamaktı. Zarafet ve incelik tümüyle ihmal edilmiş, yok sayılmıştı sanki. Kendinden memnundu çünkü şişmanlığı en büyük güzellik addediyordu. Bu durumda, evde yapmakla yükümlü olduğu işlerin tümünü, aileyi ve özellikle de kadınlan şişmanlatmak olan birincil görevinin yanındaki tali işler olarak gördüğüne şaşmamak gerekirdi. Kadının başvurduğu mucizevi yöntemler, sadece güzellik veren tılsımlar, muskalarla sınırlı değil güzelliğin özü ve ruhuydu adeta. İksirleri her zaman işe yaramasa da, değerini birden çok kez ispatlamış olduğu için, bu iksirlere bağlanan ümitleri ve düşleri hak ederdi. Bu şartlar altında, Hanafi Ka-dın'm da giderek şişmanlaması normaldi. Ama şişmanlığı, zindeliğine engel teşkil etmiyordu. Hanımı onu uyandırdığı anda göreve hazır olur, ekmek teknesine koşar ve göz açıp kapayıncaya kadar, çalar saat vazifesi gören hamur yoğurma sesleri evde yankılamaya başlardı. Bu sesler, önce birinci katta uyumakta olan çocuklara, sonra da üçüncü katta uyuyan babalarına ulaşır; herkese kalkma vakti geldiğini bildirirdi.

Ahmet Abdülcevat Bey, uykusunu bölen sese sinirlenerek kaşlarını çattı ve yan dönüp gözlerini açtı. Öfkesini bastırdı çünkü kalkması gerektiğinin farkındaydı. Doğaldır ki, uyandığında ilk hissettiği şey, ağır bir akşamdan kalmışlık duygusuydu. Üstesinden gelmeye çabalayarak yatakta doğrulduysa da, bıraksalar tekrar yatıp uyurdu. Ne ki, hareketli geceler, günlük işlerin ihmaline gerekçe oluşturmamalıydı.

Ne kadar geç yatmış olursa olsun, dükkânına gitmek üzere evden saat sekizde çıkmak için hep bu erken saatte kalkardı. Uykusuzluğunu, o geceki âlem için enerji toplamak üzere, öğlen uykusunda giderecek bol vakti olacaktı; Sabahlan uyanıp yataktan kalkmak, günün en kötü zamanıydı. Yataktan, yorgunluktan başı dönerek, sallana salla-na kalkardı. Bu saatlerde yaşam, tatlı anılardan ve sıcacık duygulardan yoksun olur; yerini zonklayan bir kafaya ve kızarmış gözlere bırakırdı.

Hamur, ekmek teknesini amansız biçimde dövmeye devam ediyordu. Birinci katta en erken uyanan, Fehmi idi. Gece geç saatlere kadar başı hukuk kitaplarına gömülü ders çalışsa da, sabahlan kolay uyanırdı. Uyandığında, gözlerinin önünde beliren ilk görüntü, fildişi tendeki simsiyah gözler oldu. “Meryem” diye fısıldadı. Şeytana uyacak olsa, örtülerin altından daha uzun süre çıkmaz; sevgilerin en şefkatlisi, en yumuşağıyla kendisini ziyaret eden bu hayalle baş başa kalmaya bakardı. Onu doya doya seyreder, onunla sohbet eder, sırlarını birbiri ardına açarken, sabahın bu sıcacık istirahat saatleri dışında cüret edemeyeceği bir cesaretle ona yaklaşırdı. Ne var ki, hep yaptığı gibi, bu hayali cuma sabahına erteleyip doğruldu. Sonra dönüp, yandaki yatakta uyuyan kardeşine seslendi: “Yasin, Yasin! Uyan!”

Yasin’in horultusu kesildi. Can sıkıntısıyla mmldan-dı, “Uyumuyorum! Zaten uyanmıştım!” diye burnundan soludu.

Fehmi, gülümseyerek kardeşinin yeniden horlamaya başlamasını bekledi. Sonra, yine seslendi: “Uyan, hadi kalk!”

Yasin homurdanarak yan döndü. Yatak örtüsü, babasına benzeyen cüsseli bedeninin yansını açıkta bırakarak üstünden kaydı. Hoşnutsuzlukla çaülan kaşlannın altından boş boş bakan, kan çanağına dönmüş gözlerini açtı. “Öf be! Ne çabuk sabah oldu? Neden doya doya uyuyamı-yoruz sanki? Disiplin, hep disiplin. Sanki askerdeyiz!” Kollanndan güç alıp, dizlerinin üzerinde doğruldu. Gözü, Kemal’in uyumakta olduğu üçüncü yatağa takıldı. Kimse onu bir yanm saat daha çekip çıkarmayacaktı yatağından. “Şanslı çocuk" dedi Yasin, imrenerek. Uykusu açıldı, yatakta bağdaş kurup oturdu, ellerini başına dayadı. Zihninin, hayallerini süsleyen tatlı düşüncelerle dolu olması-m isterdi ama o da, babası gibi akşamdan kalmaydı. Rakkase Zennube’yi

canlandırdı hayalinde. Bunu yapınca, genellikle içini bir sevinç kaplardı ama bu kez sadece gülümsedi.

Yandaki odada, Hatice, evde çalar saat görevi yapan hamur seslerinin yankılanmasına gerek duymadan yataktan kalkmıştı bile. Erken kalkma alışkanlığı ve enerjisiyle, ailede annesine en çok benzeyen oydu. Ayşe, genellikle, ablası kendini hızla yataktan atınca uyanırdı. Hatice kalkarken yatağı kasten sallar; bu da aralarında artık şakaya dönüşmüş olan bir kavgaya yol açardı. Ayşe, uyanık da olsa, uzun uzun mutlu hayaller kurmadan ve ablasıyla bu didişmeleri sonlanmadan yataktan çıkmazdı.

Yaşam hareketlenmiş, evin birinci kah canlanmıştı. Açılan camlardan içeri ışık doldu. Hemen ardından gelen esintiyle birlikte, katırların çektiği tramvayın tekerlek gıcırtılan, hayvanların boyunlarındaki küçük çanların, boncuklann tıngırtılan; hamallann, işçilerin ve sıcak zahire satıcısının sesleri duyuldu. İki yatak odası ile banyo arasında bir telaştır başladı. Uzun ve ince beden yapısı dışında, tıpkı babasına benzeyen Fehmi ile tıknaz bedenine bol bir ev entarisi geçirmiş olan Yasin göründüler. Kızlar, annelerine katılmak üzere avluya, mutfağa indiler. Birbirine hiç benzemeyen iki kişinin aynı aileden olması enderdir. Hatice’nin esmerliği bir kusur değildi elbet ama yüz hatlan adamakıllı orantısızdı. Öte yandan, sanşın Ayşe, güzellik saçan ışıklı bir hale gibiydi.

Babalan üst katta yalnız da olsa, Emine, kalkınca ihtiyaç duyabileceği her şeyi önceden hazırlamış olurdu. Nitekim masanın üzerinde ağzını ferahlatması için kullandığı çemen çayıyla dolu bir bardak hazır bekliyordu. Banyoda, mis gibi kokan tütsüyü ciğerlerine çekti adam. Sandalyenin üstünde özenle katlanmış, tertemiz giysiler vardı. Yaz, kış, hep yaptığı gibi soğuk suyla yıkandı. Odaya döndüğünde tazelenmiş, canlanmıştı. Sedirin arkasında katlı duran seccadeyi aldı ve sabah namazını kılmak üzere yaydı. Dua ederken yüzünde munis, saygılı bir ifade vardı... dostlannın alışık olduğu o güleç, şen ifadesi ya da ailesinin alışık olduğu o kararlı ve sert ifade değil. Bu, duyarlı bir yüzdü. Yumuşak hatlarında, ikna ederek, kendini sevdirerek, göze girerek bağışlanma arayan iman, aşk ve umut vardı. Seccadenin başında sanki herkesin ezbere yaptığı ve alıştığı gibi durmuyordu; günde beş vakit namaz kılmıyormuş gibi gözlerini yumarak muhabbetle ve sadakatle okuduğu ayetlere güç katıyordu. Yaşamının her

cephesinde geçerli olan bir şevk, heves, gayret ve coşkuyla kılardı namazını. İşine kendini tam anlamıyla verir; dostluklarını olağanüstü sevgiyle yaşar; âşık olduğunda ayağ[1] yerden kesilir; içtiğinde sarhoş olmadan durmazdı. Yaptığı her şeyde ciddiyet, kararlılık ve samimiyet vardı. Dolayısıyla, bu zorunlu ibadet, onun için Yaratan'ın o uçsuz bucaksız âleminde yol alabilmek uğruna yaptığı manevi bir yolculuktu. Namazı tamamladıktan sonra bile, seccadenin üstünde bağdaş kurup oturur; avuçlannı gökyüzüne kaldırıp çocuklarını ve işini koruması, kendisini affetmesi için Allaha yalvarırdı.

Evin annesinin hazırladığı kahvaltıyı, tepsiye kızlar yerleştirdiler. Emine oğullanmn odasına çıktı. Kemal hâlâ uyuyordu. Gülümsedi. Yaklaşıp, elini alnına koydu ve besmeleyle başlayıp bir Fatiha okudu. Sonra, hafifçe sarsarak, seslenerek uyandırmaya çalıştı çocuğu ve yataktan çıkana kadar başından ayrılmadı. Kemal annesini başucunda görünce gülümsedi, "Günaydın" dedi. "Gözümün nuru, günaydın" dedi Emine, gözleri sevgiyle ışıl ışıl parlayarak.

Emine, üvey oğlu Yasin'i de aynı şefkatle selamladı; genç adam da ona, öz annesi gibi sevgiyle karşılık verdi.

Hatice mutfaktan dönüp gelince, Fehmi ile Yasin, özellikle de Yasin, her zamanki gibi ona sataştılar. Bu sataşmalar, genç kızın sert ve huysuz görüntüsüne ya da sivri diline dairdi. Buna rağmen, Hatice'nin iki erkek kardeşi üzerindeki otoritesi büyüktü, çünkü Ayşe'nin nadiren gönüllü olmasına karşın, Hatice onların tüm ihtiyaçlarıyla yakından ilgilenirdi. Ayşe, ailenin hiçbir işe yaramayan, güzel ve çekici kızıydı. Yasin, Hatice'ye yaklaşıp, "Senden bahsediyorduk. Diyorduk ki, her kadın sana benzeyecek olsa, erkekler kalp acısı çekmezdi" dedi.

Genç kızda da cevap hazırdı: "Bütün erkekler de size benzeyecek olsaydı, düşünmedikleri için başlan hiç ağn-mazdı" dedi.

Anneleri seslendi: "Kahvaltı hazır beyler!"

Yemek odası, ebeveyn yatak odasının bulunduğu en üst kattaydı. Aynı katta bir oturma odası ile dördüncü bir oda daha vardı ki, birkaç oyuncak dışında boş olan bu odada, vakit buldukça Kemal oynardı.

Yer sofrasına örtü serilmiş, çevresine yer minderleri dizilmişti. Önce, aile reisi başköşe addedilen mindere bağdaş kurup oturdu. Sonra üç oğlu, cuma namazındaymış gibi başları önde, saygıyla yaklaşıp yerlerini aldılar: Yasin babasının sağına, Fehmi soluna, Kemal karşısına oturdu. El Nahhasin Okulu'nun kâtibi, hukuk öğrencisi ve Halil Ağa İlkokulu öğrencisi arasında, saygılı tavırları itibariyle, hiç fark yoktu. Hiçbiri, babanın gözünün içine doğrudan bakmaya cesaret etmiyordu. Onun yanınday-ken, kendilerini tutamayıp kazara gülüverirler diye birbirlerine bile bakmazlardı çünkü bu durumda, suçlu olan fena halde azar işitirdi.

Kahvaltı saati, günün, babalarıyla birlikte oldukları tek zaman dilimiydi. Öğlenden sonra eve geldiklerinde, babaları öğle yemeğini yemiş ve öğlen uykusundan sonra dükkâna gitmiş olur; gece yarısından önce eve dönmezdi. Kahvaltıda, onunla birlikte oldukları bu kısacık zaman aralığında bile, çok gerilirlerdi. Sürekli bir askeri disiplin altında, sanki kışladaydılar. Duydukları korku, onlan daha da gerer, sinirlendirir; özenle kaçındıkları halde, hata yapmaya daha da yatkın olurlardı. Dahası, babalarıyla birlikteyken oluşan ortamda, yedikleri yemeğin lezzetine var-

malan, keyfîni çıkarmalan da mümkün değildi. Anneleri kahvalü tepsisini sofraya getirmeden önce geçen kısacık sürede, babalannın her birini tek tek yoklaması olağan hale gelmişti. Eleştirel bakışlarla, ne kadar önemsiz olursa olsun, giysilerinde bir leke veya oturuşlarında, tavırlarında bir kusur bulana kadar her birini inceler; bulması halinde, ağzından tenkit ve küfür seller gibi boşanırdı.

Örneğin, Kemal'e, "Ellerini yıkadın mı?" diye sorardı ters ters. Kemal yıkadığını söyleyecek olsa, "Bakayım!" derdi. Çocuğun ödü patlar, açıp avuçlarını gösterir; temiz olduğu için onu övmek yerine tehdit ederdi adam: "Yemekten önce yıkamayı unutacak olursan, zahmete girme diye kesip atıvereyim onlan istersen." Bazen, Fehmi'ye, "Bu piç kurusu derslerini çalışıyor mu?" diye sorardı. Fehmi, kimden söz edildiğini anlar, "piç kurusu" sıfatının Kemal'e ait olduğunu bilirdi.

Fehmi'nin cevabı, çoğu kez Kemal'in derslerini gayet iyi ezberlediği şeklinde olurdu. Gerçek şu ki, çocuk, babasının hiddetinden kendini sakınmak için akıllı davranmak zorundaydı. İşlek zekâsı, çok çalışmasını gerektirmezdi. Kaldı ki, okuldaki üstün başansı, çalışkan ve gayretli

olduğunun en açık göstergesiydi. Baba, oğullanndan körü körüne itaat beklerdi ki, bu, yemek yemekten çok oyun oynamayı seven bir oğlan çocuğu için katlanılır gibi değildi.

Ahmet Bey, Kemal’in oyuna düşkünlüğünü hatırlayıp öfkeyle, “Terbiye, eğitimden önemlidir” der; sonra da Kemal’e dönüp, vurgulardı: “Duydun mu, piç kurusu!”

Emine, büyük bir tepsiye yerleştirilmiş olan kahvaltılıktan getirip, örtünün üzerine koydu. Sonra, odanın bir köşesine, üstünde bir sürahi bulunan masanın yanına çekilerek beklemeye başladı. Pınl pınl parlayan bakır tepsinin tam ortasında, kızarmış fasulye ve yumurtayla dolu, büyük, oval bir tabak vardı. Hemen yarımda, üst üste konmuş sıcak pideler, diğer yanda küçük tabaklarda limon ve biber turşusu ile peynir, kırmızı biber, tuz ve karabiber vardı. Oğlanlann kamı açlıktan gurulduyordu ama kendilerini tuttular ve önlerindeki ihtişam onlara hiçbir şey ifade etmiyormuş gibi, görmüyorlarmış gibi davrandılar... ta ki babalan elini uzatıp bir parça pide alıncaya kadar! Adam, pideyi yararken, “Afiyet olsun” diye mınldandı. Eller, tepsiye, kıdem sırasına göre uzandı: Yasin, Fehmi, en sonra da Kemal. İhtiyatı elden bırakmadan ve davranışlarına özen göstererek yemeye koyuldular.

Babalan, yemeği büyük lokmalarla ve hızla yiyordu. Çene kemikleri, yüksek hızda çalışan mekanik öğütücüler gibiydi. Tepsideki çeşitli yemekleri -fasulye, yumurta, peynir, biber ve limon turşusu- ağız dolusu bir yumru haline getirip, ufalanmak üzere öğütücüye sevk ederken, parmaklan ikinci bir lokmayı hazırlıyor olurdu. Oğullan, her ne pahasına olursa olsun, ihtiyatı elden bırakmıyordu. İçlerinden herhangi birinin ihmalkâr davranması ya da boş bulunarak gerekli sabn göstermemesi, terbiyeli davranmaması halinde fena halde paylanacağının veya aşağılayıcı bakışlara maruz kalacağının bilincindeydiler.

Kemal, babadan en çok korkan ve dolayısıyla içlerinde en huzursuz, en tedirgin olandı. Ağabeylerine verilecek en kötü ceza paylanmak iken, o bir tekme veya şamarla kalırsa iyiydi. Bu nedenle, yemeğini, ara sıra tepside kalanlara kaçamak bakışlar atarak azami dikkatle, huzursuzluk içinde yiyor; tepsidekilerin hızla tükeniyor olması, huzursuzluğunu daha da artırıyordu. Babasının yemeyi bitirdiğini belirten bir işaret bekliyordu sabırsızlıkla.

Ancak o zaman karnını iyice doyurabi-lecekti. Kemal şunu da biliyordu ki, babası, tepsideki bir sürü yemekten koca koca lokmalar alarak hızlı yiyor olsa da, en büyük tehdit ağabeyleriydi. Baba hızla yedi, hızla doydu. Esas savaş, o sofradan kalktıktan sonra ağabeyleriyle arasında başlayacaktı. Bu savaş, tabaklar silinip süprülmeden bitmezdi.

Baba sofradan kalkar kalmaz, Kemal kollannı sıyırıp deliler gibi saldırdı yemeğe. Bir eliyle büyük, diğer eliyle küçük tabaklardakileri yemeye başladı. Ne var ki, çocuğun gayreti, ağabeylerinin çok daha etkili saldınlan karşısında yetersiz kalıyordu. Kemal, bu gibi durumlarda başvurduğu bir hileye başvurup, yemeklerin üzerine doğru hapşırdı. Diğerleri irkilip geri çekildiler ve ona önce kötü kötü bakıp, sonra da gülmekten katılarak sofrayı terk ettiler. Kemal'in sabah düşü böylelikle gerçekleşmiş, sofrada yalnız kalmıştı.

Baba, ellerini yıkayıp odasına döndü. Emine, içinde sütle çırpılmış üç çiğ yumurta olan bir çanakla, kocasını İzledi. Adam, kâsenin içindeki karışımı başına dikip sabah kahvesine oturdu. Bu zengin terkip, onun sabah kahvaltısının sonlandığma işaret ederdi. Bir dizi benzeri terkibi -balık yağı, cezeıye, badem ve fıstık- beden sağlığım korumak için yemeklerden sonra veya yemek aralarında muntazaman alırdı. Bunlar, tutkularının yol açtığı yıpranmayı telafi etmeye yarardı. Aldığı gıdayı, et ve zengin içeriği olan besleyici ürünlerle sınırlı tutardı hep. Normal ya da hafif gıdaları, onun cüssesindeki bir erkeğe yakışmadığı gerekçesiyle hor görür; öyle beslenmeyi zaman ziyanı addederdi.

Diğer yararlarının yanı sıra, iştahını artırsın diye haşhaş tavsiye edenler olmuştu. Denemiş, ama haşhaş kullandığı zaman kendini asla iyi hissetmediğini anlayıp bırakmış; bundan da hiç pişman olmamıştı. Haşhaşı sev-memişti çünkü onu aptala çeviriyor, karamsarlık ve durgunluk veriyordu. Haşhaş kullandığı zaman en sevdiği arkadaşlarıyla birlikteyken bile bir suskunluk içine giriyor, bir yalnızlık duygusu yaşıyordu. Onun gençlere has sevinç patlamaları, coşkulu heyecanı, özel keyif ve hazla-n ile neşeli soytarılıklarına fazlasıyla ters düşen bu arazdan hiç hazzetmem işti. Olağanüstü erkeklik gücüne sahip bir âşık olabilmek için gereken özellikleri yitirme korkusuyla, Kuyumcular Çarşısı yakınlarındaki el Salihi Med-resesi'nin önünde Safva el Zabani ile ünlü Muhammed el Acmai adlı

kuskus satıcısından temin ettiği pahalı karışımlarla kafayı bulurdu. Adam, bu karışımları esnaf ve çevre ileri gelenlerinin arasındaki en saygın müşterileri için özel olarak hazırlardı. El Seyit Ahmet, kullandığı karışımın tiryakisi olmamıştı. Yeni bir aşk yaşıyorsa ve bu aşkın objesi, özellikle de erkekleri iyi bilen, tecrübeli bir kadınsa kullanırdı.

Kahvesini yudumlayıp bitirdi. Aynanın önüne geçip giysilerini ona sırasıyla, bir bir uzatan karısının yardımıyla giymeye başladı. Kıyafetini, kusur arayan bakışlarla gözden geçirdi. Yüzünün iki yanma düşen saçlarını taradı. Bıyığını sıvazlayıp burdu. Yüzünü yavaşça bir sağa, bir sola çevirerek dikkatle inceledi. Aynada gördükleriyle tatmin olunca, berberi Hasanayn Amca'mn onun için hazırladığı kolonyayı dökmesi için ellerini karısına uzattı. Kolonyayla ellerini, yüzünü ovuşturdu, biraz da göğsüne, yeleğine ve mendiline sürdü. Sonra fesini giydi, yürüyüş bastonunu aldı. Odadan çıkarken çevresine hoş bir koku yayıyordu. Çeşitli çiçeklerden damıtılmış bu kokuyu tüm aile tanırdı. Ne zaman içlerine çekecek olsalar, o kararlı ve ciddi görüntüsüyle evin reisi canlanırdı gözlerinin önünde. Bu görüntü, sevginin yanı sıra, korkuyla karışık bir saygı uyandırırdı hepsinde. Ne var ki, sabahın bu saatinde, babalarının evden çıkmakta olduğunun habercisiydi koku. Herkes ferahladı; ama bu ferahlama, bir tutuklunun ellerini ayaklarım bağlayan zincirlerin çözülmesiyle çıkan sesten duyduğu, kınanası bir ferahlama gibi değildi, masumdu. Babalarının kısa süre içinde ve her türlü tehlikeden uzak olarak, konuşma, gülme, şarkı söyleme ve diğer birçok şeyi yapma özgürlüğüne kavuşuyor olacağım hepsi biliyordu.

Yasin ile Fehmi giyinmişlerdi. Kemal, babası evden çıkar çıkmaz, onun kapı aralığından gizlice izlediği davranışlarının, el kol hareketlerinin, mimiklerinin taklidini yapmak üzere odaya koştu. Bundan büyük zevk alırdı. Aynanın karşısına geçip, dikkatle ve hoşnutlukla kendine baktı. Sonra, emredercesine, “Emine, kolonya!” dedi. Annesinin bu emre itaat etmeyeceğinin farkındaydı ama yine de hayali kolonyayı eline, yüzüne, ceketine ve kısa pantolonuna sürdü. Annesi gülmemek için kendini zor tutuyor; çocuk büyük bir ciddiyet ve hevesle rolünü oynamayı sürdürüyordu. Aynada, yüzünü sağdan sola inceledi. Olmayan bıyıklarını sıvazlayıp burdu. Aynadan uzaklaşırken, geğirdi. Annesinden bir kahkaha dışmda reaksiyon alamayınca, sitemle, “Bana sıhhatler olsun demen gerekiyor!” dedi.

Emine, “Sıhhatler olsun efendim!” diye geveledi. Oğlan, elinde hayal mahsulü baston, babasının yürüyüşünü taklit ederek odadan çıktı.

Anne, Bakırcılar Caddesi’ne bakan camdaki kafesin ardından evden çıkan erkeklerini izlemek üzere, iki kızıyla birlikte hemen cumbaya koştu. Baba, belirli bir vakar içinde yavaş yavaş yürüyor; çevredekileri zaman zaman eliyle selamlarken, etrafına azamet ve yakışıklılık yayıyordu. Berber Hasanayn Amca, fasulye satıcısı Hacı Derviş, sütçü el

Fuli ve meşrubat satan el Vayyumi: Hepsi selamını almak üzere ayağa kalktılar. Kafesin ardındaki kadınlar, gözlerini yaşartan bir sevgi ve gururla seyrediyorlardı onu. Fehmi, babasının ardından aceleci adımlarla yürüyor; Yasin ise, bir boğayı çağrıştıran bedenini bir tavus kuşu zarafetiyle sürüklüyordu. Sonunda Kemal de göründü. Daha iki adım atmadan dönüp annesiyle ablalarının ardında saklı olduklarını bildiği pencereye bakıp gülümsedi; sonra, kolunun altında okul çantası olduğu halde, yerde tekme atabileceği bir çakıl taşı arayarak yoluna devam etti.

Bu, günün en mutlu anlarından biriydi. Yine de, ailenin erkeklerine nazar değebileceği kaygısının sının yoktu Emine için. Erkekleri gözden kaybolana dek, arkalarından okudu durdu: “Rahman ve rahim olan Allahın adıyla... Ağaran sabahın rabbine sığınınm, yarattığı şeylerin şerrinden, karanlığı çöktüğü zaman gecenin şerrinden ve düğümlere üfürüp büyü yapan üfürükçülerin şerrinden ve kıskandığı vakit kıskanç kişinin şerrinden sabahın rabbine sığınırım!”

Emine ile Hatice cumbadan ayrıldılar. Ayşe, yalnız kalmak için oyalanarak cumbanın Saray Gezisi’nin kuzeyine bakan tarafına geçti. Kafesin deliklerinden, merakla ve özlemle dışarısını gözetledi. Gözlerindeki ışıltı, dudağını ısırması, bir beklenti içinde olduğunu gösteriyordu. Çok beklemesi gerekmedi. El Hurunfuş Caddesi’nin köşesinde genç bir polis memuru belirdi ve Cemaliye Polis Karakolu’na doğru yürüyerek, yavaş yavaş yaklaştı. Kız, cumbadan hızla aynlıp oturma odasının yan penceresine koştu ve pencere mandalını çevirerek camı incecik araladı. Kalbi, sevinç ve korkuyla deliler gibi çarparak, orada öylece durdu. Polis memuru eve yaklaşınca, başmı değil ama gözlerini ihtiyatlı biçimde yukarı kaldırdı; o dönemde Mısır’da böylesi durumlarda baş kaldınp bir evin penceresine

bakmak ayıptı. Genç adamın yüzü, saklı bir tebessümün ışığıyla aydınlanırken; ışık, kızın yüzüne utangaç bir pırıltı olarak yansıdı.

Ayşe, kanlı bir cinayetin kanıtlannı ortadan kaldınrca-sına gergin, iç çekerek camı kapayıp geriledi. İç yorgunluğu içinde gözlerini yumarak bir sandalyeye çöktü, başmı ellerinin arasına aldı. Ne gerçek bir korku, ne de mutluluktu hissettiği. Sınırsız bir duygular âlemine dalmış gitmişti. Kalbi, onu acımasızca fethetmeye çalışan iki ayrı duygu arasında bölünmüş gibiydi. Mutluluğun sarhoşluğuna ve büyüsüne teslim olacak olsa, korkunun çekici kalbini döverek onu ikaz ve tehdit ediyordu. Bu maceradan vaz mı geçmeli, yoksa kalbini mi dinlemeli, bilemiyordu. Aşkı da, korkulan da, aynı derecede güçlüydü. Onu uyuşturan bu ikilemi bir süre yaşadı. Derken, içindeki korku ve kınama sesleri dindi; bu ateşkeste, onu mest eden bir rüyanın keyfini çıkarmaya başladı.

Bir gün, her zamanki neşeli haliyle perdeleri silkelerken, kalkan tozun uçup dışarı çıkması için araladığı pencere camından nasıl dışan bakma fırsatı bulmuş olduğunu hatırladı. Gözleri, yukarı bakarken onun yüzüyle karşılaşan genç adamın şaşkın bir hayranlıkla dolu bakışlanna takılmış, korkuyla geri çekilmiş; ne var ki, bu genç adam, altın yıldızı ve kırmızı sırması daha gözden kaybolmadan, kızın hayal dünyasında unutulmaz bir iz bırakmıştı. Genç adamın, bu büyüleyici ve hayal gücünü zenginleştiren görüntüsü gözlerinin önünde uzun süre uçuşup durmuştu.

Ertesi gün aynı saatte ve daha sonraki günler boyunca, genç adamı onu göremeyeceği bir pencere sıralığından gö-zetlemişti Ayşe. Kapalı pencerelere nasıl da merak ve özlemle bakmakta olduğunu muzafferane izlemiş; derken, gözlendiğinin farkına varan genç adamın yüz hatlarının nasıl da mutlulukla aydınlandığına tanık olmuştu. Kalbi bir yangınla ilk kez uyanmış, genç adama doğru akmış ve bu anı sabırsızlıkla bekler olmuştu... tadını çıkararak ve bu muhteşem rüyanın her sonlanışında ona elveda diyerek.

Aradan bir ay geçmiş, perdelerin tekrar silkelenme zamanı gelmişti. Genç adam kendisini görebilsin diye pencereyi kasten yan açık bırakarak, perdeleri silkelemeye başlamıştı Ayşe. Günler ve aylar böyle geçmişü, ta ki aşkın daha da fazlası için duyduğu susuzluk zalim korkulannı yensin ve ona çılgın bir adım attırsın: Genç kız pencerenin iki kanadım birden açmış,

kalbi deli gibi atarken, orada öylece dikilip beklemişti. Oldu olacak aşkını ilan etseydi! Çevresini saran kavurucu ateşten kurtulmak, kaçmak için, kendini yükseklerden aşağıya bırakan biri gibiydi.

Korku ve kınanma endişesi, bir ateşkesin ilanım mümkün kılacak biçimde yeterince dindiğine göre, artık rüyala-nmn yol verdiği sarhoşluğun keyfini çıkarmaktaydı. Kapılarını, huzurunu tehdit eden korkuya kapama kararlılığıyla uyandı. Vicdanını rahatlatabilmek için, kendi kendine, “Dünyanın sonu gelmedi. Her şey sükûnetle oldu bitti. Kimse beni göraıedi ve görmeyecek. Dahası, yanlış bir şey yapmadım kİ” demeye başladı. Ayağa kalkıp vicdanının rahat olduğundan emin olmak için, tatlı bir sesle şarkı söylemeye koyuldu: “Sen, oradaki kırmızı sırmalı; sen, beni tutsak eden... utancıma merhamet eyle.” Şarkıyı, ablası Hatice’nin yemek odasından onu çağıran sesi gelinceye kadar tekrarladı durdu.

Hatice, müstehzi: “Diva Münire el Mehdiye, ünlü primadonna, lütfedip yemeğe buyurun. Hizmetkârlarınız sofrayı kurdular” diyordu.

Hatice’nin bu sözleri, onu sanki omuzlarından tutup sarsmış, kendine getirmişti. Karşılıksız duyguların dünyasından, gerçek dünyanın içine uyanıverdi adeta... hiçbir belirgin neden olmaksızın, biraz da korkuyla! Oysa her şey bir sükûnet içinde olup bitmiş, geçip gitmişti. Buna rağmen, ihtimaldir ki, ablası hep çok eleştirel olduğu için, şarkı söylemesine ve özellikle de hayal kurmasına karşı çıkan bu sesle önce paniklemiş, sonra da gülüp geçerek bir yana bırakmıştı. Yemek odasına koştu. Yer sofrası gerçekten kurulmuştu ve annesi tepsiyle yemek getiriyordu.

Odaya girer girmez, “Her şeyi ben yaparken, sen tembel tembel dolaşıp dur! Şarkından da bıktık artık” dedi Hatice öfkeyle.

Ayşe, ablasının sivri diline muhatap olmamak için genellikle ona yumuşak davranırdı. Ancak, Hatice’nin ısrarla onu tenkit edip azarlaması, bu kez Ayşe’de onu kızdırma arzusu uyandırdı. Ciddi bir ses tonuyla ve bu ciddiyeti korumaya çalışarak, “Ev işini aramızda bölüşmeyi kararlaştırmamış mıydık? Sen işleri yapacaksın, ben de şarkı söyleyeceğim” dedi.

Hatice, annesine dönüp, alaycı bir sesle, “Profesyonel olmaya niyetleniyor galiba” dedi. Ayşe kızmadı. Tersine, “Neden olmasın? Bir kuş kadar güzel sesim.... bir çulluk kadar” dedi, aynı ciddiyetle.

Ayşe’nin önceki sözleri Hatice’yi pek kızdırmadıysa da, bu son sözü öfkelendirmişti çünkü doğruydu ve çünkü Hatice onun sesini, güzelliğini, cazibesini kıskanıyordu. Dolayısıyla, saldırdı: “Beni dinle küçük hanım. Burası saygm bir beyin evi. Kızlarının seslerinin eşek sesi gibi olması bir kusur teşkil etmese de, güzel olmaktan öte bir şeye yaramaması, yüzkarasıdır.”

“Sesin benimki kadar güzel olsaydı, böyle konuşmazdın!” “Tabii. Olsaydı, düet yapardık. Sen derdin ki, ‘Sen oradaki, kırmızı sırmalı, sen...’ ve ben devam ederdim, ‘sen beni tutsak eden, utancıma merhamet eyle.’” Annesini işaretle “Ve bırakırdık süpürmeyi, silmeyi, ovmayı, yemeği oradaki hanım yapsın.”

Kızlarının bu çekişmelerine alışık olan anne, sofradaki yerini almış, “Allah aşkına, oturun da kahvaltımızı huzur içinde edelim” dedi.

Sofraya yaklaşıp, oturdular. Hatice, “Anne, sen çocuk yetiştirecek kadın değilsin” dedi. “Allah seni affetsin” diye mırıldandı kadın, sükûnetle. “Terbiyeni unutmazsan, çocuk yetiştirme işini sana bırakırım” diyerek, tepsiye uzandı: “Bismillahirrahmanirrahim.”

Hatice yirmi yaşındaydı. Yirmi bir yaşındaki üvey ağabeyi Yasin sayılmazsa, çocukların en büyüğüydü. Biraz kısa boylu olmakla birlikte, Hanafi Kadın sayesinde balık etinde, güçlü bir kızdı. Yüz hatlarını annesiyle babasından almıştı ama bu karışım ahenk ve çekicilikten uzaktı. Annesinin küçük, güzel gözlerini: babasının büyük burnunun biraz daha küçük bir modelini almış olsa da, bu burnun göz ardı edilir tarafı yoktu. Babasının yüzüne belirli bir haşmet katmakla birlikte, kızın güzelliğine bir şey katmadığı açıktı.

Ayşe, on altısında, gençliğin ve güzelliğin doruğundaydı. İnce bir beden yapışma sahipti; ama bu durum ailede, Hanafi Kadın’ın yöntemleriyle çare bulunması gereken bir kusur addedilirdi. Yüzü ay gibi güzeldi; beyaz teni, annesinden aldığı küçük burnu ile uyum içinde olan pembe yanakları ve

babasından aldığı mavi gözleri dikkat çekiciydi. Diğer kardeşlerinden farklı olarak, sarışındı: Soyaçekim sayesinde, büyükannesinden tevarüs ettiği bir özellik!

Elbette, Hatice, kız kardeşiyle arasındaki güzellik farkını görüyordu. Ne evi çekip çevirirken sergilediği olağanüstü yetenek, ne elişi becerisi, ne de dur durak bilmeyen enerjisi ona bir şey kazandırmaktaydı. Netice itibariyle, Hatice, Ayşe'yi" kıskanıyor, bunu gizleme zahmetine bile katlanmıyor ve güzel kızı sık sık üzüyordu. Allahtan, bu doğal kıskançlık, Hatice'nin ruhunda olumsuz iz bırakmayan cinstendi. İğneleyici, sivri dili sayesinde duygularını içinde tutmaz, dışarı vurarak tatmin olurdu. Dahası, doğanın Ayşe'ye bahşettiklerini ona bahşetmemiş olmasına ve alaycılığım hiçbirinden esirgememesine rağmen, ailesine karşı sevgiyle doluydu. Kardeşine yönelik kıskançlığı ne olursa olsun genç kızın mizacı üzerinde etkili olmuyor; bu duygu, nefret veya tiksintiye dönüşerek ruhunu zedelemiyordu.

Aile fertlerini hedef alan alaycılığı komikti; ama komşularına ve diğer tanıdıklarına göre o tam bir şirretti. Gözleri, tıpkı pusula iğnesinin mıknatıs kutbuna kenetlenmesi gibi, önce insanların kusurlarına kenetlenirdi. Kusurlar şayet örtülüyse, açığa çıkarmanın, büyütmenin yollarını arar, sonra da bulduğu kusurlara uygun adlar takardı. Ve bu insanlar, aile içinde Hatice'nin taktığı adlarıyla anılırlardı.

Müteveffa Şevket Bey'in dul eşinin lâkabı ki, annesiyle babasının en eski arkadaşlarıydı, konuşurken tükürük saçtığı için, "makineli tüfek" idi. Kendilerinden sürekli bir şeyler ödünç alan yan komşuları Meryem'e, "bir mahsuru yoksa" adını takmıştı. Saray Gezisi'ndeki Kuran Okulu hocası, "kâinatın şerri" idi; çünkü öğrencilerini eğitirken ha'bire, Felak suresinin ikinci ayetini -"... Yarattığın şeylerin şerrinden koru Allahım"- tekrar ettirirdi ve yüzü çok çirkindi. Pişmiş fasulye satıcısının lâkabı, başında hiç saç olmadığı için, "kel" ve sütçünün lâkabı da iyi görmediği için, "tek göz"dü. Aile fertlerine taktığı adlar bu kadar acımasız değildi. Erken kalktığı için, annesinin adı "müezzin" sıska olduğu için Fehmi'nin adı "karyola direği" aynı nedenle, Ayşe'nin adı "kamış"tı. Yasin'e ise, tombul ve müşkülpesent olduğu için, zamanın ünlü şarkıcılarından "Bamba Kaşar"m adım vermişti.

Hatice’nin açık sözlülüğü alaycılıkla kalmıyordu. Ailesine şu ya da bu şekilde, şu veya bu nedenle bulaşan insanlara karşı acımasızlığının ve kabalığının smın yoktu. Son derece sert, hoşgörüsüz ve saldırgan olabilir, asla affetmezdi. İnsanların günlük sorunlarına kayıtsızdı. Bu katılığı, evde Hanafi Kadın’a karşı tavırlarına yansıdığı gibi, Ayşe’nin benzersiz biçimde şımarttığı ev kedilerine davranışına da yansırdı. Hanafi Kadın’a kaba ve hatta terbiyesizce davranması, annesiyle arasında münakaşa konusuydu. Annesi, hizmetçilerine aile fertleri gibi davranırdı. Zaten,

Emine, herkesin bir melek olduğuna inanır, kimse hakkında kötü düşünmezdi. Hatice ise mizacı gereği, bu kadından sürekli şüphelenir; örneğin, Hanafi Kadın’ın erzak odasına yakın bir yerde uyumasından kaygı duyduğunu saklamazdı. Annesine, “Pekiyi, nasıl olup da o kadar şişmanladı? İksirlerle mi? Onları biz de içiyoruz ama onun gibi şişmanlayamadık. Biz uyurken yanı başındaki erzak odasında yiyip içtiği yağla, balla şişmanlıyor” derdi.

Ancak annesi, elinden geldiğince Hanafi Kadın’ı müdafaa eder; kızın ısran sinirlerini bozmaya başlayınca, “Bırak ne isterse yesin. Dünya kadar erzakımız var. Onun yiyebileceği ise sınırlı. Merak etme, aç kalmayız” deyiverirdi.

Annesinin bu sözlerinden hoşlanmayan Hatice erzak odasındaki yağ ve bal kavanozlarını her sabah kontrol eder; Hanafi Kadın ise, onun bu halini gülerek izlerdi. Kadının aileye sevgisi, mükemmel hanımından, Emine’den kaynaklanıyordu.

Hatice, kendi aile fertlerine karşı katı davranmazdı. İçlerinden biri biraz rahatsız, keyifsiz, hasta olsa şefkatle dolup taşar, ne yapacağım şaşırırdı. Örneğin, Kemal kızamık çıkardığında ısrarla onunla birlikte yattı. Ayşe’nin bile başına gelebilecek en ufak talihsizliğe dayanamazdı. Kalbi, benzeri görülmemiş biçimde, hem çok soğuk, hem çok sıcak olabiliyordu.

Kahvaltı sofrasına oturduğunda Ayşe ile kavga etmekten vazgeçmişti Hatice. O ünlü iştahıyla fasulye ve yumurtaya daldı. Yemek, besleyici değerinin dışında, sonuç itibariyle estetik bir amaca hizmet etmekteydi hepsi için, çünkü yuvarlak hatlara sahip olmanın en doğal yoluydu. Bile isteye ve özenle yiyorlardı. Her lokmayı iyice çiğniyor, karınlan doysa bile

yemeye devam ediyorlardı. Her biri kendi midesinin büyüklüğüne göre yiyerek, tıka basa doydular. Yemeğini önce anneleri biürdi, sonra Ayşe. Hatice, kalanı silip süpürene kadar devam etti.

Ayşe'nin inceliği, yemek yemek için gösterdiği itina ve gayrete ters düşüyor, şişmanlatıcı iksirlerin de faydası ona dokunmuyordu. Hatice'nin içinden Ayşe ile dalga geçmek; entrikalann, onun içine düşen iyi tohuma uygun toprak olmasına izin vermediğini söylemek geçti. Ayşe'nin zayıf olmasını, imammn zayıflığına bağlıyordu. “Ramazan'da, sen hariç, hepimiz oruç tutuyoruz. Niyetliymiş gibi yapıp, erzak odasında kamını gizlice cevizle, bademle, fıstıkla dolduruyor, sonra da oruç tutmuş olanları kıskandıracak bir iştahla, bizimle birlikte oruç açıyorsun... ama Allah kabul etmeyecektir” derdi.

Kahvaltı saati, üç kadının birlikte ve yalnız oldukları ender zamanlardan biriydi. Dolayısıyla, birbirlerine sırlarım açmaları, özellikle de erkeklerin bulunduğu bir ortamda sözünü etmekten hicap duyacakları konulan tartışabilecekleri iyi bir zamandı. Yemek yemekle meşgul olduğu halde, Hatice bir şey söylemek istiyor gibiydi. Önceki halinden farklı olarak, sakin bir ses tonuyla, “Anne, tuhaf bir rüya gördüm” diye başladı.

Anne, insana yılgınlık veren kızma saygısını esirgemeksizin, ağzındaki lokmayı bile yutmadan, “Hayırdır, inşallah” diye cevap verdi.

Hatice, artan bir endişeyle, “Galiba damda yürüyordum. .. ya bizim evin damında ya da bir başka. Derken, tanımadığım biri beni itti ve çığlık atarak düştüm.”

Ayşe endişelendi, yemek yemeyi bıraktı; ama ablası, an-latacaklannın etkisini mümkün olduğunca artırmak için olsa gerek, susmuştu. Anne, mırıldandı: “Hayırlara karşı... Allahın izniyle.”

Ayşe, gülümsemeye çalışarak sordu: “Seni iten o tanımadığın biri ben olmayayım?” Hatice, sohbet ortamında oluşan havanın bu şakayla bozulacağından korkarak, bağırdı: “Bu bir oyun değil Ayşe, bir rüya! Aptal olma.” Sonra, annesine dönüp, “Çığlık çığlığa düşüyordum ama yere çakılmadım. Bir atın üzerine düştüm ve at beni alıp götürdü” dedi.

Emine ferahladı. Rüyanın anlamını çözmüş, ikna olmuştu. İç geçirdi, gülümseyerek yemeye devam etti. Sonra; ekledi: “Kim bilir Hatice, belki de bu at, senin düğününü yapacak olan beyaz atlı prenstir.”

Sadece böylesi bir ortam “müstakbel koca”dan bahsetmeye el verirdi, o da kısa, öz bir ima yoluyla. Hatice’nin kalbi küt küt attı. Evlilik konusunda, hiçbir konuda olmadığı kadar endişeli ve kuruntuluydu. Gördüğü rüyayı, o da böyle gibi tefsir etmişti, dolayısıyla annesinin sözleri onu sevindirdi. Mahcubiyetini, kendine rağmen, her zamanki alaycılığıyla gizlemeye çalıştı: “Müstakbel kocamın bir at olduğunu mu söylüyorsun, Anne? Benim durumumda olsa olsa bir katırdır!”

Ayşe, ağzındaki yemekleri saça saça güldü. Sonra da Hatice’nin yanlış anlamış olabileceğinden korkup, “Kendini çok aşağılıyorsun Hatice” dedi, “Oysa gayet güzelsin.” Hatice inanmayan gözlerle kardeşine bakü. Derken, anneleri konuştu: “Sen olağanüstü bir kızsın Hatice. Enerjine, yeteneklerine kim yetişebilir senin... ya da keskin zekâna, güzel yüzüne? Daha ne ister insan?”

Genç kız, parmağını burnunun ucuna koyup, güldü: “Bunlar evliliğe mani haller değil mi?”

Anne, gülümseyerek cevap verdi: “Saçmalama... Hâlâ gençsin kızım.”

Gençlikten söz edilmiş olması Hatice’nin canını sıktı çünkü kızların genellikle kaç yaşlarında evlendiklerini düşününce, kendisini gençten saymıyordu. “Ama sen daha on dördünü bile doldurmadan evlenmişsin Anne” dedi.

Bu konuda, annenin, kızından daha az kaygılı olduğu söylenemezdi: “Erkenini, geçini sadece Allah bilir” dedi.

“Allah, en kısa sürede düğününü görmemizi nasip etsin” dedi Ayşe, içtenlikle.

Hatice kuşkuyla kız kardeşine bakarken, komşu kadınlardan birinin Ayşe’yi oğluna istediğini hatırladı. Babalan, küçük kızının ablasından önce evlenmesine razı olmamıştı. Hatice’ye, “Evlenmemi gerçekten mi

istiyorsun, yoksa sana evlilik yolu açacağı için mi” diye sordu. Ayşe, gülerek, “Her ikisi için de” dedi.

Kahvaltı bitmişti. Anne, “Ayşe, bugün çamaşırı sen yıka, Hatice temizlik yapacak. Sonra ikiniz de mutfağa gelin” dedi.

Emine Hanım, bu işbölümünü kahvaltının akabinde yapmıştı. Kızlar, annelerinin yönetiminde olmaktan memnundular. Ayşe, kendisine verilen görevleri asla sorgula-mazdı. Hatice ise kendi değerini vurgulamak veya bunu belirtmek adına, birkaç laf etmeden duramazdı. Dolayısıyla, “Çamaşır yıkamak çok geldiyse, ev temizliğini sana bırakabilirim. Ama çamaşırdan, mutfaktaki işler bitinceye kadar seni banyoda tutacağı için şikâyet ediyorsan, bu bahanen hemen reddedilecektir” dedi.

Ayşe bu sözlerin üstünde durmayıp bir şarkı mırıldanarak banyoya geçti. Hatice, alaycı,

“Şanslısın. Sesin banyoda bir fonograftan çıkarcasına yankılanacak. Söyle, söyle de komşular duysun” dedi.

Anneleri odadan çıktı, holden geçip, merdivene yöneldi. Mutfağa inmeden önce, hep yaptığı gibi kolaçan etmek üzere dama çıktı. Kızlarının birbirleriyle atışması yeni bir durum değildi. Zaman içinde, babaları evde yokken ve kimsenin diğerine söyleyeceği iyi bir çift laf yoksa bu, bir hayat tarzına dönüşmüştü. Kadın, rica ederek, yalvararak, şakayla ve yumuşaklıkla engellemeye çalışmış ama başarılı olamamıştı. Bu, çocuklarına uyguladığı tek disiplin şekliydi. Mizacı, daha sert bir tutum benimsemesine müsait değildi. Çocuk yetiştirirken bazen ihtiyaç duyulabilecek katılıktan yoksundu hem zaten buna kendisi de dayanamazdı. Zaman zaman denemek istiyor ama beceremiyor; duygularına, zaaflarına yenik düşüyordu. Anlaşıldığı kadarıyla, çocukları ile arasındaki bağın karşılıklı sevgi ve şefkat dışında gelişmesine tahammülü yoktu. Kuralların konulmasını, çocuklarının hizaya sokulmasını, onlara uzaktan hükmeden babalarına veya babalarının gölgesine bırakmıştı. Dolayısıyla, kızların gülünç, budalaca kavgaları ve çekişmeleri, onlara olan sevgisini, onlara duyduğu hayranlığı etkilemiyordu. Tembelliği bir yana, şarkı söylemeyi ve aynanın karşısında durmayı çok seven Ayşe bile, Hatice’den daha az becerikli veya daha düzensiz değildi.

Emine Hanım, istirahatı için kendine daha fazla zaman ayırmayı kuşkusuz hak etmekteydi ama adeta bir hastalık gibi, mizacı buna maniydi. Ne kadar önemsiz veya küçük olursa olsun, evde her şeye nezaret eder, her şeyi denetimi altında tutardı. Kızlar işlerini bitirince, bir elinde süpürge, diğerinde toz tüyü, enerjik biçimde tüm odalan, evin her yerini köşe bucak teftiş eder; duvarlarda, perdelerde ve eşyalarda gözden kaçmış olabilecek en küçük toz tanesini bile bulup temizlerken, kendi gözüne kaçmış bir toz tanesini çıkartırcasına zevk alrr, haz duyardı bu işten. Öylesine mükemmeliyetçiydi ki, yıkanmak üzere olan çamaşırlan bile tek tek elden geçirir; çok kirli bir çamaşıra rastlarsa, çamaşırın ait olduğu aile ferdine görevim nazikçe hatırlatmayı ihmal etmezdi. Bu, on yaşındaki Kemal de olabilir; kişisel giyimi ve bakımı itibariyle birbirinden çok farklı iki tutum içindeki Yasin de olabilirdi. Yasin, dış görünüşünde -kıya-feü, fesi, gömleği, kravatı ve ayakkabılan- son derece titiz, iç çamaşırlannda ise insanı dehşete düşürecek kadar pasaklıydı.

Anlaşılabileceği üzere, Emine’nin temizliğe düşkünlüğü, evin damını ve oradaki güvercinlerle tavuklan da kapsıyordu. Dahası, damda severek geçirdiği süre çalışmak için bir bahane teşkil etmenin yanı sıra, oyun ve eğlenme imkânı da veriyordu. Evin damı, yeni yeni keşfettiği bir dünyaydı ve orada olmaktan zevk Elliyordu. O, bu büyük eve gelin gelinceye kadar, kimse damın farkında bile değildi. Yıllarca önce inşa edilmiş olan bu eski evin genel görünümünü bozmadan, adeta ruhunu katarak yeniden yaratmıştı damı. Yüksek duvarlann bazılarının üzerine içinde güvercinlerin kuğurduğu bu kafesleri yerleştirmek onun fikriydi. Bu ahşap kümesleri de tavuklar gıdaklayarak yemlensinler diye o düzenlemişti. Hayvanlara yem atarken, su kabmı yere koyarken, başta horoz, tavukların itiş kakış koşup gelmeleri çok hoşuma giderdi. Gagalan, tıpkı bir dikiş makinesi gibi, hızlı ve ritmik hareketlerle yeme çarparken yerdeki tozun üzerinde küçük izler oluşturur; tozun yüzeyi, tıpkı çiseleyen yağmur sonrası oluşan çiçek bozuğu görüntüsü alırdı. Tavuklann küçük, berrak gözlerindeki meraklı, sorgulayan bakışlarla gıdaklayarak onu seyretmelerinden ne kadar da mutlu olur; onunla paylaştıklan sevgi içini şefkatle doldururdu.

Güvercinlerle tavuklan, Allahın tüm yaratıklarım sevdiği gibi severdi. Onlarla konuşur gibi sesler çıkarır, anladıklan-nı ve ona cevap verdiklerini düşünürdü. Tüm hayvanların, zaman zaman cansız şeylerin de, şuur ve

zekâsı olduğunu düşündüren bir hayal gücü ihsan edilmişti ona. Bu varlıklann Allaha şükrettiklerinden; O'nunla ve ruhlar dünyasıyla bir şekilde temas içinde olduklanndan emindi. Dünya, yeryüzüyle, gökyüzüyle, hayvanlan ve bitkileriyle yaşayan ve kendi zekâsı olan bir yerdi; fazileti, yaşamla kutsanmış olmakla kalmıyor, onu ibadet tamamlıyordu. Dolayısıyla, şu veya bu bahaneyle, tavuklann ve horozların daha uzun süre yaşamalannı sağlamaya çalışması, doğaldı. Tavuklardan biri hayat doluyken, diğeri iyi yumurtluyordu. Bu horoz, sabahlan öterek onu uyandınyordu. Ona kalsa, belki de gırtlaklarına bıçak dayanmasına izin vermezdi. Şartlar, içlerinden birini kesmesini gerektiriyorsa, eleme yakın bir duyguyla seçim yapardı. Kesmeden önce hayvana su verir, Allahtan ona merhamet diler, kendisinin de bağışlanması için yalvanrdı. Tesellisi, rahman ve rahim olan Allahın müminlere tanıdığı bir hakkı kullanıyor olmasıydı.

Damın en şaşırtıcı tarafı Bakırcılar Caddesi'ne bakan güney yansıydı. Yıllar içinde, orada özel bir bahçe yetiştirmişti. Böylesi bir bahçe, ne komşulannın, ne de başka evlerin tavuk gübresiyle kaplı damlannda vardı. İçinde karanfil ve gül yetiştirdiği az sayıda saksıyla başlamıştı Emine. Bunların sayısı arttıkça artmış, duvarların dibine iki sıra halinde dizilecek hale gelmişti. Ektiği çiçekler muhteşem bir gelişme gösterince, bir marangoz çağmp üzerlerine çardak yaptırmış; sonra da yasemin ve sümbül sarmaşıkları ekmişti. Çardağın ayaklarına tutturduğu sarmaşıklar uzayıp geliştikçe her yeri kaplamış; çardak, yeşil bir gökyüzünden yaseminlerin aktığı bir bahçeye dönüşmüştü. İnsanı mest eden, tatlı bir koku sarmıştı her yanı.

Evin damı, tavukları, güvercinleri ve çardağıyla, Emine'nin hakkında hiçbir şey bilmediği kâinatta gevşediği, dinlendiği yer ve onun sevgili, güzel dünyasıydı. Günün bu saatinde hep yaptığı gibi, bakımına başladı. Süpürdü, çiçekleri suladı, tavuklarla güvercinleri besledi. Dudaklarında tebessüm, hülyalı gözlerle uzun süre çevresindeki manzaranın keyfini çıkardı. Sonra, bahçenin sonuna gidip birbirine sarılmış, iç içe geçmiş sarmaşıkların arasından etrafındaki sonsuz boşluğu seyretti.

Üzerinde derin etkiler bırakarak yükselen minareler, içinde ürküntü yarattı. Kallavun ve Barkuk gibi bazıları, gece lambalarını, gündüz ise giriş çıkışlarını çok net olarak görebileceği kadar yakındı. El Hüseyin ve el

Ezher gibi diğerleri, detaydan yoksun birer bütün olarak görünüyordu. Daha da uzakta, ufuktaki Kale ve el Rafai Camisi'nin minareleri ise birer hayalet gibiydi. Yüzünü tutku, sadakat, şükran ve umutla bu minarelere döndü. Ruhu gökyüzüne yükselerek, üzerlerinden süzüldü. Derken, gözleri, el Hüseyin Camisi'nin minaresine odaklandı: Adım aldığı aziz insana duyduğu aşktan dolayı, en sevdiği caminin minaresine! Minareye şefkatle bakarken duyduğu özlem, türbesinden birkaç dakikalık mesafede olduğu halde, Allahın Resu-lü'nün kızının ziyaretine izin verilmediğini her hatırladığında duyduğu kederle gölgelendi.

İç çekerken çıkardığı ses, sihri bozdu. Kadın, çevredeki damlara, caddelere bakarak oyalanmaya çalıştı. Özlem, onu bırakmayacaktı. Sırtım duvara döndü. Meçhul olana bakmak ruhunu baskı altına alıyordu: hem çoğu insanın meçhulü olana, görünmeyen ruhlar dünyasına; hem de ona, meçhul olan Kahire'ye, hatta seslerini duyduğu muhitine. Minarelerinden ve çatılarından başka hiçbir şeyini görmediği bu dünya neye benziyordu acaba? El Hurun-fuş'da oturan annesini ziyaret etmek üzere ender olarak çıktığı bu eve, çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir kapanıp kalmıştı. Annesini her ziyaretinde, kocası bir at arabasıyla ona eşlik ederdi çünkü kendisiyle birlikte veya yalnız, karısını kimsenin görmesine tahammülü yoktu adamın.

Bu durum, onu ne hoşnutsuz kılıyor, ne de kızdırıp, gücendiriyordu, hatta tam tersine! Her ne olursa olsun, yasemin ve sümbül sarmaşıkları arasından boşluğa, minarelere ve evlerin çatılarına baktığında, narin dudaklannm kenarları yumuşacık bir gülümsemeyle kıvnlırdı. Fehmi'nin şu anda bulunduğu hukuk fakültesi neredeydi acaba? Kemal'in, el Hüseyin Camisi'nden birkaç dakika mesafede olduğunu söylediği Halil Ağa İlkokulu neredeydi? Damdan ayrılmadan önce avuçlarını gökyüzüne kaldırıp, yakardı: "Allahım, kocamı, çocuklarımı koru; annemi ve Yasin'i ve diğer tüm insanları koru; Müslümanları, Hıristiyanlan, hatta İngilizleri bile koru Allahım, ama İngilizlerden hiç hoşlanmayan Fehmi'nin hatırına, onları memleketimizden defet."

- 7
- 13
- 19
- 28

7

Ahmet Abdülcevat, Bakırcılar Caddesi'nde, Barkuk Camisi'nin önündeki dükkânına vardığında kalfası Cemil el Hamzavi dükkânı açmış, müşterileri kabul etmek üzere hazır hale getirmişti. Dükkân sahibi, onu nazikçe selamlayarak, yüzünde tatlı bir gülümsemeyle masasına yöneldi. El Hamzavi elli yaşındaydı. Ömrünün otuz yılını bu dükkânda, ilk sahibi Hacı Abdülcevat'ın; vefatı üzerine de oğlu Ahmet'in yardımcısı olarak geçirmişti. İşverenine, hem maddi, hem de manevi nedenlerle sadık kalmıştı. Gerek iş ilişkisi içinde, gerekse bir dost olarak, herkes gibi saygı ve hayranlıkla seviyordu onu.

Aslına bakılırsa, Ahmet Bey'den korkup çekinenler, sadece kendi aile fertleriydi. Arkadaşları, tanıdıklan ve müşterileri için bambaşka biriydi o. İtibar ve hürmetten payına düşeni almakla kalmayıp, çok da seviliyordu. Kişiliğinin diğer pek çok olumlu özelliğinin yarımda, cazibesiydi onu sevdiren. Tanıyanları, dışarıdakiler evde nasıl olduğundan, nasıl davrandığından habersizdiler. Evdekiler de onu dışarıdakiler gibi tanımıyordu.

Dükkân orta büyüklükteydi. Raflar ve duvar dipleri, ambalajlan içinde kahve çekirdeği, pirinç, fmdık, fıstık, meyve kurusu ve sabunla tıka basa doluydu. Girişin karşısında, solda duran masanın üzerinde hesap defterleri, kâğıtlar ve telefon vardı. Masanın sağında, duvara monte edilmiş, banknotlan hatırlatan yeşil bir kasa duruyordu. Son derece sağlam ve emniyetliydi görünüşü. Masanın arkasındaki duvann ortasında, fildişi çerçeve içinde, yaldızla bezeli besmele yazısı asılıydı.

Sabah saatlerinde işler yavaş olurdu. Dükkân sahibi, babasından kalan ve taşkın enerjisi sayesinde korumakta olduğu hevesle, bir önceki günün hesaplarını incelemeye koyulmuştu. O bu işle meşgul olurken, el Hamzavi kapıda bekliyor; kollan göğsüne kavuşturmuş, içinden en iyi bildiği sureleri okuyordu. "Sin" ve "sad" harflerini söylediği zaman bir "sss" sesinin ıslığı fısıltı halinde ağzından kaçıverse de, onu ele veren bu ses değil, kıpır kıpır oynayan dudak-lanydı. Bu durum, her sabah Kuran okuması için tutulmuş sonradan gözlerini kaybetmiş kör şeyhin dükkâna gelişine kadar sürdü.

Ahmet Bey, onu dinlemek veya gelen geçeni, el arabala-nm, at arabalannı ve çok hantal olduğundan şıngır mıngır ilerleyen atlı tramvayı seyretmek için, ara ara muhasebe defterinden başını kaldınp dışarı bakardı. Sattıklan domatesleri, yeşillikleri, bamyalan şarkılarla överek geçen sokak satıcılannın sesleri gelirdi. Gürültü ve şamata, Ahmet Bey’in dikkatini asla dağıtmazdı. Otuz yılı aşkın bir süredir bu gürültüye o kadar alışmıştı ki, kesilecek olsa rahatsızlık duyacaktı.

Dükkâna bir müşteri girdi. El Hamzavi onunla ilgilendi. Derken, bazı esnaf dostlan ve komşuları uğradılar. Kısacık bir süre için bile olsa Ahmet Bey’i ziyaret etmek hoşlanna gider; selamlaşıp, onun lâtif şakacılığının tadını çıkanrlar-dı. Bu ziyaretler, hikâye anlatmadaki maharetinden gurur duymasına vesile olurdu. Sohbeti, popüler kültüre dokundurmalarla parlardı. Bu panltımn kaynağı, ilkokulu bile bitirmediğine göre eğitimi değil, okuduğu gazeteler ile devlet memurlan, hukuk adanılan gibi ileri gelenler ve seçkinlerle kurduğu dostluklardı. Allah vergisi zekâsı, zarafeti, cazibesi ve zengin bir tüccar olarak sosyal statüsü, bu insanlarla eşit şartlarda ilişki kurmasına elveriyordu. Sadece ticaretle sınırlı olmayan bir anlayışı vardı.

Bu seçkin insanların sevgisi, saygısı ve kendisini onur-landırmalan Ahmet’i de gururlandırırdı. Aralanndan biri, içtenlik ve dürüstlükle, ona, “Hukuk okuyabilmiş olsaydm, olağanüstü belâgat sahibi, etkili bir avukat olurdun” dediğinde, göğsü kabarmıştı. Buna rağmen, gururunu, cazibesi, alçakgönüllülüğü ve hatırşinaslığıyla örtmekte ustaydr. Ziyaretçilerinin hiçbiri dükkânda uzun boylu kalmadı. Birer birer aynldrlar ve dükkânm çalışma temposu hrzlandı.

Aniden, bir adam, sanki güçlü bir el tarafından itilmiş gibi dükkâna daldı. Dükkânın ortasmda durup, önce etrafını seçebilmek için gözlerini kısü, sonra da bakışlannı dükkân sahibinin masasına odakladı. Arada üç metre kadar küçük bir mesafe olduğu halde, gördüğünün kim olduğunu çıkarabilmek için sarf ettiği gayret sonuç vermeyince, “Ahmet Abdülcevat burada mı?” diye seslendi. Dükkân sahibi gülerek cevap verdi: “Hoş gelmişin, Şeyh Mutavalli Ab-dülsamet” dedi “Buyur otur. Mübarek varlığınla bizi şereflendir.”

Adam başmı eğdi. El Hamzavi, öyle anlaşılıyor ki, ziyaretçiyi karşılamak için yaklaşıp elini uzatmıştı fakat adam farkına varmayarak hapşırdı. El Hamzavi gerileyip mendilini çrkartırken, bir yandan kaşlarım çatmış, bir yandan da gülmeye başlamıştı. Adam, masaya doğru atıldı, mırıldanarak, “Allaha şükür, Yaratana şükür” dedi. Cübbesinin ucuyla yüzünü silip gösterilen sandalyeye oturdu.

Şeyhin sağlığı, yaşma göre imrenilecek düzeydeydi. Gözleri iyi görse ve göz kapaklan iltihaplanmamış, ağzının kenarlan sarkmamış olsa, şikâyet edeceği bir şey kalmayacaktı. Yıpranıp elek gibi olmuş bir cübbeye sannmıştı. İyiliksever insanlann bağışlanyla daha iyisine sahip olabilirdi ama bu tür şeylere tevessül etmezdi. Rüyasında, el Hüseyin’in kendisini kutsadığını ve böylelikle üstündeki cübbesine hiç eskimemesini sağlayacak bir dayanıklılık kazandırmış olduğunu söylerdi. Şeyh, sıradan insanlann gözle görünmeyen âlemler hakkrnda bilgilenmesine engel duvarlara nüfuz ederek, mucizeler yaratmıştı. Şifa, muska ve tılsımlan kadar, içtenliği ve zekâsıyla da tanınırdı. Mizah ve neşe, kişiliğinin doğal parçalanydı; zaten bu nedenledir ki, Ahmet Bey kendisini çok severdi. Bu mahallede oturduğu halde, hiçbir müridine yük olmaz; sık ziyaretlerle rahatsızlık vermezdi. Nerede olduğunu kimsenin bilmediği aylar geçer; çıkıp geldiğinde sıcacık karşılanır, kendisine sunulan hediyeleri toplardı.

Dükkân sahibi, yardımcısına, şeyh için pirinç, kahve ve sabundan oluşan her zamanki hediye paketini hazırlama-sim söyledi. Sonra, dönüp, “Seni özledik, Şeyh Mutavalli” dedi. “Aşure Bayramı’ndan bu yana seni görme zevkinden mahrum bıraktın bizi.”

Adam, pervasızca, “Uygun olduğunu düşündüğümde yok olur, isteyince var olurum” dedi. “Nedenini sormamaksın.” Şeyhin bu konuşma tarzına alışık olan Ahmet Bey “Yokluğunda bile, buradan bereketin eksik olmuyor” dedi.

Şeyh, bu övgüden etkilenmişe benzemiyordu. Tersine, sabrının tükendiğini belirtir biçimde başını sallayıp terslendi: “Seni, ben sana hitap etmeden önce konuşmaman için kaç kez ikaz edeceğim? Sus.”

Dükkân sahibinin içinden onu kızdırmak geldi. “Kusura bakma Şeyh” dedi, “ikazım unuttum. Unuttum çünkü uzun süredir ortalıkta yoksun.”

Şeyh, ellerini birbirine çırparak bağırdı: “Bahane bulmak, günah işlemekten beterdir.” Sonra, işaret parmağını tehdit-kâr biçimde Ahmet Bey’e sallayarak, “Bana itaatsizlikte ısrar edersen, hediyeni kabul edemem” dedi.

Dükkân sahibi sustu, ellerini teslimiyet içinde uzatıp, suskun kalmaya çalıştı. Şeyh Mutavalli, adamın itaatinden emin olana dek bekledi. Boğazını temizleyip, “Yaradılışın efendisi, mübarek peygamberimize bir dua ile başlayacağım” dedi. Dükkân sahibi içten gelen bir sesle yanıtladı: “Allahın inayeti ve huzuru üstünde olsun.”

“Babanı, hakkettiği bir şükranla anıyorum. Allah gani gani rahmet eylesin, O’nun cennetindeki ikametgâhı geniş olsun. Oturmakta olduğun yerde, onu görür gibiyim. Aranızdaki fark, müteveffa baban sarığından vazgeçmemişken, senin fesi tercih etmiş olman.”

Dükkân sahibi gülümseyerek mırıldandı: “Allah bizi affetsin.”

Şeyh, gözlerinden yaş gelinceye kadar esnedi. Sonra tekrar konuştu: “Allahın kullarına bolluk ve iman bahşetmesi için duacıyım: Yasin’e, Hatice’ye, Fehmi’ye, Ayşe’ye ve Kemal’e ve anneleri Emine’ye. Amin.”

Şeyhin ağzından Hatice ve Ayşe adlarını duymak, Ahmet Abdülcevat’ın tuhafına gitmişti. Oysa uzun yıllar önce muska yazmak için adlarını koyan oydu. Şeyh, kızların isimlerini ilk kez telaffuz etmiyordu ve bu son kez de olmayacaktı ama kadınlarının hane dışmda anılması, bir an için de olsa üzerinde tuhaf, nahoş bir etki yaratmıştı... Bu Şeyh Mutavalli’nin dilinden olsa da! Yine de, “Amin, yüce Allahım” dedi.

Şeyh, iç geçirerek, “O takdirde rahman ve rahim Allaha dua et de önderimiz Abbas'ı, Halife’nin sonsuz ordularından biriyle bize geri göndersin” dedi.

“Duacıyız. Bu, O’nun için zor olmamalı.”

Şeyhin sesi yükseldi, öfkeyle konuştu: “Ve İngilizler ile müttefiklerine, ayaklarının üzerinde bile duramayacakları mağlubiyet ve acı versin diye dua et...”

“Allahım, sür götür onları.”

Şeyh, başını üzüntüyle salladı. “Dün, Muski’de yürüyordum ki, iki AvustralyalI asker yolumu kesti. Üstümdeki her şeyi kendilerine vermemi söylediler. Ceplerimi boşalttım, bir de mısır koçanı çıktı. Biri alıp top gibi tekmeledi. Diğeri sarığımı kaptı. Çözüp kumaşı yırtarak yüzüme çarptı” dedi.

Dükkân sahibi gülmemeye çalışarak, dikkatle dinledi. Gülme isteğini abartılı bir kınamayla örtüp, “Allah cezalarım versin” diye bağırdı.

Şeyhin anlattıkları bitmişti. “Ellerimi gökyüzüne kaldırıp, ‘Her şeye kadir yüce Allahım, o milleti, benim sarığımı parçaladıkları gibi paramparça et’ diye dua ettim” dedi. “Duaların kabul olsun inşallah.”

Şeyh arkasına yaslanıp, gözlerini kapadı. Biraz dinlenmek istiyordu. Bu arada, Ahmet Bey adamın yüzünü dikkatle inceleyip gülümsedi. Derken, gözlerini açtı şeyh. Yem bir konuya geçeceğim bildiren sakin bir ses tonuyla konuşmaya başladı: “Ne kadar dirayetli ve yiğit bir adamsın sen, Ahmet Abdülcevat.”

Dükkân sahibi mutlulukla gülümsedi. Alçak bir sesle, “Tövbe de, ya Şeyh Abdülsamet” diye cevap verdi.

Şeyh kesü: “Dur bakalım. Ben, doğruyu söyleyebilmek için, yolu övgüyle döşerim... cesaret vermek için, el Cevat’m oğlu.” Dükkân sahibinin gözlerinde bezgin bir ihtiyat vardı. Mırıldandı, “Allah kerim...”

Şeyh, yamru yumru işaret parmağını uzatarak yine teh-ditkâr bir sesle sordu: “Bir mümin olarak, şehvet hakkında, kadınlara düşkünlüğün hakkında söyleyeceğin var mı?”

Dükkân sahibi adamın açık sözlülüğüne alışıktı. Dolayısıyla, saldırısı onu üzmedi. Küçük bir kahkaha atarak, “Beni bununla nasıl suçlayabilirsin? Allahın Resulü parfüm ve kadınlara olan aşkından söz etmiyor mu?”

Şeyh kaşlarını çattı. Bu muhakemeye itirazı duyunca, daha da sertleşmişti sanki. Karşı çıktı: “Helal olanla haram olanı bir tutma, Ahmet Abdülcevat. Evlilikle, aşüftelerin peşinden koşmayı bir tutma.”

Dükkân sahibi, boşluğa bakarak, ciddi bir ses tonuyla, “Ben şeref ve itibanma halel getirecek hiçbir şeye izin vermedim, Allaha şükür” dedi.

Şeyh, dizlerini döverek, hayret ve tiksintiyle bağırdı: “Zaaf içindeki bir insanın cılız bahaneleri! Ahlaksızlık, sefih bir kadınla bile olsa, lânet edilesi bir şeydir. Allahın rahmeti üstünde olsun, baban da kadınlara bayılırdı. Yirmi kez evlendi. Neden sen de onun yolundan gidip, günahkârlardan uzak durmuyorsun?”

Dükkân sahibi yüksek sesle gülerek sordu: “Sen şeyh misin, yoksa nikâh memuru mu? Babam hani neredeyse kısırdı. Bundan dolayı pek çok kez evlendi. Ben, onun tek çocuğu olduğum halde, hayatı boyunca yaptığı boşanma anlaşmalarında kaybettikleri bir yana, tüm malı mülkü benimle son dört karısı arasında pay edildi. Ben, üç erkek, iki kız babasıyım. Çok sayıda evlilik yapmak suretiyle Allahın lütfettiği serveti bölmem doğru olmaz. Unutma, Şeyh Mutavalli, bugünün kadınları eş diye sevip saydığımız, dünün köleleriydi: alışı ve satışı mubah olan köleleri. Daha da önemlisi, Allah bağışlayıcıdır, Allah merhametlidir.”

Şeyh inledi. Bir sağa, bir sola sallanarak, “Kötülüğü tezyin etmede ne kadar da ustasınız Adem oğullan! Seni bu kadar sevmeseydim, Ahmet Abdülcevat, Allah biliyor ya, seni konuşturarak acı çektirmezdim... seni zampara.” Dükkân sahibi, ellerini açarak gülümsedi: “Allah nasip etsin...”

Şeyh burnundan soluyarak bağırdı: “Böyle şakalar yap-masan, dünyanın en mükemmel adamı olurdun.” “Mükemmellik Allaha mahsustur.”

Şeyh, ona dönüp, elleriyle,“bunu bir yana bırakalım” der gibi bir hareket yaptı. Sonra, kurbanının boğazını sıktıkça sıkan bir sorgucunun ses tonuyla, “Ya şarap, şaraba ne dersin?” diye sordu.

Dükkân sahibi ruhen çökmüştü sanki. Rahatsız olduğu bakışlarından belliydi. Bir süre hiç ses etmedi. Şeyh, bu sessizlikte bir teslimiyet hissedip, zafer kazanmışçasına bağırdı; “Haram değil mi? İnananlar Allah aşkına yenik düşmez şaraba.”

Dükkân sahibi, gerçek bir tehlikeden kaçma gayreti içinde, kısa kesti: “O’na itaat etmeye çalışıyor, O’nu seviyorum.”

“Özde mi, sözde mi?”

Hazırda bir cevabı olduğu halde, biraz düşünmek için kendine zaman tanıdı Ahmet. Tartışmaya alışkın değildi. Zihni, ta ki bir erkek, bir kadın veya herhangi dışsal bir güç tarafından zorlansın, harekete geçmezdi. Yaşamının hızlı akışına teslim olmuştu. Kendine dair bildiği tek şey, akan suyun üzerine yansıyan görüntüsüydü. Dahası, yaşını aldıkça şevki azalmamıştı. Kırk beş yaşında, ergenlik çağındaki bir delikanlı gibi hâlâ canlı, neşeli, coşkulu ve ateşli zindeliğinin keyfini çıkarıyordu. Yaşamı, birbiriy-le çelişen unsurlardan oluşuyor; takva ile haram arasında bocalıyordu. Bunlar birbirlerine ters düşüyor olsa da, herhangi bir kişisel felsefeyle veya riyakâr bir akılcılıkla desteklenmeye ihtiyaç göstermeksizin, ona yetiyor, onu tatmin ediyordu. Kendi doğasına uygun davranırdı: Vicdanı rahat, iyi kalpli ve yaptığı her şeyi samimiyetle yapan bir insandı. Göğsü kuşku nöbetleriyle sıkışmıyor, geceleri huzur içinde yatıyordu. İmam tamdı. Ona göre, tevarüs ettiği imanının içinde herhangi bir değişikliğe, yeniliğe yer olmadığı gayet açıktı. Duyarlılığı, sezgisi ve içtenliği, imanına daha saf, daha yüce bir boyut kazandırıyor; arzu ve korkunun telkin ettiği kör gelenekselciliğe veya şekilciliğe mani oluyordu. İmanının en çarpıcı özelliği, genel olarak saf ve bereketli bir sevgi ve aşktı. Temiz bir vicdana, insan sevgisiyle dolu bir kalbe, başkalarına yardıma hazır, yiğit, bonkör bir ruha sahip olmaya çalışmanın yanı sıra; ibadet gibi, oruç gibi, sadaka ve zekât vermek gibi, Allaha karşı tüm görevlerini sevgi, huzur ve mutluluk içinde yerine getirmeye gayret ediyordu. Kişiliğinin bu özellikleri, onu çok iyi bir dost yapmaktaydı. İnsanlar onunla arkadaşlık kurmak için yarış halindeydiler.

Aynı gayret ve taşkın enerjiyle, kalbi yaşamın tüm zevk, haz ve keyiflerine açıktı. Süslü, güzel yemeklere bayılırdı. Yıllanmış şarap onu mest ederdi. Güzel bir yüze deli olurdu. Bu zevklerin tümünü neşe, sevinç ve tutkuyla yaşar; vicdanı endişe, tereddüt ve suçluluk duygularıyla kavrulmazdı. O, yaşamın yüreğine verdiği görev ile Allahın vicdanına emanet ettiği görev arasında herhangi bir çelişki yokmuşçasına, yaşamın bahşettiği bir hakkı kullanıyordu. Hayaü boyunca, asla Allaha yabancılaşmamış veya intikamına hedef olacak bir şey yapmamıştı. O’nunla huzur içinde konuşup, sohbet ederdi. Aynı bedende iki ayn kişilik mi taşımaktaydı acaba? Bu zevklerin yasak, haram olduğuna inanmaması, ilahi gücün büyüklüğüne, yüceliğine inancının çok güçlü olmasından mı kaynaklanıyordu?

Yasaklanmış ya da haram bile olsalar, kimseye zarar vermedikleri sürece bağışlanmaları gerekmez miydi? İhtimaldir ki, hayatı yüreği ve duygularıyla kucaklıyor, derin düşünceye ve murakabeye başvurmuyordu. Güçlü içgüdülerinin bir kısmı Allaha yönelmiş, ibadetle ehlileştirilmiş; bir kısmı da, açlığı oyunla dindirilmek üzere, zevk ve sefaya yönelmişti. Bütün bunlar, güvenli ve endişesiz bir şekilde bir araya geliyordu içinde. Ruhu, bunlan uzlaştırma gereği duymaksızın rahattı. Bunlan düşünerek doğrulamaya, haklı çıkarmaya çalışmıyordu, ta ki Şeyh Mutavalli gibi bir münekkidin baskısıyla karşı karşıya kalsın. Böyle durumlarda, kendisine yöneltilen ithamlardan değil, düşünmek zorunda kalmaktan sıkıntı duyardı: Allah nezdinde suçlanmayı umursamadığından değil, gerçekten suçlandığına veya Allahın, kimseye zarar vermeden biraz eğlendiği için ona kızabi-leceğine inanmadığı için! Ne ki, düşünce ağır bir yüktü ve dinine dair bilgisinin ne kadar kıt olduğunu ortaya çıkanyor-du. Bu hafızın meydan okurcasına, “Özde mi, sözde mi?” diye sorması, onu bu nedenle çok rahatsız etmiş, yüzünün asılmasına yol açmıştı.

Duyduğu sıkıntıyı gizlemeyen bir ses tonuyla cevap verdi: “Hem özümde, hem davranışlarımla. İbadetle, oruçla ve zekâtla. Ayakta veya otururken, Allahın varlığını asla aklımdan çıkarmayarak. Bütün bunlara rağmen, kimseye zarar vermeksizin biraz eğlenip, tazelenmenin veya bir kuralı yerine getirmeyi ihmal etmenin nesi yanlış? Sadece bunlar mı haram olan?”

Şeyh, kaşlarını kaldırıp aynı fikirde olmadığını belirten bir biçimde gözlerini yumdu. Sonra mırıldandı: “Ne ters, ne sapkın bir savunma!”

Dükkân sahibi, âdeti üzere, aniden endişelerden sıyrılıp neşelendi ve coşkuyla, “Allah müşfiktir, Şeyh el Samet. O’nu asla kindar ve asık yüzlü tahayyül edemiyorum. İntikamı bile saklı merhamettir. O’na sevgi, itaat, büyük saygı sunuyorum ve iyi amelin değeri...”

“İyi amellerin hesabı çıkarılacak olsa, en çok sen kazançlı çıkardın.”

Dükkân sahibi, yardımcısı el Hamzavi’ye işaretle şeyhin hediyelerini getirmesini istedi. Neşe içinde, “Resulünün inayetinin ötesinde, Allahtan başka kimseye ihtiyacımız yoktur.” Getirilen hediye paketini alarak şeyhe sundu: “Afiyetle” dedi, gülerek.

Hafız hediyeyi aldı. “Allah rızkını bol kılsın, Allah seni bağışlasın” dedi.

Dükkân sahibi mırıldandı, “Amin” ve sonra gülümseyerek sordu: “Bir zamanlar sen de varlıklıydın, öyle değil mi Üstat?”

Şeyh gülerek cevap verdi: “Allah sana kolaylıklar ihsan eylesin. Bonkör, iyi kalpli bir adamsın. Fazla bonkör olmaman için seni uyarıyorum çünkü bu, iyi bir tüccar gibi yaşamana engel olabilir."

Dükkân sahibi hayretle sordu: “Beni hediye vermemeye kandırmaya mı uğraşıyorsun?”

Şeyh ayağa kalktı, “Bana verdiğin hediye fazladan değil. Başka biriyle başlamalısın, Abdülcevat. Haydi, selametle. Allahın merhameti üstünde olsun” dedi.

Şeyh, dükkândan hızla çıkıp gözden kayboldu. Dükkân sahibi düşünceye daldı. Onunla aralarındaki anlaşmazlık üstüne düşündü, taşındı. Sonra ellerini kaldırıp, dua etti: “Allahım, eski ve yeni günahlarımı bağışla. Senin merhametine ve şefkatine sığmıyorum.”

Öğleden sonra, Kemal, Halil Ağa İlkokulu’ndan çıkarken kabararak yolu tıkayan öğrenci selinin arasında sallana salla-na yürüdü. Öğrencilerin bir kısmı el Daras boyunca, bir kısmı da Yeni Cadde ile el Hüseyin istikametinde dağılmaya başladılar. Bazılan, çocuklan okula çıkan yolların başında yakalamak üzere mevzilenmiş bulunan seyyar satıcıların etrafını sardı. Satıcıların sepetleri kavun çekirdeği, fıstık, hurma ve tatlılarla doluydu. Günün bu saatinde, caddeler, aralarındaki anlaşmazlıkları cezalandırılmamak için okulda bastırmak zorunda kalan çocukların kavgalanna da şahit olurdu.

Kemal, ender olarak kavgaya kanşırdı. Okula başladığından bu yana geçen iki yıl içinde bu kavgaların sayısı ikiyi geçmemişti. Kimseyle arasında anlaşmazlık çıkmadığı -ki aslmda çoktu- ya da kavga etmekten hoşlanmadığı için değil; kavgadan kaçmak veya kavgayı terk etmek zorunda kalmak, onda derin bir pişmanlık duygusu yarattığı için! Öğrencilerin büyük çoğunluğu ondan büyüktü. O ve onun gibi birkaç öğrenci, okulda yabancı muamelesi görürlerdi. Kısa pantolonlanyla

çevredeki on beşinden büyük, hatta yirmisine yakın öğrencilerin arasında debelenip dururlardı. Büyükler, bir kendini beğenmişlik ve afra tafrayla, adalelerine güvenerek küçükleri ezerdi. Örneğin, içlerinden biri, onu okul bahçesinde durdurup elindeki kitabı kaptığı gibi fırlatabilir; bir diğeri,-hiç sormadan, hatta bir yandan da yanındaki arkadaşıyla konuşarak, tuttuğu şekeri alıp kendi ağzına atabilirdi.

Kemal'in içinden hep kavga etmek geliyor ama bu isteğini olası sonuçlarından korktuğu için bastırıyordu. Sadece, onu tahrik eden akranlarından biriyse karşılık verirdi. Kavga etmek üzere saldırmanın, bastırdığı isyankârlık duygusunu hafiflettiğinin farkına varmıştı. Kavga, kendine olan güvenini pekiştirmenin ve gücünü ispat etmenin bir yoluydu. Maruz kalabileceği en büyük hakaret, ne kavganın kendisi, ne de kavgadan kaçmaktı. Ancak küfürler ve çok kötü sözler de vardı işin içinde, kendi kulaklarıyla duyduğu. Bunlardan bazüanmn anlamını bilir, dikkatli, tedbirli davranırdı. Bilmediklerini masumane tekrarladığında evde kıyametler kopar; bu durum, babasının arkadaşı olan okul disiplin amirine şikâyete kadar giderdi.

Kemal'in kavga ettiği iki kişiden biri, maalesef, el Da-ras'da oturan belalı bir ailenin oğluydu. Bir öğleden sonra vuku bulan kavganın akabinde, oğlanı elleri sopalı gençlerden oluşan ürkütücü, uğursuz bir çete bekliyordu okul kapısında. Kemal, bekleyen tehlikeyi, kavga ettiği çocuk kendisini gösterince fark etti ve içeri kaçıp yardım için disiplin amirine başvurdu. Disiplin amiri, çeteyi Kemal'e bir şey yapmamaları için ikna etmeye çalıştıysa da başaramadı. Öylesine kaba sözlerle tehdit etmişlerdi ki, amir, Kemal'i eve götürmesi için polis çağırmış; telefonla babasma da haber verip, olaya basiret ve sağduyuyla yaklaşmasını, anlaşmazlığı tatlılıkla çözmeye çalışmasını tavsiye etmişti. Babanın, el Daras'da başvurabileceği tanıdık tüccarlar vardı. Bu tanıdıklar, arabuluculuk için söz konusu belalı ailenin evine gitmişlerdi. Ailenin öfkesi, babanın ünlü müsamahakârlığı ve hassasiyeti sayesinde yatıştırılmış; aile Kemal'i bağışlamakla kalmayıp, kendi oğullan gibi koruyacaklarına yemin etmiş ve gün bitmeden, Ahmet Bey tarafından hediyelere boğulmuşlardı. Kemal, belalı çetenin dayağından kurtulmuştu kurtulmasına ama bu, tavadan fırlayıp ateşe düşmek gibi bir şeydi çünkü babasının sopası onlarca sopadan çok daha beter edecekti ayaklarının altım.

Çocuk, eve gitmek üzere yola koyuldu.

O günlerde, okul gününün sonlandığını belirten zil sesi içini benzersiz sevinçle dolduruyor olsa da, dışanda içine çektiği özgürlük rüzgân, en sevdiği son dersin, din dersinin zihnindeki yankılamalarım silmeye yetmiyordu. O gün, hocası, Cin Suresi’nden bir ayet okumuş (“Doğrusu biz, harikulade güzel bir Kuran dinledik ki doğru yola iletiyor. İşte biz ona iman ettik;.. Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız dediler”) ve açıklamasını yapmıştı. Kemal dikkatle dinleyip elini birkaç kez kaldırarak anlamadığı hususları sormuştu. Derse olağanüstü ilgisinden ve ezber kabiliyetinden hoşnut olan hocası, diğer öğrencilerine kıyasla ve her zamankinden daha açıktı çocuğun sorularına. Hocası, ona, cinleri ve Müslümanlıktaki yerini anlattı; özellikle de, kendi kardeşlerine ve diğer insanlara örnek teşkil ederek, sonunda cennete gidecek olan cinden bahsetti. Çocuk, hocanın ağzından çıkan her kelimeyi ezberledi adeta. Derste öğrendiklerini, pastaneye gitmek için caddede karşıdan karşıya geçinceye kadar zihninde evirip, çevirdi.

Din derslerine ilgisi ve hevesinin yanı sıra, öğrendiklerinin sadece kendisi için olmadığını biliyordu. Okuyup, kavradıklarını, evde annesine tekrarlamak durumundaydı ve bunu, Kuran dersleri almaya başladığı okul öncesi yıllardan beri yapıyordu. Annesi, çocuğun anlattığı yeni bilgileri, el Ezher’de eğitim görmüş bir âlim olan kendi babasından öğrendikleri ışığında gözden geçirirdi. Anne-oğul, uzun süre öğrendikleri hakkında konuşur, tartışırlar; çocuk, annesine, önceden ezberlememiş olduğu Kuran surelerini ezberletirdi.

Pastaneye vardığında, sabahtan beri avucunun içinde tuttuğu bozukluğu uzattı Kemal. Ancak böylesi hoş bir nedenle hissettiği hazla bir parça pasta satın aldı. Sık sık, günün birinde bir şekerci dükkânı açmayı hayal ederdi: şeker satmak değil, şeker yemek için! Pastasını keyifle ısı-ra ısıra el Hüseyin Caddesi boyunca yürümeye devam etti. Oynamak ve eğlenmek şöyle dursun, bütün gününü okulda adeta bir tutuklu gibi geçirdiğini unutarak, bir şarkı mırıldanmaya başladı. Hocanın değneğinin tehdit-kâr biçimde öğrencilerin üzerinde gezindiği smıf ortamında, değneğin kafasına inivermesi işten bile değildi. Bütün bunlara rağmen, okuldan nefret etmezdi çünkü okul duvarları arasında sergilediği başarı, ona övgü olarak geri

dönüyor, çocuğu cesaretlendirip teşvik ediyordu. Ağabeyi Fehmi okuldaki başarısını çok takdir ederdi ama Kemal bu takdirin onda birini bile babasından duyamazdı.

Yol üstündeki Matusyan tütüncüsünün önünden geçti. Her gün, bu saatte yaptığı gibi tabelanın altında durup küçük gözlerini yukarıdaki renkli afişe dikti. Afişte, sedire uzanmış bir kadm vardı. Kırmızı dudakları arasındaki sigaranın dumanı kıvrıla kıvrıla yükseliyordu. Kadının kolu, bir pencere pervazına dayalıydı. Açık perdelerden hurma ağaçlarıyla Nil Nehri manzarası görünüyordu. Kadına, ablasından esinlenerek, içinden Ayşe adım takmıştı çünkü ikisi de san saçlı, mavi gözlüydü. Henüz on yaşını bile doldurmamış olduğu halde, afişteki bu hanıma sonsuz bir hayranlık duyuyordu. Onun, hayatm görkemli tezahürünün keyfîni çıkararak yaşadığım ne kadar da sık düşünürdü! Bu tasasız günleri onunla birlikte, bu lüks odada, toprağıyla, palmiye ağaçlarıyla, suyu ve gökyüzüyle ona, hatta her ikisine de sunulan bu bakir manzara karşısında geçirdiğini ne kadar da sık hayal ederdi! Yemyeşil ovadaki nehirde yüzer, uzakta bir hayalet gibi duran küçük kayıkla suyu geçerdi. Palmiyeleri, üzerindeki tüm hurmalar etrafına dökülünce-ye kadar sallar veya bu güzel hanınım yanma oturarak hülyalı gözlerine dalardı.

Ağabeyleri gibi yakışıklı değildi. Ailede, belki de ablası Hatice’ye en çok benzeyen oydu. O da annesinin küçük gözleri ile babasımn koca burnunu silmişti; ama ondaki birleşim, Hatice’ninki kadar rafine değildi. Kocaman bir kafası vardı. Çıkık alnı, gözlerini olduğundan daha fazla çukura kaçmış gibi gösteriyordu. Görünüşünün ne kadar tuhaf olduğunu, maalesef, bir okul arkadaşı ona şakayla karışık “İki başlı çocuk” diye takılınca idrak etmişti. Öfkeden çılgına dönmüş ve zaten kavgalarından biri de bu yüzden çıkmıştı. Öfkesi, oğlana dersini verdikten sonra da geçmemiş, çok üzülmüş ve sorununu bir şikâyet tarzında annesine açmıştı. Onun üzüntüsü, annesinin de üzüntüsüydü. Kadın, oğlunu teselli etmeye çalışmış; kafası büyük olanların beyinlerinin de büyük olduğunu, Peygamberin de büyük kafalı olduğunu söylemişti. Peygambere benzemek, bir insanın isteyebileceği en güzel, en büyük şeydi.

Kendim sigara içen hanımdan alıp, el Hüseyin Camisi’ne bakmaya başladı. Çocuğa, el Hüseyin’e sevgi ve saygı öğretilmişti. Dolayısıyla, mübarek

şehidin türbesinin ona büyük heyecan vermesi ve hayal dünyasını doldurması şaşılası bir şey değildi. Yüksek mevkii, öncelikle annesi ve sonra da ailesi tarafından teslim edilen el Hüseyin'e bu derin saygı ve sevgisi, el Hüseyin'in büyük babası Hz. Peygamber ile akrabalığından kaynaklansa da, çocuğun, el Hüseyin ve yaşamı hakkında bildikleri, Hz. Peygambere dair bildikleriyle örtüş-müyor; el Hüseyin menkıbesinin, dersler çıkarması ve imanını derinleştirmesi için tekrarlanmasına duyduğu açlığı izah etmiyordu. Yüzlerce yıllık bu menkıbe, Kemal'in şahsında dikkatli, özenli, tutkulu, sevgili, inançlı, acı çeken ve gözyaşı döken bir dinleyici bulmuştu. Çektiği acı, mübarek şehidin kafasının uçurulmak suretiyle tertemiz, kusursuz bedeninden ayrılmasından sonra mezar olarak dünyadaki bir sürü yer arasından Mısır'ı seçmiş olmasıyla huzur buluyordu. Mısır'a gelmiş, Allaha şükrederek, bugün üzerinde türbesinin bulunduğu bu topraklara verilmişti.

Kemal, el Hüseyin'in türbesinin önünde sık sık durup düşünür, hayallere dalardı. Keşke duvarlardan içeri nüfuz edebilse ve o güzel yüzü görebilseydi. Annesi, onun, ilahi ve batini varlığı nedeniyle zamanla değişime uğramadığı konusunda Kemal'i temin etmişti. Tazeliğini ve güzelliğini korumuştu ki, makamının karanlığını aydınlatabilsin. Onun yüzünü görme arzusu gerçekleşmemiş olsa da, Kemal türbede uzun süreler oyalanır, kendi kendine konuşur dururdu. Hz. Peygamberin torununa sevgisini dile getirir, ona kendi sorunlarından bahsederdi. Bu sorunlar, cinlerle ilgili olarak gündüz vakti gördüğü rüyalar ve babasının tehditleriyle ilgiliydi. Üç ayda bir girdiği imtihanlarda başarılı olmak için el Hüseyin'den yardım ister; bu özel oturumu, genellikle, el Hüseyin'in rüyalarına girmesi için yakararak sonlandırırdı. Önünden sabah akşam geçme alışkanlığı edindiği caminin, Kemal'in üzerindeki etkisi bir anlamda azalmıştı ama türbeyi görür görmez bir Fatiha okumayı asla ihmal etmez; aynı gün içinde önünden kaç kez geçecek olursa olsun, bunu tekrar ederdi. Öte yandan, türbeye bunca aşinalık, muhteşem hayaller kurmasını engellemediği gibi, kurduğu hayalleri de göğsünden söküp almazdı. Türbenin yükselen duvarlarının görüntüsü yüreğim sızlatır; yüksek minare ruhuna hitap ederdi.

Fatiha okuyup, el Hüseyin Caddesi'nde karşıdan karşıya geçti, Cafer Han'a döndü, oradan da Saray Gezisi Meydanı'na yöneldi. Eve, babasının

dükkânının önünden geçmemek için Bakırcılar Caddesi yoluyla gitmek yerine, tenhalığı içine korku salsa da, genelevin bulunduğu Kırmız Sokak diye bilinen sokaktan geçerek gitti. Babasından çok korkuyordu. Üstüne aniden atlayıverecek bir cin bile, babasının öfkeli bağırması kadar korkutmazdı. Bu sıkıntısı ve endişesi katlanarak artıyordu, babasının, onu can attığı eğlenceden ve oyundan alıkoymak için izlediği sert tutumun, emir veren üslubunun doğru olduğundan hiç de emin değildi. Babasına gerçekten itaat etse, boş zamanlarım sessizce, elleri dizlerinde hareketsiz geçirse ve bunu isteyerek yapsa bile, adamın o mağrur, o zalim iradesine asla tatminkâr biçimde uymuş olamayacaktı. Evde veya sokakta, her ne zaman istese, babasının arkasından gizlice eğleniyordu. Onun bundan haberi olmazdı... ta ki aileden biri, Kemal'in kantarın topuzunu kaçırdığını ve çok ileri gittiğini düşünüp, bunu ona söylesin.

Bir gün, merdiveni alıp çardaktaki yasemin ve sümbül sarmaşıklarının tepesine tırmanmışü. Onu, orada, yeryü-züyle gökyüzü arasında asılı gören annesi, çocuk aşağıya ininceye kadar çığlık çığlığa bağırmıştı. Kadının böylesine tehlikeli bir durumun olası sonuçlarından duyduğu endişe, oğlunu babasının şiddetine terk etmekten duyduğu korkuyu bastırmış, Kemal'in ne yaptığını kocasına söylemişti. Adam, derhal oğlanı çağırıp, ayaklarım uzatmasını emretmiş, Kemal'in bütün evi inleten çığlıklarına aldırış etmeksizin falakaya yatırmıştı. Çocuk, yediği dayaktan sonra seke seke odadan çıkıp oturma odasındaki ağabeyleriyle ablalarının yanma gitmişti. Hatice hariç, ona gülmemeye çalışmışlardı. Ablası onu kollarına alıp, "Bunu hak ettin Kemal... Sarmaşıkların tepesine kafan gökyüzüne çarpacak kadar çıkacak ne vardı?! Kendini zeplin filan mı zannettin?" demişti. Annesi, bir tehlike arz etmediği sürece istediği gibi ve istediği kadar oynamasına izin verir, onu babasından korurdu.

Aynı babanın, bir zamanlar kendisine karşı ne kadar tatlı ve sevecen davrandığını sık sık hatırlar ve hayrete düşerdi Kemal. Ahmet Bey, küçük bir çocukken onunla oynamaktan keyif alır, zaman zaman ona tatlılar, şekerler verirdi. Sünnetinde -iğrenç, korkunç bir şeydi- kucağını çikolatalar, şekerlerle doldurmuş; onu ilgi ve şefkate boğarak, sünnetin kolay geçmesini sağlamak için elinden geleni yapmıştı. Her şey ne çabuk değişmişti. Şefkat sertliğe, tatlı sözler bağırıp çağırmalara, okşamalar tokatlara dönüşmüştü. Sünnetini bile, Kemal'i dehşet düşürecek bir araç olarak kullanmıştı babası.

Çocuğun aklı uzun süre kanşık kalmış; bir kader gibi, yaşamı boyunca benzer tacizlere maruz kalabileceğini düşünmüştü.

Babasma karşı hissettikleri, korkuyla kalmıyordu. Aynı zamanda ona olan saygısı da korkusu kadar büyüktü. Babasının güçlü, heybetli görüntüsüne, herkesi peşinden koşturan vakarına, kıyafetlerinin zarafetine ve onun gözünde, her şeyi yapabilecek kabiliyette olmasına hayrandı. Babasma karşı böylesine karışık duygular beslemesi, belki de annesinin, babasından anlamadığı bir şekilde söz etme-sindendi. Dünyada hiç kimsenin Ahmet Bey'in gücüne, saygınlığına veya zenginliğine erişebileceğini düşünemiyor, bunu hayal bile edemiyordu çocuk. Sevgiye gelince; evdeki herkes onu taparcasına seviyordu. Kemal, babasına duyduğu sevgiyi bu ortamdan soğurtmuştu ama bu sevgi ve korku, kilitli bir dehşetin altında tutulan, saklı bir mücevher kutusu gibi kaldı.

Cinlerin, geceleri çevirdikleri dolaplar için bir tiyatro sahnesi gibi kullandıkları tonozlu Kırmız Sokak'a yaklaşmıştı. Burası onu çok korkuttuğu halde, babasının dükkânının önünden geçmekten iyiydi. Sokağın mağaramsı boşluğuna girince, yüksek sesle okumaya başladı: "Bis-millahirrahmanirrahim. Dedi ki: Allah tektir..." Sesi, kubbenin altındaki kasvetli boşlukta yankılanıyordu. Gözlerini, sabırsızlıkla tünelin' ucundaki ışığa dikti. Adımlarını hızlandırdı ve cinleri düşünmemek için okuduğu sureyi bir daha, bir daha okumaya devam etti çünkü biliyordu ki, Allahın ayetleriyle güçlenenlere cinler bir şey yapamazlar. Oysa babasının öfkesi yükselmeye görsün, bütün Kuran'ı da okusa önlenemez veya bir başka yöne çevrilemezdi. Sokağın tonozlu bölümden çıkıp, diğer yansına geçti. İleride, Saray Gezisi'ni ve Sultan Hamam'ın girişini görebiliyordu artık. Derken, evinin koyu yeşil ahşap kafesleri ile pirinç tokmaklı büyük kapısı da göründü. Evinin, banndırdığı zengin eğlence imkânlannı düşünerek, kocaman güldü.

Birazdan komşu çocuklar koşup gelecek, mutfakla birkaç odanın açıldığı avluda, ona katılacaklardı. Eğlenecek, oynayacak ve tatlı patates yiyeceklerdi.

Tam bu sırada, Saray Gezisi'ne açılan caddede yavaş yavaş, tıngır mıngır yol alan atlı tramvayı gördü. Heyecanlandı ve çabucak akıl etmiş olmasının gururuyla okul çantasını sol kolunun altına sıkıştırıp ardından koşmaya

başladı. Yetişti. Arka basamaklara atladı ama belli ki kondüktör onu pek rahat bırakmayacaktı. Adam, yaklaştı, kuşkulu bakışlarla meydan okurcasına süzüp bilet parası istedi. Kemal, adama şirin görünmeye çalışarak durur durmaz ineceğini ama hareket halindeyken atlamasının mümkün olmadığını söyledi. Kondüktör, sürücüye dönüp arabayı durdurmasını söyledi. Kızmış, Kemal’i azarlamaya başlamıştı ki, çocuk adamın bir anlık boşluğundan yararlanıp tek ayağının üzerinde hızlı bir dönüşle atlayıp uçarcasına kaçtı. Kondüktörün arkasından savurduğu küfürler, içi taşla dolu çamur topaklardan da pisti. Yaptığı şeyi önceden planlamamıştı. Sabahleyin bir başka çocuğu aynı şeyi yaparken görmüş, hoşuna gitmiş ve fırsat bulunca deneyivermişti işte.

c3>^9

Tüm aile, babalan hariç, güneş batmadan hemen önce evde toplanırdı. Bu “kahve saati” için, evin birinci katında, yatak odalan, misafir odası ve ders çalışmak için kullanılan dördüncü bir küçük odayla çevrili, oturma odasında bir araya gelinirdi. Yerler renkli kilimlerle kaplıydı. Köşelerde, üstleri yasüklarla, minderlerle dolu sedirler vardı. Tavanda asılı koca fenerin çevreyi aydınlatan lambası da bir o kadar büyüktü. Anne, odanın ortasındaki kanepede tek başına oturuyordu. Önünde büyük bir mangal vardı. Cezve, bu mangaldaki ateşi örten küllerin arasına gömülüydü. Sağındaki masanın üstünde, içine fincanlar yerleştirilmiş olan pirinç bir tepsi vardı. Çocuklar, annelerinin karşısına oturmuşlardı: Anneleriyl birlikte kahve içme izni olan Yasin’le Fehmi ve örf âdet gereği bundan men edilip sohbetle yetinmeleri beklenen iki kızla Kemal.

Ailece bir araya gelip sohbet ettikleri, annelerinin kanatlan altında onlan sanp sarmalayan bir muhabbetle toplandıkları bu saati hepsi çok severdi. Kendilerini ne kadar özgür ve rahat hissettikleri, bağdaş kurup arkalarına yaslanarak oturmalanndan belliydi.

Hatice ile Ayşe, fal kapatabilmek için kahve içenleri bir an önce kahvelerini bitirmeye zorlarken, Yasin sazı eline almış konuşuyordu. Biraz sonra, onlara *Halk İçin Akşam Hikâyeleri* adlı antolojiden iki yetim kızla ilgili bir hikâye okuyacakü. Boş zamanlannın bir bölümünü, hikâye ve şiir okumaya ayırma alışkanlığındaydı Yasin. İlkokul diplomasının azımsanmayacak bir başarıya işaret ettiği o dönemlerde, daha fazla eğitime, bilgiye ihtiyacı

olduğunu düşündüğünden değil, oyalanmaktan hoşlandığı şiir ve güzel yazı aklım başından aldığı için! Koca bedeni ve geniş ev entarisiyle deri bir su torbasım emdiriyordu. Yine de kalın beli, yuvarlak esmer yüzündeki baştan çıkarıcı kara kaşlarının, kara gözlerinin ve kösnül dudaklarının yakışıklılığına gölge düşürmüyordu. Henüz çok genç olmasına rağmen -daha yirmi bir yaşındaydı- yetişkin bir erkek gibiydi.

Kemal, ağabeyine yapışmış, ender olarak okuduğu bu hikâyelerden ne kapabilirse, kapmaya çalışıyor; ısrarlarıyla ağabeyine verdiği rahatsızlık ve sıkıntıdan habersiz, ha bire daha istiyordu. Kemal’in derdi, her gün bu saatlerde hayal gücünü tutuşturan özlemlerini gidermekti. Oysa Yasin sohbete ya da okumaya dalıp, ondan ne kadar da çabuk kopuverirdi! Israrları arttıkça, ağabeyi lütfedip ona birkaç söz söyler; ne var ki, bu sözler Kemal’in sorularından birine cevap verecek olsa bile hemen yeni sorulara yol açardı. Çocuk, oturduğu yerde okuyan ağabeyine üzüntüyle ve kıskançlıkla bakıyordu. Okuma becerisi, sihirli bir dünyanın kapılarım açan anahtarıydı Yasin’in. Hikâyeyi kendi kendine okuyamamak Kemal’in canım sıkardı. Kitabı eline alarak sayfalarını istediği gibi çevirip, içindeki sembolleri deşifre edememesi ve böylelikle, hayaller dünyasına dalıp gidememesi ne kadar hüzün vericiydi. Çocuk, ağabeyinin şahsında, hayal gücünü türlü çeşit tatla donatarak uyaran ve fakat açlığını artırmak suretiyle acı veren bir şey bulmaktaydı. Sık sık gözlerini Yasin’e kaldırıp, endişeyle, “Sonra ne olmuş?” diye sorardı.

Yasin homurdanır, “Sorularınla beni yorma. Şansım zorlama. Bugün olmazsa, yarın söylerim” derdi.

Hiçbir şey Kemal’i, ertesi günü beklemek zorunda katmak kadar mutsuz etmezdi. “Yarın” sözcüğü, zihninde, “üzüntü sözcüğünü çağrıştırır olmuştu. Kahve saati sona erip, herkes dağılınca, “ondan sonra ne olduğunu” anlatacağım umduğu annesine dönmesi, olağandı ama o da Yasin’in okuduğu iki yetim kızın hikâyesini veya diğer hikâyeleri bilmezdi. Kadın, oğlunu hayal kırıklığına uğratmış olmaktan duyduğu derin üzüntüyle, yerine eşkıyalara ve cinlere dair hatırladığı hikâyeleri anlatır; çocuğun hayal gücü yavaş yavaş başka yöne kaymaya başlar ve böylece teselli bulurdu.

O günkü kahve saatinde, Kemal, kendim sık sık kaybolmuş, ihmal edilmiş gibi hissetti. Ona kimse aldırış etmiyordu. Sonu gelmeyen bir sohbette

unutulmuş gitmişti. Kısa süreli de olsa, ilgi çekmek için bir şeyler yapmaktan, bir şeyler uydurmaktan aciz değildi. Sohbetin akışını kesmek pahasına, cesaretle araya girip birden, kayda değer bir olayı hatırlamışçasma, bir torpido gibi patlayarak, tiz bir sesle, “Eve dönerken müthiş bir şeyle karşılaştım” dedi. “Çocuğun biri, atlı tramvayın basamaklarına atlayıp kondüktöre bir şamar attı... sonra da koşup kaçtı. Ama adam arkasından koşup ona yakaladı ve bütün gücüyle kamını tekmeledi.”

Sonra, hikâyenin etkisini ölçmek için hepsinin yüzüne baktı. Anlattıkları kimsenin ilgisini çekmediği gibi, sohbeti sürdürme kararlılığıyla, sanki duyulmamıştı. Ayşe’nin elini uzatıp, onu dinlemiş olan annesinin yüzünü çenesinden tutarak kendine çevirdiğini gördü. Göz ucuyla, başmı kitaptan bile kaldırmamış olan Yasin’in dudaklarındaki alaycı gülümsemeyi de yakaladı ama inatla sürdürdü: “Çocuk düştüğü yerde acıyla kıvranıyordu. Herkes etrafına toplandı. Derken, bir de ne görelim? Çocuk bu dünyadan çekip gitti”.

Annesi, dudaklarına götürdüğü kahve fincanını geri çekerek, sordu: “Öldü mü demek istiyorsun, oğlum?”

Kadının bu ilgisi Kemal’i memnun etti ve tüm yığınağını geçit vermeyen bir surun en zayıf kısmına yapan biçare t)ir saldırgan gibi, ondan güç alarak, “Evet, öldü! Nasıl kan aktığını gözlerimle gördüm” dedi.

Fehmi’nin küçümseyen bakışları sanki, “Bunun uydurduğun ilk hikâye olmadığını biliyorum” diyordu. Alaycı bir ifadeyle, sordu: “Kondüktörün çocuğun kamım tekmelediğini söyledin, değil mi? Pekiyi, kan neresinden akıyordu?”

Kemal’in, annesinin dikkatini üzerine çektiği andan itibaren gözlerinde parlayan zafer ışığı söndü. Yerini şaşkınlık ve tükenmişlik aldı. Derken, hayal gücü imdadına yetişti ve gözleri yeniden parladı: “Adam kamım tekmelemeye başladığı zaman, çocuk düşüp kafasını yardı.”

Bunu duyan Yasin, *İki Yetim Kız* kitabından gözlerini kal-dırmaksızın, “Ya da ağzından kan boşaldı. Bedeni yara almadan da ağzından kan gelebilir insanın. Her zamanki gibi, uyduıma haberinin birden çok açıklaması var.

Korkma.” Kemal, ağabeyinin hikâyesini uydurma olduğunu ima etmesi üzerine, itiraz etti. En ağır yeminleri birbiri ardına sıralayarak, doğru olduğunu iddia etmeyi sürdürdü. Ne var ki, protestoları, erkeklerin kalın, kadınların ince seslerini ahenkli bir biçimde barındıran gürültülü kahkahalar arasında kayboldu gitti.

Derken, Hatice’nin alaycılığı depreşti. Kemal’e dönerek, “Kurbanlarının sayısı gerçekten çok. Verdiğin haberler doğru olsaydı, Bakırcılar Çarşısı sakinlerinden kimse hayatta olmazdı. Bu haberlerin hesabını sorduğunda Allaha ne cevap vereceksin acaba?” dedi. Hatice, Kemal için doğrusu ciddi bir rakipti. Onun alaycılığıyla karşılaştığında hep yaptığı gibi, sözü burnuna getirdi. “Kabahatin ablamın hortumunda olduğunu söylerim ona” dedi.

Kız gülerek cevapladı: “Tıpkı seninki gibi. Sanki aynı dertten muzdarip değiliz!”

Bunun üzerine Yasin “Doğru söze ne denir Abla” dedi. Genç kız, tepesine binmeye hazır, ona döndü ama Yasin ön aldı: “Yoksa kızdın mı? Ama neden? Seninle aynı fikirde olduğumu söyledim.”

Hatice, öfkeden deliye döndü: “Başkalarının kusurlarına laf etmeden önce kendininkileri hatırla.”

Yasin, şaşırmış gibi yaparak kaşlarım kaldırıp mırıldandı: “Allah biliyor ya, en büyük kusur bile bu burunla kı-yaslanamaz.”

Fehmi durumdan hiç memnun değilmiş gibi bir ifade takınmıştı ama ses tonu bu atışmaya bulaşacağım haber veriyordu. “Siz neden bahsediyorsunuz, Abi? Bir burundan mı, yoksa bir suçtan mı?”

Fehmi ender olarak böylesi atışmalara katıldığından, Yasin, sözlerini memnuniyetle karşılamıştı. “İkisinden de” dedi. Böyle bir gelini zavallı bir güveye sunacak olan adamın cezai sorumluluğunu hele düşünsene!”

Kemal, susmak bilmeyen bir düdük gibi ardı ardına kahkahalar attı. Anne, kızının bunca saldırganın tecavüzüne muhatap olmasından memnun kalmamıştı. Konuş-malan, tekrar esas konuya getirme gayreti içinde, “Boş laflarınızla konudan, yani Kemal Bey’in hikâyesinin doğru olup olmadığı

konusundan uzaklaştık. Yemin ettiğine göre anlattıklanndan şüphe duymayı yersiz buluyorum. Evet Kemal doğru olmayan bir şey üzerine yemin etmez.”

Çocuğun intikam aldığını düşünerek duyduğu haz sönüp gitmişti. Ağabeyleri ve ablalan şakalaşmaya devam ederler, o kendi dünyasına çekildi. İçten bir tavırla annesiyle bakışıp sıkıntılı, huzursuz düşüncelere daldı. Yalan yere yemin etmenin ne kadar ciddi bir suç, bir günah olduğunu hatırladı. Allahın ve meleklerin hışmına uğrayabilirdi. Özellikle de derinden sevip saydığı el Hüseyin’in üstüne yalsın yemin etmiş olmaktan büyük endişe duyuyordu ama tek çıkış yolunun da yalan yemin olduğunu düşünerek bir ikilem içinde kıvranıyordu. İstemeyerek içine düştüğü durumdan, hele de saldırganlığı aklına gelince, sıkıntı ve kaygı duydu çocuk. Günahkâr geçmişini kökten yok edebilmek, tertemiz yeni bir sayfa açabilmek istedi. El Hüseyin’i düşündü, gökyüzünü deler gibi duran minarenin dibinde olduğunu hayal etti. Hatasını bağışlaması için Hz. Peygamberin torununa yalvardı. Sevgi duyduğu bir şeye karşı bağışlanamaz bir kusur işlemiş olmaktan utanç duydu. Bir süre daha dua edip, dikkatini etrafında olup bitene verdi.

Sohbet, eski ve yeni konular üstüne devam etmekteydi. Kulak kabarttı. Konuşulanlar pek ilgisini çekmedi. Doğal olarak, ailenin uzak ve yakın geçmişine dair anılar yad ediliyor, komşuda olup bitenle ilgili haberler, kendi sevinçleri, üzüntüleri ve iki erkek kardeşin zalim babalanyla garip ilişkisi hakkında konuşuluyordu. Bu son konu ne zaman açılsa, bunu fırsat bilen Hatice, durumu alaycı ya da kötücül bir biçimde analiz ederdi. Nitekim çocuğun böylece edindiği bilgi hayal dünyasında tuhaf bir portreye dönüşüyordu. Bu portre, Hatice’nin saldırgan ve alaycı ruhuyla annesinin hoşgörülü ve bağışlayıcı mizacı arasındaki zıtlığın ürünüydü.

Fehmi, Yasin’e, “Hindenburg’un son saldınsı çok önemliydi. Büyük ihtimalle savaşın dönüm noktası olacaktır” derken dinlemeye başladı Kemal.

Yasin, kardeşinin umutlarını anlayışla ve sükûnetle karşılamakla birlikte, sanki bir aldırmazlık içindeydi. O da,

Fehmi gibi, Almanların ve dolayısıyla Türklerin kazanmasını; Osmanlı Hanedanının uhdesinde bulunan hilafetin yemden güçlenmesini ve İkinci Hidiv Abbas ile Muhammed Ferit'in Mısır'a geri dönmesini istiyordu. Ne var ki, bu umutlar, üzerinde konuşulduğu anlar dışında, Yasin'in kalbinde yer etmiyordu. Başını sallayıp, "Dört yıldır aynı şeyleri söyleyip duruyoruz" dedi.

Fehmi, kaygılı bir beklenti içinde, "Her savaşın bir sonu var. Bu savaş da bitmek zorunda. Almanların kaybedeceğini sanmam" dedi.

"Buna duacıyız ama ya Almanlar İngilizlerin dediği gibi çıkarsa, ne olacak?"

Tartışma alevlenip, yoğunlaştıkça, Fehmi sesini yükseltti. "Önemli olan, kendimizi İngiliz kâbusundan kurtarmak ve hilafetin eski ihtişamına kavuşması. Bize hazırlanan yolu daha sonra da buluruz."

Hatice, araya girdi. "Üstümüze bombalar yağdırmak üzere zeplin salan Almanlara ne bu muhabbet?"

Fehmi, her zamanki gibi, bombaların Mısırlıları değil, İn-gilizleri hedef aldığım söyledi. Bunun üzerine, konu zeplin havacılığından, zeplinlerin büyüklüğü, hızı ve tehlikesiyle ilgili haberlerden açıldı; ta ki Yasin kalkıp, şehirdeki gece gezmesi için üstünü değiştirmek üzere odadan çıkıncaya dek. Giyinip, kısa süre içinde geri dönmüştü. Zarif kıyafetleri içinde gayet yakışıklıydı. İri cüssesi, yeni yem filizlenen bıyıkları ve ağırbaşlı erkeksiliğiyle, olduğundan çok daha büyük görünüyordu. Veda ederek evden ayrıldı.

Yasin'in, her türlü sınırlamadan azade büyüleyici özgürlüğünün keyfini çıkaracak olmasına duyduğu kıskançlığı gözlerinden ele veren Kemal, arkasından baktı. Ağabeyinin, El Nahhasin Okulu'na kâtip olarak tayiniyle artık eve giriş çıkışlarının hesabmı vermek zorunda olmadığı bir sır değildi. Yasin, dışarıda istediği kadar kalabilir, eve istediği zaman dönebilirdi. Ne güzel, ne keyifli bir şey! İçinden geldiği gibi eve girip çıkmak, geceleri dışarıda gönlünce uzun kalmak insanı ne kadar da mutlu ederdi! Kendini iyice geliştirince, okumalarını roman ve şiirle sınırlı tutacaktı Kemal de.

Aniden annesine sordu: “Çalışmaya başlayınca, ben de Yasin gibi geceleri dışarı çıkabilecek miyim?”

Anne, gülümseyerek cevap verdi: “Geceleri dışarı çıkmak, şimdiden hayalini kurduğun bir hedef olmamalı.” Kemal, bağırarak itiraz etti: “Ama babam çıkıyor, Yasin de!” Annesi şaşkınlıkla kaşlarını kaldırıp, kekeledi: “Yetişkin bir erkek oluncaya kadar sabret. O zaman iş bulabilir, çalışabilirsin. Zamanı gelince, Allahın izniyle, sana da fırsat verilecektir.”

Kemal hiç de beklemek ister gibi görünmüyordu. “Neden? Üç yıl sonra, ilkokul diplomamı alınca iş bulamaz mıyım?”

Hatice, alaycı bir sesle “On dört yaşma bile gelmeden çalışmaya mı başlamak istiyorsun?” dedi. “Ya işyerinde altını ıslatırsan ne olacak?”

Kemal öfkesini kusma fırsatı bulamadan, Fehmi kararlılıkla araya girdi. “Eşeklik etme! Neden benim gibi hukuka girmeyi düşünmüyorsun? Şartlar elverseydi, elinde olsaydı, Yasin ilkokul diplomasını yirmi yaşına girmeden alır, eğitimini tamamlardı. Seni tembel, neyi istemen gerektiğinin bile farkında değilsin.”

Fehmi ile Kemal dama çıktıklarında güneş batmak üzereydi. Durgun, sakin, bembeyaz solgun bir portakal gibi görünüyordu güneş; enerjisi sönmüş, soğumuş ve ışığı solmuştu. Yasemin ve sümbül sarmaşıldı bahçe şimdiden kararmıştı. Delikanlıyla çocuk, damın en ileri ucuna, güneş ışınlarının hiçbir şeyin engellemediği köşesine geçtiler.

Dibinde durdukları duvar, yan komşunun duvarıyla bitişikti. Fehmi, çocuğun derslerini temiz havada gözden geçirmesi bahanesiyle, onu her akşam, günbatımında buraya getirirdi. Oysa kasım ayında ve günün bu saatlerinde hava epeyce serin olurdu. Fehmi, yandaki evin damını görmek için dönüp bakmasına gerek kalmayacak biçimde, çocuğun sırtım duvara verip, karşısına dikildi. Yan komşunun damında, çamaşır ipleri arasında yirmi yaşlarında genç bir kız belirdi. Kuruyan çamaşırları toplayıp katlayarak büyük bir sepete üst üste yerleştirmekle meşguldü. Kemal, her zamanki gibi yüksek sesle konuştuğu halde, genç kız, orada olduklarım fark etmemiş gibi davranıp işine devam etti.

Fehmi’yi bu saatte, buraya getiren şu veya bu nedenle dama çıkıp genç kızı görebilme umudundan başka bir şey değildi. Bu umudu her gerçekleştiğinde sevinç ve şaşkınlıkla kızaran yüzünden ne kadar heyecanlandığı belliydi. Bakışları çevreyi çaktırmadan tarayadursun, dalgın dalgın kardeşini dinlemeye başladı.

Genç kız, ipe asılı çamaşırların neresinde olduğuna bağlı olarak, bir görünüp, bir kayboluyor ya da kısmen görünüyordu. Orta boyluydu. Teni akça, cildi duruydu. Hayat dolu simsiyah gözlerinden canlılık ve içtenlik fışkırıyordu; ama ne kızın güzelliği ne de onu gördüğünde hissettiği o zafer duygusu içini saran o endişeyi; kızı gördüğünde azalan tek şey başına kaldığında artan endişeyi silebiliyordu. Kızın kendisini ona gösterecek kadar cüretkâr oluşu içini sıkıyordu. Bir genç kıza, kendini ondan saklama ihtiyacı hissettirecek kadar çocuk muydu Fehmi? Yoksa kız mı kendini erkeklere gösterecek kadar fütursuzdu? Benzer bir durumda, Hatice ve Ayşe’nin yapacağı gibi, neden onun da sırtını dönüp, telaşla kaçmadığını sormaktaydı kendine. Nasıl tuhaf bir duyguydu ki bu, herkesin saygıyla boyun eğdiği geleneklere uymayabiliyordu? Onu gördüğü zaman hissettiği tarifsiz sevince rağmen, genç kız geleneksel adaba uygun davranacak olsa daha huzurlu, daha sakin olmaz mıydı genç adam? Uzun süredir komşu oldukları, genç kızın yalnız büyüdüğü ve belki de onu sevdiği gibi bahaneler üretiyor ama kendisini ikna edecek cesareti bulmak üzere için için tartışmaktan da kendini alamıyordu.

Fehmi, onun kadar cüretkâr olmadığından, çevredeki damlan sinsice gözetleyerek, içinde bulunduktan durumun başka tanıklan olmadığından emin olmak istedi. On sekiz yaşındaki bir delikanlının, komşularının, özellikle de Mu-hammed Rıdvan Bey gibi iyi bir komşunun şerefini ayaklar altına alması affedilir bir şey değildi. Aslında bu davranışının vahametinin farkındaydı ve canım çok sıkıyordu; babası öğrenecek olsa karşı karşıya kalacağı kötü sonuçlardan da korkuyordu. Ne var ki, aşk korku bilmez. Çağlara yayılan bu hakikat bir mucizedir. Hiçbir korku, aşkı gelişmekten mahrum edemez ya da tayin edilmiş saatin düşlenmesini engelleyemez.

Fehmi, ipte onları birbirinden ayıran çamaşır kalmayın-caya kadar, genç kızın bir görünüp bir kaybolmasını izledi. Tam karşısında küçük eller inip kalkıyor, işi kasten uzatırmışçasına, parmaklar hiç telaşsız, elindekileri bir

tutup, bir bırakıyordu. Şüpheyle umut arasında kalan kalbi, ona, genç kızın bunu kasten yaptığını söylüyordu. Kendisini mutlulukla uzak ufuklara taşıyan özgürlük duygusuna direnmedi. İçinde dans eden ezgilerin dışında hiçbir şeyin farkında değildi sanki. Başmı kaldırıp Fehmi'nin bakmamış olsa da, genç kızın tavırları, yanaklarının pembeleşmiş olması, bakışlarını kaçırması, varlığından haberdar olduğunu ya da duygusal olarak etkilendiğini gösteriyordu.

Damdaki sakin ve itidalli duruşuna bakınca, ablalarını ziyarete geldiğinde evin her yerinde kahkahalarıyla gür sesi yankılanan; evi neşeye boğan kız, o kız değildi sanki. Fehmi, çalan olursa ders ezberliyormuş gibi yapmaya hazır bir halde oda kapısının arkasına elinde bir kitapla çömelir; genç kızın ahenkli sesini ve gülüşünü radyoda istasyon ararcasma diğerlerinden ayırt etmeye odaklanırdı. Zihni, sanki bir yığın metal parçası arasından sadece demir olanları kendine çeken bir mıknatıs gibi işlerdi. Oturma odasından geçerken göz ucuyla belki bakar, belki bir ari için göz göze gelirler; bunlar, çok önemli bir mesaj almış gibi onu sersemletip, başmı döndürmeye, adeta sarhoş etmeye yeterdi.

Genç kızın yüzüne anlık bakışlar gözlerini ve ruhunu besler; kaçamak bakışmalar delikanlıyı esir alırdı. Güçlü, içe nüfuz eden, etkileyici bakışlardı bunlar. Şimşek gibi bir an için parlar; parıltısı geniş alanları aydınlatıp, göz kamaş-tınrdı. Tek bir bakış, uzun bakışmalardan ya da araştırıp, soruşturmadan daha fazlasını söylerdi. Kalbi hüzünden arınmış olmasa da, insanı kendinden geçiren gizemli bir hazla sarhoştu. Bu hüzün, ilkbaharın gelişiyle birlikte çölden kum savuran, belalı kum fırtınası gibiydi. Eğitimim tamamlamak için geçecek dört yılı akimdan çıkaramıyordu genç adam. Bu süre içinde, bu olgun meyveyi dalından koparmak üzere sayısız el uzanabilirdi. Ev ortamı, boğazında babasının demir pençesiyle bu kadar boğucu olmasa, içinin huzura ermesini sağlayacak daha dolaysız yollar arayabilirdi. Ağzından umutlarına dair bir kelime kaçmasından ve bunun dağılıp, havaya uçmak üzere babasının paylamalarına maruz kalmasından korkuyordu.

Kardeşinin başmm üzerinden baktıkça, genç kızın ne düşündüğünü merak eder oldu. Acaba, akimda çamaşırları içeri almaktan başka bir şey var mıydı? Fehmi'nin her akşam, hangi güdüyle burada durduğunu hissetmiş

miydi? Attığı bu cüretkâr adımlara tepkisi neydi? İki damı birbirinden ayıran duvardan atlayıp genç kızın yanma, akşam karanlığında dikildiği yere gittiğini hayal etti. Tepkisinin ne olabileceğini düşündü. Bekliyor mu olurdu, yoksa şaşırıp kaçar mıydı? Sonrasını da düşündü: İtiraf, şikâyet ve baskı. Her şeye rağmen, sanlıp öpüşmeler de izleyebilirdi ama bütün bunlar sadece kendi hayal gücünün oyunlarından ibaretti. İmanı ve aldığı terbiye nedeniyle, ayaklan yere basıyor; bütün bunların gerçekçilikten uzak, saçma şeyler olduğunu biliyordu.

Suskun bir sahneydi: Dilsiz, sessiz konuşan, elektrikli bir suskunluk! Kemal'in küçücük gözlerinde bile, merakım kamçılayan bu tuhaf ciddiyetin anlamım sorgulayan bir tedirginlik vardı. Derken, çocuğun sabn tükendi. Sesini yükselterek, "Ezberledim bitti. Dinlemeyecek misin" diye sordu.

Sesi, Fehmi'yi uyandırdı. Kardeşinden defteri alıp sözcüklerin anlamlannı sormaya, Kemal de cevap vermeye başladı; ta ki bakışları yemden aziz sevgiliye takılıncaya kadar! Ve o anda, içinde bulunduğu durum ile genç kızın arasında olağanüstü bir bağ kurabileceğini keşfetti. Çocuğa ne anlama geldiğini sorarken sesini kasten yükseltti: "Kalp, nedir ve nasıl yazılır?"

Çocuk cevapladı. Nasıl yazıldığını açıklarken, Fehmi kızın tepkisini sezmeye çalıştı. Yüksek sesle tekrar sordu: "Aşk nedir?"

Kemal biraz şaşırmış, telaşlanmışü. Karşı çıkarak, "Defterde bu kelime yok" dedi.

Fehmi, gülümseyerek cevapladı: "Ama bundan sana çok söz ettim. Ezbere bilmelisin."

Oğlan, bu kaçak kelimeyi, yakalayabilirmiş gibi kaşlan-nı çattı. Ama ağabeyi bu çabasının sonuç vermesini beklemeden, aym yüksek sesle sınavı sürdürdü: "Nikâh nedir?" Genç kızın dudaklannda tebessüme benzer bir şey gördü sanki. Kalbi hızla, hararetle çarptı. İçi zafer duygusuyla doldu; kalbindeki güçlü elektrik akımından kıza bir yükleme yapabilmişti sonunda. Neden özellikle bu kelimeye tepki vermişti acaba? Öncekileri onaylamadığı için mi, yoksa ilk kez duyduğundan mı?

Ağabeyinin sorduğu sorunun cevabını hatırlayamayan Kemal, “Bu kelimeler çok zor” diye karşı çıktı.

Kardeşinin bu masum beyanım içinden doğruladı Fehmi ve durumu bunun ışığında gözden geçirince, sevinci anında yok oldu ya da neredeyse yok oldu. Konuşmak istedi ama kız sepete eğilmişti. Derken, kız sepeti alıp iki damı birleştiren duvara yöneldi. Sepeti duvarın üstüne yerleştirip avuçlarıyla çamaşırları sıvazlayıp, düzeltmeye koyuldu. Çok yakınındaydı. Birbirlerine bir metreden biraz fazla mesafedeydiler. İsteseydi, duvarda bir başka noktayı da seçebilirdi ama Fehmi ile bilerek yüz yüze gelmişti. O kadar girişken davranmıştı ki, bu, Fehmi'yi korkutacak, allak bullak edecek kadar cüretkâr olabileceğinin göstergesiydi. Fehmi, hayatın kendisine daha önce görmediği yeni ve farklı bir zenginliğin kapılarım açtığını hissetti: büyüleyici, hoş, yaşamsal ve zevkliydi. Genç kız, orada, yakınında uzun süre kalmadı. Sepeti alıp hızla damdan aşağıya inen merdivene yöneldi. Ok gibi fırlamış, gözden kaybolmuştu. Fehmi, kardeşini unutup arkasından bakakaldı. Kemal hâlâ, sorduğu sözcüğün çok zor olduğunu söylüyordu.

Fehmi, bu yeni aşk deneyiminin keyfini çıkartmak için yalnız kalma ihtiyacı duydu. Çevresindeki boşluğa bakıp, ufkun kararmakta olduğunu yeni fark etmiş gibi yaparak, hayretle mırıldandı: “İçeri girme zamanı gelmiş...”

g**5**^î>

Kemal, oturma odasında ezber yapıyordu. Kahve saatinin kadınlara münhasır bölümünün keyfîni çıkarmayı sürdüren annesiyle ablalarının yanında olmak için Fehmi’yi çalışma odasında yalnız bırakmıştı. Kadınlar, her zamanki gibi burun buruna oturuyorlardı. Üç kafası olan tek bir vücut gibiydiler. Ne kadar önemsiz konularda olursa olsun, sohbetlerinin tadına doyum olmazdı.

Kemal, karşılarındaki kanepeye bağdaş kurup oturmuştu. Kitabı kucağmdaydı. Biraz okuyor, sonra gözlerini yumup ezberliyor, ara sıra da annesiyle ablalarına bakıp konuşmalarını dinleyerek eğleniyordu. Fehmi, kardeşinin derslerini gözetiminden uzak çalışmasına gönülsüz razı olmuştu. Ne var ki, çocuğun okuldaki başarısı ders çalışmak için istediği yeri seçme

hakkını veriyordu. Aslında, Kemal'in methe değer tek yönü, gösterdiği sebattı ve yaramazlık etmese, bu yönüyle babasından bile yüz bulabilirdi.

Kemal, bu sebat ve üstün başarıya rağmen, ders çalışmaktan zaman zaman sıkılıyor, disiplinden beziyordu. Öyle ki, annesiyle ablalarının cehaletini ve keyfini çıkarttıkları huzurla sükûneti kıskanır olmuştu. Kısa süreli de olsa bazen, içinden bu dünyada erkeklerin kaderinin de kadınlarınki gibi olmasını diler ama bir erkek olarak sahip olduğu avantajları da unutmazdı. Bu durum, yaşma rağmen onu sık sık kadınlara nedensiz bir efendilik taslamaya ve böbürlenmeye yöneltirdi. Durup dururken ve meydan okurcasına onlara, örneğin, "Güney Afrika'nın başkentini kim

biliyor?" ya da "İngilizce 'erkek çocuk' nasıl denir?" gibi sorular sorardı.

Böylesi sorulan, Ayşe kibar bir nezaketle karşılar; Hatice ise cehaletini kabul edip,"Sadece senin gibi kafalı olanlar böylesi bilmeceleri çözer" derdi.

Annesi ise, özgüvenli bir masumiyetle, "Bana, bu gibi şeyleri, tıpkı din derslerini öğrettiğin gibi öğretsen, ben de senin gibi bilirdim" derdi. Kadın, nezaketi, yumuşaklığı ve hoşgörüsüne rağmen, antik çağlardan bu yana kuşaktan kuşağa aktarılan genelgeçer bilgiden gurur duyardı. Daha fazla eğitime ihtiyaç hissetmez; sahip olduğu dini, tarihi ve tıbbi bilgiye eklemeye değer bir şey olmadığından hiç kuşku duymazdı. İslam âlimi olan babasından öğrendiği ya da onun evinde büyüdüğü için, imanı da, eğitimi de herkesten iki kat fazlaydı. Allah, Kuran'ı hatmedenleri, tüm yaratıkların üstünde tutardı. Babasımn ilmine kimse erişemezdi. Bunu düşünmek bile abesti. Ne var ki, huzur ve selâmet adına bunlardan kimseye bahsetmezdi.

Çocuklarına okulda öğretilenleri her zaman onaylamazdı. Derslerle ilgili olarak yapılan açıklamalar veya çocukların akima "böyle" şeylerin sokuluyor olması canım sıkardı. Allahtan, Kemal'in okulda dine dair öğrendikleriyle kendi bildikleri arasında kayda değer bir fark bulamamıştı. Okuldaki din dersleri, Kuran surelerinin ve açıklamalarının ezberlenmesinden ve İslam dininin temel ilkelerinin öğretilmesinden öteye gitmediği için, dinin ruhu ve hakikatinin aynlmaz parçalan olduğuna inandığı menkıbeleri çocuklarına aktarmaktan çekinmiyordu. Dinin ebedi ve ezeli olma niteliğini bile bu menkıbelerde bulmuş olabilirdi kadın. Bu

menkıbelerin pek çoğu, Hz. Peygamberin, sahabenin ve azizlerin mucizelerini anlatır; cinler, sürüngenler ve hastalıklara karşı tılsımlardan söz ederdi.

Kemal, bu hikâyelerin doğruluğundan şüphe etmez, inanırdı; çünkü bunlar annesi tarafından anlatıldıklan gibi, okulda öğrendikleriyle de çelişmiyordu. Dahası, din hocasının zihniyeti, ki bu rasgele söylediklerinden de anlaşılıyordu, annesininkinden farklı değildi. Çocuk, bu menkıbelerden kuru kuru okuduğu derslerden etkilenmediği kadar çok etkilenmişti. Annesinin, onun hayal gücünü uçuran keyifli dersleri, çocuk için günün en mutlu saatleriydi.

Din dışı konularda uyuşmazlık sık olurdu. Bir defasında, Dünya'nın öküzün boynuzunun ucunda mı, yoksa uzayda kendi ekseni etrafında mı döndüğü konusunda ters düşmüşlerdi. Kadın, oğlunun ısrar ettiğini görünce üstüne gitmemiş, ikna olmuş gibi davranmıştı. Yine de, bir ara Fehmi'nin odasına geçip, Dünya'mn öküzün boynuzunun ucunda hâlâ dönüp dönmediğini, bu bilginin doğru olup olmadığım sormuştu. Genç adam, annesini kırmamak için onun hoşnut kalacağı bir dille cevap vermiş; "Dünya, yüce Allahın gücü ve hikmetiyle ayakta duruyor" demişti. Anne, bu cevabı tatminkâr bularak odadan memnun ayrılmış ve koca öküz de muhayyilesinden silinmemişti.

Öte yandan, Kemal, zihinsel tartışmaları sevdiği için ya da öğrendikleriyle böbürlenmek için katılmıyordu kahve saatine. Kadınlarla birlikte olmaktı derdi. Bundan büyük haz duyuyor, ders çalışırken bile onlardan ayrı kalmak istemiyordu. Onları görmek, çocuğa eşsiz bir mutluluk ve zevk verirdi. Annesini dünyadaki her şeyden çok sever; ondan bir an için bile ayn yaşayamayacağını düşünürdü. Hatice, saygısız diline ve ısırgan mizacına rağmen ikinci annesi gibiydi. Kimse için parmağını bile kıpırdatmayan Ayşe bile onu derinden sever, Kemal de ona aynı sevgiyle karşılık verirdi. Çocuk, önce ona ikram etmeden testiden tek yudum su içmez; suyu Ayşe'den sonra ve dudaklarının değdiği yerden içerdi.

Birliktelikleri, her akşamki gibi saat sekize kadar sürdü. Kızlar kalkıp annelerine iyi geceler dileyerek odalarına çekildiler. Kemal, okumalarım tamamlamak üzere hızlandı. Sonra din kitabım alıp annesinin oturduğu

kanepeye geçti. “Bugün bir sureyle ilgili olağanüstü bir açıklama dinledik, çok seveceksin” dedi, kadım baştan çıkarırcasına.

Kadın doğruldu, saygı ve imanla cevap verdi: “Rabbimi-zin her sözü mükemmeldir.”

Annesinin gösterdiği ilgiden memnun olmuştu çocuk. İçini büyük bir mutluluk ve günün sadece bu son ders saatinde hissettiği bir güçlülük duygusu sardı. Aslında, annesiyle birlikte çalıştığı bu din dersinden mutlu olması için birden çok neden vardı. Dersin en az yansı boyunca, öğreten kendisiydi. Okuldaki öğretmeninin duruşuna yansıyan üstünlük ve gücü hatırlayıp, elinden geldiğince onun davranışlarını taklit ederek öğretmeye çalışırdı. Annesinin, dersin diğer yarısında anlattığı hikâyeler ve menkıbeler ise ona büyük zevk verirdi. Bütün bu süreçte, annesi sadece onundu!

Kemal, Kuran’m sayfalarına, neredeyse bir kendini beğenmişlikle bakıp başladı: “Rahman ve rahim olan Allahın adıyla; de ki: ‘cinlerden bir topluluğun Kuran’ı dinlediği bana vahyolundu’; onlar şöyle demişlerdir. ‘Doğrusu biz, doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kuran dinledik de ona inandık; biz, rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız.” Cin Suresi’nin yirmi sekiz ayetinin hepsini ezberden okumuştu çocuk.

Annesinin bakışlarında hem merak, hem de endişe vardı. Kemal’i, her türlü tehlikeye karşı, “cin” ve “ifrit” sözcüklerini ağzına almaması için uyarmıştı. Bu tehlikelerin bazılarından özellikle onu korkutmak için söz etmiş; diğerlerinden kendisi de kaygı duyduğu için ve temkinli olmak adma bahsetmemişti. Oğlu, mübarek Kuran suresini okurken, bu tehlikeli adlardan birini telaffuz edince, ne yapacağım bilemedi kadın. Onu, bu sureyi ezberlemekten nasıl alıkoyacağını ya da, her zaman yaptığı gibi, kendisinin de ezberlemesini istemesi halinde ne diyeceğini bilemiyordu. Çocuk, annesinin yüzüne yansıyan kaygıyı fark etti. Ne var ki, yaptığı kurnazlıktan aldığı zevke yenildi. İçinde tehlikeli sözcüğün olduğu ayeti, tehlikeli sözcüğün üstüne basa basa ve annesinin yüzündeki kaygıyı izleyerek, bir daha, bir daha okudu. Bekledi ki, annesi, sonunda kaygılandığını özür dilercesine itiraf etsin. Oysa, kadın, kaygıyla sükûta sığındı.

Derken, sureyle ilgili açıklamayı, kendi duyduğu şekliyle tekrarlamaya başladı çocuk. “Gördüğün gibi, bazı cinler Kuran’ı dinlemiş ve O’na iman etmişler. Belki de bunlar bizim evde yaşayanlar Müslüman cinlerdir. Öyle olmasaydı, şimdiye kadar bizi esirgemiş olurlar mıydı” dedi.

Kadın, gayet sıkıntılı bir sesle, “Belki öyledir ama aralarına başka cinler de karışmış olabilir. Bu yüzden, iyisi mi adlarım anmayalım” diye cevap verdi.

“Sözcüğü tekrarlamakta bir sakınca yok. Öğretmenimiz öyle söyledi.”

“Öğretmen her şeyi bilmez” dedi kadın, eleştirel bir sesle.

“Mübarek surede yer alsa bile mi?”

Kadın, oğlunun bu sorusu karşısında bocaladıysa da cevap vermesi gerektiğini hissetti: “Rabbimizin her kelâmı bir lütuftur.”

Kemal tatmin olmuştu. Açıklamalarım sürdürdü: “Hocamız diyor ki, cinlerin bedenleri ateştenmiş.”

Kadının duyduğu kaygı son haddine varmıştı. Birkaç kez Allahın adım andı ve koruyup, esirgemesi için yalvardı. Kemal konuşmaya devam etti: “Öğretmene, aralarından Müslüman olanlar cennete mi gidecek diye sordum. 'Evet’ dedi. Bedenleri ateştense, nasıl gideceklerini de sordum. Bana kızdı. Allahın her şeye kadir olduğunu söyledi.”

“Allah büyüktür... Allah her şeye kadirdir.”

Endişeli gözlerle annesine baktı Kemal ve sordu: “Onlarla cennette karşılaşırsak, bizi yakmazlar mı?”

Kadın gülümsedi, özgüven ve imanla, “Orada kötülük ve korku yoktur” dedi.

Oğlan, hülyalı gözlerle etrafa bakındı. Derken, konuyu değiştirip ansızın “Öbür dünyada Allahı kendi gözlerimizle görecek miyiz?” diye sordu.

Annesi, aynı güvenli tavrıyla ve imanla, “Evet. Bundan şüphe yok” dedi.

Hasret, oğlanın bakışlarında karanlıktaki ışık huzmeleri gibi parladı. İçinden, Allahı ne zaman göreceğini sordu kendine. Nasıl tezahür edecekti? Sonra, tekrar konuyu değiştirerek, “Babam Allahtan korkar mı” diye sordu ansızın.

Kadın dehşete düşmüştü. Kulaklarına inanamayarak, “Bu ne tuhaf bir soru?” dedi. “Oğlum, baban imam bütün bir insandır, Allah korkusu olan bir mümin” diye cevap verdi.

Oğlanm zihni bulanmıştı. Başım sallayıp, usulca, “Babamın herhangi bir şeyden korkabileceğim düşünemiyorum” dedi.

Anne, kınayarak bağırdı: “Allah affetsin... Allah seni affetsin.”

Çocuk, yumuşacık gülümseyip özür diledi. Sonra, annesini yeni sureyi ezberlemeye davet etti. Ayetleri tek tek birlikte okuyup tekrarlamaya başladılar. Yeterince çalıştıklarına kanaat getirdiklerinde, çocuk yatak odasma gitmek üzere kalkıp çıktı.

Kadın, oğlu küçük yatağına girinceye kadar onun yanında kaldı. Sonra, avucunu alnına koyup, Bakara Suresi’nden okumaya koyuldu: “Bismillahirrahmanirrahim. Allahtan başka ilah yok. O yaşayan ve yaşatandır, sürekli diridir; Kayyum’dur O, kudretin kaynağıdır. Ne gaflet yaklaşır O’na ne kendinden geçme ne de uyku. Amin.” Eğildi, yanağından öptü. Çocuk annesinin boynuna sarıldı ve ona küçücük kalbinin ta derinlerinden gelen bir öpücük verdi.

Annesinin iyi geceler diledikten sonra yarımdan aynlma-sım, çeşitli bahanelerle hep geciktirmeye çalışırdı Kemal. Kucağında uykuya dalacak kadar olmasa bile, mümkün olan en uzun süre yanı başmda durması için her türlü numarayı çekerdi. Amacına ulaşmanın tek yolunun, dua sonlandıktan sonra, annesinden avucunu alnından çekmeden Bakara Su-resi’nin üçüncü, dördüncü ayetlerini de okumasım istemek olduğunu keşfetmişti. Kadın, gülümseyerek buna niyetlenmediğini belirtecek olsa, odada tek başına kalmaktan korktuğunu söyleyip yalvarır; uzun uzun okumayacak olursa, kötü rüyalar göreceğinden söz ederdi. Annesinin başucunda daha uzun süre kalması için hasta numarası bile yapar, böylesi taktiklere başvurmakta hiçbir salonca görmezdi. Annesinden zorla koparılıp, acımasızca

ağabeylerinin odasmda tek başma yatacağı bu ıssız yatağa konulmak suretiyle en kutsal hakkının ihlal edilmiş olduğundan ve yaptığı numaralar dâhil, hiçbir şeyin kendisine yapılan bu haksızlığı telafi edemeyeceğinden o kadar emindi ki.

Daha dün gibi kısa bir sûre önce annesiyle aynı yatağı paylaştığım, büyük bir üzüntüyle ne kadar da sık hatırlardı. O zamanlar, onun kollarında, kulağmda peygamberlere ve azizlere dair hikâyeleri anlatan tatlı sesiyle uykuya dalardı. Babası gece gezmesinden dönmeden önce uyumuş olur, ve ancak o banyoya gittikten soma kalkardı. Annesini, başka kimseyle birlikte görmezdi çocuk. Dünya onundu ve rakipsizdi. Derken, anlamsız bir talimat onlan ayırmıştı. Sürgüne yollanmasının kadım nasıl etkilediğini anlamak için dönüp annesine bakmıştı, ondan medet unmuştu.

Annesinin, kendisini cesaretlendiren ve bu talimata gönüllü uyduğunu ima eden tutumu Kemal’i çok ürkütmüştü. Kadın onu kutlamış, “Artık koca adam oldun ve kendine ait bir yatağı hak ettin” demişti. Adam olmanın onu mutlu edeceğini de nerden çıkarmıştı? Ya da kendisine ait bir yatağın olmasını çok istediğini? Kendine ait yastığını gözyaş-lanyla sırılsıklam etmiş olmasına ve annesine, onu asla affetmeyeceğini söylemesine rağmen, tekrar onun yatağındaki yerine dönmeye cesaret edememişti. Bu kalleş, bu zalim tavnn ardında babasının sarsılmaz iradesinin olduğunu biliyordu. Ne kadar üzülmüştü! Hüznünün tortusu, rüyalarına acı acı yansımıştı. Annesine ne kadar öfkelenmişti; babasına öfkelenmenin mümkün olmamasından değil, sadece annesinin onun umutlarını boşa çıkaracak son insan olduğunu düşündüğünden. Ne var ki, annesi onu nasıl ya-üşüracağım ve zamanla nasıl neşelendireceğini bilmişti.

Başlangıçta, uykuya dalıncaya kadar yanından ayrılmazdı kadm. “İddia ettiğin gibi ayrılmış filan değiliz oğlum. Görmüyor musun, birlikteyiz işte. Hep de birlikte olacağız. Uykudan başka hiçbir şey ayırmayacak ikimizi. Aynı yatakta yattığımız zaman da uyku ayırmıyor muydu zaten?” derdi.

Gerçekten de zamanla hüznünü bastırmıştı Kemal. Annesini başucunda mümkün olduğunca uzun süre tutmak için her türlü numaraya başvurmayı sürdürse de, yeni yaşamını kabullenmişti. Kadının eline, paylaşmamak için oyuncağını sıkı sıkı tutan bir çocuk gibi sanlır, sımsıkı tutardı. Kadın, avucu

oğlunun alnında, okur da okurdu; ta ki hiç beklemediği bir anda uykuya dalıncaya kadar.

Müşfik bir gülümsemeyle, ona içinden iyi geceler dileyerek yan odaya geçti Emine. Odanın kapışım yavaşça aralayıp sağ yataktaki karalüya baktı. Usulca sordu: “Uyudunuz mu?” Haüce cevapladı: “Ayşe Hanım’ın horultusu odayı doldururken, nasıl uyunur ki?”

Derken, Ayşe’nin uykulu sesi yükseldi. “Horladığımı duyan olsa bari! Çenesi durmuyor ki” dedi.

“Uyku vakti tartışmayı bırakın demedim mi size?”

Kapıyı çekip çalışma odasına geçti Emine Hanım. Kapıya usulca vurdu, sonra açıp başını içeri uzattı. Gülümseyerek, “Bir şey ister miydiniz, efendim?” diye sordu.

Fehmi başmı kitaptan kaldırıp yüzünü aydınlatan bir gülümsemeyle teşekkür etti. Kapıyı kapatıp merdivenlerden kocasının yatak odasımn bulunduğu kata çıkmak üzere oturma odasından hole geçerken içinden okuduğu sureler refakat ediyordu Emine’ye.

12

GL5><^9

Yasin, evden aynlırken nereye gideceğini biliyordu çünkü her gece aynı yere giderdi. Ne var ki, nereye gittiği hakkında hiçbir fikri yokmuş gibi bir hali vardı. Uzun boyunu ve endamlı bedeninin çekiciliğini bir an bile göz ardı etmeden, sokakta hep böyle yavaş yavaş, cana yakın ve yumuşak başlı bir tavırla, caka satarak yürürdü. Zinde ve erkeksi bir ifadeyle parlayan yüzü, fazlasıyla dikkat çeken zarif kıyafeti, yaz kış elinden eksik olmayan sapı fildişi süslemeli sinekliği ve sağ kaşına değecek kadar yatırdığı fesiyle kendine güvenli, mağrur ve çok fiyakalıydı.

Yürürken, olur da pencerelerin ardında saklanan birile-ri vardır diye, başmı değil ama bakışlarım yukarılarda gezdirme alışkanlığındaydı. Caddenin sonuna vardığında, gözlerini bu amaçla o kadar çok oynatmış olurdu ki,

başı dönmeye başlardı. Rastladığı kadınlara tutulması, onulmaz bir hastalık gibiydi. Yaklaşırlarken onlân inceden inceye tetkik eder, uzaklaşırlarken arkadan vücutlarına bakar; sonra da azgın bir boğa gibi tahrik olup kendinden geçerdi. Esas niyetini, artık başarılı bir biçimde gizleyemez olmuştu. Zamanla, berber Hasanayn Amca, fasulye satan Hacı Derviş, sütçü el Fuli, meşrubatçı el Bayumi, kuruye-mişçi Ebu Sari ve diğerleri işin farkına vardılar. Bazıları bunu şakaya vurdu, bazıları eleştirdi. Ahmet Abdülcevat, hem komşularıydı, hem de saygı duydukları bir adam; göz yumup Yasin'i mazur gördüler.

Genç adamın yaşamsal dürtüleri öylesine güçlüydü ki, biraz daha özgür olsa tüm benliğine egemen olurlardı. Ona asla rahat vermeyen dürtülerinin yakıcı etkisini, tüm duyularında ve zihninde sürekli hisseder; bu dürtüler, sırtına binmiş bir cin gibi onu yoldan çıkarırlardı. Ne var ki, Yasin'i korkup canını sıkan bu değildi; çünkü daha da fazlasını arzuluyordu.

Babasının dükkânına yaklaştığında, sırtındaki cin anında ortadan kaybolup bir meleğe dönüştü. Yasin, bakışlarım indirip adımlarım hızlandırırdı, gayet nazik ve alçakgönüllü bir tavırla yürümeye başladı. Hiçbir şeyin dikkatini dağıtmasına izin vermedi. Dükkânın kapısından geçerken içeri baktı. İçeride bir sürü insan vardı ama bakışları, masada oturan babasının bakışlarıyla karşılaştı. Hürmetle eğilip, selamladı. Adam, gülümseyerek mukabele etti. Yasin, babasının bu gülümsemesine, kendisine bir lütuf bahşedil-mişçesine sevinerek yoluna devam etti.

Babasının bildik şiddeti, genç adamın memuriyete intisap etmesiyle belirgin bir dönüşüm geçirmişse de, Yasin'e göre bu durum nezaket icabıydı. Genç bürokrat, çocukluğundan beri bu adamdan duyduğu korkuyu üzerinden atamamıştı. Onun baba, kendisinin çocuk olduğu gerçeği hiç değişmiyordu. İri yan, kocaman bir adam olduğu halde, babasmın yanında, kendini bir çakıl taşının sesinden bile tir tir titreyen serçe gibi küçücük hissederdi. Dükkânın önünden geçip gözden kaybolur kaybolmaz, tekrar havaya girdi. Nezih kadınlar ile sokakta hurma ve portakal satan kadınlar arasında herhangi bir ayırım yapmaksızın, bakışları tekrar çevreyi taramaya başladı. Onu denetimi altma alan sırtındaki cini kadınlara bayılırdı. Görüldüğü kadarıyla, nezih veya sıradan, tüm kadınları eşit tutuyordu. Koyu tenleriyle pislik içinde oturduklan yerin tozuna, toprağına bezenmiş olsalar da, hurma

ve portakal satan kadınlar bile bazen çok güzel hatlara sahip olabiliyorlardı. Yuvarlak göğüsleri, sürmeli gözleri olabilirdi. Cini, başka ne isterdi ki?

Kuyumcular Çarşısı'na, oradan da el Hurriye'ye yöneldi. El Sanadikye'nin köşesindeki Ali'nin kahvehanesine girdi. Bu orta boy dükkânın girişi el Sanadikye üzerindeydi. El Hurriye'ye bakan bir de penceresi vardı. Köşelere, içi sıkı sıkı doldurulmuş minderlerle kaplı sıralar yerleştirilmişti. Yasin, pencerenin dibindeki yerini aldı. Çay ısmarladı. Haftalardır en sevdiği yer burasıydı çünkü buradan dışarısını kimsenin dikkatini çekmeden rahat rahat seyredebiliyor; caddenin karşı tarafındaki evin küçük penceresine ne zaman istese kaçamak bir bakış atabiliyordu. Bu pencere, büyük ihtimalle evin özenle kapalı tutulan tek kepenkli penceresiydi. Ev, şarkıcı Zübeyde'nin evi olduğu için buna şaşmamak gerekirdi. Yasin, şarkıcıya hazır değildi. Ona sahip olabilmek için sabırla ve ısrarla, daha pek çok aşamadan geçmesi gerekecekti. Zübeyde'nin evlatlığı rakkase Zennube'nin sahneye çıkmasını bekliyordu. Genç kız ut çalıyordu ve kumpanyanın parlayan yıldızıydı.

Devlet memuru olarak çalıştığı dönem, çeşitli hoş anılarla doluydu. Memuriyet, yaşamının üstünde ürkütücü bir gölge gibi duran babasma hürmeten tahammül ettiği uzun süreli, zorunlu bir riyazet dönemini izlemişti. Kurtulduğu an, savaş rüzgârlarının Kahire'ye yığdığı askerlerin tacizine rağmen, bir şelale gibi akıp Ezbeyiye'nin eğlence ortamına dalmıştı. Derken, AvustralyalIlar çıkageldi. AvustralyalI askerlerin vahşi tutumları, onu eğlendiği yerlerden vazgeçmeye zorlamıştı. Çok sinirlenmiş, serseri mayın gibi kendi muhitinin ara sokaklarında dolanmaya başlamıştı. Buralarda bulabildiği en eğlenceli şey ise portakal satan bir kadın ya da bir falcıydı.

Derken, bir gün, Zennube'yi görünce dili tutulmuş, onu evine kadar takip etmişti. Zaman zaman genç kızla karşılaşmış ama elle tutulur bir sonuç alamamıştı. O bir kadındı ve Yasin için her kadın çekiciydi. Dahası, çok güzeldi Zennube. Genç adam ona deli oluyordu. Gözleri fal taşı gibi açık bile olsa, Yasin için aşk kör bir arzudan ibaretti. Aşka dair bildiği, tanıdığı en yüce duygu buydu. Karşıdaki boş pencerenin demirlerine öylesi bir merak ve kaygıyla bakıyordu ki, ne içtiğini unutup, çayının soğumasını beklemeden yudumladı. Ağzı yanmıştı. Derin bir nefes verip, çay bardağını

tepsiye bıraktı. Sonra, bu küçük kazaya müşterilerin dikkatini dağıtan gürültüsünün ve Zennube’nin pencerede görünmemesinin neden olduğunu ima edercesine, etrafa baktı.

“Bu lanet olası kız nerde olabilir” diye söylendi. “Kasten mi saklanıyor? Burada olduğumun muhakkak farkındadır. Geldiğimi görmüş olmalı. Kendini ağırdan satmayı sürdürecek olursa, bugünümü de işkenceye çevirecek.”

Kaçamak bakışlarla kahvede oturan diğer adamların olup bitenin farkına varıp varmadıklarım anlamaya çalıştı. Gördüğü kadarıyla, hepsi sohbete dalmıştı. Rahatladı. Gözlerini yeniden hedefe çevirdi. Ne var ki, o gün işte karşılaştığı aksilikler ve sorunlar aklına gelince düşünceleri kesintiye uğradı. O gün, başöğretmen, okul kâtibi olduğu için Yasin'in de görevlendirildiği bir soruşturma başlatmıştı bir et tüccarı hakkında. Yasin’in, işi özensiz yaptığı izlenimini edinmiş olmalı ki, onu paylamıştı. Bu olay, günün geri kalanını berbat etti. Yasin, babasına, onun eski bir arkadaşı olan bu adamı şikâyet etmeyi düşünmüş ama babasının başöğretmenden de katı davranabileceğinden korkmuştu.

“Bu aptalca fikirlerden vazgeç” dedi kendi kendine. “Okul da, başöğretmen de geride kaldı. Lanet olsun! O bilmiş kadının, kızını görmeme izin vermiyor olması ve bu yüzden çektiklerim, şimdilik bana yeter de artar bile.” Zihnini çıplak kadın düşleri işgal etmeye başlamıştı. Böylesi görüntüler, bir kadma bakarken veya bir kadım düşünürken hayalinde sıkça canlanırdı. Bu düşlere, kadınları çarşaflarından soyup, Allahın yarattığı gibi çırılçıplak bırakan anlık heyecanlan yol açıyordu ki, buna kendi bedeni de dâhildi. Hayalindeki görüntüler, her türlü sınırsız eğlence ve oyunu içerir biçimde gelişir, sürerdi.

Yine bir rüyaya dalmıştı ki, eşeğine, “Çüş!” diye bağıran bir sürücünün sesiyle uyandı. Sesin geldiği yöne baktı. Şarkıcının evi önünde bir eşek arabası duruyordu. Arabanın, kumpanya mensuplanm bir düğüne götürmek üzere gelmiş olabileceğini düşündü. İstediği anda kalkabilmek için garsonu çağınp borcunu ödedi ve bekleye, seyrede zaman geçirdi.

Derken, evin kapısı açıldı, kumpanyadaki kadınlardan biri, ardında kör bir adam olduğu halde dışan çıktı. Üstünde uzun bir gömlek ile bir ceket ve

gözünde koyu gözlükler olan bu adamın kolunun altında, galiba otuz ya da kırk telli bir kanun vardı. Kadın arabaya binip kanunu aldı. Sonra adamın elinden tutarak, sürücünün de yardımıyla, onu arabaya bindirip yanma oturttu. Arabanın ön kısmında yan yanaydılar. Onları, elinde tamburuyla bir kadm ve elinde bir paketle üçüncü bir kadın izledi. Bedenleri örtülü, yüzleri açıktı. Uzun peçe takmak yerine, onları bayramlarda saülan şekerden yapılmış gelin bebeklerine çeviren süslü, rengârenk kısa peçeler takmışlardı. Ya sonra? Kalbi heyecanla küt küt atarken, kapıda kırmızı bir ut çantası göründü.

Rakkase Zennube, sonunda ortaya çıkmıştı. Çarşafımn kenarı küçük bir püskülle süslü koyu kırmızı bonesini açıkta bırakacak biçimde başının üzerinde epeyce arkaya doğru yerleştirilmişti. Bu bonenin hemen altında, neşeyle pınl pırıl gülen, şeytani gözler vardı. Rakkase Zennube, arabaya yanaşıp, udunu arabadaki kadınlardan birine uzattı. Bir bacağını tekerleğin üstüne doğru kaldırdı. Yasin, boynunu bir turna gibi uzatıp, yutkundu. Çıplak bacağının bir bölümünü ve dizinin üstünden bağladığı çorabı gördü. Portakal renkli elbisesinin saçaklarının altından duru teni görünüyordu.

“Altımdaki sıra, benimle birlikte bir metre kadar daha yere gömülebilse keşke! Aman Allahım, yüzü esmer ama cildinin gizli yerleri ak, apak! Baldırları nasıl acaba? Ya göbeği? Aman Yarabbim. Aman Allahım!”

Zennube ellerini uzatıp arabanın vagonuna tutundu, dizlerini kenarına dayayıp kendini yukarı çekti ve emekleyerek vagona tırmandı.

“Aman Yarabbim. Keşke evin kapısında olabilseydim ya da fesçi Muhammed’in dükkânında. Gözlerini dikmiş kızın kıçına bakan şu eş’oğlu eşeğe bak hele! Bundan böyle adının Faüh Muhammed olduğunu söylese bari! Aman Allahım. Kadir Allahım.”

Kız doğrulup, arabanın üzerinde ayağa kalktı. Çarşafını iki ucundan tutup birkaç kez silkeledi. Kanat çırpan bir kuş gibi görünüyordu. Sonra, siyah kumaşa vücudunun hatlarını saklayacak biçimde maharetle sarındı. Çarşafın altından dolgun, pürüzsüz kalçaları yine de belli oluyordu. Arabanın arka kısmına oturdu. Vücudunun ağırlığı altında sıkışan kalçaları kabarıp, bir minder gibi iki yana yayıldı.

Yasin kalkıp dışarı çıkana kadar eşek arabası yola koyulmuştu bile. Heyecanla soludu. Dişleri kenetlenmiş halde, arabayı yavaş yavaş takip etmeye başladı. Araba dura kalka, çeke yaylana yoluna devam ediyor; üstündeki kadınlar bir öne, bir arkaya sallanıyorlardı. Yasin, gözlerini udinin yastıklarına dikti. Kalça hareketlerini öylesine yakından izliyordu ki, bir süre sonra dans ettiklerini düşünmeye başladı. Dar sokaklar kararmaya, dükkânların birçoğu kapanmaya başlamıştı. Cadde ve sokaklardaki insanlann çoğu, yorgunluktan tükenmiş halde işten eve dönen işçilerdi. Genç adam, bu yorgun kalabalığın ve karanlığın ortasında, rahat ve huzur içinde kendini arabadaki manzaraya ve rüyalarına verme imkânı buldu.

“Bu yol hiç bitmese Allahım! Bu dans hiç durmasa! Zarafet ve küstahlığı nasıl da bir araya getirmiş bu kalçalar! Benim gibi bir alçak, yumuşaklığını da, sertliğini de ner-deyse aynı anda hissedebilir. Ya o şahane ayrık? Üstünü örten bezin bile sesi geliyor sanki! Ve, tabii, keşke görüle-bilse... Neden bazı erkeklerin zifaftan önce dört rekât namaz kıldıklannı şimdi anlıyorum. Bu da kutsal bir kubbe değil mi sanki? Altında şeyhin türbesi olan bir kubbe! Şurası muhakkak ki, ben işte bu şeyhin müridiyim! Duydun mu, Şeyh Addavi?”

Eşek arabası Züveyla Kapısı olarak bilinen Mutavalli Ka-pısı’na yaklaşınca, Yasin hafifçe öksürüp boğazını temizledi. O kıza bakü, kız da ona. Kız, başım geriye doğru atarken, sanki gülümsedi. Kalbi deliler gibi çarptı genç adamın ve içi, onu sarhoş eden bir hazla doldu. Araba Mutavalli Kapı-sı’ndan geçip sola döndü. Yasin, o noktada durmak zorunda kaldı çünkü hemen yakında ne olup bittiğini açık eden süslemeler, ışıklar ve tezahürat yapan bir kalabalık vardı. Gözlerini udiden ayırmaksızın, biraz geride kalıp kızın arabadan inmesini onu arzulayarak izledi. Kız, ona doğru cilveli bir bakış atıp, düğün mahalline yöneldi ve neşeli bir tezahürat altında, kapıdan içeri girip kayboldu. Genç adam tutkuyla göğüs geçirdi. Aklı karmakanşıkü. Hangi yöne gideceğini bilmiyormuş, kaybolmuş gibi endişeliydi yüzü.

“Avustralyalılann Allah belasmı versin! Nerdesin Ezbe-kiye? Dertlerimi, üzüntülerimi dağıtacağım ve biraz da sabır soğuracağım Ezbekiye...”

Topuklarının üstünde geri dönüp “Teselli bulmak için geriye bakkal Kostaki kalıyor” diye mırıldandı. Yunanlı bakkalın admı anar anmaz, onu sarhoş edecek bir içkiye özlemle alm terlemeye başlamıştı. Şarap ve kadın,

yaşamının birbirinden ayrılmaz ve birbirini tamamlayan parçalarıydı. Şarabı ilk kez bir kadınla birlikteyken tatmış; içki içmek, zevk ve sefanın değer verdiği unsurlarından biri olarak alışkanlık haline gelmişti. Ne var ki, şarap ve kadın, her zaman aynı anda bahşedilmiyordu insana. Pek çok gecesi kadından mahrum geçiyordu. Bunun acısını içkiyle dindirmekten başka seçeneği yoktu. Zaman içinde ve içki alışkanlığı yerleştikçe, neredeyse sadece şaraba, şarap olduğu için âşık olmaya başlayacaktı.

Geldiği yoldan geri dönüp Yeni Cadde'nin başındaki Kostaki'nin bakkalına gitti. Burası koca bir mekândı. Ön kısmında bakkal, arkadaki küçük odada meyhane vardı. Bakkal, meyhaneye küçük bir kapıyla bağlanıyordu. Yasin, bakkalın girişinde durup müşterilerin arasına karışmış gibi yaparak, babasının yalanlarda olup olmadığını kontrol etmek için yolu gözden geçirdi. Sonra, içerideki küçük kapıya yöneldi. Daha birkaç adım atmıştı ki, önünde, tartının yaranda duran bir adam gözüne çarptı. Bay Kostaki, adama büyükçe bir paket tartmakla meşguldü. Gayri ihtiyari dönüp adama baktı ve arımda yüzü karardı. Vücudundan, yüreğini korku ve tiksintiyle sıkan, şiddetli bir ürperti geçti. Adamın görünüşünde, onda düşmanca duygular yaratacak bir şey yoktu gerçi. Altmış yaşlarında, üstünde bol ve uzun bir entari, başında takke olan bir adamdı. Kır bıyıklan yüzüne asil ve yumuşak bir ifade veriyordu. Yasin, hayret ve dehşetle, kimse görmeden kaçmak istermişçesine yoluna devam edip, meyhane kapısını hızla açıp daldı. Dünya ayaklarının altından kayıp gidiyordu sanki.

13

Bulduğu ilk iskemleye attı kendini. Sanki tüm gücü çekilmişti. Son derece sıkıntılı görünüyordu. Garsonu çağırıp sabırsız bir ses tonuyla bir sürahi konyak istedi. Meyhane, tavandan sallanan feneriyle sıradan bir odaya benziyordu. Duvar kenarlarına masalar ve hezaren iskemleler diziliydi. Müşteriler arasında sade, basit insanlar, işçilerin yanı sıra kibar beyefendiler de vardı. Odanın ortasında, fenerin tam altındaki saksılar karanfillerle doluydu

Adamı unutmamış olması, hatta ilk bakışta tanıması tuhaftı. En son ne zaman görmüştü onu? Emin değildi ama son on iki yıl içinde, onu sarsan az önceki de dâhil, ikiden fazla karşılaşmış değillerdi. Değişmişti. Yaşlı, ağırbaşlı ve sakin bir adam olup çıkmıştı. Allah, bu kör karşılaşmayı nasip etmemiş olsaydı keşke! Dudakları tiksinti ve öfkeyle sarktı. Acı bir aşağılanmışlık duygusu içindeydi. Ne kadar alçalücı, ne kadar küçük düşürücüydü! Bastırmaya çalıştığı anılarla ya da, bugünkü gibi, lanetli bir karşılaşmayla yeniden hortlamadan önce, acı çekerek ve sebatla sıyrılmaya çalıştığı azaptan, belki yeni yem kurtuluyordu. Tekrar aşağılanacak, kırılacak, kendini kaybolmuş hissedecekti. İğrenç geçmişi, ardında yatan tüm çekişme ve çatışmalarıyla kendine rağmen düşündü.

Karanlık perde kalktı ve onu, işkenceye, nefrete dair simgeleriyle sık sık pençesine alan tüm çirkin görüntüler ortaya çıktı. Aralarında, Şevk Sarayı denilen çıkmazın başındaki manav seçilebiliyordu. Çocuğun acele acele manava gittiğini, orada bekleyen adamın, aynı adamın onu karşıladığım ve bir kesekâğıdı dolusu elmayla portakal verdiğini gördü. Çocuk, paketi, kendisini oraya götüren ve dönmesini bekleyen kadına verdi sevinç içinde... annesine, başka kimseye değil, asla! Derken, adamı hayal etti ve görünce kendisini tanımış olup olamayacağını düşündü. Bir zamanlar kadının oğlu olarak tanıdığı o küçük çocuğun yüzünü Yasin'de görüp tanıyabilmiş miydi acaba? Tehlikedeymiş gibi bir ürperti geçti vücudundan. Koca bedeni söndü, küçüldü adeta; ta ki kendisinden geriye hiçbir şeyi kalmadığını duyumsayıncaya dek.

Konyak dolu sürahiyle bardak masaya gelmişti. Bardağı biraz doldurup, açgözlü ve sinirli bir tavırla başına dikti. İçenin payını, tazelenme ve

unutma payını almak için acelesi vardı sanki. Ne var ki, çiniden geçmişin derinliklerinden annesinin yüzü çıktı geldi gözlerinin önüne. Tükürmekten alıkoyamadı kendim. Neye lânet okumalıydı ki? O kadını annesi yapan kaderine mi, yoksa bir sürü erkeği kendine âşık edip, Yasin'in de felaketini hazırlayan güzelliğine mi? Alın yazısını değiştirmek gücünün ötesindeydi. Yapabileceği tek şey, özsaygısmı hırpalayan bu ilahi buyruğa itaat etmekti. Tüm çektiklerinden sonra, suçlu olan, günahkâr olan kendisiymiş gibi, ondan kaderin buyruğunu düzeltmesini beklemek haksızlık olurdu. Böylesi bir lâneti neden hak etmiş olduğunu bilemiyordu.

Kocalarından boşanmış annelerin yetiştirdiği, kendisi gibi pek çok çocuk vardı. Ne var ki, o, diğerlerinden farklı olarak, annesinin şefkatinden, sınırsız sevgisinden ve onun baba denetiminden uzak okşayışlarından mahrum kalmamıştı. Sevgi, şefkat ve yumuşaklıkla dolu, mutlu bir çocukluğun keyfini çıkarmıştı. Şevk Sarayı'ndaki eski eve dair -sayısız dam gören çatısına kadar- pek çok şey hatırlıyordu. Damdan hangi yöne bakacak olursa olsun, minareler, kubbeler görünürdü. Evin kafesli cumbası, el Cemaliye Caddesi'ne bakardı. Bu caddeden her gün iki yanma konuşlanmış kabadayılar ve mumlarla bir düğün alayı geçer; bunların çoğu, taşlı sopalı, kan dökülen bir arbedeyle son-lanırdı.

O evde, annesini kimsenin sevemeyeceği kadar çok sevdi Yasin. Yine o evde, anlaşılması güç bir şüphe düştü kalbine.

Bir çocuğun annesinden hoşlanmaması gibi, tuhaf sevgisizlik tohumlan da yine o evde ekildi göğsüne. Bu tohumların zamanla büyüyüp olgunlaşması ve kronik bir hastalık gibi nefrete dönüşmesi kaçınılmazdı. “Bir insanın iradesi yeterince güçlüyse, kendisine birden çok gelecek hazırlayabilir; ama geçmişi tektir ve iradesi ne kadar güçlü olursa olsun, ondan kaçamaz” demişti kendi kendisine defalarca.

Annesiyle yalnız yaşamadıklannı ne zaman idrak ettiğini, pek çok kez yaptığı gibi, yine sordu kendine. Bunu kesinkes bildiği söylenemezdi. Bütün hatırladığı, çocukluğunun bir aşamasında, tanımadığı, yeni birinin zaman zaman eve davetsiz geldiği, hatta zorla girdiği ve kendisinin bu durum karşısında hissettiği hakarete uğramışlık duygusuydu. Belki de o, Yasin olarak o, adama kuşkuyla ve korkarak bakmış; oysa adam, onu oyalamak ve mutlu etmek için herhalde elinden geleni yapmıştı.

Geçmişine yoğun bir nefret ve tiksinti duyarak bakıp, bu duyguyla mücadele edemeyeceğini anladı. Geçmiş, yok saymak istediği fakat elinin ara ara gittiği bir çıban gibiydi. Dahası, unutması mümkün olmayan şeyler de vardı. Bir yerde, gün ışığı ile karanlık arasında bir yerde, üst kat penceresinin altından ya da kırmızı mavi üçgen camlan olan yemek odasının kapısından ve unutkanlıkla gölgelenen şartlar altında, adamın annesine tecavüz ettiğine şahit olmuştu birden. Kalbinin derinliklerinden gelen çığlığı bastıramamış; annesi, altüst olmuş halde yanma gelene kadar ulumuş, ağlamış, kadın onu teskin etmeye çalışmıştı.

Hmcı ve kızgınlığı o kadar güçlü, dargınlığı o kadar derindi ki, düşünceleri bulandı. Umarsızca çevresine bakındı. Bardağı tekrar doldurup başına dikti. Bardağı masaya bırakırken, ceketinin kenannda bir leke gördü. Konyak olduğunu düşünüp mendilini çıkardı ve lekeyi hafif dokunuşlarla silmeye çalıştı. Sonra, merakla bardağın dış yüzeyini inceledi, derken bardağın terleyen dışında dibe doğru akan su damlacıklarını gördü. Ceketindeki lekenin içki değil, bu suyun lekesi olduğunu düşündü. Kendini toparladı ama ne toparlayış! Zihin gözü, iğrenç geçmişine dönmüştü bir kere.

Söz konusu olayın ne zaman olduğunu hatırlamıyor ya da o sıralar kaç yaşındaydı, bilemiyordu. Ne var ki, tecavüzcünün eski eve gelmeyi sürdürdüğünü ve kendisini sevdirmek için ona sık sık tatlılar, meyveler getirdiğini gayet iyi hatırlıyordu. Soma, annesiyle birlikte alışveriş yaparken adamı çıkmaz sokağm başındaki manav dükkânında görmüştü. Çocuk, tüm masumiyetiyle adamı annesine göstermiş; kadm kolundan tutup çektiği gibi bir daha göstermemesini söylemiş; Yasin, böylece annesiyle sokaktayken adamı tanımazdan gelmeyi öğrenmişti. Annesi, hâlâ hayatta olan ve onları zaman zaman ziyaret eden yaşlı amcasının yanında da adamın adını asla anmamasını tem-bihlemişti. Bu tembihi önemsemiş ama endişeleri daha da artmıştı.

Bununla birlikte kader bu kadarıyla yetinmemişti. Adam birkaç gün eve gelmeyecek olsa, annesi Yasin’i; “bu gece” gelmesi için davet etmeye adama yollar olmuştu. Adam, onu nezaketle karşılar ve bir kesekâğıdını elmayla muzla doldurup, sonra da durumuna göre gelip gelemeyeceğini bildirirdi. O hale gelmişti ki, Yasin, canı meyve isteyecek olsa, gidip adamı “bu gece” eve davet etmek için annesinden izin ister oldu. Hatırlayınca,

utançtan alnından ter fışkırdı genç adamın. Sıkıntı ve öfkeyle solumaya başladı. Bardağı doldurup, bir yudum daha içti.

İçkinin ateşi yavaş yavaş bedenini sarmaya ve sorunlarının tahammül edilebilir olmasını sağlayan mucizevi rolünü oynamaya başladı. “Binlerce kez geçmişi mezarında gömülü bırakmalısın demedim mi sana? Ama olmuyor işte. Annen yok. Şefkatli ve iyi kalpli üvey annenden başka anneye ihtiyacın da yok. Unutman gereken anılar dışında, her şey yolunda. Acaba anılan ısrarla mezardan çıkarıp, neden üstüne üstüne gelmelerine razı oluyorsun? Neden? O adamın bugün önüne çıkıvermesi sadece bir şanssızlık. Bir gün ölecek. Keşke sadece o değil, daha bir sürü adam ölse.”

Aldı bunu yapma dese de, asi düş gücü kasvetli geçmişinde dolaşmaya devam ediyordu. Ama artık biraz rahatlamış gibiydi. Aslmda, hikâyenin anlatılacak fazla bir tarafı kalmamıştı. Hayat hikâyesinin geri kalanı, başından farklıydı ve küçük bir çocukken tahammül etmek zorunda kaldığı karanlık döneme kıyasla daha parlaktı. İyileşme, babasının velayetine geçmesinden birkaç yıl önce başlamıştı: Annesi, manavın kendisiyle evlenmek istediğini çocuğa açıkça söyleme cesaretini topladığı zaman! Evlenme teklifini kabul edip etmemekte kararsızdı kadın ve Yasin’in hatırı için, büyük ihtimalle geri çevirecekti. Ona anlatılanlardaki hakikat payı neydi? Anıların ayrıntılarına bel bağlamak, abesle iştigal olurdu. Oysa anlamak ve kavramak için çok çaba sarf etmişti. Zihinde değil, kalpte beliren tuhaf bir şüpheden muzdaripti. Banş güvercinini korkutup kaçıracak; ruhunun toprağını, nefret tohumlarının ekilip büyümeleri ve olgunlaşmaları için hazırlayacak kadar acı ve üzüntü çekmişti.

Babasmm velayetine dokuz yaşındayken geçmişti. O güne kadar, annesiyle sürtüşmekten kaçman babasınm oğlunu görmüşlüğü pek azdı. Babasının evine geldiğinde, en temel bilgiden bile yoksun, cahil bir çocuktu. Annesinin tutumundan kaynaklanan şımarıklığının üzerindeki kötü etkilerini telafi etmek durumundaydı. Öğrenmekten nefret ettiği gibi, öğrenmesini kolaylaştıracak azimden de yoksundu. Babasının gaddarlığı ile yeni evinin sıcak ve hoş atmosferi olmasa, ilkokul diplomasını on dokuz yaşında bile alamamış olurdu.

Büyüdükçe hayatın gerçeklerini kavradı ve yaşadıkça öğrendiği bu yenilikleri, annesinin evinde yaşadığı dönemi gözden geçirip

değerlendirmek, farklı yönleriyle incelemek için kullanmaya başlayınca ateş püskürür oldu. Tüm çirkin ve acı gerçekler ortaya dökülmüştü. Hayatta ne zaman ileri doğru bir adım atacak olsa, geçmişinin zehirli bir silah gibi, içten içe ona ve saygınlığına saldırdığını gördü.

Babası, önceleri, annesinin evindeki hayatı hakkında sorular sormuştu. Küçük yaşma rağmen Yasin hüzünlü anıları deşmekten kaçınmış; yaralı gururu, babasınm ilgisini çekme arzusunu da, çocuklara özgü gevezeliğini de alt etmişti. Bu tutumunu, annesinin Mubayaa bölgesinden bir kömür tüccarıyla evlendiği haberini alıncaya kadar sürdürmüştü. Uzun süre ağlamış, öfkesi tahammülünü aşınca patlayıp, babasına, annesinin evlenme teklifi aldığım söylediği manavdan bahisle, Yasin'in, yani oğlunun hatırı için bu teklifi geri çevireceğini söylediğini söylemişti.

Annesiyle ilişkisi o sıralar kopmuştu, on bir yıl önce. Babasının zaman zaman aktardıkları dışında, örneğin kömür tüccarıyla iki yıl evli kalıp boşanmış olduğu gibi bilgilerin ötesinde bir şey bilmiyordu. Annesi, kömür tüccarından boşandıktan bir yıl sonra bir başçavuşla evlenmiş, bundan iki yıl sonra tekrar boşanmıştı, falan filan.

Annesi, ayrı kaldıkları uzun süre içinde, sık sık onu görmek için girişimde bulunmuştu. Babasına birini gönderir, oğlunun kendisini ziyaret etmesine izin vermesini isterdi. Ne var ki, babasınm, annesiyle barışması ve onu bağışlaması için yapüğı telkinlerine rağmen, derin bir hoşnutsuzluk ve nefretle, bunlara hep karşı durmuştu Yasin. Gerçek şu ki, çocuk, yaralı kalbinin derinliklerinde bir hınç besliyordu annesine. Bağışlanma kapışım kadının yüzüne çarpmış, öfke ve nefretle tahkim etmişti. Ona haksızlık ettiğini düşünmüyordu. Bütün yaptığı, kadmı, hal ve gidişine uygun, alçak bir mevkie oturtmuş olmaktı.

"Bir kadın. Evet, o sadece bir kadm. Her kadın pis bir küfürdür. Kadm, zina yapma imkânından mahrum bırakılmadığı sürece, faziletin ne olduğunu bilmez. Çok iyi bir kadm olan üvey annem bile! Babam olmasa, Allah bilir nasıl bir kadm olup çıkardı?!"

Düşünceleri, bir adamın yüksek sesiyle kesildi: "Şarap zararlı filan değil, yararlı. Aksini söyleyenin kafasını keserim! Esrar, afyon veya diğer uyuşturucular, bunların hepsi çok zararlı ama şarap değil."

“Neymiş bu yararlar?” diye sordu birlikte olduğu arkadaşı.

“Yararlan mı? Ne tuhaf soruyorsun!” diye ünledi adam, inanamayarak. “Söylediğim gibi, her şeyiyle yararlı. Bunu sen de biliyor, inanıyor...”

“Ama esrar, afyon ve diğer uyuşturuculann da yararı var. Bunu bilmen gerek ve inanman! Herkes söylüyor. Herkes böyle söylerken karşı mı çıkanyorsun?”

Adam, anlık bir tereddütten sonra, “O zaman hepsi yararlı. Hepsi! Şarap, esrar, afyon, daha ne varsa!” dedi.

Arkadaşının cevabı sertti: “Dinimiz şarabı yasaklıyor ve haramdır diyor” dedi.

“Bulduğun tek bahane bu mu? Sadakayı adil dağıtmalı, hacca gitmeli, fakiri doyurmalısm. Günahın bedelini ödemenin bin bir yolu var. Bir iyilik bin kötülüğe bedel!”

Yasin’in içi rahatladı ve gülümsedi. Evet, sonunda gü-lümseyebilmişti. “Canı cehenneme. Geçmiş onun olsun. Hiçbirinden sorumlu değilim. Her erkeğin yaşamında biraz çamura bulanmışlık vardır. Perdeyi indiren herkes bunu görür. Beni ilgilendiren tek şey kadmın mülkü; el Hamza-vi’deki dükkân, el Hurriye’deki kat ve Şevk Sarayı’ndaki o eski ev. Gün gelip bunlar bana miras kalırsa, yemin ederim ki Allahım, ona merhamet etmen için duacı olacağım... Ah... Zennube... nerdeyse seni unutuyordum. Sadece şeytandır seni bana unutturacak olan... Bana işkence eden, eziyet eden, bir kadındı... teselliyi de bir kadmda arıyorum. Ah! Zennube, giysilerin altındaki teninin bu kadar oynak olduğunu bilmiyordum... Öff, bu düşünceleri kafamdan silip atmalıyım. Gerçek şu ki, annemin dediği gibi ‘diş ağrısı gibi’ çekilip atılmadığı sürece ağrıyacak!”

q**5**><**5**£>

Ahmet Abdülcevat, dükkândaki masasının başında, gözleri boşluğa dalmış oturuyordu. Derin düşünceler içindeydi. Böyle anlarda hep yaptığı gibi, sol elinin parmaklan zarif bıyığıyla oynuyordu. Yüzündeki ifadeden mutlu ve huzur içinde olduğu belliydi. Belliydi ki, insanlann ona beslediği sevgi ve

muhabbetten hoşnuttu. Bu sevgi ve muhabbetin her gün farkına varmasını sağlayacak birtakım işaretler olsa, günleri hiçbir tekrarın körleştiremeyeceği muhteşem bir mutluluk içinde geçerdi. O gün, kendisine duyulan sevginin bir göstergesine daha şahit olmuştu.

Arkadaşlanndan birinin, bir gece önceki âlem davetine katılamamıştı. Ertesi sabah, dükkândaki masasının başına oturur oturmaz, kendisini davet eden arkadaşıyla âleme katılan diğer bazı dostlan hemen ziyaretine gelmişlerdi. Davete gelmediği için ona sitem etmişler; daha az eğlenmiş ve âlemden daha az keyif duymuş olmalanndan onu sorumlu tutmuşlardı. Başka şeylerin yanı sıra, o varken güldükleri kadar içten gülemediklerini; o varken aldıklan keyfi içkiden bile alamadıklannı söylemişlerdi. Onlann tabiriyle, âlem ruhtan yoksun kalmıştı.

Ahmet, şimdi oturmuş bu güzel sözleri düşünüyordu. Dostlarının yoğun sitemleri ve kendisinin de içten özürleri dolayısıyla duygulanmıştı. Yine de, sevgili arkadaşlarını mutlu etmeye doğal olarak yatkın yapısı ve muhabbet pınarından bir yudum almaktan duyduğu içten haz, âleme katılamamış olmasının vicdani rahatsızlığını telafi etmiyordu.

Dostlarının muhabbeti, Ahmet'i gururlandıracak ve tatmin edecek şekilde sitemlerine yansımamış olsa ruh sağlığı bile bozulabilirdi. Evet! Onu başkaları için çekici kılan ve başkalarını ona çeken sevgi, içini sınırsız bir sevinç, mutluluk ve tatmin duygusuyla dolduruyordu... Sanki her şeyden çok dostluk için yaratılmıştı o.

O sabah, bu sevgi ve muhabbetin bir başka tezahürüyle ya da başka tü. bir sevgiyle de karşılaşmıştı. Ali'nin çöpçatan annesi uğramış, lafı bir süre döndürüp dolaştırdıktan sonra, "Hacı Ali Dasuka'mn dul kansı Madam Nafusa'mn Muharbilin'de yedi dükkânı olduğunu biliyorsundur" demişti.

Ahmet kadının neyi ima ettiğini sezip gülümsemişti. Anlaşılan, bu kez sadece çöpçatanlık yapmıyor, gizliliğe yeminli bir ulak rolü oynuyordu. Dükkâna alışveriş için yapüğı sık ziyaretlerde Madam Nafusa'nın kendisine karşı duyduğu muhabbeti neredeyse itiraf etmek üzere olduğunu birden çok kez düşünmüş, öyle sanmış; herhalde, sırf eğlenmek için bile olsa, kadını şöyle bir yoklamak geçmişti içinden. Dolayısıyla cesaret vermiş, "Uygun bir koca bulmak senin görevin" demişti. "Onlardan da çok yok etrafta."

Çöpçatan kadın amacına ulaştığım düşünerek, “Aralarından seni seçtim. Ne dersin?” demişti.

Dükkân sahibi, mizah kabiliyetini ve kendini beğenmişliğini açığa vuran şen bir kahkaha atmış, ama kararlı bir ses tonuyla, “İki kez evlendim. Birincisi yürümedi ama Allahın yardımıyla İkincisinde başarılı oldum. Allahın bahşettiği bu lutfu umursamazlık edemem” diye cevap vermişti.

Gerçek şu ki, Ahmet Abdülcevat, uygun fırsatlar çıkmış olmasına rağmen, ikinci bir eş alma isteğini o sarsılmaz iradesiyle yenmişti. Babasmın dikkatsizce yaptığı bir dizi evlilikle servetini nasıl çarçur ettiğini ve yaşadığı sorunları unutmamıştı anlaşılan. Tek çocuk olduğu hadde babasmm servetinden ona kalsın çok cüz’i bir miktar paraydı. Oysa şimdi kârlı işi ve geliri sayesinde bolluk içinde yaşıyordu. Ailesine rahat ve mutlu bir hayat sağlıyor, eğlence için de kendisine istediği kadar para ayırabiliyordu. Ona şeref ve özgürlük kazandıran bu mükemmel koşullan nasıl hiçe sayabilir, nasıl mahvedebilirdi ki? Bir servet yapmamışsa, iyi para kazanamadığından değil, bonkörlüğündendi. Görebil-

Hiği kadanyla, para sahibi olmanın tek nedeni harcamak ve keyfini çıkarmaktı. Dahası, göğsündeki iman, Allahın ihsan edeceğine olan inancı, içini güven duygusuyla dolduruyor; mal, mülk ve geleceğe dair konularda kaygılanan pek çok insan gibi kaygılanmasına izin vermiyordu.

Tüm çekiciliğine rağmen ikinci bir evlilik yapmayı reddetmesi çıkan iyi bir fırsatın ona mutluluk ve gurur vermesine engel değildi. Madam Nafusa gibi güzel bir kadının onu kocalığa istiyor olması, göz ardı edilir bir şey değildi. İşte zihni bu düşünceyle meşgulken yardımcısına ve müşterilerine boş gözlerle, gülümseyen bir yüzle, rüyadaymış gibi bakmaya başlamıştı. Yine o sabah, dostlarından birinin, zarafeti ve kullandığı kokuyla ilgili olarak takılıp, “Yeter artık, yeter be ihtiyar!” dediğini, gülümseyerek tekrar hatırladı.

İhtiyar mı? Aslında kırk beş yaşmdaydı. Canlılığına, zindeliğine ve pırıl pırıl aksın simsiyah saçlarına ne demeliydi? Delikanlılık duygulan zayıflamamış ya da azalmamıştı. Tersine, çocuksu eneıjisi gün geçtikçe artıyor, çekiciliğinden hiçbir şey kaybetmiyordu. Tüm alçakgönüllülüğüne ve nezaketine rağmen, dış görünümünü müthiş önemser ve bir kendini

beğenmişlik duygusuyla görünüşüyle gizliden gizliye övünürdü. Övülmekten, beğenilmekten büyük zevk alırdı. Sanki sergilediği alçakgönüllülükle nezaket, bu övgüleri hak etmek ve birlikte olduğu insanlann kendisine daha güzel şeyler söylemelerini incelikli biçimde teşvik etmek içindi. Öylesine bir özgüvene sahipti ki, diğer erkeklerden daha yakışıklı, daha zarif ve fakat asla daha sıkıcı olmadığını düşünürdü. Alçakgönüllülük doğasında vardı; mizah, samimiyet ve sevgiyle dolup taşan mizacında.

Bu mizacım, sevgi ve aşkın daha da fazlasını keşfetmek için koşulsuz kullanıyordu. Sevgiye ve aşka duyduğu doyumsuz açlığın icabı olarak, samimiyet, vefa, huzur ve alçakgönüllülüğe eğilimliydi: aşkı ve sevgiyi davet eden doğal ve onaylanası özellikler... çiçeklerin kelebekleri çekmesi kadar doğal, onaylanır özellikler! Alçakgönüllülüğü bir ustalık gibi görülebilse de, aslında doğal özellikti; içgüdüseldi, iradi değil. Kendini, doğallık içinde, yapmacıksız ve özel çaba harcamaksızm, tüm yalınlığıyla ortaya koyuyordu Ahmet Bey. Mizacının bu güzel, mutluluk veren niteliklerini örtülü tutmayı ve yine aynı nitelikler itibariyle suskun kalmayı tercih ediyordu. Kendi kusurlarıyla, hatalarıyla alay ederdi. Ona göre, faziletin ilanı ve bununla övünme kıskançlık davet eder; alçakgönüllülüğü etkin biçimde ve maharetle kullanmak, hayranlanna bilgelik ve güven olarak yansırdı. Sahip olduğu erdemler, yersiz, yakışıksız bir böbürlenmeye gerek kalkmaksızm, onun tek başına yapamayacağı biçimde ve ölçüde herkes tarafından duyuluyor, biliniyor ve böylelikle çekiciliğini ve kendisine duyulan sevgiyi daha da artırıyordu.

Bu özellikleri sosyal ortamlarda zarif şakalar yaparken ve müziğin keyfini çıkarırken de ona rehberlik ederdi. Böylesi ortamlarda, zihni içkiden nasıl etkilenmiş olursa olsun, bu yeteneğini asla yitirmezdi. İstese, işlek zekâsı, şakacılığı, doğaçlama hüneri ve kavurucu alaycılığıyla arkadaşlarını ezebilir, baskı altına alabilirdi; ne var ki, âlem ortamlarım, orada olan herkese katılım şansı vererek, maharetle ve gönül zenginliğiyle yönetirdi. Biri tatsız bir şaka yapacak olsa bile, kahkaha atarak onu yüreklendirir; kendi şakalarının kimseyi incitmemesine büyük özen gösterirdi. Davranışı nedeniyle herhangi bir arkadaşını bozması gerekecek olsa, kendi kendisiyle alay etmek pahasına, bunu muhatabını cesaretlendirmek ve pohpohlamak

suretiyle yapardı. Eğlence, katılan herkes yeterince zevk ve haz dolu anı depolamadan sona ermezdi.

Doğal zarafeti ya da zarafetinin doğallığı, yaşamının eğlence cephesiyle sınırlı değildi asla. Sosyal yaşamının diğer cephelerine de uzanır, o ünlü gönül zenginliği, karakterinin muhteşem bir parçası olarak algılanırdı; büyük evinde zaman zaman düzenlediği ziyafetlerde de, iş nedeniyle tanıdığı veya kişisel ilişkisi olan muhtaç insanlara yaptığı bağışlarda da; arkadaşlarına ve tanıdıklarına yardımda bulunurken son derece iyi niyetli ve bonkördü; itimat edilen, sevgi dolu bir koruyucu melek gibiydi. İşle, parayla veya nişan, düğün, boşanma gibi kişisel sorunlarla ilgili durumlarda, nasihatine, arabuluculuğuna veya yardımına güvenilen bir insandı. Bu görevleri ya bir aracı, ya bir nikah memuru ya da hakem olarak, karşılığında para yerine sevgi almak suretiyle üstlenmekten mutluluk duyardı. Ne kadar zor olursa olsun, bunlan yerine getiriyor olmaktan zevk alırdı.

Bunca üstün özelliklere ve sosyal zarafete sahip bir adamın yaptığı iyilikleri, duyulacak olursa nazar değer korkusuyla saklaması, düşünceleriyle baş başa kaldığında alçakgönüllülüğünü yok edebilirdi. Söz konusu üstünlüklerinin tadını uzun süre çıkarmış olsa da, bir süre sonra kibre yenilebilirdi. Dolayısıyla, Ahmet Abdülcevat, hem sadık arkadaşlarının eleştirilerini, hem de çöpçatan kadının önerisini, zararsız ancak sarhoş edici bir biçimde birbirine karışan zevk, sevinç ve neşeyle düşündü. Ne ki, davetsiz bir hüzün, içine daldığı düşüncelerini bir an gibi soktu ve kendi kendine şöyle dedi: “Madam Nafusa saygın ve zarif bir hanımefendi. Onu çok kişi istedi ama o beni arzuluyor. Yine de, ikinci bir eş almayacağım. Bu böyle. Zaten Madam Nafusa, bir adamla evlenmeden birlikte olacak kadınlardan değil. Ben böyleyim, o da öyle! Pekiyi, o zaman nasıl birlikte olacağız? Daha önceleri, AvustralyalIlar önümüzü kestiği zaman karşıma çıkmış olsaydı, kolaydı. Geçmek istediğimizde yolun kapalı olması ne acı."

Düşünceleri, dükkânın girişinde bir at arabası durunca dağıldı. Olup biteni görmek üzere dışan baktı. Arabanın, içinden çok yavaş hareketlerle inmeye çalışan devasa bir kadının ağırlığıyla, dükkâna doğru yatmış olduğunu gördü. Önce zenci bir hizmetçi indi ve arabadaki kadına dayanması için el

vererek yardımcı oldu. Kadın, bu zor girişimin yorgunluğundan kurtulmak istercesine iç çekerek, kısa bir süre olduğu yerde kaldı. Sonra, tıpkı her yıl Mekke'ye giden hacılann törensel deve tahtırevanı geçidi gibi, sallana titreye dükkâna girdi.

Bu arada, hizmetçisinin sesi bir soprano gibi çınlayarak, hanımım anons etti: "Şarkıcıların kraliçesi Madam Zü-beyde'ye yol açın beyler... sen ve sen!"

Madam Zübeyde'nin ağzından örtülü bir kahkaha kaçtı. Hizmetçiyi, onu taklit eden bir ses tonuyla, "Allah iyiliğini versin, Jaljal... şarkıcıların kraliçesi?! Yeter. Alçakgönüllü olmanın erdemini hâlâ öğrenemedin" diyerek payladı.

Cemil el Hamzavi, koca bir gülümsemeyle kadına doğru koştu, "Hoş geldiniz! Ayaklannızın altına kum sermeliydik" dedi.

Ahmet Bey ayağa kalktı. Hayret içinde ve düşünceli bir tavırla kadım inceliyordu. Yardımcısının sözlerini tamamlayarak, "Hayır, hayır... kına ve güllerle" dedi. "Ama kısmet habersiz çıkıp gelmişse, elden ne gelir?!"

Ahmet Bey, yardımcısının bir iskemle çekmek üzere se-yirttiğini görünce, koca adımlarla atlayıp ön aldı. Kalfası kıs kıs gülerek kenara çekildi. Ahmet Bey, iskemleyi müşterisine bizzat sunup, eliyle buyur etti. Ne var ki, bunu yaparken ve belki de farkında olmadan kolunu iyice öne doğru uzatmış, parmaklan da iyice aralanınca eli bir yelpazeye benzemişti. Elin ve kolun böylesi geniş açılımı, ihtimaldir ki, kadının birazdan iskemleyi doldurup taşacak olağanüstü büyük kalçalanmn adamın hayal gücü üzerindeki etkisini yansıtıyordu.

Kadın gülümseyerek teşekkür etti. Peçeyle saklamadığı yüzünün güzelliği parladı. Süslü giyimi ve mücevherleriyle ışıl ışıldı. Hizmetçisine bakıp, söyleyeceklerinin sadece ona dönük olmadığını ima edercesine, "Sana dememiş miydim Jaljal, bu güzel dükkân varken, alışveriş için oraya buraya gitmemiz gerekmez diye" dedi.

Hizmetçi onayladı: "Her zamanki gibi haklıydınız Sultanım. Burada bu asil beyefendi Cevat oğlu Ahmet varken niye uzaklara gidelim."

Hanımı, Jaljal'in sözlerinden şoke olmuşçasına başmı geriye çekti ve ona onaylamayan bir bakış attıktan sonra, gözleri dükkân sahibiyle hizmetçisi arasmda birkaç kez gitti geldi... ki hizmetçiyi onaylamadığını dükkân sahibi de görsün. Gülümsemesini saklayıp, "Ne ayıp! Ben sana dükkândan söz ediyordum Jaljal, Ahmet Bey'den değil" dedi.

Dükkân sahibinin görmüş geçirmiş aklı, kadının sözlerinin dükkânda yarattığı hoş havayı hemen algıladı. Sezgilerinin rehberliğinde hareket edip, gülümseyerek mırıldandı: "Dükkân ve Ahmet Bey birdir ve her ikisi de sultanın emrindedir" dedi.

Kadın, şuh bir tavırla kaşlanm kaldmp ve nazik bir dik başlılıkla, "Ama bizi ilgilendiren dükkân; Ahmet Bey, değil" diye cevap verdi.

Sultanın dükkânda yarattığı hoş ortamdan etkilenen sadece Ahmet değildi anlaşılan çünkü Cemil el Hamzavi de bir yandan müşterilerle ilgilenirken, bir yandan da şarkıcıya kaçamak bakışlar atmaktan kendini alamıyordu. Müşteriler, keza! Bu hayırlı ziyaret, yoldan gelip geçenlerin de dikkatini çekmiş gibiydi. Ahmet, sultana yaklaşıp, geniş sırtım kapıya ve gelip geçene dönmek suretiyle kadım istenmeyen gözlerin rahatsız etmesini önlemeye karar verdi. Bu düşünce, ona sohbetin nerede kaldığını unutturmadı ve şakalaşmayı sürdürdü: "Hikmeti büyük Allahım, cansız şeylerin bazen insanlardan daha şanslı olduğuna hükmeder!" "Bence abartıyorsunuz" dedi kadın, manidar bir tavırla. "Cansız şeyler insanlardan daha şanslı değil ama çoğu zaman daha faydalıdır."

Ahmet, mavi gözleriyle kadına delici bir bakış attı. Çok şaşırmış gibi yaparak ünledi: "Daha mı faydalı?!" Sonra, dükkânın zeminini işaretle, "Bu dükkân mı?" diye sordu.

Kadın, adama kısa, tatlı bir gülücük lütfetti ama kasti olmadığı iddia edilemeyecek bir terslikle, "Şeker, kahve ve pirinç istiyorum. Bunun gibi şeyler için bir dükkân lazım" dedi. Sonra, sesi bir yükselip, bir alçalarak ama asla cilve yapmaksızın, "Hem erkeklerin kalbi çok daha zalimdir" diye ekledi.

Şehvet kapıları açılmıştı. Basit bir alışverişin ötesinde bir şeyle karşı karşıya olduğunu hissetti adam. "Her erkek bir değildir, Sultanım" diye

itiraz etti. “Bir erkeğin pirinç, şeker ve kahve yerine geçemeyeceğini de kim söyledi size? Gerçek beslenmeye, tat ve tatmine ancak bir erkek vasıtasıyla ulaşılabilir.”

Kadm gülerek sordu: “Bir erkekten mi, yoksa bir mutfaktan mı söz ediyorsunuz?”

Ahmet zafer kazanmışçasına cevapladı: “Eğer yakından bakacak olursanız, bir erkek ile bir mutfak arasında pek çok benzerlik bulursunuz. İkisi de kamı hayatla doldurur.” Kadın, bir süre bakışlarını indirdi. Ahmet bu bakışların parlak bir gülümsemeyle kendisine döneceğini düşünürken kadm ciddi bir yüz ifadesiyle gözlerinin içine baktı. Adam, kadının strateji değiştirdiğini ya da bir ilişkiye bu kadar çabuk giriyor olmaktan rahatsızlık duyduğunu aranda hissetti. Kadm başmı başka yöne çevirdi. Adam, onun, “Allah yardımcın olsun... Ama bugün için bütün ihtiyacımız pirinç, kahve ve şeker” diye mırıldandığım duydu.

Ahmet bir adım gerileyip, elinden geldiğince ciddi olmaya çalışarak kalfayı çağınp yüksek sesle hanımefendinin siparişlerini aktardı. Fazla ileri gitmekten kaçınıp işinin başına dönme kararlılığında olduğu izlenimini vermeye çalışıyordu; ne ki, bu sadece bir manevraydı çünkü akabinde saldırıya devam ederek gülümseyip “Dükkân ve dükkân sahibi emrinizdedir!" dedi.

Manevra etkili olmuştu. Kadm, şakayla, “Ben dükkânı istiyorum ama siz kendinizi vermekte ısrarcısınız” dedi.

“Hiç şüphe yok ki, ben dükkândan da, dükkânın içindeki mallardan da daha iyiyim.”

Kadm, muzır bir gülümsemeyle ışıldadı: “Bu, mallarınızın ne kadar mükemmel olduğuna dair duyduklarımızla çelişiyor.”

Dükkân sahibi bir kahkaha atarak, “Diliniz bu kadar tatlıyken şekere ihtiyaç niye?” dedi.

Bu laf yarışım, her iki tarafın da kendinden memnun olduğu bir sessizlik izledi. Derken, şarkıcı çantasını açıp içinden gümüş saplı küçük bir ayna

çıkarttı ve aynada kendine bakmaya başladı. Ahmet de masasına döndü. Masanın kenarına dayanıp, kadının yüzünü ilgi ve merakla inceledi.

İşin doğrusu, kadını gördüğü an, sadece alışveriş yapmaya gelmediğini hissetmiş; kadının sıcaklığı ve konuşkanlığı bu şüphesini doğrulamıştı. Şimdi yapması gereken, karşılık mı versin, yoksa güle güle mi desin, buna karar vermekti. Kadını ilk kez görmüyordu. Ona, arkadaşlarının düğün davetlerinde birçok defa rastlamıştı. Uzun süre, Halil el Banan Bey'in sevgilisi olduğunu, kısa bir süre önce ayrıldıklarını duymuştu. Belki yeni bir dükkânda alışveriş yapmak istemesinin nedeni buydu. İkinci sınıf bir şarkıcı olsa da, çok güzeldi. Her *v* e ise, adamın ilgisini çeken kadının şarkıcılığı değil, kendisiydi. Gerçekten de çekici bir kadındı. Vücudundaki kat kat et ve yağın, kışın soğuğunda üşümüş bir erkeği ısıtacağı muhakkaktı... ve kış yaklaşıyordu.

El Hamzavi, elinde üç ayn paketle yaklaşınca adamın düşünceleri kesintiye uğradı. Paketleri hizmetçi aldı. Kadın, para çıkarmak için olsa gerek, elini çantasına soktu. Ahmet ödeme gerekmediğini belirten bir hareket yapıp, "Bu yanlış olur" dedi.

Kadın şaşırmış gibi davrandı: "Yanlış mı, beyefendi? Doğru olanı yapmanın nesi yanlış olur ki?"

"Bu hayırlı bir ziyaretti. Hak ettiği biçimde onurlandırmak görevimiz" dedi dükkân sahibi.

Bunlan söylerken ayağa kalkmıştı adam. Bonkörlüğüne ciddi bir itiraz gelmedi kadından, ama uyardı: "Bu bonkörlüğünüz karşısında, tekrar gelip gelmemek hususunda tereddüde düşeceğim."

Dükkân sahibi bir kahkaha attı: "Korkmayın! İlk gelişlerinde her müşterime bonkör davranınm; ama hile yapma pahasına, acısını sonra çıkannm. Tüccarlar böyledir." Kadm gülümseyip, elini uzattı. "Sizin gibi bonkör bir adamın hilesi, hile sayılmaz. Teşekkür ederim Ahmet Bey." Adam, kalbinin derinliklerinden, "Estağfurullah Sultan" dedi.

Sonra, kadının arkasından bakıp, kasıla kasıla yürüyerek at arabasına binişini izledi. Jaljal, hanımının tam karşısındaki yerini almış araba,

kıymetli yüküyle gözden kaybolmuştu.

Şimdi de karşısında hesap defterinin sayfalannı çevirerek duran el Hamzavi vardı:

“Bu meblağı nasıl hesaplayacağız?”

Dükkân sahibi, yardımcısına gülümseyerek baktı ve cevapladı: “Hesabın yanma şöyle yaz: Allah tarafından bozulan mallardır.”

15

Akşam, Ahmet Bey dükkânını kapadı ve saygılı bakışlar arasında güzel kokular yayarak, Sarraflar Çarşısı’na doğru yola çıktı. Oradan, el Hurriye’ye gidecek, Ali’nin kahvehanesinin önünden geçip bir arkadaşına uğrayacaktı. Kahvehanenin önünden geçerken, şarkıcının evine ve hemen yanındaki binalara baktı. Evin her iki tarafına dizili dükkânlar, yaya trafiğinin en yoğun olduğu bu saatte hâlâ açıktı. Arkadaşıyla bir saat oturduktan sonra, kalkmak için izin isteyip çıktı. Tekrar el Hurriye’ye döndü. Etraf kararmış, ortalık iyice tenhalaşmıştı.

Kendinden emin ve rahat bir tavırla eve yaklaştı. Çevresindeki her şeyi dikkatle izleyerek kapıyı çalıp beklemeye başladı. Ali’nin kahvehanesi ve Yeni Cadde’nin köşesindeki bir işporta arabasının gaz lambasından yansıyan ışık sayılmazsa, her yer karanlıktı. Kapı açıldı ve karşısında genç bir hizmetçi kızın silueti belirdi. Kızın güvenini kazanmak için, hiç tereddüt etmeden ve güçlü bir ses tonuyla, “Madam Zübeyde evdeler mi?” diye sordu.

Kız, ona bakıp, konumunun icap ettirdiği bir ihtiyatla, “Kimsiniz efendim?” diye sordu.

Adam, kararlılıkla, “Onunla bir gece eğlencesi için anlaşma yapmak isteyen biri” dedi.

Kız kısa süre ortadan kayboldu, sonra dönüp adamı buyur etti. Ahmet, kızı takip ederek merdivenleri çıktı, hole geldi. Kız, tam karşıdaki odanın kapışım açtı. İçerisi karanlıktı. Adam, lamba getirmek için koşan kızın ayak

seslerini dinleyerek kapının yanında bekledi. Kızın lambayı masanın üzerine yerleştirmesini; sonra da odanın ortasına çektiği iskemlenin üstüne çıkarak tavandan sarkan büyük lambayı yakmasını izledi. İskemleyi tekrar yerine koyduktan sonra, küçük lambayı alıp odadan çıkarken, “Buy’run efendim, oturun lütfen” dedi.

Adam, odanın ön tarafındaki bir kanepeye yönelip kendinden emin, rahat bir tavırla oturdu. Bu tavrı, böylesi durumlara alışık ve sonuçlarının memnuniyet vereceğinden emin olduğunu gösteriyordu. Fesini çıkarıp kanepenin ortasındaki yastığın üzerine yerleştirdi. Bacaklarını uzatarak rahatına baktı. Orta büyüklükte bir odaydı. Kanepelerle iskemleler duvar diplerine yerleştirilmişti. Yerde bir İran halısı vardı. Üç büyük kanepenin önünde sedef kakmalı bir orta sephası vardı. Camlar ve kapılar, keyfini çıkardığı tütsü kokusunun kaçmaması için perdelerle örtülüydü. Lambanın çevresinde hızla ve hevesle kanat çırparak dönüp duran pervaneyi izleyerek oyalandı. Beklerken, hizmetçi kahve ikram etti. Terlikli ayakların zemini döven ritmik seslerini duyması biraz daha zaman aldı.

Teükte, oda kapısının açılışını ve kapı pervazının anında, o olağanüstü bedenle dolmasını izledi. Yumuşacık dökülen ve bütün hatlarını ortaya çıkaran mavi bir elbise vardı üstünde. Kadm, onu görünce hayrete düşüp, bir çığlık attı: “Bismillahirrahmanirrahim... siz!”

Adamın gözleri, tıpkı bir çuval pirince dalmak için delik arayan fare gibi, arsızca ve hızla gezindi kadının bedeni üzerinde. Hayranlıkla, “Bismillahirrahmanirrahim... Allahın emri” dedi.

Kadm gülümseyerek yavaşça yaklaştı. Korkmuş gibi yapıp, “Gözleriniz! Beni Allah saklasın onlardan” dedi.

Ahmet, kadının uzanan elini tutmak üzere kalktı. Koca burnuyla koklayıp, “Bu kokuyla zaten korunuyor olsanız bile mi? Kıskanç gözlerden buna rağmen mi korkuyorsunuz” diye sordu.

Kadm elini çekip gerileyerek yandaki sedirlerden birine oturdu. “Kokum bir nimet” dedi. “Birkaç kokunun karışımı... biraz Arap, biraz İran, biraz da Hint... kendim yapıyorum. Bedenden bin bir cini kovacak güçte."

Adam tekrar oturdu ve elini havada şöyle bir sallayarak, umutsuzlukla, “Ama benimkinden değil” dedi. “Benim bedenimdeki farklı bir cin. Koku onu etkilemiyor. Sorun daha ciddi ve tehlikeli anlayacağınız.”

Kadm, geniş göğsüne vurup, “Ama benim işim düğünlerde şarkı söylemek; cin çıkartmak değil" dedi.

“Göreceğiz bakalım, sizde hastalığıma derman olacak ilaç var mı” dedi adam, umutla.

Bir süre suskun kaldılar. Sultan, ona düşünceli bir ifadeyle bakmaya başladı. Ziyaretin asıl sebebini anlamaya çalışıyor gibiydi. Hizmetçiye söylediği gibi, gerçekten bir davette şarkı söylemesini mi istiyordu adam? Merakı baskın çıktı ve sordu: “Düğün mü, sünnet mi?”

“Hangisini isterseniz” dedi adam, gülümseyerek. “Sünnet olacak bir oğlunuz mu var, yoksa evlenecek bir damadınız mı?”

“Her şeyim var” diye cevap verdi adam.

Kadm, uyaran gözlerle, sanki “çok sıkıcısın” der gibi bakü ona. Sonra, müstehzi mırıldandı: “Her ne ise, size hizmet etmekten zevk duyanm.”

Ahmet, ellerini bir minnet ifadesi olarak yukarıya, başının üstüne kaldırıp niyetini örten bir ciddiyetle, “Allah sizi bağışlasın” dedi. “Yine de seçimi size bırakmak isterim.” Kadm, kısmen güldürücü bir hiddetle iç çekti ve “Ben düğünü tercih ederim, tabii” dedi.

“Ama ben evliyim” dedi adam. “Artık düğün törenleri istemiyorum.”

“Çok şakacısınız” diye bağırdı kadm “Sünnet olsun bari.” “Olsun” diye cevap verdi adam.

“Oğlunuz mu” diye sordu kadın, ihtiyatlı.

Adam, bıyığını burarak,

“Ben” dedi.

Sultan, su gibi akan bir kahkaha atü. Bir gecelik performansla ilgili sorulan akimdan silmeye karar verdi çünkü ne tür bir performans talep edildiğini tahmin edebiliyordu.

“Ne kurnaz bir adamsın sen! Kolum yeterince uzun olsaydı, belini kırardım” diye bağırdı.

Adam ayağa kalkıp yaklaştı: “Yapmak istediğin hiçbir şeyden mahrum etmem seni” dedi. Yanma oturdu. Kadın ona vurmaya başladı, sonra bir tereddüt geçirip, vazgeçti.

“Neden döverek onurlandırmıyorsun beni” diye merakla sordu adam.

Kadm başmı salladı, küçümseyerek, “Korkarım aptestim kaçar” diye cevap verdi.

“Birlikte namaz kılacağımızı umabilir miyim” diye arzuyla sordu adam ve hemen içinden bağışlanma diledi. Mizahla sarhoş olduğu zamanlarda küstahlığı sınır tanımasa da, dilinin aşırılıkları için gizlice ve içtenlikle Allahtan bağışlanma diler, bunu yapmayacak olsa, kendini kötü ve rahatsız hissederdi.

Kadm, alaycı bir cilveyle, “Müezzinin okuduğu ezan, uyumaktan daha kutsal mı diyorsunuz saygıdeğer efendim’’ diye sordu.

“Hayır. Bir tür uyku olan ezandan söz ediyorum” diye cevap verdi, Ahmet.

Kadm, gülerek, “Ne biçim bir adamsın sen? Dışarıdan bakınca dindar ve saygın ama içeriden sefih bir şehvet düşkünü! Hakkında söylenenlere şimdi inanmaya başladım” demekten kendini alamadı.

Ahmet, merakla doğruldu: “Ne dediler sana? Allah kuru iftiradan saklasın.”

“Senin bir zampara ve içkici olduğunu söylediler."

Rahatlayarak iç geçirdi adam: “Ben de bir kusurumdan dolayı eleştirildim sandım. Şükür Allaha".

“Sen kurnaz bir günahkârsın, değil mi?” dedi kadm.

“Evet. İşte kanıtı; senin tarafından kabul edilmiş olmam, Allahın izniyle.”

Kadm mağrur bir edayla başmı kaldırıp cevapladı: “Uzak dur... Ben senin bildiğin kadınlardan değilim. İtiraf etmeliyim ki, Zübeyde, özsaygısı ve ince zevkleriyle bilinir.”

Adam, ellerini göğsüne kaldırıp meydan okurcasına ama aynı zamanda yumuşacık baktı kadma. “Bir erkeğin sayılıp sayılmadığı, sevilip sevilmediği sınandıktan sonra anlaşılır” dedi sükûnetle.

“Nasıl olup da böylesine taşaklı olabiliyorsun. Oysa, dediğine göre, daha sünnet bile olmamışsın” dedi kadm.

Ahmet, uzun uzun güldü. Sonra, “Bana inanmıyorsun değil mi, seni sünnetçi! Eğer şüphen varsa...”

Adamın cümlesini tamamlamasına izin vermeden omzuna vurdu kadm. Adam sustu, derken başladılar gülmeye. Onunla birlikte uzun uzun gülmüş olmaktan mutlu oldu adam. Aralarında geçen örtülü ve açık sözlere, konuşmalara bakarak, kadının bu gülüşünün bir kabul ifadesi olduğuna kanaat getirdi. Kadının, sürmeyle gölgelenmiş gözlerine yansıyan işveli gülüşü, bu düşüncesini teyit eder gibiydi. Karşılığını nakden ödeyeceğini düşündü. “Hakkında daha kötü düşündürme beni” dedi Sultan.

Bu sözler, kadının onun hakkında bir şeyler duyduğunu söylediğini hatırlattı adama: “Benimle ilgili olarak konuşan kimdi sana?”

Kadm terslendi ve suçlayan bakışlarla, “Celile” dedi.

Bu isim adamı şaşırttı. Baş başa geçirdikleri bu ilk akşamın bu isimle bölünmesinden huzursuz oldu. Rahatsız olduğunu açık eden bir gülümsemeyle güldü. Celile, çok uzun bir süre âşık olduğu ve aşklarının ateşi sönünce ayrıldığı ünlü bir şarkıcıydı. İkisi de birbirlerinden hoşlanmaya devam ettikleri halde kendi yollarına gitmişlerdi. Kadınlarla ilgili tecrübesi, öyle hissetmese de, Celile için, “Lânet olsun onun yüzüne de sesine de” demenin doğru olacağım düşündürmüştü Ahmet’e ve öyle de dedi. Konuyu değiştirmek üzere devam etti: “Bütün bunlan bir yana bırakıp, biraz da ciddi şeylerden bahsetsek...”

Alayla sordu kadın: “Celile daha hassas ve nazik bir tav-n hak etmiyor mu sence? Yoksa fırlatıp attığın bir kadm hakkında konuşurken hep böyle mi yaparsın?”

Ahmet’in biraz canı sıkıldı. Ne var ki, yeni bir sevgilinin eski bir sevgili hakkında konuşmasıyla içine sürüklendiği cinsel kibir, bir süreliğine onu alıp bir yerlere götürdü. Bu tatlı zafer sarhoşluğunun bir süre keyfini çıkardı. Sonra, her zamanki nezaket ve zarafetiyle, “Eski, unutulmuş anılar, seninki gibi bir güzelliğin karşısında nasıl akla gelir” dedi.

Sultan, alaycılığını koruyor olsa da, bu övgüye kaşlan-nı kaldırıp dudaklannda beliren gülümsemeyi saklayarak karşılık verdi. Buna rağmen, küçümseyen bir ses tonuyla, “Bir tüccar istediğini elde edene kadar tatlı tatlı konuşmaktan kaçınmazmış” dedi.

“Biz tüccarlar cennetliğizdir çünkü insanlar bize karşı çok zalim oluyorlar” dedi adam.

Kadm dudak büktü, omuz silkti ve merakını saklamadan, “Ne zaman görüşüyordunuz” diye sordu.

Adam, “uzun zaman önceydi” der gibi kolunu sallayıp “Çağlar ve çağlar önce!” diye cevap verdi.

Kadm, yine alaycı, güldü ve intikam alırcasma, “Geçmişte, gençlik günlerinde desene” dedi.

Adam sitemle bakıp, “Dilindeki zehri çekip çıkarmalı senin” dedi.

Kadın aynı ses tonuyla sürdürdü: “Desene, etin sıkıyken alıp, bir deri bir kemik bırakmış seni.”

Adam, parmağım sallayarak uyardı: “Altmış yaşında evlenen o dayanıklı adamlardanım ben.”

“Tutku nedeniyle mi, yoksa bunadığın için mi?"

Ahmet, gülmekten katıldı. “Hanım, hanım... Allahtan kork!” dedi. “Hadi biraz ciddi konulardan söz edelim.”

“Ciddi konular mı?”

“Anlaşma yapmak üzere geldiğin davetten söz ediyorsun herhalde."

“Ben hep eğlence peşindeyim” dedi adam.

“Haydi hayırlısı” dedi kadm.

“Allah zevk, keyif, haz nasip etsin” dedi adam. Kadına, “Bağışlanmak için birlikte bir dua okuyalım mı” diye sorarken Allahtan kendisini bağışlamasını diledi, gizlice. Kadın, aniden yerinden fırladı ve adamın bu çağnsma kulak asmadan bağırdı: “Aman Allahım... çok geç olmuş. Bu akşam önemli bir işim vardı."

Ahmet de ayağa kalktı. Uzanıp kadının elini tuttu. Kınalı avuçlarına hayranlık ve arzuyla baktı. Kadm, ellerini birkaç kez çekmeye yeltendiyse de adam bırakmadı. Sonunda parmağını çimdikledi kadın ve bıyığına uzandı. “Bırak, bırak beni, yoksa evden yarım bıyıkla çıkarsın” diye bağırdı.

Adam, kadının kolunun ağzına yakın olduğunu fark etti. Tartışmaktan vazgeçip, dudaklannı yumuşak ete daldı-nrcasına ağzını koluna dayadı. Teninden tatlı bir karanfil kokusu yükseliyordu kadının. İç geçirip, mırıldandı adam: “Yanna o zaman?”

Kadın, bu kez dirençle karşılaşmadan adamın ellerinden kurtuldu. Dönüp ona uzun uzun baktı, sonra gülümseyip usulca mırıldandı:

Benim küçük serçem, Anne, küçük kuşuma, Oynayıp göstereceğim öğrendiklerimi ona.

Adamı geçirirken, bu dizeleri tekrarladı durdu kadın. Ahmet, odadan bu şarkı dizelerini alçak bir sesle okuya okuya çıktı: Saygın ve ağırbaşlı... sözcüklerin saklı anlamlarını araştınrcasma.

16

Şarkıcı Zübeyde’nin evinin tam ortasında, resital odası olarak anılan salon gibi bir oda vardı. Burası, aslında birtakım farklı ve yeni kullanımlara açık

bir mekândı. Bunlardan en önemlisi belki de kumpanyanın provalarıydı. Salon, caddeden, evin yatak odalan ve diğer yaşam alan-lanyla ayrılmış, uzak tutulmuştu. Odanın büyüklüğü, kadının verdiği davetlere müsaitti ki, bunlar genellikle cin çıkartma seansları veya kadının özel ya da yakın arkadaşlanna verdiği konserlerdi. Zübeyde tarafından düzenlenen bu davetler, onun bonkörlüğünün ürünleri değildi elbet. Aksine, eğer bir bonkörlükten söz edilecekse, bu, davetlilere aitti. Kadının bu davetlerden amacı, şarkı söylemesi için onu çağırabileceklerin sayısını artırmak ve bu insanlann, bulundukları çevrede onu methetmelerini sağlamaktı. Zübeyde, sevgililerini de düzenlediği bu partilere katılanlar arasından seçerdi.

Bu şen salonu en saygın dostlan ve tanıdıklarıyla birlikte şereflendirme sırası şimdi de, Ahmet Bey'indi. Kadının evindeki cüretkâr birliktelikten sonra, sınırsız bir enerjiyle hareket etmişti adam. Kadına şekerleme, kuru meyve, tatlı ve başka hediyeler göndermiş; aynca gümüş plakayla süslü bir de soba sipariş etmişti. Bu hediyeler, izleyen muhabbettin sadece küçük birer göstergesiydi. Sultan, davetli listesini belirleme işini Ahmet'e bırakarak, onu taze aşklannın şerefine vereceği bu partiyle mutlu etti.

Salon, her bakımdan Mısır'ın özelliklerini yansıtıyor olması itibariyle, muhteşemdi. Sultanla kumpanyasının oturduğu minderler ve yastıklarla dolu divanın iki yanında uzanan brokar kaplı kanepeler, lüks ve sefahat ima ediyordu. Yerler, çeşitli tür ve renkte halılarla kaplıydı. Sağdaki duvarın ortasına kadar yükselen masanın üzerindeki şamdanlara yerleştirilmiş mumlar, yanaktaki bir ben kadar etkileyici bir güzellik yansıtıyordu. Tavanın tam orta yerindeki çatı penceresinin tepesinden devasa bir lamba şarkıtılmıştı. Çatı penceresi, damdaki terasa açılıyordu. Pencere, sıcak gecelerde açık tutulur, soğukta kapatılırdı.

Zübeyde, divanda bağdaş kurmuş oturuyordu. Sağında evlatlığı udi Zennube, solunda ise kanuni kör Abduh vardı. Kumpanyanın diğer kadınlan, tamburlan, dümbelekleri ve zilleriyle iki yana sıralanmıştı. Sultan, Ahmet için sağdaki ilk oturma yerini uygun bulmuştu. Diğer arkadaşları, kendi evlerindeymiş gibi istedikleri yerlere, istedikleri gibi oturdular. Bunda bir tuhaflık yoktu çünkü yeni bir durum söz konusu değildi. Sultam daha önce de seyretmişlerdi. Ahmet, başta un tüccan Ali Bey olmak üzere, dostlarını sultana takdim etmeye başladı.

Zübeyde, gülerek, “Ali Bey yabancım değil. Geçen yıl kızının düğününde şarkı söylemiştim” dedi.

Ahmet, ondan sonra bakır tüccarını tanıttı. Aralarından biri, onu, şarkıcılardan Bamba Kashar’m hayranı olmakla suçlayınca, adam hemen, “Hanımefendi, tövbe etmeye geldim” dedi.

Takdim faslı böylece sürdü gitti. Derken, Jaljal, içi şarap dolu bardaklar getirip misafirlere ikramda bulundu. Misafirler yavaş yavaş canlanıp, neşeyle karışık bir özgürlük hissine kapıldılar. Bu partide, damat, tartışmasız biçimde Ahmet’ti. Dostlan böyle diyor, kendisi de bunu kalbinde hissediyordu. Başlangıçta, içinde nadiren duyduğu bir huzursuzluk olsa da, abartılı bir neşe ve mutluluk sergileyerek bunu saklayabilmiş, zaten içmeye başlar başlamaz da rahatsızlığı ve utangaçlığı geçmiş, her zamanki haline dönmüştü.

Ne zaman bir şehvet dalgası hissetse -ki müzikli eğlencelerdi bu arzulan körükleyen- açgözlü bakışlarla gecenin sultanına bakıyor, gözleri kadının koca bedeninin kıvrımları üzerinde geziniyordu. Kaderin bahşettiği bu lütuftan memnundu. O gece ve izleyen gecelerde kendisini beklediğini bildiği haz için kendini kutlayıp durdu.

“Bir erkeğin sayılıp sayılmadığma, sevilip sevilmediğine sınandıktan sonra karar verilir! Ona bu sözlerle meydan okudum. Bunun hakkını vermeliyim. Nasıl bir kadm acaba, ne kadar ileri gidebilecek? Gerçeği, nasıl olsa uygun bir zamanda öğreneceğim. Oyunu onun kurallarıyla oynayacağım. Zaferi garanti altına almak için, karşı tarafın müteyakkız ve güçlü olduğunu varsaymak zorundasın. Kendi zevkimi ikinci planda tutan her zamanki tavrımdan taviz vermeyeceğim. Esas hedef ve doruk noktası o. Duyduğum haz işte o zaman mükemmele ulaşacak.”

Yaşadığı pek çok aşk macerası ve çeşitli ilişkileri, Ahmet’e sadece şehvet tattırmış, yine de aşkın en saf ve en kırılgan halini bulmak için arayışlarını sürdürmüştü. O ilkel bir hayvan değildi. Cinsel çekiciliğinin yanı sıra, ince, hassas duygularla köklü bir müzik ve dans sevgisi bahşedilmişti ona; ancak o en büyük payeyi şehvete verip, yüceltmişti. Her iki evliliğini de sadece şehvet uğruna yapmıştı. Zaman içinde kan koca aşkı evliliğin daha sakin unsurlarından ve aşinalıktan etkilenmiş ancak bedensel arzulan önemini hep

korumuştu. Şehvet gibi bir heyecan, özellikle de yeni bir güç ve taşkın bir canlılık kazanmışsa, tek tür ifadeyle yetinmez. Ahmet, vahşi bir boğa gibi, tam da bu nedenle aşk ve tutkunun her türlüsünün peşinden koşmaya başlamıştı. Şehvet ne zaman çağırsa, davetine coşku ve hevesle icabet ederdi. Onun için hiçbir kadm, bedenden öte bir şey değildi. Buna rağmen, gerçekten görülmeye, dokunulmaya, koklanmaya, tadılmaya ve işitilmeye değene dek, o bedenin önünde baş eğmezdi. Evet, bu şehvetü ama hayvani ya da kör bir şehvet değil. Zanaatla, hiç değilse kısmen sanata dönüşecek biçimde inceltilmiş; bir zevk, haz, mizah ve neşe çerçevesine oturtulmuştu. Hiçbir şey şehvete kendi bedeni kadar benzemiyordu çünkü ikisi de çok büyük ve güç-lüydü: akla kabalık ve vahşeti getiren nitelikler! Sertlik ve şiddet yansıtan benzer kılıklara kendisi de zaman zaman bürünmüş olsa bile, bu niteliklerin her ikisi de içinde zarafet, kınlganlık ve şefkat banndmyordu. Bakışlanyla sultanı yiyip bitirirken, kurduğu hayalleri cinsellikle sınırlamıyor, aynı zamanda eğlenceli ve müzikli kutlamalar düşlüyordu.

Zübeyde, adamın bakışlarının sıcaklığım hissetti. Kibirli ve şuh bir edayla davetlilere bakarak, “Damat, kendine hâkim ol. Dostlarından utanmıyor musun?” dedi.

“Böylesine arzu uyandıran muhteşem bir bedenin yanında iffetli davranmaya çalışmanın anlamı var mı?” diye cevap verdi adam.

Şarkıcı, çınlayan bir kahkaha attı. Sonra da büyük zevkle, davetlilere sordu: “Bu arkadaşınız hakkında ne düşünüyorsunuz?”

Bir nefeste cevap verdiler: “O mazur!”

Kör çalgıcı, alt dudağını sarkıtıp, başını iki yana sallayarak mırıldandı: “Mazurmuş! Özrü kabahatinden büyük.”

Adamın dillendirdiği bu özdeyişe kimse karşı çıkmadıysa da, kadın, sözde öfkeyle ona dönüp göğsüne vurdu: “Sen sus! Kapa çeneni!”

Kör adam güldü. Konuşacakmış gibi ağzını açtı ama kendi güvenliği için tekrar kapadı. Kadm, beylere dönerek, tehdit edercesine. “Yoldan çıkanlara işte böyle yaparlar” dedi.

Ahmet, korkmuş gibi davranıp, “Ama ben de tam bunu, yoldan çıkmayı öğrenmeye geldim” dedi.

Kadm, kendi göğsüne vurarak, “Arsızlığa bak” diye bağıdı. “Söylediklerini hepiniz duydunuz, değil mi? diye sordu misafirlerine.

“Bugüne kadar duyduğumuz en güzel şey” dedi aralarından birkaçı.

Bir diğeri ekledi: “Yoldan çıkmayacak olursa tepesine binmelisin.”

Bir diğeri de önerdi: “Ona, yoldan çıktığı sürece itaat etmelisin.”

Kadm, kaşlarını kaldırıp hayrete düşmüş gibi yaparak “Yaramazlığı bu kadar mı çok seviyorsunuz?” diye sordu.

Ahmet, iç geçirip, “Yüce Rabbim yaramazlığımızı daim kılsın” diye konuştu.

Bu noktada, şarkıcı, tamburu eline alıp, “İşte size dinleyecek daha iyi bir şey” dedi.

Tambura kayıtsız bir edayla vurmuştu ama çıkarı ses, geveze kalabalığın yaptığı gürültünün üstüne çıkıp, bir uyan işareti gibi herkesi susturdu. Tamburun sesi kulaklara sataştı adeta. Herkes, ne yapıyorsa bırakıp, yavaş yavaş müziğe odaklanmaya başladı. Kumpanyadakiler çalgılarını hazırladılar, davetliler içki bardaklarını boşalttılar. Salon öylesine sessizleşti ki, sanki müziğin hevesle dinleneceğini bildiriyordu.

Maestronun saza işaretiyle, bestekâr Muhammed Ut-man’ın peşrevi odada patladı. Ahmet, kanunun yüreğini dağlayarak yankılayan sesine bıraktı kendini. Çeşitli ezgilerle dolu, eski yeni tüm gecelerinin coşkusu, ta içinde yankılanarak köze düşen bir damla benzin gibi parladı. Kanun, en sevdiği çalgıydı; sadece el Akkad gibi bir sanatkârın ustalığı nedeniyle değil, tellerindeki tuhaf özellik nedeniyle. El Akkad veya el Sait gibi ünlü bir kanuniyi dinlemekte olmadığının farkındaydı ama duyduğu heves ve kalbindeki tutku, o akşamki konserin kusurlarını affettiriyordu. Beş bölümlük peşrev bittiği an, şarkıcı, “Dudaklarının Tadı Beni Sarhoş Ediyor”u söylemeye başladı. Çalgıcılar ona katıldı. Şarkının en güzel

bölümü, iki ses arasındaki uyumdu: Kör adamın boğuk ve içli sesi ile udi Zennube'nin kırılgan, çocuksu sesi. Ahmet çok duygulanmıştı. Koroya katılmak için bardağındaki içkiyi hızla bitirdi. Aceleden boğazım temizlemeyi unutmuş, sesi önce kısık çıkmıştı. Kısa bir süre içinde davetliler de cesaretlerini toplayıp katıldılar koroya. Şimdi herkes kumpanyanın bir parçası olmuş, tek bir ses gibi şarkı söylüyordu.

Ahmet, parça bitince, her zamanki gibi çalgı soloları veya şarkıcıdan doğaçlama bekliyordu. Ne var ki, Zübeyde, memnuniyetini ve hayretini gösteren bir kahkahayla taçlandırarak sonlandırmıştı müziği. Kumpanyanın yeni üyelerini, yani davetlileri, şakacı bir edayla tebrik etmeye başladı ve ne dinlemek istediklerini sordu. Ahmet içten içe üzülmüş, bir an için morali bozulmuştu çünkü şarkı söylemeyle can atıyordu. Etraftakilerden pek azı bunun farkına vardı. Derken, Ahmet arıladı ki, Zübeyde -ünlü Bamba Kashar dâhil, diğer pek çok meslektaşı gibi- solo doğaçlama yapamıyordu. Umdu ki, düğünlerde kadınlara söylenen türden, küçük bir mani söylesin. Bunu, kadmın ustalık isteyen bir parça söylemeye teşebbüs edip başaramamasına tercih ederdi. Kadının sesine uygun, kolay bir şarkı önererek, kulaklarım onu bekleyen ıstıraptan kurtarmaya çalıştı: “Benim küçük serçem, Anne'ye' ne dersiniz?” diye sordu. Manidar bir ifadeyle kadına bakıp, birkaç gün önce oturma odasındaki sohbetlerini taçlandıran bu küçük maniyi hatırlatmaya çalışmıştı.

“Bu şarkıyı annenden istesen daha iyi olur" dedi arkalardan alaycı bir ses.

Öneri, davetlilerin kaba kahkahaları arasında kaybolup gitmiş, Ahmet'in planı bozulmuştu. Yemden denemeye fırsat kalmadan, bir grup davetli, “Ah Müslümanlar, Ah Allahın Kulları”nı; bir diğeri ise, “İyileş Kalbim” adlı parçayı istedi. •

Zübeyde, davetliler arasında bir tercih yapmak konusunda sıkıntılıydı. “Ben Benim Suçumun Ortağıyım” adlı şarkıyı söyleyeceğini duyurdu. Herkes memnun oldu, sıcak karşılandı. Ahmet'in vazgeçip, kendini şarabın ve o gecenin vaat ettiği şeylerin hayaline teslim etmekten başka şansı kalmamıştı. Dudakları, sarhoş kalabalığın neşeyle fark ettiği içten bir gülümsemeyle parladı. Davranışları, şarkıcılara özgü kibirden tümüyle arınmış olmasa da, kadının bilgi sahibi dinleyicilerini memnun etmek için aslında kendinde olmayan bir hüneri sergilemeye yeltenmesi içine dokundu.

Kumpanya hazırlığını yaparken, davetlilerden biri ayağa kalkıp, heyecanla, “Tefi Ahmet’e ver. Ustadır!" dedi.

Zennube şaşınp başmı sallayarak, “Sahi mi” diye sordu.

Ahmet, maharetli olduğunu gösterircesine, parmaklarını tef çalar gibi, hızlı bir biçimde oynattı. Zübeyde gülümsedi: “Hiç şaşmam. Celile’nin öğrencisiydin, değil mi?"

Davetliler gürültülü bir biçimde alkış tuttular. Kahkahalar sürdü; ta ki Bay el Far’ın sesi yükselip, sultana, “Sen ne öğretmeyi düşünüyorsun ona?” diye soruncaya dek.

Kadın “Kanun çalmayı öğreteceğim. Bu senin hoşuna gider mi?" diye takıldı.

Ahmet, “Bana nakaratı öğret lütfen, olur mu?” diye yalvardı.

Davetliler, çalgıcılara kaülması için ısrarcı oldular. Ahmet ayağa kalkıp, cübbesini çıkardı. Kestane rengi yeleğiyle öylesine uzun ve öylesine enliydi ki, atını şaha kaldırmış bir süvariye benziyordu. Kollarım sıvayıp, kadımn yanma oturmak üzere divana seyirtti. Kadm, ona yer açmak için hafifçe kalkıp sola kaydı. Kırmızı giysisi sıyrıldı ve kıllarının alındığı yerlerin hafifçe kızarmış olduğu güçlü ve tombul ak baldırları göründü. Ayak bileklerini süsleyen altın halhal, bileği zar zor kavrıyordu.

Bu manzarayı gören misafirlerden biri, gök gürültüsünü andıran bir sesle,

“Osmanlı halifesi, sen çok yaşa!” diye bağırdı.

Arzu dolu bakışlarla kadının göğüslerini süzen Ahmet, bağırdı: “Osmanlı sütyeni, sen çok yaşa!”

Şarkıcı uyardı: “Sesinizi kısmazsanız, bu gece hepimizi hapse atacak Ingilizler.”

Şarabın etkilerini hissetmeye başlayan Ahmet, “Sen benimle olduğun sürece müebbede razıyım” diye bağırdı.

“Oraya yalnız gitmenize izin verene ölüm!” diye bağırdı davetlilerden birkaçı.

Kadm, bacağının görünmüş olmasıyla başlayan tartışmalara bir son vermek istedi. Tefi Ahmet’e verip, “Göster bakalım kendini” dedi.

Adam, gülümseyerek elindeki tefi okşadı. Parmaklan maharetle üzerinde gezinirken, diğer çalgıcılar ona eşlik etmeye başladılar. Zübeyde, adamın bakışlarına dalıp şarkı söylemeye koyuldu:

Ben benim suçumun ortağıyım Aşkım kalbimi çaldığında.

Ahmet, muhteşem bir ortamda bulmuştu kendini. Sultanın nefesi, her döndüğünde yayılarak, her yudumda başına vuran buğuyla birleşiyordu. El Hamuli, Mu-hammed Utman ve el Manilavi gibi ünlü müzisyenlerin nakaratlannı hızla unutup mutluluk ve huzurla anı yaşadı. Kadının yükselip alçalan sesi, kalbinin tellerinde titreşti. Enerjisi yükseldi ve tefe, ustalara taş çıkaran bir güçle vurdu, vurdu.

Sen ki onu görmeye gidiyorsun

Benden bir öpücük al bir söz olarak Sevgilimin ağzına.

Kadın bu dizeleri okumaya başlayınca, adamın sarhoşluğu alev alev yanan, iç gıcıklayıcı, ilham veren, şiddetli bir coşkuya dönüştü. Şarabın etkisi giderek arttıkça, dostlan da ona ayak uydurdular, hatta onu da geçtiler. Davetliler öylesine tahrik olmuşlardı ki, bir kasırganın yıkıp devireceği dans eden ağaçlar gibiydiler.

Şarkı yavaş yavaş son buldu. Zübeyde, son mısraları sakin, düşünceli bir ruh haliyle, veda edermiş gibi tekrarlayarak bitirmişti: “Ben benim suçunun ortağıyım...” Melodi, sevgiliyi ufuktan öteye taşıyan bir uçak gibi uçtu gitti. Şarkının sonu bir alkış tufanıyla karşılanmış ama kısa süre sonra salona bir sessizlik hâkim olmuştu. Davetliler güçlü duygularla ruhen yorgun düşmüşlerdi. Bir öksürük, bir kibritin yakılması ya da cevapsız kalan bir sözcüğün ağızdan çıkması dışında, çıt çıkmayan bir süre geçti. Davetliler, veda etme zamanınm geldiğini anladılar. Bazılan, müziğin coşkusuyla terleyip çıkardıkları giysilerini aramaya, bulunca yasüklann alüna koymaya

başladılar. Bazılan ise gidişi geciktirmek, bu güzel şarabı son yudumuna kadar içip bitirmek için oyalanıyorlardı.

Biri seslendi: “Sultanı, Ahmet Bey’e sunabilmek için bir düğün alayı yapmadan gitmeyelim.”

Bu öneri gayet sıcak karşılanmış, destek bulmuştu. İnanması güç ama davete katılan beyefendiler ve çalgıcılar gülmekten kırılıyordu. Göz açıp kapayana kadar, Ahmet ile sultanın etrafım sarmışlardı. Bir yandan onları ayağa kalkmaya zorluyor, bir yandan da kumpanyadan neşeli bir şeyler çalmasını istiyorlardı. Çift, ayağa kalkıp yan yana durdu; kadın, Mekke’ye giden törensel deve kervanı gibi, erkek ise bir deve. Kadm, şuh bir edayla kolunu adamın koluna geçirdi ve etrafı saranlara yoldan çekilmelerini işaret etti eliyle. Elinde tambur olan kadın çalmaya ve kumpanya, davetlilerle birlikte düğün şarkısını söylemeye başladı: “Yakışıklı adam, bu tarafa bak.” Evlenen çift, müzikle şarabın hayat verdiği temkinli bir kurumla ilerliyordu.

Bu manzarayı gören Zennube, udunu çalmayı bırakıp, uzun, çm çın çınlayan bir çığlık atmaktan alıkoyamadı kendini. Bu çığlık, somut bir biçim alacak olsaydı, kayan bir yıldız gibi göğü yırtan bir alev dili olurdu.

Ahmet’in dostları, kutlamak için adeta birbirleriyle yarışıyorlardı: “Kutlanm... erkek evlatlara inşallah.”

“İyi birer dansçı ve şarkıcı olacak sağlıklı çocuklara...” Adamlardan biri seslenerek uyardı: “Bugünün işini yarma bırakma!”

Kumpanya çalmaya, dostlan el sallamaya devam ederken, Ahmet ve Zennube evin içine açılan kapıdan geçip gözden kayboldular.

17

QŞX&)

Ahmet Abdülcevat dükkândaki masasmda otururken aniden Yasin girdi içeri. Genç adamın bu ziyareti sadece beklenmedik değil aynı zamanda sıra dışı bir durumdu çünkü babasını dükkânda ziyaret etme alışkanlığında değildi. Evde bile, elinden geldiğince babasıyla karşılaşmamaya bakardı.

Son derece dalgın ve ciddi görünüyordu. Âdet yerini bulsun gibi bir selamlamayla, masaya yaklaştı. Geleneklerin vaaz ettiği, mutat saygıya riayet etmeyecek kadar kendinde değil gibiydi. Sinirlerinin bozuk olduğunu açık eden bir sesle, “Merhaba, Baba, önemli bir şey konuşmaya geldim” dedi.

Baba, oğluna baktı. Durumu yadırgamış, meraklanmıştı ama bunu gizledi ve sükûnetle, “Hayırdır inşallah” dedi.

Cemil el Hamzavi, Yasin’e bir iskemle çekip çocuğu selamladı. Babası oturmasını söyledi. Yasin, iskemleyi masaya yanaştırıp oturdu. Birkaç kısa tereddütten sonra, bıkmış, usanmış gibi iç geçirerek, “Diyeceğim şu ki, annem evlenmek üzereymiş” dedi.

Ahmet Bey, kötü bir haber bekliyordu beklemesine ama bu haberin yaşamının geçmişte kalan bir köşesine uzanacağını düşünmemişti. Dolayısıyla, oğlunun verdiği haber, onu hazırlıksız yakaladı. İlk karısı hakkında bir şeyler hatırladığında hep yaptığı gibi kaşlarını çattı. Sinirlenmiş, bu durum oğlunun şerefini doğrudan tehdit ettiği için ürkmüştü. “Kimden duydun?” diye sordu. Amacı bilgi edinmek değil, bu tatsız gerçekten kaçmak veya sinirlerini yatıştırmak, düşünmek için zaman kazanmaktı.

“Annemin akrabası Şeyh Hamdi’den” dedi Yasin. “Beni okulda ziyaret ederek haber verdi. Nikâhın bir ay içinde olacağını söyledi.”

Anlaşılan, haber kuşkuya yer bırakmayacak ölçüde doğruydu. Geçmişine bakılırsa, bu son evliliği de olmayacaktı kadının. Yasin’in suçu neydi? Ona tekrar tekrar acı çektiren böylesi ağır bir cezayı hak edecek ne yapmıştı bu genç adam? İçi, oğluna karşı şefkatle doldu, acı duydu. Herkesin derdine derman olurken Yasin’in acısına merhem olamıyordu. Bu, kendisi için de kolay değildi. Benim böyle bir annem olsa, ne yapardım, diye düşündü. Kederlenmiş, oğluna duyduğu şefkat ve merhamet daha da yoğunlaşmıştı. Derken, kadının nişanlısının kim olduğunu sormak istedi ama bir yandan da oğlunun yarasını deşmekten çekinip vazgeçti. Olayın vahameti karşısında, bir zamanlar karısı olan bir kadm hakkında fazlaca meraklanıp kurcalamak doğru olmazdı.

Yasin, sanki babasının düşüncelerini okumuştu; hüzünlü bir duygusallık içinde devam etti: “Kimle evleniyor dersin? El Drassa'da fınnı olan Yakup Zayhum ile. Otuzlarında bir adam.”

Yasin, bunlan söylerken sinirlenmiş, sesi titremiş, son kelimeleri bir balık kılçığını tükürürcesine telaffuz etmişti. Duyduğu tiksinti ve nefret babasına da sirayet etti. “Otuz-lannda... bu ne rezalet... bu bir yüzkarası! Nikâhla maskelenen bir zina” diye söylenip durdu adam. Oğlunun adına o da öfkelenmişti. Kadının özel hayaüyla ilgili haberler zaten hep sinirlerini bozardı. Onunla evliyken duyduğu sorumlulukları sanki yeniden canlanmıştı. Kadının kendi disiplininden çıkmış ve iradesine teslim olmuyor olması, bunca zaman sonra bile Ahmet’e acı veriyordu. Geçirdiği hastalığı olağanüstü net bir biçimde hatırlarcasına, onunla yaşadığı sınırlı günler geldi aklına. Onun gibi kendinden emin, hatta kibirli bir adamın, kendisine itaat edilmediğini gösteren en küçük bir işareti bile affedilmez bir hata ve ezici bir yenilgi olarak değerlendiriyor olmasının şaşılacak bir yanı yoktu.

Dahası, o zamanlar ve belki de hâlâ çok güzel ve dişi bir kadındı, Yasin’in annesi. Onunla birkaç ay birlikte yaşamışlardı; ta ki kadın, ailesinin diğer fertlerini de kapsayan Ahmet’in dayatmalarına ve zorlamalarına karşı koymaya başlayıncaya dek. Kadm için, kendi babasını zaman zaman ziyaret hususunda biraz serbest davranmakta mahzur yoktu. Ancak bu durumu Ahmet kabullenmemiş; önce azarlayarak, sonra da zor kullanıp döverek caydırmaya çalışmıştı. Şımank kadm baba evine kaçınca duyduğu öfkeyle, gözü hiçbir şey görmez olmuş; zapturapt altına almanın ve kendine gelmesini sağlamanın yolunun, onu bir süre boşamak olduğunu düşünmüştü. Bir süre için boşayacaktı çünkü ona âşıktı. Boşamıştı da. İlk birkaç gün, sonra birkaç hafta boyunca, kadının ailesinden birinin iyi bir haber yollamasını bekleyerek, kadını unutmuş gibi davranmıştı. Kapışım kimseler çalmayınca tükürdüğünü yalamış, kendisi birini yollayarak barışma ortamı yaratılmasını talep etmişti. Gelen cevap, kadının dışarı çıkmasına izin vermesi ve onu dövmemesi halinde, adamın başlarının üstünde yeri olduğu şeklindeydi. Oysa, teklifinin koşulsuz kabul edileceğini ummuştu Ahmet. Öfkeden deliye dönmüş, onunla bir daha evlenmemeye yemin etmişti. Kadınla yollan böylece ay-nlmış ve babasının yokluğunda

dünyaya gelen Yasin’in kaderi, annesinin evinde çektiği acılar ve maruz kaldığı aşağılanmayla şekillenmişti.

Kadm birden çok evlilik yapmıştı. Bu evlilikler, genç adamın gözünde bu kadının kusurlarının en şereflisi olmakla birlikte, şimdi gündemde bulunan evliliği öncekilerden de çirkin ve utanç vericiydi, hem sanki ona acı çektirmek için tasarlanmıştı. Kadın, en az kırkındaydı; Yasin ise şerefinin lekelenmemesi, aşağılanmaya maruz kalmaması gerektiğinin idrakinde koca bir adam. Annesi hakkındaki çirkin dedikodulara sadece şaşırarak, korkarak ve gözyaşlan içinde tepki verecek küçük bir çocuk değildi artık. Aşağılandığı zaman ellerini kavuşturup bek-leyemeyecek kadar sorumlu bir yetişkindi. Baba, bu düşünceler içindeydi. Düşüncelerinin, ona acı verecek kadar ciddi olduğunun farkındaydı ama oğlunu daha da üzmemek için elinden geldiğince olayı hafife alıyormuş gibi davranmaya karar verdi. “Boş ver” dercesine omuz-larıru silkip, “Onu yok saymaya yemin etmemiş miydik seninle?” diye sordu.

“Ama var, Baba” dedi Yasin, çaresizlik ve üzüntü içinde. “Neye yemin etmiş olursak olalım, Allah ömür verdiği sürece, benim de, başkalarının da gözünde o benim annem olmaya devam edecek.”

Genç adam derin derin soludu. Annesinden aldığı o güzel siyah gözlerindeki delici bakışlar, babasından yardım istiyor, sanki, “Sen benim güçlü, her şeye kadir babamsın; bana el ver” diyordu.

Ahmet Bey daha da üzüldü ama sükûnetini koruyup, bütün bunlan ciddiye almıyormuş gibi yapmaya devam etti. “Acı çekmekte haklısın oğlum; ama abartma. Öfkeni arılıyorum. Biraz mantıklı davranacak olursan, üstesinden gelirsin. Annenin evliliği sana ne gibi bir zarar verebilir diye sor kendine. Kadm evleniyor; ama zaten her gün, her saat bir kadın evleniyor. Annenin geçmişini hatırlarsan, bu evlilikten sorumlu tutulamayacağını, hatta belki ona bu nedenle teşekkür edilmesi gerektiğini anlarsın. Sana birçok defa söylediğim gibi, onu düşünmekten vazgeçinceye, onu yok farz edinceye kadar huzur bulamazsın. Başkalan ne derse desin, nikâhın dinen kutsanmış, yasal bir müessese olduğu düşüncesinde bul teselliyi."

Aslında, oğluna söylediklerinde samimi değildi çünkü aile adabıyla ilgili her konuda had safhalara varan hassasiyetiyle tamamen ters düşüyordu

olanlar. Ne var ki, anlaşmazlıklara çözüm bulan bir aracı, âkil bir arabulucu olmayı öğrenirken edindiği diplomasi becerisiyle, öyle içtenlikle söylüyordu ki söylediklerini, samimiyetinden şüphe edilemezdi. Tüm diğer çocukları gibi, Yasin de onun sözlerini göz ardı edemez, bunu düşünemezdi bile. Ne ki, genç adamın öfkesi hemen uçup gidecek kadar da sığ değildi. Babasının sözleri, kızgın çaydanlığa dökülen soğuk su gibi etkilemişti genç adamı. Hemen cevap verdi; “Tabii ki yasal bir ilişki Baba” dedi. “Ama bazen dinden de, yasadan da o kadar uzak görünüyor ki! ‘Bu adamı onunla evlenmeye iten ne?’ diye soruyorum kendi kendime.”

Durumun ciddiyetine rağmen, “Anneni buna iten ne, diye sormalısın” dedi adam içinden, alay ederek. Babasının cevabını beklemeden sürdürdü Yasin: “Bu, doyumsuzluk-tan başka bir şey değil.”

“Belki de samimidir” dedi adam.

Yasin kudurdu, öfke ve acıyla bağırdı: “Hayır, doyum-suzluktan başka bir şey değil!”

Ahmet, durumun ciddiyetine rağmen, oğlunun onu muhatap alan sesindeki keskin tonu yadırgamıştı. Yasin’in elemli haline bakıp, söylediklerini tekrarlıyor veya ısrarla tekrar tekrar vurguluyor olmaktan rahatsızlık duydu.

Söylediklerine babasından bir itiraz daha gelmeyince, kendini biraz toparlayıp devam etti Yasin: “Adamın kendinden on yaş büyük bir kadınla evlenmesinin nedeni, annemin parasına ve mülküne tamahı.”

Baba, konuşmayı bu alana kaydırmanın daha yararlı olacağını hemen gördü. Böyle yapacak olursa, oğlunu daha hassas ve acı veren konulardan koruyabilirdi: annesinin evleneceği adam hakkında düşünmek, annesinin neden evlenmek istediğini düşünmekten alıkoyabilirdi genç adamı. Öte yandan, Ahmet Bey, oğlunun maddi konulardaki düşüncelerinin yerinde olduğunu da görmüş; hemen ikna olup, genç adamın korkularına katılmıştı. Evet, Yasin’in annesi Haniye zengin bir kadındı. Evlilik ve aşk ilişkilerine rağmen, gayrimenkul varlığı olduğu gibi duruyordu. Geçmişi büyülü ve ihtişamlı bir kadındı Haniye; korkulacak ama kendisi için endişe duyulmayacak bir kadm. Artık eskisi kadar özdenetim sahibi olması ya da karşısındakini denetim altında tutabilmesi beklenemezdi. Aşkın, kadının

artık başkalarıyla rekabet edemeyeceği savaş alanında, tüm servetinin çarçur olması ya da saçılıp savrulması bal gibi mümkündü. Oğlunun, bu trajedinin cehenneminden hem onuru zedelenmiş, hem de eli boş çıkması korkunç olurdu.

Ahmet Bey, bu konuyu düşünüyormuş gibi yapıp, “Haklı olduğunu görüyorum, Oğlum” dedi.

“Onun yaşındaki bir kadm, kolay hedeftir. Servet düşkünü bir adama av olabilir. Ne yapalım dersin? Adamı bulup, bu maceradan vazgeçmesini mi söyleyelim? Gözünü korkutmaya, sindirmeye, gözdağı vermeye kalkışmak ya da tehdide başvurmak, bizim ahlak anlayışımıza ve itibarımıza uymaz. Yalvar yakar olup ikna etmeye çalışmak ise bizi alçaltır. Buna tahammül edemeyiz. Demek oluyor ki, elimizde sadece annen kalıyor. Senin ondan aynlmış olduğunu göz ardı etmiyorum; bunu o hak etti ve hak etmeye devam ediyor. Onunla yeniden ilişki kurman, şartlar gerektirmiyor da olsa, aslında beni rahatsız eder. Ne var ki, mecburiyet kendi kurallarım koyar. Onu ziyaret etmek sana ne kadar zor gelecek olursa olsun, sonuç itibariyle ziyaretine gideceğin insan senin annen. Kim bilir? Belki, ufkuna beklenmedik biçimde giriveren varlığın, aklını başına getirir.”

Yasin, hipnozcunun son telkinini bekleyen biri gibiydi babasının karşısında: sersemlemiş ve suskun. Bakışlarından, adamın üzerindeki derin etkisi ve yaptığı önerinin onu şaşırtmadığı belliydi. Yine de, “Daha iyi bir çözüm yok mu?” diye sordu, kekeleyerek.

Babası kendinden emin bir tavırla ve yalın bir biçimde, “Bence bu, en iyi çözüm” diye cevap verdi.

Yasin, kendi kendine sorar gibi, “Ona nasıl geri dönebilirim ki? Kaçtığım, yaşamımdan silmeye çalıştığım bir geçmişe dönmeye kendimi nasıl zorlayabilirim? Annem filan yok benim... yok” dedi.

Bu sözlere rağmen, adam oğlunu ikna etmiş olduğunu hissetti. Diplomatik bir dille, “Doğru, ama bu kadar uzun bir aradan sonra karşısına çıkman, bence etkili olacaktır. Seni karşısında koskoca bir adam olarak görünce, belki annelik duygulan da depreşecek, kendine çeki düzen verecek ve şerefini tehdit eden şeyler yapmaktan kaçmacakür. Kim bilir” dedi.

Yasin, her ne kadar ümitsiz ve kederli görünse de, derin düşüncelerden sıyrılmaya çalışıp zihnini yatıştırdı. Kendisini bekleyen, muhtemel bir rezaletin düşüncesiyle çok sarsılmıştı. Belki de ona en iğrenç gelen şey buydu. Öte yandan, beklediği mirastan mahrum kalma korkusu da daha az dehşet verici değildi. Başka ne gelebilirdi elinden? Nereden bakarsa baksın, babasınm önerdiği yoldan başka yol yoktu. Çok sarsılmış olsa bile, bu fikrin babasından çıkmış olması, öneriye genç adamın nazannda geçerlilik kazandınyor, onu rahatlatıyordu. “Öyle olsun” dedi içinden. Sonra dönüp, babasma, “Sen nasıl istersen Baba” dedi.

18

QS><3£>

Ayaklan, onu, el Cemaliye Caddesi’ne getirdiğinde o kadar nefessiz kalmıştı ki, öleceğini sandı. On bir yıldır buralara gelmemiş, on bir yıl boyunca hiç özlememişti. Bu mahalleye dair zaman zaman zihninden gelip geçen anılann hepsi, kasvetli siyah bir haleyle çevrili, karabasan kumaşından dokunmuş birer süs eşyası gibiydiler. Gerçek şu ki, evden gitmemiş ama fırsat bulduğunda kaçmıştı. Öfkeli ve mahzun, eve sırtını dönmüş uzak durmuştu. Bölge, aradığı ya da bir başka yere giderken geçtiği, geçmek zorunda kaldığı bir yer değildi zaten.

Mahalle, o büyürken neyse, nasılsa yine aynıydı. Hiçbir şey değişmemişti. Sokak, hâlâ bir el arabasının bile tıkayacağı denli dardı. Karşılıklı evlerin cumbalan, başının üzerinde birbirine değecek kadar yakın duruyordu. Küçük dükkânlar, an kovanındaki petekler gibiydi: yan yana ve sakinleri bir o kadar gürültücü. Sokak, taş döşeli değildi. Yüzeyinde içi çamurla dolu çukurlar vardı. Sokağın iki yanında kaynaşan çocukların çıplak ayaklan tozda izler bırakıyordu. Sonsuz bir yaya trafiği vardı. Haşan Amca’nm çerez dükkânıyla, Süleyman Amca’nm lokantası da aynen hatırladığı gibiydi, değişmemişti. Acı geçmişi ve bugünkü ıstırabı olmasa, içindeki çocuğun gülümsemesi dudaklan-na yansırdı.

Şevk Sarayı diye bilinen çıkmaz sokak göründü. Kalbi, kulaklannı sağır edercesine atıyordu. Sağ köşedeki manavın önünde portakal elma dolu sepetler diziliydi. Dudağını ısırıp, utançla gözlerini yere indirdi. Geçmişi, zamana dayanmış, yaşayan bir sembol olan bu dükkân kadar ağır bir yük

olmasa da, onursuzlukla lekeli, sürekli utanç ve acı yayan bir rezalet çamuruna gömülüydü. Manav, sahibiyle, sepetleriyle, meyveleriyle, bulunduğu yer ve çağrıştırdıklarıyla bir bütün olarak, yüzsüz bir övüncün ve acı bir yenilginin ifadesiydi. Geçmiş, olaylar ve anılardan oluştuğuna göre, doğası gereği solmaya, unutulmaya mahkûmdu. Oysa bu dükkân, solmuş olanın canlanması ve unutulmuşun hatırlanması için somut bir delil sunuyordu adeta. Çıkmaz sokağa doğru attığı her adım, Yasin'i içinde bulunduğu andan birkaç adım daha uzaklaştırıyor ve onu, kendine rağmen, geçmişe yolculuğa davet ediyordu.

Manavdaki çocuğun başını kaldırıp Manav efendiye baktığını ve “Annem bu akşam seni eve davet ediyor” dediğini, neredeyse gözleriyle görüyordu. Çocuğun, elinde bir kesekâğıdı dolusu meyve, eve sevinçle gülerek döndüğünü de gördü. İşte oradaydılar, annesiyle sokakta yürüyorlardı çocuk adamı işaret ettiği zaman. Anne, dikkatleri çekmesin diye çocuğu kolundan tutmuş çekiştiriyordu. Çocuk, adam annesine vahşice saldırdığı için gözyaşı döküyordu. Bugünkü olgunluğuyla her düşündüğünde, bu olay gözlerinin önünde yeniden canlanır ve dehşetin en şiddetli tezahürüne dönüşürdü. Bu dağlayıcı görüntüler peşini bırakmaz oldu. Kaçmaya çalıştı ama birinin pençesinden kurtulacak olsa, diğeri peşini bırakmıyor, içindeki nefret ve öfke volkanı kaynadıkça kaynıyordu.

Perişan ve bedbaht bir halde, hedefe doğru yürümeyi sürdürdü. “O manav köşede olduğu sürece, bu çıkmaz sokağa nasıl girerim? Ya o adam? Her zamanki yerinde mi acaba? O yöne bakmayacağım. Bakmaya zorlayan bu şeytani güç de nereden çıktı? Bakışlarımız karşılaşırsa tanır mı beni? Tanıdığını anlarsam öldürürüm onu! Nereden tanıyacak? Kimse tanımaz... Ne o ne de komşular. On bir yıl! Bir çocuk olarak ayrıldım, bir boğa olarak dönüyorum, iki boynuzlu bir boğa! Bizi sokan zehirli yılanı öldürecek gücümüz yok mu hiç?”

Çıkmaz sokağa aceleyle girdi. Etraftaki insanlann merakla bakıp, “Bu yüzü nerede, ne zaman gördük acaba” dediklerini hayal etti. Dar sokağın inişli çıkışlı yokuşunu, yüzündeki ve başındaki boğucu tozu silkeleye silkeleye tırmandı. Niyetlenmiş olduğu işini kolaylaştırmak için çevreden manen uzaklaşıp incelemeye koyuldu. “Sabırsızlanma! Bu sıkıcı, yorucu yola biraz daha dayan” dedi kendi kendine. “Küçükken bir tahta parçası üzerinde

buradan aşağıya kaymaya bayılırdın.” Buna rağmen, evin duvarını görür görmez yine başladı: “Nereye gidiyorum ben? Anneme! Hayret! İnanılır gibi değil! Ne diyeceğim ona? Nasıl karşılayacak beni? Keşke...”

Sağdaki sokağa dönüp, soldaki ilk kapıya yöneldi. Bu, hiç kuşkusuz eski evdi. Tıpkı çocukken yapüğı gibi ve daha dün ayrılmış gibi, tereddüt etmeksizin geçti karşıdan karşıya. Ne var ki, bu kez alışılmadık bir elemle esti girdi kapıdan. Ağır ağır merdivenleri tırmandı. İçindeki kaygıya rağmen, etrafta gördüklerini çocukluğundan hatırladıklarıyla kıyaslar buldu kendini. Merdiven boşluğu hatırladığından biraz daha dardı. Basamakların birbiriyle bitiştiği kenarlan yer yer eskimiş, dökülmüştü. Gücünü toplamak için durdu, göğsünden derin derin nefes alıp verdi. Sonra, küçümser bir edayla omuz silkip, kapıyı çaldı. Kapıyı, bir dakika kadar sonra, orta yaşlı bir kadm açtı. Gelenin yabancı biri olduğunu görünce hızla kaçıp saklandığı kapının arkasından, nazik bir sesle, ne istediğini sordu.

Hizmetçinin onu tanımasını beklemek mantıksızlık olurdu ama sinirlendi ve kararlılıkla içeri dalıp misafir odasına yöneldi. Kadma, “Hanımına söyle; Yasin geldi, de” dedi, em-redercesine.

“Beni ne zannetti acaba?” Dönüp tekrar baktı. Kadm içeri kaçmıştı; ya Yasin’in ses tonundan korktuğu için ya da... Dudağını ısırarak odaya girdi. Aceleden ve öfkeden, bu odanın misafir odası olduğunu zannetmişti, oysa farklı şartlar altında rehbere ihtiyaç duymaksızın evin her köşesini hatırlayabilir; anılarını tarayarak gezip, gözyaşlan içinde kucakta taşındığı banyoyu, her gece kafes aralıklanndan bir düğün alayı seyrettiği cumbayı bulabilirdi. Odadaki eşyalar geçmiştekilerin aynı mıydı acaba?

Eski eşyalardan aklında kalan tek şey, kapağının aralıklarından renkli yapma gülleri fışkıran, yaldızlı küvetin üzerinde duran uzun aynaydı. Aynanın kenarlarına şamdanlar tutturulmuştu. Odada oturmuş etrafına bakarken şamdan-lann kollarına, kristal hilallerin asılı olduğunu fark etti; eskiden tuhaf bir gizemle parıldayan bu hilallerle sık sık oynardı. Bu kristal hilallerin ne kadar çekici olduğunu, gözleriyle görmese bile hatırlardı. Eşyaların neden farklı olduğuna şaşmamalıydı. Sadece daha yeni oldukları için değil, sık sık evlenen bir kadının evinin dekoru değişime ve yenilenmeye açık olduğu için: tıpkı, annesinin, babasmı bir kömür tüccan, kömür tüccarım da bir başçavuşla değiştirdiği gibi! Gergin ve endişeliydi.

Eski evinin kapışım çalmakla kalmamış, iltihaplı bir yaranın kabuğunu kaldırıp altındaki irinin içine düşmüştü.

Çok beklemesi gerekmedi, hatta belki tahmininden de az bir süre geçmişti ki, hızla yaklaşan ayak seslerini ve kendi kendine konuşan birini duydu. Yüksek sesle konuşuyordu ama ne söylediğini çıkaramadı. Derken, sırtı kapıya dönük olduğu halde kadımn orada olduğunu hissetti. Omzu, hâlâ kapalı olan ikinci kapıya çarpmıştı kadının. Nefes nefeseydi. Seslendiğini duydu:

“Yasin! Oğlum! Gözlerime inanamıyorum... Allahım! Koca adam olmuşsun!”

Yasin’in etli yüzüne kan hücum etti. Huzursuzlukla kadına döndü. Ona nasıl hitap edeceğini ya da buluşmalarının nasıl sonuçlanacağım bilmiyordu ama kadın, kafasında bir plan oluşturmasını engelleyen gergin ancak güçlü bir biçimde sarıldı ona. Koca bedeninde dudaklarının erişebildiği yeri, göğsünü öpmeye, derken ağlamaya başladı. Gözleri yaşla dolduydu. Yüzünü genç adamın göğsüne gömüp, nefesi normale dönünceye kadar, bir süre öylece kaldı. Bütün bu süre boyunca Yasin ne kımıldamış, ne de tek bir söz söylemişti. Bu katılığının acısını derinden hissetti. Kaskatı kesilmişti. Hareketsiz ve uyuşmuş halde, olduğu yerde kalakalmıştı. Önceleri ne hissettiğini anlamasa da, derinden etkilenmiş olduğu açıktı. Karşılamanın sıcaklığına rağmen annesinin kollarına atılmaya ya da onu öpmeye istekli değildi delikanlı. Çocukluğundan itibaren içinde kronik bir hastalık gibi yer etmiş, hüzünlü anılan ayıklamaktan acizdi.

Yasin, geçmişini bugünün sahnesinden temizlemeye kararlı; aklım ve zekâsını denetim altında tutmaya niyetliydi, ama artık ıskartaya çıkmış olan bu geçmiş, kalbine koyu gölgeler halinde yansıyordu: ağza konup defedilen bir sineğin oraya bıraktığı mikroplar gibi! O anda, o dehşet dolu anda, uzun zaman boyunca kalbini bir bulut gibi saran hazin gerçeği hiç görmediği gibi gördü: Annesine karşı artık hiçbir şey hissetmiyordu. Kadın başını kaldırdı, oğluna yüzünü yaklaştırması için yalvarırcasına baktı. Yasin karşı duramayıp eğildi. Kadm onu yanaklarından ve alnından öptü. Sarıldılar, bakışları birbirini buldu. Genç adam kadını alnından öperken, başka hiçbir nedenle değil, kendini bu kadar rahatsız hissediyor olmaktan üzüntü duydu.

Kadın mırıldandı: “Bana ‘Yasin geldi’ dediğinde ‘Yasin mi?’ diye sordum. Bu kim olabilir? Sadece bir Yasin’im var benim, beni ve evimi kendisinden mahrum bırakan tek bir Yasin’im! Ne oldu da bunca zaman sonra davetimi kabul edip geldi? Kulaklarıma inanamadım, deliler gibi koşup geldim. İşte buradasın. Başkası değil, sen... Şükürler olsun Allahım. Giderken bir çocuktun, koskoca bir adam olarak döndün. Seni görmeye hep can attım, oysa sen hayatta olup olmadığımı bile bilmiyordun.”

Kadm, genç adamı kolundan tutup kanepeye doğru çek-ü. Yasin, annesine eşlik ederken, bu coşkun sevgi gösterisinin ne zaman biteceğini: niyetlendiği şeyi yapmak için ne zaman bir yol bulacağını soruyordu kendi kendine. Hayret ve endişeyle kanşık bir merakla, çaktırmadan kadma bakmaya başladı. Değişmemiş gibiydi. Biraz kilo almıştı o kadar. Muhteşem vücut hatlarını hâlâ koruyordu. Açık teni, yuvarlak yüzü ve sürmeyle daha da belirgin hale gelmiş olan siyah gözleri her zamanki kadar güzeldi. Yüzündeki ve boynundaki makyaj Yasin’i rahatsız etti. Öyle görünüyor ki, genç adam, kadınm yalnızken bile süslenme ve bakımlı olma tutkusunu yıllar içinde yitirmiş olacağmı ummuştu.

Bir süre kanepede yan yana oturdular. Kadm, şefkatle oğlunun yüzüne bakıyor, boyunu poşunu hayranlıkla tartarak seyrediyordu. Sesi titreyerek, “Aman Allahım, gözlerime inanamıyorum. Rüyada gibiyim. Bu Yasin! Tüm bir hayat duman oldu uçtu sanki. Seni ne kadar çok çağırdım, ne kadar çok yalvardım. Ne diyebilirim ki? Söyle bana, neden bu kadar katı kalpli davrandın? Yakarışlarımı nasıl duymazlıktan geldin? Nasıl? Burada, gözlerden uzak bir annen olduğunu nasıl unutabildin?”

Kadının son sözleri Yasin’in dikkatini çekmişti. Nasıl olup da hem bir istihza, hem de bir figan vardı bu sözlerde? İçinde bulunduğu duygusal durumun şaşkınlığıyla ağzından kaçmıştı belki. Evet, ona sabah akşam annesini hatırlatacak bir şeyler olmuştu elbet ama nasıl bir şey veya şeylerdi bunlar?

Başmı kaldırıp, kaygılı gözlerle annesine baktı. Bakışları bir an için karşılaştı. Kadm, hemen, “Neden konuşmuyorsun” diye sordu.

Yasin, içindeki kuşkuyu göğüs geçirip atarak, cevap vermekten başka şansı yokmuş gibi, “Seni çok düşündüm ama duyduğum acı dayanılır gibi

değildi” dedi.

Kadının gözlerindeki ışık, Yasin daha sözlerini bitirmeden söndü; bakışları, hazin geçmişin derinliklerinden esip gelen bir hayal kırıklığı ve kayıtsızlık bulutuyla gölgelendi. Genç adamın gözlerinin içine bakamaz olmuştu sanki. Gözlerini indirip, yaslı bir sesle, “Geçmişte kalan üzüntülerin üstesinden gelmiş olduğunu sanmıştım. Allah bilir ya, seni benden ayn tutan on bir yıllık öfkeye değmezdi.”

Yasin, kadının bu sözlerini hayret ve öfkeyle karşıladı. Öylesine menfur bir eleştiriydi ki yarasının üzerine tuz serpişti sanki. Ziyaretinin nedenini hatırlamasa öfkeden patlayabilirdi. Ağzından çıkanlara gerçekten inanıyor muydu kadm? Yaptıkları, onun için gerçekten önemsiz şeyler miydi? Yoksa olup bitenleri, oğlunun bilmediğini mi sanıyordu? Sinirlerine hâkim olmaya çalışarak, cevap verdi; “Öfkelenmekte haksız olduğumu mu söylüyorsun? Olup bitenler öfkemi, hatta ötesini haklı çıkardı ama.”

Kendini, kanepenin arka yastığına bıraktı kadm. Oğluna bakışında sanki bir kınama ve müşfik olmaya davet vardı: “Bir kadının ayrıldıktan sonra tekrar evlenmesinin nesi yanlış?” diye sordu.

Öfke ateşi Yasin’in damarlarını yakıyordu. Ne ki, dışarıdan bakınca görünen, sadece sımsıkı kapalı dudaklardı. Konuştuğu zaman her şeyi ne kadar da basite indirgeyebiliyor; masumiyetinden hâlâ nasıl bu kadar emin olabiliyordu? Bir kadının boşandıktan sonra yeniden evlenmesinin nesi yanlış diye sormuştu. Oysa söz konusu kadm onun annesi ise, bu ayn, apayrı bir hikâyeydi. Ve tabii, hangi evliliğinden bahsediyordu acaba? Bir sürü evlilik ve boşanma ve evlilik ve boşanma ve evlilik ve boşanma geçirmişti. Daha acı, daha vahim bir şey daha vardı: O manav! Onu hatırlıyor muydu acaba? O anıları yüzüne vurmalı mıydı kadının? Artık zannettiği kadar cahil olmadığım açıkça söylemeli miydi? Anılarının yoğunluğu, itidali elden bırakmaya zorladı Yasin’i. Büyük bir nefretle, “Evlilik ve boşanma, evlilik ve boşanma... Bunlar sana da doğru gelmemesi gereken meselelerdi. Hepsi de kalbimi ne kadar acımasızca kıyım kıyım kıydı” dedi.

Kadm, kollarım umutsuz bir teslimiyetle göğsünde kavuşturup dokunaklı, müşfik bir sesle, “Bu sadece talihsizlik başka hiçbir şey değil. Şanssızdım,

işte bu kadar” dedi.

Yasin sözünü kesti. Yüz kasları gerilmiş, boynundaki damarlar şişmişti. Kendi ağzından çıkan sözlerden iğrenir-cesine, “Yaptıklannı haklı çıkarmaya çalışma” dedi. “Bu bana daha da çok acı veriyor. Söküp atamadığımıza göre, iyisi mi üstünü örtüp, saklayalım.”

Kadın gönülsüz bir sükûnete sığındı. Fırtınalı anıların, bu mutlu birleşmeyi ve onda yarattığı umudu yok etmesinden korkuyordu. Tedirginlik içinde oğlunu izlemeye koyuldu: içinde sakladıklarını çekip çıkarmaya, anlamaya çalışıyordu sanki. Yasin’in sessiz kalmasına daha fazla dayanamayıp, sızlandı: “Bana işkence edip durma. Tek çocuğumsun benim.”

Bu sözler Yasin’in üzerinde tuhaf bir etki yarattı; Yasin’in onun oğlu, kadının da Yasin’in annesi olduğu, sanki ilk kez açıklık kazanıyordu. Kadının bu sözleri, öfkesini ve korkularını kusması için ona yeni bir cesaret verdi. Kaç erkek? Yüzündeki tiksinti ve nefret izlerini görmemesi için başım başka yöne çevirdi genç adam. İğrenç görüntülerin zihnindeki yansımalarından kaçmak için gözlerini yumdu. O anda, kadının, “Şu anki mutluluğumun bir hayal değil, gerçek olduğuna inanmama izin ver, kalbini geçmişin bütün acılarından ve kederinden arındırdığına inanmama izin ver” dediğini duydu, tatlı, yalvaran bir sesle.

Annesine, düşüncelerinin ne kadar ciddi olduğunu anlatan uzun, sert bir bakış fırlattı. Hiçbir şey onu niyetinden vazgeçiremez, ertelemesine yol açamazdı. Sözlerinin, ima etmeye çalıştığı şeylerden çok daha önemsiz olduğunu **belirten** bir sesle, “Bu, sana bağlı” dedi. “İsteyecek olursan, ■Buladığın her şeye sahip olabilirsin.”

Kadının bakışlarında merak vardı; korkularının yeniden **baş** gösterdiğini açığa vuran bir merak.

“Oğlumun sevgisini bütün kalbimle arzuluyorum. Ne **kadar** hasret çektim, kavuşmak için ne kadar uğraştım; **hep** acımasız biçimde reddedildim” dedi.

Kadının müşfik sözleri, delikanlının zihnini kurcalayan bir başka düşüncede kaynayıp gitmişti. "Can attığın şey elinin altmda” diye devam etti

konuşmaya. “Haberler doğruysa, benim için ölümcül bir darbe olacak bir şeyi yapmaktan vazgeçebilirsin.”

Kadının gözleri büyüdü, kaşlan saklamadığı bir umutsuzlukla çatıldı: “Ne demeye getiriyorsun?” diye sordu, kayıtsız görünmeye çalışarak.

Kadının bilerek aptal rolü oynadığını düşünüp öfkeyle bağırdı genç adam: “Tekrar evlenmekten vazgeç ve bir daha evlenmeyi aklından bile geçirme diyorum. Artık çocuk değilim. Sabnm, daha fazla hakareti kaldıramayacak.” Başım içten bir kederle öne eğdi kadm. Bir süre uyuyormuş gibi durduktan sonra, yavaşça başım tekrar kaldırdı. Yüzünde ölçülemeyecek kadar derin bir ıstırap vardı. Cılız, güçsüz bir sesle ve sanki kendi kendine konuşur gibi, “Demek bunun için geldin” dedi.

Ağzından çıkanı bir an bile tartmadan, “Evet” dedi Yasin. Bu cevabı vermek yerine tabanca patlatsaydı daha iyiydi çünkü aniden etrafındaki her şey değişti, dönüştü. Oda kasvete boğuldu. Yalnız kaldığında, annesiyle konuşmalarının üzerinden geçecek; verdiği bu cevap dışında, söylediği hiçbir şeyden rahatsızlık duymadığını düşünecek; ne var ki, o cevabı vermek suretiyle doğru mu, yanlış mı yaptığından asla emin olamayacaktı.

Annesi çevresine bakınarak mırıldandı: “Ne kadar isterdim, kulaklarım beni yanıltmış olsun...”

Çok aceleci davrandığını geç idrak etmişti Yasin. Kendine çok kızmış, çok öfkelenmişti ama hiddetim kendinden başka her şeye yöneltti. Hatasını, daha büyük bir hata yapma pahasına gizlemeye çalışırken, hiç düşünmeden, “Yapmak istediklerini, sonuçlarını hiç düşünmeden yapıyorsun. Hiç suçum olmadığı halde, yara alan, kurban giden hep ben oldum. Hayattan ders almış olduğunu umardım. Birinin çıkıp bana tekrar evleneceğini söylemesi, bir düşün bakalım bana nasıl bir sürpriz oldu. Nasıl bir skandal! Ha’bire tekerrür eden, sonu gelmez bir rezalet.”

Kadın öylesine kederliydi ki, oğlunu belirgin bir ilgisizlikle dinliyordu sanki. Hüzünlü bir sesle, “Sen de, ben de kurbanız. Baban ve seni kanatlan altına alan o kadın kulağına fısıldadığı sürece, ikimiz de kurbanız” dedi.

Bu ani vites değişikliği, genç adamı şaşırtmış hatta gülünç gelmişti ama gülmedi. Daha da öfkelendi. “Babamla kansımn konuyla ne ilgisi var? Masum insanları suçlayarak kendi sorumluluklanndan kaçmaya yeltenme” dedi.

Kadın, inleyerek karşı geldi. “Senden daha zalim bir evlat görmedim hiç. On bir yıl sonra bana bunlan söylemeye mi geldin?”

Yasin, kızarak ellerim itiraz edercesine sallayıp “Günahkâr bir anne, olsa olsa zalim bir evlat doğurur” dedi, keskin ve sert bir dille.

“Ben günahkâr değilim... değilim! Ama sen baban kadar gaddar ve taş kalplisin.”

Burnundan soludu genç adam ve terslenerek, “Dönüp dolaşıp babama geldik! İşin içine onu katmadan da konuşulacak şeyler var. Allahtan kork ve yeni bir skandala sebebiyet verme. Bu rezilliği her ne pahasına olursa olsun önleyeceğim” dedi.

Kadının sesi, duyduğu derin hüzünle soğumuştu. “Sana ne bundan?”

Yasin hayretle bağırdı: “Annemin rezilliğinden bana ne, öyle mi?”

Kadın, müstehzi, “Annen olduğumu unutmak hakkın senin” dedi elemle.

“Ne demek bu?”

Kadm, bu soruyu duymazlıktan gelerek sürdürdü konuşmayı. “Bana karşı hiçbir şey hissetmediğine göre, ben ve beni ilgilendiren şeylerin üzerinde durmamak en iyisi.” Yasin bağırdı: “Bugüne kadar olanlardan bir fazlasına tahammülüm yok. Saygınlığıma leke sürmene artık izin vermeyeceğim.”

Kadın acıyla yutkundu, “Allah şahidimdir ki, senin saygınlığına leke sürecek bir şey yok ortada.”

“Eklenmeye kararlı mısın?” diye sordu Yasin, onaylamayan bir sesle.

Kadın bir süre suskun kaldı. Başı hüzünle eğilmiş, ümitsizliğe düşmüştü. Derin derin iç çekti ve fısıldar gibi, “Oldu, bitti artık. Evlilik anlaşması

hazırlandı. Vaz-geçemem.”

Yasin ayağa fırladı. Koca bedeni kasılmış, yüzü solmuştu. Öfkeli bakışlarım kadımn hâlâ eğik duran başına dikip ve kükredi: “Nasıl bir kadmsın sen! Mücrim!”

Tam bir teslimiyet içinde, boğulur gibi mırıldandı kadm. “Allah seni affetsin.”

O anda Yasin’in içinden, kendisinin bilmediğini zannettiği geçmişini, mesela manavla ilgili o uğursuz olayı kadının yüzüne vurmak geldi. Bu korkunç intikamı, kadının kafasına bomba gibi aniden iner, onu paramparça ederdi. Delikanlının bakışlarında ürkütücü bir pırıltı vardı: kasvetle çatılı gür kaşlarının altmda çakan ve tehdit-kâr biçimde yaklaşan büyük bir kötülüğe işaret eden bir pınltı! Bombayı patlatmak üzere ağzını açtı ama dili tutulmuş, çektiği acıların yol açacağı felaketi bilen beyni marifetiyle damağına yapıştırılmıştı sanki. Bu dehşet anı, insana ölümün nefesini tekrar tekrar hissettiren bir yer sarsıntısı gibi çabucak geçti. Genç adam inledi. Öfkesini bastırdı. Hiçbir pişmanlık duymaksızın geriledi. Alnından soğuk terler damlıyordu. Daha sonraları, annesiyle bu tuhaf beraberliğini düşünerek, nasıl davrandığını, geri çekilince nasıl rahatladığını hatırlayacak; kendini nasıl tutabildiğine hayret edecekti. Geri çekilmesinin nedeni, annesine değil, kendine duyduğu merhametti. Bu da onu çok şaşırtmıştı. Kadına neleri açıklamak istediğini biliyor, ne var ki, bu açıklamaları yapmayarak onu değil, kendi şerefini koruyordu.

Ellerini çırpıp, “Mücrim... İnsan şekline bürünmüş rezil! Senden iyi bir şey umarak gelmiş olduğumu her hatırladığımda, aptallığıma güleceğim!” diyerek istim çıkardı ve alaycı bir ses tonuyla sürdürdü: “Bütün olanlardan sonra benden sevgi beklemene şaşarım.”

Kadm, üzüntüyle kendinden geçmiş gibiydi. “İçimden, her şeye rağmen, birlikte, sevgi içinde yaşayabileceğimizi umuyordum. Beklenmedik ziyaretin yüreğimde sıcacık umutlar uyandırmış, sana sahip olduğum en yüce sevgiyi, kusursuz ve lekesiz sunma hayalleri kurdurmuştu bana...” Yasin, bu müşfik sözlerden kaçarmış gibi geriledi. Hiçbir şey kızgınlığını daha fazla körükleyemezdi. Öfke ve ümitsizlikle, bu nefret edilesi yerde

daha fazla kalmanın bir yaran olmayacağını düşündü. Odadan çıkmak üzere dönerken, “Keşke seni öldürebilsem” dedi.

Kadın, bakışlannı yere indirdi ve üzüntüsünü gizlemeden, “Beni acı dolu bu hayattan kurtarmış olursun” dedi.

Genç adamın ıstırabı son raddedeydi. Nefretle dolu son bir bakış fırlattı annesine. Çıkarken, adımlan odanın tabanını sarstı. Sokakta kendine gelmeye başladığında, annesinin gayrimenkullerinden ve diğer servetinden bahsetmeyi unutmuş olduğunu hatırladı. Tek kelime bile etmemişti bu konularda. Ziyaretinin esas amacı buyken, nasıl da unutmuş gitmişti?

19

Emine Hanım, kapıyı açıp başmı içeri soktu ve tüm yumuşaklığıyla, “Bir ihtiyacınız var mı, efendim?” diye sordu.

Fehmi cevap verdi: “Gelsene Anne bir beş dakika...”

Kadm, genç adamın isteğine uymaktan mutlu, girdi odaya. Fehmi, masasının başında, ayaktaydı. Yüzünde ciddi ve düşünceli bir ifade vardı. Annesinin elinden tutarak, onu kapının yanında duran kanepeye götürüp oturttu. Yanma otururken, “Herkes uyudu mu” diye sordu.

Kadm, oğlunun sıradan bir şey için çağırmadığını anladı. Bu ihtimam ve mahremiyet kaygısı başka türlü izah edilemezdi. Hassas ruhu, çocuğun bir derdi olduğunu hemen algılamıştı. “Hatice’yle Ayşe her zamanki saatte yatağa girdiler. Kemal’i daha yeni yatırdım” dedi.

Fehmi, akşam erken saatte kendim çalışma odasına kapadığından beri, bu anı bekliyordu. Önündeki kitaba bir türlü odaklanamamıştı. Ara ara annesiyle kız kardeşlerinin sohbetine kulak kabartmış, hiç susmayacaklarından korkmuştu. Sonra, annesiyle Kemal’in Kuran’ın yetmiş sekiz suresinden, “Ey Muhammedi De ki: ‘Bana cinlerden bir topluluğun Kuran’ı dinleyip şöyle dedikleri vahy’edildi...” diye başlayan bir bölümü ezberlemelerini dinlemişti. Derken, ev sessizliğe bürünmüş, annesi ona iyi geceler demeye gelmiş, kadım içeri çağırmış ve üzerindeki gerginliğini sonunda atabilmişti. Bir güvercin kadar nazik olan annesinden hiç korkmadığı, çekinmediği halde, ona söylemek istediklerini nasıl ifadelendireceğini bilemiyordu. Uzun bir sessizlikten sonra, gözlerini kırpıştırarak, “Anne, benim için çok önemli bir konuda öğüt vermen için çağırdım seni” dedi.

Bunu duyan kadm öylesine kaygılandı ki, yumuşak kalbi hani neredeyse bir korku yumağına dönüştü. “Dinliyorum, oğlum” dedi.

Fehmi, derin bir nefes alarak heyecanını yatıştırdı ve “Ne dersin... yani mümkün mü?” diye başlayıp, bir süre kararsız kaldı. Derken, ses tonu

değişti, endişeli bir duyarlılıkla, “İçimi dökebileceğim kimse yok senden başka” dedi. ‘Tabii, oğlum... bu, gayet tabii bir şey."

Fehmi, annesinin bu sözlerinden cesaret aldı: “Komşumuz Muhammed Rıdvan Bey’in kızı Meryem ile aramda bir nişan hazırlığı yapmaya ne dersin?”

Oğlunun önerisi, Emine Hanım’ı önce çok şaşırtmış; ilk tepkisi, mutluluktan ziyade kaygılı bir gülümseme olmuştu. Oğlunun aklindakini duymayı beklerken içini saran korku dağılınca, kocaman, pırıl pınl bir gülümsemeyle, bundan eşsiz bir mutluluk duyacağını bildirdi. Ne diyeceğini bilemeden bir süre sustuktan sonra da patladı: “Gerçekten istiyor musun? Sana ne düşündüğümü hemen açıklayayım: Düzgün bir kızla nişanlanabilmen için harekete geçtiğim gün, en mutlu günlerimden biri olacaktır.” Genç adam kızardı, “Teşekkür ederim, Anne” dedi. Kadm, müşfik gözlerle oğluna bakıp özlemle, “Ne mutlu bir gün bu!” dedi. “Bunun için ne kadar uğraşmam ve sabırla beklemem gerekti. Böyle bir gün niyaz etmek suretiyle, Allahtan gayretlerimi ve sabnmı ödüllendirmesini istemiş olmam yanlış olmasa gerek. Senin ve ablan Hatice ile kız kardeşin Ayşe için nicelerine inşallah.”

Bu mutlu düşler bir süre meşgul etti kadının zihnini; ta ki bir şey onu dürtünceye kadar. Köpekle karşılaşan bir kedi gibi, başmı endişeyle geri çekti ve halden anlar bir sesle, mınldandı: “Ama... ya baban?”

Fehmi, “Bu nedenle sana soruyorum” dedi gülümseyerek.

Kadm biraz düşünüp, kendi kendine konuşur gibi, “Bu talebe nasıl tepki verir, bilemiyorum” dedi. “Baban tuhaf bir adam, herkesten farklı. Başkalan için sıradan olan şeyler, baban için bir cinayet sanki...”

Fehmi kaşlarını çattı. “Bunda öfkeyi ya da muhalefeti gerektirecek bir şey yok ki” dedi.

“Bence de öyle” diye cevap verdi kadm.

“Ben okulu bitirip iş buluncaya kadar nikâhlanamaya-cağımızı söylemeye gerek yok.”

“Tabii, tabii.”

“O zaman muhalefet niye?”

Kadm, “Makul olmaya niyetlenmediği sürece babana kim karşı çıkabilir” der gibi baktı oğluna. Nereden baksan, adam haklı da, haksız da, adil de, ceberut da olsa, kocasının karşısında kör bir itaatkârlık duruşuydu onunki. Yine de, “İnşallah isteğin kabul olunur” dedi.

Genç adam, şevkle, “Babam da benim yaşımdayken evlenmiş. Hem ben öyle yapayım demiyorum. Evliliğimin hiç kimsenin karşı gelemeyeceği bir biçimde, normal şartlar altında gerçekleşmesi için beklemeyi planlıyorum.”

“Yüce Rabbim isteklerini kabul etsin.”

Bir süre bakışıp, tek bir düşünceye odaklanmış halde, birbirlerini gayet iyi anladıklarını sezerek sessiz oturdular. Birbirlerinin düşüncelerini okumak zor *değildi onlar için.* Derken, Fehmi, ikisinin de zihnini meşgul eden konuyu dile getirerek, “Şimdi düşünmemiz gereken, ona konuyu kimin açacağı” dedi.

Kadın gülümsedi ama duyduğu endişe, bu gülümsemenin ruhunu alıp götürmüştü sanki. Anladı ki, uyanık oğlu, ona, bu görevi sadece kendisinin yerine getirebileceğini hatırlatıyordu. İtiraz etmediyse, başka seçeneği olmadığı içindi. Ne var ki, üstlendiği diğer pek çok görev gibi, kabulü hiç kolay değildi.' Allahtan hayırlı sonuç niyaz edip “Benden başka kim açacak? Allah yardımcımız olsun” dedi oğluna şefkatle.

“Kusura bakma Anne, yapabilecek olsam, ben kendim yapardım”.

“Babanla konuşacağım. Allahın yardımıyla başarılı olacağım. Meryem çok iyi bir ailenin kızı, güzel ve nazik” dedi kadm. Bir süre sustuktan soma, akima yeni gelmiş, konuya açıklık kazandırmak istermiş gibi sordu: “Ama seninle aynı yaşta, hatta biraz daha büyük değil mi?”

Genç adam huzursuz oldu: “Bence bunun hiçbir mahsuru yok.”

Kadm gülümseyerek fakat biraz da kaygıyla, “Hayırlısı. Allah yardımcımız olsun” dedi. Sonra ayağa kalkıp ekledi: “Allaha emanet ol oğlum. Yarın görüşürüz.” Eğilip oğlunu öpüp odadan çıkarak kapıyı arkasından kapadı.

Kemal’i kanepede, başı önündeki deftere eğilmiş halde bulunca şaşırdı Emine. Paylayarak, “Burada ne işin var senin?” diye sordu.

Mahcup mahcup gülümseyen çocuk ayağa kalkıp, “İngilizce defterimi burada unutmuşum, onu almaya geldim” dedi. “Sonra da kelimeleri bir daha gözden geçireyim dedim.”

Kadın, bir kez daha küçük oğluyla birlikte yatak odasına geçti. Yatağa girinceye kadar başından ayrılmadı ama odadan çıktığında çocuk hâlâ uyumamıştı. Zihninde cirit atan düşünceler uykuya dalmasına engeldi Kemal’in. Annesinin en üst kata çıkan ayak seslerini duyunca yataktan atladı. Oda kapısını açıp çıktı ve soluğu ablalarının odasında aldı. Kapıyı ittiği gibi içeri daldı, ardından kapamadan yatağa koşup fısıldadı: "Hatice?” Holdeki lambanın aralık kapıdan süzülen ışığı odanın karanlığını biraz aydınlatmıştı. Genç kız, yatakta hayretle doğruldu. Kemal, heyecandan nefes nefese, hızla yatağa, koynuna girdi. Onu uykusuz bırakan sırrı tek bir dinleyiciye aktarıyor olması yetmezmiş gibi, bir eliyle de öbür yanda yatmakta olan Ayşe’yi sarsıyordu. Ayşe, Kemal’in yatağa geldiğinin farkındaydı. Yorganı açıp merakla ve biraz da terslenerek başım kaldırdı: “Yine neden geldin?”

Kemal, ablasının terslendiğini belli eden sesini umursamadı çünkü sırrını ele veren tek bir kelimenin bile ablalarını çok heyecanlandıracağından emindi. Başkasının duymasından korkarcasma, “İnanılmaz bir sırrım var” dedi.

“Ne sim?” diye sordu Hatice. “Söyle de ne kadar akıllı olduğunu görelim.”

Çocuk kendini daha fazla tutamadı: “Fehmi abim, Meryem’le evlenmek istiyor.”

Bunu duyan Ayşe, yüzünde ve dişlerinde soğuk su etkisi yaratmış gibi, mekanik bir hareketle hızla doğrulup oturdu. Yatakta birbirlerine sokulan üç gölge, odaya süzülen solgun ışıkta bir piramidi andırıyor; gölgesi, açık

duran kapının dibine bir ikizkenar yamuk gibi yansıyordu. Yamuğun kenarlan, kapı açık kaldığı için cereyana maruz kalan lamba fitilinin salmımıyla dalgalanıyor; kızların aralık bıraktıklan camdan giren esinti, gizlice akıp holde fısıldıyordu.

Hatice merak ve ilgiyle sordu: “Nereden biliyorsun?” “İngilizce defterimi almak için odadan çıkmıştım. Çalışma odasının kapısmdan ağabeyimin sesini duyunca, oturma odasında kaldım” dedi Kemal ve duyduklannı anlattı. Kızlar, çocuğun anlattıklarını büyülenmiş gibi sonuna kadar dinlediler. Ayşe, ikna olmak istercesine sordu: “Hatice sen buna inanıyor musun?”

Hatice, soruya soruyla cevap vererek, “Böylesine uzun ve karmaşık bir hikâyeyi uydurmuş olabilir mi sence?” diye sordu kardeşine sesi, sanki şehirlerarası telefon konuşması yapar gibi yüksek ve gergindi.

“Haklısın” dedi Ayşe ve Hatice’nin gerginliğini gidermek için gülerek ekledi: “Sokaktaki çocuğun ölümü ile bu hikâye arasındaki fark büyük.”

Kemal’in, kendisini hedef alan bu imaya itiraz etmesine aldırmadan sordu Hatice: “Sence bu olay nasıl gelişti?” Ayşe güldü. “Fehmi’nin her akşam dama çıkmasının nedeninin sümbül sarmaşıkları olduğundan pek emin değilim dememiş miydim sana?”

“Bacaklarına dolanan bir başka hoş kokulu sarmaşık, desene!”

Ayşe usulca bir şarkı mırıldandı. “Onu sevmem senin kabahatin değil gözlerim...”

Hatice çıkıştı. “Suss... şarkı söyleyecek zaman mı şimdi? Meryem yirmilerinde, Fehmi ise sadece on sekiz. Annem buna nasıl razı olur?”

“Annem mi? O nazik bir güvercin olduğu için hayır demeyi bilmez. Ama dur hele! Meryem’in çok güzel ve iyi bir kız olduğunu teslim etmek lazım. Dahası, mahallede dü-' ğün yapmayan bir biz kaldık.”

Hatice de, Ayşe de, Meryem’i çok severdi ama bu sevgi, Hatice’nin, sevilenin kusurlarım göz ardı etmesi için bir neden değildi. Şartlar ne olursa

olsun, kışkırtılması halinde kusur bulup eleştirmekte sınır tanımazdı. Bu evlilik efsanesi içindeki gizli korkulan ve kıskançlığı deşmiş olacak ki, arkadaşı aleyhine konuşmaktan kaçınmadı. Kalbi, bu kızı

erkek kardeşinin karısı olarak görmeyi reddediyordu. Konuşmasını sürdürdü: “Sen deli misin? Meryem güzel ama Fehmi’nin hak ettiği kadar değil. Eşek! Fehmi fakültede okuyor. Bir gün yargıç olacak. Meryem’i yüksek rütbeli bir yargıcın karısı olarak düşünebiliyor musun? Pek çok bakımdan bizler gibi. Hatta, belki bir husus dışında, bizler kadar da iyi değil. Oysa ne sen, ne de ben, asla bir yargıçla evlenemeyeceğiz.”

Ayşe “Kim demiş bir yargıç, bir polisten daha üstündür diye?” söylendi. Sonra, dönüp ablasına sataştı: “Nedenmiş o?”

Hatice aldırmaksızm devam etti. “Fehmi, Meryem’den yüz kat güzel bir kızla evlenebilir, hem de daha eğitimlisi, daha zenginiyle. Bir beyin, hatta bir paşanın kızıyla evlenebilir. Meryem ile nişanlanmak için acelesi ne? Cahil, sivri dilli bir kız Meryem... o kadar! Sen onu benim kadar iyi tanımazsın.”

Ayşe, Hatice’nin gözünde Meryem’in bir hatalar, kusurlar yumağına dönüşmüş olduğunu anladı. Odanın karanlığında, Hatice’nin Meryem’i sivri dilli olarak tanımlamasına gülmekten kendini alamadı. Malum, bu, Hatice’ye çok daha uygun bir sıfattı. Ablasına karşı gelmekten vazgeçip, “Bunu Allaha havale edelim” dedi.

Hatice ikna olmuştu. “Yukarıda Allaha burada, dünyada babama” dedi.

“Nasrl karşılayacağını yarın öğreniriz.” Sonra Kemal’e dönüp, “Artık usulca yatağına dönme zamanı” dedi.

Kemal yatak odasına dönerken, “Bir Yasin kaldı. Ona da yann söylerim” diyordu kendi kendine.

20

Hatice ile Ayşe, en üst kattaki ebeveyn odasının kapak kapısı önünde karşılıklı bağdaş kurmuş, nefes almaktan korkarak merakla içeride

konuşulanları duymaya çalışıyorlardı. İkindi namazından hemen önceydi. Babalan öğle uykusundan uyanmış, namazım kılmış ve her zamanki gibi, ezanı beklerken kahve içmeye başlamıştı. Namazdan sonra dükkâna dönecekti. Kızlar, annelerinin, Kemal’in sözünü ettiği konuyu babalarına açmasını bekliyorlardı; bunu yapmak için en uygun zamandı. Babalan, yüksek sesle evle ilgili sıradan konulardan söz ediyordu. Kızlar, dikkatle ve endişeyle onu dinlerken, soran gözlerle bakışmışlardı ki, annelerinin olağanüstü nazik ve itaatkâr sesi, “İzin verirseniz efendim, Fehmi’nin dikkatinize sunmamı istediği bir konudan bahsetmek istiyorum” dedi.

Bunu duyan Ayşe, “işte geliyor” der gibi çenesiyle odayı işaret etti. Bu arada, Hatice dudağını ısınp babasmın karşısında sakıncalı kelimeleri telaffuz edebilmek için annesinin ne hale gelmiş olabileceğini düşünerek, ona acıdı.

Derken, babalarının, “Ne istiyor?” diye soran sesini duydular.

Uzun bir sessizlik oldu ya da kapıdan dinleyenlere öyle geldi. Kadm, nazikçe “Efendim, Fehmi çok iyi bir delikanlı. Allah nazardan saklasın, ciddiyeti, okuldaki başansı ve kibarlığı sizin de takdirinize mazhar oluyor. Belki de babası nezdindeki bu konumundan aldığı cesaretle ricasını benim size iletmemi istedi” dedi.

Babalarının ses tonu, annelerinin bu ifadesinden şimdilik mutlu olduğunu söylüyordu kızlara: “Ne istiyormuş? Söyle.” Kızlar kulaklarını kapıya dayadılar. Annelerinin cılız bir sesle, “Efendim, seçkin komşumuz Muhammed Rıdvan’ı biliyorsunuz” dediğini duydular.

‘Tabii.”

“Sizin gibi iyi bir adam efendim. İyi bir aile ve olağanüstü iyi bir komşu.”

“Evet.”

Kısa bir tereddüt geçirerek devam etti kadm: “Fehmi soruyor, efendim... acaba izin verir misiniz... seçkin komşumuzun kızı Meryem ile nişanlanmasına, ki evleninceye kadar gözetiminde olsun.”

Babalarının sesi yükseldi. Pek onaylamadığı belliydi. Sert ve kızgın bir ses tonuyla, “Nişanlanmak mı? Sen ne diyorsun kadın? O hâlâ bir çocuk. Hayırlısı neyse o olur. Tekrar et bakayım söylediklerini” dedi.

Hatice, annesinin korkuyla geri çekildiğini hayal etti. “Sadece sordu. Sadece bir soruydu efendim, kararı tümüyle size bırakan bir soru” dedi kadının titreyen sesi.

Babalan, öfkeyle patladı: “Bu yersiz pohpohlama da ne? Ben alışık değilim böyle şeylere, o da alışmasın. Bir okul çocuğunu böylesi abes bir soruyu sorabilecek kadar bozan, baştan çıkaran ne? Ama senin gibi bir anne çocuklarım pekâlâ mahvedebilir. Gerektiği gibi bir anne olabilseydin, seninle böylesi küstah bir konuşma yapmaya cesaret bile edemezdi.” Kızlan korku sarmıştı ama Hatice için bir rahatlama da söz konusuydu. Derken, annelerinin titrek bir sesle, bir hizmetçi edasıyla konuştuğunu duydular: “Öfkelenerek canınızı sıkmayın efendim. Hiçbir şey öfkenize değmez. Emin olunuz ki ne ben, ne de ricasını bana masumane aktaran oğlunuz saygıda kusur etmek isteriz. Oğlunuz, bana en halis niyetlerle açıldı. Ben de konuyu sizin dikkatinize sunmayı uygun buldum. Oğlunuz karannıza uyacaktır, tıpkı diğer emirlerinize harfiyen uyduğu gibi.”

“İstese de, istemese de bana riayet edecek. Ama sana zayıf bir anne olduğunu söylemek isterim. Senden iyi bir şey beklemek yanlış olur.”

“Emrettiğiniz gibi davranmalarına dikkat ediyorum efendim.”

“Söyle bakalım: Nedir onu böyle bir istekte bulunmaya yönelten?”

Kızlar dikkat kesilmiş, merakla dinliyorlardı. Babalarının bu beklenmedik sorusuna çok şaşırmışlardı. Annelerinin cevabını duymadılar, ihtimaldir ki aklı kanşmış halde korkulu gözlerini kırpıştırarak oturuyordu. Halinden anlıyorlardı.

“Neyin var be aptal? Söyle, kızı mı görmüş?”

“Tabii ki hayır efendim. Oğlum başını kaldırıp hiçbir komşuya ya da bir başka kıza bakmıyor.”

“Görmediği bir kızla neden nişanlanmak istesin? Mahallemizin saygıdeğer kadınlarını gözetleyen oğullarımız olduğunu bilmiyordum.”

“Allah korusun efendim. Allah bizi korusun. Oğlum yolda yürürken sağa sola bakmaz. Evdeyken, odasından bile çok ender olarak çıkar... o da sadece gerektiğinde.”

“O zaman neden o kızı istiyor?”

“Belki, efendim, kız kardeşlerinin hakkında konuştuklarını duymuştur...”

Kızlar ürperdi. Şaşkınlıktan ağızlan açık kalmıştı.

“Kız kardeşleri ne zamandan beri çöpçatanlık yapıyor? Maşallah! îşi gücü bırakıp evde oturarak yoldan çıkmalarını ben mi önleyeceğim, ben mi bekçilik yapacağım bunlara?” Anneleri ağlamaklı bir sesle, “Eviniz herkesinkinden daha saygın bir ev efendim. Allah aşkına, efendim, bu kadar öfkelenmiş olmasaydınız konu çoktan kapanmıştı” dedi.

Baba, tehditkâr bir sesle bağırdı: “Edebini takınmasını söyle ona. Utanmayı da, yerini de bilsin. Yapacağı en iyi şey, derslerine odaklanmak.”

Kızlar içeride bir hareketlenme duydular. Usulca kalkıp, parmaklannın ucuna basarak aynldılar kapının önünden.

Emine Hanım, ağzından adamda öfke uyandıracak bir şey daha kaçınverir korkusuyla, uyguladığı politika icabı odadan çıkmanın iyi olacağını düşündü. Kocası çağırmadan dönmeyecekü. Tecrübeyle öğrenmişti ki, kocası öfkeliyken orada kalacak ve onu yumuşatacak sözler sarf edecek olsa, adam daha da kızıyordu.

Ahmet Bey yalnız kalmıştı. Öfkesinin görülebilir işaretleri azaldı - gözlerindeki bakış, beü benzi, sözleri ve el hare-

ketleri farklılaştı- ama içindeki öfke cezvenin dibine çöken kahve tortusu gibi çökmüş, orada duruyordu.

Evde, sadece evin nasıl yönetilmesi gerektiğine ilişkin konularla ilgili olarak değil, çok daha önemsiz nedenlerle öfkeye kapılabilirdi. Evdeyken

kontrol altında tutmadığı bu ani öfke patlamaları, evin dışında frenleniyor ve medeniyet icabı en mükemmel şekilde kullanıma sokuluyordu. Öyle anlaşılıyor ki, dışanda, başkalarının önünde sergilemeye çalıştığı özdenetim, hoşgörü, nezaket, zarafet ve saygı, başkalarının ona olan sevgi ve saygısına merakı, onu yoruyor; bu amaçla gösterdiği çabanın oluşturduğu baskı, evdeki öfke patlamalany-la çıkış yolu buluyordu. Sık sık ve nedensiz öfkelendiğinin farkında olduğu halde, bundan pişmanlık duymazdı. Önemsiz şeylere öfkelenmenin, öfkelenmeyi haklı kılacak daha ciddi sorunlan önlediğine inanırdı.

Aslında, o gün öğleden sonra, Fehmi hakkında dinlediklerine öfkelenmiş olmasını önemli bir hata olarak görmeye başlamıştı. Öfkesinin, evin ferdi, genç bir çocuğun ruh halini altüst etmemesi gerektiğinin, bunun yersiz bir sertlik olduğunun farkındaydı. Katıksız bir safiyet ve lekesiz bir masumiyet içinde kalmasına özen gösterdiği evinin içine kimi duyguların sızmış olduğunu hayal bile edemezdi. İkindi namazım kılma saati gelmişti: mükemmel bir ruhsal egzersiz. Namazdan, sakinleşmiş bir yürek ve zihinle kalktı. Seccadenin üzerinde oturup ellerini kaldırdı ve kendisini, çocuklarım, servetini koruyup kollaması için yakardı Allaha... özellikle de, çocuklarının sağduyusundan, dürüstlüğünden, güvenilirlik ve başarılarından gurur duyabileceği nedenler vermesi için dua etti.

Evden ayrıldığında, çatık kaşları evdekileri ürkütmenin ötesinde bir amaca hizmet etmez olmuştu. Dükkânda, arka-daşlannın bazılarına olaydan bir felaket olarak değil, bir eşek şakası gibi söz etti. Bir felaket olarak değil çünkü insanlann canım sıkmak istemezdi. Arkadaşlan, hepsinin hoşuna giden türden şakalarla kanşık çeşitli mütalaalarda bulundular. Kısa bir süre sonra Ahmet de onlara katılmıştı. Dağılırken, herkes gülmekten katılıyordu. Olay, evdeki ciddiyetim kaybetmişti dükkânda. Adam, burada gülüp geçebiliyor, hatta oğlunun halinden bile anlayabiliyordu. Sonunda, mutluluk içinde ve gülümseyerek, “Bir oğlanın babasına benzemesinin ne sakıncası var” demeye başlamıştı, içinden.

Kemal, evden fırlayıp çıktığında, caddeler, sokaklar, minareler ve kubbeler akşam karanlığına gömülmeye başlamıştı. Bu saatte sokakta olmaktan duyduğu mutluluk ki, buna ender olarak izin verilirdi, ağabeyi Fehmi’nin ona emanet ettiği bir mesajı iletecek olmasından duyduğu gururla

eşdeğerdi. Fehmi’nin, bu görev için başka birini değil de kendisini seçmiş olduğunun farkındaydı. Durumun gizlilik, dikkat ve ihtiyat gerektiriyor olması, hem mesaja, hem de Kemal’e özel bir önem kazandırıyordu. Kalbi, bunun heyecanı ve gururuyla dans ediyordu sanki. Fehmi’yi neyin böylesine sarsmış, üzüntülü ve tedirgin hale getirmiş olduğunu merak etti. Ağabeyinin tanıyamadığı bir insan haline gelmiş olmasına hayret ediyordu.

Fehmi özdenetimiyle bilinirdi. Babası en önemsiz, en küçük şeye öfkelenir, bir volkan gibi patlardı. Yasin, yumuşak yumuşak konuşurdu ama her an patlayabilirdi. Hatice ile Ayşe bile zaman zaman mantıksız davranabilirlerdi. Aralarında yalnız Fehmi, örnek bir özdenetim sergilerdi. Sevinci bir gülümseme, kızgınlığı çatık bir çift kaştı... o kadar. Kişiliğinin bu engin dinginliği, duygularının samimiyetini ya da azminin coşkusunu asla etkilemezdi.

Kemal, ağabeyini hiç böyle görmemişti. Çalışma odasında yalnız konuşurlarken, bakışları dalgın, içi sıkıntılıydı. Sesi titriyordu. Onun bu halini hiç unutamayacaktı. Fehmi, hayatında ilk kez, onunla yalvarırcasına konuşmuş;

ağabeyinin bu hali, mesajı ezberleyip ağabeyine bir daha, bir daha tekrarlayan çocuğu çok şaşırmıştı.

Mesajın akışından, durumun, duyduktan sonra ablalarına aktardığı ve tartışmaya yol açan o tuhaf konuşmayla yakından ilgili olduğunu anladı Kemal. Meryem ile ilgiliydi. .. sık sık birbirlerine sataştıkları o kızla! Onu sevdiği zamanlar da vardı, sevmediği zamanlar da; ama ağabeyi ile bu kız arasında, ağabeyinin huzurunu ve mutluluğunu bozacak kadar önemli ne geçmiş olabilirdi ki? Gizemli bir durumdu bu; ruhların ve hayaletlerin varlığını kuşatan, onda merakla korku uyandıran sır gibi gizemli. Kaygıyla ve fakat hevesle bu sırrı çözmeye karar verdi.

Kemal’in duyduğu endişe, mesajı ağabeyinden öğrendiği şekilde ve tek bir heceyi unutmadan içinden tekrarlamasına mani değildi. Rıdvan ailesinin evinin önünden geçerken bile tekrarlamaya devam ediyordu. Evin köşesini dönüp, ana kapının olduğu dar sokağa saptı.

Bu evi gayet iyi bilirdi çünkü tekerlekleri olmayan bir el arabasının köşeye atılı durduğu küçük avlusuna, kimseye görünmeden pek çok kez girip çıkmıştı. Ne zaman canı çekse, koşup arabaya biner; tekerlekleri olduğunu hayal ederek istediği yere giderdi. Küçük bir çocuk olduğu halde, bu aileyi eski dostlan olarak görürdü. Evin hanımının ve kızının gördükleri zaman kafasını okşadığı bu davetsiz misafir, evin tüm odalanna girip çıkar; kendi evi kadar iyi tanırdı. Bu ev, Sultan Hamamı'na bakan penceresinin dibinde bir dikiş makinesi olan oturma odası ile onu çevreleyen üç odaya sahipken; kendi evleri, her akşam kahve saatinde bir araya geldikleri büyük bir oturma odası ve çevresindeki başka büyük odalardan oluşurdu.

Meryem'in odasının kapalı cumbasının üstündeki güvercin yuvası ve başka bazı şeyler dolayısıyla Meryemler'in evi Kemal'in üzerinde kalıcı bir etki yaratmıştı. Cumbayı duvara bağlayan tahta ızgaradan sarkan kuş yuvasının ucu, üzerine saman ve tüyler yapıştınlmış yanm daire şeklinde bir paspas gibi dururdu. Nasıl oturduğuna bağlı olarak, anne kuşun bazen kuyruğu, bazen de gagası görünürdü. Yuvaya baktıkça, içinde iki ayn arzu çarpışırdı hep. Biri, içgüdüsel olarak dağıtıp, yuvadaki yavru kuşlan alıvermekti. Diğeri ise, annesinden edindiği bir alışkanlıkla, güvercini ve ailesinin yaşamını araştırıcı gözlerle ve sevgiyle izlemekti.

Bir de tablo vardı: Meryem'in odasında asılı duran, popüler edebiyatın frapan karakterlerinden biri olan Sefire Azize'nin tablosu. Parlak renkli bu baskıda, resmin kahramanının yüzü parlıyordu. Yüz hatları çok güzeldi. Aziz'in Matusyan'ın dükkânındaki afişten her akşam Kemal'e bakan kadından çok daha güzeldi. Azize'yi uzun uzun seyreder, kadm merakım çekerdi. Meryem, kadının hikâyesini ona bilebildiği kadarıyla anlatır: hatta bazen bilmediği şeyler bile ağzından kaçıverirdi. Bu, oğlanı büyütenmişçesine etkilerdi.

Dolayısıyla, evi yadırgamıyordu çocuk. Kimse fark etmeden oturma odasına kadar geldi. İçeri göz attı. Muham-med Rıdvan, her zamanki gibi uzanmış yatıyordu. Yaşlı adamın uzun süredir hasta olduğunu biliyorlardı. "Felç oldu" sözlerini çok duymuş ve sonunda ne anlama geldiğini annesine sormuştu. Kadın korkup, bu sözcüğün ima ettiği kötülükten korunmak için Allaha sığınınca, çocuk da sinmişti. O günden itibaren, Muhammed Rıdvan, Kemal'de korkuyla karışık bir merak ve acıma duygusu uyandırır olmuştu.

Bir sonraki odanın önünden geçerken, Meryem’in annesini gördü. Kadın, aynanın önünde durmuş, elindeki hamura benzer şeyi yanaklarına ve boynuna sürerek yapıştırıyor, sonra seri hareketlerle çekip çıkarıyor, sonra da çekip çıkardığı yerleri parmaklarıyla yoklayarak kılların çıkıp çıkmadığını, cildinin yumuşak olup olmadığını kontrol ediyordu. Kırk yaşın üstünde oldu halde, o da kızı gibi olağanüstü güzeldi. Şakalaşmayı, gülmeyi severdi. Kemal’i ne zaman görse, onu neşeyle karşılar, öper ve sanki sabn tükenmiş gibi, “Seninle evlenebilmem için ne zaman büyüyeceksin” diye sorardı. Oğlan utanır, aklı karışır ama şakalarından hoşlanır, daha da sürsün isterdi.

Kadının, zaman zaman aynanın önünde uyguladığı bu işlemin ne olduğunu merak etmiş; bir keresinde annesine sormuş ama annesi onu paylayarak, kendisini ilgilendirmeyen konularda soru sorduğu için kınamıştı. Bu, annesinin uygulayabildiği en sert disiplindi. Oysa Meryem’in annesi çok daha nazik ve hoşgörülü davranmıştı. Bir defasında, Kemal’in kendisini hayretle seyrettiğini görünce onu aynanın önüne çektiği bir iskemlenin üstüne çıkarmış; oğ-lanın'hamur olduğunu zannettiği şeyi parmaklarına yapıştırarak yüzünü uzatıp, “Hadi başla bakalım ve bana ne kadar becerikli olduğunu göster” demişti.

Çocuk, kadından gördüğünü taklide başlamış ve kadın, becerebilmiş olmasından çok mutlu olmuştu. Kemal bununla yetinmeyip, “Neden yapıyorsun bunu?” diye de sormuştu kadına.

Kadın kahkahayla gülüp “On yıl daha beklersen kendin öğrenirsin” demişti. “Ama beklemene gerek yok. Yumuşacık bir cilt, sert bir ciltten daha iyi değil mi? İşte hepsi bu!”

Kemal, orada olduğunun farkına varmasın diye kadınm odasımn önünden usulca geçti. Getirdiği mesajın önemi ve gizliliği, Meryem’den başka kimseyle karşılaşmamasını gerektiriyordu. Meryem sonuncu odadaydı. Yatağın üzerinde bağdaş kurmuş, kavun çekirdeği yiyordu. Önünde bir kâse dolusu çekirdek vardı. Çocuğu görünce şaşınp, “Kemal” dedi ve tam bu saatte neden geldiğini soracakken, çocuğu korkutmamak veya canım sıkmamak için vazgeçti. “Bizi şereflendirdin” diye devam etti. “Gel, otur yanıma.”

Kemal genç kızla tokalaştı. Çizmelerinin düğmelerini çözdü, ayağından çıkanp yatağa atladı; üzerinde bileklerine kadar inen çizgili bir gömlek, başında kırmızı çizgilerle süslü bir takke vardı. Meryem, müşfik bir bakışla gülümseyip avucuna çekirdek koydu.

“Çıtlat bunlan serçecik ve inci dişlerini oynat... Seni gıdıklarken bileğimi nasıl ısırdığını hatırlıyor musun? İşte böyle...” deyip elini oğlanın kolunun altına doğru uzattı. Oğlan kendini yatağın diğer tarafma attı, korunmak için kollannı göğsünde kavuşturdu.

Genç kız, sanki onu gıdıklamışmış gibi, ürkek bir kahkaha attı çocuk ve bağırdı:

“Merhamet... merhamet et Meryem Hanım!”

Genç kız çocuğu rahat bıraktı ama korkmuş olduğuna şaşırdığını söylemeden edemedi ve “Gıdıklanmaktan hoşlanmıyor musun? Bak, ben hiç gıdıklanmıyorum!” diyerek, kendini gıdıklamaya başladı. Bir yandan da küçümseyen bir ifadeyle çocuğa bakıyordu.

Kemal, meydan okumadan edemedi: “Dur, ben seni gıdıklayayım da gör” dedi.

Genç kız ellerini başımn üzerine kaldırdı. Çocuk, kızın koltuk altlarına saldırarak, elinden geldiğince nazik ve hızlı bir şekilde gıdıklamaya başladı. Gözlerini genç kızın güzel, siyah gözlerine dikmiş, gıdıklanıp gıdıklanmadığına dair bir işaret arıyordu. Sonunda, hayal kırıklığı içinde ve mahcup, pes etti.

Kız, bu yenilgiyi nazik bir alayla karşıladı: “Gördün mü seni dayanıksız küçük adam... bir erkek olduğunu iddia etme sakın!” Derken, aniden ve çok önemli bir şey hatırlamış gibi, “Bu bir felaket! Beni öpmeyi unuttun... Sana kaç kere söylemedim mi, karşılaştığımızda birbirimizi öperek selâmlaşacağız diye?!” Yüzünü Kemal’e yaklaştırdı. Çocuk dudaklarını genç kızın yanağına değdirip öptü. Sonra gördü ki, ağzındaki kavun çekirdeklerinin kabuklan kızın yanağına yapışmış! Utanıp eliyle hemen süpürdü. Meryem, sağ eliyle oğlanın çenesini alttan kavrayıp, dudaklarını

öptü, öptü; sonra, hayretle sordu, “Günün bu saatinde evden nasıl kaçabildin bakalım? Belki de annen her yerde seni anyordur.”

“Haa!” Konuşarak, oynayarak öylesine eğlenmişü ki, mesaj getirmiş olduğunu neredeyse unutuyordu. Genç **kızın** sözleri ona görevim hatırlatmıştı. Meıyem’e farklı bir gözle baktı. Kızın içine girip, ağabeyini sarsan gizli gücün ne olduğunu öğrenmek isteyen bakışlardı bunlar. Ne var ki, bu meraklı bakışları, mutsuz bir haber getirdiğini hatırlayınca dağıldı gitti. Umutsuzca, “Beni Fehmi gönderdi” dedi.

Genç kızın bakışlan farklılaştı, bir ciddiyet kazandı. Çocuğun yüzünü bir ipucu ararcasına dikkatle süzdü. Kemal, havada, sanki bir sınıftan diğerine geçmiş gibi bir değişiklik algıladı. Derken, genç kızm yumuşacık sesini duydu: “Neden?”

Getirdiği haberin ciddiyetini sezmekle birlikte, anlamadığım gösteren bir açık sözlülükle cevap verdi Kemal: “Bana dedi ki, ‘Selamlanmı söyle ve de ki, Fehmi onunla nişanlanmak için babasından izin istedi. Babası, Fehmi hâlâ öğrenci olduğu için böyle bir nişanın ilan edilemeyeceğini söyleyip karşı çıktı. Okuldan mezun oluncaya kadar beklemesini söyledi.”

Genç kız, gözlerini merakla çocuğa dikıjıişti. Kemal susunca, tek söz etmeden bakışlarını İndirdi. Birliktelikleri, Kemal’in küçük kalbinin zor dayandığı umutsuz bir suskunluğa dönüşmüştü. Bu umutsuz suskunluğu ne olursa olsun defetmek arzusuyla, kendiliğinden ekledi: “Seni temin ediyor ki, bu karşı çıkma, kendisine rağmen oldu ve Fehmi, isteğine kavuşabilmek için okulu bir an önce bitirecek.”

Söylediklerinin, genç kızı suskunluğun kıskacından çıkaramadığını görünce, biraz önceki gibi mutlu ve şakacı olması için bir şeyler yapmak istedi. Baştan çıkarıcı bir ses tonuyla, “Fehmi ile annemin senden bahsederken ne söylediklerini anlatayım mı?” diye sordu.

Kız, doğal bir sesle, ilgiyle ilgisizlik arasında, “Eee, ne söylediler?” diye sordu.

Bu kısmi zafer sevindirdi Kemal’i, duyduklarının hepsini baştan sona anlattı. Genç kız iç geçirmiş gibi geldi Kemal’e. “Baban‘sert ve ürkütücü

bir adam. Bunu herkes biliyor” dedi öfkeyle.

Kemal, hiç düşünmeden, “Evet, babam öyledir” dedi.

Korkarak, ihtiyatla başım kaldırıp kıza baktığında, kız düşünceye dalmıştı. Ağabeyinin talimatını hatırlayıp “Fehmi’ye ne diyeyim?" diye sordu.

Genç kız hafifçe gülüp, omuzlarını silkerek konuşmak üzereyken sustu. Birkaç dakika sonra, gözlerinde muzır bir ifadeyle, “Ona de ki, bu uzun süre içinde uygun bir talip çıkarsa ne yapacağı belli olmazmış, de”.

Kemal, bu uzun mesajı anlamaktan ziyade, ezberlemekle meşguldü. Görevinin son bulmuş olduğunu hemen anladı. Kalan çekirdekleri gömleğinin cebine yerleştirdi, genç kızla tokalaştı, yataktan kayarak çıkıp, evden hızla aynldı.

22

Ayşe ne zaman aynaya baksa, gördüğünden çok mutlu olurdu. Şanlı ailesinden kimin, hatta tüm mahallede kimin onunki gibi altın bukleleri ve mavi gözleri vardı acaba? Yasin, onunla açıktan açığa flört ediyordu. Fehmi ise, onunla ne zaman konuşacak olsa, hayran bakışlarım esirgemezdi. Kemal bile, testinin ağzına önce onun dudakları değmeden su içmezdi. Annesi de onu şımartır, çok zayıf ve narin olduğu için kaygılandığını gizlemese de, Ay gibi güzel olduğunu söylerdi. Zaten bu nedenle Hanafi Kadın’a, kızını şişmanlatacak bir iksir hazırlatmıştı. Ne kadar güzel olduğunun, belki de herkesten çok kendi farkındaydı Ayşe. Görünüşünün her ayrıntısına gösterdiği ihtimam, bunu açıkça ortaya koyuyordu.

Hatice, kız kardeşinin bu güzellik merakına sataşmadan edemez; bu yönüyle alay etmeden, eleştirmeden duramazdı. Genç kız kendini ihmal edecek olsa, bundan mutlu olacağından değil çünkü o da temiz ve tertipli olma hususunda annesi gibi titizdi. Onu rahatsız eden, güzelliğini hayatta bir saat bile ihmal edemezmiş gibi Ayşe’nin daha uyanır uyanmaz ev işlerini bitirmeden giyinip taran-masıydı.

Ayşe’nin yataktan kalkar kalkmaz kendisine çeki düzen vermesi, sadece güzelliğe merakından değildi. Evin erkekleri evden çıkınca, oturma odasını

düzene sokmak ve Saray Ge~ zisi’ne bakan kepenkleri azıcık kaldırmak için hazır olmak istiyordu. Bunu yaptıktan sonra pencerenin önünde durup, meraklı, endişeli gözlerle caddeye bakmaya başlardı.

O sabah da pencerenin önünde durmuş, Sultan Ha-mam’dan, içinde sarnıcı barındıran tarihi binaya kadar, gözleriyle tüm çevreyi taramaya başlamıştı. Onu beklerken, genç kalbi küt küt atıyordu. Derken, uzaktan göründü. El Hurunfuş’dan gelip, köşeyi döndü ve omuzlarında ikişer yıldız parlayan üniforması içinde yol boyunca kasıla kasıla yürüdü. Eve yaklaşınca, başmı değil ama gözlerini yukarı kaldırdı. İyice yaklaştığında, yüzünde belli belirsiz bir gülümseme ışıldadı; yeni Ay gibi; gözle değil, kalple görülebilen bir gülümseme. Sonra cumbanın altında kayboldu.

Kız, delikanlıyı cumbanın Bakırcılar Caddesi’ne bakan diğer penceresinden de izleyebilmek için dönmüştü ki, Hatice üe yüz yüze geldi. Hatice, iki pencere arasındaki sedire çıkmış, Ayşe’nin başının üstünden caddeye bakıyordu. Ayşe inledi. Korkudan gözleri büyüdü. Olduğu yerde çakıldı kaldı. Nasıl, ne zaman gelmişti ablası? O farkına varmadan sedire nasıl çıkmıştı? Ne görmüştü? Ne zaman, nasıl ve ne?

Hatice’nin kardeşine diktiği gözleri yavaş yavaş kısıldı. Suskunluğunu, Ayşe’ye eziyet çektirmek için uzatıyordu sanki.

Ayşe, biraz kendine geldi. Bakışlarım indirmeye çalışıp soğukkanlılığını nafile muhafaza ederek döndü; “Hanım... beni korkuttun” dedi, kekeleyerek.

Hatice aldırmadı. Olduğu yerden, sedirden kımıldamadı. Gözü, kafesin aralığından baktığı caddedeydi. Sonra, alaycı bir sesle mırıldandı: “Korkuttum mu? Ben öcü müyüm Allah aşkına!?”

Hatice’nin bakışlarından kaçmak için geri çekilip, öfkeyle dişlerini gıcırdattı Ayşe. Sonra sakin bir sesle, “Geldiğini duymadım. Birdenbire arkamda görünce... Niye öyle sinsi sinsi yaklaşıyorsun?”

Hatice sedirden atlayıp, kanepeye oturup son derece rahat ve küçümseyici bir tavırla,

“Özür dilerim kardeşim” dedi. “Bir dahaki sefere boynuma itfaiye arabası gibi bir çan bağlarım ki geldiğimi anlayıp, korkmayasın.”

Ayşe, korkusu geçmediği açık, “Çan takmaya gerek yok. Allahın buyurduğu gibi doğru dürüst gelsen yeter.”

Hatice, Ayşe’ye her şeyin farkında olduğunu anlatan bir bakış fırlatıp, aynı alaycı tavrı sürdürdü: “Allah biliyor ya, doğru dürüst yürüyerek geldim. Açıkça görünen o ki, pencerenin, yani şu aralığın arkasında durup gördüğüne o kadar takılıp kalmışsın ki, etrafında olup bitenin farkında bile değilsin. Allahın buyurduğu gibi davranmayan sensin.” Ayşe burnundan soluyup, mırıldandı: “Hiç değişmeyeceksin!”

Hatice bir süre sustu. Bakışlarını avının üzerinden çekip, zor bir meseleyi düşünüyormuş gibi kaşlarım kaldırdı. Sonra, meseleyi çözmüş ve memnun olmuş gibi davranarak, kardeşine hiç bakmadan, kendi kendine konuşurcasına, “Demek bu kadar sık şarkı söylemesinin nedeni buymuş: ‘Sen, oradaki **kırmızı** sırmalı; sen, beni tutsak eden; utancıma merhamet eyle.’ Şüphelendiğimden değil bi’tanem, sana keyif veren, masum bir şarkı olduğunu düşünmüştüm” dedi.

Ayşe’nin kalbi deliler gibi atıyordu. En korktuğu şey başına gelmişti. Sahte umutların hayaletlerine tutunmanın artık kimseye bir faydası yoktu. Varlığının temellerini sarsan bir huzursuzluk, bir rahatsızlık içindeydi. Gözyaşlarına boğuldu. Yine de, umutsuzluğu, kendini savunmak için her türlü riski göze almaya zorladı. “Neler saçmalıyorsun sen?” diye bağırırken sesi öylesine titredi ki, ağzından çıkan sözler anlaşılmaz oldu.

Hatice, onu duymamış gibi davrandı. Kendi kendine konuşmaya devam etti: “Demek bu nedenle sabahın köründe giyinip taranıyormuş! Hep kendime sormuşumdur, bir kız neden evi süpürmeden, toz almadan süslenir diye. Ne süpürmesi? Ne toz alması? Ah Hatice, zavallı şey, aptal doğdun, aptal öleceksin. Temizliği de, toz almayı da sen yapacaksın. Ne işler bitmeden önce, ne de bittikten sonra, nasıl göründüğünü düşünecek vaktin olacak. Sefil mahlûk, süslenmek senin neyine? Kafes aralığından her gün, her gün baksan da, seninle tek bir devriye bile ilgilense şaşardım. Öyle şaşardım ki, şu kolumu kesip atardım.” “Utan, utan” diye bağırdı Ayşe, altüst olmuş bir halde. “Doğru söylüyor, Hatice. Senin kafan kanşık, böylesi kurnazlıklardan

anlamazsın sen. Mavi gözler, sırma saçlar, bir kırmızı şerit, parlayan bir yıldız... bütün bunlar son derece mantıklı bir biçimde yerli yerine oturuyor.”

“Hatice, yanılıyorsun! Caddeye bakıyordum. O kadar. Kimseye bakmıyordum, kimse de bana.”

Hatice kızın tepkisini ilk kez duyuyormuş gibi dönüp baktı ve özür dilercesine, “Bana bir şey mi söylüyordun şekerim? Özür dilerim, önemli bir şeyler düşünüyorum da. Şu an bir şey söyleme, sus, olur mu?” dedi.

“Evet, gayet mantıklı görünüyor ama bu sizin suçunuz mu Ahmet Abdülcevat Bey? Sizin namınıza üzüldüm efendim. Siz ki asil ve bonkör bir insansınız. Gelip de kadınlarınızın haline bakın, efendim! Siz ki en çok saydığım insansınız!”

Babasının adı geçince, Ayşe’nin saçları diken diken oldu. Başı dönmeye başladı. Babasının, Fehmi’nin Meryem ile nişanlanma isteğine karşı gelirken, annesine söyledikleri akima geldi: “Söyle, kızı görmüş mü? Mahallemizin saygıdeğer kadınlarını gözetleyen oğullarımız olduğunu bilmiyordum.”

Bu, babasının oğullan hakkmdaki düşüncesiydi. Ya kızlan hakkında ne düşünürdü?

“Hatice... Bu doğru değil... Yanılıyorsun... Yanılıyorsun” diye boğulurcasma haykırdı.

Hatice, kız kardeşine aldınş etmeden, kendi kendine konuşmayı sürdürdü: “Bu aşk mı dersin? Belki! Derler ya: Aşk kalbime sızdı... Tokar Hapishanesi’ne götürmeleri uzun sürmez...’ Bu Tokar Hapisanesi de nerede acaba? Belki Bakırcılar’dadır. Haa, belki de Abdülcevat’m evinde.”
“Dayanamıyorum artık. Merhamet et! Tut dilini! Aman Allahım! Neden bana inanmıyorsun?”

“Ne yapman gerektiğini iyi düşün Haüce. Bu şaka değil. Sen ablasın. Ne kadar acı olursa olsun, görev görevdir. Yetkililere haber vermen gerekiyor. Bu sim babana açmalı mısın acaba? Hoş, böylesine önemli bir sim ona nasıl açarım, bilmem. Ya Yasin? Gölge etmesin, başka ihsan istemem! En çok bir

teranedir tutturur. Peki Fehmi? Ama, o da sorunun kaynağı olan altın saçlı mucizeye âşık. Sanırım yapabileceğim en iyi şey, anneme söylemek olacak. Bırakınm doğru olanı o yapsın.”

Hatice, kalkmaya niyetlenir gibi bir hareket yaptı. Ayşe, kafası kesilmiş tavuk gibi koştu; göğsü inip kalkarken, onu omuzlanndan tutup bağırdı, “Ne istiyorsun?”

“Beni tehdit mi ediyorsun?” diye sordu, Hatice.

Ayşe konuşmak üzere ağzını açacak oldu ama gözyaşlarına boğuldu. Sözleri, hıçkırıklar arasında kaybolup gidiyordu. Hatice, ona sessizce ve düşünceli baktı. Derken, yüzündeki muzır, alaycı ifade değişti. Kaşlarını çatıp, huzursuz biçimde kızın hıçkıra hıçkıra ağlamasını dinledi. Sonra, “Yaptığın yanlıştı Ayşe” dedi, ilk kez ciddiyetini takınarak.

Çatık kaşları daha da çatılmış; burnu, sanki daha da uzamıştı. Ayşe’nin halinden etkilenmiş olduğu açıktı. Tekrar konuşmaya başladı: “Hata yaptığını itiraf et. Bu yaramazlığı nasıl yaptın, anlat bana deli kız.”

Ayşe, gözyaşlarını silerek, “Beni yanlış değerlendiriyorsun” dedi.

Hatice, burnunu çekerek kardeşinin bu acıklı inatçılığına daha fazla tahammül edemeyecekmiş gibi sert sert baktı. Buna rağmen, aslında Ayşe’ye düşmanca ya da kötü davranmaktan vazgeçmişti. Nerede, ne zaman duracağını hep bilirdi. Olayların raydan çıkmasına izin vermezdi. Alaycılığı, incelikten yoksun saldırganlık eğilimini tatmin etmişti zaten ve her zamanki gibi, bir sınır çekmiş olmaktan hoşnuttu. Ne var ki, bir abla olarak henüz tatmin olmamış bir şefkat anlayışı da vardı. Doğrusu şu ki, ailesinin her ferdine karşı, neredeyse anaç duygular beslerdi; onlara karşı veya onlar kendisine karşı saldırgan davransa da!

Bu duygularla, “İnattan vazgeç” dedi kardeşine ve devam etti: “Gözlerimle gördüm. Şaka yapmıyorum bak. Sana açıkça büyük bir hata yaptığını söylüyorum. Ailemiz böylesine bir rezillik yaşamadı bugüne dek. Ve ne şimdi, ne de bundan sonra yaşayacak. Seni bu duruma getiren şey pervasızlık, başka bir şey değil! Söz dinle ve öğütlerime kulak ver. Bunu bir daha asla yapma. Hiçbir şey sonsuza dek sır kalmaz, ne kadar uzun süre

saklanmış olursa olsun, kalmaz. Yoldan geçenlerden biri ya da komşularımız görecek olsa, hepimizin ne duruma düşeceğini görmüyor musun? İnsanlann nasıl dedikodu yaptığını bilmiyor musun? Haber babamın kulağma gidecek olsa, neler olur bir düşünsene! Allah yardımcımız olsun!”

Ayşe başını öne eğerek, suskunluğunun bir itiraf olarak algılanmasına izin verdi. Yüzü, kabahatinin vicdanında yarattığı pişmanlığın fiziksel ifadesi olarak, utançtan kıpkırmızıydı.

Hatice iç çekip “Dikkat et. Tamam mı?” dedi. Derken, yine alaycılığı tuttu ve ses tonu biraz değişti: “O seni görmedi mi? Şerefli bir insan gibi gelip istemesine bir mani mi var? Bunu yaparsa, sana memnuniyetle veda ederiz küçük hanım, hatta başımızdan atmış oluruz seni!”

Ayşe’nin nefesi normale döndü. Gülümsemesi, uzun bir baygınlıktan sonra görünen ilk bilinç parıltısı gibiydi. Bu gülümsemeyi gören Hatice, uzun bir süre hükmetmenin zevkini çıkardıktan sonra, kızı avucundan bu kadar çabuk bırakmaya razı olamadı: “Peşini bıraktığımı sanma” dedi yüksek sesle. “Beni iyi ağırlamadığın, hoş tutmadığın sürece dilim susmayacak!”

Ayşe neşeyle sordu: “Ne demek o?”

“Dilimi ihmal etme! Edersen, hain bir dürtüye karşı koyamaz olur. Şekerle dikkatini dağıt onun, dağıt ki senin yerine şekerle meşgul olsun: mesela, Şangarli’den bir kutu bonbonla.”

“Ne istersen, hatta daha da fazlasını!”

Bir süre sessiz kalıp, kendi düşüncelerine daldılar. Hatice’nin kalbi, olayın başından beri farklı duyguların kesişme alanıydı sanki... kıskançlık, öfke, sempati ve şefkat.

(*5^5)

Emine Hanım, geleneksel kahve saatine hazırlanıyordu ki, Hanafi Kadm koşup geldi. Gözlerindeki panltı, iyi haber getirdiğini gösteriyordu. “Hiç

tanımadığım üç hanım, sizi ziyarete geldi” dedi, önemli bir şey açıklıyor gibi.

Anne, haberin üzerindeki etkisini ele verir biçimde elin-dekileri bırakıp hızla doğruldu. Gelenlerin saraydan ya da Tann katından gelme ihtimali varmış gibi, hizmetçiye büyük bir dikkatle baktı ve emin olmak istercesine, “Yabancı mı?” diye sordu.

"Evet, hanımım” derken, Hanafi Kadm’m çınlayan sesinde mutluluk ve zafer vardı. “Kapıyı çaldılar, açtım. ‘Burası Ahmet Abdülcevat Bey’in evi mi?’ diye sordular. ‘Evet’ dedim. ‘Hanımlar evde mi?’ diye sordular. ‘Evet, evdeler’ diye cevap verdim. Dediler ki, ‘Onları ziyaret etmekten onur duyacağız’, ‘Kim diyeyim efendim?’ diye sordum. İçlerinden biri gülerek, ‘Onu bize bırak. Haberci, sadece haberi taşır’ dedi. Uçarak size geldim. İçimden hep ‘Rabbim hayallerimizi gerçek kılsın’ dedim durdum.”

Emine Hanım’ın bakışlarında hâlâ merak vardı. “Koş, misafir odasma buyur et” dedi telaşlı bir sesle.

Emine Hanım, birkaç saniye olduğu yerde kaldı. Mutlu bir hayal dünyasının ona aniden kapılarım açıp sergilediği zenginliğe dalmış gitmişti. Son yıllarda hep bunun için, sadece bunun için uğraşmış, didinmişti. Derken, kendine gelip telaşlı bir sesle Hatice’yi çağırdı. Kız anında koşup geldi. Bakışları karşılaşınca, Emine Hanım gülümsedi ve sevincini saklamaksızın,

“Misafir odasında tanımadığımız üç hanım var. En güzel kıyafetlerini giyinip, hazırlan” dedi.

Hatice kızardı. Bu, sanki annesine de sirayet etti. Hazırlanmak için oturma odasından çıkıp en üst kattaki odasına gitti Emine Hanım. Hatice, boş gözlerle annesinin çıkıp gittiği kapıya bakakalmıştı. Kalbinin çarpıntısı acı verecek kadar güçlüydü. “Ne ziyareti bu?” diye sordu kendi kendine. Sonra toparlandı, kafası yeniden çalışmaya başladı. Kemal’i, Fehmi’nin odasından çekip aldı ve ona, “Hemen Meryem Hanım’a koş, selamlarımı söyle, Hatice biraz pudra, sürme ve allık istiyor de” dedi.

Çocuk, emri yerine getirmekten mutlu, fırladı evden. Hatice odasına koşup üstündekileri çıkarmaya başladı. Ayşe, soran gözlerle onu izliyordu. Hatice,

“Bana en güzel elbiseyi seç, en güzelini!”dedi.

“Nedir bu halin?” diye sordu Ayşe. “Misafir filan mı geldi? Kim?”

“Üç hanım...” diye cevap verdi Hatice, kısık bir sesle ve ekledi “tanımadığımız üç hanım.” “Tanımadığımız” sözcüğünü vurgulamıştı.

Ayşe, şaşırmış gibi başım geriye çekti. Derken, güzel gözleri sevinçle büyüdü ve bağırdı:

“Haa... Anlaşıldı. Ah, ne güzel bir haber!”

“Fazla umutlanma... Kim bilir neden geldiler.”

Ayşe, uygun bir elbise seçmek için gardıroba koştu. Bir yandan da gülüyor, “Havada bir şeyler var... Düğün kokusu saf bir parfüm gibidir...” diye şarkı söylüyordu.

Hatice, huzursuzluğunu saklamak için güldü. Aynanın önünde kendine dikkatle baktıktan sonra, eliyle burnunu kapatıp, “Şimdi oldu, kusursuz işte” dedi, alayla. Sonra da elini çekip, “Böylesi... Allah saklasın!”

Ayşe, ablasının lavanta çiçekleriyle işli beyaz bir elbiseyi giymesine yardım ederken, “Kendine karşı bu kadar acımasız olma” dedi gülerek. “Dilinden, kendini bile sakınamıyorsun! Gelin olabilmek sadece burunla mı oluyor? Ya gözlerin, o uzun saçların, zekân?”

Hatice burnunu oynatarak, “İnsanlar sadece kusurları görürler” dedi.

“Senin gibiler yani” dedi Ayşe. “Allahtan herkes sana benzemiyor.”

“Buna zamanım olunca cevap veririm.”

Ayşe, ablasının giydiği elbiseyi elleriyle sıvazlayıp düzeltirken, belini okşayarak, “Ve yumuşacık, tombul vücudunu da unutma” dedi. “Ne muhteşem bir vücudun var!” Hatice mutlulukla güldü: “Damat adayı kör olsaydı aldırmazdım. Kör bir adam hiç de fena olmaz. El Ezher Camisi’nden çıkma bir ilahiyatçı da olsa!”

“El Ezher’den çıkma ilahiyatçının nesi var? Bazılan, denizler gibi sonsuz bir zenginlik sahibi değil mi?”

Giyinme işi tamamlanınca, Ayşe’nin ağzından memnuniyetsizlik ifade eden bir ses kaçıverdi. “Ne var, ne oldu?” diye sordu Hatice.

Ayşe söylendi: “Bu evde zene kadar pudra, sürme, allık yok” dedi. “Sanki burada hiç kadın yaşamıyor!”

“Sen en iyisi bu derdini babama aç” diye cevap verdi Hatice.

“Annem kadın değil mi? Süslenmeye hakkı yok mu?” “Olduğu haliyle o kadar güzel ki, ihtiyacı yok” dedi Hatice. “Ya sen? Misafirlere böyle mi çıkacaksm?”

Hatice güldü: “Kemal’i Meryem Hanım’a gönderdim: pudra, sürme ve allık alsın diye. Görücülerin karşısına çıplak yüzle mi çıkacaktım?”

Kaybedecek zamanı yoktu Hatice’nin. Başörtüsünü çıkardı, kalın saç örgülerini çözmeye başladı. Ayşe, kızın su gibi akan saçlanm tararken, “Nasıl da uzun, düz saçlann var! Ne dersin? Tek örgü yapalım mı? Daha güzel olmaz mı sence?”dedi.

“Hayır, iki örgü istiyorum... Ama söyle bana, çoraplan-mı çıkarayım mı? Yani önlerine çıplak bacakla mı çıkmalıyım?”

“Normal olarak, insanlar kışın çorap giyer ama çıkarmazsan, bacaklarında bir kusur olduğunu, o yüzden sakladığını düşünebilirler.”

“Doğru. Bir mahkeme kararı, beni misafir odasmda bekleyen kadınlardan daha merhametli olurdu.”

“Metin ol! Rabbimizin bizlere armağanı...”

Kemal odaya daldı. Nefes nefeseydi. Getirdiklerini ablalarına verdi. “Merdivenleri bile koşarak çıktım” dedi.

Hatice gülümseyerek, “Aferin, aferin!" deyip sordu, “Meryem ne dedi?"

“Misafirleriniz mi var, diye sordu... ve kim olduklarım. Bilmiyorum dedim."

Meryem’in sorusunun ve Kemal’in cevabının Hatice’yi ilgilendirdiği, bakışlarından belliydi: “Cevabm onu tatmin etti mi?”

“Bildiğim her şeyi söylediğime dair yemin ettirdi bana, el Hüseyin’in üstüne! Ben de ettim. Bildiğim her şeyi söylediğimi söyledim.”

Ayşe güldü. “Ne olup bittiğini tahmin etmiştir o” dedi, elleri Hatice’nin saçında.

Hatice, yüzüne pudra sürerken, “Dün doğmadı ya? Gözünden pek bir şey kaçmaz. Bahse girerim, tahkikat için en geç yarın çıkıp gelir.”

Kemal’in odadan çıkmış olması gerekirdi ama istemedi veya istese de çıkamadı çünkü odada, gözlerinin önünde oluşan manzara çok ilgisini çekmişti. Hayatında ilk kez, ablasının yüzünün yepyeni birine dönüştüğüne şahit oluyordu: Övünülesi ak bir cilt, pembe yanaklar ve gözlerin fevkalade parlak görünmesini sağlayan incecik sürme çekilmiş göz kapaklan! Heyecanla bağırdı çocuk:

“Ablacım, aynı babamın Peygamberimizin doğum gününde aldığı o güzel şeker bebeklere benzedin.”

Kızlar güldü. Hatice, “Beğendin mi?” diye sordu.

Kemal ablasının burnuna uzanıp, “Keşke bu olmasa” dedi.

Ayşe, çocuğun elim tutup ablasının burnundan çekti ve karşı koymasına rağmen, onu dışan attı. Kapıyı kapaüp sürgüledikten sonra işinin başına döndü. Kızlar, uğraşla-nm bir sessizlik içinde ve ciddiyetle sürdürdüler. Aile, görücülerin sadece Hatice’yi görmelerine izin vermiş olsa da Hatice, “Sen de hazırlanıp misafirlerle tanışsan” dedi Ayşe’ye, yüzünde muzır bir ifadeyle.

Ayşe, ablası kadar muzip, “Sen gelin olup güveye eşlik edene kadar mümkün değil” dedi ve Hatice ağzım açmaya fırsat bulamadan, ekledi: “Ay

doğarken küçük yıldızlar görünmez ki!"

“Hangimiz Ay peki?” diye sordu Hatice, kurnazca.

“Ben, tabii” diye cevap verdi Ayşe, gülerek.

Hatice onu dirseğiyle dürtüp “Keşke burnunu ödünç alabilsem” dedi, “Tıpkı Meryem’den pudra aldığım gibi!”

“Burnunu unut, hiç olmazsa bugünlük unut. Burnun, sen üstünde durdukça artan bir ağn gibi olur” dedi Ayşe.

Birer güzellik uzmanı gibi üstesinden geldikleri işler artık neredeyse tamamlanmıştı. Hatice’nin, kendisinin nasıl göründüğüne ilgisi azaldı. Aklı, onu bekleyen sınavdaydı, farklı bir korku vardı içinde. Bu, yeni bir durum olduğundan değil, muhtemel sonucundan tedirgindi!

Şikâyete başladı: “Başıma gelene bak! Kendini benim yerime koy ve etrafının hiç tanımadığın insanlar tarafından sarıldığım düşün. Kim olduklarına, nereden geldiklerine ilişkin en ufak fikrin olmayan insanlar! İyi niyetle mi geldiler, yoksa gönül mü eğlendiriyorlar? Benim gibi fesat birer kusur arayıcılarıysa ne yapanm, ha?” Sonra güldü ve “Nazik ve uysal bir biçimde yanlarında oturup, sağım solum, önüm arkam incelenirken ne yapabilirim? En ufak bir tereddüt göstermeden emirlerine uymam gerekiyor. Ayağa kalk, kalk; yürü, yürü; otur, otur... Gözlerinden hiçbir şey kaçmayacak... Ne oturuşum, ne sessiz durmam, ne de konuşmam, adalelerim, hatlanm... Tüm bu istismara tahammül etmek yetmezmiş gibi, onlara iyi davranmak, bonkörlüklerine ve iyi niyetlerine bol bol teşekkür etmek, geldikleri için şükretmek zorundayız. Tüm bunlardan sonra, beğendiler mi, beğenmediler mi... onu da bilemeyeceğiz! Aman Yarabbim, bunlan gönderen adama lanet edebilirim”.

“Allah nazardan saklasın” dedi Ayşe hemen, konunun kendi çıkannı da ilgilendirdiğini açık eden bir ses tonuyla.

“Durumdan emin olana kadar adama dua etme” dedi Hatice. “Hay Allah, kalbim nasıl da çarpıyor!”

Ayşe, cevap vermeden önce dirsek yememek için ablasından uzaklaştı ve "Sabırlı ol... Bugünkü korkunç durumun öcünü almak için ileride bol bol fırsatın olacak. Düşünsene, evin hanımı olunca, dilinin ateşi onlan nasıl yakıp kavuracak! Hatta belki de bugünkü ziyareti anıp, 'Keşke hiç gitmeseydik' diyecekler" dedi.

Hatice gülümsemekle yetindi. Karşı saldında bulunacak zaman yoktu. Zaten olsaydı da, bundan her zaman aldığı keyfi alamayacaktı çünkü tedirginlik içinde, umutla korku arasında bocalıyordu.

Hazırlığı bitince, aynadaki görüntüsünü bir kez daha dikkatle inceledi genç kız. İki adım arkasında duran Ayşe'nin bakışları, bir ablası, bir aynadaki yansıması arasında gidip geliyordu.

Hatice mırıldandı: "Ellerine sağlık. İyi görünüyorum, değil mi? Bu, Hatice'nin ta kendisi! Burnuma bakmayın. Allahım... büyük Allahım. Biraz uğraşmamız gerekti ama iyi sonuç aldık." Çok konuştuğunu idrak edip, hızla ekledi: "Affet Allahım! Sen büyüksün!"

Bakışları hâlâ aynadaki görüntüsünde, kendini incelerken birkaç adım uzaklaştı. İçinden bir Fatiha okudu, sonra Ayşe'ye döndü, "Bana dua et kız!" diyerek odadan çıktı.

24

Kahve saati, kışın gelişiyle odanın ortasına yerleştirilen büyük bir sobayla farklı bir nitelik kazanmıştı. Erkekler paltolarıyla, kadınlar şallara sarınmış olarak sobanın etrafında toplandılar. Kahve saati, lezzetli içecekler ve hoş sohbetin yanı sıra, herkese ısınma imkânı da veriyordu.

Fehmi, son birkaç gündür üzüntülü ve durgun olsa da, aileye önemli bir haber vermek üzereydi. Düşünceli ve ne yapacağım bilmez hali, haberin çok önemli olduğuna işaret ediyordu. Genç adam biraz daha düşünüp, yükü ebeveynine ve kadere teslim etmek üzere, açıklamaya karar verdi. "Size bir haberim var, dinleyin" dedi.

Herkes dikkat kesildi, bakışlar ona döndü. Aklı başında bir insan olarak bilindiği için, haberin önemli olması beklemiyordu. Fehmi devam etti: "El

Cemaliye Polis Karako-lu’ndan tanıdığımı sizin de bildiğiniz bir polis memuru, bana gelip Ayşe’ye talip olduğunu ve benden, bu arzusunu babama iletmemi istedi.”

Genç adamın beklediği üzere, bu haber herkesi farklı şekilde etkilemişti. Zaten bu yüzden, açıklama yapmadan önce çok düşünmüş, hayli tereddüt etmişti. Annesi, büyük bir ilgi ve merakla baktı Fehmi’ye. Yasin bir ıslık çalıp, çaplan çapkın Ayşe’ye bakarak başım iki yana salladı. Genç kız utandı. Kalp çarpıntılarının eşlik ettiği telaşını meraklı gözlerden saklamak için başını öne eğdi. Hatice’nin ilk tepkisi, şaşkınlık olmuştu. Bu şaşkınlık, kısa sürede korkuya ve kötü bir şeylerin vuku bulacağı duygusuna dönüşmüştü. Aslında, ne korku, ne de böylesi bir önsezi için geçerli bir neden yoktu ortada. Ne var ki, genç kız sabırsızlıkla sınav sonuçlarını beklerken bir arkadaşının başarılı olduğunu gizlice duyan bir öğrenci gibi hissetmişti kendini.

Anne, haber konusuna pek de uygun düşmeyen bir merakla, “Başka bir şey söylemedi mi?” diye sordu.

Fehmi, Hatice ile göz göze gelmemeye çalışarak, “Küçük kız kardeşime talip olmak, bu şerefe nail olmak istediğini söyleyerek başladı” dedi.

“Sen ne dedin?”

“Bu niyetinden dolayı müteşekkir olduğumu söyledim tabii ki.”

Annesi, bir şeyler öğrenmek için değil, huzursuzluğunu saklamak ve esas konuyu ertelemek suretiyle zaman kazanmak için sorguluyordu genç adamı. Bununla, birkaç gün önce ziyarete gelen görücüler arasında bir bağlantı var mıydı acaba? O gün, Hatice’yi beklerken yapılan sohbette, Ahmet Bey ailesinden söz edilirken, içlerinden birinin, beyefendinin iki kızı olduğunu duyduklarını söylediğini hatırladı. Her iki kızı da görme niyetiyle gelmiş olduklarını anlamış ama anlamazlıktan gelmişti. Bu hanımlar, Darb el Ahmar’da oturan bir tüccarın akrabalarıydılar. Oysa polis memurunun babasının Bayındırlık Bakanlığı’nda çalışan bir memur olduğunu söylemişti Fehmi. Bu, söz konusu iki aile arasında bir ilişkinin olamayacağına işaret ediyordu. Bir ailenin, tedbirli davranarak, kız istemek üzere yakın aile fertlerini göndermesi olağandı. Kadın, Fehmi’ye tam da bunu sormak

istiyordu ama genç adamın cevabının korkularını teyit etmesinden ve dolayısıyla, büyük kızının umutlarını yok ederek, onu hayal kırıklığına uğratmasından korkuyordu.

Annesinin sormak istediğini Hatice sordu. Hüsranım kayıtsız bir gülüşle maskeleyerek, içine düşen hüznü şöyle dillendirdi: “Birkaç gün önce ziyaretimize gelen hanımları belki de o gönderdi.”

‘Tabii ki hayır. Talebinin makul karşılanması halinde, annesini göndereceğini söyledi” dedi Fehmi, hemen.

Cevabı itimat telkin etmiş olsa da doğruyu söylememişti Fehmi. Polis memuru ile konuşmalarından, gelen ziyaretçilerin akrabaları olduklarını anlamıştı. Ayşe’yi çok sevse de, polis memuru arkadaşının ona layık bir insan olduğundan çok emin olsa da, büyük ablasına acı vermek istemiyordu genç adam. Hatice’yi seviyor, onun şansızlığına üzülüyordu. Zaten, belki de genç kızın şanssızlığıydı kardeşinin ona duyduğu sevgi ve şefkati güçlendiren.

Yasin, çocukça bir neşeyle kahkaha atarak, “Galiba yakında iki düğünümüz olacak” dedi. Anne de kalbinin derinliklerinden gelen bir yakarışta bulundu: “Rabbimiz duysun...”

“Benim adıma babamla konuşur musun?” Bu soru ağzından kaçtığında, Fehmi’nin aklı aslında kız kardeşinin muhtemel nişanındaydı. Ama hemen ardından bu sözler tuhafına gitti; sanki ağzından değil de, anılarından çıkıp gelmişlerdi. Sözler, kişi bilincine varmadan içinin derinliklerine dalıyor, oradaki anılara tutunuyordu sanki. Benzer şartlar altmda, benzer bir soruyu Meryem için annesine sormuş olduğunu hatırlamıştı genç adam. Morali bozuldu, acılan depreşti. Umutlannı gömen zulmü yeniden hissetti. Son birkaç gün boyunca sürekli yaptığı gibi; babasının katı tutumu olmasa, o gün ne kadar mutlu olacağını, ileriye dönük ne kadar umutlu ve hayatından ne kadar hoşnut olacağını söylemeye başladı kendine. Anılar, kendinden başka bir şey düşünmesine maniydi. İçini kemiren hüzne bıraktı kendini.

Anne, bir süre daha düşündükten sonra, “Baban, polis memurunun neden Hatice’ye değil de, özel olarak Ayşe’ye talip olduğunu sormadan, ne

diyeceğimi, nasıl cevap vereceğimi düşünmemiz iyi olur. Kızlann ikisini de görmediğine göre...” dedi.

Kızlar dikkat kesildi. Pencerenin önündeki hallerini hatırladılar. Hatice’nin o olayı hatırlayınca duyduğu rahatsızlık, içinde bulunduğu mutsuzluğu körükledi. Pervasızlığı ve delişmenliği ödüllendiren kör talihe lanet etti. Öte yandan, Ayşe’nin içindeki sevinç, annesinin bu sözleriyle tıpkı ağza atilan lezzetli bir lokmanın boğaza takılıp kalması gibi içinde kalmıştı.

Anneye, sadece Fehmi karşı çıktı. Öyle görünse de aslında Ayşe’yi savunmuyordu. Zaten böylesi nazik bir konuda ve Hatice’nin önünde yapamazdı bunu. Öfkesi, babasıyla açıkça konuşamadığı için bastırmak zorunda kaldığı üzüntüsünden kaynaklanıyordu. Farkında olmadan, annesinin nezdinde babasını hedef alıp öfkeyle, “Bu insafsız ve keyfi bir tavır olur” dedi. “Ne akıl, ne de mantık, böylesi bir itirazı haklı kılar. Erkekler, sokağa çıkmaktan alıkonulan doğru dürüst kadınlar hakkındaki bilgileri, tek amaçlarının bir kadınla bir erkek arasında yasal bir bağ kurmak olan akrabaları vasıtasıyla edinmiyorlar mı?"

Anne, aslında herhangi bir imada bulunmamış, kocasını öne sürerek Ayşe ile Hatice açmazını çözecek bir yol bulana kadar, bu bahaneye sığınmak istemişti. Fehmi, itirazını bu kadar açık biçimde ortaya koyunca, aynı açıklıkla cevap vermek zorunda kaldı kadın: “Bizi ziyarete gelen hanımlardan haber alıncaya kadar beklemek daha doğru olmaz mı sence?"

Hatice daha fazla sessiz kalmaya dayanamadı. Bunda bir uğursuzluk olduğunu sezerek kaygılanmış olmasına rağmen, gururu, olayın ona hiçbir şey ifade etmediğini söylemeye zorladı onu: “Bunlar ayn şeyler. Birini, diğeri nedeniyle ertelemek anlamsız.”

Anne, sakin ancak kesin bir ifadeyle, “Ayşe’nin evliliğinin Hatice’nin evliliğinden sonra gerçekleşeceği hususunda hemfikiriz” dedi.

“Konu tartışmaya açık değil” dedi Ayşe, uysal ve nazik bir sesle.

Ayşe’nin yumuşak sesi Hatice’nin içini burktu. Onu en çok kızdıran, belki de bu yumuşaklık ve uysallıktı çünkü kendisinin acınacak durumda olduğunu ima ediyordu ona. Öte yandan, açıkça karşı çıkmamak suretiyle,

belki de öfke kusmasına imkân tanımadığı için de kızıyordu Hatice. Ayşe, kendini korumak için o nefret edilesi, sahte sevecenliğe sığınıyor; böylelikle, ablasının pusuda bekleyen garezinin katlanarak artmasına neden oluyordu. Sonunda, biraz sertçe de olsa, “Konunun tartışmaya açık olmadığına ben katılmıyorum” demek zorunda hissetti kendini. “Birinin şansını, diğerinin şanssızlığı nedeniyle mahvetmeniz hakkaniyete sığmaz.”

Hatice’nin bu sözlerle sergilediği diğerkâmlığın ardındaki öfkeli hüznün farkına vardı Fehmi. Kendi üzüntüsünü söktü, attı içinden ve bir anlık öfkeyle söylediği sözlerin Hatice’ye, Ayşe’nin yamnda yer aldığım düşündürmüş olmasından korktu. Hatice’ye dönüp, “Haşan Efendi’nin talebinden babamıza bahsetmek, Ayşe’nin senden önce evlenebileceğinin kabulü anlamına gelmez” dedi. “Bu nişanı, ilanını daha uygun bir zamana ertelemek kaydıyla kabul etmekte mahzur yok.”

Yasin, bir evliliğin diğerinden önce olması gerektiği hususunda hemfikir değildi. Ne var ki, bu görüşünü açıklayacak cesareti bulamadı. Yerine, farklı şekillerde algılanabilecek genel laflar etmekle yetindi ve “Evlilik her canlının kaderidir. Bugün evlenmeyenler, yann evlenir” dedi.

Konuşmaları ilgiyle dinleyen Kemal, tiz bir sesle ve beklenmedik biçimde bağırdı: “Anne, neden evlilik her canlının kaderi?”

Kadm, soruyu duymazlıktan geldi. Çocuğun aldığı tek cevap, Yasin’in kahkahası oldu. Derken, anne, “Her genç kızın er geç evleneceğini ben de biliyorum ama göz ardı edilemeyecek şeyler var...” dedi.

Kemal, annesine bir soru daha sormayı denedi: “Sen de evleneceksin o zaman, öyle mi Anne?”

Herkes kahkahayla güldü ve ortam yumuşadı. Yasin, durumdan istifadeyle ve cesaretini toplayarak, annesine, “Olayı babamın dikkatine sun. Zaten son karar onun” dedi.

Hatice de yersiz bir ısrarla, “Tek yol bu. Öyle olmalı” dedi.

Ne dediğinin farkındaydı çünkü ne böyle bir şey babalarından gizlenebilirdi, ne de babalan önce Ayşe’nin evlenmesini kabul ederdi.

Bundan emindi. Hâtice, sorun onu ilgilendirmiyormuş gibi, aldırmazmış gibi davranmayı sürdürmek niyetindeydi. Polis memuru ile ziyarete gelen görücüler arasındaki ilişkiden habersiz olsa da, kötü bir şeyler olacağına dair içindeki duygu geçmemişti.

25

Emine Hanım, hayatı boyunca birden çok mutsuzluk yaşamıştı. Ne var ki, bu beklenmedik sorun karşısında ve sorunun kendine has özellikleri itibariyle aciz kalmıştı. Bu dünyadaki temel mutluluk nedenlerinden birine dairmiş gibi görünen sorun, evde ve özellikle de onun kalbinde, bir kaygı ve sıkıntı kaynağı haline gelmişti. Kendine,“Kim derdi ki, bir talibin, özlemle beklediğimiz bir talibin ortaya çıkması, hepimiz için bunca soruna yol açacak” derken, ne kadar da haklıydı; olan aynen buydu.

Zihninde çarpışan farklı görüşlerin hiçbirini denetleye-miyor, hiçbiri içine sinmediği gibi, aklına da yatmıyordu. Bir süre, Ayşe’nin Hatice’den önce evlenmesine rıza gösterilmesinin, Hatice’nin geleceğini mahvedeceğini düşündü. Öte yandan, inatla kadere karşı çıkmanın, her iki kızını da etkileyerek, onların hayatlarına yansıyabilecek son derece tehlikeli gelişmelere yol açacağmı düşündü. Kapıyı, söz konusu genç polis memuru gibi bir damat adayının yüzüne kapamak da onu çok rahatsız ediyor, üzüyordu. Bu kadar iyi bir damat adayının bir daha çıkacağım ummak, şansı zorlamak olurdu. Nişan için söz kesmeyi kabul edecek olsalar, Hatice’nin durumu ne olur, onu nasıl bir gelecek beklerdi? Emine Hanım, bir türlü karar veremiyordu. Tüm olasılıklar, ona o kadar nahoş görünüyordu ki, çaresiz kalıyor, kararsızlığı artıyordu.

Emine, kocasını öfkelendireceğinden korktuğu bir konuyu ona açmadan önce her zaman duyduğu endişeye rağmen, tüm yükü kocasının omuzlarına yükleyip rahatlamaya hazırdı.

Adam kahvesini bitirene kadar bekledi. Nazik ve uysal olmaya niyetlendiğini belli eden yumuşacık bir sesle, “Efendim... Fehmi bana dedi ki, arkadaşlarından biri Ayşe’ye talip ve nişanlanmak için izninizi istiyor.”

Ahmet Bey, kanepede oturduğu yerden aşağıya, ayaklarının dibindeki ot minderin üstünde oturan kadına baktı. Merak ve hayretle dolu mavi gözleri,

“O üç kadının ziyaretinden sonra, Hatice’ye dair haber beklerken, bana Ayşe’den nasıl söz edersin” diye soruyordu, sanki. Doğru duyduğundan emin olmak için, “Ayşe mi?” diye sordu. “Evet, efendim.”

Adamın sinirlendiği belliydi. Bakışlarını tam karşıya çevirdi ve kendi kendine konuşurcasına, “Nasıl bir sıra izleneceğine uzun zaman önce karar vermiştim” dedi.

Kadın, itirazı olmadığını belirtmek üzere, hemen cevap verdi: “Ne düşündüğünüzü biliyorum efendim, ama sizi evde olup bitenler hakkında bilgilendirmek istedim.”

Adamın keskin bakışları, kadının söylediklerinin doğru olup olmadığını araştırır gibiydi. Ne var ki, bu bakışlar, gözlerindeki yeni bir parıltıyla değişti: “Sence bunun seni ziyarete gelen kadınlarla bir ilgisi var mı?” diye sordu, merakla. Sesinde endişe vardı.

Fehmi, annesiyle baş başa kaldıklarında öyle olduğunu söylemiş; bunu, babasından saklamasını önermişti. Kadm, oğluna, bu hususun üzerinde dikkatle düşüneceğini söylemiş; bir süre öneriyi kabul edip etmeme konusunda kararsız kalmış ve sonunda, bunu bir sır olarak saklamaya karar vermişti. Ne var ki, kocası tam da bu soruyu sorunca, köşeye sıkıştı ve adamın yakıcı bakışları altmda kararlılığı da, inancı da eriyip gitti. Tereddütsüz cevap verdi: “Evet efendim. Fehmi, akrabaları olduğunu öğrenmiş.”

Ahmet Bey kaşlarını çattı. Her zamanki gibi kızmıştı. Yüzü kıpkırmızı, gözleri çakmak çakmak olmuştu. Her kim Hatice’yi küçümserse, kendisini küçümsemiş olurdu. Her kim Hatice’nin onurunu ayaklar altına alırsa, onunkini ayaklar altına almış olurdu. Böyle hissediyordu ama hissiyatını öfkeyle yükselerek boğuklaşan sesinden başka bir yöntemle göstermeyi bilmiyordu.

“Kimmiş bu arkadaş?” diye sordu aşağılayıcı bir ses tonuyla.

Ayşe’ye talip olan genç adamın adını ağzına almaktan, her nedense tedirginlik duydu kadm: “Haşan İbrahim... El Cemaliye Polis Karakolu’nda bir memur” dedi.

“Bana sadece Hatice’nin görücüye çıktığını söylemiştin” dedi, adam.

“Evet, efendim.”

“Tekrar mı geldiler?”

“Hayır, efendim. Öyle olsaydı size söylerdim.”

Bu tuhaf davranışın sorumlusu oymuş gibi azarladı kadını: “Akrabalarını gönderdi... Hatice’yi gördüler... Ayşe’yi istiyorlar! Bütün bunların anlamı ne ola?”

Kadın yutkundu, kuruyan boğazını temizledi ve “Görücüler, önce başka evleri de ziyaret ediyorlar; yani onlan ilgilendiren konularda komşulardan bilgi topladıktan sonra ziyarete geliyorlar. Hatta sohbet sırasında iki kızımız olduğunu duyduklarını bile ima ettiler. Belki ikisi yerine, sadece birini...”

Ahmet Bey öyle bir öfkeyle baktı ki, kadm gözlerini indirmek zorunda kaldı. Onu öfkelendirip, kalbinin sıkışmasına yol açtığına üzüldü, kendine kızdı Emine. Adam, üzüntüsünü dağıtmak ya da üzüntüsüne eşlik edecek bir şey bulmak için, göğsünü dövmeye başladı. Sonra, fırtına gibi eserek, “Anladık. Uygun biri kızına talip olmuş. Senin fikrin ne bakalım?”

Adamın bu sorusunun, onu dipsiz bir çukura çektiğini hissetti kadm. Çaresizlik içinde ellerini uzatarak, hiç tereddüt geçirmeden cevap verdi: “Benim fikrim sizinkiyle aynı efendim. Benim ayrıca bir fikrim yok.”

“Öyle olsaydı, bu konudan bana söz etmezdin bile” diye kükredi adam.

Emine, sadakat ve kaygıyla, “Efendim, yeni bir gelişme olduğu için, sizi haberdar etmek istedim çünkü uzak yakın, evinizi ilgilendiren her konudan sizi bilgilendirmek görevim.”

Adam huysuzlanarak başmı salladı: “Kim bilir... Allahım, kim bilir? Sen alt tarafı bir kadınsın... kadınlar yârım akıllıdır. Özellikle evlilik söz konusu olunca aklınızı hepten kaybedersiniz. Dolayısıyla, belki sen...”

Kadın, sesi titreyerek kesti: “Efendim, şüphelendiğiniz şeyden beni Allah korusun. Hatice sizin kadar, benim de kızım... etim, canım, kanım... Ona

olanlar beni çok, çok üzüyor. Ayşe hâlâ gençliğinin baharında. Allah ablasına yardım edene kadar bekleyebilir.”

Kocası, avuçlarıyla gür bıyıklarını sinirli sinirli sıvazlamakla meşguldü. Derken, ansızın durup, bir şey hatırla-mışçasına, “Hatice biliyor mu?” diye sordu.

“Evet, efendim.”

Elini sallayıp öfkeyle bağırdı: “Ayşe’yi kimseler görme-diyse, bu polis memuru nasıl taliplisi olabilir kİ?”

Kalbi deliler gibi attığı halde, kadm hararetle cevapladı: “Söylediğim gibi efendim... belki binlerinden duymuşlardır.”

“Ama el Cemaliye Polis Karakolu’nda çalışıyormuş... yani bizim bölgede. Burada oturmak gibi bir şey bu!”

Kadın, son derece duygusal bir sesle, “Küçük birer kızken okulu bıraktıklanndan bu yana, kızlanmı hiçbir erkeğin görmüşlüğü yok” dedi.

Adam ellerini birbirine vurup, “O kadar da değil tabii. Ağır ol bakalım. Bundan bir şüphem olduğunu mu düşünmektesin kadm? Olsaydı, cinayet çıkardı, hatta bu bile tatmin etmezdi beni. Bizi tanımayanlar ne düşünür diyorum ben. ‘Hiçbir erkek kızlarımı görmedi...’ Allahın emri neyse o olacak. Bir erkeğin onlan görmüş olmasını ister miydin? Ne geveze bir çılgınsın sen! Aptal insanlann yapacakları de-dikodulan söylüyorum. Evet, bölgeden bir polis memuru. Her sabah, her akşam önümüzdeki caddeyi arşınlıyor. Kızlardan biriyle evleneceği duyulunca, insanlann kızı görmüş olduğundan şüphelenmemeleri için bir neden kalır mı? Kızımı, şerefimi tartışma konusu yapacak bir adama vermek hiç, hiç hoşuma gitmez. Kızlarımdan hiçbiri, onlarla evlenmeye talip erkeklerin öncelikli ve samimi amaçlannın benimle... benimle... benimle akrabalık olduğuna, ben kani olmadan, evlenemez, ‘Kızlarımı hiçbir erkeğin görmüşlüğü yok...’ Tebrikler Emine Hanım... tebrikler.”

Kadm, başı önünde, tek kelime etmeden dinlemişti. Oda sessizdi. Adam, dükkâna gitmek üzere giyineceğini belirten bir hareketle yerinden kalktı.

Kadm da hızla ayaklandı. Kocası, kolunu, ev entarisinin yeninden çekip, üstünden çıkarmak için kaldırdı ama ev entarisinin yakasını çenesinden aşırmadan durdu. Giysisi omuzlanmn üstünde bir aslan yelesi gibi durduğu halde, sürdürdü: “İnsanlar üç oğlum olduğu için beni kıskanıyor. Ama öyle görülüyor ki, benim üç oğlum değil, beş kızım var!”

26

Babalarının, Ayşe’nin nişanlanması hakkında ne düşündüğünü, o evden aynlır ayrılmaz öğrendiler. Adamın görüşü, onunla hemfikir olmak zorundaki ailesi tarafından tartışmasız kabul görmüş olsa da, her birindeki yankısı farklıydı. Fehmi, üzüldü; Ayşe’nin, arkadaşı Haşan İbrahim gibi bir kocadan mahrum kalacak olması genç adamı mutsuz etti. Fehmi, babasının düşüncelerini öğrenmeden önce, müstakbel damada duyduğu sempati ile Hatice’nin kırılgan ruh haline duyduğu hüzün arasında kalmıştı. Sorun çözülünce, içinin Hatice’ye acıyan tarafı rahatlamış; Ayşe’nin mutluluğunu arzulayan tarafı ise üzülmüştü. Bu keder, ona, düşüncelerini saklamaksızın açıklama cesareti verdi: “Şurası muhakkak ki, Hatice’nin geleceği hepimizi ilgilendiriyor; ama ben, Ayşe’yi önüne çıkan fırsatlardan yoksun bırakmayı doğru bulmuyorum. Bir insanın şansı, sadece Allahın bildiği görünmez dünyanın parçasıdır. Kim bilir, belki de beklemek zorunda kalana, çok daha iyi bir I talih hazırlamaktadır Allah.”

| Hatice herhalde aralarında en büyük rahatsızlığı duyan-j dı; çünkü ikidir kız kardeşinin evliliğinin önünü tıkıyordu.

i Üzüntü içinde, derin derin düşündü; geleceği söz konusu

[olduğu için değil, babasınm kategorik bir yaklaşımla verdi-

| ği karardan sonra, kendisini tehdit eden tehlike ortadan

I kalktığı için! Derken, öfkesi de, acısı da geçti genç kızın ve

yerini, onu sıkan bir utançla ezaya bıraktı. Fehmi’nin söylediklerinden hoşlanmamıştı çünkü ta içinden, herkesin

babasının kararını desteklemesini ama itiraz etmeyi ona bırakmasını istiyordu. Buna rağmen “Fehmi söylediklerinde haklı” dedi. “Ben de hep öyle düşündüm.”

Yasin fikrini tekrarladı: “Evlilik her canimin kaderinde vardır. Korkmayın. Telaşa kapılmayın.”

Ayşe’yi çok sevdiği ve haksızlığa uğradığına inandığı için içerlediği halde, genel değerlendirmeler yapmakla yetinmişti Yasin. Düşüncelerim açıkça ifade edecek olsa, Hatice’nin yanlış anlayacağından korkuyordu. Genç kız, çıralarında sık sık çıkan masum hırgürün bununla bir ilişkisi olduğunu zannedebilirdi. Üvey ağabey olmanın hassasiyetiyle, aileyi ilgilendiren ciddi konular söz konusu olduğunda görüş beyan edip kimseyi üzmek istemezdi.

Ayşe tek kelime etmemişti. Saklamaya kararlı olduğu acısını sükûneti ele vermesin diye, sonunda konuşmak zorunda kaldı. Çok üzülmüş olsa da, duygularını hiç belli etmeyecekti; duyguya hakkını vermeyen, kalpteki sevginin fedakârlık ve riyakârlık maskesi ardında saklı tutulduğu bu evin havasına uyarak, alınan kararın kendisini de rahatlattığını söyleyecekti. “Ben de Hatice’den önce evlenmemin doğru olmayacağını düşünüyorum. Babamın kararı doğru" dedi ve gülümseyerek sürdürdü: “Neden hepiniz evlenmek için acele ediyorsunuz ki? Eşimizin evinde, babamızın evindeki kadar mutlu bir yaşam süreceğimizi nereden biliyorsunuz?”

Her zamanki gibi, sobanın etrafına toplanmış konuşuyorlardı. Ayşe, dağınık düşünceleri ve paramparça olan benliğine rağmen, sohbete elinden geldiğince katılmaya çalışıyordu. Gerçek şu ki, kanatlarını açarak oradan oraya zıplayan, kafası kesik bir tavuk gibi hissediyordu kendini; boynundan kan gelip, içindeki yaşam son damlasına kadar akıp gidinceye dek enerjiyle dolu bir tavuk!

Ayşe, konu babasına açılmadan önce de biliyordu ne olacağını. Buna rağmen, küçük de olsa bir umut beslemişti içinde; hepimizin piyangodan en büyük ikramiyeyi kazanma umudu gibi bir umut. Başlangıçta, zafer ve mutluluğun etkisi ve şanssız ablasına duyduğu sevgiyle, evliliğe itiraz etmeye hazırdı. Ama artık bonkörlüğü de, sevgisi de sönüp yok olmuş; küskünlük, öfke ve derin bir umutsuzluktan başka bir şey kalmamıştı.

Yapabileceği bir şey yoktu. Babası böyle istiyordu. Ne eleştirebilir, ne karşı çıkabilir, ne de uymazlık edebilirdi. Dahası, mutlu ve hayatından hoşnut olmak zorundaydı. Kötümserlik, affedilmez bir kabahat; karşı gelmek, vicdanın ve adabın izin vermediği bir günahtı! Onu gece gündüz göklere uçuran cömert bir mutluluğun sarhoşluğundan, derin bir umutsuzluğa uyanmıştı. Göz kamaştıran bir aydınlıktan sonra gelen karanlık ne kadar kasvetliydi. Duyduğu acı, içinde bulunduğu karanlıkla sınırlı kalmayıp, kaybolan ışığı görmüş olmaktan duyduğu hayıflanmayla iki kat artmıştı. Kendine “Neden?” diye sordu; çünkü ışık bir süre parlayabilmiş ama devam edememişti. Neden sönüp gitmişti? Hayıflanma, yeni bir duyguydu; anılardan devşirilen, bugünü içeren, geleceğe dönük hayallerden oluşan ve kalbini elemle saran bir duygu. Böylesi düşünceler içinde olduğu ve düşünceleri duygularına baskın çıktığı halde, ilk kez ışığın gerçekten sönüp sönmediğini merak eder oldu. Acı gerçek, duygularını ilk kez bombardımana tutmuştu sanki.

Kalbini ve hayallerini dolduran genç adamla arasındaki bağlar koparılmış mıydı sahiden? İşte yeni bir soru! Ne kadar çök tekrarlanırsa tekrarlansın, yeni bir şok; kemiklerine işlemiş olsa bile, yeni bir darbe! Kavurucu bir nedamet onu yiyip bitiren umutsuzlukla savaşıyor; umutlan havada kanat çırpıp duruyordu. Ne zaman biri uçup gitse, hayıflanma duygusu geri dönüp içine oturuyordu; ta ki, çörekleninceye dek! Ruhu, umutlann sonuncusuna da elveda dediğinde, üzüntü artık bir parçası haline gelmişti.

Her şey bitmişti. Aile geçmişinin bir parçası haline gelecek, unutulup gidecekti. Bütün bu arada yüreği neredeydi? Yoktu! Olduğu hayal bile edilemezdi, gerçek bir yüreği yoktu artık. Ne kadar yabancılaşmış, kaybolmuş, terk edilmişti. Ne ailesi onun bir parçası, ne de o ailesinin bir parçasıydı. Yalnızdı, reddedilmiş, sürgün edilmişti. Babasının bahşettiği tek bir kelimenin dünyanın çehresini değiştirmeye yettiğini ve onu yeni bir insana dönüştürdüğünü unutabilir miydi hiç? Oysa sadece bir sözcük, “Evet” sözcüğü mucizeler yaratabilirdi; bunu yapması, reddedişle sonuçlanan uzun tartışmaya harcadığı emeğin onda birine bile mal olmazdı. Ne var ki, iradesini başka yönde kullanmış ve genç kızın azap çekiyor olmasından memnun olmuştu babası.

Ayşe, incinmiş, öfkeli ve küskün olduğu halde, kızının bu duygular içinde olması babasım etkilemiyordu. Duygulan, sevdiği ve ürktüğü eğitmeninin önündeki aciz vahşi hayvanınki gibiydi. İçinden gelse bile, babasına saldıracak durumda değildi, çünkü ona sevgi ve sadakat duygulan beslemeye devam ediyordu.

Buyruklan, ancak teslimiyet, aşk ve sadakatle yerine getirilebilecek bir ilahmış gibi, babasına karşı samimi bir hür-metkârlık içindeydi.

O akşam, umutsuzluk ilmeğini narin boynuna geçirdi genç kız. Hassas kalbinin çöle döndüğüne ve sonsuza dek öyle kalacağına inanıyordu. Ailesine karşı oynamaya kararlı olduğu mutlu aldırmazlık rolü kadar, kendini sohbete katılmaya zorlamak da sinirlerini geriyordu. Sonunda, altın saçlı başı öne düştü ve çevresindeki sesler boğuk bir gürültüye dönüştü kulaklarında. Yatak odasına çekilme zamanı geldiğinde, yorgunluktan hasta gibi olmuştu. Yatağa adeta yığıldı. Oda karanlığının sakladığı yüzü ilk kez asılmış, içindeki duygulan tüm çıplaklığıyla yansıtır olmuştu.

Ne var ki, biri hâlâ onu izliyordu: Hatice! Ayşe, baştan itibaren, ona karşı ikiyüzlü davranmanın bir yaran olmayacağının bilincindeydi. Hatice, kahve saatinde gözlerini ondan sürekli kaçırmıştı. Yatakta, hemen yanında oturduğuna göre, artık kaçacak yer yoktu. Ablasının, o bildik kararlılığıyla üzerine gelmesini bekledi... bir dakika, iki dakika, üç dakika... her an ağzından bir ses çıkmasını bekliyordu. Bunu samimiyetle istiyordu: Yeni bir umuda yol vereceği için değil; ablasının, elbet dürüstlükle dillendireceği mazerette ve kederde bir teselli bulmak için!

Çok beklemesi gerekmeden, Hatice'nin sesi karanlığı deldi: "Ayşe, gerçekten çok üzgünüm ama Allah biliyor ya yapabileceğim bir şey yok. Keşke babama fikrini değiştirmesini söyleyecek cesaretim olsa."

Ayşe, ablasının bu sözleri içtenlikle mi söylendiğini, yoksa bir riyakârlık mı olduğunu düşündü. Hatice'nin üzgün sesine verdiği ilk tepki, kızgınlıktı. Buna rağmen, kahve saati boyunca annesine karşı da kullandığı mutlu kayıtsızlık sesini kullanmaya mecburdu. "Üzülecek, umutsuzluğa düşecek bir şey yok! Babam haklıydı. Adildi. Aceleye gerek yok" dedi.

"Evliliğin benim yüzümden ikidir erteleniyor." "Üzülmüyorum ben."

Hatice üstüne basarak, “Ama bu, ilk seferki gibi değil” dedi.

Ayşe, ablasının ne demek istediğini şimşek hızıyla kavradı. Kalbi, aşk, tutku ve esefle çarparak acı duydu, ağladı. Saklı bir aşktı bu; dokununca acıyan bir yara veya çıban gibi kasten veya bilerek yapılan herhangi bir müdahaleyle kanıyordu. Konuşmaya başladı genç kız, ama nefesi kesildi, vazgeçti. Sesinin kendisini ele vermesinden korktu. Derken, Hatice iç çekip “Bu yüzden bu kadar üzgünüm. Ama Allah büyüktür. Ferahlamayla sona ermeyen üzüntü yoktur. Belki o delikanlı sabırla beklerde kısmetin olur... şu an öyle olacakmış gibi görünmese de!”

Ayşe’nin tüm bedeni haykırdı: “Keşke... keşke olabilse!” Ama ağzından çıkan, “Benim için fark etmez” oldu. “Olay zannettiğinden çok daha basit."

“İnşallah, öyledir. Çok üzgünüm Ayşe.”

Ansızın kapı açıldı. İçeri süzülen ışıkta Kemal’in silueti göründü. Haüce kızdı: “Neden geldin şimdi? Ne istiyorsun?” Bu kaba karşılanmadan alındığı belli, “Kovmayın beni, yer açın” dedi Kemal.

Yatağa atladı. Aralarına girip diz çöktü ve küçük ellerini uzatıp ikisini de gıdıklamaya başladı. Niyetlendiği konuşmayı yapabilmek için, Hatice’nin yarattığı havayı değiştirmek zorundaydı. Kızlar ellerini tutup, ona mani olmaya çalışarak,“Yatağa” dediler. “Yatağına gidip uyu.” Çocuk öfkeyle karşı çıktı: “Sormaya geldiğim şeyin cevabını almadan gitmem!”

“Gecenin bu saatinde neymiş sormak istediğin?”

Onu kale alacakları umuduyla sesi değişen çocuk,“Evlenince ikiniz de evden gidecek misiniz diye sormaya geldim” dedi.

Hatice bağırdı: “Evlenene kadar bekle hele!”

Oğlan inatla devam etti: “Peki, evlilik nedir?” “Evlenmeden ne diyebilirim ki? Git yat. Allah seni nazardan saklasın.”

“Öğrenene kadar gitmeyeceğim!”

“Canikom, Allah aşkına, bizi yalnız bırak artık.”

Çocuk, hüzünlü bir sesle yine sordu: “Evlenince ikiniz de bu evden gidecek misiniz?"

Kızarak cevap verdi Hatice: “Evet efendim... Başka sormak istediğiniz?”

“O zaman evlenmeyin" dedi çocuk endişeli bir ifadeyle. “Duyduk. Emredersiniz.”

Çocuk sürdürdü. “Buradan ayrılmanıza dayanamam. Hiç evlenmemeniz için Allaha dua edeceğim.”

Hatice bağırdı: “Allah duysun! Müthiş... Harika... Hamd’olsun. Şimdi artık git de huzur ver!”

Kuralcı ve ağırbaşlı ev yaşamının bunaltıcı havasından bir günlük kaçamak yapma ihtimali doğmuştu. İstedikleri takdirde, babalarının nezaretinden uzak, temiz hava almak kadar masum bir şey vardı önlerinde. Kemal, bütün günü evin içinde veya dışında, istediği gibi oynayarak geçirmeyi düşünüyordu. Hatice ile Ayşe ise akşamüstü, bir saatliğine Meryem’e gidip eğlenmek ve hoşça vakit geçirmek istiyorlardı.

Kasvetli kış aylarının sona ermesiyle birlikte ilkbaharın geldiğini gpsteren ılık hava ve neşe değildi bu molaya imkân veren. Aileye bütün kış mahrum kaldıkları özgürlüğü getiren ne çetin kış aylannın sona ermesi, ne de ilkbaharı müjdeleyen ılık havaydı. Bu mutluluğun asıl nedeni, Ahmet Bey’in birkaç yılda bir Port Sait’e yaptığı birkaç günlük iş seyahati zamanının gelmiş olmasıydı. Ailenin bir arada olduğu bir tatil gününde, yani cuma sabahı yola çıkacaktı adam, öyle denk gelmişti. Babalarının Kahire’den ayrılmasının yarattığı bu beklenmedik rahat ve huzur ortamım hevesle kucakladılar.

Kızlarının isteklerini, Kemâl’in heyecanlı beklentisini tereddütle karşılamıştı anne. Babalan orada olmasa da, ailesinin onun kurallanna riayet etmesini ve alışılageldik programa uymasını istiyordu; babanın bu kadar sıkı ve sert olmasına katıldığı için değil, onu kızdırmaktan koktuğu için.

Ne var ki, kadın daha ne olduğunu anlamadan, Yasin, “Allahın işine karışma” dedi. “Kimse bizim gibi yaşamıyor. Hem, sana bir şey söyleyeyim

mi? Sen neden eğlenmiyorsun biraz? Ne dersin?”

Herkes hayretle Yasin’e bakmış ama Yasin tek kelime daha etmemişti. Belki de Yasin’e kınayan gözlerle bakan anneleri gibi, hiçbiri ciddiye almamıştı bu sözleri.

Yasin sürdürdü: “Neden öyle bakıyorsunuz? Gören de zanneder ki, Peygamberimizin saygıdeğer el Buhari külliyatında kayıtlı buyruklarına karşı çıktım! Allaha şükür cinayet filan işlenmedi. Bütün yapacağın, kırk yıldır yaşadığın halde hiç görmediğin bu mahalleyi biraz gezmek, biraz etrafına bakınmak anne.”

Kadın iç geçirerek mırıldandı: “Allah iyiliğini versin.”

Genç adam bir kahkaha attı. “Neden iyiliğimi istedin? Günah mı işledim? Allah biliyor ya, yerinde olsam, el Hüseyin Camisi’ne kadar giderdim. Efendimiz el Hüseyin diyorum, duydun mu Anne? Bu kadar yakında olduğu halde, uzaktan taptığın mübarek kişiden söz ediyorum. Git ona. Bak seni çağırıyor.”

Kalbi hızla atmaya başlamıştı kadının. Heyecandan yüzü kızarmıştı. Ne kadar etkilendiğini saklamak için başım öne eğdi. Yüreğinin bu çağrıya verdiği güçlü tepki, ruhunda aniden patladı. Şaşkına dönmüştü. Yasin dahil, bunu kimse beklemiyordu. Hiç deprem görmemiş toprak, aniden sarsılmaya başlamıştı sanki. Kalbi, bu çağrıya nasıl karşılık verecek bilemiyor; gözleri, izin verilenin ötesine nasıl bakabilecek kestiremiyor; ya da bu maceranın i mümkün ve hatta çekici... hayır, karşı konulamaz oldu-] ğunu nasıl düşünebildiğine şaşıyordu. El Hüseyin’in tür-] besini ziyaret bir kutsal yolculuk anlamı taşıdığı için, niyetlendiği olağanüstü sıçramaya güçlü bir mazeret teşkil etmekteydi. Ne var ki, onu etkileyen tek şey bu değildi. îçine hapsolmuş, serbest bırakılmayı bekleyen özlem, tıpkı saldırgan içgüdülerin özgürlük ve barış uğruna savaş ilan etmeleri gibi bir insiyakla cevap veriyordu bu çağrıya.

Bu ürkütücü teslimiyeti çocuklarına nasıl açıklayacağını bilemedi kadm. Yasin’e bakıp, titrek bir sesle, “El Hüseyin’i yaşamım boyunca ziyaret etmek istedim ama baban...” dedi.

Yasin güldü. “Babam Port Sait’de. Yarın sabahtan önce dönmeyecek. İhtiyatlı olmak istiyorsan, Hanafi Kadm’m çarşafını ödünç alırsın ki, kimse seni evden çıkarken veya eve dönerken görmesin, seni ziyaretçi sansın.”

Çocuklarından bir birinin, bir diğerinin yüzüne cesaret ararcasına, mahcubiyet ve korkuyla bakü kadın. Hatice'yle Ayşe öneriyi coşkuyla karşılamışlardı. Bu coşku, hem bastırdıkları özgürlük özleminin bir ifadesi, hem de bu devrimle hirlikte Meryem'i ziyaret ihtimalinin kesinlik kazanmış olmasıydı.

Kemal, karara içtenlikle katılarak, “Ben de seninle gelirim anne, yolu ben gösteririm” diye heyecanla bağırdı.

Fehmi, annesinin yüzündeki oyuncak bekleyen çocuğu andıran endişeli sevinci şefkatle izledi. Bu maceranın çok da önemsenecek bir yanı yokmuş gibi yaparak, “Dünyaya şöyle bir bak Anne. Bunda bir yanlış yok. Bunca zamandır evde otura otura, Allah korusun yürümeyi unutacaksın” deyip, cesaret verdi kadına.

Hatice, büyük bir hevesle, annesi giysin diye Hanafi Kadın’ın siyah çarşafını almaya koştu. Herkes gülüyor, konuşuyordu. Hiç tatmadıkları kadar neşeli bir bayram havası vardı evde. Babalan orada olmasa da, farkına varmadan onun iradesine meydan okuyorlardı. Emine Hanım siyah çarşafa sannıp, peçeyi yüzüne indirdi. Aynaya bakıp sarsıla sarsıla güldü kendine. Takım elbisesini giyip, fesini takan Kemal, annesinden de önce inmişti avluya. Önemli dönüm noktalarında hissedilen bir korkuya kapılmıştı kadm, Kemal’i hemen izlemedi. “Ne dersin? Çıkmalı mıyım gerçekten?” diye tekrar sordu Fehmi’ye.

“Allaha emanet ol” dedi Yasin.

Hatice, annesine yaklaşıp ellerini omuzlanna koydu, “Fatihayla başlarsan Allah korur” deyip usul usul iteleyerek kadını merdiven başına kadar götürdü. Arkasında ço-cuklan, merdivenlerden inmeye başladı kadın. Hanafi Kadm merdivenlerin dibinde bekliyordu. Hanımına ya da sarınmış olduğu çarşafa meraklı gözlerle baktı. Onaylamadığını belirten bir tavırla başmı sallayarak yaklaşıp çarşa-fi yeniden sardı kadmın bedenine. Çarşafın kenarlarının nasıl tutulacağını gösterdi. Bu çarşafa ilk kez bürünen Emine,

hizmetçisinin söylediklerine uydu. Böylece vücudunun ev elbisesinin sakladığı çıkıntılanyla kıvamlan tüm aynntılanyla ortaya çıkmıştı. Hatice, gülümseyerek, hayranlıkla baktı annesine ve Ayşe’ye bir göz kırptı. İkisi de gülmeye başladılar.

Dış kapının eşiğini geçip caddeye adım atarken, bir an evhamlandı kadm. Ağzı kurumuş, korku ve endişe sevincini yok etmişti. Yanlış bir şey yapmakta olduğu hissiyle bunaldı. Yavaşça uzanıp Kemal’in elini tuttu ve yürümeye başladılar. Sanki yürümeyi yeni öğreniyormuş gibi rahatsız, dengesizdi adımlan. Yıllardır kafes arkasından tanıdığı insanlar onu gördüğü için müthiş bir mahcubiyet içindeydi: berber Hasanayn Amca, fasulye satan derviş, sütçü el Fuli, meşrubatçı Bayumi ve çerez satan Ebu Sari... sanki hepsi, onu, kendisinin onlan tanıdığı gibi tanıyıver-mişti. Onu hiç görmediklerine, dolayısıyla tanımadıklanna ikna olması kolay olmadı.

Kırmız Sokak'a girmek üzere *karşıdan karşıya* geçtiler. Bu, el Hüseyin Camisi’ne gitmenin en kısa yolu değildi, ama Bakırcılar Caddesi gibi, babasının dükkânının ya da başka dükkânlann önünden geçmiyordu. Daha tenhaydı. Emine sokağa girmeden önce durdu, dönüp evinin kafesli cumbasına baktı. Kepenklerden birinin ardında duran kızlarının siluetini seçebiliyordu. İki oğlu, bir diğer pencerenin kaldırdıklan kepenginin altından ona gülümseyerek bakıyorlardı. Bu manzara kadına cesaret verdi.

Epeyce sakinleşmiş olarak, Kemal ile birlikte tenha sokak boyunca hızlı adımlarla yürüdü. Yanlış bir şey yapmakta olduğu duygusu ve bundan kaynaklanan korkuyla endişe tümüyle geçmemişti ama bilincinin bir köşesine çekilip, sokağıyla, meydanıyla, yeni binalan ve bir sürü insanıyla gözlerinin önünde açılan dünyayı keşfetme hevesine yer vermişti. Diğer canlı varlıklann hareket özgürlüğünü paylaşıyor olmaktan masum bir sevinç duyuyordu. Bu, yılda birkaç kez, arabayla ve kocasının gözetimi altında, dışa-n bakmaya bile cesaret edemeden, el Hurunfuş’da oturan annesini ziyaret dışında sokağa çıkmayan, evinin duvarla-n arasına hapsolmuş birinin sevinciydi.

Yol boyunca her gördüğünü Kemal’e soruyor; çocuk, annesine rehberlik ediyor olmaktan duyduğu gururla, uzun açıklamalar yapıyordu. Bunlar Kırmız Sokak’ın ünlü tonozlarıydı. Burada yaşayan cinlerden korunmak için, altından geçerken bir Fatiha okumak gerekirdi. Ağaçlıklı bu yer, Beyt

el Kadı Meydanı idi. Bu meydandan, lebbek ağaçlarının ilham ettiği, eskiden bilinen adıyla Zakun Meydanı ya da bugünkü adı Şangarlı Meydanı olarak bahsetmiş olabilirdi annesine. Şangarlı, oradaki bir Türk'ün çikolata dükkânının adıydı. Büyük bina, el Cemaliye Polis Karakolu'ydu. Bu binanın, kapıdaki nöbetçinin belinden sarkan kılıcı dışında, ilginç bir yanı yoktu çocuk için ama anne meraklı gözlerle baktı çünkü Ayşe'nin talibi burada çalışıyordu. Yola, Kemal'in Halil Ağa İlkokulu'na kaydolmadan önce Kuran okumak için bir yıl süreyle gittiği Cafer Han Medresesi'ne varana kadar devam ettiler. Annesine bu tarihi binayı göstererek, "Şeyh Mehdi, şu balkonda yüzümüzü duvara dayayıp beş kere, altı kere, on kere tekmeleyerek ceza verirdi bize, en küçük bir hata yapsak bile" dedi çocuk.

Sonra, balkonun hemen altındaki dükkânı işaret et-ti."Bu, Sadık Amca... şekerci" deyip durdu; annesinden birkaç kuruş koparıp sakızlı kırmızı şeker satın alana kadar kıpırdamadı.

Derken, Cafer Han Sokağı'na döndüler. Uzakta, el Hüseyin Camisi'nin bir bölümü görünüyordu. Caminin dış cephesinin tam ortasında arabesk süslemeli geniş, büyük bir cam vardı. Bu fasad, korkunç sivri uçları ters bir çiçek buketinin saplan gibi bir araya getirilmiş mazgallı bir korkulukla taçlandınlmıştı.

İçi sevinçle dolarak, "Hüseyin Efendimiz mi?" diye sordu kadm. Çocuk, annesini doğruladı. Kadm, evinin cumbasından görebildiği Kallavun ve Barkuk'tan esinlenerek hayalinde canlandırdığı yapıyı, gözleriyle gördüğü yapıyla kıyaslayınca gerçeğin, hayal ettiği kadar muhteşem olmadığını anladı. El Hüseyin Camisi'ni, içindeki türbede yatan kutsal insana duyduğu saygı kadar büyütmüştü hayalinde. Yine de hayal edilenle gerçek arasındaki bu fark, kadının orada olmaktan duyduğu sevincin sarhoşluğunu etkilemiyordu.

Caminin dışında bir tur atıp, yeşil kapıya vardılar ve kalabalık bir grup kadınla birlikte içeri girdiler. Kadın, ayakları türbenin toprağına basınca, bedeninin hassasiyet, şefkat ve aşkla eridiğini; peygamberlere has bir ilham ışığıyla parlayarak gökyüzünde kanat çırpan bir ruha dönüştüğünü hissetti. Şükrederek duyumsadığı heyecanı, sevinci, aşkı ve imanının sıcaklığım, gözlerinden akan yaşlar ferahlattı. Aç gözlerle çevredeki her şeyi adeta

yiyip yutmaya başladı: duvarları, tavanı, sütunları, halıları, şamdanları, minberi ve mihrabın Mekke yönünü gösteren nişlerini.

Kemal, tüm bunları kendi bakış açısıyla izliyordu. Ona göre, bu cami, gündüzleri insanlara hizmet ediyor; geceleri, şehit el Hüseyin Efendi’nin evi oluyordu. Peygamberin torunu buraya girip çıkar, buradaki tüm eşyaları, tıpkı bir ev sahibinin kendi evindeki eşyaları kullandığı gibi kullanırdı. El Hüseyin Camisi’nin içinde dolaşır, namaz kılar; minbere çıkar, pencerelerden camiyi saran mahallesini izlerdi. El Hüseyin’in yüzünü görmek ve sabaha kadar onunla birlikte olmak için, cami kapıları kilitlenirken içeride unutulmayı çok isterdi çocuk. Karşılaştıklarında, münasip bir şekilde sunacağı sevgi ve teslimiyetinin nasıl tezahür edeceğini; umut ve isteklerini ayaklarının dibine nasıl sereceğini düşünürdü. Bütün bunlara ek olarak, el Hüseyin’in muhabbetini tatmak ve hayırduasını almak istiyordu. Aziz şehide, başı önde yaklaşırken tahayyül etti kendini. Ona, “Sen kimsin?” diye soracaktı, yumuşak bir sesle.

Elini öpmeden önce, “Ahmet Abdülcevat’ın oğlu Kemal’im” diye cevap verecekti. El Hüseyin ona ne iş yaptığını soracak, “Halil Ağa Okulu’nda öğrenciyim” diyecek ve derslerinin iyi olduğunu söylemeyi unutmayacaktı. El Hüseyin, ona, gecenin bu saatinde neden geldiğini soracak; Kemal, Peygamberin ailesini ve özellikle onu çok sevdiği için geldiğini söyleyecekti.

El Hüseyin sevgiyle gülümseyecek, camiyi birlikte gezmeyi önerecekti ona. Bu sırada Kemal bütün isteklerini bir defada sıralayıverecekti:

“Lütfen bana şunları ihsan edin: Evde ve evin dışında istediğim kadar oynayabilmek istiyorum. Ayşe ile Hatice’nin hep evde kalmasını istiyorum. Lütfen babamın huyunu değiştirin ve anneme sonsuz hayat bağışlayın. Harcamak istediğim kadar harçlığım olsun ve hepimiz, yargılanmak zorunda kalmadan cennete gidelim.”

Yavaş ilerleyen kadm kalabalığı, onlan türbenin içindeki naaşın yanına kadar sürükledi. Bu, bu dünyada asla gerçekleşemeyecek bir rüyaydı sanki. Ne kadar büyük bir özlem duymuştu buraya kadm! İşte oradaydı, türbenin içinde, naaşm başmda; yaşlı gözlerle türbenin duvarlanna bile dokunabiliyordu işte. Bu mutluluğun tadını çıkarmak için ağırdan almak

istedi ama kalabalığın baskısı büyüktü. Ellerini, tahta duvara dokunmak üzere uzattı. Kemal de annesi gibi yaptı. Birlikte, Fatiha okumaya başladılar. Kadm, dualarla, yakanşlarla tahta duvarlan okşadı, öptü. Orada uzun süre kalmak ya da bir köşeye çekilip bakıp, sonra yeniden, yeniden kabri tavaf etmek isterdi. Ne var ki, türbenin bekçisi herkesi izliyor, hiçbir kadının türbede oyalanmasına izin vermiyordu. Yavaşlayanlan, elindeki sopayı tehditkâr biçimde sallayarak, hızlı hareket etmeye zorluyor; ziyaretlerini, cuma namazı başlamadan bitirmeleri için dil döküyordu.

Emine, türbenin kutsal, tatlı suyunu sadece yudumlamış, kana kana içmemişti çünkü susuzluğunu gidermesi mümkün değildi. Türbeyi ziyaret, yıllardır duyduğu özlemi öylesine harekete geçirmişti ki içi içine sığmıyor, duygulan bir sel gibi akıp gidiyordu. Bu teklifsiz dostluğa ve hazza doymak mümkün değildi. Camiden ayrılmak zorunda kalıp veda ederken, adeta kopararak aldı kendini türbeden. Azap içinde sonsuza dek veda etmekte olduğunu düşünerek, hayıflandı. Ne var ki, iüdalli ve tevekkel kişiliği devreye girip hüzne kapılmasını men etti. Duyduğu kaygıyı, tasayı, mutluluğun keyfini çıkararak giderdi.

Kemal, annesine okulunu göstermek istedi. Birlikte, el Hüseyin Caddesi’nin sonuna kadar yürüyüp, okulun önünde uzun süre kaldılar. Kadm, eve, geldikleri yoldan dönmek istediğini söyledi. Kemal, annesiyle birlikte yapacağını hayal bile edememiş olduğu bu gezinin sona erdiğini anlamıştı. Bu kadar çabuk vazgeçmek istemedi ve gezintiyi uzatabilmek için umutsuzca savaşarak, el Huriye’ye Yeni Cadde yoluyla gitmeyi önerdi. Çocuğun ısrarlanna bir son vermek isteyen annesinin peçenin ardından görebildiği yüzünde, tebessümle çatık kaşlar bir aradaydı. Bunu fark eden Kemal, kadını el Hüseyin üzerine yemin ettirince, anne kendini oğlunun küçük ellerine bıraktı.

Yoğun bir kalabalık vardı. Her yöne akan bu kalabalığın arasında ite kaka yol almaya çalıştılar. Oysa geldikleri yolda bu trafiğin yüzde biriyle bile karşılaşmayacaklardı. Kadın, huzursuzluk ve endişeden başka bir şey hissetmez olmuştu. Derken, rahatsız olduğundan ve yorgunluktan şikâyet etmeye başladı. Ne var ki, bu mutlu gezintiyi muhakkak tamamlama arzusuyla, annesinin şikâyetlerine kulak asmadı Kemal; devam etmeleri için onu zorladı. Kadının dikkatini dükkânlara, araçlara ve gelip geçene çekerek

oyalamaya çalıştı. Yavaş yol alsalar da el Huri-ye’nin köşesine yaklaştılar. Köşeye vardıklarında pastaneyi gören Kemal'in ağzı sulanmaya başladı. Gözlerini dükkâna dikip, nasıl annesini oraya sokup pasta satın almaya ikna edebileceğini düşündü. Pastanenin önüne vardıklarında, aklında hâlâ bu vardı. Ama ne olup bittiğini anlamadan, annesinin eli kendi elinden sıynlıverdi. Merakla dönüp baktığında, kadının yerde yüzükoyun yatmış inlerken gördü.

Gözleri şaşkınlık ve dehşetle açıldı. Olduğu yere çakıldı kaldı. Tüm korkusuna rağmen, göz ucuyla bir otomobil gördü aynı anda. Otomobil, tozu dumana katarak fren yapmaya çalışıyordu. Yerde bitkin yatan kadına birkaç santimetre kala, son anda durdu.

Bir yaygaradır koptu. Herkes bağrışıyordu. Bir palyaçonun gösteriden önce çocukları başına toplamak için çaldığı düdüğe koşup gelen çocuklar gibi, insanlar her yönden koşup geldiler ve kadının çevresinde, bakan gözlerden, uzanan boyunlardan, bağıran açık ağızlardan oluşan kaim bir halka meydana geldi. Sorularla cevaplar birbirine karışıyordu.

Kemal, şoku biraz atlatıp korktuğunu ve yardıma ihtiyaç olduğunu belirten gözlerle, bir ayaklarının dibinde yatmakta olan annesine, bir çevredeki insanlara bakmaya başladı. Derken, annesinin yanına, dizlerinin üstüne çöktü. Elini kadının omzuna koyup insanın içini burkan bir biçimde ona seslendi. Kadın tepki vermedi. Çocuk başını kaldırıp çevredekilerin yüzlerine baktı ve avazı çıktığı kadar haykı-np, ağıt yakarcasına ağlamaya başladı. Çığlığı etraftaki uğultuyu bastırmış, kesmişti. Bazıları, teskin edici anlamsız şeyler söylediler. Bazılan, kadının üzerine eğilip, merakla seyretmeye koyuldu ve kazazedenin iyi olduğunu ümit etseler de, tersi durumun, yani ölümün onlann başına gelmemiş olduğuna şükrettiler. Kaçınılmaz son, bir başkasının kapısını çalmış, bir başkasının ruhunu almıştı. Hayatın sonunda oynayacaktan o en kokutucu rolün risksiz provasını yapıyorlardı sanki. Aralanndan biri bağırdı: “Otomobilin sol kapısı sırtına geldi.”

Şoför arabadan inmişti. Suçlayan, kızgın bakışların saçtığı panltıdan yan kör, orada öylece duruyor, “Aniden kaldırımdan yere düştü. Yapacak bir şey yoktu. Hemen frene bastım. Araba şöyle bir dokundu, o kadar! Allah merhamet etti... ezebilirdim de” diyerek kendini savunmaya çalışıyordu.

Yerde yatan kadma bakan adamlardan biri, “Hâlâ nefes alıyor, sadece baygın” dedi.

Şoför, belinin sol tarafında bir öne, bir arkaya sallanan kılıcıyla yaklaşan polisi görünce, tekrar başladı: “Şöyle bir dokundum. Yaralanmış olamaz. İyi. Allahtan iyi.”

Eğilip kadını muayene eden ilk adam doğrulup vaaz verircesine, “Açılın. Bırakın biraz hava alsın. Gözlerini açtı. İyi, şükürler olsun iyi” dedi. Sesi, sanki kadım hayata döndüren kendisiymiş gibi kibirli ve sevinçliydi de. Soma, kimsenin teskin edemediği, deliler gibi ağlamayı sürdüren Kemal’e dönüp, “Yeter artık oğlum” dedi. “Annen iyi. Bak, yardım et de ayağa kaldıralım.”

Kemal, annesinin ayağa kalktığını görene dek ağlamaya devam etti. Eğildi, sol elini kadmın omzuna koyup adama yardım etti. Kadm büyük zorlukla kalkabilmişti; perişan ve yan baygm haldeydi. Çarşafı üstünden sıyrılmış, yere düşmüştü. Bazılan, ellerinden geldiğince örtünmesine yardım ederek, çarşafı tekrar kadımn omuzlannın üstüne koydular. Pastacı, dükkândan bir iskemle getirdi. Kadını oturttular. Adam bir bardak da su getirdi. Kadın isteksizce bir iki yudum aldı ama suyun yansı boynundan aşağıya, göğsüne döküldü. Eliyle gayri ihtiyari silip inledi. Zor nefes alıyor, şaşkın şaşkın etrafına toplanmış kendisini seyreden yüzlere bakıyordu.

“Ne oldu?” diye sordu. “Ne oldu? Aman ya’rabbim, neden ağlıyorsun Kemal?”

Tam o sırada, polis öne çıktı. “Bir yerin acıdı mı Hanım? Karakola kadar yürüyebilecek misin?” diye sordu.

Karakol, sözü bir darbe gibi inmişti. Tepeden tırnağa sarsıldı kadın. Telaşla, “Neden karakola gidecekmişim?” diye sordu. “Asla gitmem.”

. “Sana otomobil çarptı” dedi polis. “Yaralıysan, zabıt tutmak lazım. Şoförle birlikte karakola gelmeniz gerekiyor.” Kadın, nefes nefese, “Hayır asla gitmem ben iyiyim” dedi.

“O zaman ispat et kalk yürü de yaralı olup olmadığını görelim” dedi polis memuru.

Korkudan, hemen kalktı kadın. Meraklı bakışlar altında çarşafını düzeltip yürümeye başladı. Kemal annesinin üzerindeki tozlan silkiyordu. Kadın, neye mal olursa olsun, bu tatsız durumun sona ermesini istiyordu. Polise, “İyiyim" dedi. Sonra, şoförü işaret edip, “Bırakın gitsin... Benim bir şeyim yok” dedi. Öylesine korkmuştu ki, acı hissetmiyordu. Bir sürü adam, özellikle de diğerlerinin önünde duran polis ona bakıyordu, dehşete düştü. Kendisine çevrili bakışlardan ürperdi. Bu, uzun yıllar kapalı kapılar ardında, saklı yaşanan bir hayata karşı hakaretamiz bir meydan okumaydı. Ahmet’in görüntüsünün tüm diğer adamlann üzerinde yükseldiğini tahayyül etti kadın. Soğuk, buz gibi bakışlarla yüzünü inceliyor ve onu, akla hayale gelmeyecek biçimlerde tehdit ediyordu.

Hemen oğlunu elinden kavrayıp Sanaflar Çarşısı’na doğru yürüdü. Kimse onlan durdurmaya yeltenmedi. Köşeyi dönüp gözden uzaklaşır uzaklaşmaz inlemeye başladı kadın. Kendi kendine konuşurcasına, Kemal’e, “Allahım, bu nasıl geldi başıma? Ne gördüm Kemal, korkunç bir rüya mı? Yükseklerden simsiyah bir kuyuya düşüyorum sandım. Toprak ayaklanmın altında dönüyordu. Sonra kendimden geçmişim, ta ki gözlerimi o korkunç sahneye açana kadar. Aman ya’rabbim, gerçekten karakola götürmek mi istedi beni? Hay Allah, Hay Allah. Eve ne kadar kaldı? Çok ağladın oğlum. Allah kötülükten saklasın. Al, bu mendille sil gözlerini. Yüzünü evde yıkarsın... Oh...” diye söyleniyordu.

Sarraflar Çarşısı’nın sonuna varmadan durdu Emine Hanım. Elini Kemal'in omzuna koydu. Yüzü allak bullaktı. Kemal başını kaldırıp, telaşla annesine baktı: “Neyin var?” Kadın gözlerini yumup cılız bir sesle, “Yorgunum, çok yorgunum. Ayaklarımın üstünde zor duruyorum. Gördüğün ilk arabayı çevir Kemal dedi.”

Kemal etrafa bakındı. Tek görebildiği, Kallavun’un eski zamanlardan kalma hastanesinin kapısındaki eşek araba-sıydı. Arabacıya işaret etti, adam hızla getirdi arabayı. Emine Hanım, Kemal’in omzuna tutunarak arabaya yaklaştı. Arabacının omzuna dayanarak, Kemal’in de yardımıyla tırmandı. Kadın arabada bağdaş kurup oturuncaya kadar hiç kımıldamadan durmuş, beklemişti adam. Yorgunlukla iç geçirdi Emine Hanım. Kemal yanına

oturdu. Arabacı, ancak o zaman öndeki yerine atlayıp eşeği dürttü. Eşek yavaş yürüyor, çektiği araba, tangır tungur, sallana sallana peşi sıra geliyordu.

Emine Hanım inledi. “Çok acıyor. Omzum ezilmiş olmalı” diye sızlandı. Kemal, kaygıyla izliyordu annesini.

Araba Ahmet Bey’in dükkânının önünden geçti. Farkına bile varmadılar. Kemal’in gözü yoldaydı; ta ki evin cumbasını görünceye dek! Çocuğun bu mutlu gezintiden tek hatırladığı, bu berbat sondu.

28

q5^**s**>

Hanafi Kadın kapıyı açıp da karşısında hanımını bir eşek arabasında bağdaş kurmuş oturur bulunca, şaşırdı. Önce, keyif için gezintiyi bir eşek arabasıyla tamamladığını sandı. Bu duruma hafifçe gülümserken, Kemal'in gözlerinin ağlamaktan kıpkırmızı kesilmiş olduğunu fark etti. Korkuyla dönüp hanımına tekrar baktı. Kadının çok yorgun ve acı içinde olduğunu görünce, ağlamaklı bir halde arabaya koşarken, "Hanımım, ne oldu? Allah nazarlardan saklasın" diye bağırıyordu çığlık çığlığa.

Arabacı cevap verdi: "Hamd'olsun, ciddi bir şey yok. Yardım et de indirelim."

Hanafi Kadm, hanımını kucakladığı gibi eve soktu. Kemal, üzgün ve mahzun, onları izledi. Mutfaktan çıkmış olan Hatice'yle Ayşe, annelerini avluda bekliyor; geziden dönüşünde ona nasıl bir oyun oynayalım diye düşünerek vakit geçiriyorlardı. Ne var ki, Hanafi Kadım annelerini dış avludan içeri kucakta taşıdığını görünce şaşınp, çığlık çığlığa koştular. "Anne! Anne! Neyin var?" diye korkuyla bağırmaya başladılar.

Kadının taşınmasına yardım ederken, Hatice, Kemal'e ne olduğunu sorup duruyordu. Çocuk, korku içinde, "Otomobil" diye mırıldandı.

"Otomobil mi?"

Kızlar, duyduklarına inanamayarak, aynı anda sormuşlardı bu soruyu. Hatice, ağlamaklı bir sesle, "Ne kötü bir haber bu! Allah nazarlardan saklasın seni Anne" diye feryat etti.

Ayşe konuşamaz haldeydi. Gözlerinden yaşlar fışkırarak ağlamaya başlamıştı. Anneleri baygın değil ama çok halsizdi. Bitkinliğine rağmen, onlan teskin etmek için, "İyiyim. Kötü bir şey yok. Sadece yorgunum" dedi fısıltıyla.

Bağnşmalan, Fehmi ile Yasin de duymuştu. Merdivenlerin başından, aşağıda ne olup bittiğine baktılar. Telaşlanıp, hemen aşağı inerek ne olduğunu sordular. Haüce, o korkunç sözcüğü tekrarlamamak için, cevaplasm diye Kemal'i işaret etti. İki genç, oğlanın yanına gittiler. Çocuk üzüntülü ve kaygılı, "Otomobil" dedi tekrar. Ve başladı ağlamaya. Cevabını merak ettikleri sorulan bir süre için erteleyerek, ondan uzaklaşıp, annelerinin kızların odasına taşınarak kanepeye oturtulmasına yardım ettiler. Fehmi, korku ve merakla sordu: "Söyle Anne, ne oldu? Her şeyi bilmek istiyorum."

Kadın, başım arkaya dayayıp nefesi düzene girinceye dek bir süre suskun kaldı. Hatice, Ayşe, Hanafi Kadm ve Kemal'in hâlâ avaz avaz ağlıyor olmalan sinirine dokundu Fehmi'nin. Paylayarak susturdu hepsini. Sonra, Kemal'e dönüp, "Nasıl oldu bu kaza? Etraftakiler şoföre bir şey yaptı mı? Karakola gittiniz mi?" diye sordu. Kemal, tüm sorulan aynntılı bir biçimde, hiç duraksamadan cevapladı.

Anneleri, halsizliğine rağmen konuşmaları izlemişti. Kemal'in anlattıklan bitince, gücünü toplayıp "İyiyim Fehmi. Korkma. Karakola gitmemi istediler ama kabul etmedim. Ancak Sarraflar Çarşısı'nın sonuna kadar yürüyebildim. O noktada tüm gücüm tükendi sanki. Üzülme. Biraz dinlenince geçer" dedi.

Yasin de çok korkmuş, çok üzülmüştü. Sonraları "lanetli gezi" olarak anacaklan bu kısa yolculuğu öneren kendisiydi; o da kazadan kendisini sorumlu hissediyordu. Doktor gerektiğini söyleyip, kim ne diyecek diye beklemeden odadan çıktı. Anne, tıpkı karakol sözcüğünü duyunca sarsıldığı gibi, doktor lafıyla da ürpermişti. Fehmi'ye kardeşini durdurmasını, doktor çağırmaktan vazgeçirmesini söyledi. Fehmi bunu kabul etmeyip, annesine neden doktora ihtiyacı olduğunu izah etti.

Bu sırada, kızlar, annelerinin üstündeki çarşafı çıkarmaya çalışıyorlardı. Hanafi Kadın bir bardak su getirdi. Hepsi kadının etrafını almış, solgun yüzünü kaygıyla inceleyerek, sürekli iyi olup olmadığını soruyorlardı. Kadın, elinden geldiğince sakin davranmaya çalışıyordu. Ağrısı arttıkça, en çok, "Sağ omzumda bir ağrı var" lafı çıkıyordu ağzından ve akabinde, "ama doktora gerek yok" diyordu. Doktor çağırma fikrinden hiç hoşlanmamıştı. Zaten, o güne kadar hiç doktor çağırmamıştı; sağlık sorunu yaşamamış

olduğu için değil, sorunları kendi hazırladığı özel ilaçlarla tedavi ettiği için. Modem tıbba inanmaz; modem tıbbı, sadece felaketle sonuçlanan olaylar ve çok ciddi vakalarla bir tutardı. Dahası, doktor çağırmak, işi gereğinden fazla büyütmek olacaktı. Oysa uzatmayıp saklamak, kocası dönmeden önce bu işi kapatmış olmak istiyordu. Bu düşüncesini ve endişelerini, elinden geldiğince çocuklarına anlatmaya çalıştı. Ne var ki, çocuklarının tek derdi, annelerinin o an içinde bulunduğu durumdu.

Doktorun muayenehanesi Beyt el Kadı Meydam'nda olduğu için, Yasin'in gidip gelmesi on beş dakikadan fazla sürmedi. Doktordan önce dönmüş; adam eve gelir gelmez, annesinin yanına o götürmüştü. Yasin ile Fehmi hariç, herkes odadan çıktı. Doktor, kadına neresinin acıdığını sordu. Kadm sağ omzunu işaret etti. Korkudan boğazı kurumuştu, ama yutkunup,

"Buramda acı hissediyorum" dedi.

Doktor, kadının söyledikleri ve Yasin'in, önceden, genel anlamda verdiği bilgiden hareketle muayeneye başladı. Muayene, hem odadaki iki genç adama, hem de kapının dışından kalp çarpıntısı içinde odayı dinleyen kadınlara uzun sürdü gibi geldi. Doktor, hastasından başım kaldırıp Yasin'e döndü ve "Sağ köprücük kemiği kırılmış" dedi. "O kadar."

"Kırılmış" sözcüğü, odanın içindekileri de, dışındakileri de perişan etti. Doktorun "o kadar" demesine çok şaşırdılar. Bu. "kırık" sözcüğünü sanki tahammül edilebilir kılmış; sözcüğün telaffuz ediliş biçimini güven verici bulmuşlardı. Fehmi, korkuyla umut arasında, "Ciddi mi?" diye sordu. "Hiç değil" dedi doktor. "Kemiği yerine oturtup, sabitleyeceğim ama birkaç gece sırtında yastıkla, dik oturarak uyuması gerekecek. Sırtüstü veya yan yatması zor olur. En çok iki üç hafta içinde kaynar kemik. Korkulacak bir şey yok. Şimdi işimize bakalım."

Hepsi, özellikle de kapının dışındakiler derin bir nefes aldı. Hatice, "Efendimiz el Hüseyin'in inayeti üzerinde olsun inşallah. Sadece onu ziyaret için çıkmıştı dışarıya" dedi.

Kemal, uzun süredir unuttuğu önemli bir şeyi hatırlamış gibi, hayret içinde sordu: "Bu kaza nasıl olup da efendimiz d Hüseyin'in hayırduasını aldıktan sonra oldu?"

Hanafi Kadm basitçe yanıtladı: “Allaha sığınıp, efendimizin hayırduasını almamış olsaydı... olsaydık, kim bilir daha neler gelecekti başımıza?”

Ayşe hâlâ şoktaydı. Konuşmalar sinirine dokunuyordu. “Allahım, olanlar ne zaman bir son bulacak... sanki hiç olmamış gibi, ne zaman bir son bulacak?”

Hatice, “El Hurriye’de ne işi vardı? Ziyaretten sonra dosdoğru eve dönseydi bunlar gelmezdi başına" dedi hayıflanarak.

Kemal’in kalbi endişe ve korkuyla çarptı. İşlediği kabahat, kendi gözünde menfur bir cinayet gibiydi. Paçasını kurtarmak için,“Caddede yürümek istedi. Ne desem dinlemedi” dedi şikâyet edercesine.

Hatice, suçlayıcı bir bakış fırlattı oğlana. Cevap vermek üzere ağzını açmıştı ki, çocuğun solgun yüzünü görüp, vazgeçti ve “Yeterince derdimiz var. Şimdilik bu kadarı yeter” dedi kendi kendine.

Kapı açıldı, doktor odadan çıktı. Anneleri, sırtında ikiye katlı bir yastık olduğu halde, yatakta oturuyordu. Her zamanki halinden tek farkı, giysinin altmda bandaj olduğuna işaret eden, sağ omzundaki çıkıntıydı. Yanma koştular, “Şükürler olsun” dediler.

Doktorun tedavisi sırasında epeyce acı çekmişti. Tahammüllü bir insan olmasa, avaz avaz bağırabilirdi. Artık, acısı geçmiş gibi görünüyordu ya da gerçekten geçmişti. Olabildiğince sakin ve rahattı. Ağnsı azalınca aklı enerjik biçimde yeniden çalışmaya başlamış; içinde bulunduğu durumu farklı açılardan değerlendirmeye koyulmuştu. Çok geçmeden, içini bir korku sardı kadımn. Bakışlarım çocuklarının üzerinde gezdirerek, “Dönüşünde babanıza ne diyeceğim ben?” diye sordu.

Bu soru, geminin emniyetli geçişini önleyen kayalıklar gibi, belli belirsiz tutundukları iç rahatlığına alay edercesine meydan okudu. Şaşırmamışlardı. Haberi aldıkları andan itibaren yaşadıkları duygu karmaşasında, bu soru, belki de kendini üstü kapalı olarak göstermiş, ancak gözden kaçıp, üzerinde daha sonra düşünülmek üzere bir kenara itilmişti. Artık, şeref locasına kurulmak üzere buradaydı ve onunla yüzleşmekten başka çare yoktu. Bu sorunun, herkes için, kısa süre sonra iyileşecek olan kırıktan daha tehditkâr

olduğu açıktı. Sorusu cevapsız kalan kadın, suçlamaya maruz kaldığında en yakın arkadaşları tarafından terk edilen biri gibi, yapayalnız hissetti kendini. “Kazayı öğrenecek elbet. Daha kötüsü, dışarı çıktığımı anlayacak çünkü kazaya yol açan dışan çıkmam” dedi yumuşak bir sesle.

Hanafi Kadın, en az aile fertleri kadar endişeli ve durumun vahametinin idrakindeydi. Buna rağmen, onlan teskin edecek bir şeyler söylemek istedi. Ailenin emektan olarak, bir felaket karşısında sessiz kalmak olmazdı. Umursamadığını düşünmelerini hiç istemezdi. Söyleyeceklerinin gerçeklerden uzak olduğunu bile bile, “Efendim başınıza gelenleri duyunca, hatanızı görmezden gelip, hızla iyileşmeniz duacı olacaktır” dedi.

Durumun gerçeğini oldukça net görenler, bu sözlerin üzerinde durmadılar bile. Kemal hariç. Hanafi Kadm’ın sözlerini tamamlarcasına, “Özellikle de ona efendimiz el Hüseyin’i ziyarete gittiğimizi söylersek” dedi çocuk.

Anne, gözleri yan kapalı, bir Yasin’e, bir Fehmi’ye bakıp sordu: “Ona ne diyebilirim ki?”

Bu işteki sorumluluğunun ağır baskısı altında kıvranan Yasin, “Hangi şeytana uyup da dışan çıkmanı önerdim bilmem? Ağzımdan çıkıverdi işte. Söylemez olaydım. Kader işte. Kader soktu başımızı bu belanın içine. Yine de, kafana takma. Durumu Allaha havale et. Yaşadığın korku ve acı sana yeter!” dedi.

Genç adam şefkatle, içtenlikle konuşmuştu. Kendine duyduğu kızgınlık ile annesine duyduğu sevgi, içinden sanki aynı anda dökülüyor; annesinin derdini paylaşmaya çalışıyordu. Söyledikleri ne bir îşe yanyor, ne de bir işi bozuyordu; sadece duyduğu ıstırabın baskısını hafifletmeye yarıyordu. Belki orada bulunanların hislerine de tercüman olarak, onlan bir şeyler söyleme zahmetinden kurtanyordu.

Tecrübeyle öğrenmişti ki, bazen müdafaa, saldınyı gerektirir. Suçun itirafı ne kadar iyi niyet ortamı yaratırsa, savunma girişimi bir o kadar öfkelendirirdi. En korktuğu şey, sorumsuzca yaptığı önerinin sonuçlarım fırsat bilecek Hatice’nin kendisine saldırmasıydı. Genç kız, bu bahaneyle ona dil uzatabilirdi. Bu düşünceler içinde, Hatice’nin ayaklarının altından halıyı çekivermişti.

Nitekim Hatice, başlarına gelenlerden Yasin'in sorumlu olduğunu, çareyi de onun bulması gerektiğini söylemek üzereyken, delikanlının küçük söylevini duyup utanmıştı. Zaten, kızdığı zaman değil, genellikle ağız dalaşı yaptıklarında dil uzatırdı Yasin'e. Yasin'in içine düştüğü durum ciddiyetini böylece biraz kaybetmiş olsa da, genel durum ciddiyetini koruyordu. İşin kötüsü, hiçbir şey de durumu kurtaracakmış gibi görünmüyordu; ta ki, Hatice, "Merdivenlerden düştü diyelim" deyinceye kadar.

Anne, her ne pahasına olursa olsun, bu durumdan kurtulma umuduyla kızma baktı, sonra Fehmi'ye, sonra da Yasin'e. Gözlerinde bir umut ışıltısı belirmişti. Fehmi, "Ya doktor? Her gün kontrole gelecek. Babamla karşılaşmaması mümkün mü?" dedi, endişeli bir sesle.

Yasin, annesini endişeden kurtarabilecek bu umut rüzgârına kapıyı kapatmak istemedi. "Babama ne diyeceği hususunda doktorla bir anlaşma yapabiliriz" dedi.

Bu fikri kabul edip etmemek hususunda karar vermek üzere, herkes birbirine baktı. Derken, kasvet ortamı dağıldı ve yerini neşe aldı. Hepsinin yüzünde ortak bir umut vardı. Kara bulutların arasında aniden mavi bir ışık belirmişti sanki; bir mucize olmuş, birkaç dakika içinde ışık yayılarak gök kubbeyi sarmış ve güneş çıkmıştı.

"Kurtulduk. Şükürler olsun" dedi Yasin.

Bu ortam Hatice'yi canlandırdı. "Hayır, sen kurtuldun" dedi Yasin'e. "Bunlar senin önerindi."

Yasin, koca bedeni sarsıla sarsıla güldü: "Evet, senin o akrep gibi sokan dilinden kurtuldum" dedi. "Zaten bekliyordum."

"Ama seni kurtaran da yine o dil oldu" dedi Hatice. "Dikene, gülü için su verilir."

Bu mutluluk duygusu içinde, annelerinin kınk köprücük kemiği nedeniyle yatağa bağlı kalmış olduğunu, neredeyse unuttular... anneleri ise tümüyle!

Emine gözlerini açtı. Hatice ile Ayşe yatağın üstünde oturuyorlardı. Gözlerinde korkuyla umut arası bir ifade, annelerine bakıyorlardı. İç çekip yüzünü pencereden yana döndü kadın. Kepenk aralıklarından parlak gün ışığı süzülüyordu. “Çok uyumuşum” dedi, inanamayarak.

Ayşe, “Sadece birkaç saat” dedi. “Gözlerini yumduğunda gün doğmak üzereydi. Ne geceydi ama! Asla unutmayacağım, hayatım boyunca unutmayacağım.”

Acıyla dolu, uykusuz geçen gecenin anıları tekrar ziyaret etti kadmı. Bakışlarında, gece boyunca başında bekleyerek acısını paylaşmış olan kızlarına ve kendine duyduğu merhamet vardı. Dudakları bir duayla kıpırdadı. Sonra, mahcubiyet içinde fısıldadı: “Sizi yordum...”

Hatice, neşeyle, “Senin için yorulmak bir zevk ama bizi bir daha korkutmasan iyi olur” dedi. Sonra, duygusallaştığını belli eden bir sesle, “Bu korkunç acı seni nereden buldu? Derin derin uyuduğunu, iyi durumda olduğunu sanıp, başımı bir an yastığa koyacak olsam, inlemeye başladın. Sabaha kadar inleyip durdun” dedi.

Ayşe iyimserdi: “Her şeye rağmen, işte size iyi bir haber! Bu sabah, Fehmi nasıl olduğunu sordu, söyledim. Dedi ki, ağrı iyiye delalettir. Kemiğin kaynadığını gösterir.”

Fehmi’nin adını duymak, Emine’yi yeniden endişeli düşüncelere sevk etti. “Hepsi sağ salim yola çıktı mı?” diye sordu.

î •

i

İ . .

Hatice, “Tabii. Seni görüp iyi olduklannı söylemek istediler ama izin vermedim. Uykuya dalmanı beklerken saçla-nmız beyazlandı!”

Anneleri teslimiyet içinde iç geçirerek, “Hamd’olsun” dedi. “Allahtan hayırlısı... Saat kaç?”

Hatice, “Öğle namazına bir saat var” dedi.

Saatin bu kadar geç olduğunu duyunca, kadın gözlerini indirdi. Tekrar kaldırdığında, bakışları kaygılıydı. “Dönüş yolundadır...” dedi usulca.

Ne kastettiğini anlamıştı kızlar. İçlerine korku düştü ama Ayşe, “Hoş gelsin!” dedi. “Korkulacak bir şey yok. Ne diyeceğimize karar vermedik mi? Önemli olan bu.”

Kocasının beklenen dönüşü, Emine’nin güçsüz yüreğini, her şeye rağmen sıkıyordu. “Olanları saklamak mümkün olur mu sizce?” diye sordu.

Hatice, “Neden olmasın?” dedi ama sesi annesinden de endişeliydi.

Kadm, cesaret bulmak için iki oğlunun yanı başında olmasını isterdi. “Ne söylemeye karar verdikse onu söyleyeceğiz ve her şey hallolacak” demişti Hatice ama olanları sonsuza dek bir sır gibi saklamak mümkün müydü? Hakikat, kocasma ulaşacak bir yol, açık bir kapı bulmaz mıydı? Kaderinin ona ne hazırladığım bilmiyordu. Şefkatle kızlarına baktı. Konuşmak üzere ağzını açmıştı ki, Hanafi Kadın odaya daldı. Dışarıdan duyulmasını istemezmiş gibi, “Efendimiz geldi hanımım” dedi.

Hepsinin kalbi çarptı. Kızlar, bir sıçrayışta yataktan kalkıp, ayağa dikildiler. Sessizlik içinde birbirlerine bakıyorlardı. “Siz bir şey söylemeyin sakın” diye mırıldandı anneleri. “Yalan söyleyecek olursanız, neler olabileceğini düşünemiyorum bile! Bana bırakın. Allah yardımcım olsun” dedi.

Gergin bir sessizlik hüküm sürdü; karanlıkta evi gezen cinlerin ayak seslerini duyan çocukların içine gömüldükleri sessizlik gibi. Derken, merdivenlerde Ahmet Bey’in ayak sesleri duyuldu. Sesler yaklaştıkça, bu kâbus gibi ortamdan kurtulmaya çabalarcasına, “Belki de evde kimseyle karşılaşmadan odasına çıkması daha iyi olur” dedi.

Sonra Hanafi Kadın’a dönüp, “Hasta olduğumu, yattığımı söyle, yeter. Başka bir şey söyleme” dedi.

Boğazı kurumuştu, ıslatmak için yutkundu. Kızlar, yarışırcasına odadan fırlayıp çıktılar. Anneleri yalnız kalmıştı. Kendini tüm dünyadan soyutlanmış bulan kadm, kaderine teslim oldu. Bir başka silaha sahip olmadığı için, sık sık teslimiyette cesaret bulurdu. Yalan söylemenin günah olduğu bilinci onu hiç terk etmemişti. Bu duygu, içinin derinliklerinde saklıydı sanki. Kaygı ve gerginlik anlarında ya da cesareti kırıldığı zaman belli ederdi kendini. Yine de, aklını toplayıp ne söylemesi gerektiğini hatırlamaya çalıştı.

Kocasının bastonunun ucu, oturma odasının zemininde tıkırdıyordu.

Mırıldandı kadın: “Allahım, merhamet et, yardım et.” Adamın iri cüssesi kapı boşluğunu doldurana dek gözlerini kapıdan ayırmadı Emine. Ahmet içeri girip yaklaştı. Kadının yüzüne, araştıran, sorgulayan gözlerle bakıyordu. Odanın ortasına vannca durdu. Her zamankinden daha müşfik olduğunu düşündüren bir sesle, “Sana ne oldu böyle?” diye sordu.

Kadın bakışlarını indirip “Sağ salim döndüğünüz için Allaha şükrediyorum efendim. Siz iyi olduğunuz sürece, ben de iyiyim” dedi.

“Ama Hanafi Kadın hasta olduğunu söyledi...”

Emine, sol eliyle sağ omzunu göstererek, “Omzum zedelendi efendim" dedi. “Allah sizi nazardan korusun.”

Kadının omzuna merak ve endişeyle baktı adam, “Nasıl oldu?” diye sordu.

Olan olmuş, o kritik an gelmişti işte! Bütün yapacağı konuşmak, onları kurtaracak yalanı söyleyivermekti. Böy-lece, kriz sağ salim atlatılmış olacak; kadın, payına düşenden de fazla sempati toplayacaktı. Hazırlığını yaptı, gözlerini kocasına kaldırdı. Kalbi acımasızca çarpıyordu. Bakışları karşılaşmış, daha doğrusu, bakışlan adamın gözlerinde erimiş gitmişti. O an, aklındaki her şey buhar olup uçtu sanki. İradesini zorlayarak toparladığı kararlılık dağılıverdi. Şaşkınlık, umutsuzluk ve korkuyla gözlerini kırpıştırdı. Adama sersemlemiş bir ifadeyle bakıp, sustu kaldı.

Ahmet, kadının bu haline şaşırdı. Sorusunu tekrarladı: “Ne oldu Emine?”

Kadm ne diyeceğini bilemiyordu. Sanki söyleyeceği bir şey yoktu ama yalan söyleyemeyeceğinden emindi. Fırsat, nasıl olduğunu anlamadan kaçıvermişti. Girişimini yineleyecek olsa, ağzından çıkacak sözler ipe sapa gelmeyecek, aleyhine olacaktı. İp üstünde hipnoz etkisiyle yürüdükten sonra, aynı şeyi şuurluyken tekrarlaması beklenen biri gibiydi. Saniyeler geçtikçe gerildiğini ve yenilgiye uğradığını hissetti. Umutsuzluğun eşiğindeydi kadm.

“Konuş!”

Adam sabırsızlanıyordu ve birazdan öfkeyle bağırmaya başlayacağı belliydi. Allah biliyor ya, yardıma ihtiyacı vardı kadının. Hangi şeytana uymuş da bu lanet geziye çıkmıştı?

“Allah, Allah! Söylemek istemiyor musun?”

Sessizliği, kendi tahammül sınırını bile aştı kadının. Umutsuzluk ve yenilgi içinde, “Büyük bir hata işledim efendim... Otomobil çarptı” diye mırıldandı, titrek bir sesle.

Adamın gözleri hayret ve korkuyla büyüdü. İnanamıyor-muş gibi baktı karısına. Aklını kaçırdığına hükmetmeye başlamıştı ki, Emine tereddütten vazgeçip, her şeyi göze alarak itiraf etmeye karar verdi. Ağrısına dayanamadığı bir hastalıktan kurtulmak için, hayatı pahasına ameliyata giren biri gibiydi. Gözleri yaşla doldu. Önleyemediği, belki de kendini acındırmak istediği için, hıçkırıklarını saklamaksızın konuştu:

“Efendimiz el Hüseyin beni çağırdı. Çağnya uydum ve türbesini ziyarete gittim... dönüşte otomobil çarptı... Allah böyle istedi efendim... Kendi kendime, hiç yardımsız ayağa kalkabildim.” Son cümlesi, ağzından gayet net bir biçimde çıkmıştı. Devam etti:

“Başta acı hissetmedim. İyi olduğumu sandım. Eve kadar yürüdüm. Ağn evde başladı. Doktor getirdiler. Adam omzumu muayene etti. Kırılmış. Kırık iyileşene kadar her gün uğramaya söz verdi. Büyük bir hata yaptım efendim ve hak ettiğim şekilde cezalandırıldım... Allah acıdı.”

Ahmet Bey kadmı, hiçbir şey demeden, kıpırtısız dinlemişti. Rahatsızlığı, yüzünden belli olmuyordu. Bu arada, kadın, hâkimin kararım bekleyen bir sanık gibi öne eğmişti başmı. Uzun, yoğun bir sessizlik oldu. Odanın kasvetli havası, ürkütücü tehditlere gebeydi. Kadm gerildikçe gerildi. Nasıl bir hüküm giyeceğini, kaderinde ne olduğunu bilmiyordu.

Derken, kocasının sesi duyuldu. Ses, hiç beklemediği kadar sakindi:
“Doktor ne dedi? Kırık ciddi mi?”

Kadın başmı kaldırıp hayretle baktı adama. Bu nazik, bağışlayıcı tavır, beklediği en son şeydi. Durumu bu kadar korkunç olmasa, doğru duyduğundan emin olmak için tekrarlamasını isteyebilirdi. Duygusallaştı. Gözlerinden iki koca damla yaş aktı. Dudaklarını sıkıp, ağlamamak için kendini tuttu. Sonra, tövbekar bir sesle, “Doktor merak edilecek hiçbir şey olmadığını söyledi. Allah sizi nazardan saklasın efendim” dedi.

Babalan odadan çıktıktan sonra, kızlar koşarak annelerinin yanma geldiler ve önünde durup, soran gözlerle ona bakmaya başladılar. Yüzlerinde merak ve endişe vardı. Annelerinin gözleri ağlamaktan kıpkırmızı olmuştu. Altüst oldular. Haüce, tüm korkusuna ve kötümserliğine rağmen, “Hayrola?" diye sordu.

Kadm, son derece gergin, gözlerini kırpıştırarak, “Doğruyu söyledim" dedi, sadece.

“Doğruyu mu?"

“İtiraf etmem lazımdı” dedi kadm, teslimiyet içinde. “Olayı sonsuza kadar ondan saklamanın yolu yoktu. En iyisini yaptım."

Haüce, ellerini göğsüne vurarak haykırdı: “Hepimiz için ne talihsiz bir gün bu!”

Ayşe aptala dönüp annesinin yüzüne bakakalmış ve tek kelime etmemişti. Anne, gururla mahcubiyet kanşımı bir ifadeyle gülümsedi. Kocasından, onu ve istikbalim bir vuruşta yok edecek amansız bir öfke beklerken, adamın onu şefkate boğmuş olduğunu hatırlayınca solgun yüzü kızardı. Evet,

kızlarına, ihtiyacı olduğunda babalarının ona acıyıp anlayış ve şefkatle dolarak öfkesini unuttuğunu anlatırken, sesinde gurur ve mahcubiyet vardı.

Sonra, kendi kendine konuşur gibi çok alçak bir sesle mırıldandı: “Allah ona uzun ömür versin, merhamet etti. Anlattıklarımı sessizce dinledi. Doktorun ne söylediğini, ki-

nğırı ne kadar ciddi olduğunu sorup gitti. İyileşinceye kadar Allahın izniyle yatakta kalmamı tembihledi.”

Kızlar, bu sözlere inanamayıp hayretle bakıştılar. Derken, tüm korkulan aniden dağılıverdi. Derin bir oh çektiler, yüzleri güldü, neşelendiler. “Gördün mü? Bu el Hüseyin’in hayırduası!” dedi Hatice.

Ayşe’nin öngörüsü gerçekleşmişti. “Her şeyin bir smın var” dedi. “Babamın öfkesinin bile! Annemi bu halde görüp öfkelenmesi mümkün müydü? Annemin onun için ne kadar değerli olduğunu anlamış olduk.” Sonra dönüp, takıldı: “Ne şanslı bir kadınsın! Şefkatiyle onurlandırmış seni babam. Kutlanm!”

Annenin yüzü yine kızardı, kekeleyerek, “Allah ona uzun ömür versin” deyip iç çekti: “Selametle inşallah!”

Sonra haürladı ve Hatice’ye, “Babanın yanma git, yardıma ihtiyacı vardır” dedi.

Genç kız, babasının huzurunda rahat etmezdi. Kapana kısılmış gibi hissetti kendini. Kızdı, “Neden Ayşe değil de ben?” diye sordu.

“Sen daha iyi hizmet edersin. Haydi küçük hanım, vakit kaybetme. Şu an bile ihtiyaç duyuyor olabilir sana” dedi kadm, kınayan bir ses tonuyla.

Hatice, karşı çıkmanın bir anlamı olmayacağını biliyordu çünkü Ayşe’den daha iyi üstesinden geleceğini düşündüğü bir iş söz konusu olduğunda hep böyle yapardı annesi. Buna rağmen, her zaman yaptığı gibi, dilini hevesli ve keskin bir silah olarak ateşli ve saldırgan mizacına uygun şekilde kullanıp, düşüncesini açıklamaya niyetlendi. Kendisinin Ayşe’den daha becerikli olduğunu bir kez daha söylemeye annesini zorlamak istiyordu. Bu, annesi

için bir ikrar, kız kardeşi için bir uyarı ve kendisi için de bir tür teselli olacaktı.

Aslında, önemli görevlerden biri Ayşe'ye bahşedilecek olsa daha da kızar ve bizzat karşı çıkardı. Böylesi görevlerin aynı zamanda kendi hakkı olduğuna inanıyordu. Bu, evdeki konumuna, yani annesinden sonra gelen yetkili statüsüne layık olduğunu kanıtlayıp, bir kadın olarak ona ayrıcalık sağlıyordu. Ama bu görevi üstlenirken, sahip olduğu haklardan birini kullanmakta olduğunu açıkça bildirmekten kaçınmalıydı; mecburen kabul ettiği bir görevdi

bu. Böylelikle, ondan bir şey isterken herkes belirli bir rahatsızlık duyacak; annesine karşı gelirken, bunu bile öfkelenerek yapabilecek ve rahatlayacaktı. Sonunda, yeri geldiğinde istediği her şeyi söyleyebilecek ve her yaptığı, teşekkürü hak eden bir lütuf gibi algılanacaktı. Dolayısıyla, odadan çıkarken, “Ne zaman işler sarpa sarsa etrafta başka kimse yokmuş gibi ‘Hatice’ diyorsun! Ben olmasam ne yapacaksın acaba?” dedi.

Gururu, odadan çıktığı an terk etti genç kızı. Yerini, dehşet ve huzursuzluk aldı. Nasıl arz-ı endam edecek, ona nasıl hizmet edecekti acaba? Kekeleyecek, yavaş hareket edecek ya da yanlış bir şey yapacak olsa, babası ona nasıl davranacaktı?

Ahmet Bey, kendi başına soyunmuş, ev entarisini giymişti. Hatice kapıda durup, bir ihtiyacı olup olmadığını sorunca, bir fincan kahve yapmasını emretti. Koşup getirdi genç kız. Bakışları yerde, utangaç ve ürkek adımlarla yavaşça yaklaşıp sundu. Sonra, babasından bir işaret beklemek üzere kapının hemen dışındaki oturma odasına çekildi. İçindeki dehşet duygusundan asla kurtulamamış-ti. Evde geçirdiği saatlerde, gün be gün, annesinin iyileşeceği üç hafta boyunca ona nasıl hizmet edebileceğinden emin değildi. Bu durum asabını bozuyordu. Annesinin evde nasıl önemli bir rolü olduğunu, nasıl büyük bir boşluğu doldurduğunu ilk defa idrak etti. Annesinin hızla iyileşmesi için dua ederken, ona olan içten sevgisinin ya-| nı sıra kendisini de düşünüyordu.

Şanssızlık bu ya, Ahmet Bey yolculuğun yorgunluğunu evde çıkarmaya karar vermişti; genç kızın umduğu gibi dükkâna gitmemişti. Bu yüzden, oturma odasında oturmaya mahkûmdu Hatice. Ayşe, usulca merdivenleri

çıkıp yanma geldi. Göz kırparak, içinde bulunduğu durumla alay etti. Sonra odadan çıkıp, annesinin yanma döndü. Tekrar yalnız kalan genç kız, öfkeden deliye dönmüştü. Kendisi herkesle alay ettiği halde, alay edilmek-■ ten, sataşılmaktan nefret ederdi. Sadece babası uyurken özgürdü genç kız, o da geçici olarak. Böyle anlarda annesinin yanına koşup, babasma sunduğu hizmetleri bire bin katarak anlatmıyordu. Annesine, babasının gözlerinde gördüğü takdir ve şefkatten bahsetti. Ayşe'ye dönüp, çocuksu davranışı nedeniyle kınamayı, sövgüler yağdırmayı ihmal etmedi.

Adam uyanınca, Hatice yanma çıkıp ona öğle yemeği servisi yaptı. Yemeği bittikten sonra, uzun uzun gazete ■ okurdu Ahmet Bey. Derken, genç kızı çağırıp Fehmi ile Ya-sin'i eve döner dönmez görmek istediğini bildirdi.

Babanın bu talebi, Emine'yi huzursuz etmişti. Adamın, içinde saklı öfkeyi kusacak bir hedef arıyor olmasından ve bu hedefin iki oğlu olacağından korkuyordu.

Yasin ile Fehmi, eve gelip de olup bitenleri ve babalarının kendilerini görmek istediğini öğrenince, aynı şeyi düşündüler. Korkarak yanma gittiler. Ne var ki, adam onlan her zamankinden daha sakin bir tavırla karşılamış, şaşırtmıştı. İkisine de kaza ve doktorun teşhisi hakkında sorular sordu. İki delikanlı bildiklerini anlatırken ilgiyle dinledi. Derken, “Anneniz dışan çıktığında siz evde miydiniz?” diye sordu.

Bu sorunun sorulacağını baştan itibaren bildikleri halde, soru, babalarının beklenmedik, olağanüstü sükûnetinden sonra gelince korkuya kapıldılar. Bunun, rahatlayarak keyfini çıkarttıktan ve emniyette olduklannı hissettikleri ortamı değiştirecek bir girizgâh olmasından endişelendiler. Cevap vermeyip suskun kalmayı seçtiler. Buna rağmen, babalan ısrarcı olmadı. Zaten bildiği bir cevabı duymaya hiç de meraklı değil gibiydi. Oğullannın suçu itiraf edip etmemelerine aldırmadan, belki de yaptıklan hataya işaret etmek istemişti. Derken, kapıyı gösterip çıkabileceklerini söyledi adam. Tam çıkıyorlardı ki, kendi kendine konuşur-casına, “Allah bana erkek evlat vermediğine göre sabır ihsan eyler inşallah” dediğini duydular.

Olay, Ahmet'i, tüm tavır ve davranışlannı şaşırtıcı biçimde değiştirecek kadar sarsmış gibi görünse de, geleneksel gece âlemlerinin keyfini

çıkarmaktan alıkoyacak kadar da değildi. Akşam olunca giyinip etrafına parfüm kokulan yayarak odasından çıktı. Kansının yanma uğrayıp hatınnı sordu. Kadm, müteşekkir, arkasından uzun uzun dua etti. Kendisi hasta yatarken dışan çıkmasını, düşüncesiz ve kaba bir davranış olarak algılamadı. Evden çıkarken onu görmek için uğraması ve hal hatır sorması, beklentisinin ötesinde bir kabullenişti belki. Doğru ya, öfkesini kusmamak suretiyle, ona rüyasında bile göremeyeceği bir lütufta bulunmuştu adam.

Fehmi ile Yasin, babalan odasından çıkmadan önce, “Bu gece dışarı çıkmaktan vazgeçer mi acaba?” diye konuşmuşlardı aralarında.

Anneleri, “Meraklanacak bir şey olmadığını gördüğüne göre, neden çıkmasın ki” demişti. İçinden, kansı kaza geçirmiş bir adama yakışır biçimde, o gece dışan çıkmayarak düşünceli tavrını sürdürmesini istemiş olabilirdi. Ne var ki, tabiatını iyi bildiği kocası için önceden bir bahane hazırlamıştı. Kadının beklediği üzere dışan koşacak olursa, içine düşmüş olduğu durumu kendisi de ciddiye almamış gibi olacaktı. Önceden hazırladığı bu bahaneyle, adamı mazur gösterecek; adamın davranışının, çocuklan tarafından umursamazlık gibi algılanmasına izin vermeyecekti.

Buna rağmen, Hatice “Senin durumuna rağmen nasıl eğlenebilir?" diye sordu.

Yasin “Annemin iyi olduğundan emin olduğuna göre, bunun bir sakıncası yok!” diye cevap verdi. “Erkeklerle kadınlar, üzüntüye aynı tepkiyi vermez. Bir erkeğin hem üzülüp, hem de âleme gitmesi bir çelişki değildir. Zaten zor olan yaşamı sürdürebilmek için teselli bulmanın bir yolu bile olabilir bu.” Yasin, babasından ziyade, kendi içindeki giderek artan sokağa çıkma arzusunu savunuyordu. Genç adamın bu kurnazlığı Hatice’nin gözünden kaçmadı.

“Sen geceyi kahvehanede geçirebilir miydin?” diye sordu Yasin’e.

Yasin, içinden küfretse de, “Tabii ki hayır. Ama ben başka, babam başka” dedi çabucak.

Ahmet Bey odadan çıkınca, Emine Hanım gerçek bir tehlikeden kurtulmuşçasına rahatlamıştı. Yüzü güldü.

“Belki de, yaptığım hata nedeniyle zaten cezalandırılmış olduğumu düşünüp beni bu nedenle affetti. Allah onu da, bizleri de bağışlasın” dedi.

Yasin, ellerini birbirine vurarak karşı çıktı. “Babam kadar kıskanç başka erkekler de var. Babamın bazı arkadaştan gibi, gerektiğinde ve uygun biçimde kanlarının dışan çıkmasında bir sakınca görmeyenler de! Acaba babam neden sem eve hapsediyor?”

Hatice, Yasin’e küçümseyen gözlerle bakarak, “Babamın yanındayken, bu soruyu hepimiz adına ona sorsan daha iyi olmaz mı?” dedi.

Yasin, göbeğini hoplata hoplata gülerken, “Bunu yapabilmem için, kendimi korumak üzere seninki gibi bir burun gerekir bana” dedi.

Günler geçti. Emine’nin omzu ve vücudu en küçük harekette biraz acıyor olsa da, ilk gece çektiği gibi korkunç ağrı yoktu artık. Güçlü yapısı ve taşkın enerjisi sayesinde hızla iyileşiyordu. Tabiatı icabı, hareketsizlikten ve bütün gün oturmaktan hoşlanmadığı için doktorun tavsiyelerine uyması kolay olmuyordu. Yatmak zorunda kaldığı için çektiği azap, kınğrn verdiği azaptan da beterdi. Çocuklan ona bu kadar iyi bakmasa, belki de doktorun talimatına uymaz, çoktan ayaklanmrş, işlerinin başına dönmüş olurdu.

Ne var ki, yatağa bağımlı olması, ev işlerim idare etmekten alıkoymuyordu kadını. Kızlannın arasında bölüştürdüğü tüm işleri, özellikle de ihmal edileceğini düşündüklerini, bezdirici bir titizlikle denetliyordu. Sürekli, “Perdelerin tozu alrndr mr? Kepenklerin? Babanız için banyoda tütsü yaktınrz mr? Yaseminlerle sümbülleri suladrnız mı?” diye sorup duruyordu.

Annesinin bu halinden rahatsız olan Hatice bir defasında, “Dinle beni Anne, evine sen bir ayarlık bakıyorduysan, ben yirmi dört ayarlık bakıyorum” demişti.

Kadm, evdeki önemli konumunu mecburen terk etmiş olsa da, bu durum onu rahatsrz eden birtakım kanşıklık-lara da yol açmıyor değildi. Yokluğunda, ev sakinlerinin evin düzeni ve rahatlığından bir şeylerin eksildiğini hissedip hissetmediklerini merakla soruyordu kendine. Hangisi daha doğru olurdu: Her şeyin elleriyle yetiştirdiği kızlan sayesinde olması gerektiği gibi devam etmesi mi, yoksa evin dengesinin yeterince bozularak

herkese onun yokluğunu hissettirmesi mi? Ya bu yokluğu Ahmet Bey de hissederse? Bu, karısının önemini anlaması için bir neden mi teşkil eder, yoksa bütün buna yol açan kabahatinden dolayı, ona öfkelenmesine mi sebep olurdu? Kadın, mahcup bir kendini beğenmişlik ile kızlarına duyduğu şefkat çırasında uzun güre gitti geldi. Evin idaresinde vuku bulabilecek herhangi bir yanlışın, eksikliğin, onu fazlasıyla rahatsız edeceği açıktı. Diğer taraftan, evin düzeni hiçbir şey olmamışçasına sürüp gitseydi de son derece huzursuz olacakü sanki.

Aslında, kimse kendi yerini alamamıştı. Kızlarının kararlılığı ve enerjisine rağmen, evin onlar için çok büyük olduğu ortadaydı. Bu durum annelerini mutsuz ediyor ama bu duygusunu açık etmiyordu. Ayşe ile Hatice’yi hararetle, şiddetle ve samimiyetle savunmasına rağmen, köşeye çekilmek zorunda kalmış olmak onu sabırsızlandınyor, endişelenmesine yol açıyordu.

O sabah, uzun süredir beklediği o sabah, gün ağarırken yataktan bir genç kız gibi neşeyle zıplayıp çıktı Emine. Sürgündeki bir kralın tahüna yeniden kavuşması gibi bir şeydi hissettiği. Üç haftadır bozulan iş programını yeniden uygulamaya koymak üzere mutfağa indi. Hanafi Kadm’a seslendi. Kadm, kulaklarına inanamayarak uyandı hemen. Kalkıp hanımını selamladı, sanlıp dualar etti. Tarifsiz bir mutlulukla işe koyuldular.

Güneşin ilk ışıklan görüldüğünde, yukan kata çıkü. Çocuklan, onu öperek, kutlayarak karşıladılar. Sonra, Kemal’in yatağına gidip çocuğu uyandırdı. Gözlerini açıp da annesini görünce, şaşkınlık ve sevinçle boynuna sanldı ama kadm hızla çocuğun kollarından kurtulup, “Omzumun acımasını istemezsin değil mi?” dedi.

Kemal, annesini öpücüklere boğdu ve gülerek, muzip bir ifadeyle, “Sevgilim. Ne zaman tekrar çıkanz?” diye sordu.

Kadın, müşfik bir sesle uyardı: “Allah, sana, beni kendime rağmen neredeyse ölüp gideceğim bir caddeye yönlendirmeyecek kadar yol gösterince...”

Kemal, annesinin, başına gelenlerin onun inadının bir sonucu olduğunu ima ettiğini anladı. Halsiz düşene dek güldü de güldü. Çocuk, üç haftadır tepesinde sallanan günahlarının affedilmiş olduğunu hissediyordu. Doğrusu,

ağabeylerinin yapığı tahkikatın, suçunu ortaya çıkaracağından çok korkmuştu. Bir defasında Hatice, bir defasmda da Yasin şüphelenmiş; suçlunun kim olduğunu neredeyse keş-

fetmişlerdi. Tahkikat babalarına devredilince daha da korkmuş; her an huzura çağmlmayı beklemişti. Dahası, annesinin üç hafta boyunca acı çekerek yatması ya da ayağa kalkmaktan aciz olması çocuğu çok üzmüştü. Bütün bunlar, ağzındaki kötü tatla birlikte artık geride kalmış, tahkikat sona ermişti. Annesi, yine yatağın başındaydı. Gece olunca, onu yine yatıracaktı. Her şey normale dönmüştü, eskisi gibiydi. Huzur, bayrağım açmıştı. İstediği kadar gülmeye ve cezası ertelenen vicdanım kutlamaya hakkı vardı.

Kadın, oğullarının yanından ayrılıp en üst kata çıktı. Ahmet’in odasına yaklaşırken, adamın dua ettiğini duydu: “Yüce Allahım, büyük Allahım...’’

Kapının dışında bir tereddüt geçirdi. Kalbi, deliler gibi attı. İçeri girip günaydm mı desin, yoksa önce kahvalü tepsisini mi hazırlasın bilemedi. Esas sorundan çok, içindeki dal budak salmış korku ve utançtan kaçmak istiyordu sanki ya da ikisinden birden. Bazen, çözülmesi zor, gerçek bir sorundan kaçmak için hayali sorunlar yaratabilir insan.

Yemek odasına dönüp iki misli dikkatle işe koyuldu. Buna rağmen, içindeki endişe giderek arttı. Kendine tanıdığı erteleme süresi bir işe yaramamış, umduğu huzura kavuşamamıştı. İşkence çekerek beklemek, yüzleşmeden kaçmaktan beterdi. Kendi odasına bile, sanki ilk kez giriyormuş gibi girmekten çekindiğini hayretle fark etmiş, hatta Ahmet Bey nekaheti süresince onu her gün o odada ziyaret etmiş olduğu için, korkar olmuştu. Aslında, sağlık sorunu ona bir tür korunma sağlamış; ne ki, bu korunma, iyileşince ortadan kalkmıştı. Kabahati ortaya çıktığından bu yana, kocasıyla ilk kez ve ardına saklanacağı bir şey olmaksızın karşı karşıya gelecekti.

Oğullan birbiri ardına kahvalü sofrasına gelince, kendini daha güçlü hissetti Emine Harım. Derken, uzun ev entarisiyle babalan göründü. Yer sofrasmdaki yerini alrrken, sakin bir sesle, “Gelmişsiniz” deyip oturmalarını buyurdu.

Anneleri, her zamanki yerinde, ayakta beklerken kahvaltı etmeye koyuldular. Kocası içeri girdiğinde korkusu had safhaya varmrş ama nefesi

yavaş yavaş normale dönmeye başlamıştı. İyileştikten sonraki ilk karşılaşma gerçekleşmiş, sakin geçmişti. Birazdan adamın odasında onunla yalnız kalacak olmasının sorun teşkil etmeyeceğini düşündü.

Kahvaltı bitti, Ahmet Bey odasına döndü. Kadın birkaç dakika sonra elinde kahveyle girdi yanına. Kahveyi sephanın üzerine koyup, bir yana çekildi ve adam bitirinceye kadar bekledi. Sonra giyinmesine yardım edecekti. Kocası, kahveyi derin bir sessizlik içinde içti. Ne var ki, bu, dinleniyor olmasından ya da söyleyecek bir şeyi bulunmamasından kaynaklanan bir sessizlik değildi. Kastiydi. Kadm, adamın bir çift güzel söz söyleyeceğinden ya da, hiç olmazsa, genellikle sabahın bu saatlerinde konuştuğu şeylerden bahsedeceğinden hâlâ umutluydu. Bu maksatlı suskunluk huzursuz ediyordu onu. İçinden, adamın hâlâ öfkeli olup olmadığını sorgulamaya başladı. Endişe, yine yüreğini yiyip bitiriyordu sanki. Yoğun sessizlik çok sürmedi.

Öte yandan, Ahmet Bey öylesine odaklanmıştı ki düşüncelerine ve öylesine hızlı düşünüyordu, herhangi bir şeyin tadına bakacak durumda değildi. Bir anlık değil, son birkaç gündür zihninden atamadığı, inatçı, kalıcı düşüncelerdi ka-fasındakiler. Sonunda, başım kahve fincanından kaldırmadan, "İyileştin mi artık?" diye sordu.

"Evet, efendim, şükürler olsun" dedi kadın, durgun bir sesle.

Adam, acı acı konuştu: "Yaptığına hayret etmekten ve hayret etmeye de devam etmekten kendimi alamıyorum." Kadının kalbi yine çarpmaya başladı, başmı üzüntüyle öne eğdi. Adamın, başka birinin hatası karşısında sergilediği öfkeye bile dayanamazken, kabahatli kendisi olunca ne yapacaktı? Korkudan dili tutuldu.

Ahmet, onaylamayan bir sesle devam etti: "Yıllarca hakkında aldanıp, gerçeği hiç fark etmemiş olabilir miyim acaba?"

Kadın çaresizlik içinde ellerini uzatıp, korku ve acıyla nefesi tıkanarak fısıldandı: "Allaha sığmıyorum efendim. Hatam büyüktü ama böyle konuşulmayı hak etmiyorum." Adam, dehşet verici bir sükûnet içinde konuşmasını sürdürdü. Bağınp çağırsa daha iyiydi. Devam etti: "Böylesine vahim bir hatayı nasıl yaptın? Şehirden bir günlüğüne ayrıldım diye mi?"

Vücudu sarsılarak, bir inip, bir çıkan bir sesle konuştu kadm: “Bir hata yaptım efendim. Affetmek size düşer. Efendimiz el Hüseyin’i ziyarete hasrettim. Böylesi kutsal bir ziyareti, hiç olmazsa bir kez yapmanın bir sakıncası olmayacağım düşündüm.”

Adam başmı hızla salladı. Tartışmaya gerek yok diyordu sanki. Derken bakışlarını kaldırıp, kadma kızgın ve karanlık bir bakış attı. Tartışma kabul etmeyeceğini bildiren bir sesle, “Söyleyeceğim tek bir şey var: Derhal evimi terk et!” dedi.

Adamın sözleri, kafasına ölümcül bir darbe gibi inmiş; sersemlemişti kadın. Tek kelime etmedi. Çetin sınavının en zor günlerinde, kocasının Port Sait’ten dönüşünü beklerken de pek çok korku yaşamıştı: Öfkesini kusup küfür edebilir, bağınp çağırarak onu sağır edebilirdi. Fiziksel saldın ihtimali bile geçmişti aklından ama evden kovulmak, asla. Yirmi beş yıldır birlikte yaşıyorlardı. Onlan hiçbir şeyin ayı-ramayacağına inanır; bir parçası haline geldiği bu evden kopartılabileceğini hiç düşünmezdi.

Ahmet Bey, bu sözleriyle, zihnini üç haftadır meşgul eden düşüncelerden kurtulmuştu. İçindeki mücadele, kadının yatağında ağlayarak hatasını itiraf ettiği dakika başlamıştı. Önce kulaklarına inanamamış; ilk şoku atlatınca, bu iğrenç gerçeğin saygınlığına ve şerefine meydan okuduğunu anlamış; ne var ki, kadirim haline bakıp gazabını ertelemeye karar vermişti. Aslında, kadımn halini görünce duyduğu korkuya varan derin kaygı ve merak dolayısıyla, saygınlığına ve şerefine meydan okunmuş olduğunu o an düşündüğünü söylemek yanlış olurdu. Kadına alışmıştı ve iyi taraflan olduğunu biliyor, hatta ona hayranlık duyuyordu. Yaptığı hatayı bile unutup, onu Allaha havale edecek kadar seviyordu kansını. Kadımn maruz kaldrğı tehdit karşısında despotluğundan eser kalmamış, içindeki saklı şefkat duygulan uyanmıştı. O gün, belli etmese de, odasına üzgün ve moralsiz bir ruh haliyle dönmüştü.

Kadımn hızla iyileşmeye başladığını görünce başlamıştı soğukkanlılığına yeniden kavuşmaya. Olayı, sebep sonuç ilişkisi itibariyle yeni bir gözle, daha doğrusu evde kullanmaya alışık olduğu eski gözüyle değerlendirmeye çalışmıştı. Sorunu, yalnız ve sakinken gözden geçirmiş olmasr bir şanssızlıktı... kansı için bir şanssızlık! Şefkate teslim olup affedecek olursa, ki buna çok hevesliydi, itibarından, şerefinden, ilkelerinden ve değer

yargılarından vazgeçmesi gerektiğine inandırdı kendini. Ailesi üzerindeki denetimini yitirecek, onlan bir arada tutan bağlar kopup gidecekti. Evin reisi olmak, sertlik ve katı disiplin gerektiriyordu. Kısacası, kansını affedecek olursa, Ahmet olmaktan çıkacak, olmak istemeyeceği birine dönüşecekti.

Evet, durumu yalnızken ve sükûnet içinde değerlendirmiş olması bir şanssızlıktı. Kadın kabahatini itiraf ettiğinde öfkesini kusmuş olabilseydi, tatmin olur; kaza olayı, daha da ciddi sorunlara yol açmadan geride kalırdı. Sorun, öfkesini uygun zamanda seslendirememiş olmasıydı. Bunu, üç hafta süreyle sükûnetini muhafaza ettikten sonra, yani kadm iyileştikten sonra yapmasma, kibri maniydi. Zaten böylesi bir öfkelenme, önceden tasarlanmış, kasıtlı bir tekdir gibi görünürdü. Oysa Ahmet Bey’in öfkesi, genellikle doğal bir duygusallık ile kasıt karışımı bir tepkiydi. Bunlardan ilki, yani duygusallık, uygun zaman bulamadığı için İkincisi, yani kasıt bol bol vakit bulup tüm seçenekleri gözden geçirmiş ve kabahatin ciddiyetine uygun, en etkili yöntemi keşfetmişti. Kadının yaşamını bir süre tehdit eden tehlike, önce kocasında şefkat uyandırmak suretiyle onu korumuş, sonra dönüp dolaşıp uzun süreli bir cezaya dönüşmüştü; çünkü öfkesinin kasıt, yani planlayıcı yönüne düşünecek çok zaman tanımıştı.

Kaşlannı çatarak yerinden kalkıp, kadına sırtını döndü. Kanepenin üstünde duran elbiselerine uzanarak, “Kendim giyinirim” dedi.

Kadın, olduğu yerde kalakalmıştı. Adamın sesi, onu kendine getirdi. Tavnndan ve sözlerinden, ona gitmesini emrettiğini hemen anladı. Sessizce kapıya yöneldi.

Kapıdan çıkmak üzereydi ki, kocasının, “Öğlen döndüğümde, seni bu evde görmek istemiyorum” dediğini duydu.

Kadının gücü oturma odasmda tükendi. Kanepenin ucuna çöktü adeta. Kocasınm acı ve kararlı sözleri içinde yankılanıyordu. Adam şaka yapmıyordu. Ne zaman şakaya tevessül etmişti ki zaten? Kaçıp gitmek istese bile bunu hemen yapması mümkün değildi. Evden ondan önce çıkacak olsa, bu, alışılagelmişe ters düşer; oğullarının şüphelenmesine yol

açardı. Güne böyle başlamalarım; annelerinin evden kovulmuş olduğu haberini gün boyunca iş yaparken içlerine sindirmeye çalışmalarını istemedi. Kadın için bir diğer duyarlılık daha, muhtemelen mahcubiyet söz konusuydu. Oğullarının, utanç verici bir biçimde, kendisini evden kovulmuş bir kadın olarak görmelerini istemiyordu. Adam evden çıkana kadar yerinden kıpırdamamaya karar verdi. Daha da iyisi, yemek odasına sığmacak, böylelikle kocası onu odasından çıkınca görmemiş olacaktı. Kalbi paramparçaydı. Yemek odasına geçti. Ot mindere, umutsuzluk içinde yavaşça oturdu.

Kocası ne demek istemişti? Geçici bir süreyle mi kovmuştu onu, yoksa kedici bir karar mıydı bu? Kendisini boşamaya niyetlendiğine inanmıyordu. Bu, adamın asaletine ve bonkörlüğüne yakışmazdı. Evet, sinirliydi, çabuk öfkelenirdi ve zalimdi; ama onda gördüğü yiğitliği, kibarlığı ve merhameti, sadece derin bir kötümserlik örtebilirdi. Yatağa düştüğü zaman ne kadar sevecen davranmış olduğunu unutabilir miydi hiç? Her gün, her gün uğrayıp hatırım sormuştu. Onun gibi bir adam, kolay kolay evini yıkmaz, kalp kırmaz ya da bir anneyi çocuklarından zorla koparmazdı.

Tüm bunlan, sanki içini rahatlatmak, ruhunu onarmak için geçiriyordu akimdan. Israrla sürdürdü düşünmeyi ama ısrarı yetmedi, ne rahatladı, ne de ruhu sükûnete kavuştu; tıpkı, hastalıklı bir insanın güçsüzlüğü oranında, güçlülük iddiasında olması gibi. Hayatta ne yapacağım bilemiyordu. Olabileceklerin en kötüsü olmuş, umutlan paramparça edilmişse, yaşamanın ne anlamı vardı?

Adam odasından çıkınca, oturma odasının zeminine vuran bastonunun sesini duydu. Düşünceleri altüst oldu. Baston sesini, kocası evden çıkıncaya kadar dikkatle dinledi. Evden çıktığı an, içinde bulunduğu durumun acısını tüm ağırlığıyla hissetti ve adamın zafiyeti asla kale almayan demir iradesine ateş püskürdü.

En alt kata inmek üzere ayağa kalktı. Halsizdi. Merdivenlerin başından, evden çıkmak üzere bir bir aşağı inen oğullarının sesleri duyuluyordu. Başını tırabzandan uzatıp baktı; Fehmi ile Kemal’i gördü. Yasin'in arkasından avluya çıkan kapıya doğru yürüyorlardı. İçi şefkatle doldu. Veda etmeden gitmelerine nasıl razı olduğuna şaştı. Bir daha onlan günlerce, hatta haftalarca göremeyecekti. Belki de ömrünün geri kalanında, sanki

birer yabancıymış gibi ender olarak görüşebileceklerdi. Orada, merdivenlerin başmda, içinde çocuklarına karşı giderek kabaran bir şefkat duygusuyla kıpırtısız durdu. Çok duygusallaşmış olsa da, bu karanlık yazgının bir kader olduğunu kabul edemiyordu. Allaha inancı sonsuzdu. Geçmişte, Allah onu cinlerle yalnız yaşarken de korumuştu. Kocasına güvenini, hâlâ ve tam manasıyla koruyordu. Sakin yaşamını güvenden ve güvende olduğu inancından mahrum bırakacak kadar ciddi hiçbir kötülüğe maruz kalmamıştı o güne kadar. Bu çileyi çekip, sağ salim atlatacağına inanma eğilimindeydi.

Hatice'yle Ayşe, her zamanki gibi tartışıyorlardı. Annelerinin ölü gibi bakan gözlerini ve üzüntüsünü görüp tartışmayı kestiler. Belki de tamamen iyileşmeden kalkmıştı yataktan kadm. Hatice merakla sordu: "Anne, neyin var?"

"Allah biliyor ya ne diyeceğimi bilemiyorum" dedi kadm. "Gidiyorum."

Son sözcük, ağzından veciz ve hazırlıksız bir biçimde çıkmış olmasına rağmen, yalınlığı, kadının biçare görünüşüyle birleşince, karamsarlık ima eden bir anlam kazanmıştı. Kızlar, aynı anda, "Nereye?" diye sordular.

Söyleyeceklerinin çocukların üzerindeki, hatta kendi üzerindeki etkisinin ne olacağı hususunda zaten endişeliydi, "Anneme" diye cevap verdi, yıkılmış gibi.

Kızlar dehşetle ona koştular ve aynı anda, "Ne diyorsun Anne? Bir daha asla böyle konuşma. Ne oldu?"

Kızlarının dehşete düşmüş olmaları onu biraz teselli ettiyse de, benzer durumlarda sıkça görüldüğü üzere, kendini bırakmasına yol açtı. Gözyaşlarını tutmaya çalışarak, "Hiçbir şeyi unutmamış ve hiçbir şeyi affetmemiş" dedi titrek bir sesle. Istırap çektiği sesinden belliydi.

"Bana çok öfkelenmiş ve öfkesini ben iyileşinceye kadar ertelemiş" diye devam etti. "Bana 'git' dedi. 'Evimden hemen git' dedi, 'Öğlen döndüğümde seni bu evde görmek istemiyorum' dedi." Sonra, hayal kırıklığını ve yaşadığı bunalımı yansıtan bir sesle, "Duy ve itaat et... duy ve itaat et" diye ekledi.

Hatice sinirlenerek, “İnanmıyorum. İnanmıyorum. Bir şeyler söyle... Nedir bu dünyanın hali?” dedi bağırdı.

Ayşe, “Olamaz! Bu asla olmaz! Mutluluğumuzun hiçbir anlamı yok mu onun için?!” diye haykırdı.

Hatice, kızgın ve tiz bir sesle tekrar sordu: “Ne istiyor? Niyeti nedir, Anne?”

“Bilmiyorum. Söylediği bu... ne eksik, ne fazla.” Başlangıçta, belki de kızlarının sempatisini kazanmak ve onların içine düştüğü dehşette teselli bulmak için bütün söyleyebildiği buydu. Derken, kızlarına acıdı, onları teselli etmek amacıyla, “Bana öyle geliyor ki, beni sîzlerden birkaç gün ayrı tutarak cezalandırmak istiyor” dedi.

“Senin başına gelmiş olanlar yetmedi mi ona?”

Kadm üzüntüyle iç çekip mırıldandı: “Allah bilir. Şimdi gitmem lazım.”

Hatice önünü kesti. Hıçkırıklar arasında, “Seni bırakmayacağız. Evinden ayrılma. Dönüp seni burada, bizimle birlikte görünce kızmaktan vazgeçer.”

Ayşe yalvardı: “Fehmi ile Yasin gelene kadar bekle. Seni hepimizden koparıp almadan bir daha düşünecektir babam.”

Kadın, aksini savunarak uyardı: “Babanızın öfkesine meydan okumak asla akıllıca olmaz. Onun gibi bir erkek, insanlar ona itaat ederlerse yumuşar, isyan ederlerse daha da acımasız olur.”

Kızlar tekrar itiraz etmeye kalkıştılar ama kadın bir el hareketiyle susturdu onlan. “Konuşmanın yaran yok. Gitmem lazım. Eşyalanmı toplayıp çıkacağım. Korkmayın. Uzun süre ayn kalmayacağız. Allahın izniyle yine birlikte olacağız” dedi.

Küçük çocuklar gibi ağlayarak adımlannı izleyen kızla-nyla birlikte, ikinci kattaki odasına çıktı. Gardıroptan elbiselerini çıkarmaya başlamıştı ki, Hatice elini tutup, “Ne yapıyorsun?” diye sordu öfkeyle.

Emine Hanım, konuşssa ağlayacak haldeydi. Kızlanmn yanında ağlamamaya çalışıyordu. “Durum elbiselerimi de almamı gerektiriyor” der gibi bir el hareketi yapü.

“Sadece bir kat elbise alacaksın... sadece bir kat” dedi Hatice, emir verircesine.

Kadın iç çekti. O an, bütün bunların korkunç bir rüya olmasını istedi. Sonra, “Elbiselerimi olduğu yerde bulunca çok öfkelenir” dedi.

“Bizim odaya saklarız.”

Ayşe, Hatice’nin dediğine uyarak, bir kat giysi dışında annesinin tüm elbiselerini topladı. Kadın, kızlanna teslim oldu ve büyük bir rahatlama hissetti. Ona öyle geldi ki, elbiseleri evde kaldığı sürece dönmeye hakkı olurdu. Bir çanta çıkanp, kızlanmn yanında götürmesine izin verdikleri elbiseyi içine tıkışürdı. Çoraplannı ve ayakkabılannı giymek üzere kanepeye oturdu. Kızlar, karşısında durmuş, şaşkın ve hüzünlü gözlerle ona bakıyorlardı. Kadımn içi eridi. Sakin davranmaya çalışarak, “Her şey düzelecek. Metin olun. Metanet gösterin ki size kızmasın. Evi de, ailemizi de size emanet ediyorum. Size güvenim tam. Hatice, eminim Ayşe her şekilde sana yardımcı olacaktır. Birlikte yaptığımız şeyleri, sanki ben de sizinleymişim gibi yapmayı sürdürün. İkiniz de bir ev kurmaya, çekip çevirmeye hazırlıklı genç kadınlarsınız” dedi.

Bez çarşafını almak üzere kalktı. Acılı ve ürkütücü bu son anı elinden geldiğince geciktirmeye çalışarak, beyaz peçesini kasten yavaş yavaş, çok yavaş taktı. Onlan neyin beklediğini bilmeksizin, karşılıklı durmuş, bakışıyorlardı. Kadının sesi veda etmeye elvermedi. Kızlar, arzu ettikleri gibi annelerinin kollarına atılma cesareti bulamadılar. Korku ve acıyla dolu saniyeler geçti. Sonunda, kadın, kararlılığın kendisini terk etmesinden korkup çelik gibi sertleşti. Onlara bir adım yaklaşıp eğildi, önce birini, sonra diğerini öptü ve“Asla ümidinizi kesmeyin. Allah bizimle” diye fısıldadı.

Kızlar, annelerine sanldı. Ağlamaktan konuşamıyorlardı. Anne, yaşlı gözlerle evden aynldı. Caddenin kenannda eriyip gidiyordu sanki.

33

Kocasının, evden kovarak cezalandırdığı bir kadm olarak annesinin evinin kapısını çaldığında, içinde bulunduğu zor durumun bu evde yol açacağı üzüntüyü düşünerek utanıyordu. Kapı, el Hurunfuş Caddesi üzerindeki bir çıkmaz sokaktaydı. Sokağın sonunda, Sufî tarikat mensuplarına ait küçük bir mescit vardı. Uzun süre ibadete açık kalmış olan bu mescit artık çok yıpranmış ve yıkılmak üzereydi. Annesini her ziyaretinde, babasının namazdan çıkmasını kapıda nasıl beklediğini hatırlardı Emine. Başım içeri uzatıp, dua edip, namaz kılanları seyreder, erkeklerin baş eğerek secdeye yatmalarını eğlendirici bulurdu. Bu mistik tarikata mensup insanların zaman zaman caminin yanındaki çıkmaz sokakta bir araya geldiklerine de tanık olurdu. Lambalar yakarlar, seccadeleri yerlere serip ileri geri sallanarak Allahın adını zikrederler, O'nunla bağlantıya geçmeye çalışırlardı.

Kapı açıldı. Ellilerindeki zenci hizmetçi kadın başını uzattı. Gelenin kim olduğunu görünce yüzü aydınlanıp içeri buyur etti. Emine girdi. Hizmetçinin halinden, ardından birinin daha gelmesini beklediğini anlayıp "Kapıyı kapat Sadıka" dedi, sıkkın bir sesle.

"Ahmet Bey gelmedi mi?"

Emine kafasını sallayıp, hizmetçinin şaşkınlığını anlamazdan geldi. Ortasında bir fırın ve sol köşesinde kuyu olan avluyu geçti. Dar merdivenlerden çıkarak, evin ilk ve tek katındaki hole vardı. Oradan da annesinin odasma geçti. Annesi, küçük odanın ön tarafındaki kanepede bağdaş kurmuş oturuyordu. İki eliyle kavradığı uzun tespihi ku-çağma sarkmıştı. Bakışlarını merakla kapıya yöneltti kadın. Kapının çalınmış ve birinin gelmiş olduğundan şüphesi yoktu. Emine yaklaşırken, "Kim o?" diye seslendi.

Soma, kimin geldiğini anlayınca dudakları mutlu bir gülümsemeyle aralandı. Emine, üzüntü ve moral bozukluğunun yumuşattığı bir sesle, "Ben geldim, Anne" dedi.

Yaşlı kadm bacaklarım yere indirip, ayaklarıyla terliklerini aradı. Terlikleri ayağına geçirince kalkıp özlemle kollarım açü. Emine, elindeki çantayı kanepenin bir köşesine atıp annesine sarıldı, onu yanaklarından, alnından

öptü. Anne, kızının bulabildiği her yerini; başmı, yanağım, boynunu öptü, öptü. Kavuşma bitince, yaşlı kadm şefkatle kızının sırtını sıvazladı ve yüzü kapıya dönük olarak olduğu yerde bekledi. Yüzündeki gülümseme, tıpkı Sadıka gibi, onun da birini daha buyur etmeyi umduğunu gösteriyordu. Emine anlayıp hüzünlü bir sesle, “Yalnız geldim Anne" dedi.

Annesi, önce meraklanıp “Yalnız mı?” diye mırıldandı. Sonra, duyduğu kaygıyı bir gülümsemeyle savuşturup, “Güzel Allahım, kim der ki insanlar değişmez” dedi.

Geri geri gidip, tekrar kanepeye oturdu yaşlı kadm. “Nasılsın?” diye sordu kızına. Bu kez sesi endişeliydi. “Neden her zamanki gibi birlikte gelmediniz?”

Emine, annesinin yanı başına oturdu. Sınav sorularına verdiği cevapların ne kadar kötü olduğunu itiraf eden bir öğrenci gibi, “Bana kızgın Anne” dedi.

Annesinin yüzü asıldı. Gözlerini kırpıştırarak, “Allahım, taşlanası Şeytanın lanetinden koru bizi, sana sığınıyorum Allahım” dedi üzgün bir sesle. “Kalbim beni hiç yanıltmaz. ‘Yalnız geldim’ deyince altüst oldum. Başka hiçbir erkeğin sahip olma şansına erişemediği senin gibi nazik bir meleğe neden kızmış olabilir ki? Söyle bana kızım” dedi.

Emine, iç geçirerek, “O, <Port Sait’teyken, efendimiz el Hüseyin’in türbesini ziyarete gittim” dedi.

Mahzunlaşnnştı yaşlı kadm, çok üzüldüğü belliydi. Bir süre düşünüp “Nasıl öğrendi?” diye sordu.

Emine, sorumsuzluğunu açık ederek annesini üzmemek için otomobil kazasından söz etmemeye karar vermişti. Önceden hazırladığı cevabı verdi: “Herhalde bir gören oldu.”

Yaşlı kadm, “Ahmet efendinin evindeki kadınlardan başka bilen, tanıyan var mı sanki seni? Kimden şüpheleniyorsun? Hanafi denilen o kadın... ya da eski karısından olan diğer oğlu?” diye sordu terslenerek.

Emine, hemen müdahale edip, kendinden emin bir sesle, “Komşu kadınlardan biri görüp kötü niyet gütmeden kocasına bahsetmiş olabilir. Adam da gidip Ahmet’e söylemiştir. Nelere yol açacağını nereden bilebilirdi ki? Herkesten şüphelenebilirsin Anne ama evdekilerden asla” dedi.

Yaşlı kadm, kuşkulu bir tavırla başım salladı. “Hayatın boyunca herkese inandın, herkese itimat ettin kızım. Kurnaz ve hilekâr insanlann neler yapabileceğini bir Allah bilir! Ama kocan? Ellisine yaklaşan o zeki adam, hayat arkadaşını evden kovup, çocuklarından ayırmaktan başka yol bulamadı mı öfkesini kusacak? Allahım, güzel Allahım! Çoğu insan yaşlandıkça akıllanır ama biz yaşlandıkça gözü kara oluyoruz anlaşılan. Bir kadının efendimiz el Hüseyin’i ziyarete gitmesi günah mı? Bir o kadar erkek, bir o kadar kıskanç arkadaşı var muhtelif nedenlerle kanlarının dışan çıkmasına izin veren. Bir din âlimi olan ve Allahın kitabım ezbere bilen baban bile benim komşulan ziyaret etmeme, Mekke’ye giden hacı kervanını seyretmeme izin verirdi.”

Uzun, mutsuz bir suskunluk oldu. Derken yaşlı kadın, yüzünde aklı kanşmış gibi görünen bir ifade ve müstehzi bir gülümsemeyle sürdürdü: “Yıllar süren o kör itaatkârlık-tan sonra ona karşı gelmene yol açan neydi kızım? Neydi seni kışkırtan? En çok buna şaşıyorum. Mizacı ne kadar ateşli olursa olsun, sonuçta o senin kocan. Doğru olan, kendi huzurun ve çocuklarının mutluluğu için kocanın emirlerine dikkatle riayet etmendir. Doğru değil mi, kızım? Bugüne kadar nasihate ihtiyacın olmamıştı senin!”

Emine’nin dudaklannda, utanç ve endişeden kısmen sıynldığım gösteren bir gülümseme belirdi. “Şeytan dürttü” dedi, usulca.

“Allah belasınr versin onun. Yirmi beş yıllık huzurlu, ahenkli bir evlilikten sonra ayağının kaymasına o mu neden oldu? Babamız Adem ile annemiz Havva’yı ayartan da, cennetten kovulmalarına yol açan da oydu. Çok üzüldüm kızım ama bu sadece bir yaz bulutu, dağılacaktır. Her şey yoluna girecek, normale dönecektir” dedi yaşlı kadm ve kendi kendine konuşur gibi sürdürdü: “Başına, daha sabırlı davranmasına mani nasıl bir kötülük gelebileceğim düşündü acaba? Ama, tabii o bir erkek ve erkekler daima güneşi örtecek kadar çok kusur sahibidirler.” Sonra, kızma, evine hoş geldiğini söylemeye çalışarak, “Üstünü başım çıkart, rahat et” dedi mutlu

bir tavırla. “Sakın utanma. Doğduğun evde, ananın yanında kısa bir tatil yapmanın bir zararı olmaz sana.”

Emine, demirleri paslanmış eski karyolayla eski püskü halıya lakaydiyle baktı. Halı eleğe dönmüştü ama gül deseni kırmızı ve yeşil renklerini koruyordu. Annesinin daveti, çok sevdiği bu odanın içinde genellikle uyandırdığı nostaljiyi uyandırmamıştı bu kez. Göğsü, sel gibi akıp gelen geçmiş anılan kaldıramayacak kadar doluydu sevdiklerinden aynlmış olmanın hüznüyle. Bütün yapabildiği, bir iç geçirip bunu itiraf etmek oldu. “Beni huzursuz kılan tek şey, çocuklanm Anne” dedi. “Onlar için kaygılanıyorum.”

“Onlar Allaha emanet. Rahman ve rahim olan Allahın izniyle, uzun süre ayn kalmayacaksınız.”

Emine, üstündeki çarşafı çıkartmak için ayağa kalktı. Annesiyle konuşmalan boyunca kapının eşiğindeki yerinden onlan dinlemiş olan Sadıka, olduğu yerden üzüntülü ve yaslı aynldı. Emme tekrar annesinin yanma oturdu. Konuyu enine boyuna tartıştılar.

Yan yana oturan bu iki kadın, hayranlık veren kalıtım yasalan ile esneklikten uzak, katı zaman yasasınm etkileşiminin resmi gibiydiler: Görüntünün hem geçmişe, hem geleceğe yansıdığı tek bir insan resmi bile olabilirdi bu. Hal ne olursa olsun, orijinali ile yansıması arasındaki fark, her şeyi sabitlemeye çalışan kalıtım yasalan ile değişimi ve sonu zorlayan zaman yasası arasındaki korkunç mücadelenin şiddetini ortaya koyuyordu. Bu mücadele, zaman unsuru itibariyle ve en iyi ihtimalle mütevazı bir rol oynayan kalıtım için, genellikle peş peşe yenilgiyle sonuçlanır. Emine’nin yaşlı annesini, solgun bir yüz ve kör gözlerle, bir deri bir kemik hale getiren zaman yasasıydı. Hem beş duyunun algılamadığı saklı değişiklikler de vardı. Yaşamın muhafaza ettiği ihtişamım, “yaşlılığın cazibesi”ni koruyordu annesi: Sakin bir tavır, ağırbaşlı bir üslup, vakar ve bembeyaz saçlarla süslü bir baş. Kuşaklar boyunca yaşlılığa pabuç bırakmaksızın uzun yaşamış insanlarla dolu bir soydan gelmekle birlikte: zamana karşı koyuşu yetmiş beşinde elli yıldır yaptığı üzere sabahlan hep aynı saatte, erkenden kalkmak ve yardımsız, el yordamıyla banyoyu bulmakla sınırlıydı. Banyoda aptes alır, namaz kılmak için tekrar odasına dönerdi. Günün geri kalanım, elinde tespih, tam bir mahremiyet içinde geçirirdi. Allaha şükreder, hamd’ederdi.

Hizmetçi ev işleriyle meşgul olur; vakit buldukça birlikte keyifle sohbet ederlerdi.

Yaşlı kadının çalışkanlığı ve yaşam sevinci, onu terk etmemişti. Örneğin, evi o yönetir, bütçeyi, temizliği ve düzeni tüm ayrıntılarıyla o denetlerdi. Hizmetçisi bir işi yaparken oyalansa veya alışverişten geç dönecek olsa kızardı. Pencerelerin tozunu aldığından, kap kaçağı yıkadığından, banyoyu ovduğundan emin olmak için kadının söylediklerini Kuran'a el bastırmak suretiyle doğrulatması olağandı. Titizliği, neredeyse paranoya düzeyindeydi; gençlikten kalma bir alışkanlık veya yaşlılığın getirdiği bir zaaf olabilirdi bu.

Kocasının ölümünden sonra, hatta gözlerini kaybettikten sonra, kendi evinde tam bir yalnızlık içinde yaşamakta ısrar etmiş olması, kişiliğinin aşırılığa eğilimine atfedilebilirdi. Ahmet Abdülcevat defalarca birlikte yaşamalarını önermiş ama yaşlı kadın, adamın bu davetlerine itibar etmemişti. Orada, ona kızı ve torunları bakabilirdi elbet ama evinden ayrılmak istemiyor; kızının evinde kasıtsız da olsa ihmale uğramaktan korkuyordu. O evdeki varlığı, zaten bir sürü ağır sorumluluğu olan kızının omuzlarına bir yük daha bindirmek olurdu. Hem öfkesi ve gaddarlığıyla ünlü bir adamm evine sığınmaya hiç hevesli değildi. Adama gayet iyi niyetle söyleyeceği tek bir söz bile kızının mutluluğunu tehdit eden bir duruma yol açabilirdi. Önce Allaha, sonra müteveffa kocası sayesinde aldığı emekli maaşına güvenerek, kendi evinde onuruyla yaşamayı seçmişti.

Yaşlı kadının, sahibi olduğu bu evde kalması için, sadece hassasiyet veya aklıselim ile açıklanamayacak başka nedenler de vardı. Örneğin, evinden ayrılacak olsa iki seçenek vardı önünde: Kızıyla torunlarından sonra en çok sevdiği, en değer verdiği şey olan bu evde ya yabancılar oturmaya başlayacak ya da ev boş kalacaktı; o zamanda, hem Kuran'ı hatmetmiş, hem de bir bilim adamı olan kocasının yaşamış olduğu bu mekânda cinler cirit atacaktı. Ahmet'in evine taşınması, ona göre kolay kolay çözümlenemeyecek başka tuhaf sorunlar da yaratabilirdi. O dönem, bunlan uzun uzun düşünmüştü yaşlı kadm. Adamın konukseverliğini, emekli maaşını ona devretmek suretiyle mi kabul etmeli yoksa kendisini çok rahatsız edecek olması pahasına, karşılığında hiçbir şey vermemeli iniydi? Emekli maaşından vazgeçmek, içgüdüsel olarak mülkiyet duygusunu

zedeleyecekti ki bu duygu, zaten yaşla birlikte gelişen paranoyak eğilimin belli başlı unsurlarından biri haline gelmişti.

Öyle ki, Ahmet taşınması için ısrar ettikçe, adamın boş kalan evi ve emekli maaşı üzerinde birtakım gizli emelleri bulunduğundan şüphelenir olmuş ve kör bir inatla davetini reddetmeyi seçmişti. Sonunda Ahmet boyun eğmiş ve yaşlı kadın rahatlayarak, ona, "İnat ettiğim için alınma, oğlum" demişti. "Bana gösterdiğin şefkatten dolayı Allah senden razı olsun. Anlıyorsun değil mi, evimden ayrılamıyorum. Bir sürü eksiği, kusuru olan yaşlı bir kadının suyuna gitmen iyi bir insan olduğunu gösteriyor. Yine de, Emine ile çocukların zaman zaman beni ziyaret etmelerine izin vermeni, buna yemin etmeni istiyorum. Benim evden çıkmam artık pek kolay değil."

Böylece, istediği olmuş ve kendi evinde oturmayı sürdürmüştü egemenliğinin, özgürlüğünün ve sevgiyle yâd ettiği geçmiş alışkanlıklarının keyfini çıkararak. Bunlar arasında, evine ve parasına merak gibi bazıları, bilgelikle gelen olgunluk, dinginlik ve hoşgörüyle örtüşmüyor; dolayısıyla, yaşlılık zaafları gibi görünüyordu. Gençliği donatan, olgunluğa haşmet katan başka bir alışkanlığı daha vardı kadının: İbadet. İbadet, yaşamının merkezini işgalle, mutluluğun ve umutların başlıca kaynağı olmaya devam ediyordu. Dinini, genç bir kızken babasından öğrenmişti. Babası kadar dindar bir diğer din âlimi olan kocasıyla evliliği, öğrendiklerinin iyice köklenmesine vesile olmuştu. Gerçek din ile saf batıl inanç arasındaki ciddi farkı aslında ayırt edemiyor olsa da, ibadetini içtenlik ve aşkla sürdürmüştü hep. Mahalleli kadınlar arasında "ermiş" olarak amlrrdı.

Hizmetçi Sadıka, onun iyi ve kötü tüm yönlerini bilen tek kişiydi. Aralarında ufacık bir tartışma çıkacak olsa, Sa-dıka, "Hanımım, önemsiz şeyleri tartışmaktansa, zamanınızı ibadetle geçirmeniz daha iyi olmaz mı?" derdi.

Yaşlı kadm kızar, "Seni rezil! Biliyorum, ibadet etmemi bayıldığından istemiyorsun. Bütün derdin, ben ibadet ederken özgür kalıp ortalıkta boş boş dolanmak, iş yapmamak, pislik içinde yuvarlanıp her şeyi yağmalamak. Allah temiz ve dürüst olmamızı emreder. Sana göz açtırmamak da ibadetin bir parçası, bir ödülüdür" derdi.

Dini yaşamanda çok büyük rol oynamış olan babasını ve sonralan kocasını, onlarla ilişkisinin açıklayabildiğinden çok daha itibarlı bir yere oturtmuştu. Babasını ve kocasını, Allahın ve Peygamberinin sözlerini içlerinde taşıyor olmanın şerefine nail olduklan için sıklıkla kıskanırdı. Emine'ye cesaret verip teskin ederken, belki de buydu hatırladığı: "Ahmet seni evinden kovarken, sadece emirlerine riayet etmediğin için çok öfkelendiğini göstermek istedi sana. Zaten, seni itaate zorlamanın ötesinde bir şey yapamaz. Evet, seninki gibi bir babaya ve büyükbabaya sahip olan birinden herhangi bir insana kötülük gelmez."

Yaşlı kadının babası ile büyükbabasını anması, tıpkı karanlıkta bekçinin sesini duyan biri gibi sevindirmişti Emi-ne'yi. Yaşlı kadının söylediklerine içten inanıyordu; sadece teselli ve ikna edilmeye muhtaç olduğu için değil, din âlimlerinden doğanların kutsanmış olduklarına inandığı için. Vücut yapısıyla, imanıyla ve kişiliğinin pek çok yönü itibariyle, annesinin kopyasıydı Emine. Bir an için, babasının anılarıyla doldu zihni. Küçük bir kızken, içini aşk ve imanla dolduran oydu. Allahın, babasının yüzsuyu hürmetine, kendisini içinde bulunduğu zor durumdan kurtarması için dua etti. Yaşlı kadm, kızını teselli etmeyi sürdürdü, kurumuş dudaklarında bir tebessümle, "Allahın merhameti hep üstündedir kızım. Salgını hatırlıyor musun? Allah bir daha yazmasın! Rabbim kız kardeşlerini yanma aldı ama seni bize bağışladı. Sana bir şey olmadı."

Kasvetli haline baskın çıkan bir gülümseme belirdi Emine'nin dudaklarında. Geçmişin unutkanlıkla bulanıklaşan alacakaranlık kuşağında gezindi. Bulduğu anı karmaşasında, o korkunç dönemin, içinde yansımalar uyandıran görüntüsünü seçebildi. Ölüm döşeğinde yatan kız kardeşlerinin olduğu odanın kapalı kapısı önünden, hoplaya zıp-laya koşarak geçen küçük bir kızdı jöne. Etraftaki herkes kaçışırken, pencereden sonu gelmeyecek gibi görünen tabutları seyrediyordu. Bir başka zaman, yığınların, umutsuzluk içinde babası gibi bir dini lider isteyen seslerini dinlediğini hatırladı: Ağlıyor, dövünüyor, ağıt yakıyor ve Kâinatın Hakimi'ne yakarıyordu kalabalıklar. Ciddi bir tehdit oluşturan salgının pençesinden, kız kardeşlerini kaybetmiş olarak, sağ salim kurtulmuştu küçük kız. Tek sıkıntısı, her gün bir veya iki kez soğan yemek ve limon suyu içmekti.

Annesi tekrar konuşmaya başladı. Yumuşacık, şefkatle dolu sesi, anılara dalmış olduğunu gösteriyordu. Zihni, yaşlı kadmı geçmişe, çok eskilere götürmüştü. O dönemlerde yaşananları hatırlamıştı. Bunlar, çocukluğuna dair olduğu için çok değerli ve verdiği acılar unutulmuş, tüm kusurlarından arınmış anılardı. “Şanslıydın. Sadece salgından kurtulduğun için değil, ailenin geride kalan tek kızı olarak, üstüne titrenerek büyütüldüğün içinde. Ailenin bu dünyadaki tek varlığıydın, tesellisi, umudu ve mutluluğuydun. Yüreklerimizle döşediğimiz bir çocuk odasında yetiştin.”

Annesinin bu sözlerinden sonra odayı asla aynı gözle görmez oldu Emine. Bu sözler, her şeye; duvarlara, halıya, yatağa, annesine ve hatta kendisine taze bir gençlik rüzgârı üflenmişti sanki. Babası dönüp gelmiş, her zamanki yerini almıştı. Onun aşk ve şefkat fısıldayan sesini yeniden duyuyordu. Peygamberlere ve mucizelerine dair hikâyeleri dinliyor, kâfirlerin iyi insanları nasıl istismar ettiklerini hatırlıyordu; Peygamberin sahabelerinden on sekizinci yüzyıl Mısır kahramanı Arabi Paşa’nın, İngilizlerle mücadelesine kadar. Geçmiş yaşamı, tüm büyüsü ve mutluluk vaatleriyle yeniden canlanmıştı sanki.

Derken, yaşlı kadın, kızı için çizdiği bu tablodan bir sonuç çıkarırcasına, “Allah seni saklayıp, korumamış mı dersin?” diye sordu.

Bu sözlerle kızını teselli etmeyi amaçlamış olsa da, Emi-ne’ye içinde bulunduğu durumu hatırlatmıştı yeniden. Mutlu geçmişinin anılarından kopup, yaşamakta olduğu bunalıma döndü Emine tekrar. En iyi niyetle söylenen bir çift teselli sözcüğü bile, dertlerini unutmuş bir inşam, o dertlerle yeniden yüzleşmek zorunda bırakabiliyordu. Emine, asık yüzle boş boş oturdu annesinin yanında. Süregelen konuşmalara dikkatinin ancak yansını verebilmişti. Diğer yansı, onu çok huzursuz eden endişelerine takılı kalmıştı.

Öğlen olunca, Sadıka tepsiyle yemek getirdi. Yaşlı kadın, Emine’nin düşüncelerini dağıtmak için hizmetçisine takıldı: “Yaptığın hırsızlıktan ortaya çıkaracak bir bekçi daha geldi” dedi. Emine’nin, hizmetçi kadın dürüst mü, değil mi diye düşünecek hali yoktu. Sadıka, misafire hürmeten hanımına cevap vermedi. Hanımının tatlı ve huysuz yönlerine öylesine alışıktı ki, birini göz ardı etse, diğerini dikkate alırdı muhakkak.

Saatler ilerledikçe Emine'nin evine dair düşüncelerine umutsuzluk ve çaresizlik iyiden iyiye hâkim olmaya başladı. Ahmet, öğlen yemeği ve öğlen uykusu için eve dönüyor olmalıydı. Adam dükkâna döndükten sonra, oğullan da birbiri ardına eve gelmeye başlayacaklardı. Kadının hayal gücü, evine duyduğu özlemden ve içindeki acıdan olağanüstü güç alıyordu. Evini ve içindekileri, sanki oradaymış gibi görebiliyordu. Ahmet'in cübbesiyle yeleğini, kendisinden yardım almaksızın çıkanşım izledi. Yatağa bağımlı kaldığı uzun süre içinde, adamın buna alışmış olabileceğini düşündü. Kocasının kafasının arkasındaki saklı düşünceleri ve niyeti okumaya çalıştı. Yokluğunu hissetmiş miydi acaba? Evde kendisinden eser bulamayınca nasıl tepki vermişti? Şu ya da bu nedenle, adım anmış mıydı hiç? İşte eve dönüyordu oğullan! Kahve saatine katılmak üzere, sabırsızlıkla oturma odasına koşuyorlardı. Annelerinin yerinin boş olduğunu gördüler. Nerede olduğunu soruyorlar, kızlan gözyaşları içinde cevaplıyordu. Fehmi'nin duyduklarına tepkisi ne olmuştu acaba? Kemal, yokluğunun önemini kavrayacak mıydı? Bu soru, kalbinin küt küt atmasına yol açtı. Durumu enine boyuna tartışıyorlar mıydı acaba? Ne bekliyorlardı? Belki de yola çıkmış, koşarak ona geliyorlardı... Evet, yolda olmalıydılar. Yoksa, babalan onu ziyaret etmemelerini mi söylemişti? El Hurunfuş'a varmış bile olabilirler... Birkaç dakika...

“Bir şey mi dedin Emine?”

Yaşlı kadının sesi düşüncelerini dağıttı. Hayretle utanç arası bir duyguyla kendine geldi Emine. İçinden sürdürdüğü konuşma sırasında, bazı sözcüklerin ağzından kaçarak annesinin hassas kulağına ulaşmış olabileceğini düşünüp cevap vermek zorunda hissetti kendini: “Oğullarımın beni ziyarete gelip gelmeyeceklerini soruyordum kendime Anne” dedi.

“Sanınm geldiler” dedi yaşlı kadın, başım öne doğru uzatıp kulak kabartarak.

Emine sessizce dinledi. Dış kapı tokmağının bir maniple gibi, arka arkaya ve hızlı hızlı vurulduğunu duydu. Bu gergin ve aceleci vuruşlar Kemal'indi. Çocuğun bu vuruşunu mutfak kapısından tanırdı. Hızla merdiven boşluğuna koşup, aşağıya, Sadıka'ya seslendi. Sadıka kapıyı açınca-ya kadar tırabzanda bakarak bekledi. Derken, Kemal'in, Yasin ve Fehmi ile birlikte

basamakları atlaya atlaya çıktığını gördü. Çocuk annesine sanldı kaldı, öyle ki bir süre diğerleri yanma bile yanaşamadılar.

Anneannelerinin odasına girdiklerinde, hepsi aynı anda konuşuyordu. Kafaları o kadar karışmış, ruhen öylesine sarsılmışlardı ki, kimseyi görecek halde değildiler. Derken, anneannelerinin orada olduğunun farkına vardılar. Yaşlı kadının yüzü sevgi dolu bir gülümsemeyle parlıyor, açık kollan, onlan bekliyordu. Konuşmayı kesip, teker teker öptüler büyükannelerini.

Oda kısmen sakinleşti, bir süre öpücük seslerinin dışında bir şey duyulmadı. Derken, Yasin üzgün bir sesle bağırdı: “Artık bir evimiz yok! Sen dönünceye kadar da olmayacak!”

Kemal, sığınacak yer arayan bir kaçak gibi, annesinin kucağına çıkıp evde ve yol boyunca herkesten sakladığı sırrını açıkladı: “Ben burada, annemle kalıyorum. Sizinle eve dönmüyorum.”

Fehmi, bir şeyler söylemek istediğinde hep yaptığı gibi, uzun bir süre sessizce bakmıştı annesine. Genç adamın bu sessiz bakışlan, ikisi için de duygulann en güzel ifadesiydi. Fehmi, annesinin sevgilisiydi. Genç adamın annesine duyduğu muhabbet, sadece annesinin ona muhabbetiyle boy ölçüşebilirdi. Annesiyle konuşurken duygulannı ender olarak kelimelere döker ama düşüncelerini ve duygulannı açıklamasına birkaç kelime yeterdi. Annesinin bakışlarında gördüğü acr ve utanç, genç adamı kahretmişti. “Dışan çıkmanı öneren bizlerdik. Sana biz cesaret verdik. İşe bak, cezalandınlan sensin” dedi.

Emine, kafa kanşıklığı içinde cevap verdi: “Çocuk değilim, Fehmi. Yapmamalıydım.”

Bu konuşma, Yasin’e dokundu; üzüntüsü daha da arttı çünkü o lanetli öneri onun başının altından çıkmıştı. Uzun süre yeniden özür dileyip dilememe konusunda kararsız kaldı. Özür dileyecek olsa, büyükanne duyabilir, onu kınar ve ona kin besleme başlardı. Oysa tekrar özür dilemek istiyordu Yasin çünkü ıstırabı ancak böyle hafifleyecekti. Derken, kararsızlığını yenip Fehmi’nin söylediklerini farklı bir ifadeyle tekrarlamayı seçerek, “Evet, suçlu biziz ama suçlanan sensin” dedi. Sonra, babasının inatçılığına ve

sertliğine tepki gösterircesine, üstüne basa basa, “Ama eve döneceksin ve hepimizin üstüne çöken bu kara bulutu sen dağıtacaksın” diye ekledi.

Kemal, annesinin çenesinden tutup yüzünü kendine çevirerek evden ayrılmasının ne anlama geldiğine, anneannenin evinde ne kadar süreyle kalacağına, hep birlikte dönseler ne olacağına dair bir dizi soru sordu. Kadının verdiği cevapların hiçbiri çocuğu sakinleştirmedi. Annesiyle kalma kararlılığı bile teskin edemiyordu onu çünkü bunu yapıp yapamayacağından öncelikle kendisi emin değildi.

Oğullarının her biri duygulannı dile getirdikten sonra, konuşma yön değiştirdi. Fehmi, “Olup bitenler hakkında konuşmanın bir anlamı yok. Ne olacağını, ne yapacağımızı konuşmamız gerekiyor” deyince, durumu bu yönüyle tartışmaya başladılar.

Yasin cevap verdi: “Babam gibi bir adam, annemin evden dışarı çıkması gibi bir olayın üstünde durmazlık edemez. Öfkesini, önünde sonunda ve unutulmaz biçimde kusacakür. Ne var ki, bugün yaptığından fazlasını da yapamaz, bu sınınn ötesine geçemez!”

Bu görüş, hepsinin aklına yattı. Biraz ferahladılar. Yasin’in söyledikleri Fehmi’yi tatmin etmiş, umutlandırmış-tı.“Doğru söylüyorsun. Zaten bunun en büyük kanıtı, başka bir şey yapmamış olması. Onun gibi biri karannı ertelemez" dedi.

Babaları hakkında uzun uzun konuştular. Kolayca öfkelenen, sert olmakla birlikte, iyi kalpli bir adam olduğu hususunda hemfikir oldular. Kendi itibarını zedeleyecek veya başkasına zarar verecek bir şey yapma ihtimali yoktu.

Bu noktada, anneanneleri devreye girdi ve “Adam olsaydınız, babanızın kalbine giden bir yol bulup, inadından vazgeçmesini sağlardınız” dedi takılarak; bu talebin ne denli gerçekçilikten uzak olduğunun o da farkındaydı.

Yasin ile Fehmi, “adam olma” konusundaki bu sözleri duyunca, birbirlerine müstehzi baktılar. Bu rol, babalarının sadece adının geçtiği yerde bile oynanamazdı. Emine, anneanneleriyle iki oğlu arasında geçen bu

konuşmalar sırasında konunun bir şekilde araba kazasına geleceğinden korktu. Kendi omzunu ve anneanneyi işaretle, iki oğluna kazayı annesinden sakladığını söylemeye çalıştı. Sonra da oğullarının erkekliğini savunup, “Hiçbirinin babalarının öfkesine muhatap olmasını istemiyorum” dedi annesine. “Beni bağışlayıncaya kadar kendi haline bırakın adamı.”

“Ne zaman bağışlayacak?” diye sordu Kemal.

Böyle durumlarda hep olduğu gibi, konuşmalar döndü dolaştı ve başladığı yere geldi. Söylenen her şey, aynı kelimelerle ya da farklı ses tonlarıyla tekrarlandı. İfadelere pembe tonlar hâkim oldu ve soruna yeni bir çözüm getirmeksizin, hava kararıp eve dönme saati gelinceye dek sürdü. Ayrılık kasveti çökmüştü hepsinin üstüne. Söyleyecek bir şey yoktu. Fırtınadan önceki sessizlik gibi bir sessizlik sarmıştı odayı; veda etme zamanı gelmemiş gibi yapan ya da fırtınanın etkisini yumuşatan birkaç sözcükle onu kesintiye uğratan bir sessizlik. Herkes birbirinin halinden anlıyor, veda etme sorumluluğunu kimse üstlenemiyordu..

Yaşlı kadın, çevresinde gelişen ortamın havasını algıladı. Görmeyen gözlerini kırpıştırdı, parmaklarını elindeki tespihin üstünde hızla gezdirdi. Aradan geçen kısacık dakikalar, tıpkı yüksekten düşme korkusuyla bir rüyanın kâbusa dönüşmesi gibi bunaltıcıydı. Derken, Yasin’in sesini duydu yaşlı kadın; “Sanırım gitme zamanı geldi. Allahın izniyle, kısa sürede geri dönüp seni alacağız.”

Yaşlı kadın, kızının cevap verirken sesinin titreyip titremediğini anlamak için kulak kesildi ama çıt çıkmamıştı. Bütün duyduğu, yerinden kalkmalar öpüşüp vedalaşmalardı. Kemal, zorla götürülmesine itiraz ederek ağlamaya başlamıştı. Bu sıkkın, gergin ve ayak sürülen ortamda vedalaşma sırası ona da gelmişti. Sonunda, ayak sesleri yaşlı kadını terk etti; onu yalnız ve düşünceleriyle baş başa bıraktı.

Emine, yumuşak adımlarla dönüp geldi. Yaşlı kadın yine kulak kesilmiş ama sonunda, dayanamayıp bağırmıştı: “Ağlıyor musun yoksa? Ne ahmak şeysin sen! Annenle birkaç gece geçirmeye dayanamıyor musun?!”

Aralarında, annelerinin yokluğuna en çok üzülen, en çok acı çeken Ayşe ile Hatice gibiydi. Erkek kardeşler de üzülüyordu üzülmesine ama kızlar ayrıca eve bakmak ve babalarına hizmet etmekle de yükümlüydüler. Ev işleri, babalarına bakmanın yanında hafif kalırdı çünkü babalarına hizmet etmek, binlerce şeyin dikkate alınmasını gerektirmekteydi. Ayşe, babasıyla ilgili her şeyden kaçma eğilimindeydi. Öne sürdüğü bahane, anneleri yatağa mahkûmken bu işi Hatice'nin üstlenmiş olması ve babaya daha iyi hizmet etmesiydi. Hatice, babasının yanındayken ya da adam ondan bir şey istediğinde, nazik ve ürkütücü olduğu kadar dayanılması da zor bir durumda buluyordu kendini. Annesinin evden ayrılışını izleyen daha ilk saat içinde, "Umanm bu durum uzun sürmez. Annemsiz dayanılır gibi değil bu ev" demişti.

Ayşe, ablasıyla aynı fikirdeydi ama annenin evden ayrılmasına verdiği tek tepki ağlamaktı. Hatice, düşüncelerini açıklamak için erkek kardeşlerinin eve dönmesini bekledi. Ne var ki, eve gelir gelmez onlar anlatmaya koyuldular annelerinin sürgündeki halini. Genç kız, konuşmalarını nahoş ve tuhaf buldu. Annesinden, onun tanımasına izin verilmeyen bir yabancı gibi bahsediyorlardı.

Duygusallaştı ve keskin bir dille, "Susup beklemeye razı olursak, annemiz günler ve haftalar boyunca evinden uzak kalıp, kederinden ölür" dedi. "Evet, babamla konuşmak zor;

ama susup oturmaktan daha zor değil. Zaten doğru olmaz. Bir çare bulmak zorundayız. Konuşmamız lazım."

Genç kızın "konuşmamız lazım" sözleri hepsini sardı. Bu sözlerin, özellikle aralarından bir veya ikisine dönük olduğu ve onların da malum nedenlerle huzursuz oldukları açıktı. Buna rağmen sürdürdü Hatice: "Gerektiğinde babamla konuşmak annem için de kolay değildi ama bizlerden biri için gidip onunla konuşmaktan çekinmedi hiç. Aynı fedakârlığı bizim de yapmamız gerekiyor. Doğrusu bu!"

Yasin ile Fehmi, sanki boğulacaklardı. Bakıştılar. İlk konuşanın kurbanlık koyun olarak seçilebileceğinden korkmuş; kediye direnen fare gibi tartışmanın sonunu bekleyip, ağızlarını açmamışlardı. Hatice sadede geldi

ve Yasin’e bakıp, “En büyüğümüz sensin, hem çalışıyorsun, yani adam oldun. Bu görev sana düşer” dedi.

Yasin derin bir iç geçirdi. Parmaklarıyla oynamaya başlamıştı. Endişelendiği belliydi. Kekeleyerek, “Biliyorsunuz, babamızın her şeye çabuk öfkelenen ve inadı inat bir yapısı var. Düşüncelerine ve kararlarına karşı gelinmesine çok kızar. Dediğin gibi, ben çocuk değilim artık, çalışan bir adamım. Korkarım, babam öfkelenecek olursa ben de kendimi tutamam... kendimi kaybedip ben de öfkelenirim!”

Sinirlerinin bozuk olmasına ve içlerindeki acıya rağmen, gülüştüler. Ayşe neredeyse bir kahkaha atacaktı ama elleriyle yüzünü örttü. İhtimaldir ki, gerginlikti gülmelerine yol açan... gülmek geçici olarak rahatlatıyordu hepsini. Çok üzgün olan insanlar, sırf bir süre bu durumun yol açtığı gerginlikten kurtulup biraz rahatlamak için bazen en önemsiz nedenlerle gülerler. Bir diğer ifadeyle, kardeşler Yasin’in sözlerini bir şaka gibi algılamışlardı. Babaya öfke kusmak bir yana, aralarında, onunla mücadeleyi bir an bile düşünemeyecek olan tek kişinin kendisi olduğunu en iyi Yasin biliyordu. Söylediklerini, babasıyla yüz yüze gelmemek için, onun öfkesine muhatap olmaktan korktuğu için söylemiş olduğunun farkındaydı. Kendisiyle alay edildiğini görünce, omuz silkip, o da kardeşleriyle birlikte gülmeye başlamıştı. Yapabileceği bir şey yoktu.

Fehmi, fazla gülmemeye özen gösteren tek kişiydi aralarında. Gülecek olsa, daha yüzündeki tebessüm solmadan kapana kısılacağımn farkındaydı. Hatice, aşağılayıcı bakış-lannı umutsuzlukla Yasin’den çekip, kendisine yöneltince, korkusu haklı çıktı. Genç kız, yalvarırcasına, “Fehmi... adamımız sensin” dedi.

Fehmi kaşlarını kaldırdı. Ne diyeceğini şaşırdığı açıktı. Bakışlarıyla Hatice’ye “Sonuçlarının ne olacağmı sen de gayet iyi biliyorsun" diyordu. Aslında, ailede kimsede olmayan niteliklerle donatılmıştı genç adam. Hukuk öğrencisiydi. İçlerindeki en aydrn, sözü en çok geçen kişi oydu. Ne var ki, babasının muhatabı olma düşüncesi bile tüm gücünün erimesine neden oluyor; ona, babaya kör itaatten başka dayanak bırakmıyordu. Ne diyeceğini bilemedi. Hatice başmı sallayıp, konuşmasını emretti adeta. Fehmi, umutsuzluk içinde, “Talebimi kabul edeceğini mi sanıyorsunuz?

Hayır. Terslenecek ve ‘Seni ilgilendirmeyen işlere kanşma’ diyecek... tabii öfkelenip, daha da beter şeyler söylemezse” dedi.

Bu makul sözler Yasin’i de rahatlatmıştı. Fehmi’nin sözlerini kendini savunmak üzere kullanabileceği bir fırsat olarak değerlendirdi ve “Bu işe burnumuzu sokmamız, annemin dışan çıktığı gün tavrımızın ne olduğu hususunda yeni sorulara yol açabilir. Savunamayacağımız suçlamalarla karşı karşıya kalabiliriz” dedi, erkek kardeşini tamamlarcasına.

Hatice, öfkeden tepesi atmış bir halde Yasin’e baktı. “Senden yardım bekleyende kabahat. Yeterince zarar verdin zaten” dedi, en acıtıcı, en aşağılayıcı sesiyle.

Fehmi, korunma içgüdüsüyle topladığı yeni bir enerjiyle, “Bu konuyu mümkün olduğunca geniş bir şekilde ele alıp düşünelim” dedi. “Bence, benden ya da Yasin’den gelecek herhangi bir görüşme talebini kabul etmeyecektir babam çünkü annemin suç ortağı olduğumuzu ve bu durumun da kendi hatası olduğuna inanıyor. Annemi biz savunmaya kalkarsak, davayı kaybederiz. Oysa, babamla siz kızlardan biri konuşacak olursa, onun vicdanına hitap edebilir. En kötüsünden reddeder; ama şiddetten uzak ve sakin bir tavırla reddeder. Neden birinizden biriniz konuşmuyorsunuz onunla? Mesela sen, Hatice!”

Kız kapana kısılmıştı. Ateş püskürerek, Fehmi’ye değil, Yasin’e bakıp, “Bu işin erkeklere daha uygun olduğunu düşünmüştüm” dedi.

Fehmi, saldırgan olmayan hücumunu sürdürdü. “Amaç, çabamızın başanlı olmasıysa, sizlerin konuşması daha uygun düşer. Şunu unutmayalım kİ, tüm yaşamınız boyunca babamın öfkesine siz ender olarak maruz kaldınız. Size karşı ne kadar nazikse, bize karşı da o kadar acımasız davrandı hep.”

Hatice, düşünceli bir ifadeyle başını öne eğdi. Duyduğu kaygıyı saklamaya çalışmıyordu. Uzun süre sessiz kalacak olursa, saldın yoğunlaşacak ve bu tehlikeli görev onun üstüne kalacaktı. Başmı kaldınp, “Şayet haklıysan, benim değil, Ayşe’nin konuşması daha uygun olur” dedi.

“Ben mi!? Ama neden?”

Bir izleyici olarak söz konusu durumla hiçbir ilgisi olmadığım zannederken, birden kendisini ateş hattında bulan biri gibi korkuyla bağırmıştı Ayşe. Hâlâ çok genç ve biraz da evin şımank çocuğu olduğu için, değil en riskli olanı, ona önemli hiçbir görev verilmezdi. Hatice bile, kendi önerisini haklı çıkaran bir neden bulmaktan acizdi. Ne var ki, acı bir ironiyle dolu inatla ısrar etti: “Projemizin başan-lı olması için altın saçlarına, mavi gözlerine ihtiyacımız var” dedi Ayşe’ye.

“Babamla yüzleşmenin saçlanmla, gözlerimle ne ilgisi var?” diye sordu Ayşe, hayretle.

Çaresizlik içinde görevden kaçma yolu ararken, genç kızı ikna etmeye çalışmak gibi bir niyeti yoktu Hatice'nin. Aslında, komik denebilecek şeylerle hepsinin kafasını ka-nştırıp, geriye çekilişin en güvenli yolunu hazırlıyordu. Başı belada ve yeterli savunma hattından yoksun olan birisi mizaha başvurur ki, yarattığı bu neşeli karmaşa ortamından aşağılanmayaya veya alaya maruz kalmaksızın kaçabilsin. “Saçlannın ve gözlerinin, seninle karşılaşan herkes üzerindeki büyüleyici etkisini biliyorum... Yasin... Fehmi... hatta Kemal’de bile! Neden babamda da aynı etkiyi yaratmasın?” dedi.

Ayşe kızardı ve panik içinde, “Gözlerini araba fan gibi bana diktiğinde aklımda ne varsa unuturken, böyle bir şeyi nasıl konuşabilirim onunla?”

Bu tehlikeli görevden hepsi kaçtığına göre artık hiçbirinin doğrudan tehdit altmda olmadığım anlamışlar ama aynı zamanda bu kurtuluşun, suçluluk duygusunu ortadan kaldırmadığının da farkına varmışlardı. Tehlike anında insan, her şeyden önce kendini kurtarmaya bakar. Vicdanı, ancak kurtuluştan sonra rahatsız etmeye başlar onu. Benzer bir biçimde, beden, bir uzvu hastaysa iyileşmesi için tüm diğer uzuvların yaşamsal enerjilerini emerek tüketir. Eneıji, hasta olan uzuv iyileşince ihmale uğrayan diğer uzuvlar arasında yeniden ve eşit miktarlarda dağıtılır. Hatice, “Babamızla hiçbirimiz konuşamayacağımıza göre Meryem’in annesinden yardım isteyelim” derken, işte bu suçluluk duygusunu gidermeye çalrşıyordu.

Meryem’in adı telaffuz edilince Fehmi gayri ihtiyari tepki verdi. Hatice, bunun farkına vardı. Bir an için bakışları karşılaştı. Genç kızın önerisi, kardeşini rahatsız etmişti. Fehmi, yüzünü başka yöne dönüp

ilgilenmiyormuş gibi yaptr. Meryem ile nişanlanma işi suya düştüğünden bu yana, hiç kimse yanında adınr anmamrştı krzm; Ya duygularına saygı gösterdikleri için ya da kızın, ona sevgisini itiraf eden yeni bir talibi çıktığını düşündüklerinden. Böylece geçerli kurallar icabı hakkında ilgili insanın önünde açık açık konuşulmasına izin verilmeyen kutsal bir mevki edinmişti Meryem. Ne var ki, aileyi ziyaret etmeye devam etmiş; olup bitenden haberi yokmuş gibi davranmıştı genç kız.

Fehmi ile Hatice arasındaki bu tuhaf alışveriş Yasin'in gözünden kaçmamıştı. Muhtemel sonuçlarının önünü alarak, dikkatleri başka bir yöne çekti ve elini Kemal'in omzuna dayayıp, "İşte adamımız! Annesinin dönmesi için babasına o yalvarabilir" dedi, yan alaycı, yan kışkırtıcı bir sesle.

Yasin'in söylediklerini, başta Kemal, hiç kimse ciddiye almamıştı. Buna rağmen, ertesi gün, bütün gününü annesini düşünerek geçirdikten sonra eve dönerken Beyt el Kadı Meydanı'ndan geçiyordu ki, Yasin'in sözleri akima geldi çocuğun. Krrmız Sokak'a doğru yürümekten vazgeçip Bakırcılar Caddesi'ne döndü. Kınk kalbi, korku ve umutsuzlukla çarpıyordu. Cadde boyunca yavaş yavaş yürüdü. Ne yapacağı konusunda kararsızdı. Annesini kaybetmiş olmanın ıstırabıydı onu harekete geçiren. Oysa konuşmak veya yalvarmak şöyle dursun, babasını düşünmek bile büyük korkuya kapılmasına, duraksamasına yol açryordu. Baba-sryla bu konuyu konuştuğunu hayal bile edemiyordu; böyle bir durumda duyacağı korkunun hangi boyutlara varabileceğinin idrakindeydi. Kararsrzdı ama dolaylı yolla da olsa çektiği azabı hafifletmek için yürümeye devam etti, yavaş yavaş; ta ki dükkânın kapısı görünene dek. Yavrularını kapan yırtıcı kuşa saldırmaya cesaret edemeyip havada daireler çizerek uçan bir dişi çaylak gibiydi Kemal. Dükkâna birkaç metre kala durdu. Ne ileri, ne geri bir adım bile atmadan, olduğu yerde uzun süre kaldı. Hâlâ kararsızdı. Aniden, kahkahalar atarak bir adam çıktı dükkândan.

Kapı eşiğinde durmuş, onu geçirmekte olan babası da kırılıyordu gülmekten. Kemal dondu kaldı. Bulunduğu yere çakılı bir halde, babasımn rahat rahat gülen yüzünü tarifsiz bir şaşkınlık ve inanmazlıkla seyretti. Gözlerine inanamıyor-du. Babasınm bedenine başka birinin girdiğini düşündü bir an ya da babasına çok benzeyen, önceden hiç görmediği farklı

bir adamdı bu. Gülüyordu. Kahkahalar atıyordu. Yüzündeki mutluluk güneş gibi parlıyordu.

Ahmet Bey dükkâna girmek üzere döndüğünde, kendisine şaşkın şaşkın bakan çocuğu görüp dehşete düştü. Yüzü, derhal her zamanki ağırbaşlı ve ciddi ifadesini takındı. Kemal'i dikkatle incelerken, "Neden geldin?" diye sordu.

Çocuğun şaşkınlığını fark etmiş olmasına rağmen içgüdüsel olarak savunmaya geçmişti adam. Çocuk yaklaşıp küçük elini babasına uzattı. Tek kelime etmeden kibarca eğilip, babasının uzattığı eli saygıyla öptü. "Bir şey mi istiyorsun?" diye sordu Ahmet Bey.

Kemal yutkundu, söyleyecek söz bulamadı. Güvende olmayı seçip, bir şey istemediğini, eve dönmekte olduğunu söyledi.

Baba sabırsızlandı. Çocuğun yüzündeki kaygılı ifadeyi görmüştü. "Orada heykel gibi dikilip durma da ne istediği söyle" dedi sert bir sesle.

Babasının sert ve katı sesi çocuğun içine işledi. Titredi. Dili tutuldu. Sözcükler damağına yapışıp kaldı sanki. Adam iyice sabırsızlandı ve bağırdı: "Konuş! Dilini mi yuttun?"

Kemal, tek bir nedenle ve neye mal olursa olsun suskunluğuna bir son verip babasının öfkesinden kurtulmak için tüm gücünü topladı. Ağzını, içinden ne çıkacağını umursamaksızın açtı: "Okuldan eve dönüyordum..."

"Neden burada ahmak gibi dikildin kaldm?"

"Gördüm... ne kadar şerefli bir insan olduğunu gördüm ve elini öpmek istedim."

Ahmet Bey'in bakışlarında kuşku belirdi. Alaycı, kuru bir sesle, "Bu kadar mı? Beni bu kadar mı özledin? İstediğin bu idiyse, elimi öpmek için yarın sabahı bekleyemedin mi? Dinle beni, inşallah okulda yanlış bir şey yapmamışşın-dır. Sorup öğrenirim biliyorsun" dedi.

Kemal, huzursuzluk içinde hemen cevapladı: “Yemin ederim kötü bir şey yapmadım.”

Adamın sabrı tükenmişti. “O zaman git” dedi. “Boşu boşuna zaman kaybetme buralarda. Yok ol!”

Kemal yürümeye başladı. O kadar sarsılmıştı ki, bastığı yeri görmez olmuştu. Babası dükkâna girmek üzere döndü. Çocuk, babasının bakışlarından kurtulunca canlandı. Adamın dükkâna girmesi halinde fırsatı kaçıracağından korkup, hiç düşünmeden, “Annemi geri getir. Haydi sağlıcakla” diye haykırıp, rüzgâr gibi koştu, kaçtı.

35

Ahmet Bey, odasmda öğlenden sonra kahvesini içerken Hatice girdi içeri ve hürmetkar bir sesle, “Komşumuz Meryem’in annesi hanım sizinle görüşmek istiyor efendim” dedi, usulca.

“Muhammed Rıdvan’ın karısı mı? Ne istiyor?” diye sordu adam, hayretle.

“Bilmiyorum, Baba.”

Şaşkınlığını yenmeye çalışarak, kadını içeri almasını emretti adam. Pek sık olmasa da, mahallenin saygıdeğer kadınlarının onu ziyaret ettiği olurdu: Ya işle ilgili olarak ya da arkadaşlarından biri olan kocasıyla arasını bulsun diye. Ne var ki, bu hanımefendinin benzer nedenlerle gelmiş olmasına ihtimal vermiyordu. Bu düşünceler içindeyken, akima kadının kızı Meryem geldi ve karısının söz ettiği Fehmi ile nişanlanması konusu. Ziyaretin, bununla da bir ilgisi olamazdı çünkü bu sır aile dışına sızmış olamazdı. Derken, Muhammed Rıdvan düştü aklına. Bu ziyaret, belki de onunla ilgiliydi ama komşuluktan öte bir ilişkisi olmamıştı adamla: tanışıklıkları dostluk mertebesine asla ulaşmamıştı. O güne dek birbirlerini sadece gerektiği zaman ziyaret etmişlerdi. Adam felç olunca Ahmet birkaç kez ziyaretine gitmiş, bunun dışında, Rıdvanlar’m kapısını sadece bayramlarda çalmıştı.

Her ne ise, Meryem’in annesi yabancısı değildi. Alışveriş için dükkâna bir kez gelmiş olduğunu hatırladı. Kendisini tanıtmış, dükkânda özel muamele göreceğinden emin olmak istemişti. Ahmet de ona, bir komşuya layık olduğunu düşündüğü ölçüde bonkör davranmıştı. Bir keresinde de eve dönüşü ile kadınm çıkışı aynı ana rastlamış, kapıda karşılaşmışlardı. Kadının, “İyi akşamlar Ahmet Bey” demek suretiyle açıkça sergilediği cüret, adamı hayrete düşürmüştü.

Arkadaşlarıyla ilişkileri, içlerinden bazılarının kendisine kıyasla çok daha az muhafazakâr olduğunu göstermişti Ahmet’e; ancak o ailesinin geleneksel adabı koruması hususunda ısrarlıydı. Başka erkekler, eşlerinin ziyaretlere veya alışverişe gitmelerinde bir sakınca görmüyorlar; Meryem’in annesi gibi masum selamlaşmalardan rahatsızlık duymuyor olabilirlerdi. Aşın

muhafazakârlığına ve insanlık dışı dinsel kapalılığına rağmen Ahmet, arkadaşlarının kendileri ve kadınlan için uygun bulduklan davranışlarından dolayı onlan kınamaz, eleştirmezdi. Aralannda daha saygıdeğer olanların, kızlarını ve eşlerini kırlarda araba gezintilerine çıkarmalarının ya da ahlaki açıdan sakıncalı olmayan eğlence mekânlarına beraberlerinde götürmelerinin, kendi açısından yanlış bir tarafı yoktu. Böylesi durumlara şahit olunca bütün yaptığı, onlara, “Sizin dininiz size, benimki bana” demekten ibaretti. Bir diğer ifadeyle, kendi görüşlerini başkalarına körü körüne dayatma eğiliminde değildi. Kendine göre iyiyi kötüden ayırt edebilse de, her “iyi” şeye sarılmaya hevesli değildi. Geleneklerine çok katı bağlıydı; o kadar ki, kansının el Hüseyin’i ziyaret için dışan çıkmış olmasını, ikinci evliliğinde vermiş olduğu en ağır cezayı hak eden bir suç olarak değerlendirmişti. Bu nedenlerle, Meryem’in annesiyle selâmlaştığında telaşla kanşık bir şaşkınlık yaşamış ama hakkında kötü düşünmemişti.

Kapının dışında birinin hafifçe öksürdüğünü duydu. Ziyaretçisinin içeri girmek üzere olduğunu bildiriyordu bu ses. Kadm içeri girdi. Çarşafına sannmış, yüzünü siyah bir peçeyle örtmüştü. Peçesini başörtüsüne bağlayan altın silindirin iki yanında sürmeli iki büyük göz vardı. Kalçalan-nı sallayarak, tombul bedenini adama yaklaştırdı. Ahmet, kadını selamlamak üzere ayağa kalkıp “Hoş geldiniz. Evimize, ailemize şeref verdiniz” dedi elini uzatarak.

Kadın, adamın aptesti bozulmasın diye elini çarşafın ucuna sarıp uzattı ve “Hamdolsun. Sıkıntılı günlerimizde varlığına şükrettiğimiz bir tek Allah” diye cevap verdi kadm. “Rahmeti üstümüzde olsun.”

Ahmet, kederlenmiş gibi başını sallayıp, “Allah yardım etsin, sabır ve sağlık ihsan eylesin” diye mırıldandı.

Bu hoşbeşi, kadının, onu buraya getiren ciddi konuyu açmak için hazırlanmasına imkân veren kısa bir sessizlik izledi. Peşrevden sonra şarkıya hazırlanan bir müzisyen gibiydi. Ahmet gülümsemeye devam ederek, beklenen konuşmaya hazır olduğunu belli eden ağırbaşlı bir tavırla gözlerini aşağı indirdi. Kadm, “Ahmet Bey, siz mahallemizde yiğitliğiyle tanınan bir insansınız. Yiğitliğinize sığınanlar asla hayal kırıklığına uğramazlar” diye başladı.

Adam, bunun ardından ne çıkacak bakalım, diye merak ediyor olsa da, alçak gönüllülükle, “Estağfurullah” diye cevap verdi.

“Aslmda, kız kardeşim Emine Hanım'ı ziyarete gelmiştim. Ona kızgın olduğunuz için evinde olmadığını duyunca dehşete düştüm.”

Kadm, adamın cevabını dinleyip sözlerinin etkisini tartmak için sustu. Ahmet, ne diyeceğini bilemezmiş gibi suskunluğa sığındı. Bu konu açıldığı için rahatsız olmuşsa da, hoş geldiniz gülümsemesi hâlâ dudaklanndaydı.

“Emine Hanım’dan daha iyi bir kadın var mıdır acaba? Akıllı ve mütevazı; yirmi yıl, hatta daha uzun süredir komşuyuz. Bunca zaman boyunca, iyilikten başka bir şey duymadık hakkında. Sizin gibi adil bir adamın öfkesine yol açacak ne yapmış olabilir ki?”

Ahmet, kadınm sorusunu umursamayarak, suskunluğunu sürdürdü. Rahatsızlığını körükleyen düşünceler geçiyordu aklından. Kadm tesadüfen mi gelmişti, yoksa bir planın parçası mıydı bu ziyaret? Hatice? Ayşe? Emine’nin kendisi? Çocuklan, bıkmadan usanmadan annelerini savunuyorlardı. Kemal’in, annesini geri getirsin diye suratına bağırmaya cüret etmiş olmasını unutabilir miydi hiç? Bu olay öylesine ağır bir dayağa yol açmıştı ki, çocuğun ku-laklanndan duman tütmüştü.

“O kadar iyi bir kadm ki! Böylesi bir cezayı hak etmiyor. Oysa siz ne kadar asil bir insansınız. Şiddet size yakışmıyor. Lanet olası şeytanın işiydi bu. Allah onu kahretsin; ama siz onun oyununu bozmaya çalışabilirsiniz.”

Bu noktada, nezaketen bile daha fazla suskun kalamayacağını anladı adam. Özellikle kısa ve öz konuştu: “Allah bir çaresine bakar inşallah.”

Adamı konuşturabilmiş olmasından aldığı cesaretle, “Uzun ve onurlu bir birliktelikten sonra komşumun evini terk etme durumunda kalmış olması beni o kadar üzdü ki” dedi kadm, yeni bir gayretle.

“Nehirler yatağını bulur ama her şeyin bir zamanı vardır” dedi adam.

“Benim için bir ağabeysiniz, daha doğrusu, bir ağabeyden de ötesiniz. Başka bir şey söylemeyeceğim.”

Ahmet'in keskin zekâsının görmezden gelemeyeceği yeni bir unsur girmişti devreye. Kayda geçirdi adam; rasathanenin bir depremi ne kadar zayıf ve uzak olursa olsun kayda geçirmesi gibi "Benim için bir ağabey gibisiniz" dediğinde, sesi o selamlaşma günündeki gibi cüretkâr ve tatlıydı. Böyle hissetmişti adam, "...daha doğrusu, bir ağabeyden de ötesiniz" derken sesindeki sıcaklık ve şefkat, içinde bulundukları sıkıntılı ortama hoş bir koku salmıştı sanki. Buna çok şaşırmış, nedenini merak eder olmuştu Ahmet. Kafası karıştı. Gözlerini daha fazla aşağıda tutamaz oldu ve tereddütle kaldırıp, kadına kısacık bir bakış attı. Beklentisinin aksine, kadın, o iri siyah gözlerle kendisine bakıyordu. Adam telaşlanıp bakışlarını hızla tekrar indirdi. Biraz şaşırmış, biraz da utanmıştı. Belli etmemeye çalışarak, konuşmayı sürdürdü: "Beni ağabeyiniz gibi gördüğünüz için müteşekkirim."

Kadının, konuşmaları boyunca, ona öyle bakıp bakmadığını merak etti. Yoksa bir anlık bakışına mı rastlamıştı? Ya kendisi ona baktığı zaman gözlerini indirmemiş olmasına ne demeliydi? Bu düşüncelere hemen gülüp geçti adam. Bunlar, yaşadığı tecrübeler ve kadınlara olan düşkünlüğü nedeniyle akima geliyor, onu kötü kötü düşünmeye sevk ediyordu. Gerçek, onun hayal ettiklerinden olabildiğince uzaktı şüphesiz. Mizacı icabı sevgiyle dolup taşan, ne ki bunu bilmeyenlerin flört ettiğini zannedeceği kadınlardan olabilirdi Meryem'in annesi. Bu görüşünü doğrulamak için -ki doğrulanması gerekiyordu- bakışlarını tekrar kaldırdı. Kadının hâlâ kendisine baktığını görünce tekrar telaşlanıp şaşırdı. Ne var ki, bu kez biraz daha cesur davranıp kısacık bir an için bakışlarını kadınınkilere kilitledi. Kadın, bir şeye direnç gösterir gibi, hiç çekinmeden kendisine bakmaya devam etti. Gözlerini tekrar indirdi adam. Aklı karmakarışık olmuştu. Tam bu sırada, "Artık talebimi size iletmiş olduğuma göre, tarafınızdan ne ölçüde kayınldığımı zaman gösterecek" dedi, yumuşacık bir sesle.

Kayınlmak mı? Bu sözcük, duygusallıkla dolu, kuşku ve karmaşa yüklü bu atmosferde sarf edilmemiş olsaydı, iz bırakmadan geçip giderdi elbet. Ama şimdi? Bu kez, gerçekten utanarak baktı kadına. Kadının bakışlarında, onu umutlandıran bir işaret gördü sanki. Yoksa hissettikleri doğru muydu? Karısına aracılık ettiği bir ortamda, mümkün müydü bu? Kendisi gibi kadm konusunda tecrübe sahibi olan bir adam için hiç de şaşırtıcı olmazdı: Kocası hasta yatağında, oynak bir kadm! Bilincine dalga dalga yayılan bir sevinç

duygusu içini ısıttı, gururunu okşadı. Bu duygu ne zaman baş göstermişti? Yoksa yalnız uygun fırsatı kollayan eskiden kalma bir duygu muydu bu? Kuşkusunu kamçılayacak hiçbir şey yapmaksızın, dükkânı sadece bir kez ziyaret etmiş olan o değil miydi? Ama dükkân, Meryem'in annesi gibi bir kadının saklı tutkusunu, Zübeyde gibi hazırlıksız biçimde ve önceden haber vermeksizin açık edeceği bir yer olamazdı. Yoksa kendisiyle baş başa kaldığı bu altın fırsatın yol verdiği, anlık bir duygu muydu kadmınki? Şayet bu doğruysa, hanımefendi kılığına girmiş ikinci bir Zübeyde vardı karşısında.

Ahmet, pek çok tutkulu kadın tanımıştı, bu arada Meryem'in annesini gözden kaçınmış olması sürpriz sayılmazdı. Komşularının şerefini sayan ve koruyan, bu hususa özen gösteren, örnek bir insandı o. Şayet kadm onunla flört ediyorsa, bunu nasıl karşılamalı, nasıl cevap vermeliydi? “Siz, benim için tahminlerinizden öte ayrıcalık sahibi bir kadınsınız” mı demeliydi? Bu güzel olurdu belki ama bunu, çağrısına verilen müspet bir cevap olarak algılayabilirdi kadm ama adamın bunu istemediği bir gerçekti. Hatta, böyle bir şeye tümüyle karşıydı. Sırf Zübeyde'ye hâlâ çok hayran olduğu için değil; ilkelerinden taviz vermesi anlamına gelecek bu durum, genel anlamda tüm saygın insanlann, özel olarak da dostlarının ve komşulannın itibannın ayaklar altına alınması anlamına geleceği için. Aşk ve cinsel yaşamının aşırılıklarına rağmen, Ahmet'in kitabında arkadaşlarını, komşularım ya da erdemli herhangi bir insanı utandırmış olan en küçük bir leke yoktu. Eğlenirken de, en az ciddi durumlardaki kadar büyük bir Allah korkusuyla yaşardı. Kendince, hep mubah olana yol vermiş veya mubah olmayanı, küçük sayılabilecek kabahatlerle sınırlı tutmuştu. Bu demek değildi ki, onu şehvetten koruyan olağanüstü bir irade bahşedilmişti kendisine. Bütün yaptığı, caiz olan her tutkunun zevkini çıkarmak ve saygın kadınlara bakmamaktı. Yaşamı boyunca, kendi mahallesindeki hiçbir kadına bakmamıştı. Çok şey vaat eden bir aşk macerasını, tanıdığı birinin duygularına hürmeten nasıl reddetmiş olduğunu herkes bilirdi. Bir gün, bir ulak gelmiş, orta yaşlı dul bir adamın onu kız kardeşiyle tanıştırmak için gönderdiği bir davetiye getirmişti... zamanını kendisi belirleyecekti! Ahmet, davetiyeyi sessizce kabul etmiş, ulağı geçirmiş ve söz konusu kadının evinin bulunduğu caddeden yıllarca hiç geçmemişti.

Meryem'in annesi, ihtimaldir ki, adamın ilkelerini yüz yüze gelmek suretiyle sınayan ilk kişiydi. Onu çekici bulmuştu adam ama şehvetin kendisini ayartmasına izin vermedi. Aklın ve itidalin sesi kazandı; iftiralarla dolu bu dünyada çokça konuşulup tartışılan itibarını korudu. İtibarım korumak, ayağına gelen bir zevk imkânını değerlendirmekten çok daha önemliydi Ahmet için. Bu nedenle, zaman zaman ortaya çıkan, kötü sonuçları olmayacak fırsatları değerlendirmek suretiyle teselli ederdi kendini.

Ahmet'in arkadaşlarına karşı sorumluluklarını yerine getirme ve onurlu davranma arzusu, eğlence ve şehvet dünyasında da geçerliydi. Bir arkadaşının metresine ya da sevgilisine dönüp baktığı görülmemiş, böyle bir suçlamaya asla maruz kalmamıştı. Onun için dostluk, tutkunun ve şehvetin üstündeydi. “Arkadaş sevgisi kalıcıdır. Bir kadına duyulan tutku ise geçici” derdi. Bu nedenle, sevgililerini, bir başkasıyla ilişkisi olmayan veya süren ilişkisi sonlanmış kadınlar arasından seçer, fırsat kaçırmazdı. Bir kadınla ilişkiye girmeden, kadrnın bir önceki sevgilisinden izin aldığı bile olurdu bazen. Böylelikle, aşk maceralarını pişmanlıklardan uzak bir zevk ve kötü niyetle gölgelenmemiş bir huzur içinde yaşardı. Bir diğer ifadeyle, içindeki zevk düşkünü hayvan ile ilkeli insanı başarıyla bir araya getirip, dengelemişti ve kişiliğinin bu iki yönünü uyumlu bir bütün olarak yaşamaktaydı. Kişiliğinin bu iki yönü birbirine baskın çıkmıyor; her biri kendi çıkarını kolayca ve huzur içinde kollayabiliyordu. Tıpkı, birbirine karşıt olan bu güçleri, yani cinsellik ile ahlakı uzlaştırabildiği gibi; dindarlık ile sefahati de günah veya baskıdan azade bir bütün oluşturacak biçimde birleştirebilmişti.

Ne var ki, onu dürüst yapan sadece ahlak kurallarına bağlılığı değildi. Dürüstlüğü, biraz da bu şehvet düşkünlüğü sayesinde öğrenmiş olduğu hayatın cilveleriyle birlikte, her şeyden çok ona duyulan sevgi ve saygının sürmesi ve itibarının zedelenmemesi gibi içsel bir ihtiyaçtan kaynaklanıyordu. Bu konudaki bilgeliği, aşk çapulculuğu, aldatma veya fesatla örselenmiş sevgilerden sakınmasını kolaylaştırıyordu. Dahası, ilkelerini çiğneterek, onu duygusallığa yenik düşürebilecek ya da şiddetli bir duygusal ve ahlaki krize yol açmak suretiyle, onu yakıp bitirebilecek gerçek bir aşk yaşamamıştı hiç.

Meryem’in annesi, leziz bir yemekten fazla bir şey ifade etmiyordu Ahmet için. Öyle bir yemek ki, midesini bozacak gibi olsa, masayı kaplayan diğer sağlıklı ve leziz yemeklere dönmek suretiyle hemen vazgeçebilirdi. Dolayısıyla, kadını müşfik bir sesle cevapladı: “Allahın izniyle, arabuluculuğunuz kabul edildi. Kısa süre içinde sizi mutlu edecek haberi alacaksınız!”

Kadm kalkarken, “Allah sizden razı olsun, size her istediğinizi versin efendim” dedi.

Yumuşacık elini uzatü. Tokalaşırlarken adam gözlerini indirdi. Kadın, elini biraz sıktı gibi geldi, hem bu kez elini çarşafa saklama gereğini duymamıştı. Hep böyle mi toka-laşırdı yoksa bilerek mi yapmıştı? Merak etti adam ve ilk girdiğinde elini nasıl sıktığını hatırlamaya çalıştı ama hatırlayamadı. Dükkâna dönmeden önce zamanının büyük kısmını kadını düşünerek geçirdi... ne dediğini, yumuşaklığını ve el sıkışını!

36

“Müteveffa Şevket Bey’in dul eşi teyzemiz sizinle görüşmek istiyor” dedi Hatice.

Babası, ona kızgın bir bakış fırlatıp, bağırdı: “Neden?” Adamın öfkeli hali, bu “neden” sorusunun anlamından daha fazla bir şeyler ima ediyordu. Kızma, “Dün gelen arabulucudan yeni kurtulmuşken, bana birini daha getiriyorsun” diyordu sanki. “Bu numaralan yutacağımı kim söyledi sana? Sen ve kardeşlerin, bana nasıl baskı kurmaya kalkarsınız?”

Hatice’nin beti benzi attı. “Yeminle, nedenini bilmiyorum Baba” dedi sesi titreyerek.

“Evet, biliyorsun ben de biliyorum. Kurnazlıkla felaketten başka bir sonuç alınmaz” diye salladı başmı adam. Nefret dolu bir sesle, “Gelsin. Kahvemi bile huzur içinde içemez oldum. Odam hâkimlerle, şahitlerle dolu bir mahkeme salonuna döndü. Evde bulduğumu sandığım rahat bu işte! Lanet olsun hepinize.”

Hatice, adam sözünü bitirmeden yer gıcırtısından kaçan bir fare gibi yok oldu. Ahmet birkaç dakika daha söylenip durdu. Derken, korkuyla kaçan Hatice’nin, ayağındaki nalınlara takılıp, neredeyse kafasını kapıya çarptığım hatırlayarak kendi kendine gülümsedi. Öfke patlaması geçmiş, şefkatle dolmuştu içi. Nasıl çocuklardı bunlar? Annelerini bir dakika olsun unutmuyorlardı.

Misafir geldiği için az önce öfkeyle ateş püsküren kendisi değilmiş gibi, yüz ifadesini ziyaretçisini kabule hazırlayarak bakışlarını kapıya çevirdi. Evindeyken nedensiz veya küçük bir şeye öfkelenirken bile blöf yapmıyordu adam, ama şimdi ziyarete gelmiş olan, müteveffa Şevket Bey’in dul eşiydi. Bu kadının, Ahmet nezdinde, zaman zaman onu evde ziyaret eden tüm diğer kadınların çok üstünde, ayn bir yeri vardı. Kocası, özel bir dostuydu. Müteveffa Şevket Bey, babası gibiydi. İki aile, büyükbabalarından bu yana sevgiyle bağlıydılar birbirlerine. Kocasının ölümünden sonra da, eşi, ona ve dolayısıyla tüm aileye annelik yapmayı sürdürmüş; Emine ile evlenmesine önayak olmuş, çocuklarının doğumunda ebelik yapmıştı. Bütün bunlara ek olarak, Şevket ailesi, tanımaktan şeref duyulacak insanlardı. Sadece Türk kökenli oldukları için değil; aynı zamanda yüksek sosyal statüye sahip olduklan için. Aile Kahıre’de, el Hamzavi ile el Sureyn arasında büyük mülk sahibiydi. Ahmet, orta sınıfın ortalarında bir yerdeyse, bu ailenin sosyal ska-ladaki yeri çok üstlerde, hatta tartışmasız biçimde en üstteydi. İhtimaldir ki, kadının beklenen arabuluculuğunun adamı rahatsız etmesi, hatta kızdırmasının nedeni, onun anaç duygulan karşısında kendisini çocuk gibi hissetme-sindendi.

Konuştuğu zaman lafı gevelemeyen bir kadındı. Ahmet’in duygulanna hitap edecek şekilde söyleyeceğini söyler, sözünü de sakınmazdı. Bahanesi, yaşı ve statüsüydü. Evet, o...

Yaklaşan ayak seslerini duyunca düşünmeyi bir yana bıraktı adam. Ayağa kalkıp, “Hoş geldiniz, sefa getirdiniz... Sanki bizzat Peygamberimiz geldiler ziyaretimize!” dedi.

Yaşlı kadm, elindeki güneş şemsiyesine dayanarak to-pallaya topallaya yaklaştı. Beyaz peçesi yüz hatlannı saklamıyordu. Açık renk teni buruş buruştu. Gülümseyince altın dişleri gözüküyordu. Adamın elini sıkıp, hiç teklifsiz yanı başına oturdu. “Çok yaşayan, çok görürmüş” dedi. “Sen...

insanlığın yüz akı senin gibi bir adam bile... ve bu evde bile... üzerinde konuşulması bile ayıp olan tatsız şeyler olmakta... Allah aşkına, el Hüseyin Türbesi'ni ziyaret etti diye... bunadın mı sen?! Erken ihtiyarlayıp bunadın herhalde!"

Yaşlı kadın, Ahmet'e sözünü kesme veya konuşma fırsatı vermeden ve sözünü esirgeme ihtiyacı da hissetmek-sizin, istediği gibi konuştu da konuştu. Karısının evde olmadığını, uğradığında nasıl öğrendiğini anlattı. "Önce bililerini ziyarete gittiğini sandım, hatta hayretle göğsüme vurup, 'Neler oluyor bu dünyada?' dedim. Nasıl olmuş da izin vermiş kocası? Osmanlı'nın fermanına, insanlık yasasına, Allahın emirlerine bu ne itaatsizlik?" Gerçekleri hemen öğrenmişti yaşlı kadın. Devam etti: "Sonra kendime geldim ve dedim ki, 'Hay Allah, dünyanın çivisi çıktı. Bu, gerçekten Ahmet Bey'in yapacağı iş mi! Bu, ondan beklenir mi?'"

Derken, alaycı üslubunu terk etti yaşlı kadın ve katılığından başlayarak adamı azarladı durdu. Cezayı hak edecek son kadın olduğuna inandığı karısı için, sözlerini hiç sakınmadan dövündü, ağladı. Adam ne zaman sözünü kesmeye yeltense, bağırdı: "Sus. Tek kelime bile etme. O tatlı, süslü sözleri başkasına sakla! Beni kandıramazlar. Doğru olanı istiyorum senden, belagat değil!" Adama, açıkça, ailesine karşı fazlasıyla muhafazakâr, tutucu olduğunu söyledi. Normal değildi bu. Daha nazik, daha düşünceli ve daha müsamahakâr davransa iyi olurdu.

Ahmet, yaşlı kadını uzun uzun dinledi. Konuşmasına izin verildiğinde ki, ancak yorgun düşünce oldu bu, kendi bakış açısını izaha çalıştı. Ne yaşlı kadının karısını hararetle savunmuş olması, ne de ona duyduğu saygı engelledi ailesine karşı tutumunun vazgeçemeyeceği ilkelere dayandığını iddia etmekten. Sonunda, tıpkı Meıyem'in annesine söylediği gibi, yaşlı kadına da her şeyin en iyi şekilde sonuçlanacağı sözünü verdi. Artık, konuşmanın bir sona ermesi gerektiğini düşünüyordu.

Ama ne olduğunu anlamadan, "Emine Hanım'ın yokluğu tatsız bir sürpriz oldu benim için çünkü onu çok önemli bir nedenle görmek istiyordum" dedi yaşlı kadın. "Sağlığım dışarı çıkmama elvermiyor. Bilemiyorum... ona söyleyeceğimi sana mı söylemeliyim, yoksa Emine dönene kadar beklemeli miyim?"

Ahmet, gülümseyerek, “Hepimiz emrinize amadeyiz” dedi.

“Karına ağzını açma imkânı vermiyor olsan da, söyleyeceklerimi önce Emine duysun isterdim. Bu imkân olmadığına göre, karının dönmesi için mutlu bir neden sunarak teselli bulacağım.”

Adamın aklı karıştı. Yaşlı kadına bakarken, bunun ardında ne yatıyor acaba, diye düşündü.

Yaşlı kadın, şemsiyesinin ucunu halıya batırıp, “Seni merakta bırakmayacağım. Ayşe’yi, oğlum Halil’e gelin seçtim” dedi.

Adam şoke oldu. Asla beklemediği bu açıklama karşısında çok şaşırmıştı. Bilinen nedenlerle huzursuzluk duydu, hatta korktu; ama hemen anladı ki, küçük kızının büyük kızından önce evlenmesi hususundaki ısrarından artık vazgeçmek durumundaydı. Bu değerli teklifi, söz konusu kararını bilen birinin yapmış olması göz ardı edilemezdi. Öyle görünüyordu ki, yaşlı kadın adamın bu konudaki kararlılığını daha baştan reddetmiş, teklifini açıkça ortaya koyuvermiş ti.

“Neden beni duymamış gibi susmaktasın?”

Ahmet, kafa karışıklığı içinde mahcup mahcup gülümsedi. Teklifi her yönüyle düşünmeye çalışırken, güzel bir şey söylemiş olmak için, “Bu bizim için büyük bir onur” dedi.

Yaşlı kadm, “O ballı sözleri bana ziyan etme” der gibi bir bakış fırlattı adama. Sonra, meydan okurcasına, “Boş sözlerle alay konusu edilmeye niyetim yok benim. Tam bir rıza dışında, hiçbir şey beni tatmin etmeyecek. Halil, kendisine bir eş bulma işini bana bıraktı. Ona dedim ki, ‘Umut edebileceğinin de ötesinde bir gelin adayım var senin için.’ Seçimimden memnun oldu ve senin damadın olmaya itiraz etmedi. Benden gelen, böylesi bir teklifi sükût içinde karşılamanın zamanı mı? Aman Allahım... Aman ya’rabbim!”

Kızlarından birinin üzerinde şok etkisi yaratmadan çözümlenemeyecek olan bu sorun, acaba daha ne kadar azap çektirecekti ona? İçinde bulunduğu

durumu anlaması için, sanki yalvaran gözlerle baktı yaşlı kadına. “Düşündüğünüz gibi değil. Talebiniz başım üstüne, ama...” diye geveledi.

“O 'ama’da dur! Sakın bana büyük kızın evlenmeden, küçük kızının evlenemeyeceğini söyleme! Sen kim oluyorsun da, şu ya da bu hükmü veriyorsun? Allahın işini Allaha bırak... rahman ve rahim olan Allaha! Eğer istersen, küçük kızın büyükten önce evlendiği ve bu durumun büyüğün kısmetine mani olmadığma dair onlarca örnek veririm sana! Hatice, olağanüstü bir genç kadm. Allah kısmet eder etmez iyi bir koca bulacaktır. Ayşe’nin kısmetini daha ne kadar engelleyeceksin? Senin şefkat ve merhametini o da hak etmiyor mu?”

Adam içinden sordu: “Hatice, o kadar olağanüstü bir kadın da neden onu seçmedin?” Yaşlı kadını, tıpkı onun yaptığı gibi, bu soruyla sıkıştırmak isterdi; ne var ki, en iyi niyetlerle de olsa, kendisine ve Hatice’ye dönük hakareta-miz bir cevap alabileceğinden korktu. Ciddi ve içten konuştuğunu bildiren bir sesle, “Hatice üzülmesin diye bütün çırpmışım” dedi.

Taviz veren kendisiymişçesine, “Böylesi şeyler, her gün ve kimseyi üzmeden olup bitiyor. Allah, inatçı ve kibirli kullarını sevmez. Teklifimi kabul et ve Allaha güven. Uzattığım eli itme. Bu teklifi senden önce kimseye yapmadım ben” dedi yaşlı kadın.

Ahmet, duygularını saklayarak, “Dediğim gibi, bu, bizim için büyük, çok büyük bir şeref... sabredip, bana kendime gelmem ve her şeyi düzene sokmam için kısa bir süre tanırsanız, Allahın izniyle fikrimin sizinkiyle uyuştuğunu göreceksiniz” dedi.

Yaşlı kadın, konuşmayı sonlandırmak istediğini açık eden bir ses tonuyla, “Daha fazla zamanını almayacağım. Fakat bu süre uzadığı nispette talebimin kabul edilmediğini düşünüyor olacağımı da bil. Benim konumumdaki bir kadın, senin oyalanmadan, bahaneler üretmeden, teklifimi anında kabul etmeni isterdi. Söylediklerime bir cümle daha eklemek isterim: Tıpkı Ayşe gibi, Halil de benim kadar senin de çocuğun!”

Kadın kalkarken, onu geçirmek üzere Ahmet de ayağa kalktı. Adam bir veda sözcüğü bekliyordu ki, kadın söyleyegeldiklerini ısrarla tekrarlamaya başladı. Adamın, söylediği sözlerdeki nüansları kaçırmış olabileceğinden

korkuyormuşçasına her şeyi ayrıntılı biçimde tekrarlıyordu. Derken, aniden, yaşlı kadının bazı düşünceleri pekiştirmek, bazılarını da doğrulamak üzere sadede geldiği duyuldu. Bir fikirden diğerine atlayarak kesintisiz konuşmuştu; ta ki evlilik hakkında önceden söylediklerinin çoğunu bir daha söyleyip susana kadar. Sözlerini bitirdiğinde, evden kovulmuş bulunan anneye bir, iki ya da üç kelimeyle bile saygı sunma gereği duymamıştı. Derken, bu kez düşüncelerinin çağrıştırdıklarına kaptırdı kendini ve adamı sinirlerine hâkim olamayacak duruma getirinceye kadar devam etti konuşmaya. “Zamanını daha fazla ziyan etmeyeceğim” dediğinde, Ahmet neredeyse gülecekti.

Attığı her adımda durup tekrar konuşmaya başlayacağından korkarak, yaşlı kadını dış kapıya kadar geçirdi. Kadın evden ayrılıp, sonunda o da tekrar oturduğunda, nefes nefese, dertli ve mahzundu. Hassas bir adamdı; başkalarının tahmin edebileceğinden çok daha hassas, hatta fazlasıyla hassastı. Onu, sadece alaycı bir biçimde gülerken, kahkaha atarken görmüş olanların buna inanması pek mümkün değildi. Kederin, yaşamını mahvedeceğini, yakıp bitireceğini düşündü. Oysa birinin güzel yüzünde kendi annesinden izler gördüğü, diğerininkinde ise bu izlerin solduğu iki kızını mutlu edecek hiçbir şeyden kaçınmamak, onu ne kadar da mutlu ederdi. Her biri, onun yaşamsal parçalartydr.

Dul Şevket Hanım’m önerdiği oğlu, kelimenin tam anlamıyla bir nimetti. Yirmi beş yaşlarında, aylık otuz altın civarında geliri olan genç bir adamdr. Üst tabakaya mensup olanların pek çoğu gibi, o da çalışmıyor, eğitimi okuma yazma bilmenin ötesine geçmiyordu. Yine de babasının pek çok iyi yönünü almış olan hoş, bonkör ve nazik biriydi.

Ne yapmalıydı? Karar vermek zorundaydr. Genellikle kararsız kalmaz ve kimsenin de nasihatine ihtiyaç duymazdı. Sanki hiçbir fikri yokmuş gibi, ailesinin önünde bir an için bile kararsız kalmış olmak istemiyordu. En yakın arkadaşlarına danışamaz mıydı acaba? Ciddi şeyler söz konusu olduğunda, bunu yapmaktan çekinmezdi. Aslında, gece âlemleri, genellikle sorunların, sıkıntıların konuşulmasıyla başlar; sorunların ve sıkıntıların olmadığı bir dünyaya içkiyle daha sonra geçilirdi. Dik kafalı olduğunu ve inançlarından taviz veremeyeceğini biliyordu. Fikir oluşturmak için danışan

bir insandı o, fikirlerinin baltalanması için değil. Yine de, arkadaşlarına danışmak, onu teselli edebilir, rahatlamasını sağlayabilirdi.

Çileden çıkana kadar bu durum üzerine kafa yorduktan sonra, sonunda hayktrdr: “İçinden çrkamadrğım bu tahammülsüz durumun, Allahın bahşettiği bir lütuf olduğuna kim inanır?”

37

Annesinin evinde boş boş oturup aklına gelen her şey hakkında uzun uzadıya konuşmaktan başka yaptığı bir şey yoktu Emine’nin. Değerli anılardan, yaşanan drama kadar, geçmişe, yakm geçmişe ve bugüne dairdi bu konuşmalar. Ayrılık acısı ve boşanma tehlikesi olmasa, yeni yaşamından hoşnut olabilir; sorumluluklarının yükünden kurtaran, dinlendirici bir tatil ya da anılar dünyasına götüren bir yolculuk gibi kabullenebilirdi bu durumu.

Günler geçip de, korkutucu gelişme olmayınca ve Meryem’in annesi ile Şevket Bey’in dul eşinin arabuluculuğunu duyunca, daha az endişelenir, daha az huzursuzluk duyar olmuştu. Dahası, oğullarının akşam ziyaretleri kesintisiz sürüyor ve içini yeni umutlarla dolduruyordu. Annesinin evinde de, oğullarına eski evdeki kadar çok vakit ayırabiliyordu. Zaten diğer evde de akşam olup, hepsi bir araya gelinceye kadar birbirlerini görmezlerdi. Böyle olduğu halde, çektiği hasret, sevdiklerinden kaderin ayırdığı, uzak bir ülkede yaşayan göçmeninki gibiydi. Onlarla aynı havayı soluyamadığı, günlük faaliyetlerini paylaşıp denet-leyemediği için özlüyordu çocuklarını. Bedenin ayrılık yolunda aldığı bir santimlik yol, bin kilometre gibi gelir insana.

Yaşlı kadm, kızının suskun ya da düşünceli olduğunu hissettikçe “Sabır, Emine” diyordu. “Sana üzülüyorum. Çocuklarından uzak bir ana, bulunduğu yerde yabancılık çeker. Doğduğu evde bile olsa, uzakta ve yabancıdır.”

Evet, bir yabancıydı o. Bu ev, çocukluğundan beri bildiği, tanıdığı tek ev değildi. Ya da annesi, bir an bile aynla-madığı o anne değildi. Pişmanlık içinde cennetten bir af sözcüğü beklediği sürece, bu ev kendi evi değil, bir sürgün yeriydi.

Uzun bir aradan sonra, bir akşam oğullan getirdi af haberini. Geldiklerinde, gözlerinde şimşekler çakıyordu. Emine'nin kalbi, tüm bedenini sarsarak çarptı. Çocuklannın gözlerindeki parıltıyı, hak ettiğinin ötesinde önem atfetmek suretiyle anlamamıştı önce ama Kemal koşarak boynuna atlamış ve sevinçten içi içine sığamayarak bağırmıştı: "Çarşafını giy! Toparlan gidiyoruz!"

"Bitti" dedi Yasin, kahkahalar içinde.

Sonra, Fehmi ile birlikte, "Babam yanına çağınp, 'Gidip annenizi alın' dedi" diye sevinçlerini paylaştılar.

Duyduğu büyük sevinci saklamak için gözlerini indirdi kadın ama benliğini sarsan duygulan saklamaktan acizdi. Yüzü, her ne kadar küçükse de, bir ayna gibi içindekileri olduğu gibi kaydedip yansıtırdı zaten. Oysa bu mutlu haberi anneliğe yakışan bir vakarla karşılamayı ne kadar isterdi. Kendinden geçmişti adeta. Yüzünde çocuksu bir sevinç vardı. Nedenini bilmeksizin utanmıştı da! O kadar uzun süre hareketsiz kalmıştı ki, Kemal'in sabn tükendi. Elinden tutup, tüm gücüyle kalkmaya zorladı annesini. Kadm, tuhaf bir kafa kanşıklığı içinde bir süre ayakta durdu. Sonra, ne yaptığını bilmez bir halde annesine dönüp, "Gitmeli miyim Anne?" diye sordu.

Bu tuhaf soru, kafa karışıklığı ile utanç arasında gidip gelen bir sesle kadının ağzından kaçıvermişti adeta. Fehmi ile Yasin gülümsediler. Sadece Kemal korkmuş, neredeyse dehşete düşmüş, getirdikleri haberi, annesine bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duymuştu.

Anneanne, kızının ne hissettiğini biliyor, içindekileri tahmin edebiliyordu. Hali içme dokundu. Emine'nin sorusuna şaşırmamış olduğunu göstermeye çalışarak, yüzüne bir gülücük dahi yerleştirmeksizin, "Evine dön" dedi, ciddi bir sesle. "Allah huzur versin."

Emine, peşinde Kemal, eşyalannı toplayıp çarşafını giymeye gitti. Anneanne, müşfik bir gülümsemenin yumuşattığı eleştirel bir sesle, "Annenizi almaya babanız kendi gelseydi daha iyi olmaz mıydı?" diye sordu iki genç adama.

Fehmi, özür dilercesine cevap verdi. “Anneanne, sen de biliyorsun babamızın nasıl bir adam olduğunu” dedi.

Anneanne, iki genç adamın anlamadığı bir şeyler mırıldandı. Derken, göğüs geçirdi ve kendi sorusuna, kendi cevap verir gibi, “Ahmet’in diğer erkeklere benzemediği bir gerçek” dedi.

Evden, anneannenin arkalarından okuduğu, kulaklarında çınlayan dualarıyla ayrıldılar ve hayatlarında ilk kez yolda anneleriyle birlikte yürümeye başladılar. Bu, olağanüstü bir olaydı. Fehmi ile Yasin gülerek bakıştılar. Kemal, annesiyle birlikte yürüdüğü, elini sıkı sıkı tutup bir sokaktan diğerine gezindikleri günü hatırladı. Kâbustan beter bir acı ve korku izlemişti o günü. Olanları dehşet duyarak düşündü ve sonra geçmişin hüznünü bir yana koyup günün keyfini çıkarmaya başladı. Derken, annesine şaka yapmak geldi içinden. “Hadi, çaktırmadan efendimiz el Hüseyin’e gidelim” dedi.

Yasin gülüp imalı bir ses tonuyla, “Allah kabul etsin, efendimiz bir şehittir ve şehitleri sever!” dedi.

Evin cumbasını ve ahşap kafesinin ardında hareket halindeki iki silueti görebiliyorlardı artık. Annenin kalbi, kızlarına duyduğu özlem ve şefkatle kanat çırptı adeta. Hanafi Kadın, ellerini, yüzünü öpücüklere boğmak üzere kapının hemen arkasında bekliyordu. Ayşe’yle Hatice, avluda, ona küçücük kızlar gibi yapışıp kaldılar bir süre.

Neşeli, coşkulu ama düzensiz bir tören alayı gibi merdivenleri çıktılar ve annelerinin odasına girdiler. Anneleri üstünü çıkarırken, çocuklan da giymeyi pek sevmediği çarşafını çıkartmasına, kahkahalar içinde yardım etmeye çalıştılar. Geçip aralanna oturduğunda, duygu yoğunluğundan nefes alamaz haldeydi kadın. Kemal, annesine ne kadar mutlu olduğunu söylemek istiyordu. Bulduğu en iyi yol, “Benim için bugün, Mekke’ye giden hacılann deve kervanı geçidinden bile önemli” demek oldu.

Uzun zamandır, onlan ilk kez bir araya getiren kahve saatine, herkes katılmıştı. Sevinç ve neşe içinde yine sohbete başladılar. Aynlığın yol açtığı üzüntü ve moral bozukluğu, tıpkı soğuk geçen bir haftayı izleyen ılık bir gün gibi, birlikte olmanın ihtişamını iki kat artırmıştı. Birlikte olmanın

sevinci bir yana, anneleri, mutfaktan sümbül sarmaşıklarına kadar, kızlarına evle ilgili her şeyi sormayı ihmal etmedi. Babalarım da sordu. Adamın giyinip soyunmak için hiçbirinin yardımım talep etmediğini öğrenince mutlu oldu. Yokluğu, dinlenmek dâhil, adama ne ifade etmiş olursa olsun, alışageldiği sistemi zorlayan bir farklılık yaratmıştı muhakkak. Artık dönüp geldiğine göre, bu durum ortadan kalkacaktı. Dönüşü adamm alıştığı, rahat ettiği hayat tarzının garantisiydi.

Dönüşüne sevinen yüreklerden bazılarının, bu dönüşün üzüntü ve acı veren yönünü keşfetmiş olduklarını fark etmedi kadın. Ne var ki, durum aynen buydu. Annelerinin dönüşüne sevinerek bir süre oyalanan bu kalpler, anneleri artık iyi olduğuna göre, kendi dertlerine düşmüşlerdi; tıpkı akut bir bağırsak ağrısı çekerken, kronik göz iltihabını unutmak; bağırsak ağrısı geçince tekrar göz ağrısı çekmeye başlamak gibi.

Fehmi, içinden, “Sanki her derdin bir dermanı var. Annemin derdine derman bulundu ama benimki hiç bitmeyecek gibi” diyordu. Ayşe, kimsenin bilmediği, mahrem düşüncelere daldı gitti. Anılarla hayaller tekrar ziyaret etti genç kızı. Ne var ki, ağabeyine kıyasla çok daha sakindi Ayşe, unutmaya da hazırdı.

Emine, çocuklarının düşüncelerini okuyamıyor, hiçbir şey duyduğu huzuru bozamıyordu. O gece odasına çekildiğinde mutluluktan uyuyamayacağı belliydi. Gece yansı yataktan kalkmadan önce, sadece birkaç kez dalabilmişti. Her zamanki gibi cumbaya çıkıp, kocasını eve getiren araba görünene dek ahşap kafesin ardından uyumayan caddeyi seyretti.

Kalbi deliler gibi çarpıyordu. Ne yapacağını bilmez bir halde, utandı, kızardı. Kocasıyla ilk kez karşılaşacak gibiydi! Bu karşılaşma anını gün boyu aklından geçirmemişti; o beklenen anı ve ona nasıl yaklaşacağını. Bu uzun ayrılıktan sonra kendisine nasıl davranacaktı acaba? Adam ona, o adama ne diyecekti? Keşke uyuyormuş gibi yapsaydı ama hem rol yapma yeteneğinden yoksundu, hem de adamm onu yatakta bulması uygun düşmez, zaten kadm da buna dayanamazdı. Evet, merdivenlerin başına elinde bir lambayla gidip, yolunu aydınlatma görevini ihmal edemezdi Emine. Hepsinin ötesinde ve üstünde, adamın öfkesini yendiği ve eve dönme hakkını elde ettiği için, kendini çok iyi hissediyordu. Kabahatinin tüm sorumluluğunu üstlenmiş, olup bitenleri affetmişti. Bir anlaşmaya

varmak üzere, annesinin evine gelme zahmetinde bulunmamış olsa bile, uzlaşmacı bir tavırla karşılanmayı hak ediyordu kocası.

Lambayı alıp merdivenlerin başına gitti ve lambayı tırabzanın üstünden uzatıp, yaklaşan ayak seslerini duymak için kalp çarpıntısı içinde kulak kesildi. Karşı karşıya geldiklerinde, bakışlanm indirerek “Hoş geldin” dedi. Yüzünü görememiş; son gördüğünden bu yana bir değişiklik olup olmadığını anlayamamıştı. Adam, yakın geçmişte yaşanan acıların izini taşımayan, normal bir sesle, “İyi akşamlar” dedi.

“İyi akşamlar efendim” diye mırıldandı kadm.

Adam odasına geçti. Kadm, elinde lambayla izledi. Adam sessizce soyunmaya başladı. Kadın yardım etmek üzere yaklaşıp işe koyuldu. Evden ayrıldığı o talihsiz günün sa-baht giyinmesine yardtm etmeye yeltendiğinde, ‘Kendim giyinirim’ demiş olduğunu hatırlayıp, içi rahatladı. Başka kimsenin yapmasına izin vermediği bu hizmeti yerine getirirken, bu dünyada sahip olduğu en sevgili şeyi geri kaza-nıyormuş gibi geldi kadına.

Ahmet Bey kanepedeki yerine geçti. Emine Hanrm adamın ayaklarının dibindeki ot mindere bağdaş kurdu. Henüz konuşmamışlardı. Kadm, acı geçmişi bir yana bırakıp, birkaç uyan sözcüğü veya nasihat bekliyordu adamdan. Kendini bin bir şekilde hazırlamıştı buna. Ne var ki, adam sadece, “Annen nasıl?” diye sordu.

Kadm, rahatlayıp, “İyi efendim" diye cevap verdi: “Size duacı. Selamlarını gönderdi.”

Bir süre daha sessiz kaldılar. Derken, sakin bir biçimde, “Dul Şevket Hanım bana Halil’in karısı olarak Ayşe’yi gelin seçtiğini söyledi” dedi adam.

Emine, bu habere verdiği tepkiyi en veciz biçimde ortaya koyan bir hayretle baktı kocasına. Adam, söyledikleri sanki pek de bir şey ifade etmiyormuşçasrna omuzlarını silkti. Karısı, olur da herkesten sakladığı düşüncelerini onaylayan bir görüş beyan eder, sonra da adamın bu görüşü kabul ettiğini düşünür diye, hemen ekledi: “Konuyu uzun uzun düşündüm ve teklifi kabul etmeye karar verdim. Kızımın kısmetine bundan böyle karışmak istemiyorum. Konuyu Allaha havale ettim.”

Ayşe, haberi sevinçle karşılamış; çocukluğundan beri evlenme hayaliyle yaşayan bir genç kız olarak kulaklarına inanamamıştı. Babası gerçekten kabul etmiş miydi bu durumu? Evlilik, bir hayal veya acımasız bir şaka olmaktan çıkıp, yakın bir ihtimal mi olmuştu? Son hayal kırıklığı üzerinden üç aydan fazla zaman geçmişti. Yaşadığı tecrübenin üzerindeki etkisi gayet yoğun ve acımasız olmuşsa da, zamanla hafiflemiş; uyarıldığında içini sızlatan solgun bir anıya dönüşmüştü.

Evdeki her şey, neredeyse din gibi sınırsız otoriteye sahip, yüksek bir iradeye teslimdi. Bu duvarların arasında, aşk bile kalbe sürüne sürüne, kararsız, utangaç, özgüvenden yoksun girer; olağan etkisinin ve üstünlüğünün tadını çıkaramazdı. Burada geçerli olan tek güç, o üstün iradeydi. Bu nedenle babası “Hayır” deyince, bu hüküm tam anlamıyla içine oturmuştu. Bir çıkış yoluna “hayır”, hükmün yeniden gözden geçirilmesine “hayır”, her şeyin gerçekten bittiğine bütün kalbiyle inanmasına “hayır”, durumun değişeceğine umut var mı, “hayır”... Bütün bu “hayır”lar, gece gündüz gibi doğal bir süreçti sanki. Karşı gelmenin, itiraz etmenin hiçbir anlamı yoktu, zaten sadece itaatti beklenen. Genç kızın bu inancı, bilinçli de olsa bilinçsiz de, her şeyi sonlandırmasına yaramış ve sonlanmıştı da.

Ayşe, önündeki şansın anlaşılmaz bir çelişki ifade edip etmediğini merak etti içinden. Bir reddin üstünden daha üç ay geçmemişti ki, babası ona evlenme izni bahşediyordu. Yanıp tutuştuğu genç adamın kaderinin bir parçası olamayacaktı artık. Bu düşünceyi kendine sakladı, kimse öğrenmeyecekti... Annesi bile! Uygun bir taliplisi olduğu için mutluluk beyan etmesi hele de talipli hakkında en ufak bir fikri yoksa tevazuu değil, densizlik olurdu. Zaten belirli bir erkekle evlenmek istediğini söylemesi, düşünülemezdi bile. Bütün bunlara ve uygun bulunan genç adam hakkında, annesinin aile içinde yaptığı genel konuşmalarda bahsettiğinin ötesinde bir şey bilmiyor olmasına rağmen, haber, genç kızı kelimelerle ifade edilemeyecek kadar çok sevindirmişti. Duygulan, büyük bir hevesle yönelebileceği bir kutup bulmuştu sanki. Aşk, Ayşe için belirli bir adama bağlılığın ifadesi değil, daha çok bir yaradılış unsuruydu. Adamlardan biri diskalifiye olsa, bir başkası yerini alabilir; bu durum genç kızı mutlu edip,

ona her şeyin yolunda olduğu duygusunu yaşatabilirdi. Bir erkeği diğerine tercih edebilir; ama bu asla onun yaşamdan aldığı tadı bozacak veya onu başkaldırmaya, isyana yöneltecek güçte bir tercih olmazdı.

Artık kendini iyi hissediyor ve sevinçten uçuyor olduğuna göre, böyle durumlarda hep olduğu gibi ablası Hatice'ye karşı şefkatle dolup taşmaya başlamıştı. Önce Hatice'nin evlenmiş olmasını isterdi. Hem özür dilemek, hem de genç kadına moral vermek üzere, "Önce senin evlenmeni isterdim. Ama kısmet işte! Kısmet seni de bulacak" dedi.

Hatice, yenilgiye uğradığında, kendisini rahatlatmayı amaçlayan sevgi sözcüklerinden hoşlanmazdı. Ayşe'nin sözlerinden rahatsız oldu ama belli etmedi. Anneleri, incelikli bir biçimde kızdan zaten özür dilemiş, "Hepimiz önce sıra sana gelsin istedik. Birçok kez bu düşünceyle davrandık. Belki de kontrolümüz dışında olan bir şey üzerinde fazla inat etmiş olmamızdı bugüne kadar senin şansını engelleyen. Her şeyi Allaha bırakalım. Her gecikme, iyi şeylere gebedir" demişti.

Yasin ile Fehmi'nin de, kendisine karşı çok şefkatli davrandıklarını görüyordu genç kız. Özellikle Yasin, aralann-daki alışageldik iğneleyici, alaycı üsluba en azından şimdilik tevessül etmiyordu. Şanssızlığından çok, şefkate boğul-muşluğuna sinirleniyordu Hatice; sevgi ve şefkatten içgüdüsel olarak hoşlanmadığından değil elbet. Normal şartlar altında insanı canlandırıp iyi gelecek temiz havanrn daha da sarstrğı bir grip hastasıydı adeta. Aileden gördüğü şefkati, kaybolan umutların yerine konan ucuz bir gösteri gibi algılıyor; bu gösterinin hangi güdülerle yapıldığı hususunda kuşkuya düşüyordu. Eve gelen görücüler ile babası arasındaki arabuluculuğu yapan hep annesi değil miydi? Kadının, evin hanurır olmakla srnrrlr görülemeyecek bu arabuluculuk görevinin, önce Ayşe'yi evlendirmek üzere içinde saklr tuttuğu bir arzudan kaynaklanmadrğrndan nasıl emin olabilirdi? El Cemaliye Polis Karakolu'ndaki memurun Ayşe ile evlenmek istediği haberini getiren Fehmi değil miydi? Fehmi, uygun bir marifetle, polis memurunun fikrini değiştiremez miydi perde arkasında?

Yasin'in.... yok canım! Öz kardeşi onu hayal kınklığına uğratabildiğine göre, Yasin'i suçlamanın anlamı var mıydı? Bu nasıl bir şefkatti? Hayır, sorulması gereken bunun nasıl bir riyakarlık, nasıl bir yalan olduğuydu. Dolayısıyla, kendisine gösterilen sevgi ve anlayıştan bıkmıştı genç kız.

Böylesi davranışlar, iyiliği değil, kötülüğü çağrıştırıyordu. Öfkeli ve küskündü Hatice. Ne var ki, kız kardeşinin mutluluğundan memnun olmadığı şeklinde anlaşılmasın diye, bu duygularını içinde sakladı. Kuşkucu mizacrmn düşündürdüğü üzere, onu lanetleyenlerin istismarına izin vermek istemiyordu. Duygularım bastrrmaktan başka çaresi yoktu zaten; çünkü ailede, baba tehdidiyle oluşmuş ahlaki bir zorunluluk, köklü bir gelenekti bu: Bir yanda nefret ve küskünlük, öte yanda "mış gibi" sevinç ve gizlilik içinde yaşanan kesintisiz bir eziyet ve uğraşmakla geçmekteydi yaşam.

Ya babasına ne demeliydi? Adamın fikrini değiştiren neydi acaba? Bunca yıl korunup, kollandıktan sonra, gözündeki önemi neden yitip gitmişti? Önce o evlensin diye beklerken sabrr tükenip, kendisini gözden mi çıkarmrştı? Kaderine terk etmek suretiyle kurban mı etmişti onu? Sanki hiç var olmamış gibi, terk edilmiş olduğuna inanamryor, hayrete düşüyordu. Bu isyankâr ruh hali içinde, ailesinin daha önceleri nasıl arkasında durduğunu unutup gitmişti genç kız. Artrk bütün bildiği, ihanete uğramrş olduğuydu.

Hatice'nin, genel olarak herkese karşı duyduğu öfke ve kızgınlık, Ayşe'ye karşı duyduğu fakat içinde sakladığı nefret ve kıskançlıkla kıyaslanamazdı bile. Genç kızın mutluluğuna kızıyordu; en çok da bu mutluluğunu gizlememesine! Tıpkı gece av peşindeki birinin ay ışığını can sıkıcı bulması gibi, gözüne bir baskı aracı, bir işkence aleti gibi görünen güzelliğine kızıyordu Ayşe'nin. Yaşamdan nefret ediyordu. Hayal kırıklığından başka bir şey yoktu yaşamda. Her gün, damadın ilgi ve sevgisini gösteren hediyeler yağdıkça hüznü iyice artıyor; evin içi katışıksız bir sevinç ve mutlulukla dolarken, o kendini terk edilmiş bir yalnızlık içinde buluyordu; yalnızlık, durgun sularda sivrisineklerin üremesi gibi üzüntü üreten verimli bir toprağa benziyordu.

Derken, Ahmet Bey gelini donatmaya başladı. Akşam sohbetlerini çeyiz konusu işgal eder oldu. Geline çeşitli mobilya ve giysiler gösteriliyordu. Ayşe birini beğense, diğerini beğenmiyor; öylesine bir ilgiyle, örneğin, renklerini kıyaslıyordu ki, büyük kızın da biraz teselliye ve pohpohlanmaya ihtiyacı olduğu kimsenin aklına bile gelmiyordu. Çok sevinçli göründüğü için, Hatice'nin de bütün bu sürece hevesle katılması bekleniyor, hatta buna zorlanıyor; sonu gelmez tartışmaların içinde eneıjik bir biçimde yer alması

isteniyordu. Hatice'nin içinde bulunduğu bu karmaşık duygusal ortam, dışarıdan bakan birine sadece bir talihsizlik gibi görünebilirdi. Ne var ki, sıra gelinliğin dikilmesine geldiğinde ani bir değişiklik oldu ve tüm gözler umutla, merakla ona çevrildi. Aslında, bu kaçınılmaz görevi kaygıyla bekliyordu Hatice ama üstlenmeye hevesli olmadığı gibi, içindeki duygulan açığa vurur endişesiyle reddedemeyeceğini de biliyordu. Dahası, tüm dikkatler üstünde toplanınca, kızgınlığı da, küskünlüğü de uçup gitti. Hoşgörüsü, içindeki başkaldırıyı denetim altına almıştı.

Anne, kız kardeşi için elinden geleni yapmak üzere yüreklendirdi onu. Ayşe'nin Hatice'ye bakışlan biraz mahcubiyet biraz da ona ihtiyacından dolayı içten içe yalvanr gibiydi. Bunu anlayan Fehmi, "Gelinliğini Hatice dikmeyecek, olursa gerçek bir gelin olamazsın" dedi Ayşe'ye, Hatice'nin de duyabileceği bir şekilde.

"Doğru söylüyorsun" dedi Yasin. "Çok doğru!"

Hatice'nin kuluçkada yatan iyi tabiatı, toprak altındaki tohuma tatlı su verilince yemyeşil bir bitkinin boy vermesi gibi çıktı yüzeye. Önceden yaptığı gibi, kendisiyle gelinlik nedeniyle ilgilenildiği kuşkusuna kapılmadı çünkü tartışmasız becerisi nedeniyle bu ilginin gerçek ve içten olduğunun farkındaydı. Gelinliği onun dikmesi, öneminin ve değerinin genel kabili gördüğünün ifadesiydi. Onun bu evliliğe en azından gelinlik dikiminde yapacağı katkı, mutluluğun tadına da katkısı olacaktı. Kinden ve kıskançlıktan arınmış, tertemiz bir yürekle başladı işine Hatice. Ailede sözü geçen her birey gibi, onun da öfkeye eğilimi vardı; ama bu duygu asla kalıcı ya da köklü düşmanlığa dönüşmüyordu. Bazılarının öfkesi, alkol gibi yanıcıdır; hızla söndürüle-bilir, kalpler hızla huzura erip bağışlama duygusuyla dolar. Kışın Kahire'de gökyüzü kapanabilir, hatta kasvetli bir yağmur çiseler ancak bu bulutlar bir iki saat içinde dağılıp masmavi bir gökyüzü ve gülümseyen güneşe bırakır yerini. Onların öfkeleri de böyleydi...

Hatice üzüntüsünü unutmamış ama âlicenap kişiliği, içindeki kötülük ve nefreti yıkayıp temizlemişti. Her geçen gün Ayşe'de veya ailenin bir başka ferdinde kusur bulma eğilimi azalıyor, daha ziyade kaderim suçlamaya yatkın bir ruh halini benimsiyordu genç kız. Sonunda, nefret ve şikâyetinin hedefi kendi kaderi oldu: Kaderi, ona güzellik vermeyecek kadar cimri

davranmış, evliliğini yirmi yaşma kadar geciktirerek geleceğini endişe ve korkuyla gölgelemişti.

Annesi gibi, sonunda Hatice de kadere teslim olmuştu. Kişiliğinin, ne babasından aldığı ateşli yönü, ne de çevreyle etkileşim sonucu gelişen karmaşık özellikleri, şans ve kısmetle halleşiyordu. Annesinden aldığı sakin yönüne sığınarak huzur bulup, hayatın akıntısına bıraktı kendim. Hedefe ulaşamayınca, elinde kalan gücü doğal olarak tahkim edilmiş bulunan bir yere kaydırmak suretiyle ayakta kalmaya çalışan veya ateşkes isteyen bir komutan gibiydi.

Manevi yönü güçlüydü. İçindeki acıyla başa çıkmak için tek başına kaldığında dua ederdi Hatice. İbadetin tüm kurallarını, çocukluğundan beri dindar annesinin izinde muntazaman yerine getirirdi. Buna karşın Ayşe sürekli ibadete tahammül edemezdi. Dua ve ibadet konusunda maymun iştahlıydı. Hatice, kendi kısmetini kız kardeşinin kısmetiyle kıyaslayınca hayrete düşüyordu. Kendisi bu kadar dindar olduğu halde, dinsel sadakatten yoksun Ayşe nasıl oluyor da bonkörce ödüllendiriliyordu?

“Ben her gün beş vakit namaz kılarken, Ayşe buna üst üste iki gün bile dayanamaz. Ramazan’da ben her gün oruç tutuyorum, o ise bir iki gün tutarsa iyi... zaten tutmadığı zaman tutuyormuş gibi yapıp, kilerdeki fındık fıstık ve kuru meyveleri gizlice indiriyor midesine! İftar topu atıldığında, sanki oruç tutmuş gibi sofraya ilk koşan o.”

Hatice, kız kardeşinin kendisinden daha güzel olduğu gerçeğine de tam manasıyla inanmıyordu. Bunu, elbette kimseye açıklamıyor ve böyle düşündüğü için herkesten önce kendim suçluyordu. Kendisine aynada uzun uzun bakar ve “Şüphesiz Ayşe çok güzel ama çok da sıska. Oysa güzelliğin yansı şişmanlıktır. Ben şişmanım. Dolgun yüzüm, neredeyse burnumun büyüklüğünü bile telafi ediyor. Bütün ihtiyacım, kısmetimin açılması” derdi kendi kendine. Ama son krizde neredeyse tüm özgüvenini kaybetmişti genç kız. Güzelliği, şişmanlığı ve şansı konusundaki düşüncelerini, geçmişte de sık sık tekrarlamıştı kendine ama artık bu düşüncelerini içinde bulunduğu sinir bozucu güvensizlik duygusunu savuşturmak için kullanıyordu. Benzer biçimde, çoğumuz, sağlık ve hastalık, mutluluk ve sefalet veya aşk ve nefret konularındaki şüphelerimizi gidermek için mantığa başvururuz, oysa bu gibi şeylerin mantıkla yakından uzaktan ilgisi yoktur.

Emine, gelinin annesi olarak pek çok işin altından kalkma durumunda olduğu halde Hatice'yi ihmal etmiyordu. Küçük kızının gelin olmasından duyduğu sevinç, büyük kızından dolayı hissettiği mutsuzluğu hatırlıyordu kadına; tıpkı anesteziyle gelen rahatlığın, anestezinin etkisi geçtikten sonra duyulacak acıyı hatırlatması gibi. Ayşe'nin düğünü, Emine'nin büyük kızına dönük tüm endişelerini deşip, uyandırmıştı. Endişelerim giderir, içini rahatlatır düşüncesiyle, eline Hatice'nin bir mendilini verip Hanafi Ka-dın'ı fal baktırmak üzere Ahdar Kapısı'na, Şeyh Raufa gönderdi. Hanafi Kadın, iyi haberlerle dönüp geldi. Şeyhin, "Falım çıkınca bana bir kilo şeker getireceksin" dediğini de ekledi. Hatice'ye dair mutluluk verici bir kehanet değildi belki bu ama Emine'yi çok sevindirmiş, endişelerini yatıştıran bir ilaç gibi gelmişti.

39

"Zamanı gelmedi mİ kancık? Ey Müslümanlar, eridim gittim. Sabun gibi eridim gittim. Sadece köpüğüm kaldı geride. Bal gibi biliyor ama yine de açmıyor pencereyi. Tamam, oynamaya devam et bakalım... seni kancık. Bugün dememiş miydik? Ama nazlanmakta haklısın, memelerinin biri bile Malta'yı yok eder senin; öbürü, Hindenburg'un aklım başından alır. Hâzinelerin var. Allah bile içine gömülür. Allah bile bu koca memeleri, tombul kalçaları, sürmeli gözleri düşünmekten uykusuz kalan zavallı çapkınlar gibi içlerine gömülür... Ve en son gözler gelir; çünkü bir sürü kör kadın vardır ki, etli kıçı, dolgun memeleriyle sürmeli gözlere sahip sıska, yassı göğüslü bir kadından bin kat iyidir. Ey el Tar-bika Sokağı'nın şarkıcı kızı. Şarkıcı, cilveyi öğretmiş; sokak gizli güzellik iksirleri vermiş sana. Memelerin büyüyüp yu-varlaklaştıysa eğer, ellenmektendir. Bugüne karar vermemiş miydik? Hayal görmüyorum ben. Aç o pencereyi. Aç kancık. Aç. Bugüne dek şehvet duygulanım kamçılayabilen en güzel yaratıksın sen. Dudaklarım dudaklarımla emip ağzımda erit-meliyim... memelerini öperek... sabaha kadar bekleyeceğim. Yumuşak başhyımdır ben. Eğer istersen, üstünde bir öne, bir arkaya sallandığın eşek arabası bile olurum... olurum. Sen istersen, o arabayı çeken eşek bile olurum. Aksilik işte! Hayatın kaydı Adülcevat'ın oğlu Yasin! AvustralyalIlar nasıl da 'oh olsun' çekiyorlardır kaderine. Vah bana! Vah el Ezbe-kiye'den kovulup el Cemaliye'ye tıkılan bana! Bütün kabahat savaşta. Wilhelm Avrupa'da

başlatü savaşı ama Bakırcılar’da kurban giden benim. Aç pencereyi, ruhumun sevinci. Aç, aç ey ruhum...”

İçinden işte böyle söyleniyordu Yasin, Ali ustanın kahvehanesinde otururken. El Huriye Caddesi’ne bakan küçük camdan şarkıcı Zübeyde’nin evini gözetlemekteydi. Merakı artıkça, düş kurarak kendini rahatlatıyor; düş kurdukça daha çok şehvet duyuyordu; uykusuzluğu gidermek için alman ilaçların kalbi yorması gibi. Udi Zennube’ye kur yapma aşaması geride kalmış, biraz yol almıştı genç adam. Geceleri sık sık Ali ustanın kahvehanesine gelmek, kızı kollamak, eşek arabasının arkasına takılmak, gülümsemek, bıyıklarını burmak ve muzip muzip kaşlarım kaldırmak suretiyle yürüttüğü ilk aşama tamamlanmış; sadede gelip, görüşme fırsaü yaratma aşamasına girmişti.

Bu adımı, el Tarbika Sokağı’nda atmıştı genç adam. Dar sokağın iki yarımda bal peteği gibi küçük küçük, üstü çuval beziyle örtülü dükkânlar vardı. Her sınıftan kadımn alışveriş yapmaya geldiği bu dar ve uzun sokağın yabancısı değildi Yasin. Kadınlar alışveriş yapmak üzere akın akın bu sokağa gelir; güzellik ve letafeti artıran parfümlerle bir sûru yükte hafif pahada ağır şey satın alırlardı. Gideceği başka bir yer yoksa bu pazar yerine yönelirdi genç adam. Burası, özellikle cuma sabahlan en sevdiği avlanma alanıydı. Sokağın bir başından diğerine yavaş yavaş yürürdü; kalabalık olduğu için değil, öyle istediğinden. Bir şey satın almak istiyormuş gibi dükkânlan incelerdi ama asıl niyeti, ara ara kalkan peçelerin ardındaki yüzleri görmek, sıkı sıkı çarşafa sanlı kadınların çalkalanan vücutlarına bakmaktı; bazılarınınki olduğu gibi, bazılarınınki ise kısmen seçilebilirdi. Kul-landıklan çekici kokulan koklar; ara sıra ağızlanndan çıkıveren seslerini ve kısık gülüşmelerini dinlerdi. Pazar müşterilerinin çoğu saygın kadınlar olduğu için, kendi davranışına da dikkat eder, kibarca gözlemek, kıyaslamak ve eleştirmekle yetinirdi. Gördüklerinden, zihnindeki müzeyi süsleyecek olağanüstü resimler toplardı. O güne kadar karşılaştığı en güzel cilde, en sıra dışı bakışa, şaşırtıcı derecede yuvarlak göğüslere ya da yapısı ve boyutları itibariyle “biricik” diyebileceği bir kalçaya rastlamak kadar hiçbir şey mutlu edemezdi onu. Sonradan değerlendirdiğinde, “Bugünkü meme müsabakasının galibi şu veya bu dükkânın önündeki kadındı” ya da “Bugün, beş bedenden büyük kıçın günüydü” ya da, “Ama ne çanta, ne dolu bir çanta... bugün muhteşem çantaların günü" derdi.

Tipik özelliği, tüm dikkatini kadının vücuduna odaklayıp, kişiliğini umursamamasıydı. Kadm vücudunun bütününden ziyade, parçalarıyla ilgilenme eğilimindeydi. Burada yaptığı araştırmalar sayesinde gördükleri, o gün veya ertesi gün zuhur edebilecek ilk fırsatı değerlendirebileceği umudunu canlı tutardı. Dünyada kadından başka ya da öte amacı olmayan bir adamdı sanki. Bu cinsel amaçlı gezilerde, ender de olsa, bazen bir av yakalayarak başarılı da olurdu.

Bir gün, akşama doğru, Ali’nin kahvehanesindeki küçük camın altmda otururken, udinin evden tek başma çıktığını gördü. Hemen kalkıp takip etmeye başladı. Kız, el Tarbika Sokağı’na saptı, Yasin de saptı. Kız bir dükkâna girdi, Yasin de girdi. Kız, dükkân sahibi diğer müşterilerle ilgilendiği için bekledi. Yasin de bekledi. Kız dönüp ona bakmamıştı. Kızın, kendisi orada yokmuş gibi davranıyor olmasından, varlığından haberdar olduğunu çıkardı. Kendisini, evden çıktığından beri takip ettiğinin farkında olmalıydı. Yavaşça kulağına fısıldadı kızın: “İyi akşamlar.”

Kız, dosdoğru önüne bakmaya devam etti ama Yasin, peşinde günler geceler harcadığı kızın dudaklarında, onu tanıdığım ya da selam verdiğini gösteren küçük bir gülümseme belirdiğini fark edip rahatladı. Bir zafer kazanmışçasına iç çekti. Sabırla peşine düştüğü meyveyi koparabilirdi artık. Tıpkı kurt gibi aç bir adamm mangalda kızaran etin kokusunu alınca ağzının sulandığı gibi, güçlü bir şehvet duygusuyla sarsıldı.

En iyisi, dükkâna birlikte gelmişler gibi yapmaktı. Kızın aldığı tonikle kınanın parasını ödedi... zevkle! Küçük bir hizmette bulunmak suretiyle, eğlenceli ve keyifli bir hak elde edeceğine inanıyordu. Parayı ödediğini gören kızın, bir iki şey daha satın almasının üstünde durmadı. Dönerlerken, yolun sonuna geldiklerini görmenin telaşıyla, “Sevimli, güzel hanımefendi, bildiğiniz gibi, hayatım sizi takip etmekle geçiyor. Bir âşık, hiç olmazsa bir buluşmayla ödüllendirilmeyi bekleyemez mi?”

Gözlerinde muzip bir ifadeyle bakıp, alaycı bir sesle, “Hiç olmazsa bir buluşma mı?” diye sordu.

Yasin, neşelendiği zaman hep yaptığı gibi, bedenen ve ruhen kahkahaya boğulmuştu ama gürültü çevrenin dikkatini çekmesin diye, ağzını hemen

sıkı sıkı kapadı. “Bir buluşma ve bu buluşmada yaşanabilecek her şey” diye fısıldadı kıza.

Kız, ciddi bir sesle, “Sanki önemsiz bir şeymiş gibi, bütün erkekler buluşmayı ister, oysa bazılarımız için buluşma, bir ilanı aşk, bir teklif ve peşinden başlık, çeyiz, bir anlaşmaya varmak; bütün bunlar imam gelmeden önce gerçekleşebilecek şeyler değildir. Öyle değil mi efendim? Siz... bir deve kadar boylu ve cüsseli beyefendi” dedi.

Genç adam şaşırdı, kızardı ve “Beni her ne kadar zalimce paylamış olsanız da, dudaklarınızdan bal aktı sanki! Allah bu dünyayı ve üstündekileri yarattığından bu yana, böyle bir aşka tanık olunmamıştır, güzel hanımefendi” dedi.

Kız kaşlarını, peçesini başörtüsüne bağlayan silindire kadar kaldırdı; kanatlanmış bir anya benzedi; “Devem benim... Ben aşk hakkında ne bilebilirim ki?” diye sordu. “Ben sadece bir müzisyenim. Aşkın bununla bir ilgisi var mı dersiniz?”

Genç adam gülmemeye çalışarak “Bunlar buluşmaya eşlik eden şeylerdir” diye cevap verdi.

“Ne eksik, ne fazla... öyle mi?” diye sordu kız.

“Ne eksik, ne fazla” dedi genç adam.

“Biri, diğerinden fazla değil, öyle mi?” diye sordu kız.

“Hayır, biri diğerinden fazla değil” dedi genç adam.

“Caiz olmadığı söylenen cinsellik bu olmalı” dedi kız.

“Aynı şey” diye cevap verdi genç adam.

Kız, kendini tutamayıp güldü. “Tamam...” dedi, “Anlaştık! Beni, her gece gittiğin Ali ustanın kahvehanesinde bekle. Pencereyi açtığımı görünce gelirsin.”

Yasin geceler boyunca bekledi. Kız, o gecelerden birinde kumpanyayla birlikte arabaya binip gitti. Bir diğerinde, şarkıcı Zübeyde ile bir at arabasına binip gitti. Bir diğer gece, evde küçücük bir yaşam belirtisi bile yoktu. Bekleyip duruyordu genç adam. Sürekli pencereye bakmaktan yorgun düşmüştü. Saat gece yansım geçti. Dükkânlar kapandı, yol tenhalaşü ve el Huriye karanlığa gömüldü. Caddenin karanlığı ve boşluğu içindeki saklı arzulan hep tuhaf bir biçimde kamçılardı. Giderek heyecanlanmaya başladı.

Oysa her şeyin bir sonu vardır, sonsuz gibi görünen beklemenin bile! Pencere yönünden bir tıkırtı geldiğini fark etti. Tıpkı Kuzey Kutbu'nda kaybolmuş bir insanın karda onu aramaya gelen uçak sesine verdiği tepki gibi, bu ses de genç adamın umutlarına can verdi. Pencere aralığından ışık sızıyordu. Derken, müzisyenin silueti göründü.

Hemen kalkıp kahvehaneden çıktı ve yolun karşına geçti. Kapıyı çalmadı, itti. Kapı açıldı... sanki özellikle kilitlenme-mişti. İçeri girdi. İçerisi çok karanlık olduğu için merdivenleri göremedi. Ayağı takılıp bir şeye çarpmasın diye olduğu yerde durdu. Aklına gelen bir soruyla gerildi: Şarkıcı, udi Zen-nube'nin onu davet ettiğini biliyor muydu acaba? Kızın, sevgililerini evde kabul etmesine izin mi verirdi? Bu düşünceler hoşuna gitmedi, hemen aklından çıkardı. Hiçbir şey onu bu maceradan vazgeçiremezdi. Sevgililerin, varlığım aşka borçlu olan bir evde yakalanmalarının mahzuru yoktu.

Merdivenlerin tepesinde solgun bir ışık görünce düşünceleri dağıldı. Yavaş yavaş aşağıya iniyordu ışık. Merdiven basamağından bir kol boyu mesafede durduğunu fark etti. Derken, elinde lambayla Zennube göründü. Arzudan sarhoş bir halde, kıza doğu ilerledi genç adam, kolunu minnet ve şehvetle hafifçe sıktı. Kız yumuşacık güldü. Gülüşündeki yumuşaklığa rağmen, temkinli davranmaya çalışır gibi görünmüyordu. Muzip bir ifadeyle, "Çok bekledin mi?" diye sordu.

Genç adam, kızın alnındaki saça dokundu, "Allah seni affetsin, beklerken saçlarım ağardı" dedi ve "Hanımefendi evde mi?" diye sordu, usulca.

Kız, onu taklit ederek fısıldadı: "Evet, müthiş bir adamla birlikte."

“Bu saatte geldiğimi duyarsa kızmaz mı?” diye sordu Yasin.

Kız arkasını döndü, önemsemediğim belirtircesine omuz silkip merdivenleri çıkmaya başladı ve “Bir âşığın ziyareti için daha iyi bir saat olabilir mi?” dedi.

“Yani, evinde buluşmamıza bir itirazı yok, öyle mi?”

“Belki de buluşmazsak yadırgardı” dedi kız, başım dans eder gibi sallayarak.

“Allah uzun ömür versin hanımefendiye” dedi Yasin.

“Ben sadece udisi değilim onun; kız kardeşinin kızıyım. Bana karşı anlayışlı ve bonkördür, rahat ol” dedi kız, bu kez gururla.

Merdivenlerin tepesindeki hole vannca, ud ve tef eşliğinde söylenen hoş bir şarkı sesi geldi genç adamın kulağına. Yasin bir süre dinledikten sonra, “Yalnız değiller galiba... Âlem mi var?” diye sordu.

Kız kulağına fısıldadı: “Yalnızlar... âlem yapıyorlar! Sultanın sevgilisi müziği çok seven, iyi huylu bir adam. Gecenin tek bir saatinin bile udsuz, tefsiz, şarapsız ve kahkahasız geçmesine tahammülü yoktur. Eh, gerisini bilirsin...”

Kız, dönüp bir kapıyı açtı ve içeri girdi. Lambayı duvardaki rafa yerleştirerek aynanın önünde durup dikkatle kendine bakmaya başladı. Yasin, şarkıcıyı da, müzik sever aşığını da unutmuştu. Zennube’nin ilk kez çarşafsız olarak gördüğü bedenine arzuyla dikti gözlerini ve büyük bir haz duyarak yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya seyretmeye başladı. Genç adam, içindeki sayısız arzuyu ifade etme şansı bulamadan, konuşmayı sürdürdü kız: “Adamın eşsiz bir zarafeti var... ve müzik hassasiyeti. Bonkörlüğüne gelince; bundan sabahtan akşama kadar bahsedebiliriz, bir âşık böyle olmalı, yoksa..."

Genç adam, kızın, şarkıcının âşığı hakkındaki “bonkörlük” imasını kaçırmamıştı. Bu yeni aşkın ona çok pahalıyla mal olacağını baştan itibaren

biliyordu ve bunu kabullenmişti ama kızın iması tatsızdı, incitmişti. İçgüdüsel bir tavırla kendim savundu: “Belki de zengin bir adamdır.”

“Zenginlik başka, bonkörlük başka. Pek çok zengin adam var ki, gayet cimri” dedi kız, genç adamın manevrasına karşm.

Bilmek istediğinden değil, kızın onaylamayabileceği bir suskunluğa düşmemek için sordu genç adam: “Kim olabilir ki bu adam?”

Lambanın fitilini yükseltmek için düğmeyi çeviren kız, “Bu mahalleden, adını duymuşsundur, Ahmet Abdülcevat" diye cevap verdi.

“Kim?!”

Neden korkmuş olabileceğim görmek üzere, dehşetle dönüp baktı kız. Yasin taş kesilmiş, gözleri yuvalarından oynamıştı. “Neyin var senin?” diye sordu terslenerek.

Kızın telaffuz ettiği isim, kafasına bir çekiç darbesi gibi inmişti. “Kim?” sorusu, bir tehlike çığlığı gibi, istemeden kaçmıştı ağzından. Bir süre nerede olduğunu unutup, sersemledi Yasin. Derken, Zennube’nin yüzündeki dehşet ifadesini görüp kendini ele vermekten korkarak kendine hâkim olmaya çalıştı. Duyduğu korkuyu gizleme çabası içinde rol yapmaya başladı ve o çok saygın adam hakkında söylenenlere hayret etmiş gibi ellerini çırparak, “...Ahmet Abdülcevat, Bakırcılar’daki dükkânın sahibi mi?” diye sordu.

Kız, nedensiz korkuttuğu için eleştirel bir bakış ve aşağılayıcı bir sesle, “Evet o. Peki, neden bekaretin bozuluyormuş da imdat istiyormuşsun gibi bağırdın öyle?” diye sordu.

Baştan savma bir şekilde güldü genç adam. İçinden, tanıştıkları gün kıza adını söylememiş olduğuna şükredip, yapmacık bir dehşetle, “Kim derdi, onun gibi dini bütün ve saygın bir adam...” dedi.

Kız, cevap vermeden önce kuşkuyla baktı Yasin’e ve müstehzi bir şekilde **“Sem** korkutan bu muydu? Gerçekten sadece bundan mı korktun? Adamm günahsız bir aziz olduğunu mu düşünmüştün? Ne var bunda? Bir adam aşk macerası yaşamadan mükemmeliyete erer mi hiç?” dedi.

“Haklısın. Bu dünyanın şaşılacak yanı yok” dedi Yasin, özür dilercesine ve sinirli sinirli gülerek ekledi: “Bu saygın adamın sultanla flört ettiğini, şarap içtiğini, dans ettiğini düşünsene...”

Kız, aynı müstehzi ifadeyle devam etti: “Ve tefi, Ayuşa gibi bir profesyonelden de daha iyi çalarak, birbiri ardına sıraladığı mücevher gibi şakalarla herkesi gülmekten öldürerek. Bütün bunlardan sonra, dükkânında ağırbaşlı ve ciddi görünmesinde şaşılacak bir şey yok. Ciddi şeyler söz konusu olduğunda ciddi, eğlence söz konusu olduğunda eğlenceli olmalı insan! Bir saatin Allaha, bir saatin kendine demektir bu.”

Tefi Ayuşa gibi bir profesyonelden bile daha iyi çalıyor... Şakaları birlikte olduğu insanları gülmekten öldürüyor... Kim ki bu adam? Babası mı? Ahmet Abdülcevat mı? Etrafındaki herkesi korkudan öldüren sert, zorba, ürkütücü, Allahtan korkan, ihtiyatlı adam mı?

Duyduklarına nasıl inanabilirdi? Nasıl, nasıl? Bir karışıklık vardı bu işte... Belki aynı ismi taşıyan iki ayn adam vardı. Babası ile tef çalan bu âşık arasında bir ilişki olamazdı. Bakırcılar’daki dükkânının sahibi olduğunu söylemişti Zennube. Bakırcılar Caddesi’nde babasının ismini taşıyan tek bir dükkân vardı ve o dükkân da babasınındı. Aman Allahım, söylenenler doğru muydu yoksa rüya mı görüyordu? Gerçeği kendi öğrensin, kendi gözleriyle görsün istedi... hem de çok! Bu arzu, benliğini sardı ve hayatındaki en önemli şey gibi göründü Yasin’e. Arzusunun önüne geçemedi. Kıza gülümseyip başını bilge bir edayla sallayarak, “Ne günlere kaldık, her biri, bir öncekinden daha şaşırtıcı” dedi. Sonra, sadece meraktan soruyormuş gibi yapıp, “Bu adamı, o beni görmeden görebilmenin bir yolu var mı?” diye sordu.

“Seni tanımıyor ki! Gözetlenir mi hiç, ayıp” diye itiraz etti kız.

Genç adam yalvardı: “Görmeye değer bir manzara olmalı. Ne olur bunu esirgeme benden.”

“Deve gibi bir bedende çocuk beyni taşıyorsun, öyle değil mi benim devem? Ama isteğini geri çeviren ölsün. Ben onlara meyve götürürken sen hole saklan. Yanlarından çıkana kadar kapıyı aralık bırakırım” dedi, aşağılayıcı bir tavırla.

Kız odadan çıktı. Yasin, kalbi küt küt atarak onu izledi. Kız mutfağa giderken, o holün karanlık bir köşesine saklandı. Kız, bir tabak üzümle çıktı geldi. Tef sesleri sürüyordu. Kız, sesin geldiği odanın kapışım çaldı, biraz bekledikten sonra açıp girdi. Kapıyı aralık bırakmıştı. Odanın dibinde bir divan gördü Yasin. Zübeyde, elinde utla, tam ortasında oturuyor divanın. “Ah Müslümanlar... Ah Allahın kullan...” diye bir yandan söylüyor, bir yandan çalıyordu.

Başkası değil, babasıydı yanında oturan adam. Kalbi daha da hızlı atmaya başladı Yasin’in. Ahmet Bey cübbesini çıkarmış, kollannı sıvamıştı. Elindeki tefi sallıyor, yüzünde mutluluk ve neşe dolu bir ifadeyle şarkıcıya bakıyordu. Kapı, sadece birkaç dakika için, Zübeyde odadayken açık kalmıştı. Ne var ki, o kısacık süre içinde hayretler uyandıran bir şeye şahit olmuştu genç adam: Gizli bir yaşama, dallı budaklı uzun bir hikâyeye! Sanki uzun ve derin bir uykudan şiddetli bir depremle uyanırcasına uyanmıştı. O iki dakika içinde koca bir yaşamın tek bir resimde toplandığını görmüştü: tıpkı gerçek dünyada yıllar süren çeşitli olaylann kısacık bir rüyada özetlenmesi gibi. Babasınm aslını, onun gerçek kimliğini görmüştü genç adam... başkası değil, babasını, ama tanıdığı, bildiği babasını değil! O güne kadar, babasını rahat ve içinden geldiği gibi davrandığı bir ortamda ve pelerinsiz görmemişti hiç. Onu, hiç başı açık koşmuşçasma dikilmiş saçlarla görmemişti. Allah için, onu hiç zarif hareketlerle ve dans edercesine sallayıp vurduğu bir tefle de görmemişti. Belki de en hayret verici olan, babasının yüzünü hiç böyle gülerken görmemiş olmasıydı. Öylesine bir iyi niyet ve sevgiyle parlıyordu ki yüzü, tıpkı Kemal’in annesini geri getirmesini söylemek için gittiğinde, babasını dükkânın önünde gülerken görüp afalladığı gibi afallamıştı genç adam.

Yasin bütün bunlan iki dakika içinde gördü. Zennube kapıyı kapatıp odasına döndüğünde, olduğu yerde kalıp başı dönerek şarkıyı ve tefi dinledi. Eve ilk girdiğinde duyduğu sesti bu ama şimdi çok etkilemekteydi genç adamı. Akimdan o kadar farklı düşünceler ve görüntüler geçiyordu ki; okula henüz başlamamış olan bir çocuk zil sesine gülümserken, aynı zil sesinin öğrenci olduğunda ona kendisini bekleyen zorluklan hatırlatması gibiydi.

Zennube oda kapısına vurarak çağırdı genç adamı. Yasin kendine geldi. Ne kadar huzursuz, ne kadar sersemlemiş olduğunu kızdan saklamak için

kendini toplamaya çalışıp odaya kocaman bir gülümsemeyle girdi.

“Sana kendini unutturan bir şey mi gördün yoksa?”

Yasin, tatmin olmuş, rahatlamış gibi yaparak, “Ender bir manzaraydı, ses ise harika" dedi.

“Biz de öyle yapalım ister misin?"

“İlk akşamımızda mı? Tabii ki hayır. Ben seni başka bir şeyle kanştırmak istemem... müzikle bile” dedi Yasin.

Başlangıçta, doğal olmak ve hem kendine, hem de kıza sakin görünmek için kendini zorlamıştı genç adam. Ne var ki, ağzından çıkıveren bu sözlerden sonra rol yapma gereği duymaz oldu. Tahmininden önce kendine gelip normal haline döndüğünü düşündü; cenazede ağlıyormuş gibi yapan bir insanın, bir süre sonra gerçekten ağlamaya başlaması gibiydi hali. Yine de, yeniden hayrete düşüp, ne kadar şaşırtıcı bir durum bu! Hiç aklıma gelmezdi. Burada Zennube ile ben, yan odada babamla Zübeyde! İkimiz de aynı evde, dedi kendi kendine. Sonra, omuz silkerek devam etti: İnanılmaz gibi görünen bir şeyin gerçek olduğunu gözlerimle gördüğüm halde, neden hâlâ şaşırma zahmetine katlanayım kİ? İşte orada! İnanıp inanmamayı düşünmek aptalca. İnandım ve şaşırmayı bıraktım artık. Bunda yanlış yok.

Yasin, sadece rahatlamakla kalmamış, sonsuz bir mutluluk duymuştu. Cinsel yaşamını sürdürmek için cesaretlendirilmeye ihtiyacı yoktu elbet. Ne var ki, yasak olana tevessül eden birçok erkek gibi, o da kendi gibi düşünen bir dosta ihtiyaç duyuyordu. Bu dostun, geleneksel rol modeli babası olması inanılmaz bir şeydi; farklı bakış açılarına sahip olduklarını düşünerek uzun yıllar, bilerek veya bilmeyerek onun ödünü kopartmış olan babası! Hayatındaki en değerli şey gibi görünen neşe hariç, her şeyi bir yana bıraktı Yasin. Önceki korkuyla kanşık saygı ve sevgisinden farklı, yeni bir hayranlık ve sevgi duydu babasına karşı. Ruhunun derinliklerinden yükselen bu duygu, bir sarmaşık gibi öz varlığının köklerini sarmıştı adeta; kendisine duyduğu hayranlık ve sevgi gibiydi. Artık, babası uzak ve ulaşılması zor bir insan, kapalı bir kapı değildi. Kendi ruhunun ve kalbinin bir parçası olarak, hemen yanı başındaydı. Baba ve oğul, tek ruhtular.

Oradaki tef çalan adam, Ahmet değil, Yasin'di. Yaş ve deneyim gibi tali unsurlardan başka hiçbir şey, onlan birbirinden farklı kılmıyordu.

Sağlığına Baba, diye düşündü içinden. Bugün seni keşfettim. Benim için bugün senin yaş günün. Ama ne gün... ne baba! Bu akşama kadar ben bir yetimmişim meğer. Tefi Ayuşka'dan da iyi çal ve iç! Seninle gurur duyuyorum. Şarkı da söylüyor musun acaba?

“Ahmet Abdülcevat Bey şarkı da söyler mi bazen?”

“Hâlâ onu mu düşünüyorsun? Neden insanlar birbirini rahat bırakmaz bilmem? Evet, söyler benim devem... Sarhoş olunca koroya katılır.”

“Sesi nasıl?”

“Boynu kadar dolgun ve güzel.”

Ailemizde güzel sesi olanlann hepsi buradan geliyor demek, diye düşündü Yasin. Herkes şarkı söyler bizde. Köklü müzik geleneği olan bir aileyiz. Keşke seni dinleye-bilsem, bir kez dinleyebilsem Baba. Sesinin bendeki anısı, bağırıp çağırmalarından ibaret. Bildiğimiz tek güfte, ‘Çocuk! Hayvan! Piç kurusu!’ Senin, ‘Güzel insanlar ender olarak şefkatlidir’ ya da ‘Âşığım, güzelim’ şarkılarını söylemeni isterdim. İçtiğin zaman nasıl biri oluyorsun acaba? Ya kabalaştığında? Bilmem lazım... Bileyim ki seni örnek alayım, senin izinden gidebileyim. Âşık olunca nasıl biri oluyorsun? Nasıl sarılıyorsun?

Derken, Zennube'yi hatırladı. Kız aynanın önünde saçlarım düzeltiyordu. Elbisesinin koltuk altından, yuvarlak bir ekmek hamurunu anımsatan göğüslerine inen pürüzsüz, duru cildi görünüyordu. Sarhoş edici bir arzuyla kalkıp, ceylanı ezen erkek fil gibi, kızın üstüne atladı.

40

Ahmet Bey'in arkadaşları tarafından hizmete sunulan üç araba, evin kapısında durdu. Gelin evi mensuplarını ve gelini, el Şukeriye ya da Şeker Sokağı'ndaki Şevket malikânesine götüreceklerdi. Yaz güneşinin ışınları çekilip, karşı evlerin üstüne düşmüştü. Arabaları süsleyen güller dışında,

ortada düğüne dair hiçbir işaret yoktu. Bu tuhaf durum, yakın çevredeki dükkân sahiplerinin ve gelip geçenin dikkatini çekmişti.

Nişan önceden yapılmıştı. Hediyeler gelmiş, çeyiz gönderilmiş, evlilik sözleşmesi akdedilmişti. Tüm bu süreç içinde, gelin evinden sevinç ve nağme sesleri yükselmesi, kapının süslenmesi gibi, bir düğün olduğunu belirten hiçbir geleneksel işaret verilmemişti. Aileler, genellikle böylesi olayları teşhir yoluyla duyurmaktan gurur duyar; düğünleri bahane ederek şarkı, dans ve çığlıklarla içlerinde saklı sevinç özlemini ifade ederlerdi.

Her şey son derece sakin bir ortamda yürütülmüştü. Akrabalar, yakın dostlar ve seçilmiş birkaç komşu dışında, hiç kimse bu evlilikten haberdar edilmemişti. Ahmet, edep ve adaptan asla taviz vermediği gibi, aile fertlerini de sürekli bunlara uygun davranmaya zorlamıştı. Böylece, Hanafi Kadm’m tüm itirazına rağmen, gelin, aileden kadınların eşliğinde evden sessizce ayrıldı. Ayşe, çevreden izleyen gözlerin gelinliğini ya da yaseminlerle süslü ipek duvağını ve peçesini yakmasından korkarcasma, hızla arabaya koştu. Onu, birkaç başka kızla birlikte Hatice ve Meryem izledi. Anneyle kadm akrabalar diğer otomobillere yerleştiler. Bu arada, Kemal, gelin arabasının ön koltuğuna yerleşmişti bile.

Anne, gelin alayının el Hüseyin Caddesi’nden geçmesini istedi. Böylelikle, ziyareti çok şeye mal olan türbeyi bir daha görebilecek; güzel gelin kızı için el Hüseyin’den hayır duası alacaktı. Otomobil, Kemal ile birlikte yürüdükleri yollardan geçip tam da onun neredeyse ölüp gideceği köşeden, el Huriye’ye saptı. Sonunda, Şeker Sokağı’nın girişindeki Mutavalli Kapısı’na gelmişlerdi. Burada herkes indi otomobillerden çünkü düğün süslemeleriyle donatılmış olan sokak, arabaların giremeyeceği kadar dardı. Girişin hemen sağındaki Şevket malikânesinden çığlıklar yükselirken, mahallenin oğlan çocuklan koşup geldiler. Damat Halil Şevket ile kardeşi İbrahim Şevket, evin kapısında Fehmi ve Yasin ile birlikte bekliyorlardı. Halil, gülümseyerek geline yaklaşıp kolunu uzattı. Genç kız ne yapacağım bilemedi. Meryem uzanıp Ayşe’nin kolunu tuttuğu gibi damadın koluna geçirdi. Kol kola içeri girdiler. Kalabalık avludan geçerlerken, kadınlar haremliğin kapısından geçip gözden kayboluncaya kadar ayaklarının altına önceden hazırlanmış gül yapraklan, anason tohumu, renkli kâğıtlara sanlı

akide şekeri ve bunlann içine karıştırılmış ufak madeni paralar bereket ve mutluluk getirsin diye serpiştirildi.

Ayşe ile Halil’in nikâhı bir ay kadar önce yapılmış olsa da, kol kola yürümeleri, Fehmi ile Yasin’in tuhafına gitmişti; özellikle de Fehmi’nin. Genç adam utanmış ve neredeyse onaylamayarak, hayrete düşmüştü. Aile kurallan, şeriata uygun biçimde yapılan düğün törenlerinde istisnalar yapılmasına karşıydı. Aynı tepkiyi, hatta fazlasını Kemal de vermiş; korkuyla annesinin elini çekiştirip, merdivenlerden çıkmakta olan çifti işaret ederek, bu korkunç kötülüğü önlemesi için yalvarmıştı annesine.

Yasin ile Fehmi, bu durumun babalannın üzerindeki etkisinin ne olduğunu görmek için hızla etrafa bakındılar ama adam ortalarda yoktu. Ne girişte, ne de şarkıcılar için bir platform, dinleyiciler için sandalye ve sıraların yerleştirilmiş olduğu yan avludaydı. Adam, yakın arkadaşlanndan birkaçıyla avluya açılan misafir odasına kapanmış ve bu eve adım attığından beri hiç dışan çıkmamıştı. Gece sonla-nana kadar orada kalmaya kararlıydı. Dışarıdaki “davetliler” ile arasına bir mesafe koymak istiyordu. Hiçbir şey, onu ailesiyle birlikte bir düğün törenine gitmek kadar rahatsız, huzursuz edemezdi zaten. Bu neşe ve sevinç ortamında onlara nezaret etmek istemiyor; şenlik havası içinde sergileyecekleri rahatlığa şahit olmaktan kaçınıyordu. En istemediği şey, aile fertlerinden herhangi birinin, onu, babalarında alıştıkları o tavizsiz ağırbaşlılık ve vakardan sapmış olarak görmesiydi. Ona bıraksalar, düğün tam bir sessizlik içinde yapılıp biterdi. Bu yöndeki önerisi. Dul Şevket Hanım tarafından katı bir muhalefetle karşılanmıştı. Gelininin evine gelişinin, en azından bir gece âlemi yapılmaksızın gerçekleşmesini kabul etmemişti yaşlı kadın ve bu amaçla, bir kadın, bir erkek müzisyen tutmuştu: Celile ile Sabir.

Kemal, bu hoşgörü ortamı içinde, kendisini serbestiye ve eğlenceye öylesine kaptırmıştı ki, bari damat olaydı! Haremlikle dış avludaki sahne arasında gidip gelmesine izin verilen birkaç kişiden biriydi. Uzun süre annesinin yanında oturmuş; çevredeki kadınların süslerini, mücevherlerini seyretmiş, çoğunlukla evlilik konusunda yapılan şakalan ve yorumlan dinlemişti. Şarkıcı Celile’yi da orada dinlemişti çocuk. Holün ön tarafında oturan kadm, koca bedeni ve üstündeki süslerle Mekke’ye giden deve

kervanını andın-yordu. Popüler şarkılar söyleyip, açıktan açığa şarap içiyordum.

Bu şenlikli ortam, hem çok tuhaf, hem de çok çekiciydi Kemal için. Kendini son derece rahat hissediyordu. Onun için en önemli olan, hayal bile edemeyeceği kadar güzel, muhteşem bir kıyafet giymiş olan Ayşe idi. Annesi, onun gözünün önünde olmasını istemişti. Ne var ki, bir süre sonra beklenmedik biçimde fikrini değiştirdi kadm ve Kemal'e, gidip ağabeylerini bulmasını söyledi usulca. Bunun bir nedeni, çocuğun Ayşe'ye, ama giysisi, ama takılanyla ilgili olarak gösterdiği yoğun ilgiydi. Emine, kızın giysilerinin bozulacağından korkmuştu. Dahası, Kemal, orada bulunan kadınlar hakkında hiç düşünmeden çocukça konuşu-veriyordu. Bir defasında, damadın ailesinden bir kadını parmağıyla gösterip, "Kadının burnuna bak Anne. Hati-ce'ninkinden bile büyük" deyivermişti. Celile şarkı söylerken, herkesi şaşırtıp, o da kumpanyanın korosuna katılmıştı: "Güzel kumru... seni nerede bulabilirim?" Şarkıcı, çocuğu çağırıp yanı başma oturtmuştu. Kemal, şöyle veya böyle, büyük ilgi çekmiş, kadınlar ona takılmaya başlamışlardı. Emine, Kemal'in yol açtığı bu şamatadan rahatsız oldu. Birilerinin canını sıkar ya da fazla şımarır diye, gönülsüz de olsa, odadan çıkıp erkeklerin arasına katılmasının daha doğru olacağını düşündü.

Kemal, dış avluda dizili sandalyelerin arasında gezindi, sonra gidip Fehmi ile Yasin'in arasında durdu; ta ki Sabir şarkısını bitirinceye kadar: "Ah güzel, neden âşık oluverdin?" Sonra, tekrar ortalıkta gezinmeye başladı. Misafir odasının yanından geçerken, içeride ne olduğunu merak etti. Başını kapıdan içeri sokunca babasıyla göz göze geldiler ve Kemal, çivilenmiş gibi bakışlarını ondan alamaz oldu. Derken, babasının arkadaşlarından Muhammed Afit onu görüp yanına çağırdı. Babasını kızdırmamak için bu çağrıya uymak zorundaydı çocuk. Gönülsüzce, ürkerek yaklaş-ü adama ve hazır ol'da asker gibi, kollan iki yanında, süngü gibi dikildi önünde. Adam elini sıkıp "Maşallah, kaçıncı sınıftasın bakalım efendi?" diye sordu.

"Üçüncü sınıf, dördüncü bölümde..." diye cevap verdi çocuk.

"Mükemmel, mükemmel. Sabir'i dinledin mi?"

Çocuk, Muhammed Afit'e cevap verirken, bunu babasını memnun edecek biçimde yapmaya özen gösteriyordu ama bu son soruyu nasıl

yanıtlayacağım bilemedi. Adam, ona acıyıp tekrar sordu: “Yoksa şarkı söylemeyi sevmiyor musun?”

“Tabii ki sevmiyorum” dedi çocuk belirgin bir vurguyla.

Oradaki adamlardan bazılarının bu cevabı alaya almak üzere olduğu belliydi çünkü bu, Ahmet Bey gibi bir adamın oğlundan beklenebilecek en son cevapü. Neyse ki, ev sahibinin bakışlanndaki uyanyı görüp espri yapmaktan vazgeçtiler.

Muhammed Afit tekrar sordu çocuğa: “Dinlemek istediğin bir şey var mı?"

Kemal, babasına bakıp “Kuran-ı Kerim” dedi.

Herkesten, onu onaylayan sesler yükseldi ve çocuğun ayrılmasına izin verildi. Arkasından neler konuşulduğunu duymadı Kemal. El Far Bey bir kahkaha atmış, “Söylediği doğruysa, bu çocuk bir piç” demişti.

Ahmet Abdülcevat güldü ve Kemal’in gitmeden önce durduğu yeri gösterip, “Önümde dindarlık taslayan bu piç kurusundan daha kurnazını gördün mü hiç? Bir defasında, eve geldiğimde, ‘Ah kuş, ağaçtaki kuş’ diye şarkı söylerken bulmuştum onu.”

Ali, “İki ağabeyinin ortasında durmuş, Sabir’e eşlik ederken görmeliydin onu! Babasından daha iyi ritim tutuyordu” dedi. Sonra dönüp Ahmet Bey’e sordu adam: “Önemli olan, ‘Ah kuş, ağaçtaki kuş’u söylerken çocuğun sesini beğenip beğenmediğin..

Ahmet Bey güldü. “Seni doğuran dişi aslana Allah kolaylık versin” dedi.

Kemal, misafir odasından fırlayıp sokağa kaçü. Bir kâbustan uyanmış gibiydi. Sokaktaki çocukların arasında kısa sürede kendine geldi ve yeni giysisi içinde gururlu, istediği yere özgürce gitmesine imkân tanıyan bu duruma sevindi: Misafir odası olmasın da neresi olursa olsun! Etrafta ona mani olacak ya da otur-kalk diyecek kimse yoktu. Çocuk için tarihi bir geceydi. Aklına geldikçe rahatsız eden tek bir şey vardı: Ayşe’nin bu eve taşınmış olması; artık bu evin onun evi olarak anılacak olması. Bu taşınma, Kemal’e rağmen gerçekleşmiş; kimse onu, bunun yararlı ve doğru olduğuna

ikna edememişti. Kadınlarının gölgesinin bile pencere aralığından görünmesine izin vermeyen babasımn, bu duruma nasıl göz yumduğunu sürekli sormuş; aldığı cevap, kahkaha olmuştu. Annesini eleştirmiş, Ayşe'yi başkalarına vermek gibi olmadık bir tutuma nasıl tevessül ettiğini sorgulamışü. Annesi, ona, kendisinin de bir gün büyüyüp, böyle bir kızı babasımn evinden alarak kendi evine götüreceğini; kızın eve sevinç nidaları arasında gireceğini söylemişti.

Ayşe'ye de evi terk etmekten memnun olup olmadığım sormuştu Kemal. Hayır, demişti genç kız ama çeyizi öbür eve taşınmıştı bile. Kupada Kemâl'in favorisi olan Ayşe, çeyizinin peşinden gitmişti. Süregelen kutlamalar çocuğu oyalıyor, bir dakika bile unutamayacağmı sandığı şeyleri unutmasına yardımcı oluyorduysa da, içindeki sevinci, berrak bir gecede ajan önünden geçen bulutlar gibi bir hüzün sarmıştı.

}

İlginçtir; o akşam, şarkı söylemekten aldığı zevki başka

İ hiçbir şeyden almamıştı Kemal; ne çocuklarla oynamak-

j. tan, ne kadınlan veya keyif yapan erkekleri seyretmekten, ne de akşam yemeğinde saray muhallebisi ve sütlaç yemekten. Celile ile Sabir'i nasıl bir ilgiyle dinlediğini gören herkes hayret içinde kalmıştı. Onun yaşında bir çocuk için ender rastlanır bir durumdu bu. Ne var ki, Ayşe'nin öğrencisi olarak müzik arka planını bilen ailesi için şaşılacak bir durum yoktu ortada. Ailede, Ayşe'den sonra en güzel sesi olan Kemal'di, ama babalannın, bağınp çağırmalanmn dışında duymadıktan sesi de hepsinden iyiydi. Kemal, hem Celile'yi hem de Sabir'i uzun uzun dinledi. Erkek şarkıcı ve kumpanyasını Celile'ye tercih ettiğini hayretle fark etti. Sa-bir, onun ruhuna hitap etmiş; söylediği şarkılann bazı bölümleri çocuğun zihnine kazınmıştı: "Neden âşıksın? Çünkü öyle." Düğün gecesinden sonra, bu şarkının sözlerini evin damındaki yasemin ve sümbül sarmaşıkları arasında sık sık tekrarlayacaktı çocuk.

Kemal'in keyfini çıkardığı özgürlük ve sevinçten Emi-ne'yle Hatice de kendilerine düşen payı almıştı. Kemal gibi, onlar da dostluk, müzik ve eğlenceyle dolu böylesi bir geceye ilk kez tanık oluyorlardı. Özellikle

Emine, gelinin annesi olarak gördüğü ilgiden, yapılan iltifatlardan çok mutlu olmuştu, çünkü ikisinden de nasibini almamıştı o güne dek. Hatice'nin içindeki hüzün bile, tıpkı sabahın ışıltısında gecenin kasvetinin yok olması gibi, kutlama ışıkla-nnın altmda eriyip gitmişti. Yumuşacık gülüşmeler, tatlı nameler ve hoşbeşin etkisiyle üzüntüsünü unutmuştu genç kız. Bu çok zor olmamıştı, çünkü yepyeni, masum bir hüzün sarmıştı içini. Ayşe'nin evden ayrılmış olmasına çok üzülüyordu Hatice ve bu duygu, içindeki sevgi ve şefkati iyice körüklemişti... hoşgörünün kin duygulannı yok etmesi gibi. Genç kızın önceden duyduğu hüzün, bu yem üzüntüyle yok olmuştu sanki. Benzer bir biçimde, birini hem sevip, hem de ondan nefret eden bir insanın, o birinden ay-nldığı zaman nefretinin yok olduğunu; nefretin, yerini sevgiye bıraktığını gördüğü gibi! Dahası, Hatice, yeni bir özgüven içindeydi. Güzel kıyafeti ve makyajıyla bazı kadın-lann dikkatini çekmiş, genç kıza iltifat yağmıştı. Bu iltifatlar içini umutla doldurup bir süre mutluluk vermişti ona.

Yasin ile Fehmi yan yana oturmuş, müzik dinleyip sohbet ediyorlardı. Damat Halil Şevket de, bu keyifli ama gergin akşamda üzerine düşen görevlerden vakit buldukça onlara katılıyordu. Kutlamaların neşeli havasına rağmen, Yasin biraz huzursuzdu. Dalıp dalıp gidiyor, bir iki bardak şarap içerek susuzluğunu gidermenin doğru olup olmayacağını düşünüyordu. Sonunda, eğilip dostu Halil Şevket'in kulağına fısıldadı: "Gece bitmeden kurtar beni!"

Halil Şevket göz kırpıp "Senin gibi dostlanma içeride özel bir masa hazırlattım" dedi.

Bu haber Yasin'i sevindirdi. Konuşmalara, şakalaşmalara ve müzik ziyafetine katıldı yeniden. Sarhoş olmak değildi niyeti: ailesi ve tanıdıklarla dolu böylesi bir ortamda birkaç kadeh içebilmek bile büyük zaferdi. Kendini misafir odasma kapamış olsa da, babası uzakta sayılmazdı. Yasin'in babasının sırlanna vâkıf olması, adamm, üzerindeki geleneksel otoritesini sarsmamıştı. Ahmet Bey'in aile bireylerinin içine kök saldırdığı bu derin saygı ne olursa olsun korunuyordu ve Yasin de itaatkâr duruşundan hiçbir şekilde sapmamıştı. Babasının, bir hileyle keşfettiği sımm açığa vurmak akimdan bile geçmemiş; bundan Fehmi'ye bile söz etmemişti. Bütün bu nedenlerle, baş edemediği susuzluğunu, başlangıçta bir iki kadeh

şarapla gidermekle yetindi. Böylece, içkisiz tat alamadığı eğlence, sohbet ve müziğe o da katılabilecekti.

Yasin'den farklı olarak Fehmi, kendi susuzluğunu giderecek hiçbir şey bulamadığı gibi, bulabileceğinden de emin değildi. Kız kardeşinin gelin olup bu eve gelişiyle birlikte, hiç beklemediği bir hüzün sarmıştı genç adamı. Oysa Yasin ve damatla birlikte Ayşe'yi karşılamaya gittiklerinde içi rahattı; ta ki Ayşe'nin tam arkasında yürüyen Meryem'i görünceye kadar. Herkesi selamlarken dudaklannda pınl pı-nl bir gülümseme vardı Meryem'in. Atılan çığlıklar ve güller dikkatini dağıtmış, Fehmi'nin farkına bile varmamıştı. Peçesi öylesine şeffaftı ki, duru cildini ayırt edebiliyordu genç adam. Kızı, kalp çarpıntısı içinde, haremlik kapısından geçip kaybolana dek bakışlanyla izlemiş; sonra da şiddetli fırtınaya yakalanmış bir sandal gibi sarsılmış olarak dönüp yerine oturmuştu. Hoşbeş dikkatini dağıtmış, her şeyi unutturmuş olmalrydr ki, Meryem'i görmeden önce sakindi. Kalbi çektiği acr ve rstırapla doluyken, etrafındaki her şeyi uzun süre unutabiliyordu. Meryem'i her düşündüğünde, zihninde bir anı canlanıyor; biri ondan bahsedecek olsa, kalbi acıyla çarparak birbiri ardına keder üretiyordu; tıpkı iltihaplı diş etindeki çürük bir diş gibi. Diş ağrısı bir süre sonra geçer ama bir lokma ya da katı bir şeye değmeye görsün, acı sanki tekrar fışkırır, ağrı yeniden başlar. Böylece, genç adamın aşkı, göğüs kafesinde bir yudum havaya muhtaçmış gibi çarpıyor ve hâlâ mahkûmiyet içinde olduğunu canhıraş haykırıyordu. Ne teselli, ne de unutuş azat edebiliyordu.

Fehmi, özgürlüğüne kavuşup, kendi kaderini tayin edebilecek şekilde karar verebileceği güne kadar, Meryem'in diğer taliplerine kapr açmamasınr diliyordu sürekli. Günler, haftalar ve aylar geçip de ktzm uygun bir taliplisi çrkma-dıkça, sanki bu dileği gerçekleşiyordu ama yine de huzur bulamryordu. Endişeye ve korkuya av olmuştu sanki. Endişe ve korku, adeta sıraya bindirip, onun huzurunu bozuyor, rüyalarını altüst ediyor; hayali de olsa, korkulannm gerçekleşme ihtimali karşısında, kendini içinde bulduğu zalim ve acımasız bir kıskançlık oyunu oynuyordu ona. Bu talihsiz ihtimalin gecikmesi, daha çok korku, dolayısıyla daha çok acı ve kıskançlığa yol açıyordu. Çektiği azap had safhalara vardığında, gelecekse, bu felaketin bir an önce başına gelmesini ve böylelikle, kederden ona düşen

payı bir vuruşta almayı diliyordu. Belki de umutsuzluk sayesinde sükunete erebilir; nicedir gördüğü o gerçek olamayacak rüyalar son bulabilirdi.

Arkadaşlarının ve akrabaların gözlerinin üstünde olduğu böyle bir ortamda, kendim duygularına bırakamazdı. Ne var ki, kız kardeşinin yanrnda yürüyen Meryem'in genç adamm üstünde bıraktığı etki, saklanabilir gibi değildi. Derin düşüncelere dalamayacağına ya da saklı duygularım açık edemeyeceğine göre, bu etkiyi davranışlarım bir diğer uca taşryarak yumuşatmaya çalrştı: Konuştu, güldü ve çok mutluymuş gibi yaptı! Oysa bir an için kendisiyle baş başa kalacak olsa, çevresinde olup bitene ne kadar yabancılaşacağını bir tek kendisi biliyordu. Zaman geçtikçe Meryem'i gelin alayında yürürken görmenin kalbindeki aşkı nasıl yeniden uyandırdığım idrak etti genç adam; tıpkı ani bir gürültünün, zaten tedirginlik içinde olan bir insanr uykusuzluğa sevk etmesi gibi. En azından o gece Fehmi'ye rahat, huzur yoktu. Etrafında olup biten hiçbir şey, Meryem'in hayalini ya da çığlık ve güllerin eşlik ettiği o sıcak karşılamaya cevap olan gülümsemesini zihninden silemezdi. Sükûnet ve mutluluk arzulayan kaygısız bir yüreğin saf, tatlı gülümsemesiydi bu. Acı bir ifadenin asla bannamaya-cağı kadar güzel bir gülümsemeydi. Onu görünce, sadece kendisinin acı çektiğini düşünüp, kalbi paramparça olmuştu sanki. Dertli olan kendisiydi. Oysa kendisi değil miydi daha biraz önce şen kahkahalar atan ve mutluymuş gibi başıyla müziğe eşlik eden? Onu görenin aldanıp, hakkında tıpkı onun genç kız hakkında düşündüğü gibi düşünmesi bal gibi mümkündü. Bu düşünceler genç adamı biraz teselli etti ama bu teselli, bir tifo hastasının, "Falanca nasıl iyi-leştiyse ben de öyle iyileşirim" demesi gibi bir şeydi.

Aylarca önce Kemal'in Meryem'den getirdiği mesajı hatırladı Fehmi: "Ona de ki, bu uzun süre içinde uygun bir talip çıkarsa ne yapacağı belli olmazmış." Onlarca kez sorduğu gibi, yine sordu kendine: Acaba bu sözcüklerin ardında duygu var mıydı? Ne kadar azimli olursa olsun, hiçbir erkek, bu sözlerinden dolayı onu suçlayamaz, makul olduğunu yadsıyamazdı. Kendi aczi ve yaşamındaki olumsuzluklar yüzünden onu çıkmaza sokan bu sözlerden nefret etmişti. Sınır tanımayan coşkun duygulan, evliliğin zamansız olacağı düşüncesiyle hiç bağdaşmıyordu.

Fehmi, tekrar içinde bulunduğu ana, bu müzikli akşama ve öfkeli aşkına döndü. Sadece genç kızı görmek değildi onu böylesine sarsan. Belki de onu

ilk kez yeni bir mekânda gördüğü için sarsılmıştı bu kadar. Evinden uzakta, Şevket malikânesindeydi Meryem. Onu, kendi evinden başka hiçbir yerde görmemişti o güne dek. Tanıdığı, bildiği bir yerde olması, genç kızı günlük rutinin parçası haline getirirken; aniden yeni bir yerde belirmesi, gözünde yeni bir insanı, bilincinde yeni bir varlığı yaratıyordu ki bu da dönüp dolaşıp, damdaki kızın gerçekliği ile düşlediği kızın suretini aklında yan yana getiriyordu. Uzun süredir düşlediği, evin damındaki Meryem yok olmuş, şimdi düğündeki Meryem'in canlı kanlı görüntüsü gelmişti önüne ve bu durum onu sarsmıştı. Ne de olsa aşk yarası, babasınm katı kuralları ve âdetleri sayesinde derinlere gömülmüştü. İçindeki o derin aşk yarası, Meryem'in bu canlı görüntüsü ile ortamrn getirmiş olduğu özgürlük onu bir çemberin içine almıştı.

Düğün, sevgi ve neşe ortamında sürüp gidiyordu elbet ama aynı şartlar, Meryem'i de oturup çakılı kaldrğt sandalye azabından kurtarıyordu. Artrk onu muhtemel bir hedef olarak görebilirdi Fehmi. Sanki ona, "Bak, buradayım işte. Bir adım... ve kollanndayrm" diyordu genç kız. Bu umudu, dikenli bir gerçeklik ile çarpıştı ve sarstr Fehmi'yi. Meryem'i bu yeni mekânda görmüş olması, belki genç adamın içindeki yerinin sağlamlaşmasına da yol açmış; genç kızı yaşamının içine yerleştirerek, kendi anılarım sabitlemişti. İmgeler, yaşayarak tanıdığımız farklı mekânlarla bağlantılı olduğunda, içimize daha derinden nüfuz ederler. Önceden, Meryem, evin yasemin ve sümbül sarmaşıklı damının, Kemal'in İngilizce derslerinin, kahve saatinin, annesiyle çalışma odasında yaptıkları konuşmanın ve Kemal'in getirdiği mesajın parçasıydı. Bundan böyle, kafasındaki Meryem imgesi daha bir geniş alana yayılacaktı. Şeker Sokağr, Şevket malikânesinin avlusu, bu müzikli eğlence gecesi, Sabir'in şarkıları, Ayşe'nin düğün alayı ve duygulanyla algıladığı diğer her şeyin parçası haline gelmişti.

Sabir'in şarkılarına verdiği aralardan birinde, kadın müzisyenin sesi, erkeklerin de duyabileceği biçimde, avluya bakan pencerelerden yükseldi. "Aşkım gitti" diye bir şarkı söylüyordu kadm. Fehmi, merak ve heyecanla dinlemeye başladı. Tüm dikkatini şarkıyı öğrenmeye vermişti: Celi-le'nin sesini beğendiğinden değil, o an Meryem'in de aynr şarkıyı dinliyor olmasmdan. Şarkının güftesi, her ikisine de aynı anda hitap ediyordu. Celila onları tek bir şarkıda ve belki tek bir duyguda birleştirmiş; ruhlarının bir

araya gelmesi ve tanışması için fırsat yaratmıştı. Bütün bu düşünceler, genç adamm Celile’nin sesine hayran olmasına ve şarkısını sevmesine yol açtı. Özellikle bu duygusunu paylaşmak istedi Meryem ile. Uzun bir süre, kendi içine dönük kızın duygularına nasıl ulaşacağını hesapladı; kendi tepkilerinin titreşiminden hareketle, kızın titreşimleriyle temasa geçmeye çalıştı. Onlarr ayıran mesafeye ve kalın duvara rağmen, bir dakika için bile olsa, genç kızın öz varlığına nüfuz etmek istiyor; güftenin, sevgilisinin üzerindeki etkisini kestirmeye çalışıyordu. “Aşkım gitti” ya da “Bana mektup göndereli çok oldu”ya tepkisi neydi acaba? Bir anılar denizinde kaybolup gitmiş miydi? Dalgalardan biri bile çekilip Fehmi’nin yüzünü göstermemiş miydi ona? İçine bir acı saplanmamış veya kalbini delip geçen bir keder duymamış mıydı? Yoksa sadece güzel bir müzik olarak, şuursuz bir halde mi dinlemişti şarkıyı?

Genç kızın, şarkıyı o güzel ve alımlı yüzünün tüm canlılığını sergileyen bir tavır içinde, dikkatle dinlediğini hayal etti Fehmi ya da dudakları, onu unuttuğuna hükmettiren o gülümsemeyle aralanmış olarak. Belki de, her zamanki gibi kız kardeşlerinden biriyle konuşuyordu keyifle. Fehmi, kız kardeşlerinin, kendisini korkutacak kadar şaşırtan bu ayrıcalığını kıskandı. Meryem ile görüşmek, konuşmak, kız kardeşleri için mahalledeki herhangi bir krzla sohbet kadar olağan ve sıradandı. Sık sık kız kardeşlerinin Meryem’e tavnna şaşardı; onu sevdikleri için görüşüyor olmaların -dan değil ama Meryem’i de mahalledeki diğer kızlar gibi, herhangi bir kız gibi seviyor olmalarından; tıpkı kendisinin yanından geçen bir kızı ya da hukuk öğrencisi bir arkadaşım selamladığı gibi, nasıl olup da bocalamadan, telaşlanmadan selâmlaşabiliyorlardı onunla? Nasıl olup da, “Meryem şunu dedi” ya da “Meryem bunu yaptr” gibi konuşurken, adrnr, örneğin Hanafi Kadın’ı anar gibi anabiliyorlardı? Oysa kendisi, Meryem’in adını, sadece bir veya iki kez telaffuz etmişti başkalarının yanında; bunu yaparken, bu adın kendi üzerindeki etkisine hayret ederek, geleneksel kadın erkek ayırımından içten içe yakmmıştı. Yalnızken, hayalinde canlandırdığı Meryem imgesini, dua veya kutsal bir şeyi anar gibi telaffuz ederdi. Bu gibi isimler, hemen ardından uygun bir dua okunmaksızm ağza alınamazdı: “Allah onu sevdiklerine bağışlasın” ya da “Allah huzur versin.” Sadece adının değil, Meryem’in şahsrnrn da kız kardeşlerine kutsiyet ya da sihir ilham etmiyor olması nasıl açıklanabilirdi?

Celile şarkısını bitirince, dinleyenlerden alkış ve hayranlık nidaları yükseldi. Fehmi, kadının söylediği şarkıya duyduğu hayranlığın ötesinde bir heyecanla katılmıştı tezahürata çünkü Meryem'in elleri ve sesi de eşlik ediyordu mutlaka. Keşke, onun sesini ve alkışlarını diğerlerinden ayırt edebilseydi. Ne var kİ, bunu yapmak, sahili döven dalgaların seslerini birbirinden ayırt etmek gibi bir şey olurdu. Dolayısıyla, tezahürata hiçbir ayının yapmaksızın sevgiyle katılmıştı; bir annenin, çocuğunun gittiği okuldaki öğrencilerin seslerini duyunca, ayırım yapmaksızın ço-cuklann hepsine dua etmesi gibiydi.

Farklı nedenlerle de olsa, ortama yabancılaşmıştık konusunda, arkadaşlanyla birlikte kendini misafir odasına kapatmış olan babası kadar Fehmi'ye benzeyen hiç kimse olamazdı. Adamm arkadaşlanndan bazılan, dışarıda müzik çalarken içerideki ciddi havaya tahammül edememiş, Ahmet'in yanından ayrılıp dinleyicilere katılarak müzik ve eğlence ortamının keyfini çıkarmaya başlamışlardı. Kalanlar, eğlenceye kıyasla adamm dostluğundan daha çok zevk alanlardı. Hepsi, ondaki alışılmadık ciddiyetin farkındaydılar; sanki bir görev ifa edermiş ya da bir cenazeye katmış gibiydi. Bunun böyle olacağmı düğüne davet edildiklerinde biliyorlardı. Adamm kişiliğinin iki ayn yönü olduğunu tecrübeyle öğrenmişlerdi. Dostları arasında başka, ailesi içinde başka bir kişiydi. Düğünde sergilenen ciddiyet ile kutlanacak hiçbir şeyin olmadığı âlem gecelerinin şen şakrak havası arasında çelişki vardı. Kendi ağırbaşlı tavırla-nyla sakin ve zarif bir biçimde onunla alay etmekten çekinmediler. Bir defasında, Afit Bey'in yüksek sesle attığı kahkaha, el Far Bey'in parmağım dudaklanna götürerek yaptığı ikazla susturulmuş; el Far adamm kulağına eğilerek, “Düğündeyiz be adam” diye fısıldamıştı.

Bir başka sefer, uzun süreli bir sessizlikten sonra, Ali Bey tek tek her birinin yüzüne bakıp, yazıklar olsun der gibi elini alnına götürerek, “Bu gayretiniz için Allah sîzlerden razı olsun” diyerek, kutlamışü hepsini.

Bunun üzerine Ahmet Bey, diğerlerine katılarak eğlenmelerini telkin etmiş ama Afit Bey, “Böyle bir gecede sem yalnız mı bırakalım? İhtiyacın olduğunda kimin arkadaşın olduğunu bilmez misin be adam” demişti, eleştirel bir sesle.

Ahmet Bey, kendini gülmekten alamamış ve “Birkaç düğün gecesinde daha bulunursak Allah hepimizi affedecektir” diye cevap vermişti.

Müzik ve eğlenceye hasredilmiş olmakla birlikte, ciddiyet şartı dışında, özellikle de olağandışı bir mizaca sahip bir baba olarak, Ahmet Bey’i ilgilendiren birtakım özellikleri daha vardı bu düğünün. Kızının evlenmesi hususunda değişken duygular içindeydi adam. Dinsel kurallar ve mantık doğruluğunu destekliyor olsa da, bu evlilikten rahatsızdı: Kızlanmn evlenmesini istemediği için değil; çünkü her baba gibi, o da kızlannı sakınmak, korumak istiyordu. Ne var ki, evliliğin, onlan koruyup kollamanın tek yolu olmamasını isterdi adam. Allahın, kızlan evlilik gerektirmeyecek şekilde yaratmış olmasını veya kız çocuğa sahip olmamış olmayı diliyor olabilirdi içinden. Bu dilekleri kabul görmemiş olduğuna göre, kızlarının evlenmesini istemek, buna razı olmak zorundaydı; tıpkı yaşamın bir gün sona ereceğim bilen bir insanın, acısız, saygın bir ölüm dilemesi gibi.

Ahmet, bilinçli veya bilinçsiz olarak, söz konusu gönülsüzlüğünü pek çok farklı şekilde dile getirmişti. Sadık ar-kadaşlanndan bazılanna şöyle demişti: “Bana kız babası olmanın ne olduğunu mu soruyorsunuz? Kötülüğün karşısında savunmasız kalmak gibi bir şey! Yine de şükür Allaha! Ne olursa olsun, bu bir görev. Bu demek değil ki, kızlarımı sevmiyorum. Hatta ayınm yapmaksızın, onlan Yasin, Fehmi ve Kemal kadar çok seviyorum ama bir gün onlardan birini yabancı bir adama vereceğimi bilerek nasıl huzur duyabilirim? Dışandan bakana ne kadar cazip görünürse görünsün bu adam, Allah bilir içi nasıldır! Yabancı bir erkekle karşı karşıya kaldığında babasının nezaretinden uzak ne yapabilir zayıf bir kız? Günlerden bir gün, babası da öldükten sonra, adam onu boşayacak olsa hali ne olur? Erkek kardeşinin evine sığınıp, ihmal edilmişlikle geçen bir hayata nasıl tahammül eder? Oğullanmın hiçbiri için korkum yok. Her ne olursa olsun, birer erkek olarak yaşamı göğüsleyebilir onlar; ama bir kız? Allah saklasın!”

Yine ve açık yüreklilikle, “Kız çocuk bir sorun... Eğitmek, koruyup bakmak için hiçbir şeyi esirgemediğimizi görüyorsunuz. Bütün bunlardan sonra, bir yabancıya veriyor, adamm onunla ne isterse yapmasına razı oluyoruz. Hikmetinden sual edilmez Allahım...” demişti. Bunlan söylerken akimdan

ka-nsı Emine ile olan ilişkisini ve ona karşı davranışlarını da geçirmedi değil.

Ahmet'in birbiriyle çelişen endişeyle dolu bu duygulan, damadı Halil Şevket'e davranışına da yansımıştı. Ona karşı, inadım tatmin etmeye dönük, haşin, sürekli kusur arayan bir tavır içindeydi. Halil, kuşaklar boyunca sevgi ve dostlukla bağlı oldukları Şevket ailesinin bir ferdi değildi sanki! Tanıyanların, erkekliğini, yakışıklılığını ve saygınlığını teslim ettiği o genç adam değildi sanki! Ahmet, genç adamın sahip olduğu vasıflan inkâr etmiyordu ama etli sakin yüzüne, tembellik ima eden baygın bakışlanna takmıştı uzun süredir. Damadının bu özelliklerinden, onun donuk, uyuşuk veya tembel olduğunu çıkarmış, bundan da memnun olmuştu aslında! İçinden, "Sadece yemek yemek ve uyumak için yaşayan bir boğa" diyordu. Damadının iyi vasıflarım teslim ettikten sonra kusur aramaya başlaması, kuluçkadaki duygulann yansıdığı bir duygusal diyalektikti. Hem kızının evlenmesini istiyor, hem de evlilik fikrinden nefret ediyordu. Aslında, bu evliliği mümkün kılan, Halil'in iyi vasıflarıydı. Kusur anyor olması, Ahmet'in evliliğe düşman olmasmm bir ifadesiydi; bunu yaparak rahatlıyordu adam; tıpkı bir afyon bağımlısı gibi... tehlikesi karşısında dehşet duyduğu halde, verdiği zevkin esiri olduğu için herhalde lanet ettiği bir bağımlılık. Derken, bir süre için bu çelişkili duygu ve düşüncelerini bir yana bıraktı. En iyi dostlan et-rafmdaydı. Onların sohbeti ve uzaktan gelen müzikle teselli buldu. Kalbinde huzur ve sevince yer açarak, kızının mutlu olması, sakin, huzurlu bir yaşam sürmesi için dua etti. Halil Şevket'e karşı olumsuz duygulan gitmiş, yerim kinden uzak, ama küçümseyici bir duygu almıştı.

Misafirler yemek masalanna davet edilince, Fehmi ile Yasin ilk kez ayn düştüler. Halil Şevket, Yasin'i alıp bol bol şarap içebileceği, özel bir masaya götürmüştü. Bu durumun muhtemel sonuçlarının bilincinde olan Yasin, başlangıçta dikkatliydi. İki bardak içkinin yeterli olacağını ilan etti. Su gibi akan şarabı, sarhoşluğun ilk aşamasına vann-caya kadar cesaretle (yoksa korkaklık mıydı bu?) reddetti! Derken, iradesi zayıfladı, sarhoşluğun ne kadar hoş bir şey olduğunu düşünmeye başladı. Üçüncü bardağı da bitirdikten sonra, yan dolu şişeyi gizli bir yere tedbiren saklayıp, masadan kaçtı. Bir gözü cennete, diğeri aşağıya, cehenneme bakıyordu! İki genç

adam yerlerine döndüklerinde, ortama sınırsız bir sevinç katan, yepyeni, canlı bir ruh hali içindeydiler.

Malikânenin hareminde de şarkıcı Celile iyice sarhoş olmuştu. Çevresine, onu dinlemekte olan kadınların yüzlerine bakıp, “Ahmet Abdülcevat Bey’in karısı hanginiz?” diye sordu.

Kadının sorusu dikkatleri çekmiş, merak uyandırmıştı. Emine utandı, tek kelime edemedi. Endişeli ve hoşnutsuz bir ifadeyle şarkıcının yüzüne bakakalmıştı. Celile tekrar sordu. Bunun üzerine, Dul Şevket Hanım, Emine’yi göstererek, “İşte orada. Neden sordun?” dedi.

Şarkıcı, delici bakışlarla süzdü Emine’yi. Derken, çm çm çınlayan bir kahkaha atıp, tatmin olmuşçasına, “Güzel bir kadın. Allah için güzel! Ahmet Bey’in zevkinin üstüne yoktur” dedi.

Emine, dili bağlı bir bakire gibi utanç içindeydi. Sadece utanmakla kalmamış, korku dolu bir merakla, şarkıcının Ahmet Abdülcevat Bey’in karısı hakkındaki sorusunun ve zevkinden ötürü adama iltifat yağdırmış olmasının ne anlama geldiğini düşünür olmuştu. Kadının konuşması, kocasını iyi tanıyan birinin benimseyeceği bir ses tonundandı. Ayşe ile Hatice de aynı şeyi hissetmişti. Hatice’nin bakışları, sarhoş kadm hakkında ne düşündüklerim anlamak istercesine, arkadaşlarından bazıları ile Celile arasında gitti geldi. Celile, sözlerinin yol açtığı paniği umursamamıştı. Bakışlarını gelme çevirip az önce annesini süzdüğü gibi, onu da süzdü; kaşlarım oynatarak, “Ay kadar güzel... Allah için! Bu gözleri kim görse, anlar... babasımn kızı” dedi kahkahalar atarak ve devam etti: “Herhalde bu kadının Ahmet Bey’i nereden tanıdığını merak ediyorsunuzdur. Karısından bile önce tanıdım ben onu. Komşum ve çocukluk arkadaşımdı. Babalarımız arkadaştı. Bir şarkıcının babası olmaz mı sanıyordunuz? Babam, Kuran kursunun hocası, muhterem bir insandı. Ne haber, sem güzel şey?”

Bu soruyu Emine’ye sormuştu. Emine, tüm korkusuna rağmen, iyi huyu ve tüm hoşgörüsüyle hemen cevap verdi: “Allah rahmet eylesin. Hepimiz Adem ile Havva'nın çocuklarıyız” dedi, utangaç bir kafa karışıklığı içinde.

Celile gözlerini kısıp, başmı bir yandan diğerine sallamaya başladı. Anılan ve Emine’nin imana dair sözleri onu çok etkilemiş gibiydi ya da sadece

sarhoştu. Tekrar konuşmaya başladı: “Kıskanç bir onur anlayışı vardı babamın. Oysa ben doğuştan fettan bir kişiliğe sahibim, sanki süt değil cilve-bazlık emmişim annemin memelerinden. Evin en üst katında gülecek olsam, sokaktaki erkeklerin başı belaya girerdi. Babam sesimi duyar duymaz dayağı basar, kötü sözler yağdırırdı bana. Aşk, müzik ve flört sanatına doğuştan yeteneği olan birini disipline etmeye çalışmanın anlamı var mı? Babam inandığı cennete ve cennetin bahşettiklerine kavuştu artık; benim kaderim ise yağdırdığı sıfatlan benimseyip, yaşamım boyunca bir bayrak gibi taşımak oldu. Allah insana yaşam boyu iyi şeyler nasip etsin ve tüm kötülüklerden korusun. Allah erkekleri başımızdan eksik etmesin; ama evlilik, günlük ilişkilerden ibaret olsun!”

Her yandan kahkahalar yükselmiş; bu ses, Celile’nin sözlerinin şoke ettiği birkaç kadının itirazını örtmüştü. Tepki, kadımn imana dair son sözleri ile ciddiyet ve pişmanlıkla dolu olduğunu düşündürebilecek ilk sözleri arasındaki çelişkiden kaynaklanmıştı belki. Oysa, Celile, esprisini patlamadan önceki sözlerini ciddiyet ve saygınlıkla sanp sar-malamıştı adeta. Emme bile, tüm huzursuzluğuna rağmen, gülmekten kendini alamamış ama başım öne eğip belli etmemeye çalışmıştı. Böylesi toplantılarda, kadınlar, şarkıcıların sarhoş esprileriyle eğlenir; zaman zaman terbiye sınırlan aşılsa da, bu esprilere karşılık verirlerdi. Ciddiyeti bir süreliğine bir kenara atmaktan keyif duyarlardı.

Sarhoş şarkıcı konuşmasını sürdürdü: “Babam, mekânı cennet olsun, iyi niyetliydi. Mesela, bir gün kendisi gibi bir adam getirip onunla evlenmemi istedi.” Kadınlar gülüştüler. “Bu nasıl bir evlilik olabilirdi hayatım? Nicedir olup bitenden sonra, kocaya ne kalmış olabilirdi ki? ‘Celile...’ dedim kendi kendime, ‘rezil olursun. Sen zaten bir katran çukurundasın!’”

Kadın, iştahlan kabartmak ya da üzerine odaklanmış bulunan ilginin keyfini çıkartmak için bir süre susup bekledikten sonra devam etti: “Ama Allah kerim. Bu felaketten birkaç günle kurtuldum ve uyuşturucu kaçakçısı Hasuna el Bagul’a kaçtım. Şarkıcı Nazik’in ut çalan bir erkek kardeşi vardı. Bana ut çalmayı o öğretti. Sesimi beğendiği için şarkı söylemeyi de o öğretti. Beni yetiştirdi; ta ki Nazik’in kumpanyasına katılma dek. Kadın ölünce, yerini ben aldım. Çok uzun zamandır şarkı söylüyorum ve yüzlerce sevgilim oldu. Artı...”

Kaşlarını çatarak, yüzden kaç fazla olduğunu hesaplamaya çalışır gibi yaptı. Sonra, dönüp tef çalan müzisyenine, “Kaç tane, Fino?” diye sordu.

Müzisyen hemen cevapladı: “Artı beş. Kafirlerin kötülüğünden korunmak için Peygamberimizin torunu Fatma’nın kaldırdığı elin beş parmağı gibi” dedi.

Tekrar kahkahalar yükseldi. Celile’nin anlattıklarını büyülenmiş gibi dinleyen bazı kadınlar, çıkan gürültüyü bastırmaya çalıştılar, ki şarkıcı anlatmaya devam edebilsin. Ne ki. kadın aniden ayağa kalkıp kapıya doğru yürüdü. Nereye gittiğini soranlara aldırmadı. Soruları cevapsız kalmış olsa da kadınlar ısrarcı olmadılar çünkü Celile, bastırmaya hiç niyetli olmadığı patlamalarıyla ünlüydü.

Kadm, haremliğin merdivenlerinden inip avluya çıktı. Avluda aniden belirmesi, önce yakında duranların dikkatini çekti. Geldiğini herkesin görmesi için bir süre kapıda bekledi. Orada olmasına duyulan ilginin keyfim çıkarmak istiyor; bunu, dinleyicilerinin coşkusunu had safhaya çıkarmış olan Sabir’e karşı kullanmayı amaçlıyordu. Arzusu gerçek oldu. Bakışlar, tıpkı esneme gibi birbirine sirayet edip yayıldı. Adı herkesin ağzmdaydı. Söylediği şarkıya dalıp gitmiş olan Sa-bir bile, dinleyicilerin aniden kendinden koptuğunu fark etti. Dikkatleri neyin dağıtmış olduğunu anlamak için dönüp bakınca Celile’yi gördü; sarhoşluk ile kibir karışımı bir tavırla başmı geriye atmış, uzaktan kendisine bakıyordu. Adam, şarkıyı kesmek zorunda kaldı. Müzisyenlere de sazı kesmelerini işaret edip ellerini havaya kaldırarak Celile’yi selamladı. Kadının patlamalarım iyi bildiği gibi, herkesten farklı olarak, ne kadar iyi kalpli bir insan olduğunu da iyi bilirdi. Düşmanca davranmanın tehlikeli olacağını düşünerek, kadına karşı büyük bir sevgi gösterisinde bulundu. Kurnazlığı işe yaramıştı. Celile'nin yüzü sevinçle parladı ve seslendi: “Devam et, Sabir. Sem dinlemeye geldim” dedi.

Davetliler alkışladı ve neşeyle tekrar Sabir’e döndüler. Derken, damadın ağabeyi yaklaşıp, nazik bir biçimde kadına bir ihtiyacı olup olmadığını sordu. Bu soru, Celile’ye, neden orada bulunduğunu hatırlattı. Oradaki pek çok erkeğin ve daha da önemlisi, Yasin ile Fehmi’nin de duyacağı bir sesle, “Ahmet Abdülcevat Bey’i görmek isterim” dedi, “Nereye saklandı bu adam?”

İbrahim Şevket gülümseyerek kadımn kolunu tutup onu misafir odasına götürdü. Bu arada, Fehmi ile Yasin bakıştılar; gözlerinde şaşkınlıktan öte, dehşet vardı. İbrahim ile Celile kapıdan geçip kaybolana dek bakışlarıyla onları izlediler.

Kadımn azametle kendine doğru yürüdüğünü gören Ahmet Bey en az oğullan kadar şaşırmış, dehşete düşmüştü. Korku dolu, soran gözlerle baktı kadına. Arkadaşlan bilmiş bilmiş gülümsüyorlardı.

Celile, hepsine şöyle bir bakıp, “İyi akşamlar beyler” dedi. Soma, bakışlarım Ahmet’e odakladı ve dayanamayıp bir kahkaha attı. “Ziyaretim sizi korkuttu mu Ahmet Bey?” diye sordu, alaycı bir sesle.

Adam, etrafta insanlar olduğunu belirten bir ikaz işareti yaptı kadına, “Kendine gel Celile” dedi, “Beni herkesin gözünün önünde ziyaret niye?”

Yüzündeki alaycı ifade silinmemiş olmakla birlikte, özür dilercesine cevap verdi kadm: “Kızının düğününde seni tebrik etmemek olmazdı!”

Ahmet huzursuzdu. “Teşekkür ederim hanımefendi ama gelişinizin, görenlerin zihninde kuşku uyandırabileceğini hiç düşünmediniz mi?”

Celile ellerini çırparak, neredeyse payladı adamı: “Bana layık gördüğünüz en iyi karşılama bu mu?” Sonra, adamm arkadaşlarına dönüp, “Beyler, sizler şahidimsiniz! Bir zamanlar bıyığının ucunu göbek deliğime sokmadan edemeyen bu adamın varlığıma dayanamayan haline bakın hele!” Ahmet, “çamuru daha da bulandırma” der gibi bir hareket yapıp yalvardı: “Allah biliyor ya, seni görmek mutlu etti beni. Anlaşana... sorun, içinde bulunduğumuz bu tuhaf durum!”

Bu noktada, Ali Bey, kadma unutmamış olması gereken bir şeyi hatırlattı: “Sizler, bir aşk yaşayıp, dostane duygular içinde ayrıldınız, intikam almayı gerektiren bir durum söz konusu değil; ama adamm ailesi yukanda, oğullan ise hemen dışanda.”

Celile, kızdırmaya devam etti. “Bir günah çukurunday-ken ailenin önünde imam bütün biri gibi davranmak niye?” Adam, bu sözlere itiraz eden bir bakış fırlattı kadına ve “Celile... Allahtan büyük yoktur” dedi.

“Celile veya Zübeyde... seni aziz!”

“Allaha imanım tam ve resulü Peygamberimize...” Kadın, Ayşe’yi görünce babasmı onurlandırdığında yaptığı gibi oynattı kaşlarını; ne ki bu kez hayranlık değil, alayla! Hükmünü açıklayan bir yargıç gibi ciddi ve sakin bir sesle, “Zübeyde’nin ya da bir başkasının aşığı olman beni ilgilendirmez ama annemin başı için, köpükler içinde yüzdükten sonra pisliğe batman beni üzüyor” dedi.

Kadına en yakın duran Muhammed Afit davrandı. Sarhoşluğun, kadına, hiç de hoş olmayan sonuçlara yol açacak bir şey yaptırmasından korkmuştu. Şarkıcıyı elinden tutup, nazikçe kapıya doğru çekerken kulağına fısıldadı: “El Hüseyin aşkına yalvarıyorum... dinleyicilerinin yanma dön. Sabırsızlıkla seni bekliyorlar.”

Kadın, önce karşı gelse de, sonunda gitmeyi kabullendi ama çıkarken Ahmet’e dönüp, “O pis kaltağa selamlarımı söylemeyi ihmal etme... ve sana bir abla nasihati: Onunla birlikte olduktan sonra alkolle iyice temizlen. Teri kanma bulaşır” dedi.

Celile, Ahmet’in öfkeli bakışları altında odadan çıktı. Adam, ailesi dâhil, onu ciddiyet, içtenlik ve saygınlık misali olarak tanıyan herkesin gözünde itibardan düşüren feleğe lanet etti. Neyse, ailesindeki herkes olaydan haberdar değildi ve zayıf da olsa hâlâ bir ümit vardı. Duymaları halinde, olayı tam anlamıyla kavramalarına masumiyetleri engel olabilirdi ancak. Ne var ki, bunun da çeşitli nedenlerle bir garantisi yoktu.

Varsayalım en kötüsü oldu; yine de korkması için bir neden yoktu. Ailesinin üzerindeki hâkimiyeti ve onların ita-atkârlığı, bu skandalin bile herhangi bir sarsıntıya neden olmayacağının teminatıydı. Dahası, oğullarından birinin ya da tüm ailenin, bir gün kendisiyle ilgili gerçeği öğrenebileceği ihtimali hiç akimdan geçmemiş değildi. Bu ihtimal, kendi gücüne olan güveni nedeniyle, onu pek endişelendirmiyordu. Çocuklarım, onlara örnek teşkil etmek suretiyle ya da onlan ikna etme yolunu seçerek yetiştirmemişti ki. Öğrenmeleri halinde yoldan çıkabileceklerinden korkmuyordu. Zaten, ergenlik yaşma gelmeden önce öğrenmeleri pek mümkün değildi, ki bunun da mahsuru yoktu. Ne var ki, cinsel çekiciliğine vurgu yapmış olması itibariyle adamm glıururunu okşamış da olsa, bunların hiçbiri olayı içine

sindirmesini kolaylaştırmıyor, üzüntüsünü hafifletir iyordu. Celile gibi bir kadımn onu kutlamak için çıkıp gelmesi, ona takılması, hatta yeni sevgilisiyle alay etmesi müthiş bir şeydi ve olayın âlem gecelerini birlikte geçirdiği çevre üzerindeki etkisi büyük olacaktı. Onun gibi, aşk, müzik ve dostluktan aldığı keyfi hiçbir şeyden almayan bir adam için, bunun birçok yönden önemi vardı. Bu harika olay, keşke aile çevresinden uzakta bir yerde vuku bulmuş olsaydı. O zaman çok mutlu olurdu.

Yasin ile Fehmi, Celile'nin içeri girmesinden, Ali ve Muhammed Afit ile birlikte çıkmasına kadar gözlerini kapıdan ayırmamışlardı.

Onlara dönüp, "Bu mahalleden Zennube'nin Ahmet Abdülcevat Bey'le olan ilişkisini duymuşsunuzdur" diye konuşunca Fehmi de, tıpkı Yasin gibi dehşete düşmüştü. Yasin, şimdi doyumsuz bir merak içindeydi. Zennube'nin odasında babasına karşı hissettiği o çılgınca hayranlık ve yakınlık duygusu içinde yeniden uyanmıştı. Büyük bir mutluluk duyuyordu. Artık Celile'nin babasının bir diğer macerası olduğunu anlamış; adamm bu maceralarını, romantik kaçamaklardan oluşan altın bir zincir gibi tahayyül etmeye başlamıştı. Ahmet, Yasin'in babası hakkında hayal edip düşündüklerinin tümünü aşıp geçmişti. Fehmi ise, hâlâ şarkıcının sadece şu veya bu nedenle ya da Ayşe'nin düğününde şarkı söylemek için yaptığı sözleşmeyle ilgili olarak babasıyla görüşmek istemiş olduğunu umuyor ve böyle olması için dua ediyordu.

Derken, Halil Şevket gelmiş ve gülerek Celile'nin babalarına "takıldığını", ona "iyi bir dostu olarak sevgi gösterdiğini" söylemişti.

Yasin, bunun üzerine sırrını saklayamaz olmuş ve Halil gittikten sonra sarhoşluğun verdiği cesaretle Fehmi'ye açıklamıştı. Kardeşinin kulağına eğilip, gülmemeye çalışarak, "Zamanında, çekindiğim için senden saklamıştım ama artık sen de gördüğüne göre, açıklayabilirim" deyip şarkıcı Zübeyde'nin evinde gördüğü, duyduğu her şeyi kardeşine anlatmıştı.

Yasin, hikâyeyi tüm ayrıntılarıyla anlatırken, Fehmi iki de bir onun sözlerim kesip tam bir şaşkınlık içinde, "Deme yahu!", "Aklını mı kaçırdın sen?" ya da "Buna İnanmamı beklemiyorsun herhalde!" gibi şeyler söylemişti. Güçlü imam ve saflığıyla Fehmi, babasınm ilk kez açığa çıkan gizli yaşamını, bırakın kabul etmeyi, anlamaya bile hazır değildi... özellikle de, babası,

Fehmi ilkelerinin temel direklerinden, Fehmi de saflığın payandalarından biri olduğu için! Yasin'in ifşaatını dinlerken hissettikleri ile şayet hayal gücüne güvenilecek olursa bir bebeğin anne rahminden dünyanın kaosuna çıktığı zaman hissettikleri arasında bir benzerlik olabilirdi. Kallavun Camisi'nin ters yüz olup, minaresinin aşağıya, kapısının yukan çıktığı söylenseydi ya da Mısır'ın milliyetçi lideri Muhammed Ferit, mürşitlerine, yandaşlarına ve rakibi Mustafa Kamil'e ihanet ederek İngilizlere satılmış olsaydı, daha fazla şaşıramaz, daha fazla paniklemezdi genç adam.

"Babam, içmek, şarkı söylemek ve tef çalmak için gidiyor Zübeyde'ye... Babam Celile'nin ona takılmasına ve ona sevgilisi gibi davranmasına izin veriyor... Babam sarhoş olup, zina yapıyor! Bunlar doğru olabilir mi? O zaman, tanıdığım, bildiğim dini bütün ve kararlı örnek insan, örnek baba değil bu adam. Hangisidir doğru olan? Şu an bile, 'Allah büyüktür, Allah yücedir' diye zikrettiğini duyar gibiyim. Ya o şarkılar... nasıl şarkı söyler? Yaşam boyu aldatmaca ve riyakârlık mı söz konusu olan? Ama samimi... Duadan başmı kaldırırken samimi. Öfkesi samimi. Babam bir ahlaksız mı, yoksa şehvete düşkünlük bir erdetn mi?"

"Hayrete mi düştün? Zennube admı söyleyince ben de hayrete düşmüştüm ama çabuk atlattım. Kendime, bunda ne var diye sordum. Günah mı? Erkeklerin hepsi öyle... ve öyle olmalı!"

"Bu tam Yasin'e göre bir söylem. Yasin başka, babam başka! Ya Yasin? Babam, itibarını kaybetmiş olmanın dışında, Yasin'den farklı değilse... ama hayır, bu ahlaksızlık değil. Bilmediğim şeyler olmalı. Babam yanlış bir şey yapmamıştır. Yanlış bir şey yapmaz o. O her şeyin üstündedir. Her ne olursa olsun, küçümsenmeyi hak etmez." "Hâlâ şaşkın ve inanmıyor musun?"

"Söylediklerinin gerçekten vuku bulmuş olduğuna inanamıyorum".

"Neden? Gülüp geç ve yaşamın keyfini çıkart. Adam şarkı söylüyor. Şarkı söylemek kötü bir şey mi? Sarhoş oluyor;

İnan bana, içki içmek, yemek yemekten iyidir! Aşk ilişkileri rar... ama İslam haltfelerinin de vardı. Aç Ebu Tammam'ın o benzersiz divanım veya Muallakatül saba şairlerin şiirlerini oku, görürsün. Babamız günah işliyor mu işlemiyor mu o zaman görürsün. Hadi gel, birlikte haykıralım: 'Sen çok

yaşa Ahmet Abdülcevat Bey! Çok yaşa, Baba!' Şimdi, tam da bunun gerektirdiği bir şeyi, bir sandalyenin altına sakladığım şarap şişesini ziyarete gidiyorum!"

Şarabı içtikten sonra yerine dönerken, Celile'nin Ahmet Bey ile görüştüğü haberi ağızdan ağza yayılarak kadınlara ulaşmış; Hatice ve Ayşe gibi, annelerinin kulağına da gelmişti. Aile, böyle bir şeyi ilk kez duyuyordu ama kocalan Ahmet Bey'in arkadaşı olan pek çok kadm için şaşırtıcı değildi haber. Üstelik söylenenden de daha fazlası olduğunu ima edercesine birbirlerine gülümseyerek bakıyor, göz kırpıyorlardı. Ne var ki, hiçbiri konuyu açmaya yeltenmedi. Adam hakkında, kansı Emine ve kızlarının önünde konuşmak doğru olmaz, nezakete sığmazdı. Sadece, müteveffa Şevket Bey'in dul eşi, Emine'ye, "Dikkat et Emine Hanım. Öyle görülüyor ki Celile'nin de Ahmet Bey'de gözü var" dedi şakayla.

Emine gülümseyip, aldırmıyormuş gibi davrandı ama aklı kanşmış, utanıp kızarmıştı. İlk kez, uzun zaman önce beslediği şüphelerin elle tutulur bir kanıtı vardı ortada. Sabretmeyi ve itaatkâr olmayı öğrenmişti ama bu elle tutulur kanıtla mücadele etmeye hazır değildi. O güne kadar hiç bilmediği bir acı, bir azap içindeydi. Gururu incinmişti.

Kadrnlardan biri, tam da o anda gelinin annesine iltifat etmenin uygun olacağım düşünerek, "Emine Hanım'ınki gibi güzel bir yüz kocasmm gözlerinin başka kadınlara kaymasını dert etmez" dedi.

Kadının bu iltifatı Emine'ye çok dokunmuş, onu çok mutlu etmişti; yüzü jöne güldü. İçten içe çektiği acı biraz hafifledi. Ne var ki, Celile tekrar şarkı söylemeye başlayıp kulaklar kadımn sesiyle dolunca, Emine aniden öfkelendi ve kısa bir an için kendini kaybetmekten korktu. Kızmaya hakkı olduğunu itiraf edemeyen bir kadının gücüyle, öfkesini hızla bastırdı. Bu arada haberi duyan Hatice ve Ayşe de etrafa kaygıyla, sorgulayan gözlerle bakıyorlardı. Şaşkın-hklan, Fehmi'ninki gibi korku ya da annelerininki gibi endişeyle gölgelenmemişti. Belki de, Celile gibi bir kadının kumpanyasını bırakıp konuşmak üzere babalarının yanma gitme zahmetine katlanmasını, onur duyulacak bir şey olarak algılamışlardı. Hatice, gayrı ihtiyari annesinin yüzüne baktı. Kadının yüzü gülüyordu ama genç kız, annesinin huzursuzluğunu ve çekmekte olduğu ıstırabı hemen algılayıp altüst oldu. Şarkıcıya, Dul Şevket Hanım'a ve orada olanlara çok kızdı.

Düğündeki eğlence doruğa ulaşınca herkes kişisel sorunlarını bir yana bıraktı. Aradan haftalar, aylar geçse de, Ayşe’nin gelinliği içindeki görüntüsü akıllardan çıkmayacaktı.

Aile, gelinin yeni evinden Bakırcılar'a gitmek üzere yola çıktığında, el Huriye sessizliğe ve karanlığa gömülüydü. Ahmet Bey, en önde yalnız yürüyor, Fehmi ile Yasin, onu birkaç metre geriden izliyordu. Yasin, sersemlemiş halinin çok içtiğini ele vereceğinden korkarak, dik yürümeye çabalıyordu. Sarhoş değilmiş gibi yapmaktan yorgun düşmüştü. Emine, Hatice, Kemal ve Hanafi Kadın en arkadaydılar. Kemal, bu kafileye gönülsüzce katılmıştı. Babalan başlarında olmasa, bir yolunu bulup annesinin elinden sıyrılır ve Ayşe'yi bıraktıktan eve koşardı. Attığı her adımda dönüp arkasına, Mutavalli Kapısı'na bakarak, düğünün son izine, Şeker So-kağı'nın başında yanan lambayı yerinden çıkartmak üzere merdivene çıkmış olan adama hüzünle, "keşke bitmeseydi" diye düşünerek bakıyordu. Annesinden sonra en çok sevdiği aile ferdinden, Ayşe'den feragat etmiş olduklan için kalbi kırılmıştı. Başını kaldınp, annesine bakarak "Ayşe ne zaman dönecek?" diye sordu usulca.

Kadm fısıldadı: "Bunu bir daha sorma. Dua et, mutlu olsun. Bizi sık sık ziyarete gelecek, biz de onu ziyaret edeceğiz."

Kemal içerledi: "Beni kandırdınız!"

Kadın, en önde yürüyen ve karanlığın neredeyse yuttuğu babasım işaret edip, dudaklannı büzdü, "Şıııt" dedi. Ne var ki, Kemal'in aklı hâlâ gün boyunca gördüğü şeylerdeydi. Hepsinin çok tuhaf, hatta olağanüstü tuhaf olduğunu düşünüyor, kendini huzursuz hissediyordu. Annesinin elini, onu Hatice ve Hanafi Kadm'dan ayırmak üzere kendine doğru çekti ve arkayı işaret ederek, "Orada neler olup bittiğini biliyor musun" dedi fısıltıyla.

"Anlamadım" dedi kadm.

"Kapıdaki delikten baktım içeri" dedi Kemal.

Emine hem korkmuş, hem de üzülmüştü, çünkü oğlunun hangi kapıyı kastettiğini tahmin edebiliyordu. Sezgisine güvenmeyip yine de sordu: "Hangi kapı?"

"Gelin odasının kapısı" dedi Kemal.

“Kapı deliklerinden gözetlemek ayıptır” dedi kadm, endişeyle.

Oğlan hemen cevap verdi fısıldayarak: “Gördüğüm şey daha ayıptı!”

“Sus!”

“Ayşe ile Halil Bey divanda oturuyorlardı... ve Halil Bey...”

Emine, susturmak için hızla çocuğun omzuna vurup kulağına, “Ayıp şeyler söyleme. Baban duyacak olursa öldürür seni” dedi usulca.

Oğlan, sanki annesinin asla düşünemeyeceği bir şeyi açıklıyormuş gibi inatla sürdürdü: “Eliyle çenesinden tutmuş, Ayşe’yi öpüyordu!”

Kadın, o güne kadar hiç vurmadığı gibi vurdu çocuğa. Kemal anladı ki, bilmeden gerçekten yanlış bir şey yapmıştı. Korkup sustu. Tek sıra halinde evin avlusundan geçerlerken, Kemal’in merakı ve duyduğu endişe suskunluğunu da, korkusunu da bastırdı. En arkadan gelen Hanafi Kadm kapıyı sürgülerken, “Neden Ayşe’yi öpüyordu Anne?” diye sordu, yalvarırcasına.

‘Tekrar başlayacak olursan, babana söylerim bak” dedi kadm, sert ve kararlı bir sesle.

q5x5£>

Yasin, yatak odasına çekildiğinde epeyce sarhoştu. Kemal başını yastığa koyar koymaz uyuduğu için Fehmi ile yalnız sayılırlardı. Ebeveyn denetiminden uzakta ve özellikle de, doğru yürüyebilmek için yol boyunca gösterdiği çabadan sonra, gecenin gerginliğini üstünden atmak üzere rahat rahat konuşma, hatta ağız dalaşı yapma havasındaydı. Soyunmakta olan Fehmi’ye bakıp, alaycı bir sesle, “Babamızın ışıltısına bakarak, sınıfta kaldığımızı söyleyebilirim. O tam bir erkek” dedi.

Sözleri ıstırabını deşmiş olsa da acı acı gülümsedi Fehmi ve “Sen de kutsanmış sayılırsın. Mükemmel bir evlat!” demekle yetindi.

“Babamızın müthiş bir kadın avcısı olması seni üzüyor mu yoksa?”

“İçimdeki ideal resimde bir değişiklik olsun istemezdim.”

Yasin, ellerim ovuşturarak, “Gerçek resim çok daha mükemmel ve hoş. O babadan öte bir adam... gerçek bu! Keşke, önünde pınl pınl bir bardak, enerinin tefi nasıl kavradığım görebilseydin. Bravo... bravo Ahmet Bey’e!” dedi.

”Ya sabır ve iman” dedi Fehmi, huzursuzca.

Yasin kaşlarını çatıp bu hayıflanmaya odaklanmaya çalıştı ama zıtlıkları birleştirmeye çalışmaktansa, uzlaştırmanın daha kolay olacağım görüp hayranlık duygulan içinde cevap verdi: “Bunda bir sorun yok. Senin o korkak zihnin bir hiçi sorun ediyor. Babam basiretli, Müslüman ve kadınlan seven bir adam. Bir artı birin iki ettiği kadar açık ve net bu. Belki ona en çok benzeyen benim çünkü basiretli olmasam da, ben de inançlıyım ve kadınlan seviyorum. Sen de basiretli bir müminsin ve kadınları seviyorsun. Ne var ki, davranışlannda basireti ve imanı temel alırken, üçüncü unsurdan, yani kadın unsurundan çekiniyor, utanıyorsun.” Güldü genç adam ve ekledi: “Üçüncü unsurdan, yani sürekli olandan, dayanıklı olandan!”

Yasin’in son sözlerinin, babasına duyduğu ve ha’bire konuşmasına yol açan hayranlıkla yalandan uzaktan ilişkisi yoktu; sadece adamı korumaya çalışmakta ve aslında sarhoşluğunun yol açtığı yakıcı duygulan dile getirmekteydi. Saygı duyduğu hamileri yolundan çekilince, alkolle yüklü hayal gücünün ateşlediği coşkulu bir şehvete kaptırmıştı kendini. Bedeni, delicesine aşk arzuluyor; iradesi bu duyguyu gemleyemediği gibi, onu caydıramıyordu da. Arzuladığını ner’de bulabilirdi acaba? Yeterince zaman var mıydı? Zennube? Neden ayn kalsmdı ki? Uzak değildi kız. Onunla sevişmesi uzun sürmezdi. Sonra eve dönüp, sakin sakin, derin derin uyurdu. Kurduğu hayaller ona büyük haz verdi, bir kez daha düşünecek halde değildi, fazla gecikmeksizin olup bitsin istedi. Kardeşine, hızla “Çok sıcak” dedi. “Dama çıkıp nemli gece havasının tadını çıkarmak istiyorum.”

Hole çıkıp el yordamıyla ve ses etmemeye çalışarak, zifiri karanlıkta merdivenlerden aşağıya indi. Gecenin bu saatinde Zennube ile nasıl temas kuracaktı? Kapıyı çalınalı mıydı? Kim açardı? Açan ne istediğini sorunca

ne cevap verecekti? Ya kapıyı açmak üzere kimse uyanmayacak olursa? Ya tam da böyle anlarda çıkıp gelmeyi beceren bekçi onu yakalarsa? Bu düşünceler zihninin sathında önce baloncuklar gibi yüzüp, sonra şarabın hızlı akıntısında sürüklendi gitti. Sonuçlan dikkate almmaya değer engeller gibi görünmüyordu tüm bunlar. Bu yalnız macerada, onu güldüren birer şakadan ibarettiler. Genç adamın düşünceleri tüm bunlardan uçarak sıyrıldı ve Zennube'nin el Huriye ile el Sanadikiye'nin kesiştiği köşedeki odasına gitti.

Zennube'yi, göğüslerini ve kalçalannı itaatkâr biçimde saran yan saydam, beyaz geceliği içinde hayal etti. Geceliğin etekleri, altın bilezikli pembe bacaklannı ortaya koyar biçimde yukan sıyrılmıştı. Deliye döndü genç adam. O kadar karanlık olmasa, merdivenlerden atlaya atlaya inebilirdi. Avlu, yıldızların soluk ışıklarıyla biraz daha aydınlıktı sanki. Belki merdiven boşluğunun zifiri karanlığından sonra öyle geliyordu ona. Dış kapıya doğru iki adım atmıştı ki, mutfak kapısmm önündeki et tahtasmın üstünde bir lamba gördü. Şaşırdı. Derken, lambanın hemen yanı başında yerde uzanıp yatan biri olduğunu fark etti. Hanafi Kadın idi. Anlaşılan, uyuyabilmek için açık havayı fınn odasının boğucu sıcaklığında tercih etmişti kadm. Tam yoluna devam edecekken, bir şey sanki aniden durdurdu onu. Dönüp birkaç metre ötede yerde yatan kadına tekrar baktı. Görüntü son derece netti. Sırtüstü uzanmıştı Hanafi Kadm. Sağ bacağı yukarıya doğru kıvnlmış, dizine takılan elbise aşağı kadar uzanarak bir piramit oluşturmuştu. Sol kalçasının açıkta kalan bölümü çıplaktı. Kalkık dizi ile diğer bacağı arasında gerilmiş olan elbisenin oluşturduğu aralık, kapkaranlıktı.

Yasin'in güçlü arzulan iyice coştu. Yerde sırtüstü yatan korumasız bedene, kan çanağına dönmüş gözlerim alamadan baktı kaldı. Bu bakışlar ve aralanan kösnül dudaklar, ne yaptığını bilmediğini gösteriyordu. Tombul bir dişi su aygırının kaplayabileceği kadar yer işgal eden bu etli bedeni incelerken, onu çileden çıkaran bir arzuyla doldu ve gözleri, bükülü dizle yerdeki bacak arasındaki karanlık boşluğa odaklandı. Damarlarındaki coşkulu akım yön değiştirdi ve hız kazanarak, onu mutfak kapısına yöneltti. Yıllardır omuz sürttüğü bu kadım, sanki ilk kez keşfediyordu.

Hanafi Kadın, güzellikten hiç nasibini almamıştı. Meymenetsiz yüz ifadesi, onu olduğundan, kırkından daha yaşlı gösteriyordu. Bedenini saran hazine kadar değerli et ve yağlar orantısız dağıldığı için, şişmiş gibiydi dış görüntüsü. Çocukluğundan beri onunla birlikte yaşadığı halde ve belki de zamanının çoğunu mutfakta geçirdiği için, kadına o güne dek aldınş bile etmemişti genç adam.

Öylesine bir kafa kanşıklığı içindeydi ki Yasin, düşünemez olmuştu. Şehvet, gözlerini döndürmüştü. Ne tür bir şehvet? Kadının birtakım vasıflannm ya da varlığıyla çağ-nştırdıklannın değil, sadece dişi olmasının ateşlediği bir şehvet! Güzelliği seven ama çirkinlikten kaçmayan bir şehvet! Kriz anında hepsi birdi zaten. Bulduğu her şeyi iştahla silip süpüren bir köpek gibiydi genç adam.

Bir kaçamak yapıp Zennube'ye gitmek, neye mal olacağı belli olmayan engellerle doluydu: Kapıyı çalmak, kapı açılınca söyleyecek bir şeyler bulmak veya gülünç duruma düşmemek için bekçiden uzak durmaya çalışmak... Gecenin bu saatinde, artık ona gitmeyi düşünmez oldu Yasin.

Ağzı açık, dikkatle ve nazik bir biçimde yaklaştı kadına. Ayaklarının dibindeki bu et yığınından başka hiçbir şey görmüyordu gözü. Bu aç gözler, ona, bu bedenin kendisini kabul etmeye hazırlanmakta olduğunu söylüyordu. Kadının bacaklarının önünde duraladı. Derken, tümüyle bilinçsiz bir halde, içsel ve dışsal uyarıların dürtüsüyle yavaş yavaş kadımn üstüne eğilmeye başlamıştı ki, ne olduğunu anlamadan, kadının üstünde buldu kendini. Belki birden bu kadar ileri gitmeye niyetlenmemiş; son zorlu hareketten önce, ön sevişme düşlemişti. Ne var ki, üstüne yayıldığı beden, dehşet içinde silkinerek, kendini kurtarmaya çabalamaktaydı. Kadın, genç adamın eliyle susturmasına imkân tanımayan bir çığlık attı. Avluda süregelen sessizlik tuzla buz olmuş, onu kendine getiren bir darbe gibi inmişti beynine. Eliyle kadının ağzmı kapatıp, "Benim. Ben... Yasin... Korkma Hanafi Kadm" diye korkuyla fısıldadı kulağına.

Bu sözleri, kadının, onun kim olduğunu anladığından emin olana kadar tekrarladı durdu Yasin. Derken, elini kadının ağzından çekti. Bu arada, karşı koymayı sürdüren kadm, onu üstünden atmayı başarmış; kalkıp dimdik oturmuştu. Sarf ettiği gayret ve duyduğu heyecandan nefes nefese, genç

adamı korkutacak kadar yüksek bir sesle, “Ne istiyorsun Yasin Bey?” diye bağırdı.

Fısıltıyla yalvardı Yasin: “Öyle bağırma. Sana korkma dedim. Korkacak bir şey yok!”

Hanafi Kadın sesini alçalttı alçaltmasına ama aynı sertlikle devam etti: “Ne yapıyorsun burada? Nedir derdin?” Genç adam, sesini alçaltmış olmasından aldığı cesaretle, kadımn elini sevip okşamaya başladı. Sonra, rahat bir nefes alarak, “Neden kızıyorsun? Seni incitmek istemedim. Hadi mutfağa girelim” dedi. Kadın, son derece sıkıntılı fakat kararlı bir sesle, “Hayır efendim!” dedi. “Git odana! Git! Lanet olası şeytan...”

Kadm, ağzından çıkan sözleri iyi tartamamış; bu sözler, duruma tepki olarak ağzından çıkıvermişti. Bu sözler, hiçbir ipucu vermeden, o uyurken yapılan ani teklif karşısında duyduğu şaşkınkğı, belki de aslında söylemek istediklerinden daha iyi ifade ediyordu; tıpkı, yağmacı bir çaylağın uyuyan bir tavuğun üstüne çullanması gibiydi. Genç adamı reddetmiş ve bunu yapmak isteyip istemediğini düşünmeden onu azarlamıştı.

Yasin, kadının sözlerini yanlış anlayıp çok içerledi. Zihninden öfkeli düşünceler geçti. “Ne yapayım ben bu kaltakla şimdi? Niyetimi açık edip, skandala sebebiyet verecek kadar ileri gittikten sonra, geri çekilemem. Zora başvurma pahasına da olsa istediğimi almam lazım!”

Hızla, kadınm başvurabileceği direnişe en iyi nasıl karşı koyacağım düşündü Yasin. Ne var ki, henüz bir karara varmadan beklenmedik bir ses duydu... belki merdivenleri inen birinin ayak seslerini! Panik içinde fırlayıp ayağa kalktı. Bir hırsızın yakalandığı zaman çaldığı elması yutması gibi yuttu tüm şehvetini. Korku ve merakla dönüp kapıya baktı. Babası, elinde lamba, eşikteydi. Yasin, korkudan beti benzi atmış bir halde, şaşkın ve çaresiz, olduğu yere tam bir teslimiyet içinde çakıldı kaldı. Hanafi Kadın boşuna çığlık atmamıştı anlaşılan. Babasınm odasmm arka penceresi, bir gözlemevi gibi hizmet etmişe benziyordu ama bunu şimdi düşünmenin bir anlamı var mıydı? Kaderin bir cilvesi olarak ve Allahın emriyle tuzağa düşmüştü işte.

Ahmet Bey, öfkeden tit tir titreyerek ve yüzünde korkunç bir ifadeyle sessizce inceledi Yasin’i. Sessizliği uzadıkça uzadı. Derken, acımasız bakışlarını üstünden çekmeksizin eliyle kapıyı gösterip, içeri girmesini emretti. Yok olsa daha iyiydi genç adam! Şaşkınlrk ve korkuyla paralize olmuştu sanki. Babasının yüzündeki tehditkâr ifade ve hiddet, her an patlayabileceğini gösteriyordu. Lambayı tutan eli titrerken, ışığı yansıtan gözlerinden ateş fışkırıyordu. Bağırdı: “Çık yukarr, seni mücrim! Orospu çocuğu!”

Yasin yerinden kıpırdayamaz haldeydi. Ahmet Bey üstüne atladı, sağ kolunu kavradığı gibi, hızla kapıya doğru çekti. Adamın olağanüstü gücüne kendini bıraktı Yasin. Neredeyse yere kapaklanıyordu. Dengesini bulup, dehşet içinde döndü ve karanlığa aldırmadan ölümden kaçarcası-na merdivenleri atlaya atlaya yukarı çıktı.

42

Bu skandaldan, Ahmet Bey ve Hanafi Kadın’ın dışında Emine Hanım ile Fehmi de haberdar olmuştu. Hanafi Ka-dın’ın çığlıklarını duymuşlar; Yasin ile babası arasında geçenleri pencereden izleyip uzun boylu düşünmeye gerek kalmadan ne olduğunu anlamışlardı.

Ahmet Bey, oğlunun işlediği bu büyük kabahatten karışma söz etmiş; Hanafi Kadm’ın ruh halini ince ince soruştur-muştu. Emine, hizmetçisinin dürüstlüğünü ve güvenilirliğini savunmuş; kadınm nasıl çığlık attığını hatırlatarak, çığlık atmasa olaydan kimsenin haberi bile olmayacağını söylemişti. Adam, bir saat boyunca küfretti, lanet okudu. Kem tutkularıyla huzurunu mahveden çocuklara babalık ettiği için kendisine de, Yasin’e de lanet etti. Öfkesi taştı, eve ve içindeki herkese beddua yağdırdı.

Emine, ne o gün, ne de izleyen günlerde hiç ses etmemiş; hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmıştı. Fehmi, keza. Yasin, kaybettiği savaştan nefes nefese çıkıp odaya geldiğinde uyuyormuş gibi yapmış; olayı bildiğini asla belli etmemişti. Ağabeyine saygısı vardı. Sebep olduğu rezaletten haberdar olduğunu bilmesini hiç istemezdi. Ne Yasin’in bu utanç verici, pervasız ve tuhaf davranışını öğrenmiş olması, ne kendi entelektüel üstünlüğü, hatta ne de Yasin’in erkek kardeşlerinin ona saygı duyup duymadığı konusundaki aldırmazlığı, Fehmi’nin ona duyduğu saygıyı yok edebilirdi. Yasin, erkek

kardeşleriyle akranlarıymış gibi şakalaşır, onların kedisine takılmasına izin verir, Fehmi tüm bunlara rağmen ona saygıda kusur etmezdi. Fehmi’nin, her ne şart altında olursa olsun, Yasin’i saymaya devam etmesi, belki de onun kendi ciddi ve saygın kişiliğinden kaynaklanıyordu ki, zaten bu da onun “büyük ağabey” gibi durmasının nedeniydi.

Yasin’in, olayı izleyen sabah, kahvaltıya katılmaması Hatice’nin gözünden kaçmamıştı. Şaşırıp nedenini sormuş, genç adam, düğünde yediklerinin hazımsızlık yaptığım söylemişti. Şüpheci mizacı, hazımsızlık dışında bir nedenin olabileceğini düşündürmüştü genç kıza. Annesine sormuş ama ondan da inandırıcı bir cevap alamamıştı.

Kahvaltıdan kalkan Kemal de sormuştu aynı soruyu: Merakından ya da hayıflandığından değil elbet; belki bunun uzunca bir süre böyle devam edeceğini umarak! Böylelikle, sofrada Yasin gibi çok yiyen bir rakipten kurtulmuş olacaktı.

Yasin, o akşamki geleneksel kahve saatine de katılmayıp dışarı çıkmamış olsaydı, olay unutulabilirdi belki. Dışarıda bir işi olduğunu söyleyerek, annesiyle Fehmi’den özür dileyip gitmişti ama Hatice, “Burada bir şeyler dönüyor. Aptal değilim... Eğer Yasin değişmediyse, şu kolumu kesip atarım” demişti, o lafını sakınmayan üslubuyla.

Anneleri, Ahmet Bey’in, kendisinin de bilmediği bir nedenle, Yasin’e krzgtn olduğunu söylemek zorunda kalmış ve kahve saati, bu nedenin ne olabileceği hususunda yürütülen tahminlere hasredilmişti. Gerçeği saklama çabası içinde, Emine ve Fehmi bile katılmıştı bu tahmin yürütme yarışına.

Yasin, bir sabah kahvaltıdan önce babası tarafından çağnlıncaya kadar yemeğe katılmadı. Babasından böyle bir davet alması sürpriz değildi elbet ama genç adam korktu. Oysa her gün bu anı beklemişti. Adamın, oğlunun yaptığı hataya verdiği tepkinin yeterli olmadığını düşündüğünden emindi. Şu ya da bu şekilde konuyu tekrar açacaktı. Babasının, kendisi gibi çalışıp kazanan birine davranmaması gereken bir şekilde davranacağım bekliyordu. Zaman zaman evden geçici süreyle veya toptan ayrılmayı düşünmüştü genç adam. Hele de Zübeyde’nin evinde şahit olduklarından sonra, babasının, yaptığı hatayı bu kadar büyütmesi hoş olmadığı gibi, onun de kendisini bir erkeğe yakışmayacak muameleye maruz bırakması doğru değildi. En iyisi

çekip gitmekti; ama nereye? Şurası muhakkak ki, yalnız yaşaması gerekecekti. Konuya her açıdan bakmış, masrafları hesaplamış ve Ali ustanın kahvehanesi, Kostaki'nin meyhanesi ve Zennube için elinde ne kalacağını görünce hevesi önce kırılmış, sonra da güçlü bir rüzgârın lambayı söndürmesi gibi sönmüştü.

Kendini kandırmakta olduğunu bile bile, "Şeytana uyup evden ayrılırsam, aile için hiç de hoş olmayan bir örnek oluştururum. Babam ne söylerse söylesin, ne yaparsa yapsın, babamdır. Vereceği cezanın adil olmayacağını düşünmek saçma" dedi kendi kendine. Derken, neşelendiği zaman hep yaptığı gibi, açık yüreklilikle sürdürdü: "Biraz tevazu gösterin Yasin Bey" dedi, "Annenizin başı için, şereften söz etmeyin. Hangisini daha çok seviyorsunuz: Kostaki'nin kanyağını mı, Zennube'nin göbek deliğini mi?"

Yasin, evden aynlma düşüncesini böylece bir yana bırakmış ve babasımn kendisini çağırmasını beklemeye koyulmuştu. Çağrılınca, kendini toplayıp, düşünceli bir halde, isteksiz gitti adamın yanma. Başı önde, sessiz adımlarla odaya girdi ve babasından biraz uzakta durup, onu selamlama cesaretini bile gösteremedi. Ahmet Bey, ona uzun uzun bakarken, hiç kımıldamadan bekledi. Sonra, başmı iki yana sallayarak, hayretle, "Allahın işine bak! Uzun boy, yapılı bir vücut... kalın boyun ve bıyıklar! Seni sokakta gören, 'Mükemmel bir genç adam... babası şanslı!' der hayranlıkla. Gelip senin ne olduğunu bir de bu evde görse" dedi.

Genç adam daha da utanıp üzüldü ama ağzını açmadı. Oğlunu öfkeli bakışlarla incelemeye devam etti ve sert, emir veren bir sesle kestirip attı: "Evlenmene karar verdim".

Yasin çok şaşırdı, kulaklarına inanamadı. Küfür ve aşağılanma bekliyordu. Yaşamının gidiş hattmı değiştirecek kadar önemli bir karar duyacağı hiç akima gelmemişti. Dayanamayıp gözlerini kaldırdı ve babasına baktı. Babasının delici mavi bakışlarıyla karşılaşınca, yeniden indirdi.

Ahmet Bey, oğlunun kendisinden kaba davranış beklediğini ve bu mutlu haberin onu hazırlıksız yakalamış olduğunu anladı. Bu yumuşak yaklaşımı zorunlu kılan şartlara çok kızıyor; bu tavrının, Yasin'in üzerindeki otoritesini sarsacağından, despot baba namını zedeleyeceğinden

korkuyordu. Ne kadar öfkeli olduğu sesinden belliydi. Kaşlarını çatarak, “Zamanım yok. Cevabım duymak istiyorum” dedi.

Babası onu evlendirmeye karar verdiğine göre, verilecek tek bir cevap vardr ve hiçbir şey adamm bu cevabı alması-nr engelleyemezdi. Neyse ki, bu durumda kendi nzasryla itaat ediyor olacaktı babasına. Evet, babası bu kararını açrklar açrklamaz, güzel gelinini hayal etmeye başlamıştı bile. Sadece ona ait, emrine amade bir kadını olacaktı. Bu düşünce onu o kadar sevindirdi ki, sevincini neredeyse ele vererek, “Karar senin Baba” dedi.

“Evlenmek istiyor musun, istemiyor musun? Konuş” dedi adam.

Evlenmek isteyen, ne ki parasal imkânı olmayan bir adamın ihtiyatlı yaklaşımıyla, “Bu sizin istediğiniz olduğuna göre, ben de kalben katılıyorum” diye cevap verdi genç adam.

Ahmet Bey, sesindeki sertliği yumuşattı ve “El Hamza-vi’de kumaş tüccarı arkadaşım Muhammed Aflt’in kızını isteyeceğim sana” dedi.

Yasin nazik bir biçimde gülümsedi ve babasının gözüne girmek amacıyla, “Sizin yardımınızla, ona iyi bir koca olmaya çalışacağım” diye cevap verdi.

Yasin’in, ona yaranmaya çalışan bu sözlerini gözlerinden ateş saçarak kesti adam ve “Seni duyan nelere muktedir olduğunu hayal bile edemez, seni riyakar! Defol git şimdi karşımdan” dedi.

Yasin çıkarken, adam eliyle bir işaret yapıp durdurdu onu ve henüz aklına gelmiş gibi, “Umarım yeterince başlrk parası biriktirmişsindir” dedi.

Yasin, babasının sözlerine inanamadı. Altüst oldu. Verecek cevabı yoktu. Adam iyice hiddetlendi. “Çalışmaya başladıktan sonra da, öğrenciyken yaptığın gibi benim üstümden sürdürdün yaşamım. Aldığın maaşlar ne oldu?” diye sordu.

Yasin, dudakları kımıldamış olsa da, tek kelime edemiyordu. Ahmet Bey sıkıntıyla başmı salladı ve bir, bir buçuk yıl önce Yasin’e söylediklerini hatırladı. Genç adam memuriyete başladrğında, “Senden, yetişkin biri gibi evdeki mas-raflarmı üstlenmeni isteyecek olsam, babalarla oğulları

arasındaki yerleşik kuralları bozuyor olmam. Ne var ki, tek kuruş istemeyeceğim çünkü ihtiyacın olduğu zaman harcayabilecek bir miktar parayı biriktirme fırsatı vermek istiyorum sana” demiş, böylelikle oğluna güven duyduğunu ima etmişti.

Uyguladığı katı disiplin ve eğitime rağmen, oğullarından herhangi birinin parayı çarçur etmesine yol açacak bir tutkuya eğilimi olacağmı düşünemez; oğlunun kadm peşinde koşan bir sarhoş olup çıkacağım hayal bile edemezdi. Kendisi için erkeksi erdemle de bağdaşan, zararsız birer eğlence aracı olarak gördüğü şarap ve kadınlar, oğullarından birini yoldan çrkartp lekeleyince affedilemez bir suç olmuştu. Ona göre, Yasin’in avluda işlediği büyük hata da öfkelenmesinin yerinde olduğunun teminatıydı. Ailenin iffet ve dürüstlük seviyesini benzersiz bir biçimde korumaya ça-balamamrş olsa Hanafi Kadm genç adamı ayartmaya yelte-[nemezdi.

Oğlunun tüm parasını içki ve kadınlara harcamış oldu-i ğunu düşünemiyordu. Yasin’in zarafetten, pahalr giysiler.   den, kravatlardan ve gömleklerden çok hoşlandrğınrn

farkmdaydı elbet. Bu durumdan rahatsrz olmuş ve oğlunu parasrm sokağa atmaması gerektiği hususunda uyarmıştı. Yumuşak bir dille yapmıştı bu uyarıyı çünkü zarafetin bir kabahat olduğunu düşünmüyor; hatta oğlunun bu merakım paylaşıyordu. Oğullarının, kendisini bu yönüyle taklit etmelerinde bir sakrnca yoktu; üstelik, bu durum, adamın onlara karşr daha hoşgörülü ve daha iyi niyetli davranma-srna yol açryordu. Hoşgörü neye yaramrştı ki? Yasin’in, parasını önemsiz şeyler için çarçur etmiş olduğu açıktı. Burnundan soludu adam ve küçümseyerek, “Çekil gözümün önünden” dedi.

Yasin, babasrnı, beklediği üzere bir ahlaksızlık ya da bir hata yaptığı için değil, parasım çarçur etmiş olduğu için öfkelenmiş olarak bırakıp çıkmıştı odadan. Oysa o güne dek savurganlığı hiç dert etmemişti genç adam. Hiçbir plan yapmaksızın, düşüncesizce harcamış durmuştu. Cebindeki tüm para bitene kadar harcardı. Geleceği düşünmeden, sadece güne odaklıydı. Odadan çıkarken altüst olmuş haldeydi. Babasının azarlamaları karşısında sinmiş; ama bu azarlamaların, evden atılmayacağı gibi, düğün masrafları-

nın da babası tarafından karşılanacağı anlamına geldiğini görünce, derin bir rahatlama hissetmişti. Çocuk gibiydi; aynı, para koparmak için babasına

musallat olan, parayı alınca da yapılan fedakârlığın önemini bilmeden duyarsızlığıyla ve düşüncesizliğiyle zafer kazanmış gibi davranan bir çocuk.

Ahmet Bey hâlâ öfkeliydi. “Bir hayvan! Koca güçlü bir bedene sahip ama hiç aklı yok” diye söylenmeye başladı. Sanki kendisi hiç yapmamış gibi, parasını çarçur ettiği için kızmıştı Yasin’e! Oysa, iflas ettirmediği, sorumluluklarını unutturmadığı veya kişiliğine zarar vermediği sürece, kendisi de israfta sakınca görmezdi. Ne var ki, Yasin’in kendisi kadar kararlı olabileceğinin garantisi yoktu. Kendine hak gördüğünü oğlundan salt egoizm veya tahakküm nedeniyle sakınmıyor, sadece oğlunun bu tutumundan endişe ediyordu. Tabii bu endişe, adamm kendinden ne denli emin olduğunun ve oğluna ne denli az itimat ettiğinin göstergesiydi ki, her ikisi de kibirden uzak sayılmaz. Hep olduğu gibi, adamın hızla yükselen öfkesi aynı hızla dinmişti. Rahatladı, yüz hatları yumuşadı ve her şey kabul edilebilir, hoş görülebilir, tahammül edilebilir görünmeye başladı.

“Baban gibi mi olmak istiyorsun öküz? O zaman onun bir yönünü benimseyip, diğerini ihmal etmeyeceksin. Becerebilirsen, tam anlamıyla Ahmet Abdülcevat Bey gibi ol! Olamıyorsan, sınırlarını bil. Evlilik masraflarının sana ait olduğunu söyledim diye, israf yaptığına kızdığımı mı sandın? Tam tersine. Paranı dikkatle harcamış olduğunu öğrenip, seni ben evlendirdikten sonra, biriktirdiğin paranın elinde kalacağından emin olmak içindi. Beni hayal kırıklığına uğratan buydu! Seni kan kız peşinde koşarken yakalayıncaya kadar, sana uygun bir gelin bulmayı düşünmedim mi sandın? Seks için ne kötü, ne zavallı bir bahane evlilik; kötü ve zavallı, tıpkı sana ve annene göre! Hayır, eşek, memuriyete girdiğinden beri evliliğin mutluluğuna ermeni düşünüyorum. Başka türlü olabilir mi hiç? Beni ilk kez baba yapan sensin. Kahrolası annenin bizi maruz bıraktığı işkenceye ortak oldun. Özellikle de sana bir düğün şöleni yapmak hakkım değil mi benim? Kendini aşka haps’etmiş olan diğer öküzü evlendirmek için daha uzun süre beklemem gerekecek. Kim ölür, kim kalır?”

Derken, içinde bulunduğu durumla doğrudan ilgili olan bir şeyi, Muhammed Afit’e Yasin’in “kabahatini” söylemiş olduğunu hatırladı: Onu nasıl azarladığını, nasıl kolundan tutup çektiğini, oğlunun nasıl neredeyse yere kapaklandığını! Bu açıklamayı yapması, Afit Bey’in kızını oğluna

istemesi için uygun, yerinde bir davranıştı. İki adam, çocuklarının evlenmesi hususunda zaten çoktan anlaşmışlardı.

Muhammed Afit, “Artık oğluna farklı davranmaya başla-san iyi edersin” demiş ve sürdürmüştü: “Olgunlaşmakta... ve artık bir devlet memuru o! Belli ki, oğlun açıkça isyan etmeden ipleri bırakacak bir baba değilsin.”

Ahmet Bey, “Oğullarımla ilişkilerimin zaman içinde değişmesi söz konusu olamaz” demişti arkadaşına. Bunu söylerken sonsuz bir özgüven ve gurur içindeydi. Ne var ki, davranışlarının değiştiğini sonradan o da kabul etmiş ama bu saklı niyetini kimse fark etmesin istemişti. Dostuna, “Aslında, artık Yasin’e, hatta Fehmi’ye bile el kaldırmak istemiyorum. Yasin’i çok öfkelendiğim için hırpaladım oysa kendimi kaybetmeye niyetim yoktu” deyip sonra da geçmişte kalan bir anıyı aktarmaya başlamıştı: “Allah rahmet eylesin, babam beni öyle katı disiplin içinde yetiştirdi ki, benim oğullanma davranışım onun yanında müsamahakârlık görünür. Babam, dükkânda yarımda çalışmaya başladığım an bana karşr davranışlarını değiştirmeye başlamıştı. Yasin’in annesiyle evlenince, tavn tümüyle değişmiş, ilişkimiz arkadaşlığa dönüşmüştü. Özsaygım öylesine gelişti ki, babamın son evliliğine karşı çıktım. Gelin çok gençti. Bütün dediği, ‘Karşı mı çıkıyorsun öküz? Sana ne? Kadınımı senden çok daha iyi tatmin ederim ben’ olmuştu. Kendimi tutamayıp gülmüş, özür dileyerek gönlünü almaya çalışmıştım.”

Bunlan hatırlarken, bir atasözü geldi aklına: “Oğlunun büyüdüğünü anladığın an, onun ağabeyi ol!” Baba olmanın ne kadar karmaşık ve zor bir iş olduğunu, belki de her zamankinden fazla hissediyordu.

Emine, aynı hafta içinde kahve saatinde açıkladı Yasin’in nişan haberini. Fehmi biliyordu çünkü Yasin söylemişti. Hatice, bu nişan ile babasının Yasin’e öfkesi arasmda bir bağlantı olduğunu sezmiş; ama babasının Fehmi ile arasında geçenleri hatırlayarak, Yasin’e öfkesini de genç adamın evlenme isteğine vermişti. Düşüncesini, bir soru halinde açıkça ortaya koydu.

Yasin, mahcup ve sıkılgan bir tavırla gülüp “Babamm kızgınlığı ile bu nişan arasında güçlü bir ilişki olduğu bir gerçek" dedi.

Hatice, onu iğneleyebilmek uğruna, söylediklerinden kuşku duyuyormuş gibi yaptı: “Babamızın kızgınlığı hoş görülebilir çünkü Muhammed Afît Bey gibi yakın bir dostu karşısında, oğlunun bir kredi teşkil ettiği söylenemez.”

“Adı geçen şahıs, damadın senin gibi bir kız kardeşi olduğunu öğrenince babamızın durumu daha da zorlaşacaktır” dedi Yasin, genç kızın iğneleyici sözlerini göğüsleyerek.

“Ayşe gibi, sen de mi terk edeceksin *bizi* Yasin?” diye sordu Kemal.

Anne gülümsedi ve “Tabii ki hayır Kemal. Bir gelin, yeni bir abla katılacak ailemize."

Beklemediği bu cevap Kemal’i rahatlatmıştı. Rahatlamıştı çünkü hikâyeleri, fıkraları ve tüm şamatasıyla onu eğlendiren ağabeyi yanında kalacaktı. Derken, neden Ayşe’nin de onlarla birlikte kalmadığını sordu. Annesi, gelinin damadın evine taşınmasının bir gelenek olduğunu *anlattı. Kemal,* bu âdeti kimin başlattığını merak etmişti. Yasin ve tuhaf hikâyeleri pahasına da olsa, keşke tam tersi olsaydı diye düşündü. Açıklayamadığı bu arzusunu, bakışlarıyla anlattı annesine.

Habere sadece Fehmi üzülmüştü. Yasin için sevinmiş olsa da, evlilik, tüm duygularını harekete geçiren, içindeki hüznü körükleyen bir konuydu... zaferden söz etmenin, muzaffer bir meydan savaşında oğlunu kaybeden anneyi üzdüğü gibi.

43

Araba, anneyi, Hatice’yi ve Kemal’i Şeker Sokağı’na götürmek üzere hareket etti. Ayşe’nin evliliği, yeni bir özgürlük döneminin habercisiydi miydi acaba? Artık, zaman zaman dünyayı görüp, taze havasmı koklayabilecekler miydi? Emine Hanım iyimserliğini gemlemiş, fazla umutlanmamıştı. Ender zamanlar dışında annesini ziyaret etmesini yasaklayan bir adam, kızını ziyaret etmesini de bal gibi yasaklayabilirdi. Kızı evlendiğinden bu yana günler geçmiş olduğunu unutamıyordu Emine Hanım. Ayşe’nin ziyaretine Ahmet Bey, Yasin, Fehmi, hatta Hanafi Kadm bile gitmiş ama adam onun ziyaretine izin vermemişti. Nedenini sormaya

cesaret edemeyen Emine Hanım, kocasına Şeker Soka-ğı'nda bir kızı olduğunu ve onu görmek istediğini hatırlatmaktan çekiniyor, ihtiyatlı davranmaya çalışıyordu. Suskun kalmıştı ama küçük kızının hayali gözlerinin önünden gitmiyordu hiç. Duyduğu acı tahammül edilmez hale gelince, tüm cesaretini toplayıp, "Allahın izniyle... iyi olduğunu öğrenmek için, acaba efendim yakın zamanda Ayşe'yi ziyaret etmeyi planlıyor mu?" diye sordu.

Adam, bu soruyu sormak suretiyle kadının kendi gizli arzusunu ifade etmiş olduğundan şüphelenerek kızdı. Kadının kızını ziyaret etmesini men etmeye karar verdiği için değil, böyle durumlarda izni talep edilmeden, bizzat kendisi bahşetmek istediği için! Bu onun tipik özelliklerinden biriydi. Kadının, isteğini dile getirmiş olmasından etkilenmiş olduğunu düşünmesini istemezdi. Kurnaz bir soru sorarak hatırlatmaya çalışmıştı ona. Oysa Ahmet konuyu çok önceden düşünmüş ve ziyaretlerin kaçınılmaz olduğunu idrak ederek, huzursuz olmuştu. Dolayısıyla, k&dına öfkeyle bağırarak cevap verdi: "Ayşe kocasının evinde. Bize ihtiyacı yok. Hem ben ziyaretine gittim. Ağabeyleri de gitti. Neyini merak ediyorsun?"

Kadının hevesi, bir yenilgi ve umutsuzluk duygusuyla söndü: boğazı kurudu ve sustu. Adam, sanki konu kapanmış gibi, ona göre affedilemez bir kurnazlık olan bu suskunluğu cezalandırmaya karar verdi. Kadının üzgün yüzündeki ifadeyi ona belli etmeden izlemiş olsa da, uzunca bir süre görmezden geldi; ta ki işe gitme vakti gelinceye dek. "Yarın ziyaretine git" dedi ters ve huysuz bir sesle.

Kadının duygulannı asla saklayamayan yüzü anında sevinçle parladı. Çocuk gibi mutluydu. Ne var ki, adamm yeniden parlaması uzun sürmedi. "Kocası bizi ziyaret etmesine izin vermediği sürece, onu asla bir daha ziyaret etmeyeceksin" diye ekledi, bağırarak.

Adama cevap vermedi kadın ama konuyu adamm gündemine nasıl getireceklerini konuşurlarken Hatice'ye verdiği sözü hatırlayıp "Efendim Hatice'yi de beraberimde götürmeme izin verirler mi?" diye sordu, tedirginlik içinde.

Adam, "Maşallah, maşallah" der gibi başmı sallayıp, 'Tabii! Tabii! Kızımın evlenmesine rıza gösterdiğime göre, ailem sokaklarda gezen kibar

fahişelere katılabilir. Al götür! Allah hepinizi alıp götürsün” dedi öfkeyle.

Eminö Hanım’ın mutluluğu hayallerinin ötesindeydi. Adamm okuduğu lanete aldınş etmedi. Kızdığı ya da kızgınmış gibi yaptığında çok duymuştu böyle konuştuğunu. İnsana öyle değilmiş gibi gelse de, bu sözlerin kalbinden değil, ağzından çıktığını biliyordu kadm. Adam, çocuklannı taşırken, onlan yiyormuş gibi görünen bir anne kedi gibiydi!

Kadının dileği gerçekleşmiş, araba Şeker Sokağı’na doğru yola çıkmıştı. En çok Kemal seviniyordu. Üç nedenle: Ayşe’yi görecekti, annesi ve ablasıyla gezintiye çıkmıştı, birde arabaya binmişti. Derken, sevincini herkese ilan etmek istercesine ya da arabada annesiyle ablası arasmda oturmakta olduğuna dikkat çekmek için, berbere yaklaşırken aniden ayağa kalkıp bağırdı: “Hasanayn Amca bak!” Adam baktı. Arabada yalnız olmadığım görünce, gülümseyerek bakışlarını hemen indirdi. Anne çok utanıp oğluna kızdı. Aynı şeyi diğer dükkânların önünden geçerken de yapmasın diye, ceketinin ucundan çekip bu uygunsuz davranışından dolayı onu azarladı.

Şeker Sokağı’ndaki ev, çok eski zamanlardan kalmış gibi görünüyordu. Düğün süslemelerinden ve ışıklardan annmış hali epey farklıydı. Binanın eskiliği, büyüklüğü, içindeki pahalı eşyalar, güç ve prestij simgesiydi. Şevket ailesi, “Şevket” adı hariç, eski günlerin görkemine özellikle de aile serveti yıllar içinde miras yoluyla çok bölündüğü için artık sahip değilse de, köklü bir aileydi. Modem eğitimden kaçmmış olmalarının da rolü vardı bunda. Gelin, ikinci kata yerleşmişti. Dul Şevket Hanım, yaşı nedeniyle, artık merdivenleri zor inip çıkabiliyordu. Bu nedenle, büyük oğlu İbrahim ile birlikte, evin ilk katına taşınmıştı. Üçüncü kat boştu. Bu kaü kullanmadıkları gibi, kiraya da vermiyorlardı.

Ayşe’nin dairesine girince, Kemal evde yaptığı gibi koşup ablasını kendi bulmak istedi. Merdivenlerden çıkıp ona sürpriz yapmamn ne hoş olacağını hayal etti ama ne kadar zorlarsa zorlasın, annesinin elinden kurtulamadı. Ne olduğunu anlamadan, bir hizmetçinin refakatinde kendilerini misafir odasında bulmuşlardı. Hizmetçi gitmiş; Kemal, kendilerine birer yabancı ya da misafir muamelesi yapılmış olduğunu düşünmüştü. Mahzun olmuş, morali bozulmuştu çocuğun. “Ayşe nerede? Ne bekliyoruz?” diye bağırmaya başladı.

Aldrğr tek cevap, “Susss” oldu. Annesi, böyle davranmaya devam ederse, bir daha ziyarete gelemeyeceğini ikaz etti. Ayşe’nin prrtl prrrl parlayan bir gülümsemeyle koşarak geldiğini görünce içindeki keder terk etti Kemal’i. Genç ka-drmn yüzünün parlaklığı, giydiği muhteşem elbiseyi ve göz alıcı süsleri bile sönük brrakıyordu yanında. Koşup ablasının boynuna sarıldı. Annesi ve ablasıyla kucaklaşrrlarken bile bırakmadı.

Genç kadm, kendisinden olduğu kadar, yeni yaşamı ve ailesinin ziyaretinden duyduğu mutlulukla kendini kaybetmiş gibiydi. Babasmm, Yasin’in ve Fehmi’nin ziyaretlerinden söz ederek, geri kalanları görmek için duyduğu arzuyu, korkuyu yenip babasma nasıl söylemiş olduğunu; kendisini ziyaret etmeleri için, tüm cesaretini toplayıp, babasından nasıl ricacı olduğunu anlattı.

“Bilmiyorum dilim nasıl oldu da aklıma itaat etti ve konuşabildim” dedi. “Belki de babamın yeni haliydi beni cesaretlendiren. Çok cana yakın, yumuşak ve güler yüzlüydü. Evet, gülümsüyordu.... Allah biliyor ya, gülümsüyordu! Yine de uzun süre tereddüt ettim. Tekrar eski haline dönüp, beni azarlayacağından koktum. Sonunda, Allaha sığınıp konuştum.”

Emine Hanım, Ayşe’ye babasının nasıl cevap verdiğini sordu. Ayşe, “Sadece, Allahın izniyle’ deyip sonra ciddi bir sesle ikazda bulunarak, ‘Ama bunun bir oyun olduğunu sanma, her şeyin bir sının var’ dedi. Kalbim hızla çarpmaya başladı ve onu uzun uzun dua ederek yatıştırmaya çalıştım" diye cevap verdi.

Genç kadm, kendisine, “Ailenizin reisi misafir odasında sizi bekliyor” diye haber verildiğinde neler hissetmiş olduğunu anlattı sonra.

“Banyoya koşup, yüzümdeki pudrayı en ufak bir iz kalmayacak şekilde yıkadım hemen. Hali Bey, bunu neden yaptığımı sordu. Ona, ‘İnan bana, kollanmı açıkta bırakan bu yazlık elbiseyle de çıkamam karşısına’ deyip kaşmir şalıma sannıp gittim yanma.”

Derken, “Annem...” dedi, sonra gülümseyerek, “...yani yeni annem... o bunu duyunca, -Halil Bey söylemiş- Ahmet Bey’i gayet iyi tanınm. Öyledir, hatta daha da beter’ demiş. Bana da, ‘Şekerim, artık Ahmet Bey ailesinin

bir parçası olmadığını anlamalısın' dedi. 'Artık Şevketler'den-sin. Kimseye aldırma sen' dedi."

Ayşe'nin muhteşem görüntüsü ve sözleri, ona duyduk-lan sevgiyi, hayranlığı tazelemişti. Kemal, ablasını, düğün gecesi seyrettiği gibi seyrediyordu. Suçlarcasma sordu: "Neden bizim evdeyken böyle görünmüyordun?"

Genç kadın gülüp, hemen cevap verdi: "O zaman bir Şevket değildim."

Hatice bile kız kardeşini müşfik bakışlarla izliyordu. Ayşe'nin evlenmiş olması, evde hapisken zaman zaman yaptıkları atışmalann tüm gerekçelerini ortadan kaldırmıştı. Dahası, kendi talihsizliğini artık Ayşe'ye değil, kaderine verdiği için kendisinden önce evlenmesine izin verilmiş olma-smdan duyduğu küskünlükten bile çok hafif bir iz kalmışü. Hatice'nin içinde, kız kardeşine duyduğu özlem ve sevgiden başka bir şey yoktu artık. Onu, özellikle de içini dökmek, sırlarım paylaşmak istediği zamanlar çok özlüyordu.

Ayşe yeni evinden de bahsetti: Kafesli cumbanın Mutavalli Caddesi'ne, oradaki yoğun trafiğe ve yakınlardaki göğe yükselen minarelere baktığını anlattı. Etrafındaki her şey ona eski evini, sokaklarını ve çevreleyen binaları hatırlatıyordu. Burasının, isminden ve küçük birtakım özelliklerinden başka hiçbir farkı yoktu eski evinden. "Ve tabii sizin oturduğunuz yerde bu koskoca kapıyla kıyaslanabilecek bir şey yok" dedi, Mutavalli Kapısı'm kastederek.

Derken, hafif bir hayal kırıklığı içinde ekledi: "Halil Bey, bana Mekke'ye giden hacı kervanının bizim cumbanın önünden geçmediğini söyledi. Cumbanm tam altında, üç adam bütün gün, akşam oluncaya kadar aynı noktada oturuyorlar: Biri sakat bir dilenci, diğeri kırmızı deri ayakkabılar satan bir adam, öbürü ise kum falı bakan bir falcı. Bunlar benim komşularım. En başarılısı, falcı. Geleceği öğrenmek için önüne çömelen sürüyle kadınlar erkeği hiç sormayın... Keşke cumba biraz daha alçak olsaydı da, söylediklerini duyabilseydim. En eğlencelisi, Darb el Ahmar'dan gelen atlı tramvayın el Hurriye'den gelen taş taşıyan kamyonlarla karşılaşması. Mutavalli Kapısı'dan ikisinin birden geçmesi mümkün olmadığı için, o dar geçitte kimin yol vereceği hususunda her

daim tartışıp duruyorlar. Başlangıçta, nispeten nazik bir dille konuşurken giderek kabalaşıyor ve birbirlerine küfürler, hakaretler yağdırıyorlar. Bu arada eşek arabaları, işporta arabalan da çıkıp geliyor ve yol adeta boğuluyor. Kimse durumu nasıl normale döndüreceğini bilemiyor. Bu manzarayı ve insanlann yüzlerindeki ifadeyi kafesin deliğinden izlerken, gülmemek için zor tutuyorum kendimi.”

Ayşe’nin yeni evinin avlusu, içinde finnın olduğu mutfağı ve kileriyle, kendi evlerinin avlusuna çok benziyordu. Avluyu, hizmetçi Süveydan ile birlikte, kayınvalidesi yönetiyordu. “Hiç işim olmuyor. Mutfak diyecek olsam, tepsi içinde yemek geliyor önüme.”

Bunu duyan Hatice, gülmekten kendini alamadı; “Desene sonunda istediğin oldu” dedi.

Konuşulanlar, Kemal’i pek ilgilendirmemişti. Ne var ki, konuşmaların tonundan, Ayşe’nin bu evde kalıcı olarak yerleşmiş bulunduğu izlenimini almıştı çocuk. Korkuyla sordu: “Geri gelmiyor musun?”

Odayı dolduran bir ses cevap verdi: “Geri dönmeyecek Kemal Bey." Sesin sahibi, yüzünde bir gülümsemeyle kasılarak odaya girmiş bulunan Halil Şevket idi. Beyaz bir ipek gömlek giymiş, orta boylu bir adamdı. Etli oval yüzünün teni iyice açıktı. Gözleri biraz patlak, dudakları dolgundu. Kafası büyük, alm dardı. Ortadan ayrılmış siyah saçlarının, rengi ve kesimi babasma benziyordu. Bakışlarının yumuşaklığı ve yüzündeki uyuşuk ifade, herhalde yaşam boyu rahatın ve eğlencenin ürünüydü. Eğilip, kayınvalidesinin elini öpmeye yeltendi. Emine Hanım kekeleyerek teşekkür edip, utançla geri çekti elini. Halil Şevket, dönüp Hatice ile Kemal’i de selamladı. Sonradan Kemal’in söyleyeceği gibi, onlardan biriymişçesine oturdu. Adamm diğerleriyle konuşuyor olması, Kemal’e suratını uzun uzun inceleme fırsatı vermişti. Yaşamlarına aniden girip en yakın akrabalarından biri olma daha doğrusu Ayşe’nin kocası olma payesine erişerek, önemli bir yer işgal etmişti Halil Şevket. Kemal ne zaman bu yeni ilişkiyi düşünse, beyaz rengin akla siyahı getirmesi gibi, Ayşe’yi yitirdiğini hatırlıyordu. Adamm yüzüne uzun süre bakıp, kendisine vermiş olduğu cevabı içinden tekrarladı durdu: “Geri dönmeyecek Kemal Bey!” Kemal, adamı beğenmemişti. Onu iüci bulmuş, hiç sevmemişti. Bu duygular çocuğu esir almıştı ki, adam aniden yerinden kalkıp, içinde çeşitli tatlılar bulunan

gümüş bir tepsiyle geri döndü. En güzellerini seçip Kemal’e verdi. Dişlek olsa da, ona tatlı tatlı gülümsedi.

Derken, Halil’e çok benzediği için, onun ağabeyi olduğunu düşündüren bir adamm kolunda dul Şevket Hanım girdi odaya. Şevket Hanım adamı tanıştırınca düşünceleri doğrulandı: “Oğlum İbrahim. Tanışmış mıydınız?” Kadm, Emine ile Hatice’nin bu tanışmadan huzursuz olduklarım hemen hissetmişü. Gülümseyerek ekledi: “Uzun süredir tek bir aile gibiyiz ama bazılarımız birbirini daha ilk kez görüyor... her neyse!”

Emine, Dul Şevket Hanım’m, onun işini kolaylaşürmak için ne yapmaya çalıştığının farkına varmışü. Gülümsedi ama endişelendi de. Yüzü açıkken, artık damadı Halil kadar ailenin bir parçası olan bu adamla tamşünlmış olmasını kocasının kabullenip kabullenmeyeceğini düşündü. Bundan ona söz etmeli miydi yoksa huzuru bozmamak için hiç bahsetmemeli miydi?

İbrahim ile Halil, *yaş* farkı olmasa, ikiz kadar benziyorlardı birbirlerine. Kırk yaşlarında olduğu halde, kısa saçı ve burulmuş bıyıkları dışmda, İbrahim’i Halil’den ayıran hiçbir şey yok gibiydi. Zaman, gençliğim ve genel görünümünü hiç etkilememişti sanki. Emine, bir defasında, müteveffa Şevket Bey ile ilgili olarak kocasının, “Olduğundan en az yirmi yaş daha genç görünür” demiş olduğunu hatırladı. “Güzel tabiatı ve asaletine rağmen, düşünmenin sükûnetini bozmasına asla izin vermez” demişti. Ne tuhaftır ki, İbrahim evlendikten bir süre sonra, kansı ve iki çocuğunu kaybetmiş olduğu halde, hâlâ otuzunda gibiydi. Bu acımasız olaydan hiç hasara uğramadan çıkmış; annesinin evine dönerek, Şevketlerin sükûnet ve huzur dolu, tembel yaşamına katılmıştı yeniden.

Hatice, birbirine inanılmayacak kadar çok benzeyen bu iki kardeşi çaktırmadan izleyerek eğleniyordu. İkisinin de yüzü dolgun ve ovaldi. İkisinin de gözleri biraz patlaktı. İkisi de iri yapılı ve uyuşuktu. Bu özellikler, genç kızın alaycılığa olan eğilimini uyardı, içinden onlara güldü. Zihninde, kahve saatinde kullanabileceği birtakım anılar depolamaya başladı. İnsanları alaya alma eğilimi nedeniyle, muzipliğe ve komediye yatkındı. Tükürük saçarak konuştuğu için anneleri Şevket Hanım’a taktığı “makineli tüfek” lakabı gibi, bu iki adam için de tanımlayıcı ve eleştirel lakaplar aradı kafasında. Bu amaçla, bir ara çaktımamaya çalışarak İbrahim’e bakınca, adamm koca gözlerinin kendi üstünde olduğunu görüp

dehşete düştü. Kaim kaşlarının altından bakıyor ve yüzünü ilgiyle inceliyordu adam. Hatice’nin kafası kanştı. Utanarak gözlerini indirdi. Adamın, ona bakarken ne düşünmüş olabileceğinden korktu. Derken, nasıl göründüğünün ve adamm üzerinde nasıl bir etki bıraktığının derdine düşmüş olduğunu fark etti. Acaba, o da büyük burnuyla dalga mı geçiyordu? Bu korkulu düşüncelere kaptırdı gitti kendini genç kadm.

Ayşe ile tekrar bir araya gelmiş de olsa, Kemal’in içi sıkılmıştı. Kendilerine misafir muamelesi yapılıyordu. İkram edilen tatlılar dışında, istediği hiçbir şey olmuyordu. Gelinin yanma sokulup, onunla yalnız kalmak istediğini söyledi usulca. Genç kadm kalkıp kardeşinin elinden tuttu ve birlikte odadan çıktılar. Oturma odasında birlikte otururlarsa Kemal’in mutlu olacağım düşünmüştü Ayşe. Ne var ki, çocuk onu yatak odasma çekip, kapıyı ardından çarparak kapadı. Gözleri parlıyordu. Uzun süre ablasını baktıktan sonra, odayı köşe bucak incelemeye koyuldu. Muhtemelen, düğün parfümcülerinin mesaisinden kalma kokuyla bütünleşen yeni eşya kokusunu içine çekti. Sonra, yatağı ve yatağın üstünde, yatak örtüsünün yastıkları örttüğü yerde yan yana duran iki gül rengi yastığı gördü ve “Bunlar ne?” diye sordu.

“İki küçük yastık” dedi genç kadın.

“Bunlarla mı uyuyorsun?”

“Hayır. Bunlar sadece süs” diye cevap verdi Ayşe, gülümseyerek.

Yatağı gösterip, “Sen nerede uyuyorsun?” diye sordu Kemal.

“İçinde” dedi Ayşe. Hâlâ gülümsüyordu.

“Ya Halil Bey?” diye sordu Kemal, kocasmın onunla birlikte yattığını kanıtlamak istercesine.

Ayşe, oğlanın yanağından makas alarak, “Dışanda” dedi.

Derken, Kemal hayret dolu bakışlarla divana yöneldi ve çıkıp üstüne oturdu. Ablasını çağırıp, yanma oturmasını istedi. Ayşe, kardeşinin dediğini yaptı. Çocuk, anılarında kaybolup gitmişti sanki. Huzursuz bakışlarını

ablasından saklamak için gözlerini yere indirdi. Onu endişelendirerek şüpheye düşüren şey, düğünden sonra bu odanın kapısındaki delikten neler gördüğünü anlattığında, annesinin ona çok ters davranmış olmasıydı. Bu sırrını Ayşe'ye açıp sormak istedi ki, bunun altmda bir acımasızlık unsuru yatmıyor değildi. Mahcubiyet ve şüphe sormasını engelledi, pınl pırıl bakışlarını ablasına kaldırıp gülümsedi.

Ablası da ona gülümsedi, eğilip öptü. Sonra yerinden kalkti. "Ceplerini çikolatayla doldurmam lazım senin" derken, yüzünde tatlı bir gülümseme vardı genç kadının.

Çocuklar, üzerinde tarihi sarnıcın da bulunduğu kaldırımın evin kapısına yakın bir noktasına yığılmış, birbirleriy-le bağıra çağıra konuşuyorlardı. Sevinç nidaları çırasında Kemal'in sesi yükseldi ve üç kez tekrarladı: "Gelin arabasını görüyorum!" Yasin, avlu girişinde bir grup erkekle birlikteydi. Çocuğu duyunca ayrılıp kapıya gitti ve yüzünü Bakırcılar'a dönüp beklemeye başladı. En güzel giysiler içinde muhteşem görünüyordu. Gelin alayı yavaş yavaş yaklaşıyordu.

Yasin, mutluluk kadar endişeyle dolu o anda, evin içinden ve dışından, altından ve üstünden tüm gözler üzerinde olduğu halde, sağlam ve kararlı görünüyordu. Erkeklik ve cinsel iktidarla yüklüydü adeta. Sağlam durmasını sağlayan unsurlardan biri, ilgi odağı olmasıydı. Erkekliği sorgulanmasın diye, cesaretle içindeki huzursuzluğa karşı koymaya çalışıyordu. Belki babasmm da ortalıkta olmadığının farkındaydı. Adam, gelinin ve damadın ailesinden bir grup erkekle birlikte, kapıdaki grubun hemen arkasmday-dı. Dolayısıyla, güllerle süslü otomobilin gelini getirmekte olduğunu gördüğünde, tam anlamıyla kendine hâkimdi genç adam. Yüzünü hiç görmemiş de olsa, genç kız bir ayı aşkın bir zamandır resmen karısıydı. Kararlılığı, rüyalarının ilham ettiği bir umutla güç kazanmıştı. Mutluluğa açtı. Hiçbir geçici durum, bu açlığı gideremezdi.

Uzun konvoydaki ilk otomobil kapmın önünde durdu. Bu hayırlı gelişe hazırlandı genç adam. Gelinin ilk kez göreceği yüzünü ipek peçenin ardından seçebileceğini umuyordu. Arabanın kapısı açıldı ve içinden kırk yaşlarında zenci bir hizmetçi indi. Güçlü bir yapısı, pınl pınl cildi ve kocaman gözleri vardı kadının. Kendinden emin ve gururlu davranışlanndan, geline yeni evinde hizmet etmek üzere seçilmiş olduğunu

çıkardı Yasin. Kadm, kenara çekilip nöbetçi asker gibi durdu ve inci beyazı dişlerini sergileyen bir gülümsemeyle, “Buyurun gelip gelininizi alın” dedi, sesi çınlayarak.

Yasin arabanın kapısına yaklaşıp içeriye doğru eğildi. Beyaz giysiler içindeki gelin, iki genç kadının arasında oturuyordu. Dışandaki aydınlıktan sonra, gözleri arabanın loşluğuna uyum sağlamadığı için, genç adam hiçbir şeyin ayıranına varamıyordu. Çekici bir parfüm kokusuyla karşılanmış, gözleri kamaşıp bu muhteşem ortamda kendini kaybetmişti sanki. Kolunu uzattı. Kız utandı, hiçbir hareket yapmadı. Sağındaki kadm müdahale ederek kızın elini alıp, Yasin’in koluna koydu ve neşeyle fısıldadı: “Cesaret Zeynep!”

Eve yan yana girdiler ama genç kız, belirli bir tevazu içinde, elindeki devekuşu tüyünden yapılmış büyük, beyaz yelpazeyi başını ve boynunu saklayacak biçimde, Yasin ile arasında tutuyordu. İki sıra halindeki erkek davetlilerin arasından yürüyerek avluyu geçtiler. Arkalarında, gelinin ailesinden Ahmet Bey’in varlığını umursamaksızın sevinç çığlıkları atarak ilerleyen bir kadın vardı. Böylece, bu sessiz evde ilk kez sevinç nidalan yankılanmakta, evin zalim reisi de bu sesleri dinlemekteydi. Aile fertleri hayrete düşmüşlerdi. Bu hayret, mutluluk ve biraz da masum bir öç alma duygusuyla kanşıktı çünkü evin efendisinin bu evde hiçbir sevinç nidası, hiçbir şarkı, hiçbir eğlence olmayacağına dair katı talimatına rağmen vuku buluyor, içlerini neşeyle dolduruyordu. Oysa adam, en büyük oğlunun düğün gecesinin, sıradan bir gece gibi geçmesini istemişti.

Emine, Hatice ve Ayşe sorguıayan gözlerle baktılar birbirlerine. Avluya bakan demir parmaklıklı pencerenin ardına doluşup, gözleme deliğinden Ahmet Bey’in tepkisini kestirmeye çalıştılar. Adam, Muhammed Afit ile konuşup gülüşüyordu. Emine mırıldandı: “Hiçbir şeyi beğenmeyecek olsa da bu gece yapabileceği tek şey gülümsemek olacaktır.”

Hanafi Kadm, bu altın fırsattan istifadeyle çığlık atan kadınların araşma sızmıştı fıçı gibi bedeniyle. Çın çm çınlayan güçlü çığlığı, diğer çığlıkları boğmuştu. Ahmet Bey’in koyduğu ürkütücü kurallar nedeniyle, Ayşe ve Yasin’in nişan törenlerinde kaçırmış olduğu şenlik ve sevinç fırsatını yakalamaya çalışıyordu. Kadınlarla birlikte yukarı çıktı ve herkesi gülmekten kırıp geçirinceye kadar çığlık atmayı sürdürdü. “Hayatta bir kez

olsun sevinç çığlığı atılmalı” dedi oradaki herkese. “Gece, bunu kimin yaptığını bilmeyecektir.”

Yasin, geline haremlik kapışma kadar eşlik ettikten sonra Fehmi ile karşılaştı. Fehmi’nin yüzünde, ihtimaldir ki, bu muhteşem cümbüş kendisine yasaklandığı için düşünceli ve huzursuz bir gülümseme vardı. Kaçamak bakışlarla babasını gözlüyordu. Sonra dönüp ağabeyine baktı ve küçük, gönülsüz bir kahkaha attı. Yasin içerledi, “Bir düğünü sevinç çığlıklarıyla neşelendirmenin nesi yanlış?” diye sordu. “Bir kadın müzisyen ya da bir erkek şarkıcı çağırsa ne olurdu sanki?”

Aile şarkıcı istemiş ama bu arzularım babalarına söylemenin yolunu bulamamışlardı. Babaları üzerinde etkisi olabilir düşüncesiyle Muhammed Afît’i bile devreye sokmuştu Yasin ama Ahmet Bey onu da reddetmişti. Düğünde müziğe yer vermeyecek, eğlence görkemli bir yemek davetinden ibaret olacaktı.

Yasin üzüntülüydü. “Gelin alayı için müzik olmayacak! Oysa bu benim son şansım. Zifaf odasına şarkısız, tefsiz gireceğim, tıpkı vurgulu çalgıların eşlik etmediği bir dansözün kıç kıvırması gibi” dedi.

Sonra da, gözlerinden okunan keyifli, muzip bir ifadeyle ekledi: “Öyle görülüyor ki babamızın kadın şarkıcılara tahammül ettiği tek yer, onların evleri!”

Kemal, bir süre kadın davetliler için hazırlanmış olan en üst katta kaldı. Derken, Yasin’i bulmak üzere erkek misafirlerin ağırlandığı birinci kata indi. Ağabeyini, davetliler için yiyecek ve içeceklerin dizildiği uzun masanın başında bulup sevinçle yaklaştı. Yasin’in ona vermiş olduğu görevi yerine getirmiş olmaktan gurur duyuyordu. “Dediğini yaptım. Gelini odasına kadar izledim ve peçesini çıkardıktan sonra yüzünü inceledim” dedi.

Yasin gülümseyip çocuğu bir kenara çekerek “Eee? Neye benziyor” diye sordu.

“Vücudu Hatice gibi.”

Yasin güldü. “Bu iyi... Ayşe’yi beğendiğin kadar beğendin mi onu?”

‘Tabii ki hayır... Ayşe çok daha güzel.”

“Allah cezam vermesin! Hatice’ye mi benziyor diyorsun?” “Tabii ki hayır. Hatice’den daha güzel.”

“Çok daha mı güzel?” Yasin düşünceli bir tavırla başını salladı ve emir verircesine, “Neyini beğendiğini söyle bana” dedi sabırsızlıkla.

“Burnu anneminki gibi küçük... gözleri de annemin gözlerine benziyor.”

“Başka?”

‘Teni açık renk. Saçlan siyah. Çok güzel kokuyor.” “Şükürler olsun... Allah ne muradın varsa versin” dedi Yasin ama çocuğun bir şeyler daha söyleme ihtiyacında olduğunu sezinledi. Endişeli bir ses tonuyla, “Bana ne gördünse anlat, korkma” dedi.

“Mendilini çıkanp, sümkürdüğünü gördüm” dedi çocuk, bir gelinin çekiciliğinin doruğundayken böyle bir şey yapmış olması korkunç bir şeymiş gibi dudaklarını kıvırarak.

Yasin gülmekten alamadı kendini. “Bu noktaya kadar her şey muhteşem. Gerisi de gelir inşallah” dedi. Sonra dönüp kederli gözlerle avluya baktı. Avlu, yemekle ilgilenen aşçı ve yardımcıları ve birkaç da çocuk dışında bomboştu. Hiç olmazsa biraz süslenmiş, müzisyenler için bir çadır kurulmuş olmasını isterdi. Bunun böyle olması kimin kararıydı? Babasınm... tüm eneıjisini kendi âlemlerine, kabadayılığa ve müziğe hasretmiş adamm! Ne tuhaf bir adamdı; kendisi söz konusu olduğunda yasaklı eğlenceleri benimser ve onaylarken, ailesini meşru bir eğlenceden mahrum ediyordu. Babasını, Zübeyde’nin odasındaki haliyle, önünde bir bardak, elinde tefle hayal etti. Derken, tuhaf bir düşünce geçti aklından... önceden hiç düşünmediği ama artık çok açık bir şey: Babasının kişiliğiyle öz annesinin kişiliği birbirine çok benziyordu. İkisi de tensel zevklere düşkün, ikisi de keyif erbabıydı. Geleneksel kuralları pervasızca reddedebiliyorlardı. Erkek olsaydı, belki annesi de, babası gibi içki ve müzik düşkünü olurdu. İlişkileri çok çabuk son bulmuştu çünkü onun gibi

bir adam, annesi gibi bir kadına tahammül edemezdi... ve tersi tabii! Dahası, şimdiki karısıyla karşılaşmamış olsa, babası asla evlenemezdi. Yasin güldü, ama bu gülüşün keyfini dehşet dolu düşünceler alıp götürdü. “Kim olduğumu biliyorum ben. Ben, tensel zevklere düşkün bu iki insanın oğlundan başkası değilim. Başka türlü olmam mümkün değil!”

Derken, annesini düğüne davet etmemiş olmasının bir hata olup olmadığını sorgulamaya başladı. Doğruyu yaptığından emin olsa da, bunu düşünmeden edemiyordu. Düğünden birkaç gece önce babası, muhtemelen kendi vicdanını rahatlatmak için, “Bence annene haber ver. İstersen düğüne de davet et” demişti. Yasin, babasının kalben değil, ağzıyla konuştuğuna hükmetmişti. Annesinin bir sürü kocadan sonra evlendiği o sefil adamla oturduğu eve gitmesini istiyor olamazdı babası. Yasin’in, o adamm gözü önünde annesini düğüne davet ederek gözüne girmeye çalıştığı izlenimi vermesini istemezdi. Ne düğün, ne de bu dünyada bulacağı herhangi bir mutluluk, o kadınla arasındaki kopuk bağlan onarabilirdi... o skandal... o utanç verici anı!

Babasına, “Şayet gerçekten bir annem olsaydı, düğünüme davet edeceğim ilk insan o olurdu” diye cevap vermişti.

Derken, avludaki çocuklann gözlerini ona dikmiş, fısıl-daşmakta olduklarını fark etti Yasin. Küçük kızlardan birkaçını yanma çekerek, yüksek sesle, “Şimdiden evliliği mi düşünüyorsunuz kızlar?” diye sordu neşeyle.

Kadınların bulunduğu odanın kapışma yöneldiğinde Hatice’nin bir önceki gün ettiği alaycı sözler geldi akima: “Yann, misafirlerle birlikteyken utangaç olma. Aksi halde, düğün masraflarım, başlık parasım ve tüm diğer giderleri babanın ödediği acı gerçeği çıkar ortaya. Sürekli turla ve hiç durma. Bir odadan diğerine geç, misafirlerin arasında dolaş. Etra-findakilerle konuş, güler yüzlü ol, yukan çık aşağı in, ortalıkta tur at, ara sıra çocuklara sessiz olmalan için bağır; böylece herkes seni gecenin kahramanı bilsin.”

Yasin güldü. Hatice’nin alaycı nasihatini tutmaya niyetliydi. Koca bedeniyle misafirlerin arasında kasıla kasıla gezindi. Gençliğinin doruğunda, zarif, çekici ve yakışıklıydı. Nedensiz, orada burada, yukanda aşağıda gezindi durdu.

Bu hareketlilik, zihnindeki kuşkulan dağıttı. Ruhu, gecenin cazibesine daldı gitti.

Gelini düşündüğü zaman hayvani bir ürperme geçti bedeninden. Derken, bir ay önce udi Zennube'nin evinde geçirdiği son geceyi hatırladı. Ona yaklaşan evliliğinden söz etmiş, veda etmeye geldiğini söylemişti.

Kız, sahte bir öfkeyle bas bas bağınp, "Seni orospu çocuğu! İstediğini elde edene kadar bunu benden sakladın değil mi? Terk etmekte olduğun sandal, sana doğru gelenden daha iyidir. Terlikle binlerce kez dövülmeyi hak ediyorsun orospu çocuğu" demişti. Yasin için Zennube'nin yanındaki kızın veya bir başka kadının anlamı yoktu artık. Yaşamının bu cephesindeki perdeyi sonsuza dek indirmişti. Tekrar içki içmeye başlayabilirdi çünkü bu arzunun yok olacağına inanmıyordu. Kadınlara gelince; elinin altında bir güzel olduğu halde, gözlerinin başkalanna kayacağını düşünemi-yordu bile. Kansı, yenilenebilir bir kaynak, bir pınardı; sıkça varlığını tehdit eden susuzluğunu giderebileceği bir pınar.

Yaşamının, o gece, izleyen geceler ve ömür boyu ona neler hazırladığını merak etmeyi sürdürdü genç adam. Yüzü iyi şans ve sevinçle pırıl pml parlıyordu. Fehmi'nin sakin bir mutluluk ve biraz da hüzün yansıtan meraklı bakışla-n, bunun farkına vardı.

Her yere girip çıkmakta olan Kemal ansızın yanında belirdi. Yüzünde, aldığı iyi bir haberden duyduğu sevinç vardı. Yasin'e: "Aşçı bana dedi ki, misafirler için gereğinden de fazla tatlı varmış, yani tatlı artacakmış."

45

Kahve saati, gençliği ve evlenmiş olmanın verdiği mutlulukla yüzü pınl pırıl parlayan Zeynep'in de katılımıyla yeni bir çehre kazanmıştı. Üst kattaki ebeveyn yatak odasına bitişik üç oda, gelinin eşyalarıyla döşenmişti. Yasin'in evliliği, bu yerleşim dışında, hane ilişkileri veya idaresi bakımından evin genel işleyişinde bir değişikliğe yol açmamıştı. Ev halkı, Ahmet Bey'in otoritesine, her anlamda biat etmeye devam ediyordu. Evle ilgili sorumluluklar, önceden olduğu gibi, annenin yetki alanıydı. Asıl değişim, duygusal ve zihinsel bağlamda meydana gelmişti ve bu durum açıkça gözlemlenebiliyordu. En büyük ağabeyin karısı konumunda olmak

ya da kocasıyla birlikte, bir çatı altında ailenin parçası haline gelmek, Zeynep için belirli bir duygusal ve zihinsel gelişim kaydedilmeksizin kolay olmayacaktı.

Anne, Zeynep'e ihtiyatlı bir umutla yaklaşmıştı. Onunla uzun süre, hatta ömür boyu yaşayacak olan bu kız, nasıl biriydi acaba? O yumuşak gülümsemenin ardında neler yatıyordu? Netice itibariyle, genç kızı, ev sahibinin yeni kiracıyı eve buyur etmesi gibi buyur etmiş, tedbiri elden bırakmadan en iyisini ümit eder olmuştu.

Birbirlerine iltifatlar yağdırmalarına rağmen, Hatice, kuşku ve alaycılığa doğal eğilimiyle keskin bakışlarım Zeynep'e odaklamaya başlamıştı bile. Ağabeyi ile evlenip aileye katılmış olmasının üzerinde yarattrğr tuhaf burukluk ve saklı bir kızgınlıkla, Zeynep'in olası kusurlarını ve yetersizliklerini bulmaya çalışryordu. Zeynep, düğünü izleyen birkaç gün odasından çıkmayınca, annesine, “Sence mutfağı küçümsüyor mu bu?” diye sordu Hatice.

Kızının Zeynep'e saldırısı, kadının endişelerini biraz ha-fifletse de, gelinini savunarak, “Sabırlı ol, o hâlâ bir gelin, yeni yaşantısına ayak uydurmaya çalışıyor” dedi Emine.

Hatice, hoşnut olmadığını açık eden bir tavırla, “Gelinlere hizmet edileceğini de kim söylemiş?” dedi.

Emine Hanım, “Kendine ait bir mutfağı olmasını mı isterdin?” diye sordu, kendine sorarmışçasına.

Hatice hararetle itiraz etti: “Para benim babamın değil, onun babasınm olsaydı, bence mahsuru yoktu.”

Zeynep, düğünden bir hafta sonra mutfaktaki bazı işleri üstlenmeye karar verdiğinde, Hatice, kızın işbirliği yapmak için attığı bu adımdan da hoşnut olmadı. Gelinin her hareketini eleştirel biçimde ince ince gözleyip, “Sana yardım etmeye değil de, hakkı olanı almaya geldi sanki” dedi annesine. Sonra, iğneleyici bir üslupla, “Sık sık Afit ailesinin ne kadar seçkin bir aile olduğunu söylerler. Herkesin yediğini yemiyorlarmış filan... Yemek yapışında olağanüstü bir şey var mı sence?” diye sormuştu.

Bir gün, Çerkez tavuğu yapmaya kalkıştı Zeynep. Babasının en sevdiği yemekti bu; ama Ahmet Bey'in evinde ilk kez yenecekti. Çerkez tavuğuna, başta Yasin, herkes bayılıp, gelinin maharetine hayran kaldı. Emine, biraz kıskandı. Hatice telaşlanıp, alay etti: "'Çerkez usulü' diyorlar. Biz de 'insan yaşadıkça öğrenir' dedik, ama ne gördük? Uygun biçimde yerleştirilmiş pilav ve sos ve ne olduğu belirsiz bir lezzet! Muhteşem giysileri ve parıltılı mücevherleriyle damada gelin alayında gösterilen bir gelin gibi... Oysa beklenebileceği üzere, etten kemikten yapılmış sıradan bir kul aslında!"

Düğünün üzerinden daha iki hafta geçmemişti ki, Hatice, annesi, Fehmi ve Kemal'in önünde gelinin her ne kadar açık tenli, vasat denilebilecek güzellikte de olsa, yaptığı Çerkez tavuğu kadar sıkıcı olduğunu söyledi. Bu sözler, Hatice'nin her zamanki becerikliliğiyle Çerkez tavuğu yapmayı öğrenmeye çalıştığı sırada söylenmişti.

Zeynep'in ağzından çıkan laflar, bazen asıl niyetinin ne olduğu konusunda hepsini düşündürüyor, ondan kuşkulanmalarına yol açıyordu. Bulduğu her fırsatta, gayet kibar ve zarif bir tavırla, Türk kökeniyle övünüyordu genç kadm. Babasıyla, kendi at arabalarına binip bahçelere, kurlara ve diğer uygun yerlere nasıl gittiklerin anlatmaktan zevk alıyordu. Bütün bu konuşmalar Emine Hanım'ı çok şaşırtıyor hatta ürkütüyordu. Bu tür bir yaşamın varlığından ilk kez haberdar oluyordu kadm, hayretler içindeydi. Böyle şeylerin mümkün olabileceğini asla düşünmemişti ve ne denli karşı olduğunu kelimelerle bile ifade edemezdi. Emine Hanım, her ne kadar kibar ve masumane bir dille seslendiriliyor olsa da, Zeynep'in Türk kökeninden gurur duyuyor olmasından da rahatsızdı çünkü tüm mütevazı kişiliğiyle, o da kendi babası ve kocasıyla gurur duymaktaydı. Onlar sayesinde, toplumun en üst mer-tebesiydi bugün bulunduğu yer. Ne var ki, bu tepkisini bastırıp ne güler yüzünü, ne de özenini eksik etti Zeynep'ten.

Annesinin evin huzurunu sürdürme arzusu bu kadar güçlü olmasa, Hatice her an patlayabilirdi. Zaten bu huzur ortamına doğrudan zarar vermeyecek biçimde, hoşnutsuzluğunu örtülü bir tarzda göstermekten geri kalmıyordu. Örneğin, araba gezileriyle ilgili düşüncesini açık açık ifade edemeyeceğine göre, abartılı bir biçimde ne kadar şaşırdığım söylüyor; gözlerini kıza dikip, "Aman Allahım" diyordu, ya da "Aman Allahım, bunu asla düşünemezdim." Bu sözler, onaylamamanın ifadesi değildi elbette ama

dramatik ya da melodramatik tonlamaları, birden çok anlama çekilmesine imkân veriyordu tıpkı kendisi Kuran okurken çocuğunun doğru ya da terbiyeli davranmadrğmr fark eden bir babanın, okumayı kesmekten-se, okurken ses tonunu değiştirerek çocuğu ikaz etmesi ya da azarlaması gibiydi.

Hatice, Yasin ile yalnız kaldığı ilk fırsatta içini döktü: “Amma gezenti karın var!” dedi.

Yasin güldü. “Bu, Türk usulü! Sen anlamazsın.”

“Türk usulü” sözcükleri, Hatice’ye, Zeynep’in dayanılması zor böbürlenmelerini hatırlatmıştı. “Bu arada, evin hanımı Türk kökeniyle pek övünüyor” dedi, “Neden? Çünkü büyükbabasının büyükbabasının, büyükbabasının, büyükbabası Türk’müş! Dikkat et ağabey. Türk kadınlan sonunda akimı yitirir.”

Yasin karşı çıktı. “Deli bir kadını, zevk düşkünü bir adamı deli edecek büyük burunlu bir kadına tercih ederim.” Ailenin ileriyi görebilenleri, Hatice ile Zeynep arasında esmeye başlayan savaş rüzgârlannın farkındaydı. Fehmi,

Hatice’yi uyarıp dilini tutmasını, yoksa bu kaba sözlerinin Zeynep’in kulağına gideceğini söyledi. Aile ile gelin arasında, çiçekten çiçeğe polen taşıyan bir arı gibi gidip gelen Kemal’i de uyardı. Ne var ki, herkes gibi Fehmi de kaderin iki genç kızı birbirinden ayıracağını öngörememişti.

Dul Şevket Hanım’la Ayşe’nin ziyareti, hayal bile edemeyecekleri bir sonla taçlanmıştı. Yaşlı kadm, Hatice’nin önünde, Emine’ye, “Emine Hanım, bugün kızınız Hatice’yi, oğlum İbrahim’e istemeye geldim” dedi.

Uzun süredir beklenti içinde oldukları halde işaret vermeden gelen bir sevinçti bu. Yaşlı kadının sözleri, Emine’nin kulaklarında güzel bir şiir gibi yankılandı. Böyle içini bir merhem gibi rahatlatan sözler duymamıştı hiç. Mutluluktan başı döndü ve titrek bir sesle, “Hatice benim kadar sizin de kızınız. Hiç şüphem yok ki, sizin vesayetiniz altmda, babasının vesayeti altında olduğundan katbekat daha mutlu olacaktır” dedi.

Mutluluk veren bu konuşmalar bir süre devam etmiş ama bu arada Hatice'nin dikkati başka yöne kaymıştı. Rüyada gibiydi genç kız. Mahcubiyet ve kafa karışıklığıyla bakışlarını indirmiş; bakışlarının her zamanki alaycı ifadesi silinip gitmişti. Alışagelmedik biçimde uysallaşmış, kendini düşüncelere kaptırmışü. Evlenme teklifi, onun için de sürpriz olmuştu: Gelmediği zaman üzüntü veren, geldiğinde inanması zor bir teklifi Duyduğu sevinç ve mutlulukla, bir şaşkınlık dalgasına kapılmıştı adeta. "Hatice'yi, oğlum İbrahim'e..." Nesi vardı bu adamm? Genç kızın alay konusu ettiği uyuşukluğuna rağmen, yakışıklıydı. Hatta diğer erkeklerin yanında bir prens gibiydi. Peki nesi vardı şimdi?

"İki kardeşin aynı çatı altmda buluşacak olması büyük şans" dedi Emine Hanım.

Yaşlı kadm da bu sözlere katılarak, teminat verdi. O zaman bir sorun yoktu. İbrahim de Halil kadar varlıklı ve statü sahibiydi. Genç kızın kaderinde iyi bir kısmet saklıydı demek. Önce Ayşe evlenince ne kadar da mutsuz olmuştu kadm. Küçük kızının evliliğinin büyük kızına da kısmet kapısı açacağını nereden bilebilirdi?

"Kız kardeşiyle elti olması ne hoş olacak! Böylece, çoğu kez baş ağrısı veren bir sorundan da kurtulmuş olacağız" deyip güldü yaşlı kadın. "Geriye bir tek kaynana kalıyor, ki onunla halleşmek kolay!"

"Eltisi kız kardeşi olduğuna göre, kayınvalidesi de annesi olacak" dedi Emine.

İki anne, birbirlerine iltifat yağdırmaya devam ettiler. Hatice, ona böylesi müjdeli bir haber getiren yaşlı kadını çok sevdi; en az Ayşe'yi istemek için geldiğinde ona karşı duyduğu nefret kadar çok sevdi! Hemen Meryem'e haber vermeliydi. Ertelemeye dayanamazdı; belki de, Meryem, Ayşe ile ilgili olarak, "Sen evleninceye kadar beklemeleri onlan çok üzmez mi?" diye sormuş olduğu için. Kızın, bu soruyu masumane sorduğundan, o dönem hiç de emin olamamıştı Hatice.

Yasin, Şevket ailesi evden aynlınca Hatice'ye takılmaya, onu kışkırtmaya başladı. "İbrahim Şevket'i gördüğüm an, kendi kendime, 'Siyahla beyazı

ayırt edemeyecek gibi görünen bu öküz gibi adam, bir gün evlenmek için Hatice gibi bir kızı seçecek' diye düşünmüştüm zaten" dedi.

Hatice gülümsedi ama ses çıkarmadı. Genç kıza takılıyor olsa da, Yasin'nin çok mutlu ve sevinçli olduğu yüzünden belliydi. "Sonunda tevazu göstermeyi, terbiyeli olmayı öğrendin galiba" dedi Yasin, hayretle.

Hiçbir şey, bu neşeli ortamı, Kemal'in "Hatice de mi terk edecek bizi?" sorusunun bozduğu kadar bozamazdı.

"Şeker Sokağı uzak değil" dedi Emine, hem kendini, hem de çocuğu teselli edercesine.

Kemal, neler hissettiğini, o akşam annesiyle baş başa kalıncaya kadar açık açık söyleyemezdi elbet. Annesinin karşısındaki kanepeye oturup sitemle, "Anne, aklından zorun mu var senin? Hatice'yi de mi Ayşe gibi başkalarına vereceksin?" diye sordu.

Kadm, Ayşe'yi de, Hatice'yi de terk etmemiş olduğunu çocuğa izah etmeye çalıştı. Onlann mutluluğu, kendisinin de mutluluğuydu. Sonra, üstünde durmadığı bir şeyi hatırlamış gibi, "O da gidecek. Belki dönüp geleceğini düşünüyorsun. Ayşe için de böyle düşünmüştün ama gelmeyecek. Seni ziyarete gelecek olursa, bu misafirlik gibi olacak. Kahvesini bitirir bitirmez, 'Allahaısmarladık' diyecek. Sana açıkça söylüyorum, asla geri dönmeyecek."

Çocuk, hem uyaran, hem de vaaz veren bir üslupla sürdürdü: "Tek başma kalacaksın. Ev işlerinde sana kim yardım edecek? Bizi kim güldürecek? Yemek aşırmak için yolu iyice açılan Hanafi Kadın'dan başkası kalmayacak..."

Kadm, mutluluğun bir bedeli olduğunu anlattı Kemal'e. Çocuk karşı çıktı: "Evliliğin mutluluk getirdiğini sana kim söyledi? Bak sana söyleyeyim, evlilikte mutluluk filan yok! İnsan hem annesinden aynlıp, hem nasıl mutlu olabilir?"

Ve hararetle ekledi: "Tıpkı Ayşe gibi, Hatice de evlenmek istemiyor zaten! Ayşe bir gece yatakta söylemişti bana..."

Anne, bir kızın evlenmesi gerektiğini söyledi çocuğa. Bunun üzerine Kemal, dayanamayıp, “Bir kızın yabancıların evine gitmesi gerektiğini kim söylemiş? Ne yapar o kız, adam onu divanda oturtup çenesini tutunca...”

Emine, onu ilgilendirmeyen şeylerden söz etmemesini söyleyerek çocuğu azarladı. Kemal, ellerini birbirine vurup, “Nasıl istersen... ama göreceksin!” dedi, annesini uyararak.

O gece, mutlulumluktan gözüne uyku girmedi Emine’nin. Sanki dolunaydı. Gece yarısına kadar bekleyip eve dönünce kocasına da verdi iyi haberi. Kızlarının evlenmesi konusundaki tuhaf görüşlerine rağmen adam haberi öyle bir sevinçle karşıladı ki, ayıldı. Derken, aniden kaşlarını çatıp, “İbrahim onu gördü mü?” diye sordu.

Adamm nadiren şahit olduğu sevincinin neden birkaç dakikadan fazla sürmediğini sordu kendine Emine. “Annesi...” diye geveledi.

Adam kızıp kesti. “İbrahim’in onu görmesine izin verdin mi?”

Kadının mutluluğu ilk kez yok olmuştu. “Bir kez... Ayşe’nin evinde... ailenin bir ferdi olarak odaya girdi. Ben bunda bir mahsur görmedim” dedi.

Adam, “Bana söylenmedi” dedi öfkeyle.

Her şey kötüye gidiyordu. Kızının geleceğine ölümcül bir darbe mi vurmalıydı? Gözleri yaşardı kadının ve kocasının karanlık öfkesini umursamadan, “Efendim, Hatice’nin vesayeti sizde. Şansın ona ikinci bir kez daha gülmesi pek mümkün değil” deyiverdi.

Ahmet Bey, sert bir bakış atıp hırlamaya, homurdanmaya, mırıldanmaya, gürlemeye başladı. Öfkesi, konuşmasını, atalarımızın çıkardığı tuhaf seslere indirgemişti adeta. Ne ki, ağzını açmadı. Belki onaylamaya niyetliydi ama tıpkı kendisiyle aynı amacı güden muhalifine, kendi ilkelerini savunmak adına saldıran bir politikacı gibi, öfkesini kusmadan teslim olamıyordu.

Yasin, evli bir adam olarak balayı sürecinde tüm enerjisini yeni yaşamına hasretmişti. Düğün yaz tatiline rastladığı için işe gitmesi gerekmiyordu. Gece eğlencelerine de çıkmamış, sadece bir şişe kanyak almak gibi bir zaruret olduğunda evden çıkmıştı. Evlilik birliğine sığınıp ne işini, ne gündüz takıldığı Ahmet ustanın kahvesi gibi yerleri, ne de gece büründüğü kimliğini özledi. Tüm enerjisi, hevesi ve iyimserliğiyle kendini evliliğe verdi. Ona göre, günlerce, ay-• larca, yrllarca keyfini çıkaracağı bir koca şehvani programın ilk adımlarını atıyordu.

İlk ajan son on gününde, en azından bir konuda fazla-î sıyla iyimser davranmış olduğunu idrak etti. Ne olduğunu anlayamadığı bir yanlış vardı yaşamında. Hayatında ilk kez, insan ruhuna asla yabancı olmayan ve can sıkıntısı olarak bilinen bir hastalıktan muzdaripti. Allak bullak oldu. Zennube ile hatta hurma satıcısı kadınlarla bile böyle bir şey yaşamamıştı; çünkü hiçbiri, Zeynep gibi kendi malı değildi. Genç kadın evine yerleşmişti ve emniyetteydi. Bu güvenli ve huzurlu mülkiyet, bir tür kayıtsızlık telkin ediyordu. Evlilik, dışarıdan bakınca ayartıcıydı; ölümüne isteyecek kadar cazipti ama içine girince insanı aldırmazlık ya da tiksintiye yöneltebilecek kadar sıkıcı ve durgun! 1 Ni-san'da bir şaka olarak sunulan çikolata kaplı sarımsak gibi! Bedenle ruh sarhoşluğunun, utangaç, mekanik, planlr, tekrarlamak ve soğuk bir alrşkanlrğa dönüşüp duyguyu ve bir yeni evliliği mahvetmesi ne büyük talihsizlikti; trpkı sakin, ruhani bir tasavvurun, ezberle ve kendini vermeden tekrarlanan sözlü dualara dönüşmesi gibiydi.

Genç adam, isyankâr mizacına ne olduğunu, kötü ruhları neyin yatıştırdığını merak eder oldu. Neden doymuştu? Bu nasıl olmuştu? Onu baştan çıkaran şeylere ne olmuştu? Eski Yasin neredeydi ve Zeynep tabii? Rüyalar neredeydi? Kabahat evlilikte miydi, yoksa kendinde mi? Ya aylar aylan hep böyle izlerse? Kansına duyduğu arzu yok olmamıştı ama artık bu, oruç tutan bir insanın leziz bir yiyeceğe duyduğu arzu gibi değildi. Şehvetin daha da artacağını umarken, uslanmış olduğunu görmek korkunçtu. Öte yandan, genç kadının evliliğe tepkisinin kendisininkinden farklı olduğuna da şaşırmıştı çünkü kansmın cinsel arzusu ve canlılığı artmıştı. Uzun bir sevişmeden sonra uyku artık bir zorunluluk haline gelince, ne olduğunu anlamadan kızın bacağı sanki kendiliğinden onunkinin üstüne biniyordu. "Ne tuhaf' dedi kendi kendine, "benim evlilik rüyalanmı, o gerçekleştiriyor sanki!"

Bütün bunlara ek olarak, başlangıçta hoşuna gitmiş olsa da, ona sarıldığı zaman utanıyordu artık çünkü bu durum sonsuza dek veda etmiş olduğunu sandığı anıları canlandmyordu. Zennube ve diğer kadınlan, fırtına dindiğinde denize atılan şeylerin sahile vurması gibi derinlerden çıkıp zihnini ele geçiriyordu. Evlilik bağına, her şeyi geride bırakarak iyi niyetli bir kalple sanlmıştı. Ne var ki, seçeneklerini kıyaslayarak düşünmek suretiyle, bir gelinin kadınlar dünyasının sihirli anahtan olmadığına ikna olmuştu. Evliliğe giden yola döşediği iyi niyetli arzulanna nasıl bağlı kalabileceğini bilemiyordu. Bu saf niyetler, en azından bir yönüyle zor gerçekleşecek gibi görünüyordu; dünyada en çok ihtiyaç duyduğu şeyin kansmın kollan olduğu ve o kollann yaşam boyu onun tek bannağı olarak kalacağı varsayımı! Böylesi bir rüyayı tetikleyen, muhtemelen genç adamm masum şehvetiydi. Önceki dünyanın alışkanlıklarından kopmasının giderek zorlaştığını görecekti Yasin... o zaman kansına ihtiyaç niye? Başansızlığmdan, düşüncelerinden ve kendinden sık sık kaçma, kaçabilme yolunu arayıp bulmak zorundaydı, tıpkı, dinleyicinin, saz peşrevine uzun süre tanıyan en iyi şarkıcıdan bile esas şarkılara bir an önce geçmesini istemesi gibi.

Hapisten kurtuluş, ona bazı evli arkadaşlarıyla buluşma imkânı da verecekti. Her derde deva olmasa da, belki kafasını karıştıran sorulara verecekleri cevaplar vardı. Bu noktadan sonra derdine deva bulabileceğine nasıl inanırdı ki? En iyisi, hiçbir şey ifade etmeyeceği açık, hatta hayalindekileri de alay konusu yapacak uzun vadeli planlar yapmaktan vazgeçmekti. Tatmini, yaşamda adım adım ilerlemek suretiyle bulmak durumundaydı. Nereye gittiğim ya da nereye varmakta olduğunu ancak böylelikle görebilecekti. Karısının birlikte dışan çıkma önerisini dikkate alarak başlayabilirdi işe.

Yasin ile karısı, nereye gittiklerini kimseye söylemeden dışan çıkarak, evdeki herkesi şaşırttılar. Oysa bir gece önce hep birlikteydiler kahve saatinde. Ahmet Bey ailesinin fertleri olarak, evden geç bir saatte çıkmış olmalan tuhaftı ve kuşku uyandırdı. Hatice, gelinin hizmetçisi Nur'u çağı-np haramının nereye gittiğini sormakta tereddüt etmedi. Kadm, gayet yalın bir cevap verdi: "Kişkiş Bey'e gittiler."

Hatice'yle annesi hayretle, "Kişkiş Bey mi?" diye sordular aynı anda.

Dünyayı sarsan bu isim yabancıları değildi. El Rihani'nin bu vodvil karakteriyle ilgili olarak bestelediği şarkılar herkesin ağzmdaydı. Ne var ki, bu gerçek, semaların şeytanı Zeplin veya herhangi bir efsanevi kahraman kadar uzaktı onlardan. Yasin'in, onu izlemeye karısını da götürmüş olması apayn bir konuydu. Mahkemeye düşselerdi daha iyiydi! Emine'nin ba- kışlan, Hatice ile Fehmi arasında gitti geldi, gitti geldi ve derken korkuyla sordu kadm: "Ne zaman dönerler?"

Fehmi, "Gece yansından sonra, muhtemelen sabaha karşı" dedi yüzünde anlamsız bir gülümsemeyle.

Emine hizmetçiyi gönderip kadının ayak sesleri duyulmaz olana kadar bekledikten sonra, "Neyi var bu Yasin'in? Bizle beraberken kendindeydi. Babasınm ne diyeceğine aldırmaz oldu sanki" dedi, en duygusal haliyle.

Hatice içerlemişti. "Yasin, böylesi bir gezintiyi planlayacak kadar aptal değil. Densizliğinden değil, yumuşak başlı olduğu için yaptı bunu. Bir erkeğin yapacağı iş mi bu? Onu kansı zorlamadıysa, kolumu keserim" dedi.

Ağabeyinin pervasızlığım, içgüdüsel olarak, kendisi de onaylamamıştı Fehmi'nin. Buna rağmen, gergin ortamı yumuşatmak için, "Yasin tiyatroyu hep sevmiştir" dedi.

Fehmi'nin ağabeyini koruması Hatice'nin öfkesini arttırdı. "Yasin'in neyi sevip, sevmediği değil bizi ilgilendiren. Eğlenceyi istediği kadar sevsin ya da sabahlara kadar dışarıda kalsın; ama karısını beraberinde götürme fikri ondan çıkmış olamaz! Belki karısının kollarında bir ev kedisi kadar uysal olduğu şu günlerde, reddedemeyeceği bir öneriydi! Gördüğüm kadarıyla, karısı muhtemel sonuçlarını hiç düşünmemiş. Babasıyla yaptıkları gezintilerden nasıl söz ettiğini duymadınız mı? O teşvik etmemiş olsa, Yasin onu Kişkiş Bey'e asla götürmezdi. Bu tam bir skandal! Hem de AvustralyalI korkusuyla erkeklerin fareler gibi deliklerinden çıkmadıkları bu karanlık günlerde!"

Olay hepsini o kadar sarsmıştı ki, destek de verseler, karşı da çıksalar veya tarafsız da kalsalar tartışmadan duramıyorlardı. Sadece konuşmaları dikkatle dinleyen Kemal sessiz kalmıştı. Neyin, Kişkiş Bey'i tüm bu tartışmaları ve üzüntüyü hak edecek, nefret edilesi bir suç unsuru haline

getirmiş olduğunu anlayamıyordu. Kişkiş Bey, pazarlarda satılan, başındaki sivri külahı, bol elbisesi, gür sakalı ve güler yüzüyle atlayıp zıplayan o küçük bebeği ilham eden şarkıcı değil miydi? Tüm o neşeli şarkıların kaynağı olduğu söylenen adam o değil miydi? Şarkılardan bazılarını, babasının yardımcısı Cemil el Hamzavi'nin dostu Fuat ile birlikte söylemek üzere o da ezberlemişti. Kemal'in hayal dünyasında eğlence ve neşeyle özdeşleşen bu hoş tipe neden saldırıyorlardı acaba? Belki asıl neden Kişkiş Bey değil, Yasin'in beraberinde karısını götürmüş olmasıydı. Bu doğruysa, kendisinin annesiyle birlikte el Hüseyin'i ziyaret için yapüklan gezinin yol açtıklarını hatırlayarak, Yasin'in cüret ettiği bu durumun yarattığı korkuyu o da paylaşıyordu. Evet, Yasin'in yalnız gitmesi ya da illa bir arkadaş istiyorsa yanına Kemal'i alması daha iyi olurdu. Kemal yaz tatilindeydi ve yılsonu imtihanlarında çok başarılı olmuştu. Derken, nasıl olduğunu anlamadan, konuşmaya başlamıştı: “Beni götürseydi daha iyi olmaz mıydı?”

Çocuğun bu sorusu, konuşmaları, Doğu müziğine Batılı bir temanın eklenmesi gibi kesti. Hatice, “Densizliğin nedeniyle bundan böyle önünde konuşmayıp, seni odadan çıkartacağız” dedi.

Fehmi dayanamayıp güldü. “Kazın yavrusu iyi yüzer” dedi. Fehmi, bu atasözü ağzından çıktığı an, duruma hiç uymadığım anladı. Nitekim annesinin ve Hatice'nin yüzünde beliren ifade, bunu doğruluyordu. Hiç istemeden yaptığı gaf, kendisini de üzüp utandırdı. Düzeltti: “Kazın kardeşi iyi yüzer! Böyle demek istedim.”

Netice itibariyle, aralarında geçen bu konuşmalar Hatice'nin Zeynep ile ilgili önyargılarını ele vermiş: annenin de, açık etmemiş olsa da, olayın sonuçlarından kaygılandığını göstermişti. Emine, o akşam kendisiyle ilgili olarak önceden bilmediği şeyler öğrendi. Zeynep, onu sık sık hayal kırıklığına uğratıyor, varlığı huzursuz ediyordu. Ne var ki, bu asla gelinini sevmiyor ya da ondan nefret ediyor demek değildi çünkü henüz o noktaya gelmemişti. Emine, haklı olsun veya olmasın suç nedeninin kızın gururu olduğunu düşünüyordu. Zeynep'in geleneklerin vazettiği yaygın adap ve edep kurallarını çiğnemiş olması, kadını dehşete düşürmüştü. Emine'ye göre, Zeynep birtakım erkeksi imtiyazlara sahip olmak istiyordu. Tüm yaşamını eve kapalı olarak geçirmiş bir kadımn bunu onaylaması mümkün

değildi. Değil Kişkiş Bey’e, Peygamber ailesinin medarı iftiharı el Hüseyin’e yaptığı masum ziyareti bile sağlığı ve huzuruyla ödemişti. Acı ve öfkeyle karışık bu sessiz düşünce ve duygulara bahane bu-lurcasma, “O da cezalandırılmazsa, yaşamın hiçbir anlamı yok demektir” dedi içinden.

Böylece Emine’nin o saf ve mütedeyyin ruhu, yaşam boyu içtenlik, disiplin ve yorgunluktan sonra, evde yeni bir kadınla birlikte yaşadığı son bir ay içinde kin ve küskünlükle lekelenmişti. Oysa kalbi itaat, bağışlama ve tevekkülden başka şey bilmezdi. Odasına çekildiğinde çocuklarına da söylediği gibi, Allahın Yasin’in suçunu affetmesini; daha doğrusu, karısının hak ettiği cezaya çarptırılmasını isteyip istemediğinden emin değildi. O gece, hiçbir şey, aile geleneklerini, saldıranlara karşı korumak kadar önemli görünmedi kadma. Ahlak anlayışı, onu zalim ve acımasız hale getirecek denli güçlüydü. Duyduğu vicdan azabını bastırabilmek için alışageldik yumuşaklığım din, erdem ve samimiyet adma içinin derinliklerine gömdü. Nitekim baskı altındaki güdüler, özgürlük ya da bir başka yüce ilke adma, bir rüyayla da açığa çıkabilir.

Kocası gece âleminden döndüğünde Emine Hanım böyle bir ruh hali içindeydi. Ne var ki, adamı görür görmez korkudan sırtı ürperdi; konuşamadı. Onun anlattıklarını dinleyip dalgın bir biçimde sorularım cevapladı. Kalbi deliler gibi atıyor, zihnindeki öfkeli düşünceleri nasıl ifade edeceğini bilmiyordu. Dakikalar geçip, yatma zamanı geldiğinde, konuşma arzusuyla yanıp tutuşmaya başlamıştı. Gerçeğin ortaya çıkmasını istiyordu bütün kalbiyle. Yasin ile karısı, babalan uykuya dalmadan önce gelecek olurlarsa, Yasin’in menfur davranışını Ahmet doğrudan onlardan öğrenmiş olacaktı. Uçan gelini babanm düşünceleriyle yüzleşecek, kendisinin araya girmesine gerek kalmayacaktı. Şüphesiz, buna üzülecek ama bir o kadar da rahatlayacaktı. Uzun süre, korku içinde kapmm çalınmasını bekledi. Dakikalarca bekledi; ta ki kocası esneyip lambayı söndürmesini söyleyinceye kadar.

Yenilgi içinde, sesini tekrar buldu kadm. Yumuşak ama dertli bir üslupla, sanki düşünüyormuş gibi yapıp, “Geç oldu ama Yasin ile karısı hâlâ eve dönmediler” dedi.

Ahmet Bey, gözlerini ona dikip, “Kansı mı? Nereye gittiler?” diye sordu hayretle.

Kadm yutkundu. Sadece kocasından değil, kendisinden de korkuyordu. Cevaplamak zorunda kalmış gibi yaparak, “Hizmetçinin, Kişkiş Bey’e gittiklerini söylediğini duydum” dedi.

“Kişkiş!”

Adamın sesi yükseldi, sinirlenmişti. Bakışlannda alkolün ateşlediği bir panltı vardı. Esip kükreyerek, kadına birbiri ardına sorular sormaya başladı. Sonunda, uykusu tamamen açıldı. O iki ahlaksız eve dönene kadar uyumaya-caktı. Hiddetten köpürüyordu. Kızgınlığı, kadına terör gibi yansıdı. Suçlu kendisiymiş gibi korkmaya başlamıştı. Söylediğine pişman olmuştu. Sanki pişmanlık duymak için söylemişti söylediklerini ve neye mal olursa olsun, geri almak için her şeyini verirdi. Acımasız bir biçimde kendini suçladı. Vuku bulacak kötülüğün sorumlusu oydu. İntikam almak yerine, onlan ıslah etmek istemiş olsaydı, durumu babalanndan saklar, hata yaptıklannı ertesi gün kendisi onlara söylerdi. Bilerek, kasten kötülüğe teslim olmuştu. Kötü bir şey olmasını istemişti. Genç adam ve gelini için hiç beklemedikleri bir felaket hazırlamış; kendisi de acı içindeki kalbini vahşice yiyip bitiren bir vicdan azabına kapılmıştı. Adını anmaktan utanarak, Allaha hepsine merhamet etmesi için yalvardı. Her geçen dakika, kadının kendini daha da kötü hissetmesine yol açıyordu.

Kocasının alaycı sesiyle kendine geldi: “Bay ve Bayan Kişkiş geldiler!”

Kadın avluya açılan pencereden bakıp kulak verdi. Kapanan ana kapının gıcırtısını duydu. Ahmet Bey yerinden kalkıp odadan çıktı. Emine Hanım da otomatik olarak ayağa kalkmış ama korku ve utanç içinde olduğu yerde ka-lakalmıştı. Kalbi küt küt atarak, adamın sesini duydu: “Odama gelin.” Kadm korkup kaçtı.

Adam tekrar yerine oturmuş; Yasin ile Zeynep, odaya kadar onu izleyip karşısına dikilmişlerdi. Yasin’i bırakıp, kıza delici bir bakış attıktan sonra, kabalaşmadan ancak kesin bir dille konuştu: “Beni iyi dinle küçük kızım. Sevgili baban benim ağabeyim, hatta daha da yakın. Sen, tıpkı Hatice ve Ayşe gibi, benim kızımsm. Huzurunu asla bozmak istemem ama öyle şeyler var ki, sessiz kalacak olursam kendi görüşlerim itibariyle büyük bir suç işlemiş olurum. Bunlardan biri, senin gibi bir kızın gecenin bu saatine kadar dışarıda kalmış olması. Kocanın varlığının böylesi ters bir davranışı

affettirdiğini sanma çünkü şerefini bu derece ayaklar altına alan bir koca, bu yola ittiği kişiyi daha sonra dengeye ka-vuşturabilecek biri değil demektir, maalesef. Masum olduğundan, daha doğrusu tek yanlışının kocanın isteğine uymak olduğundan kuşkum yok, dolayısıyla senden ricam, oğlumun seni baştan çıkarmasına izin vermeyerek, onu ıslah edebilmem için bana yardımcı olman.”

Kızın hayretten dili tutulmuştu. Kendi babasının vesayeti altmda özgürlüğün keyfini bir ölçüde çıkarmış olmakla birlikte, bırakın karşı çıkmayı, bu adamla tartışma cesareti bile bulamadı kendinde. Bu evde yaşadığı bir ay içinde, Ahmet Bey’in evdeki herkesi dehşete düşüren iradesine biat virüsü, ona da bulaşmıştı. Vicdanen buna isyan ediyordu çünkü babası bile, birçok kez kendisiyle birlikte sinemaya gelmesine izin vermişti. Kocasımn izin verdiği bir şeyi, bu adamın men etmesi doğru değildi. Yanlış ya da uygunsuz bir şey yapmadığından emindi genç kadm. Vicdanı bunu ve daha da fazlasını söylüyordu ama adamm itaat ve saygı talep eden bakışlarıyla karşılaştığında tek kelime edemiyor; başmı arkaya attığı zaman kendisine çevrili bir tabanca gibi duran büyük burnundan korkuyordu. Genç kadının zihninden geçen bu düşünceler, kibar bir mutabakat maskesinin ardına saklandı; tıpkı telsiz kapatıldığında ses dalgalarının alıcının içine saklanmış görünmesi gibi.

Derken, adam devam ederek sordu: “Söylediklerime bir itirazın var mı?”

Zeynep, başmı iki yana sallayarak olmadığım belirtti. Dudaklarında beliren “hayır” sözcüğü ses bulamadı. “O zaman anlaştık” dedi adam. “Odana huzur içinde çekilebilirsin.” Genç kadm, beti benzi atmış bir halde odadan çıktı. Ahmet Bey, gözleri yerde ayakta dikilen Yasin’e dönüp başmı büyük bir üzüntü içinde sallayarak, “Olay son derece vahim ama ne yapabilirim? Artık çocuk değilsin. Öyle olsaydın. kafanı kırardım. Heyhat... uçuk kaçık eğlencelerden evliliğin adma uzak durmayı bilmesen de, bir erkek, bir memur ve bir kocasın! Dolayısıyla, ben ne yapabilirim ki? Sana verdiğim terbiye bu mu?” Derken, daha da hüzünlü bir sesle devam etti adam: “Neyin var senin? Erkekliğin nerede kaldı? Şeref duyguna ne oldu? Allah biliyor ya, duyduğuma inanamadım!”

Yasin ne başmı kaldırdı, ne de konuştu. Babası, genç adamm hatasını anladığına hükmetti. Oğlunun sarhoş olma ihtimali akimdan bile geçmedi

ama genç adamm görünürdeki pişmanlığı bir teselli değildi. Yapılan çirkin hata sopayla cezalandınlamayacağına göre, kararlı bir yol bulmasını gerektiriyordu; yoksa aile düzeni mahvolurdu.

“Karamın el Hüseyin’i ziyaret etmek için bile evden çıkmasına izin vermediğimi bilmiyor musun? Karını o müstehcen gösteriye götürüp, bu saate kadar dışarıda kalmanın cazibesine nasıl kapıldın? Aptal! Kendini de karım da dipsiz bir kuyuya itiyorsun. Hangi kötü ruhlar girdi kanma?”

Yasin, sarhoş olduğunu sesinin ve boşboğazlığının ele vereceğinden korkup, suskunluğa sığınmanın en iyi yol olduğunu düşündü. Bu, gerçekten de iyi bir yöntemdi çünkü içinde bulunduğu durumun ciddiyetini hafife alan zihni, odadan gizlice kaçıp uzak diyarlara gitmekte ısrar ediyor; sarhoş kafayla bir dans edip, bir sallanıyordu. Babasının sesi onu ne kadar korkutursa korkutsun, tiyatrodaki komedyenin söylediği şarkıyı bastıramıyordu. Şarkılar, ona rağmen, karanlıktan korkan insanlara görünen hayaletler gibi akima geliveriyordu.

Elbiselerimi satacağım bir öpücük için

Kaymak yanaklarından seni Türk lokumu!

Sen, oradaki tatlı şey,

Sen de muhallebisin, hatta daha da yumuşak

Duyduğu korku, aklından kovalardı elbet ama olmuyor, şarkı yine geri dönüyordu.

Ahmet Bey, oğlunun suskunluğuna kızıp öfkeyle bağırdı: “Konuş! Ne düşündüğünü söyle. Bu olayı oldubittiye bırakmamakta kararlıyım.”

Susmanın işe yaramayacağım anlayan Yasin, içinde bulunduğu endişeli ve huzursuz ruh haliyle susmaktan vazgeçti. Kendini denetim altına almak için kahramanca çabalayarak, “Babası ona karşı biraz müsamahakâr davranmış” deyip hızla ekledi: “Ama hata yaptığımı kabul ediyorum."

Son cümleyi kale almayan Ahmet Bey, öfkeyle bağırdı: “Artık babasınm evinde değil” dedi. “Artık ait olduğu ailenin kurallarına saygı gösterecek. Sen onun kocası ve efen-disisin. Onun istediğin gibi davranmasını sağlamak senin görevin. Söyle bakalım, seninle birlikte gitmesinin sorumlusu kim? Sen mi, o mu?”

Tüm sarhoşluğuna rağmen, babasının önüne koyduğu kaparım farkına varmıştı ama korku, kaçamak bir cevap vermeye zorladı genç adamı. “Dışarı çıkmaya niyetlendiğimi görünce, benimle gelmek için yalvardı” dedi.

Ahmet Bey, ellerini birbirine vurup, “Sen nasıl bir erkeksin? Uygun cevap, suratına bir şamar atmak olurdu! Erkekler kadınlan gözeten, kollayandırlar!”

Sonra, oğluna öfke kusarak sürdürdü: “Kadmlann yan çıplak dans ettikleri yerlere de mi götüreceksin kannı?” Babasımn merdivenlerin tepesinde belirmesiyle bozulan sahneler, zihninde yeniden canlanmaya başlamıştı. Kafasının içinde şarkılar yankılanıyordu: “Elbiselerimi satacağım...” Derken, ne olduğunu anlamadan, adam onu tehdit etmeye başladı: “Bu evin, senin de gayet iyi bildiğin kuralla-n var. Burada kalmaya devam etmek istiyorsan, o kurallara saygı gösterirsin!”

47

Düğün için Hatice’yi güzelleştirme görevini Ayşe üstlenmişti. Bu işi öylesine şevkle ve olağanüstü beceriyle yaptı ki, sanki Hatice'nin süslenmesi, her anlamda hayatının ödüllendirilmeye değer en büyük başarısıydı. Hatice, tam bir gelin gibi damadın evine taşınmaya hazırlanıyordu. Kendisine hizmet edilmesini küçümseme alışkanlığıyla, güzelliğini her şeyden önce şişmanlığına borçlu olduğunu söylüyordu. Dahası, evlenme teklifinin onu görmüş olan bir adamdan gelmiş olması. artık güzelliğe odaklanmasını da gerektirmiyordu.

Çevresindeki mutluluğa rağmen, evden ayrılacak olmanın Hatice’de şimdiden yarattığı burukluğu kimse gideremi-yordu. Yüreği, her şeyden çok ailesi ve evi için -taptığı annesi ve babası, tavuklar, sümbül ve yasemin sarmaşıkları- çarpan bir genç kızdan başka ne beklenebilirdi ki? Hasretini çektiği evlilik bile, bu ayrılığın acısını hafifletmiyordu. Evine olan sevgisi ve saygısının, evlilik teklifi gelmeden önce bu kadar farkında değildi; çünkü en küçük bir kızgınlık, gerçek hislerini maskeleyebiliyordu. Sevgi, sağlık gibidir. Olduğu zaman hafife alınır, olmadığı zaman özlenir. Kalbi, geleceğine dair kaygılardan annmış olarak, bir yaşamdan diğerine derin bir ıstırap duymadan geçmeyi reddediyor; bu ıstırap, elinden çıkarmak istemediği değerli bir şeyden isteksizce ayrılıyor olmayı veya bir kusuru affettirme girişimi gibi görünüyordu.

Kemal, ablasını sessizce izliyordu. “Dönecek misin?” diye sormuyordu artık çünkü evlenen bir genç kızın geri dönmediğini öğrenmişti. Ablalarına, “İkinizi de okuldan çıktıktan sonra sık sık ziyarete geleceğim” dedi, mırıldanarak.

Ablalan, onun ziyaretlerinden memnun olacaklarını söyledikleri halde, Kemal sahte umutlara kanmıyordu artık. Ayşe’yi sık sık ziyaret etmiş ama eski Ayşe’yi asla bulamamıştı. Yerinde, ona kendisini yabancı gibi hissettiren süslü püslü, abartılı sevgi gösterilerinde bulunan başka bir kadm vardı. Onunla bir dakika yalnız kalacak olsa, kocası çıkıp geliyor ve onlara katılıyordu. Halil evden çıkmıyor, sigara veya nargile içerek ya da ut çalarak oyalanıyordu. Hatice’nin de durumu farklı olmayacaktı. Bundan böyle evdeki tek arkadaşı Zeynep olacaktı, ki o da, şayet annesi onları

izlemiyorsa, yeterince sevecen değildi. Genç kadm, annesinin gözüne girmek için ona iyi davranıyor gibiydi. Annesi ayrılır ayrılmaz o yokmuş gibi davranmaya başlardı.

Zeynep, Hatice'nin evden ayrılmasıyla kendini sevgili bir arkadaşını kaybediyor gibi hissetmese de, düğün gününün sessiz ve ciddi bir atmosferde geçiyor olmasını asla onaylamıyordu. Bu durumu, Ahmet Bey'in tahakkümüne beslediği öfke ve kızgınlığı dile getirmek için bir bahane olarak kullanmaktan çekinmeyip alaycı, iğneleyici bir üslupla, "Meşru olanın yasaklandığı böyle bir ev görmedim. Akıl bunun neresinde?" dedi. Öte yandan, Hatice ile bir çift nazik söz söylemeden vedalaşmak istememiş; ne kadar becerikli olduğuna dair iltifatlar yağdırıp, iyi bir ev kadını olarak kocası için çok değerli olacağını söylemişti.

Ayşe, genç kadının söylediklerine katılıp ekledi; "Hatice'nin tek sorunu, dili. Bunu sen de fark etmiş olmalısın Zeynep."

Zeynep dayanamayıp güldü. "Şükürler olsun, bana dokunmadı ama başkalarına karşı nasıl kullanıldığım gördüm" dedi.

Başta Hatice olmak üzere herkes güldü. Derken, çiniden "Şşşşt" dedi anneleri, kulak kabartarak. Herkes sustu. Dışarıdan bağrışan insan sesleri geliyordu.

Hatice, "Rıdvan Bey öldü" dedi anında.

Meryem ile annesi, Muhammed Rıdvan Bey'in durumu ağırlaştığı için düğünden erken ayrılmışlardı. Dolayısıyla Hatice'nin dışarıda kopan gürültüyü buna vermesi doğaldı. Emine fırlayıp çıktı odadan. Kısa süre sonra döndüğünde, "Muhammed Rıdvan vefat etmiş, ne zor bir durum" dedi büyük bir üzüntü içinde.

Zeynep, "Bizim durumumuz güneş gibi ortada. Düğünü erteleyip, evli çifti bu özel geceyi kutlamaktan alıkoyamayız. Allahtan damadın evi uzakta. Zaten bu evdeki derin sessizlikten başka ne beklenebilir ki bizden" dedi.

Hatice, içine korku salan başka düşüncelere dalmıştı. Bu üzücü haber uğursuzluğa gebeydi. Kendi kendine konu-şurcasına, "Merhamet et

Allahım” diye mırıldandı.

Kızın düşüncelerini okuyan Emine Hanım altüst oldu. Ne var ki, bu davetsiz düşüncelere ne kızının, ne de kendisinin kapılmasına izin verecekti. İki olayın aynı güne rastlamış olmasını önemsemezmiş gibi yaparak, “Allahın emrini sorgulayanlayız. Yaşam da, ölüm de onun elinde. Bu olayda uğursuzluk aramak şeytan işi olur” dedi.

Yasin ile Fehmi, giyindikten soma, gelinin odasmda toplanan kadınlara katılıp annelerine, Ahmet Bey’in aileyi tem-silen başsağlığı dilemeye gittiğini söylediler.

Yasin, Hatice’ye bakıp gülerek, “Senin mahalleden taşındığını duyunca, bu dünyada daha fazla kalmak istememiş olmalı Rıdvan Bey” dedi.

Kız, belli belirsiz gülümsedi ama duygularım açık edecek hiçbir şey söylemedi. Yasin, onu dikkatle inceleyip, gördüğünü onaylarcasma başmı salladı ve iç çekerek," ‘Güzelce giydirecek olsan, bir kamış düdüğü bile geline benzetebilirsin’ lafını kim söylemişse haklıymış” dedi.

Kız, onunla şakalaşacak hali olmadığını belirtir biçimde kaşlarını çattı. “Kes sesini. Rıdvan Bey’in düğün günümde ölmesi iyiye alamet değil” dedi.

Yasin güldü. “Kabahat hanginizde, bilemiyorum” deyip gülmeye devam ederek ekledi: “Adamm ölümünü dert etme. Korkarım, iyiye işaret olmayan senin dilin. Sana nasihatim odur ki, tekrar tekrar söylemekten yorulmuyorum, damatla konuşabilecek hale gelene kadar dilini şerbete batırman.”

Bunun üzerine Fehmi uzlaştırıcı bir tavırla, “Rıdvan Bey sorununu bir yana bırakırsak, tüm dünyanın uzun süredir beklediği bir kutsal günde oluyor düğünün. Ateşkes ilan edildiğinin farkında değil misin?” dedi.

“Bunu neredeyse unutuyordum” diye bağırdı Yasin. “Günün mucizesi, sadece senin evleniyor olman değil. Yıllardır ilk kez bir şey oldu ve savaş bitti. Alman İmparatoru Wilhelm teslim oldu!”

“AvustralyalIlar gidecek, fiyatlar düşecek, öyle mi?” diye sordu Emine.

Yasin güldü, “Tabii, tabii! AvustralyalIlar ve Hatice’nin dili gidecek, fiyatlar düşecek” dedi.

Fehmi düşünceli görünüyordu. Kendi kendine konuşur-casına, “Almanlar yenildi. Kim derdi böyle olacak? Artık ne Hidiv Abbas’m, ne de milliyetçi lider Muhammed Ferit’in geri dönme umudu kaldı. İslam hilafetini ihya etme umutlan da kaybolup gitti. İngiliz yıldızı yükselirken, bizimki batıyor. Adamların eline kaldık” dedi.

Yasin, “Savaştan kârlı çıkanlar, İngilizler ile Sultan Fuat. İngilizlerin, Alınanlardan kurtulmayı hayal edemedikleri gibi. Sultan Fuat da Mısır tahtına çıkmayı hayal edemezdi” deyip bir süre suskun kaldıktan sonra, şen bir tavırla ekledi: “Bir o kadar şanslı bir üçüncü taraf var ki o da Hatice! Bir koca bulacağım asla hayal edemezdi!”

Hatice, ağabeyine tehditkâr bir bakış fırlattı. “Evden aynlmadan önce sana galiz bir söz söylemeye zorlama beni” dedi.

Yasin geriledi, “İyisi mi bir ateşkes talep edeyim! İmparator Wilhelm’den ya da Hindenburg’dan daha güçlü değilim ya” dedi. Sonra dönüp Fehmi’ye baktı. Genç adam böylesine mutlu bir güne yakışmayacak kadar dalgın ve düşünceli görünüyordu. “Siyaseti bırak da müziğe, leziz yemeklere ve içkiye hazırlan” dedi.

Zihni kaygılar, kalbi umutlarla dolu Hatice için, o günün sabahından kalan ve onu derinden etkilemiş olan bir anı her şeyin üstüne çıkıyordu. Babası, yeni yaşamına başlayacağı ilk günün şerefine, onu özel bir görüşme yapmak üzere odasına çağırmıştı. Babasının odasma giderken tökezlenmeden yürüyemeyecek kadar büyük bir korku ve mahcubiyet içindeydi ama bu büyük korku ve utanca, onu karşılayan zarafet ve sevgi merhem olmuştu. Babası, ona, büyük bir şefkatle, “Adımlarını atarken Allah rehberin olsun, sana ba-şan ve huzur ihsan eylesin. Verebileceğim tek nasihat, her bakımdan anneni örnek alman, onun gibi olman; hem çok büyük, hem de küçük” demiş, adamm bu yumuşaklığı Hatice’nin üzerinde tuhaf, eşiz bir etki yaratmıştı.

Sonra, öpmesi için elini uzatmış, kız babasının elini öpüp odadan ayrılmıştı. Öylesine etkilenmiş, öylesine minnettar kalmıştı ki, önünü göremez haldeydi. “Ne kadar nazik, ne kadar yumuşak ve ne kadar müşfik” deyip durmuştu kendi kendine.

Kalbi mutlulukla dolarak, babasının, “Sana verebileceğim tek nasihat, her bakımdan anneni örnek alman, onun gibi olman; hem çok büyük, hem de küçük” demiş olduğunu hatırladı tekrar.

Annesi, anlattıklarını yüzü kızararak, gözlerini kırpıştırarak dinlemişti. “Bu, senin en iyi eş örneği olduğunu düşündüğü anlamına gelmiyor mu?” dedi Hatice annesine ve gülerek sürdürdü: “Ne şanslı bir kadınsın! Kim derdi ki, babam aslında böyle düşünmekte? Mutlu bir rüya sanki! Tüm bu şefkati nerede saklıyor bilmem?” Genç kız, Allahın onu bağışlaması ve kutsaması için, gözlerinden yaş gelinceye kadar içinden dualar etmişti babasma.

Derken, Hanafi Kadın gelip arabaların hazır olduğunu söyledi.

48

<*5*^9

Kahve saati, Ayşe’yi kaybettiği gibi, Hatice’yi de kaybetmişti ama Hatice’nin bıraktığı boşluk doldurulamazdı. Genç kız, o bir araya gelişin ruhunu, canlılığım da alıp götürmüş; sohbet, eğlenceden, neşeden ve önemli bir parçası olan hırgürden bile yoksun kalmıştı. Yasin’in kendi kendine dediği gibi, “Sohbetlerimizin tuzu gibiydi. Tuz, tek başına güzel bir şey değildir ama tuzsuz bir yemek neye benzer?” Genç adam, karısına hürmeten, bu düşüncesini açık etmemişti. Evlilikten umduğunu asla bulamadığı ve artık çareyi evde aramadığı halde, karısını incitmenin anlamı yoktu; hiç olmazsa,

; gecelerini “kahvehanede” geçirdiğinden iyice kuşkulanmaya başlamaması için.

Yasin, neşeyi ciddiyete öylesine tercih ediyordu ki, kişiliğinde ciddiyete çok az yer vardı. Ona şaka yapabilmesi için ilham veren, ona sataşan dostunu, arkadaşını kaybetmişti. Artık geleneksel kahve saatinden arta kalanlarla

teselli bulmaktan başka bir şey yoktu yapacak. Divana bağdaş kurup oturmuş; o kahvesini yudumlarken, karşısındaki kanepede anlamsız şeyler konuşan annesi, karısı ve Kemal'e bakmaktaydı. Zeynep'in ciddiyetine, belki de yüzüncü kez hayret etti ve Hatice'nin onu sıkıcı olmakla suçladığını hatırlayıp, bu görüşe katılır gibi oldu. Ebu Tammam'ın divanım veya *MuaUakat-ül Saba*!yı ya da Cur-ci Zeydan'ın romanı *Kerbela Kadınlan*'m açıp kendi kendine okur; bazen de okuduklarını Kemal'e anlatırdı.

Sağına baktığında Fehmi'nin konuşma ihtiyacı içinde olduğunu gördü. Neyle ilgiliydi acaba? Milliyetçi lider Muhammed Ferit ve Mustafa Kamil mi? Hiçbir fikri yoktu ama belli ki Fehmi söz alacaktı. Hukuk fakültesinden döndüğünden beri, yağmur bıraktı bırakacak bir gökyüzü gibiydi yüzü. Deşmeli miydi? Hayır, buna gerek yoktu. Fehmi, ağabeyinin ona bakmış olmasından cesaret alıp, ona hitap etmek üzere olduğunu bildirir bir ifadeyle, "Ne haber?" diye sordu.

Fehmi, ona haber olup olmadığını sormuştu! "Sayısız haberim var" diye düşündü Yasin. "Evlilik bir yalan. Gelin, birkaç ay zeytinyağı gibi lezzetli ama sonra motor yağma dönüyor! Meryem ile evlenemediğine üzülme, seni toy politikacı! Başka haber istiyor musun? Bol bol var ama kesinlikle seni ilgilendirmeyecektir. Sana söyleyecek olsam bile, kanmın önünde olmaz."

Derken, kendini klasik şairlerden el Şerifin bir kıtasını ezberinden okurken buldu:

Sözünü etmek istemediğim, ateşli bir mektubum, var İzlenmiyor olsam.

Ağzınla paylaşırdım onu.

Yasin "Ne gibi?" diye sordu.

Fehmi heyecanla cevap verdi: "Öğrenciler arasında tuhaf haberler yayılıyor. Bütün gün sadece bunu konuştuk. Said Zaglul Paşa, Abdülaziz Fehmi Bey ve Ali Şaravi Paşa başta olmak üzere, milliyetçi görüşleriyle tanınanların oluşturduğu bir heyet ya da 'Vafd', dün Kahire'deki İngiliz Konağı'na gidip, Yüksek Komiser ile görüşmüş ve Mısır üzerindeki İngiliz mandasının kaldırılıp bağımsızlık ilan edilmesini istemişler."

Bu haber Yasin'i de ilgilendirmişti. Kaşlarını kaldırdı. Bakışlarında hayretle karışık kuşku vardı. Said Zaglul adını ilk kez duymuyordu; uzun süre önce vuku bulan ve ne olduğunu hatırlamadığı birtakım olaylarla bağlayabiliyordu sadece. Bu olaylar, duygusal olarak üzerinde kayda değer bir etki bırakmamıştı anlaşılan; çünkü devlet işleriyle pek az ilgilenirdi. Diğer adamların isimlerini ise ilk kez duyuyordu. Ne var ki, Fehmi'nin söyledikleri doğruysa, yapılan tuhaf hareketin yanında isimler hiç kalırdı. Nasıl olur da, Almanya ve Osmanlı yenilgisinden sonra, İngiliz'den Mısır'ın bağımsızlığını isterlerdi? "Bu adamlar hakkında ne biliyorsun?" diye sordu kardeşine.

Bu kişilerin Milliyetçi Parti'ye üye olmuş olmalarım isteyen birinin burukluğuyla cevap verdi Fehmi: "Said Zaglul, Yüksek Mahkeme Başkan Yardımcısı. Abdülaziz Fehmi ile Ali Şakravi de mahkeme üyeleri. Aslında, son ikisi hakkında ben de bir şey bilmiyorum. Said'e gelince... Milliyetçi öğrencilerin anlattıklarından hareketle, ben onda bir sorun görmüyorum ama öğrencilerin hepsi böyle düşünmüyor. Bazılan İngiliz'e satıldığım, bazılan da Milliyetçi Parti'nin üst kademelerine layık üstün niteliklere haiz olduğunu söylüyorlar. Her ne ise, iki arkadaşıyla birlikte attığı adım muhteşem. Onun önayak olduğu söyleniyor. Milliyetçi Parti'nin, Muhammed Ferit dâhil, tüm önde gelenleri sürgün edildiğine göre, bunu yapabilecek kimse kalmamıştı ortada."

Yasin, heyecanla konuşan kardeşi alay ettiğini düşünmesin diye, ciddi görünmeye çalıştı. "İngiliz mandasını kaldınp bağımsızlık ilanı talebi..." dedi, yüksek sesle düşünüyormuş gibi yapıp.

"Duyduğumuza göre, bağımsızlık için lobi yapmak üzere İngiltere'ye gidiş izni talep etmişler. İngiltere'nin Mısır Yüksek Komiseri Sir Reginald Wingate'i de zaten bu nedenle ziyaret etmişler."

Yasin, duyduğu endişeyi daha fazla saklayamadı, zaten yüzünden de belliydi. "Bağımsızlık! Sahi mi? Ne demek istiyorsun?" diye sordu yüksek bir sesle.

Fehmi, gergin bir tavırla cevapladı: "İngilizlerin Mısır'dan kovulması demek istiyorum: Bağımsızlığın mücadelesini veren Mustafa Kamil'in 'tahliye' dediği şey."

Ne umut ama! Yasin, tabiatı icabı politika konuşmaya yatkın değildi ama kardeşinin canını sıkmamak ve bu yeni tür eğlenceyle kendisini oyalamak için, Fehmi'nin konuşma isteğini geri çevirmek istemiyordu. Politikaya ilgisi zaman zaman artar ama asla tutkuya dönüşmezdi. Kardeşinin coşkulu umutlannı sakin ve pasif bir biçimde paylaşabilirdi ama hayatının hiçbir döneminde devlet işlerine ilgi duymamıştı. Onun tek amacı, yaşamın güzel yönlerinin keyfini çıkarmaktı. Dolayısıyla Fehmi'nin söylediklerini ne ölçüde ciddiye alacağım bilemiyordu. Fehmi'yi tekrar sorguladı: "Bu mümkün mü?"

Fehmi coşkuyla, "Yaşam varsa, umut da vardır kardeşim" dedi.

Öncekiler gibi, bu sözler de Yasin'i alaycı olmaya sevk etmişti ama ciddi görünmeye çalışarak, "Nasıl kovacağız?" diye sordu.

Fehmi bir an düşündükten sonra, kaşlarını çatarak, "Said ve arkadaşlarının Londra'ya gitmek için izin talep etmelerinin nedeni buydu" dedi.

Emine Hanım, sohbeti merakla izliyordu. Tüm dikkatiyle, konuşulanları mümkün olduğunca kavramaya çalışıyordu. Konu evle ilgili gevezelikten çıkıp, devlet işlerine geldiği zaman hep böyle yapardı. Bu konular onu ilgilendirirdi. Dolayısıyla, konuşulanları kavradığını iddia ederek, fırsat bulunca katılmaktan çekinmez; görüşlerinin sevgiyle karışık bir biçimde küçümsenmesine de aldırmazdı. Hep izlermiş gibi göründüğü bu önemli konularla ilgilenmekten hiçbir şey onu alıkoyamaz, hiçbir şey cesaretini kıramazdı; tıpkı Kemal'in din derslerini izleyip mütalaada bulunduğu ya da çocuğun okuduğu coğrafya ve tarih derslerini, kendi dinsel ve folklorik arka planı çerçevesinde tartıştığı gibi. Kadm, Mustafa Kamil, Muhammed Ferit ve "Sürgündeki Efendimiz" Hidiv II. Abbas ile ilgili olarak epeyce bilgi sahibiydi. Bu adamların İslam hilafetine bağlılığı, onları kadının gözünde çok değerli kılıyor; erkekleri sahip oldukları dinsel saygınlık itibariyle değerlendiren gözleri, bu adamları, o çok sevdiği azizler gibi görmesine yol açıyordu. Dolayısıyla Fehmi, Said ve arkadaşlarından söz edip, Londra'ya gitmek için izin istediklerinden bahsedince, "Bu Londra da neredeymiş?" diye sordu aniden.

Kemal, çocukların ders çalışırken çıkardıkları ritmik ezber sesiyle, hemen cevapladı; "Londra, Büyük Britanya Krallığı'nm başkentidir. Paris,

Fransa'nın başkentidir.” Sonra da eğilip, annesinin kulağına fısıldadı: “Londra, İngiliz diyan.”

Kadm çok şaşırmıştı. Fehmi’ye sordu: “İngiliz diyarına gidip, onlara Mısır’dan çıkmalarını mı söyleyecekler? Beni evinden atmak istiyorsan, bana nasıl ziyarete gelebilirsin ki?”

Kadının müdahalesi, genç adamı rahatsız etmişti. Annesine, gülerek ancak eleştirel bir bakış attı, oysa kadm onu ikna edebileceğinden emindi. Dolayısıyla, ekledi: “Bu kadar uzun bir süre Mısır’da kaldıktan sonra, gitmelerini nasıl isteyebilirler? Ben ve tabii sizler doğduğunuzda bu adamlar bizim memleketimizdeydi. Bunca zaman komşu gibi birlikte yaşadıktan sonra, artık onlann da memleketi sayılan bu diyardan gidin denir mi hiç?"

Fehmi, umutsuzluk içinde güldü. Yasin nahoş bir kahkaha attı ama Zeynep, bütün ciddiyetiyle, “Bunu, onlann ülkesine giderek söyleme cesaretini nereden alıyorlar? Ya İngilizler onlan öldürürse? Kimse ne olup bittiğini anlamaz bile. İngiliz askeri, Kahire sokaklannda yürümeyi bile bu kadar tehlikeli hale getirmişken... demek istediğim, düşünsenize onlann memleketine gidenin başına neler gelir?” Yasin, iki kadının saf saf konuşmaya devam etmeleri için ne yapabileceğini düşündü. Eğlence özlemini böylelikle giderecekti! Ne var ki, Fehmi’nin çok rahatsız olduğunu görüp, onu kızdırmak istemedi. Kardeşine dönüp sohbeti sürdürdü: “Belki daha iyi ifade edebilirlerdi ama bir noktada haklı annemle Zeynep" dedi. “Söyle bana kardeşim, kendisini dünyanın rakipsiz sahibi olarak gören bir ülke karşısında Said ne yapabilir?”

Emine Hanım, oğlu kendisine söylemiş gibi başıyla onayladı. “İhtilalci lider Arabi Paşa büyük bir insandı ve çok cesur. Said ve diğerleri onunla kıyaslanamazlar bile. Arabi Paşa süvariydi, bir savaşçı! İngilizlerden ne alabildi, çocuklar? Onu önce hapse attılar, sonra da dünyanın öbür yüzüne sürdüler.” Fehmi, annesini terslemekten kendini alamadı: “Anne! Bırak da konuşalım.”

Kadın, oğlunu kızdırmamak için mahcup mahcup gülümsedi. Hararetle konuşan sesinin tonunu değiştirip sanki bunu yaparak görüşlerini de değiştirmiş gibi tatlı, özür dileyen bir sesle, “Efendim, çaba gösteren herkes

ödüle layıktır. Bırakın gitsinler... Allaha emanet! Belki de büyük kraliçenin sempatisine mazhar olurlar.”

Genç adam, ne dediğini düşünmeden sordu: “Hangi kraliçeyi kastediyorsun?”

“Kraliçe Viktorya’yı, oğlum. Adı bu değil mi? Babamın ondan söz ettiğini çok duydum. Arabi’nin sürgüne gönderilmesini o emretti; cesaretini çok takdir ettiği söylense de...” Yasin, “Eğer süvari şövalyeyi sürgüne gönderdiyse, dostumuz Said’i sürmesi de imkân dâhilinde” dedi, alaycı bir sesle.

Anne, “Yine de, o bir kadm ve eminim göğsünde hassas bir kalp barındırmaktadır. Şayet kraliçeyle doğru dürüst konuşurlar ve kalbini kazanmaya bakarlarsa, görüşlerini anlayış ve sempatiyle karşılayacaktır” dedi.

Yasin, annesinin mantığına ve bu tarihe mal olmuş kraliçe hakkında, Meryem’in annesinden veya bir komşu kadından söz eder gibi konuşmasma bayılmıştı. Artık Fehmi ile konuşmak gelmiyordu içinden. Annesini konuşmaya teşvik etmek için, “Söyle Anne, nasıl konuşsunlar kraliçeyle” diye sordu.

Siyaset zekâsmın teslim edildiğini ima eden bu istek, kadını çok sevindirmişti. Dikleşip kaşlarını çatarak “konferans” vermeye hazırlanırcasına düşüncelerim toplamaya çalıştı. Ne var ki, Fehmi fırsat vermedi. Öfkeyle az ve öz konuşarak, “Kraliçe Viktoıya uzun zaman önce öldü Anne” dedi. “Boşuna kendini yorma.”

Derken, Yasin, kepenk aralıklarından havarim kararmakta olduğunu fark etti. Kahve saati sohbetinden affim isteyerek eğlence peşinde koşma zamanı gelmişti. Fehmi’nin konuşma ihtiyacının henüz tatmin edilmemiş olduğunun idrakiyle, ağırlığım Fehmi’yi ilgilendiren haberden yana koyup, kalkmak için izin istedi. Ayağa kalkarken, “Giriştikleri şeyin tehlikelerini bilen adamlar olduklarından kuşkum yok. Belki de iyi bir strateji geliştirmişlerdir. Başarılı olmalan için dua edelim.” Odadan çıkarken Zeynep’e kendisini takip etmesi için bir işaret yapü. Kansı giyinmesine yardım edecekti.

Fehmi, biraz da husumet dolu bakışlarla izledi ağabeyinin odadan çıkışını. Ateşli ruhunun heyecanını paylaşabileceği bir ortak bulamadığı için kızgındı. Milli kurtuluşun lafı bile, içindeki büyük hayalleri tetikliyor; o mucizevi kâinatta yeni bir dünya, yeni bir ülke, yeni bir ev, yeni insanlar düşlüyordu. Herkes canlanacak, coşku içinde olacaktı. Bu yorgun, bitkin, cahil aldırmazlık ortamında, haps'olun-muşluktan kurtularak gökyüzüne yükselmeyi arzulayan yakıcı bir hüzün düşüyordu içine. O an, tekrar okul arkadaşlarının arasında olabilmek için gecenin göz açıp kapayıncaya kadar geçmesini diledi tüm kalbiyle. Böylelikle, özgürlük ve coşkuya duyduğu susuzluğu giderebilecek; o müthiş dünyaya dair hayallerine erişmek için hararetli bir çabaya girişecekti.

Yasin, artık haklı olarak dünyanın efendisi addedilen bir ülkenin karşısında Said'in ne yapabileceğini sormuştu ona. Fehmi, Said'in ya da kendisinin ne yapabileceğini bilmiyordu ama yapılabilecek bir şeyler olduğunu tüm varlığıyla hissediyordu. İhtimaldir ki, gerçek dünyada bunun bir örneği yoktu ama var olduğunu kanında canında hissediyordu genç adam. Tezahürünü bu yaşamda ve gerçek dünyada bulmak zorundaydı. Aksi takdirde, yaşam da, gerçeklik de boşunaydı. Yaşam anlamsız bir oyun ve kötü bir şaka olarak kalacaktı.

49

Ahmet Bey'in dükkânının önündeki cadde, her zamankinden farklı değildi. Yolun iki yakası, dükkânlarda alışveriş yapanlar, yayalar, arabalar ve otomobillerle dolup taşıyordu. Havadaki ışığın sisli ve süsleyici bir görünümü vardı. Güzel bir Kasım günüydü. Güneş, incecik bulutlarla örtülüydü; Kallavun ve Barkok minarelerinin üstündeki bembeyaz dalgalanmalar, ışık havuzlan gibiydi. Ne gökyü-zündeki, ne de yerdeki hiçbir şey, Ahmet Bey'in her gün gördüklerinden farklıydı. Ne var ki, adamm, yakınlannm, çevresindekilerin ve belki de tüm insanlann ruhu, böylesi güçlü bir heyecan dalgasına hiç maruz kalmamıştı. Herkes öz denetimini yitirmişti sanki. Ahmet Bey, insanlann bir habere böylesine sarılıp, etrafinda böylesine tek vücut olduğuna. kalplerin aynı duyguyla çarptığına ilk kez şahit olduğunu söyleyecek kadar ileri gitmişti.

Babasının yanında genellikle konuşmayan Fehmi, ona, Said'in Yüksek Komiser ile yaptığı toplantı hakkında duyduklarını aynntılı bir biçimde

anlatma imkânı bulmuş; Ahmet Bey'in aynı günün gecesinde gittiği âlemde, arkadaşlanndan bazılan da oğlunun anlattıklarım doğrulamıştı.

Dükkânda, birbirini hiç tanımayan müşteriler bile, söz konusu toplantıyı tartışmışlar ve bütün bunlar Ahmet Bey'i çok şaşırtmıştı. O sabah, Şeyh el Mutavalli Abdülsamet de, uzun bir aradan sonra ilk kez, ansızın dükkâna dalmış; ne var ki,(Kuran okumak ve şekerle sabundan oluşan hediye paketini almakla yetinmeyip, yapılan açıklamayı sanki ilk kez o yapıyormuşçasına ısrarla anlatmıştı.

Ahmet, şakacı bir ifadeyle bu toplantının sonunda ne olacağını düşündüğünü sorunca, adam, "Mümkün değil!" demişti. "İngilizlerin Mısır'ı terk etmesi mümkün değil. Savaşmadan memleketi terk edecek kadar aptal mı sanıyorsun onları? Savaşacağımız muhakkak... kaybedeceğimiz de! Diyeceğim, onlan kovmanın yolu yok. Belki adamlanmız, Avustralyalılann gönderilmesini sağlayabilir. O zaman yeniden bir düzen gelir, her şey eskisi gibi olur, huzur olur!"

Ahmet, haberler yayıldıkça duygulann coştuğu bu ortamda, siyaseten milliyetçi emellere kapılmaya son derece müsait ve hazırdı. Öylesine bir beklenti ve dikkat içindeydi ki, çoğunlukla tutkudan ya da uyanıştan nasibini almamış olan, sanki bir başka ülkede basılmış gibi görünen gazeteleri hevesle okuyordu. Dostlannı selamlarken bile, meraklı bakışlarla, henüz duymadığı yeni bir haber olup olmadığını öğrenmeye çalışıyordu.

Muhammed Afit'i de bu ruh hali içinde karşıladı. Adam, dükkâna hızla girmişti. Delici bakışlan ve enerjik halinden, dükkâna kahve içmek ya da fıkralar anlatmak için uğramadığı belliydi. Ahmet, dostunun bu halinin, milliyetçi emellerle dolu kendi ruh halini de yansıtmakta olduğunu düşündü. Adam, Cemil el Hamzavi'nin hizmet ettiği müşterilerin arasından geçip, kendisine doğru gelirken selamladı Ahmet: "Rutubetli bir gün! Ne öğrendin aslanım?"

Muhammed Afit masanın önüne oturdu. Ahmet'in, aslında rastladığı her arkadaşına sorduğu bu soru, Mısır'ın etkin şahsiyetlerinden bazılanyla akrabalık bağı içinde olması nedeniyle, bu belirleyici günlerde adamm özel öneminin teslim edildiğim ima ediyor; gururla gülümsemesine yol açıyordu. Afit, ileri gelen tüccarlar ile yüksek mevkideki devlet memurlarının ve

onlara sonradan katılan hukukçu-lann arasındaki bağdı. Bütün bu insanlar arasında, kişiliği ve genel davranışı itibariyle Ahmet'in, Afit'in kalbinde çok ayn bir yeri vardı. Afit'in sahip olduğu ilişkilerin değeri, yüksek rütbeli devlet memurlanna ve unvan sahibi insanlara hürmet gösteren tüm arkadaşlan tarafından teslim edilmekle birlikte, taze haberin ekmek, su kadar önemli olduğu bu dönemde daha da artmıştı.

Afit, elindeki kâğıdı masaya yatınp, "İşte yeni bir adım! Artık sadece haber getirmiyorum. Sana ve diğer muhteremlere bu sevinçli yetkilendirme dilekçesini getirmekle görevlendirildim" deyip kâğıdı Ahmet'in önüne iterek, "Oku" diye ekledi.

Ahmet kâğıdı alıp yüksek sesle okumaya başladı: "Bu belgenin altmda imzası bulunan bizler; Said Zaglul Paşa, Ali Şakravi Paşa, Abdülaziz Fehmi Bey, Muhammed Ali Al-luba Bey, Abdüllatif el Mukbati, Muhammed Mahmut Paşa ve Ahmet Latif Bey ve aralarına almaya karar verecekleri diğer şahıslan, Mısır'ı tam bağımsızlığa kavuşturmak amacıyla, mevcut tüm yasal ve banşçıl yöntemleri kullanmak suretiyle mücadeleye yetkili kılıyoruz."

Mısır delegasyonundaki isimleri okuyunca Ahmet'in yüzü parlamıştı çünkü milliyetçilik tartışmalannda adları en çok geçen isimlerdi bunlar."Bu belge ne anlama geliyor?" diye sordu.

Afit, coşkuyla cevap verdi: "İmzalan görmüyor musun? Hemen imzala. Cemil el Hamzavi de imzalasın. Bu, delegasyonun hazırladığı ve bastırarak imzalanmak üzere halka dağıttığı yetkilendirme belgelerinden biri. Mısır halkını temsil ettiklerini bununla kanıtlayacaklar."

Ahmet bir kalem alıp mavi gözleri sevinçle parlayarak attı imzasını. Said ve arkadaşlarının kendisini temsil ediyor olmalarından duyduğu mutluluğu ve gururu belli eden hassas bir gülümseme vardı yüzünde. Kimse onları uzun süredir tanımadığı halde, bastırılmış derin arzulan uyandırarak, herkesin yüreğinde yer etmişlerdi. İnsanlara cesaret veren bu etki, uzun süredir tedaviyi reddeden bir hastalığa, ilacı yeni kullanıyor olsa da, yeni bir tedavinin uygulanması gibiydi. Ahmet, el Hamzavi'yi çağırdı, belgeyi o da imzaliadı. Sonra arkadaşına dönüp "Olay ciddi gibi görünüyor" dedi, yoğun bir ilgiyle.

Afit yumruğunu masanın kenanna vurdu. “Son derece ciddi. Güçlü bir kararlılıkla ilerliyor her şey. Bu belgenin basılmasına yol açan neymiş biliyor musun? Deniliyor ki ‘adam’, yani İngiliz Yüksek Komiseri, Said ve arkadaşlan-nın 13 Kasım sabahı kendisiyle hangi yetkiye dayanarak konuşmakta olduklarını sormuş. Dolayısıyla, delegasyo-

nun memleket adına konuştuğunu ispat için bu dilekçeye ihtiyacı var” dedi.

Dükkân sahibi, duygusal bir sesle, “Keşke Muhammed Ferit de burada, bizimle olsaydı” dedi.

“Milliyetçi Parti üyelerinden bazıları delegasyona katılmış: Muhammet Ali Alluba ve Abdüllatif el Mukbati” Geçmişi sırtından atarcasına omuz silkti adam, “Said’i, önce eğitim, sonra da adalet bakam olunca çıkan büyük gürültü patırtıdan hatırlıyoruz. Kabineye seçilince, milliyetçi *el Liva* gazetesinin Said’e önce destek olup, sonra nasıl saldırmaya başladığını unutamıyorum. Kabul edelim ki, müteveffa Mustafa Kamil’e bağlılığımdan dolayı, bu eleştirilerden ben de etkilenmiştim. Ne var ki, Said hep takdire şayan biçimde hareket etti. Bu son hareketi ise en yüksek saygınlık mertebesine çıkardı onu.”

“Haklısın. Kutsal bir girişim bu. Başarılı olması için dua edelim” dedi Ahmet. “Londra’ya gitmelerine izin verilecek mi dersin? Gidecek olurlarsa orada ne yaparlar?”

İL Muhammed Afit, dilekçeyi rulo yaptı, kalkarken, “Yann-

| 1ar uzak değil” dedi.

| Birlikte kapıya yürüdüler. Ahmet’in şakacılığı tuttu, “Bu

| dilekçeye o kadar sevindim ki, içip içip sekizinci bardağı f- Zübeyde’nin kalçaları arasında dikebilirim başıma” diye fısıldadı arkadaşının kulağma. **j**
Muhammed Afit, zihninde canlandırdığı bir bardak şarap

ı ve Zübeyde hayaliyle sarhoş olmuşçasına, coşkuyla başım

sallarken, “Daha neler duyacağım acaba...” diye mırıldandı.

Adam dükkândan ayrılırken, Ahmet gülümseyerek seslendi ardından: “Ve daha neler göreceğiz...”

Ahmet masasma döndü. Kendisine yapılan jestin mutluluğu vardı yüzünde ama yüreğindeki milliyetçi coşku din-memişti. Eviyle ilgili olmadığı sürece, yaşamın her alanında böyleydi. İcabmda son derece ciddi olabilir, ne ki istediği zaman karşı durulmaz bir şekilde ortamı şakaya, neşeye boğarak yumuşatmaktan geri kalmazdı. Ciddiyetle neşeyi, biri diğerine baskın çıkmayacak biçimde uzlaştırma konusunda olağanüstü bir yeteneğe sahipti. Şakacılık, önemsiz, küçük değil, ciddiyet kadar önemli bir ihtiyaçtı onun yaşamında. Asla tam bir ciddiyete ulaşamamış ya da tüm enerjisini ciddiyete odaklayamamıştı. Dolayısıyla milliyetçiliğini

duygusal ve psişik bir katılımla sınırlamış, bununla yetinmiş; yaşamın zevkini tam anlamıyla çıkardığının ve bir daha dünyaya gelse aynı yaşam tarzım seçeceğinin hiç kuşkusuz farkındaydı. Bu yaşamın akışmı değiştirecek, rahatım bozacak hiçbir şeye fırsat vermezdi. Zaten bu nedenle, ilkelerine derinden bağlı olduğu Milliyetçi Parti’nin komitelerinden hiçbirine girmemiş, herhangi bir demeğe falan da üye olmamış, bu arada gösterilere katılma zahmetinde de bulunmamıştı. Değerli zamanını harcamış olmaz mıydı? Memleketin, onun zamanına ihtiyacı yoktu. O, her dakikasını, evine, işine, özellikle de, eş dostla eğlenceye ayırma arzusundaydı. Zaman, kendi yaşamına aitti. Kalbi ve duygularıydı ülkeyle paylaşabileceği. Davaya katkıda bulunma konusunda asla cimri değildi. Görevini ihmal ettiğini düşünmüyordu. Tersine, dostlan arasında milliyetçiliğiyle bilinirdi çünkü başka kimse duygulan itibariyle onun kadar milliyetçi değil; milliyetçilik için yürekleri atanların yaptıklan bağışlar da onunla boy ölçüşür gibi değildi. Vatanseverliği, onu ayn bir yere koyuyor; içten içe gururlandığı diğer olumlu niteliklerine ekleniyordu. Kendisi bu kadar bonkör davrandıktan sonra, milliyetçi davanın daha fazlasını talep edebileceğini düşünmüyordu. Yüreği aşk, müzik ve mizahla dolu olduğu halde, içinde vatanseverliğe de yer vardı. Milliyetçi coşkulan kalbine haps’ol-muş olsa da, ruhunu işgal edecek ve yaşamına hâkim olacak kadar güçlü ve derin değildi.

Vatanseverliğini, kazaen edinmemiş ti. Vatanseverlik duygusu, çocukluk yıljanndan başlayarak, kendisinden bir önceki kuşağın, Mısırlı devrimci

Arabi’nin kahramanlıkla-nm anlatan hikâyelerini dinleyerek olgunlaşmış; milliyetçi *el Liva* gazetesinde yayımlanan nutuklar ve makalelerle alevlenmişti. Mustafa Kamil’in ölümüne bir bebek gibi ağlamış olması, hem ilgi, hem de gülümsemeyle karşılanan benzersiz bir görüntü oluşturmuş olmalıydı. Bu tablo arka-daşlannın içine dokunmuştu çünkü hiçbiri kendini üzüntüye kaptırmamış; o geceki partide “Kahkahalar Kralı”nm gözyaşlan dökerek ağlamış olmasını hatırlayarak kahkahalarla gülmekten çekinmemişlerdi.

O gün, artık bitmekte olan uzun savaştan, Milliyetçi Parti’nin genç liderinin ölümünden, halefinin sürgüne gönderilmesinden, “Efendimiz” Hidiv II. Abbas’ın tekrar geleceği umutlarının kalmamış bulunmasından, Türkiye’nin yenilip İngiltere’nin muzaffer olmasından sonra; bütün bunlardan sonra ya da bunlara rağmen, içerdiği unsurlar itibariyle bir efsaneye benzeyen müthiş bir haber gelmişti: bağımsızlık talebinde bulunan milliyetçi dilekçelerin imzalanması, bunların İngiliz Yüksek Komiseri’ne sunulması ve bir sonraki adımın ne olacağının merak edilmesi. Toz tutan kalpler bağımsızlık için silkeleniyor, hayati olan tozdan arındırılıyordu. Ruhlar, umutla parlıyordu. Bütün bunun ardındaki neydi? Edilgenliğe alışık barışsever ruhu, nasıl olup da olayların şekil değiştirdiğini, nafile merak etti. Günbatımını iple çekiyordu. Koşup, içki ve müzikten önce yenilen bir meze haline gelmiş olan politikanın konuşulacağı âleme katılacaktı. O geceki eğlenceyi sabırsızlıkla beklemesine yol açan başka bir şey daha vardı: Zübeyde ve eğlence arkadaşlarına duyduğu sevgi; içki ve müzikten aldığı keyifi O baştan çıkarıcı ortamda, coşku, heves ve kalpten verebileceğinden fazlasını istemeyen bir aşk gibi duygulan uyaran, hoş bir tazelikti bu.

Ahmet bunlan düşünürken, Cemil el Hamzavi yaklaşıp, “Said Paşa’nın evine verilen yeni ismi duydun mu?” diye sordu. “Milletin EM diyorlar” dedi ve eğilip bu haberin kendisine nasıl ulaştığını anlatmaya başladı.

50

Millet, özgürlük ve bağımsızlık için mücadele ederken Yasin de aynı cesaret ve kararlılıkla kendi geleceğini ellerine almaya çalışıyor evliliğini izleyen birkaç hafta boyunca erdemli davranarak vazgeçtiği geceleri dışan çıkma hakkı için mücadele veriyordu. Evlilik rüyalanyla sarhoşken, yeniden Ali ustanın kahvehanesinde ya da Kostaki’nin meyhanesinde boş vakit

geçirdiği günlere geri dönmek isteyeceğini asla düşünmemişti. Evlilik yaşamına dair iyi niyetler beslediğine göre, eski yaşamını sonsuza dek geride bırakmış olduğuna içtenlikle inanmıştı. Ne var kİ, evliliğin yarattığı hayal kırıklığı ve umutsuzluk bastınnca, iç sıkıntısı ya da -onun tabiriyle- “boş hayat” a tahammül, sinirlerini altüst etmişti. Şımank ve hassas ruhunun tüm gücüyle bu durumdan kaçmanın yolunu arayıp, rahatlığı, eğlenceyi ve avuntuyu kahvehanede ya da meyhanede buldu. Bu, önceden, yani evlilik hayalleri kurduğu zaman düşündüğü gibi geçici bir eğlence yaşamı değildi artık. Evliliği acı bir hayal kınklığına dönüşünce, kalan ömrünün ona sunduğu zevk işte bu kadardı. Umutlannın, kendi ülkesinden zorla çıka-np attığı, ne ki başansızlığm tövbekar bir halde gerisingeri getirdiği bir adam gibiydi.

Zeynep, bir süre, onun sıcak sevgisine ve açgözlü iltifat-lanna nail olmuştu. Hatta o kadar aziz tutulmuştu ki genç kadm, Yasin, babasının ailenin etrafına ördüğü katı gelenek istihkâmına meydan okuyarak, onu Kişkiş Bey’i izlemek üzere tiyatroya bile götürmüştü. Bu Zeynep, artık her gün, onun gece yanlarına kadar dışarıda kalıp eve kör kütük sarhoş dönmesine tahammül etmek zorundaydı. Bu, genç kadm için dayanılması zor, acı bir darbeydi.

Zeynep, kocasına ne kadar üzüldüğünü söylemekten geri kalmadı. Evliliğindeki bu ani dönüşümün banşçıl bir şekilde gerçekleşmeyeceğini içten içe biliyordu Yasin. Baştan itibaren, eleştiri ya da kavga, kansından bir tür karşı koymayla karşılaşacağını biliyordu. Konumunu muhafaza etmek için almış olduğu önlemlerin gücü ve etkisi, Kişkiş Bey’den döndükleri akşam babasının müdahale edip, ona, “Erkekler kadınlan gözeten kollayandırlar...” diyerek sergilediği güç ve etkiyle aynıydı.

Genç kadın şikâyetini seslendirir seslendirmez, ona, “Üzülecek bir şey yok sevgilim. İlk çağlardan bu yana, ev kadınlar, sokak erkekler içindir. Erkekler böyledir. İyi bir eş, kansına evden uzaktayken de sadık kalır. Dahası, dışa-n çıkmaktan aldığım keyif ve duyduğum tazelikle birlikteliğimiz çok daha eğlenceli olacaktır” dedi.

Genç kadm, içkiden söz edip, onun sağlığından endişe ettiğini söyleyince, Yasin gülüp kararlılıkla yumuşaklığı mecz eden bir sesle, “Tüm erkekler

içer. Sarhoş olmak sağlığıma yararlı” dedi. Derken, biraz daha gülüp, “Babama sor ya da kendi babana” dedi.

Genç kadın, buna rağmen sürdürdü konuşmayı; ama nafile. Yasin, evde çektiği iç sıkıntısından aldığı cesaretle kararlıydı. Bu kararlılık, kansmın öfkesini, önceye nazaran daha az umursamasını sağlıyordu. Erkeklerin istedikleri her şeyi yapabileceklerinin altını çizerek sürdürdü konuşmayı. Kadınlann görevi onlara itaat etmek ve kurallara uymaktı. “Bak babamın kansına” dedi. “Babamın dav-ranışlanna karşı çıktığını gördün mü hiç? Buna rağmen, mutlu bir evlilikleri ve sağlam bir aile düzeni var. Bu konuyu bir daha konuşmaya gerek yok.”

Duygularıyla hareket edecek olsa, belki de bu kadar diplomatik bir dille konuşmazdı çünkü evliliğin yol açtığı hayal kınklığı, içinde adeta bir öç alma arzusu uyandırmıştı. Diğer zamanlarda genç kadına karşı sürekli olmayan bir nefret duygusu hissediyor ancak içindeki bu duygulann hiçbiri, onu arzulamasını engellemiyordu. Genç kadının duygularım dikkate alarak, düşünceli davranıyor olması,

Muhammed Afit’i çok seven babasına duyduğu saygıdandı. Aslında Zeynep’in, onu kendi babasına şikâyet etmesinden korktuğu kadar hiçbir şeyden korkmuyordu Yasin çünkü babası da gidip Ahmet Bey’e şikâyet edecekti. Böyle bir durum söz konusu olursa, ne olursa olsun, ayn bir eve taşınmayı bile göze alırdı.

Korktuğu başına gelmedi. Genç kadm, tüm üzüntüsüne rağmen, Emine Hanım gibi yapıp “mantıklı” davrandı. İçinde bulunduğu durumu dikkatle değerlendirip teslim olarak kocasının sıkça tekrarladığı sadakat iddialanna ve gece gezmelerinin masum olduğuna inanmayı seçti. Üzüntüsünü ve acısını, hiçbir destek bulmadan, kahve saatinde dile getirmekle yetindi. Erkeklere teslimiyeti bir din, bir amentü gibi gören bir evde başka nasıl yapabilirdi ki? Emine Hanım, genç kadının şikâyetlerini hoş karşılamıyor, kocasını tekeline alma tutkusunu tuhaf bularak bundan rahatsız oluyordu. Kadın, bazı kadınların kendisinden, bazı adamların da kocasından farklı olduğunu düşünemiyordu hiç. Yasin’in özgürlüğün keyfîm çıkartmasında şaşılacak bir taraf yoktu onun için. Tuhaf olan, karısının bundan şikâyet etmesiydi.

Sadece Fehmi, genç kadının kaygılarını ve üzüntüsünü anlayışla karşılıyordu. Kaybedeceğini bile bile, iş edinip bunlan Yasin ile konuşmaya karar verdi. Konuyu ağabeyine açacak cesareti, Ahmet Abdo’nun ağabeyiyle sık sık bu-luştuklan Halili Han’daki kahvehanesinde bulabilirdi. Bu kahvehane, dağın içine oyulmuş bir kayalığın altındaki büyük bir mağaradan bozmaydı. Çatısındaki kayalıkların üstünde mahallenin eski evleri bulunuyordu. Ortasında terk edilmiş bir çeşmenin yer aldığı kahvehanenin dar odalan, dış dünyaya kapalı bir avlu etrafında karşılıklı diziliydi. Lambalar gece gündüz yanardı. Sakin, huzurlu, serin bir atmosferi vardı.

Yasin, Kostaki’nin meyhanesine yakın olduğundan ve Zennube’den aynldıktan sonra el Hurriye’deki Ali ustanın kahvehanesini terk ettiği için buraya takılmaya başlamıştı. Bu uğrak yerinin eskiliği, genç adamm şiir merakına hitap ediyordu. Fehmi, gayretli bir öğrenci olarak ve kariyerini sarsar endişesiyle, kahvehanenin yolunu bile bilmezdi. Gelmesinin nedeni, bu zor zamanlarda öğrencilerle toplanıp tartışmaktı. Bu kahvehaneyi, onu meraklı gözlerden uzak bir sığmak yapan eski görüntüsü nedeniyle, Fehmi ile birkaç arkadaşı seçmişti.

İki kardeş, Fehmi’nin arkadaşları gelmeden ya da Yasin Kostaki’nin meyhanesine gitmeden önce konuşmak için, sık sık kahvehanenin küçük odalarından birinde buluşurlardı. Fehmi, işte bu buluşmalardan birinde Zeynep'in üzüntüsüne değindi. Ağabeyinin, yeni evli genç bir çifte uymayan davranışlarına şaşırdığını söyledi. Yasin, kardeşinin hiç bilmediği bir konuda nasihat vermeye kalkışan safiyetiyle alay etmeye hakkı varmışçasına güldü. Davranışlarını haklı çıkartacak şekilde konuşmak yerine, aklına ne gelirse söylemeye karar verdi. “Meryem ile evlenmek istedin. Babam bu isteğini kabul etmeyince kuşkusuz çok üzüldün. Ne diyeceğim biliyor musun... ve ne konuştuğumu iyi biliyorum: Şayet evliliğin ardında neler yattığım bilseydin, arzun gerçekleşmediği için Allahına şükrederdin!”

Fehmi dehşete düşmüştü. Yüreğinin sahnesinde unutulmaz roller oynamış bulunan, “Meryem”, “evlilik” ve “arzu” gibi sözcüklerin bir araya getirildiği cümlelerle, aniden böyle bir saldırıya maruz kalmayı

beklemiyordu hiç. Anıların yarattığı duygusal tepkiyle, şaşkınlığını abartmış olabilirdi. Belki de bu nedenle tek kelime edemiyordu.

Yorgun ve sıkkın olduğunu belli eden bir el hareketiyle devam etti Yasin. “Evliliğin bu kadar sıkıcı ve kasvetli olacağım hiç düşünmezdim. Aslında, yalan bir rüyadan başka bir şey değilmiş. Acımasız ve kötü bir dolandırıcılık.”

Fehmi için yenilir yutulur sözler değildi bunlar. Merak etti. Duygusal yaşamı itibariyle “evlilik” başlığı altmda bir kadım merkez alan, tek bir hedefe kilitlenmiş bir genç adamdan beklenebilecek bir tepkiydi bu. Fehmi, sorumsuz ağabeyinin bu saygın kurumu, böylesi acı sözlerle alaya almasından rahatsız oldu. Hayretini saklama gereği duymadan, “Ama karın mükemmel... mükemmel bir hanımefendi” dedi.

Yasin, alaycı bir üslupla bağırdı: “Mükemmel bir kadm! Evet, aynen öyle. Saygm bir beyefendinin kızı, değil mi? Üvey annesi de ileri gelen ailelerin birinden. Çok güzel, çok seçkin... Evet ama evlilikten sorumlu, bilmediğimiz kötü bir ruh, evliliğin inşam hasta eden sıkıcılığında, bu nitelikleri hiç de ilginç olmayan sıradan özelliklere dönüştürüyor.

Bu soylu ama anlamsız nitelikler, yoksulluğundan dolayı avutmaya çalıştığımız bir adama, bir o kadar soylu, yüce gönüllü ve mutlu sözler yağdırmak gibi bir şey.”

Fehmi, yalın ve dürüst bir dille, “Söylediklerinden hiçbir şey anlamıyorum” dedi.

“Kendin yaşayıp öğrenene kadar bekle.”

“Yaradılıştan bu yana neden insanlar evlenip durmuş o zaman?”

“Çünkü, yapılan ihtiyatlı ol ikazları, ölüm için ne kadar boşsa, evlilik için de bir o kadar boş” dedi Yasin. “Hayallerim beni yanılttı. Beni alıp, rüyalarda gördüklerimin de fevkinde bir zevk dünyasına götürdü. Kendime hep sordum: ‘Çok güzel bir bakireyle ömür boyu aynı evi paylaşacağım sahi doğru mu?’ Ne muhteşem bir rüya!... Ama seni temin ederim ki, çok

güzel bir kadınla sonsuza dek aynı çatı altında birleşmek kadar bunaltıcı, zulmedici bir talihsizlik olamaz!”

Fehmi, bilgisiz bir delikanlı olarak öylesine kafa karışıklığı içindeydi ki, sıkılmanın, bunalmanın ne olduğunu dü-şünemiyordu bile. “Belki de pürüzsüz gibi görünen dış yüzeyin altmda saklı bir şey gördün” diye mırıldandı.

Yasin, acı acı gülerek, “Pürüzsüz dış yüzey dışmda, hiçbir şeyden şikâyet etmiyorum ben. Şikâyetim, güzellikle ilgili. Güzellik o kadar sıktı ki, hasta oldum. İlk duyduğunda göz kamaştıran bir sözcük güzellik. Derken, tekrarlamaya başlıyorsun, kullanmaya başlıyorsun, ta ki ‘köpek’, ‘solucan’, ‘ders’ ve benzeri sıradan ifadelerden ayırt edilemeyin-ceye kadar! Yeniliğini de, çekiciliğini de yitiriyor. Anlamını bile unutabilirsin ve kullanamadığın tuhaf, anlamsız bir sözcük haline gelir. Bu sözcüğü, yazdığın makalede bir başkası görüp ne kadar parlak bir zekân olduğuna hükmedebilir ama sen cehaletine şaşıyorsundur. Güzellikten sıkılmanın, bunalmanın yarattığı yıkıma şaşırma: Bahanesi yokmuş gibi görünür ve dolayısıyla ayıplanabilir. Temelsiz umutsuzluktan kaçınmaya çalışmak kolay değil. Söylediklerim seni şaşırtmasın. Seni anlıyorum çünkü olaya belirli bir mesafeden bakıyorsun. Güzellik bir serap gibi, sadece uzaktan görünür zaten!”

Acılı ses tonuna rağmen, ağabeyinin söylediklerinin haklı bir mazerete dayandığından kuşkuluydu Fehmi çünkü baştan itibaren, sapkın davranışları açıklayan insan tabiatını değil, onu suçlama eğilimindeydi. Şikâyetinin, evlenmeden önceki utanç verici davranışına atfedilmesi mümkün değil miydi acaba? Fehmi, bu varsayımına tutunmaya karar verdi çünkü en sevdiği, en düşkün olduğu rüyalarının mahvolmasına izin vermek istemiyordu. Yasin’in derdi, kardeşinin ne düşündüğünden çok, kendi içini dökmekti. İlk kez tatlı tatlı gülümseyerek, “Babanım durumunu çok iyi anlar oldum. Neyin onu sürekli aşk peşinde koşan şen şakrak adama dönüştürdüğünü biliyorum. Eğer beş ay içinde ben sıkıntıdan patlayacak hale geldimse, çeyrek yüzyıl boyunca nasıl önündeki tek yemekle yetinebilirdi?”

Fehmi, konuşmaya babasınm da dâhil edilmiş olmasından rahatsızlık duyup karşı çıktı. “Şikâyetinin, insan tabiatının ayrılmaz parçası olan bir ıstıraptan

kaynaklandığını varsaysak bile, sevinçle ilan ettiğin çözüm...” “ahenkli ve doğal olmaktan çok uzak” diyecekti ki, daha mantıklı konuşmuş olmak için, “...dinden çok uzak” dedi.

Dini akideleri yerine getirme sorumluluğunu inançla sınırlamış olmaktan mutluydu Yasin. Dinin emrettiklerine ya da yasaklarına aldırış etmezdi. “Din, benim görüşlerimi destekliyor; halifelerin ve zengin insanlann saraylarını dolduran cariyeler, odalıklar bir yana, dört kadınla evlenmeye izin veriyor. Din, aşinalık, teklifsizlik ve yaşanmışlıkla bayatlayınca güzelliğin bile sıkıcı, hasta edici, ölümcül olduğunu kabul ediyor.”

Fehmi gülümsedi. “Sabahı bir kansı, geceyi diğer kan-sıyla geçiren bir büyükbabamız vardı. Belki de sen ona çektin” dedi.

Yasin, iç geçirerek mınldandı. “Belki de.”

O dönemde, Yasinin serkeş rüyalanmn daha hiçbiri gerçekleşmemişti. Kahvehaneye ve meyhaneye döndüğü halde, son adımı da atıp, Zennube’ye ya da bir başka kadına kayıvermekte kararsızdı. Onu düşündüren, kararsızlığa sevk eden neydi? Evlilik sorumluluğu mu? Belki, bekar bir zampara ile zina işleyen evli bir erkek ayınmı yaparak, İkincisine çok daha ağır bir cezayı öngören dine saygısını yitirmemiş; bundan kopmamıştı. Belki, en büyük umudunun yarattığı hayal kınklığından kurtulana kadar, dünyevi zevklere tümüyle yabancılaşacaktı. Babasının yaşayarak sergilediği örneğin kaçınılmaz ve dayanılmaz cazibesi olmasa, bu nedenlerden hiçbiri, onu gemleyecek kadar ciddi engeller olamazdı.

Yasin, kansmın makul kişiliğini, üvey annesininkiyle ilişkilendiriyordu. Kansıyla birlikte sürdüreceği yaşamı, hayalinde Emine Hanım ile babasının yaşamına benzeyecek şekilde tasarlamaya başladı. Evet, Zeynep’in yaşamının da, tıpkı babasının kansı gibi, kaderin yazdığı biçimde gelişmesini içtenlikle istiyordu. Bir dizi cüretkâr kaçamağa, tıpkı babası gibi o zaman cüret edecekti. Gecenin sonunda sakin bir eve ve yumuşak başlı bir kadına gelecekti. Evlilik ancak bu şekilde tahammül edilebilir, hatta kaçınlmama-sı gereken diğer özellikleri hatırlanırsa, arzu edilir olurdu.

“Bir kadm, kendine ait bir evden ve cinsel doyumdan başka ne isteyebilir? Hiçbir şey! Kadınlar, bir evcil hayvan türü ve onlara öyle davranılmak. Doğru, diğer evcil hay-vanlann özel yaşama müdahalelerine izin verilmez; biz onlarla oynamaya fırsat buluncaya kadar beklerler. Benim için evliliğe sadık bir koca olmak, ölüm demek. Devinim ve atalet arasında bir fark kalmaymcaya kadar, aralıksız tekrarlanan tek görüntü, tek ses, tek tat... İkiz kardeşler gibi ses ile sessizlik bir olur evlilikte... Açık renk teni olduğu söyleniyor; bu koyu tenli bir kadını ya da bir zenciyi arzu etmeyeceğim anlamına mı geliyor? Hoş bir şişman olduğu söyleniyor; sıska ya da devasa kadınlar itibariyle tesellim ne olacak? Soylu bir aileden gelen, seçkin bir kadm olduğu söyleniyor; babalan sokaklarda arabacılık yapan ama iyi nitelikleri haiz kızlan ihmal mi etmeliyim? Yürü... yürü...”

Ahmet Bey, dükkânın kapısı önünde bir çift topuklu ayakkabı sesi duyduğunda muhasebe defterleriyle meşguldü. Doğal olarak başım kaldırıp bakınca çarşafa sanlı iri yan bir kadm gördü. Yanm peçenin üstünde ak bir alın ve sürmeli gözler vardı. Anında tanıdı. Uzun süredir beklediği bu kadını karşılamak üzere gülümsedi. Gelen, Meryem’in annesi, müteveffa Rıdvan Bey’in dul eşiydi. Cemil el Hamzavi, müşterilerle ilgileniyordu, dolayısıyla dükkân sahibi kadını masasının yanma buyur etti. Kadm, azametli bir yürüyüşle yaklaşıp oturdu. Etli kalçalan sandalyeden taşıyordu. İyi sabahlar diledi.

Kadının selamı ve adamm buyur etme biçimi, dükkâna saygıdeğer bir kadm müşteri girdiğinde başvurulan geleneksel adap içinde cereyan ettiyse de, masanın bulunduğu köşedeki hava elektrik yüklüydü ve asla masum değildi. Bunun belirtilerinden biri, kadının peçesini baş örtüsüne bağlayan köprünün iki yanındaki göz kapaklannm tevazu içinde indirilmiş olması; diğeri, adamm koca burnunun üstündeki gözlerinin beklenti içinde olmasıydı. Elektrik, saklı ve sessizdi; ama bir dokunuşta alev alıp parlayabilirdi.

Adam, bu ziyareti, fısıldanan umutlar ve bastınlan rüyalarının karşılığı olarak bekliyor gibiydi. Muhammed Rıdvan’ın ölümüydü bu beklentiye yol açan; kışın ölümüyle tüm yaratıklarda genç umutların canlanması gibi uyanmıştı adamm arzulan. Komşusunun ölümüyle birlikte şövalyece tereddütleri yok olmuştu. Ölen arkadaşının bir dost değil, sadece bir komşu

olduğunu hatırlattı kendine, hem artık ölmüştü de. Şerefini koruma adma, kadının önceden görmezden gelmeye çalıştığı güzelliğini o gün takdir etti. Bu takdir artık dillendirilebilir, ona biraz keyif ve yaşam hakkı tanınabilirdi.

Zübeyde’ye duyduğu sevgi, mevsim sonu meyvesi gibi kötülemeye başlamıştı. Kadm, başlangıçtaki görüşmelerinden farklı olarak, artık onu teklifsiz ve hiçbir bağlantısı olmayan bir âşık gibi değerlendirebilirdi. Hiç hoşuna gitmese de, dul kadının ziyaretinin masum bir ziyaret olabileceği düşüncesi geçti aklından. Ne var ki, bu düşünce, son görüşmelerinde kadının yaptığı yumuşak ve tahrik edici, enfes imaları hatırlayınca uçup gitti. Zaten, kendisini hiç nedensiz ziyaret ediyor olması, şüphesinin yersiz olduğunun kanıtıydı. Tecrübeli bir erkek olarak şansım denemeye karar verip gülümseyerek, “Ne iyi ettiniz de geldiniz” dedi müşfik bir sesle.

Kadın, “Allah sizden razı olsun. Eve dönüyordum. Dükkânın önünden geçerken aylık alışverişimi kendim yapayım dedim” dedi, belirli bir tedirginlik içinde.

Öne sürülen bu bahaneyi bir an düşündü adam; ama inanmayı reddetti. Aylık alışverişini yapma düşüncesi pek ikna edici değildi. Başka bir neden olmalıydı. Özellikle geçmiş uvertürden sonra, ikinci bir ziyaretin şüphe uyandıracağım ve kaçınılmaz olarak kışkırtıcı bulunacağım, kadının sezgisel olarak biliyor olması gerekirdi. Bir bahane ileri sürmekteki aceleciliği de adamı doğruluyordu. “Bu, sizi ağırlayıp hizmet sunmak için harika bir fırsat bana” dedi.

Kadm teşekkür etti ama adam pek orada olmadı; ne söylemesi gerektiğini düşünüyordu. Belki müteveffa kocasından söz etmeli ve ona Allahtan rahmet dilemeliydi ama oluşan havayı bozar korkusuyla bundan vazgeçti. Derken, daha saldırgan davranarak, kadım cesaretlendirmeyi düşündü. Her iki yöntemin de kendine has keyfî vardı ama kadımn onu görmeye yalnız gelmiş olmasının, sıcak bir kabulü hak eden, dev bir adım olduğunu hatırlamadan edemedi. “Sizi görmek için gerçekten de mükemmel bir fırsat” dedi.

Kadının gözkapaklanyla kaşları, tevazu veya huzursuzluk belirten bir biçimde oynadı... ya da ikisi birden! Ne var ki, adamm iltifatının ardındaki imayı kavramıştı. Oysa Ahmet Bey kadının tepkisini, yaptığı iltifata değil,

onu kendisini ziyarete sevk eden duygulara mahcubiyet duyuyor olmasına verdi. Önsezisinin doğru olduğundan emindi ve söylediklerini müşfik bir sesle tekrarladı: “Evet, sizi görmek için mükemmel bir fırsat!”

Kadm, saklı bir endişeyle, “Beni görmeyi ‘mükemmel bir fırsat’ olarak değerlendiriyor olduğunuzdan şüphe duya-nm" dedi.

Bu sözler adamı çok sevindirdi ama karşı çıktı: “Bazı şüphelerin günah olduğunu kim söylediyse, haklıymış.”

Kadm, böylesi konuşmaların hiçbir anlam ifade etmediğini söylercesine başım salladı, “Sadece bir şüphe değil” dedi. “Bundan eminim. Siz anlayışsız bir erkek değilsiniz. Tersi olduğundan şüphelenmiş olsanız bile, ben de öyleyim... Dolayısıyla, birbirimizi kandırmamız doğru olmaz” dedi.

Bir kadımn, kocasının ölümünden iki ay sonra böyle şeyler söylemesi, Ahmet Bey’de acı bir küçümseme duygusu uyandırmıştı. Ne var ki, başka durumlarda yapmayacağı bir şey yapıp kadımn davranışına hemen bir bahane bularak, “Kocasının uzun süren hastalığı boyunca gösterdiği sabrı dikkate almalı” dedi içinden. Soma, bu davetsiz duyguyu kovup, pişman olmuş gibi yaparak “Bana kızmadınız değil mi? Bu, hak etmediğim kötü bir yazgı olur” dedi.

Kadın, belki de zaman ve mekân elvermediği için, “Buraya gelirken düşündüm ve ‘Gitmemelisin’ dedim kendi kendime. Dolayısıyla kabahat sadece benim” dedi, sanki hiç düşünmeden.

“Neden bu öfke hanımefendi? Nasıl bir suç işlemiş olabilirim ki?”

“Birine selam verip de, selamınızın alınmadığım görseniz ne yapardınız?” dedi kadın, kışkırtıcı bir sesle.

Adam, kadmın bir önceki ziyaretinde ona gösterdiği sevgiyi -ki susarak karşılamıştı- ima ettiğim hemen anladı ama anlamazlıktan geldi. Kadının kinayeli konuşma tarzını benimseyerek, “Belki belirli bir nedenle selamınızı duymamıştır” dedi.

“Kulakları gayet hassas, diğer duyulan da” dedi kadm.

Denetleyemediği bir kendini beğenmişlikle gülümsedi adam. Günah çıkarmaya başlayan bir günahkâr gibi, “Belki selamınızı alamayacak kadar utangaç veya dindardı” dedi.

Kadm, adamı memnun edip heyecanlandıran bir içtenlikle, “Utangaçlık... asla değil. Ciddi bir insan, sıradan bir mazeret uydurup yetinmez” dedi.

Adam, kendim gülmekten alamadı ama kısa kesip müşterilerle meşgul gibi görünen Cemil el Hamzavi’ye baktı. Derken, “Beni rahatsız eden bu karışıklıkları yeniden gözden geçirmem gerekecek. Yine de, pişmanlık, tövbe ve bağışlanma olduğu sürece, umutsuzluğa kapılmayacağım” dedi.

Kadm kuşkuyla sordu: “Pişmanlıktan söz eden kim?”

Yıllar içinde mükemmel hale getirdiği ateşli bir üslupla, “Allah şahidimdir ki, pişman oldum” dedi adam.

“Ya tövbe?”

Adam, yakıcı bakışlarıyla kadının ta içine nüfuz ederek, “Selam, on misli fazlasıyla alındı” dedi.

Kadm, flört edercesine, “Bağışlanma olduğunu nereden biliyorsunuz?” diye sordu.

Adam, nazik bir dille, “Bağışlama, soylu insanlara mahsus değil midir?” deyip sayıklarcasına, “Af dilemek, çoğunlukla cennete kabulü mümkün kılan sırdır” dedi. Sonra, kadının gözlerindeki tatlı gülümsemeye bakarak, devam etti: “Sözünü ettiğim cennet, Saray Gezisi ile Bakırcılar’m kö-şesindedir. Allahtan, kapı yan sokağın üzerinde de meraklı gözlerden uzakta. Bekçi de yok.”

Girmeye çalıştığı dünyevi cenneti koruyan müteveffa kocanın, artık semavi cennetin sakini durumunda olduğu geçti Ahmet Bey’in akimdan. Bu ironik gerçeğin, kadının da aklından geçmiş olabileceğinden korkup huzursuz oldu. İç geçirip, Allahtan bağışlanma diledi.

Cemil el Hamzavi'nin müşterilerle işi bitmiş, kadının isteklerini yerine getirmek üzere onlara yaklaşmış; böyle-ce Ahmet Bey de bir değerlendirme yapma fırsatı bulmuştu. Oğlu Fehmi'nin, bir ara bu kadının kızı Meryem'le nişanlanmak istediği geldi akima. Allahtan oğlunun isteğini kabul etmemişti. O ara, sadece kendi ilkeleriyle hareket ettiğine inanıyordu. Oğlunu, bir koca olarak başına gelebilecek korkunç bir trajediden kurtarmakta olduğu akima gelir miydi hiç? Bir genç kızın, annesinin izinden gitmekten başka şansı var mıydı? Ah, ne anne ama! Her bakımdan tehlikeli bir kadın... Kendisi gibi kadın peşinde koşan erkekler için bir mücevher de olsa, ev cephesinde bir felaketti muhakkak. Kocasının ölü gibi yattığı uzun yıllar boyunca kim bilir neler yapmıştı? Tüm kanıtlar, tek bir yöne işaret ediyordu. Belki komşuları her şeyin farkındaydı. Kendi evindeki kadınların böylesi olaylan izleyecek becerileri olsa, o da her şeyi öğrenmiş olur; bu kadına hâlâ inanan karısı, onunla arkadaşlık ediyor olmazdı. Kadının kuşku uyandıran ilk ziyareti, onu temiz ailesinden uzak tutma isteği uyandırmıştı içinde. Aynı duyguyu yine yaşadı. O dönem, şüphe çeker kaygısıyla bu isteğini gerçekleştirmenin yolunu bulamamıştı; ama artık bir ilişki beklentisi içinde olduğuna göre bunu yapmak zorundaydı. Kadına, yavaş yavaş karısıyla ilişkisine bir son vermesini söyleyecek, böylelikle amacına meşru bir bahaneyle ulaşmış olacaktı. Bu kadm, kalbine yaklaştığı oranda saygınlığını yitiriyordu.

El Hamzavi siparişi hazırlayınca, kadın kalkıp Ahmet Bey'e elini uzattı. Adam kadının elini tutup, “Tekrar görüşünceye kadar” dedi gülümseyerek.

Kadm, ayrılırken, “Sizi bekliyor olacağız” diye mırıldandı.

Ardında zafer kazanmanın sarhoşluğu içinde fazlasıyla memnun bir adam bırakmış olsa da, günlük işlerinin arasında ciddi bir sorun teşkil edecekti kadm. Ahmet Bey, Zübeyde'nin evinden güvenli biçimde çıkmanın bir yolunu bulmak durumundaydı. Bu sorunu, ordu kumandanlarının ne yaptığım, İngilizlerin niyetlerinin ne olduğunu, Said'in ne planladığım düşündüğü gibi ciddiyetle düşünüyordu. Evet, her zamanki gibi, bu yeni mutluluk da bir dizi düşünceye yol açıyordu. Sevgiye bunca açlık duyuyor olmasa ki, ona en mutlu anları sunan böyle bir sevgiydi, şarkıcıyı terk etmesi zor olmazdı. Aşkı yıpranmış, tomurcuğu solmuş ve tuzla doymuş bir bataklığa dönmüştü. Ne var ki, ardında öfkeli bir kalp ya da kin dolu bir ruh

bırakmaktan hep korkardı. Ne zaman bir ilişkiden sıkılsa, terk edilmiş olmayı ister; ayrılığı, sevgilisinin talep etmesini umardı. Tıpkı diğerleri gibi, Zübeyde ile ilişkisinin de kısa bir tatsızlıktan sonra ve seçkin veda hediyeleriyle sonlanmasmı ne kadar isterdi! Böylece, eski bir ilişki, gerçek dostluğa dönüşmüş olurdu.

Aslında Zübeyde'nin de kendisi gibi belirli bir doyum noktasına gelmiş olduğunu düşünüyordu. İlişkiden affedil-368 Necip Mahfuz

me talebini acaba zarafetle karşılar mıydı? Hediyeler, ayrılmasını yeterince tazmin eder miydi acaba? Bunu yapmaya niyetliydi. O da meslektaşı Celila gibi geniş yürekli ve bonkör davranabilecek miydi? Bu sorunlar üzerinde uzun uzun düşünmesi ve en inandırıcı bahaneleri bulması gerekecekti. Aşkın ne kadar geçici olduğundan şikâyet edercesine, derin bir iç çekti. Kalıcı olsaydı, yürekler sorunlu tutkulardan muzdarip olmazdı. Derken, aklı akşam saatine gitti. Kendini karanlıkta sürünerek ilerlerken hayal etti. El yordamıyla, elinde bir lambayla bekleyen kadının evini bulmaya çalışıyordu.

52

"İngiliz mandasını biz istemedik, İngiltere kendiliğinden koydu. Meşru değildir. Savaş icabı olarak koydu ama artık savaş bitti."

Fehmi, bu sözleri tek tek, üstüne basa basa ve net bir biçimde seslendirirken, Kemal'in uğraştığı bu yeni dikte çalışmasını, annesi, Yasin ve Zeynep de dinliyordu. Kemal, tüm dikkatini toplamış, ağabeyinin ağzından çıkan sözcükleri, doğru veya yanlış, kâğıda dökmeye uğraşıyor, ne ki yazdıklarından hiçbir şey anlamıyordu. Kahve saatinde Fehmi'nin kardeşine dikte veya bir başka dersi çalıştırması olağandı ama bu kez konu anneye, hatta Zeynep'e bile yabancıydı.

Yasin, gülümseyerek kardeşine bakıp, "Bu görüşlerin seni esir aldığım görüyorum" dedi. "İnsanın hapse atılmasına neden olacak bu milliyetçi nutuktan başka dikte edecek bir şey bulamadın mı zavallı çocuğa?"

Fehmi, ağabeyinin sözlerini hemen düzeltti. "Bu sözler, Said'in Yasama ve Ekonomi Meclisi'nde işgal kuvvetlerinin önünde yaptığı bir konuşmadan

alıntı” dedi.

Yasin ilgilenmişti, hayretle sordu: “Ne cevap verdiler?”

“Henüz cevap vermediler. Herkes cevabı merakla bekliyor. Adalet tanımayan, dizginsiz bir aslanın yüzüne karşı bir öfke patlamasıydı bu” dedi Fehmi, coşkuyla. Sonra, sabn tükenmiş bir halde, “Vafd Heyeti’nin Londra’ya gitmesine izin verilmemiş olması ve Başbakan Rüşti’nin istifasından sonra, artık böyle bir çıkış gerekliydi. Sultan

Ahmet Fuat, başbakanın istifasını kabul ederek umutlarımızı kırdı” dedi.

Sonra hızla odasına gidip, elinde bir kâğıtla geri döndü. Kâğıdı açıp, ağabeyine uzatarak, “Elimde, sadece söz konusu konuşmanın metni yok. Al, daha yeni dağıtılmış olan şu el ilanını da oku. Vafd Heyeti’nin sultana gönderdiği mektubun metni de var içinde.”

Yasin el ilanını alıp okumaya başladı:

“Haşmetmeab,

“Aşağıda imzalan bulunan Mısır Vafd Heyeti üyeleri, Mısır halkını temsilen, şu hususlan arz eder:

Saldırganlar, banş anlaşmalarının temeline özgürlük ve adalet ilkelerini koyduklarına ve savaşın statükolarım değiştirdiği halklara kendi kendini yönetme hususunda danışılacağım ilan ettiklerine göre; bizler, bu tezi Banş Konferansı’nda savunma ve ülkemizi özgürlüğe kavuşturma görevini üstlenmiş bulunuyoruz. Geleneksel egemen güç, oyun alanından çekildiğine; Türk hükümranlığı sona erdikten sonra, ülkemiz, üzerinde hak iddia edilemeyecek bir statü kazanmış bulunduğuna göre, İngiltere tarafından milletimizin onayına başvurmaksızın tek taraflı ilan edilen manda, geçersizdir; savaş bittiğine göre, savaş icabı olmaktan da çıkmıştır. Bu gelişmeler ışığında, küçük ülkelerin özgürlüklerini koruduklannı iddia edenlerin saflanna hizmetle, Mısır yeterince acı çekmiştir ve Banş Konferansı’nm kuruluşunda benimsediği ilkeler itibariyle, ülkemizin siyasal bağımsızlığını kabul etmesine engel bir hal yoktur.

"Seyahat talebimizi, başbakanınız, ekselanslan Hüseyin Rüşti Paşa'ya arz etmiş bulunuyoruz. Kendileri, bu görüşlerimizin ülke genelinin de görüşlerini yansıtmakta olduğuna duyduğu güvenle, bize yardım sözü vermişlerdi. Seyahat talebimiz reddedilerek, hiçbir meşruiyeti bulunmayan bir güç tarafından ülke sınırlan içine haps'edilmiş olmamız, bu kederli ülkenin davasının savunulmasını engellemiştir. Ekselansları başbakan, halkının iradesi engellenirken, makamı işgal etmeye devamla sorumluluk taşıyamayacağı gerekçesiyle, çalışma arkadaşı ekselansları Adli Yeken ile birlikte istifa etmiştir. Bu istifalar, milliyetçi kimliklerini teslim ederek onlara saygı duyan halkımız tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

"İnancımız odur ki, bu iki insan, özgürlük yanlısı soylu duruşlarıyla majestelerinin nezdinde güçlü bir müttefik bulmuşlardı. Bu nedenle, Vafd Heyeti'nin yolculuk sorununa dair son çözümün, söz konusu iki bakanın istifasının kabulü olduğunu, Mısır'da hiç kimse beklemiyordu. Bu durum, bizi küçük düşürerek, ülkemiz' tezlerinin Barış Kon-feransı'nda savunulması önündeki engelleri güçlendirmek isteyenlerin amaçlarına da hizmet etmekte; yabancı mandanın devamım istediğimiz gibi, yanlış bir intiba yaratmaktadır.

"Majestelerinin, ağabeyiniz Sultan Hasan'ın vefatıyla boşalan şanlı pederinizin tahtım, hanedanlık kaygılarıyla kabul etmek durumunda kalmış olabileceğinin idrakindeyiz. Mısır halkı da, geçici ve geçerli olmayan bir manda sürecinde hanedanlık kaygılarıyla tahta çıkmış olduğunuza inanmış; bu durumun, ülkenizin özgürlüğü için çalışmanıza engel teşkil i etmeyeceğine hükmetmişti. Sorunun, milletin iradesine saygı duyan iki bakanın istifasını kabul yoluyla çözümünü, ülkenizin iyiliğini isteyen, tebaanızın dileklerini yerine getirmeyi arzulayan vatanseverliğiniz ile bağdaştırmak mümkün değildir. Dolayısıyla, bu kritik süreçte, danışmanlarınızın milletimizin arkasında olmaması halkımızı hayrete düşürmüştür. Ah büyük kurtarıcımız Muhammed Ali soyunun en âkil insanı, ne pahasına olursa olsun, ülkemizin bağımsızlığını kazanmasının başlıca dayanağı olmanızdır sizden talep edilen. Azminiz, şartlarla smırlanamayacak kadar yücedir. Sayın Rüşti Paşa'nın istifasının, yerini hiçbir vatansever Mısırlının almaya cesaret etmeyeceğinin garantisi olmadığı; millet iradesine ters düşen programlara adanmış bir kabinenin

başansızlığa mahkûm olacağı, nasıl oldu da danışmanlarınızın dikkatinden kaçtı?

“Majesteleri, bu olaya müdahalemizin yanlış olduğu görüşündeyseler, af dileriz. Belki farklı şartlar altmda yanlış olurdu ama sorun, artık sadık hizmetkârı olduğunuz milletimizin iyiliğine dair hususların da ötesine geçmiş bulunuyor. Hükümdarımız, ülkenin en üst makamını işgal etmektedir ve dolayısıyla en büyük sorumluluk sahibidir. En büyük umutlar ona bağlanmış durumdadır. Süregelen krizle ilgili son kararı vermeden önce, milletimizin görüşlerini dikkate almalarım istirham ederken, Mısır halkını tem-

silen yanlış bir tavsiyede bulunmuş olmamaktayız. Majestelerini temin ederiz ki, ülkenin bir ucundan diğerine, tebaaları arasında tek bir kişi yoktur ki bağımsızlık istemesin. Milletimizin bu arzusunun engellenmesi, majestelerinin danışmanlarının yeterince dikkate alamamış olduğu ağır bir sorumluluktur. Ülkemize hizmet aşkı ve hükümranlığınıza saygıdır ki, artık bağımsızlık için coşkuyla umut besleyen ve fakat sömürgeci ajanlarının yapabileceklerinden korkan bu milletin hissiyatını bizleri majestelerine arza zorlamıştır. Milletin kullanmak istediği haklar var. Hükümranlığın kendisiyle birlikte öfkelenmesini, kendi yanında olmasını istiyor millet. Ülkenin seçtiği hedef budur ve Allah nasip etmeye muktedirdir!”

Yasin, başmı el ilanından kaldırıp şaşkınlık içinde baktı. Kalbi yeni bir heyecanla atmaya başlamıştı. Başını sallayarak ünledi: “Ne mektup ama! Böyle bir mektubu çok ağır bir cezayı göze almadan okul müdürüne bile gönderemezdim ben.”

Fehmi, kibirli bir edayla omuz silkti, “Olay, ülke menfaati dışmda hiçbir şeyin önem arz etmediği noktaya geldi artık” dedi. Ezberinden söylediği bu sözler, el ilanındakinin aynıydı.

Yasin, dayanamayıp güldü. “Ezberlemişsin” dedi. “Bu beni şaşırtmıyor ama. Bütün yaşamını, kalbini vereceğin böylesi bir hareketi bekleyerek geçirmiş gibisin. Duygularını ve umutlarını paylaşabilirim ama yerinde olsaydım, hele kabinenin istifası ve örfi idare ilanından soma, bu kâğıda sanlmazdım.”

“Sarılmakla kalmayıp elimden geldiğince yaygın biçimde dağıtıyorum” dedi Fehmi, gururla.

Yasin’in gözleri hayretle açıldı. Tam konuşacakken, annesi araya girip korkuyla, “Kulaklarıma inanamıyorum. Bu kadar akıllı bir adam kendini nasıl böyle bir tehlikeye atar!” dedi.

Fehmi, annesine ne cevap vereceğim bilemedi. Pervasızlığı, tuhaf bir hava yaratmıştı odada. Hiçbir şey annesiyle bu konuyu tartışmaktan daha zor olamazdı. Kadım, ülke uğruna tehlikeye atılmanın bir görev olduğuna inandırıp ikna etme ihtimali, cennet kadar uzaktı. Annesinin gözünde, ülke, oğlunun kesip attığı tırnak kadar değerliydi ancak. İngilizle-ri Mısır’dan fiilen atmak, kadını onlardan nefret etmek veya onlan kovmak gerektiğine inandırmaktan daha kolay olurdu sanki. Ne zaman konu açılsa, annesi, “Onlardan neden bu kadar nefret ediyorsun oğlum?” diye sorardı. “Onlar da çoluk çocuk sahibi insanlar, öyle değil mi?”

Fehmi kızar ve “Ama ülkemizi işgal etmiş dürümdalar” derdi.

Kadm, oğlunun sesindeki öfkeyi hissedip susardı. Konuşacak olsa, bakışlarına yansıyan saklı kaygıyı dillendirirdi kuşkusuz: “Öyle olma çocuğum!”

Bir defasında, annesinin akıl yürütmelerinden iyice yorulunca, “Yabancılar tarafından yönetilen insanların yaşam hakkı yoktur” demişti.

Kadm hayrete düşüp, “Uzun süredir bizi yönettikleri halde, hâlâ hayattayız ama. Hepinizi onlann yönetimi altındayken doğurdum. Oğlum, bizi öldürmüyorlar, camilerimize de kanşmıyorlar. Muhammed’in cemaati hâlâ gelişiyor” dedi.

Genç adam, “Efendimiz Muhammed yaşıyor olsaydı, İngiliz egemenliğini onaylamazdı” dedi umutsuzluk içinde.

“Bu doğru ama Peygamberin yanında biz neyiz ki? Allah meleklerini göndermiş ona yardımcı olsunlar diye” dedi, âkil bir tavırla.

Fehmi iyice öfkelenip, “Meleklerin yaptığı işi Said yapacak” dedi.

Kadm, kaçınılmaz bir felaketi kovarcasma kollannı yu-kan kaldınp, bağırdı: “Allahtan bağışlanmayı dile. Aman Allahım, Allahım merhamet et, bağışla!”

Kadın böyleydi. El ilanı dağıttığı için tehlikede olduğunu öğrendiğine göre, şimdi ne cevap verecekti annesine? Tek çare, yalandı. Konuyu hafife alır gibi yapıp, “Şaka yapıyorum” dedi. “Korkacak bir şey yok!”

Kadm, yalvararak tekrar sordu: “İçinizde en akıllı olanı için beslediğim umutlann suya düşmesini istemem. Hem bize ne bu işlerden? Paşalar İngilizlerin Mısır’dan kovulmasını istiyorlarsa, bırak onlar kovsunlar!”

Bütün bu konuşma boyunca Kemal bir şey hatırlamaya çalışıyor gibiydi. Derken, aniden bağırdı. “Dün Arapça hocamız dedi ki, ülkeler, oğullannm kararlılığıyla kazanır ba-ğımsızlıklannı. ”

Kadm bezginlik içindeydi, bağırdı: “Daha büyük öğrencileri kastediyordu herhalde. Bana daha büyük öğrencilerden bir kısmının bıyıklı olduğunu söylememiş miydin?” “Fehmi ağabeyim büyük öğrenci değil mi?” diye sordu çocuk, masumane.

Anne, alışılmamış bir sertlikle cevap verdi. “Tabii ki hayır! Ağabeyin henüz bir yetişkin değil. Çok şaşırdım o hocana. Dersin parçası olmayan bir şeyi sizlerle tartışma hevesine nasıl yenik düştü acaba? Gerçek bir milliyetçi olmaksa niyeti, evdeki oğullarıyla konuşsun böyle şeyleri, başkalarının çocuklarıyla değil.”

Bu konuşmalar giderek ateşlenecek; hiçbir söz bu gidişin yönünü değiştirmeyecekti. Zeynep, desteklemek suretiyle kayınvalidesinin takdirini kazanmak istedi. Söz konusu hocaya saldırıp, ona, “Hükümetin, değişen zamanlara rağmen paye verdiği alçak bir medrese öğrencisi” dedi.

Kadm, el Ezher gibi İslam üniversitelerinde okuyan çocuklara dönük bu hakareti duyunca, tüm diğer konuşmaları unutup kendisini desteklemek üzere söylenmiş olduğu halde, gelininin bu sözlerine meydan okumadan edemedi. Zeynep’e dönüp, sakin bir sesle, "Kızım, onun en iyi tarafını kötülemektesin. Din hocaları Allahın habercisi görevini yapar. Belli ki,

adam bu soylu çağrının sınırlarını zorlamış ve bu nedenle suçlu. Medrese öğrencisi ve din âlimi olmakla yetinmeliydi” dedi.

Yasin, üvey annesinin yön değiştirmiş olmasına şaşırmadı. Derhal araya girip, kansmın masum sözlerinin bıraktığı kötü intibaı silmeye çalıştı.

53

“Caddeye bak. Şu insanlara bak! Bunlan görüp de bir felaketin eşiğinde olmadığımız söylenebilir mi?”

Ahmet Bey’in bakması gerekmiyordu. Herkes tir tir titreyerek ne olduğunu soruyordu. Arkadaşlan, acı, üzüntü ve öfkenin aynı oranda dağıldığı ateşli konuşmalara dalmışlardı. Dostlan ve müşteriler, herkes haberi tekrarlayıp duruyordu. Said Zaglul ve en yakın çalışma arkadaşlan tutuklanmış; Kahire veya dışında, bilinmeyen bir yere götürülmüşlerdi.

Muhammed Afit’in yüzü öfkeden kıpkırmızıydı. “Söylentinin doğruluğunu sorgulamayın. Kötü haberin kokusu burnu tıktır. Vaft’ın Sultan’a gönderdiği mektuptan sonra beklenmiyor muydu mu bu?.. Ve Said’in, İngiliz kabinesine gönderdiği, tehditlere karşı duran o dehşet verici mektup...” dedi.

Ahmet Bey, umutsuzca, “Büyük paşalan tutukluyorlar. Korkunç bir olay! Onlara ne yaparlar dersiniz?” dedi. “Allah bilir. Ülke Örfi idarenin gölgesinde boğuluyor.” Bakır tüccan İbrahim el Far, hızla içeri girip nefes nefese bağırdı. “Son haberi duydunuz mu? Malta!” Sonra ellerini birbirine vurup sürdürdü. “Malta’ya sürülmüşler. Artık hiçbiri burada ve bizimle değil. Said ve arkadaşlarını Malta Adası’na sürmüşler.”

“Sürmüşler mi?” diye haykırdı hepsi aynı anda. “Sürgün” sözcüğü, eski anılan deşti. Çocukluklannda devrimci lider Arabi Paşa’mn başına gelenler, hafızalardaydı. İster istemez endişeleniyor, Said’in ve arkadaşlanmn da aynı kaderi paylaşacağını düşünüyorlardı. Ülkeden ebediyen sürülmüşler miydi acaba? Tomurcuklanan büyük umutlar ayaz yiyip, solacak mıydı?

Ahmet, önceden tatmadığı bir acı içindeydi. Göğsünde mide *bulantısı gibi yayılan, ağır,* kasvetli bir hüzündü bu. Ağırlığı altında boğulmuş, kaskatı

kesilmiş, ölüp gitmişti adeta. Duygularım sessizce haykırarak, tek bir çığlık atmadan, birbirini tahrik eden kasvetli ve karanlık gözlerle bakıştılar. Hepsinin ağzında nahoş bir tat vardı.

El Far'ın hemen ardından bir arkadaşlan daha geldi ve biri daha ve bir üçüncüsü... oradakilerin içindeki ateşi söndüreceği umuduyla aym haberi tekrarlayıp durdular. Oysa sessiz bir hüzün, mahzun bir karamsarlık ve bastırılmış öfkeydi bulduklan.

“Bugünün umutlan da tıpkı dünküler gibi sıfıra mı indirgenecek?”

Kimse cevap vermedi. Soruyu soran adam, tek tek herkesin yüzüne baktı ama bir cevap alamadı. Onlan öldüren korkuyu itiraf etmeseler de, ruhun karmaşasını giderecek bir cevap yoktu verebilecekleri. Said sürgüne gönderilmişti... Bu doğru ama dönecek miydi? Dönecek ise, ne sürede dönecekti? Nasıl dönecekti? Onu hangi güç geri getirecekti? Said dönmeyecek olursa, bu büyük umutlara ne olacaktı? Yeni umutlardan, umutsuzluğa terk edilemeyecek kadar derin ve coşkulu bir yaşam fışkırmıştı. Ne var ki, ruhlan, bu umutların tekrar canlanacağım doğrulayamıyordu.

“Haberin, sahte bir rivayetten ibaret olduğunu gösteren hiçbir şey yok mu?”

Bu soruya kimse kulak asmadı. Soruyu soran adam bile umursanmamış olduğuna şaşırmadı. Boğucu umutsuzluktan, hayali de olsa bir kaçış bulma çabası içinde çıkmıştı sözler ağzından.

“İngilizler onu hapse atmış. İngilizlere karşı çıkabilecek kimse var mı ortada?”

“Kimseye benzemezdi. Kısacık bir süre için bize göz kamaş tiner bir ilham verip kayboldu.”

“Rüya gibi... unutulacaktır! Geriye hiçbir şey kalmamak üzere unutulacaktır; akşam görülen rüyanın öğlene kalma-masr gibi, geriye hiçbir şey kalmamak üzere unutulacaktır.” “Allah büyüktür” dedi bir ses, boğuk ve acı.

Hepsi katıldı. “Evet, rahman ve rahim olan Allahtır!” Allahın adı, bütün sıkıntılı anlarda söylendiği gibi burada da söylenmişti ve bir mıknatıs gibi, çaresizlik içinde dağılan düşünceleri yine etrafında toplamıştı.

O akşam âlem için bir araya gelenler, çeyrek yüzyıl, hatta daha da uzun bir süredir ilk kez müzik ve eğlenceye isteksizdiler. Duydukları üzüntü, her şeye baskın çıkmıştı. Konuşulan tek konu, sürgündeki liderdi. Hüzün, onlan ele geçirmişti adeta. Aralarından biri, içindeki hüzün ile içki içme arzusu arasında kalacak olsa, hüzün galip geliyor; gruptaki diğer arkadaşlannın duygularına hürmeten ve içinde bulundukları şartlarda uygun olmayacağını hissederek içmiyordu. Konuşmalar uzayıp üzerinde durulabile-cek bir şey kalmadığında, suskunluğa sığındılar. Derken, alkole bağımlılığın tetiklediği saklı huzursuzluk kendini açık etmeye başladı. Sanki, içlerinden birinin vereceği bir işaretle başı çekme cesareti göstermesini bekliyorlardı.

“Evlerimize dönme zamanı geldi” dedi Muhammed Afit aniden.

Aslında söylemek istediği bu değildi. Sadece zaman kaybetmekte olduklarım ve birazdan eve gitmek zorunda kala-caklannı hatırlatıyordu. Uzun süreli aşinalık, birbirleriyle ima yoluyla anlaşmayı öğretmişti onlara.

Un tüccan Abdülrahim, Muhammed Afit’in yaptığı bu hatırlatmanın saklı anlamından cesaret alarak, “Günün acılannı hafifletmek için bir bardak şarap içmeden mi ayrılacağız?” diye sordu.

Adamın bu sözleri herkesi neşelendirdi; sanki cerrah ameliyathaneden çıkıp, hastanın ailesine, “Ameliyat iyi geçti, geçmiş olsun” demiş gibiydi.

Duyduğu üzüntü ile içki içme arzusu arasında bocalamakta olan biri aslında içini rahatlatmış olan bu öneriye karşı çıkıyormuş gibi yaparak, “Böyle bir günde içmeli miyiz?” diye sordu.

Ahmet, adama, söylemek istediğini anlamış olduğunu açık eden bir bakış fırlatıp alaycı bir sesle, “Bırak kendi kendilerine içsinler, biz çıkalım şenle... orospu çocuğu” dedi.

İlk kez gülüştüler ve şarap şişeleri getirildi. Bu davranışından dolayı özür dilemek istediği anlaşılan Ahmet, “Biraz eğlenmek, insanın kalbindekileri

değiştirmez” dedi.

Bu sözleri hep birlikte alkışladılar. Gece boyunca, fiziksel ihtiyaçlarının çağnsına uyup uymama hususunda kararsız kalmışlardı. Şarap şişelerinin görüntüsü bile Ahmet’i heyecana getirmişti. “Said’in başkaldınsı. Mısırlıları neşelendirmeyi amaçlıyordu, onlara eziyet etmeyi değil. Dolayısıyla, içimizdeki hüzne rağmen içiyor olmaktan utanmayalım!” dedi.

Keyif verici veya rahat bir gece olmasa da, Ahmet’in içindeki hüzün, onu şakalaşmaktan alıkoymuyordu. Sonraları, geceyi, “birkaç şişe şarapla tedavi edilmesi gereken hastalıklı bir geceydi” diye tanımlayacaktı.

Evdeki kahve saati, o güne kadar benzerini yaşamadıkları kasvetli bir havada geçiyordu. Fehmi, gözlerinde yaş, uzun bir devrimci nutuk atmaya başlamıştı. Anneleri hüznü dağıtıp hafifletmek istiyor ama daha da beter etmekten korkuyordu. Derken, hüzün ona da sirayet etti. Yaşlı adamla karısının evden alınıp sürgüne gönderilmiş olmalarına o da üzüldü.

Yasin, “Elim bir olay” dedi. “Hidiv II. Abbas, Muhammed Ferit ve Said Zaglul... adamlarımızın hepsi sürüldü.”

Fehmi hararetle ünledi: “Ne düzenbaz bu İngilizler! Onlara, kendi savaşlarında sempati toplamak için kullandıkları ağızla hitap ediyoruz; ama bize verdikleri cevap askeri tehdit, sürgün ve uzaklaştırma” dedi.

Anne, oğlunun bu kadar sarsılmış olmasına dayanamadı. Said’in trajedisini unutup yatıştırıcı, müşfik bir ses tonuyla, “Kendini bu kadar kaptırma oğlum. Allah yardım edecektir” dedi.

Annesinin bu yumuşak tavrı, genç adamı iyice çileden çıkardı. Kadının yüzüne bile bakmadan, bağırdı. “Bu haksızlığa hak ettiği tepkiyi gösterip, gerçeklerle yüzleşmeye-ceksek, bu ülke var olmasın daha iyi. Kendisini ülkesine adamış liderinin esaret altında azap çekmekte olduğu bir milletin huzur ve banş içinde yaşaması mümkün değildir.”

Yasin, düşünceli bir tavır içinde, “Son anda sürülenler arasında Haşan Basil Paşa’nın da olması iyi oldu. Adam acımasız bir aşiretin ağası. Aşiretinin rahat duracağım sanmam” dedi.

Fehmi sert bir sesle kesti: “Ya diğerleri? Onlann ardında kimse yok mu? Bu olay bir aşireti değil, tüm ülkeyi ilgilendiriyor!”

Konuşmalar daha da sertleşerek kesintisiz devam etti. Emine ile Ayşe suskun kaldılar. Korkmuşlardı. Zeynep, bu duygusal patlamanın nedenini kavrayamıyor; konuşulanlar ona anlamsız geliyordu. Said ile adamları sürgüne gönderilmiş de ne olmuştu yani? Allahın kullarına emrettiği gibi yaşamış olsalardı, kimse onları sürgüne göndermeye kalkmazdı ama Allahın emrettiği şekilde yaşamak onlara yetmemiş, tehlikeli şeyleri arzulamışlardı. Bunların olması gerekmiyordu. Said ve arkadaşlarına ne olduğu bir yana, Fehmi neden böyle delicesine öfkeliydi? Said, babası veya kardeşi miydi? Ya kocasımn nesi vardı? Ayık olarak yatağa girmeyen bu adam, neden bu kadar üzgündü? Onun gibi adamlar ve diğerleri, Said’in sürgüne gönderilmiş olmasına sahiden çok mu üzülüyorlardı? Fehmi’nin bu kısacık buluşmanın huzurunu bozan öfke nöbetleri ve huysuzluğunu çekmek zorundamıydı; sanki başka ihtiyacı yok muydu genç kadının, yaşamım altüst edecek?! Zeynep, bunlan düşünürken, sıkkın bir ilgiyle ara ara kocasını da izliyordu. Yüzündeki ifade, “Bu kadar üzgünsen, o zaman bu gece, hiç olmazsa bu gece meyhaneye gitme” diyordu.

Ne var ki, tek kelime etmedi genç kadm. Bu ateşten nehre buz gibi düşünceleri yansıtmayacak kadar akıllıydı. Kayınvalidesi de bu bakımdan ona benziyordu. Her ne nedenle olursa olsun, Emine’nin cesareti öfkeyle yüz yüze geldiği zaman hızla buharlaşıyordu. Dolayısıyla suskunluğa sığınmış ve bu hiddetli, azgın konuşmayı kaygıyla izlerken hissettiği yoğun huzursuzluğu kendine saklamıştı. Yasin’in kansına kıyasla, bu fırtınanın nedenlerini daha iyi kavnyordu. Arabi’yi hatırladı. “Efendimiz” Hidiv II. Abbas için kalbi acıyla doldu. Evet, “sürgün” onun için de anlamlı bir kavramdı. Onun anladığı şekliyle, bu sözcük, Fehmi gibi birini tahrik edebilecek umudu dışlıyordu gerçekten. Onun zihninde, tıpkı kocası ve arkadaşlan gibi, bu kavram geri dönüş ihtimalim içermemekteydi. Başka bir anlamı varsa, o zaman “efendimiz” neredeydi? Onun kadar ülkesine geri dönmeyi hak eden biri var mıydı acaba? Fehmi’nin hüznü, Said’in uzaklaştırıldığı süre boyunca devam edecek miydi? Güvenliği sarsan, huzuru bozan haberlerin gidip geldiği bu günlerde bir uğursuzluk mu vardı acaba? Her şeyi huzurun ikame etmesini ve bu toplantılannın, hepsinin yaşamı boyunca olduğu gibi, yeniden keyifle geçmesini ne kadar çok

isterdi. Fehmi’nin yüzünün gülmesini ve sohbetin tatlılıkla sürmesini dilerdi... hem de nasıl!

“Malta! İşte Malta” diye bağırdı Kemal aniden, başım Akdeniz’i gösteren haritadan kaldırarak. Parmağım adanın üstüne koymuş, sanki Said Zaglul’un kendisini bulmuş gibi, bir zafer duygusu ve sevinçle ağabeyinin yüzüne bakmaya başlamıştı. Ne var ki, Fehmi’nin yüzünde gördüğü, sadece kasvet ve sert bakışlardı. Bu keşif nidasına hiçbir cevap alamadığı gibi, ağabeyi ona aldırış bile etmemişti. Çocuk geri çekilip, aklı karışmış halde ve mahcup, tekrar haritadaki adaya baktı. Uzun süre, gözleriyle Malta ile İskenderiye ve sonra da Malta ile Kahire arasındaki mesafeyi kestirmeye çalıştı. Oraya, sürgüne gönderildiği söylenen adamları zihninde canlandırmaya çalıştı. Fehmi, İngilizlerin onları süngü ucunda gönderdiklerini söylemişti, dolayısıyla çocuk adamları fiilen süngülerin ucuna takılmış olarak tasavvur etti. Buna rağmen, beklenebileceği üzere, büyük lider acı çekmiyor, bağırmıyor; ağabeyinin konuşmanın bir yerinde dediği gibi, “bir dağ kadar sabit ve sarsılmaz” görünüyordu. Ağabeyine, süngünün ucunda “bir dağ gibi sabit ve sarsılmaz” biçimde durabilen bu fevkalade adam hakkında sorular sormayı ne kadar isterdi. Ne var ki, orada bulunanların huzurunu yok eden bu öfkeli ortamda, arzusunu gerçekleştirebileceği daha uygun bir fırsat buluncaya kadar beklemenin daha iyi olacağını düşündü.

Sonunda, duygularının, Yasin ile böyle bir ortamda yap-üğı bir konuşmayla rahatlaülamayacak kadar yoğun olduğunu ve anlayışla dinlediği halde, ağabeyinin hâlâ bir seyirci gibi davrandığını tespit ederek, tartışmayı tekeline almış olmaktan rahatsız oldu Fehmi. İçinden, gidip Ahmet Abdo’nun kahvehanesindeki yoldaşlarına katılmak geldi. Orada, kendisininki kadar duyarlı yürekler ve içlerindeki heyecan dolu görüş ve fikirleri kendisininkilerle yarıştıracak ruhlar bulacaktı. Orada, kendi kalbindeki çatırtının yansımalarım duyacaktı. Kendi cüretkâr ve ele avuca sığmaz dürtülerini, orada bulduğu tam bağımsızlık özlemi içindeki muhteşem atmosferde şekillendirebilecekti. Yasin’e doğru eğilip “Ahmet Abdo’nun kahvehanesi..." dedi.

Yasin derin bir iç çekti çünkü kahve saatinden nazik bir biçimde sıynlabilmenin derdine düşmüştü. Fehmi’nin ateşli öfkesini daha fazla

körüklemeden dışan çıkıp eğlence arama niyetindeydi. Genç adamm hüznü yapay ya da en azından tümüyle yapay değildi. Bu önemli haber onu da sarsmıştı ama ona kalsa, fazla çaba harcamadan unutup gidebilirdi. Fehmi’ye yetişmek, onun gururunu okşayıp o güne kadar hiç görmediği öfkesini anlayış ve saygıyla göğüsleyebilmek için harcadığı çabanın sinirlerini ne kadar germiş olduğunu düşünüp, odadan, “Bugün milliyetçi hareket için yeterince çalıştım artık sıra bedenimde” diye mırıldanarak çıktı Yasin.

<**î5**>^**5**>

Fehmi, mutfaktan gelen hamur yoğurma sesleriyle uyanıp gözlerini açtı. Panjurlar kapalı; oda, panjur aralıklarından süzülen soluk ışığa rağmen, hâlâ karanlıktı. Yanındaki yatakta uyuyan Kemal’in muntazam nefes seslerini duyunca dönüp baktı. Taptaze anılar doldu zihnine. Zihninin ve bedeninin tükenircesine yorgun düşmüş olmasının yol açtığı derin bir uykudan uyanmıştı. Bir daha uyanıp uyanmayacağından, uyanırsa burada mı uyanacağından emin ola-mayarak girmişti yatağa. Ölümün, Kahire sokaklarında gezinip, tonozlarının altmda dans ettiğini kim bilebilirdi?

Hayret! İşte annesi her zamanki gibi ekmek yapıyordu. İşte Kemal mışıl mışıl uyuyor, rüya gördükçe yatakta dönüp duruyordu. Üst kattan gelen ayak sesleri, Yasin’in kendisini yataktan alabilmiş olduğunu gösteriyordu. Babası muhtemelen soğuk bir duş almaktaydı. İşte sabah ışığı; mükemmel ve utangaç! İlk huzmeleri, nazikçe içeri girmeye çalışıyor. Her şey, her zamanki gibi sürüp gidiyordu. Sanki hiçbir şey olmamış, Mısır altüst edilmemiş, mermiler saplanacak kafalar ve göğüsler aramamış, masum kanlar duvarları ve toprağı sulamamış gibi! Bir iç çekip, tekrar gözlerini kapadı genç adam. İçindeki duyguların keder, coşku ve inanç taşıyan dalgalar halinde, peş peşe kabarmasını gülümseyerek karşıladı.

Son dört gününü, önceden bilmediği geniş bir ufuk alanında yaşamıştı. Kıyaslanabilir tek deneyimi, kurduğu gölgeli hayallerdi. Bilinçli olarak, yaşamdan daha ulvi, daha değerli bir hedef, şerefli bir şey uğruna kendini feda etmeye hazır, saf, yüce bir varoluştu yaşadığı. Ölüm riskini umursamıyor; ölümü horlayıp, kararlılıkla karşılıyordu. Şayet ölümün pençesinden bir kez kaçabilmişse, tekrar dönüp ona saldırıyor; muhtemel sonuçlarını hesap etmiyordu bile. Bu yaşamın gözleri, yolundan şaşmayan, muhteşem bir ışığa odaklıydı. Kaderini, onu, tıpkı hava gibi sarıp sarmalayan Allaha teslim etmişti.

Yaşamın, bunun dışındaki şeylere harcanması alçak-çaydı. Yaşamın, kendi içinde bir son olduğu gerçeği öylesine uluydu ki, dünyaya da, gökyüzüne de bedeldi. Yaşamla ölüm kardeştiler. Tek bir umuda hizmet eden bir çift

eldiler. Yaşam gayretle, ölüm fedakârlıkla bu umudu güçlendiriyordu. Muhteşem ayaklanma vuku bulmamış olsa, kederinden ölebilirdi Fehmi. Yaşamın, insanlığın kaderi ve umutlan üstüne basa basa, sakin, temkinli ve tedbirli biçimde sürmesine dayanamazdı. Ayaklanma, kendisinin ve milletin sinesindeki baskıyı hafifletmek için şarttı. Toprak altmda biriken basıncın dışan vurmasını sağlayan bir deprem gibiydi.

Mücadele başladığında, hazırdı. Kendisini tam ortasına attı. Bu ne zaman ve nasıl olmuştu? Hukuk fakültesine gitmek üzere Giza tramvayına binmişti ki, kendini gösteri yapan bir grup öğrencinin arasında buldu. “Kalbimizdekileri haykırarak dile getiren Said sürüldü. Said geri dönmeyecek olursa, bizi de sürün!” diye bağınyorlardı.

Tramvaydaki diğer yolcular, yani halk, tartışmalara ve tehditlere katıldı. Vatman bile tramvayı durdurmuş, işini bırakıp göstericileri dinlemeye, tartışmalara katılmaya başlamıştı. Ama ne an! Keder ve umutsuzluk içinde geçen karanlık bir geceden sonra, içindeki umut ateşi yeniden parlamıştı. Bu parlak ateşin asla soğumayacağından emindi.

Vardıklarında, okulun avlusu karmakarışıktı. Öğrenciler büyük bir gürültüyle bağınp çağmyorlar; meslektaşla-n birbirine koşarken, sanki kalpler önde gidiyordu. Derken, bir şeylerin kaynamakta olduğunu sezdiler. Biri, grev ilanı yapmaya başladı; bu, hiç duymadıklan, yepyeni bir şeydi. Kollannın altmda hukuk kitaplan olduğu halde grev çığırtkanlığı yaparken, fakültenin dekanı. Bay Walton çıkıp geldi ve alışılmamış bir nezaketle, sınıflara girmelerini tavsiye etti. Bu öneriye cevaben, genç bir adam okul sekreterinin odasına çıkan merdivenlerin başında durup, büyük bir coşkuyla kalabalığa hitap etmeye başladı. Dekanın yapabildiği tek şey çekip gitmek oldu.

Fehmi, konuşmayı, kalbi deli gibi çarparak can kulağıyla dinledi. Gözleri konuşmacıya odaklıydı. O da oraya çıkıp içindekileri dökmek isterdi ama topluluk önünde konuşma tecrübesinden yoksundu. Yüreğindeki patlamaları, bir başkasının dile getirmesini dinlemekle yetindi. Konuşmacıyı, verdiği ilk araya kadar dikkatle ve hevesle dinledi. Sonra, diğer yoldaşlarıyla birlikte, hep bir ağızdan “Yaşasın bağımsızlık!” diye bağırmaya başladılar.

Konuşmanın devamını, bu haykırışların canlandırdığı yeni bir ilgiyle dinledi. İkinci arada, herkesle birlikte Fehmi de bağırdı: “Mandaya hayır!” Duygu yoğunluğu içinde bedeni taş kesmiş, içindeki heyecanın yol açtığı gözyaşlarını bastırmak için sarf ettiği gayretle dişlerini sıkmıştı genç adam. Üçüncü araya kadar dinlemeyi sürdürdü. “Said çok yaşa!" diye bağırdılar. Bu, yeni bir slogandı. O gün, bu slogan dâhil, her şey bir ilkti. Slogan, kalbinin derinliklerinde yankılanıp diline yansıyarak, her kalp atışıyla tekrarlandı. Dilindeki sözler, aslında kalbinin sesiydi.

Şimdi hatırlamaktaydı ki, ayaklanmadan önceki gece boyunca, kalbi sessizce bu sloganı tekrarlamıştı. Geceyi büyük bir üzüntü ve endişe içinde geçirmiş: sevgisi, coşkusu, umutları, idealizmi ve rüyaları duygu yoğunluğu içinde boğulurcasına darmadağın olmuştu. Ne var ki, Said’in adı içinde yankılandığında, bu duyguların hepsi, gök-yüzündeki güvercinlerin liderin ıslığına uymaları gibi dönmüş ve bir düzene girmişti zihninde.

Derken, Adalet Bakanlığındaki İngiliz adli müşavirin asistanı Bay Amos, topluluğun arasında belirdi. Tek bir sloganla karşılandı: “Mandaya hayır!" Nezaket gereği duymadan, son derece yumuşak davrandı adam ve oradaki herkese, siyaset yapmayı bırakıp sınıflarına dönmeyi öğütledi.

Aralarından biri karşı geldi: “Önderimiz hapse atıldı. Hukukun ayaklar altına alındığı bir ülkede hukuk okumayı reddediyoruz!”

Kalplerden yükselen ses, gök gürültüsü gibi yankılandı ve adam hızla ayrıldı. Fehmi, ikinci bir kez, o sözleri keşke

\ kendisi söyleseydi diye düşündü. Zihninde çok sayıda düşünce ve fikir vardı ama ön alıp bunlan deklare eden başka öğrencilerdi. Daha da heyecanlandı, coştu. Olmasını | umduklannın, kaçırdıklanm telafi edeceği gerçeğinde teselli buldu.

Her şey çok çabuk gelişti. Biri, okulu terk etmelerini istedi. Okuldan çıkıp, gösteri yaparak mühendislik fakültesine gittiler. Oradaki öğrenciler de hemen aralanna katıldı. Oradan ziraat fakültesine, sonra da üp ve ticaret fakültelerine yöneldiler. Tüm öğrenciler, sanki bekliyorlarmış gibi, hemen aralanna katılıyordu. Zeynep Hanım Meydam’na varınca, oradaki halk mitingiyle bütünleşti topluluk. Yankılanan sloganlar, Mısır için, bağımsızlık

için, Said içindi. İçlerindeki şevk, güven ve inanç, attıklan her adımda, halkın kendiliğinden ve içten katılımıyla artıyordu. Her şeye hazır insanlarla karşılaştılar. Duyulan öfke, ifadesini gösteride buluyordu.

Fehmi'nin, gösterinin yapılmış olmasından duyduğu şaşkınlık, neredeyse gösteri sırasında hissettiklerinden de büyüktü. "Bütün bunlar nasıl oldu?" diye düşündü. Son derece umutsuz ve kederli olduğu sabah saatlerinden bu yana, daha birkaç saat geçmişti. İşte şimdi buradaydı, öğleden hemen önce ve çalkantılı bir gösterinin içinde! Tüm kalpler kendi kalbindekileri yansıtıyor, herkes kendi sözlerini tekrarlıyor ve ona, tereddüt etmeden sonuna kadar gitmesi için yalvanyordu. Ne kadar sevinçliydi, ne büyük bir coşkuyla doluydu içi! Ruhu, sınırsız bir umutla gökyüzüne yükseliyordu sanki. Umudunu kaybetmiş olmaktan piş-■ manlık; masum insanlara inanmayarak, onlardan şüphe et! miş olmaktan utanç duyuyordu.

: Fehmi, Zeynep Hanım Meydam'nda, onu hayrete düşü-

[ren bir başka görüntüyle de karşılaşmıştı. Bir İngiliz subayın komutasında tozu dumana katarak yaklaşan atlı polis birliklerini ilk görenlerden biriydi. Atların nallan toprağı sarsıyordu. Onlan dehşet içinde seyretmiş olduğunu hatırladı. Hiç böylesine ani bir tehlikeye maruz kalmamıştı.

Etrafındaki heyecan, coşku ve öfkeyle parlayan yüzlere baktı. Öfkeli bir iç çekerek, yumruğunu sallamaya, slogan atmaya devam etti. Atlı polisler kalabalığı sardı. Diğer göstericilerin oluşturduğu dalgalarla birlikte kabardığı bu

zorlu okyanusta, sadece sınırlı bir alanı görebiliyor ve bu dar alandaki herkes boynunu uzatmış ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Derken, polisin, başkaldıran ya da gösteriyi yöneten bir sürü öğrenciyi tutuklamış olduğunu öğrendiler. O gün, üçüncü kez isteği gerçekleşmemişti Fehmi'nin. Tutuklanan öğrencilerden biri olmak isterdi, ne ki olağanüstü bir gayret sarf etmeksizin, kalabalıktan sıyrılıp çıkamazdı.

O gün, ertesi güne kıyasla daha sakin geçmişti aslmda. Pazartesi sabahı bir genel grev ve tüm fakültelerle muazzam halk kitlelerinin pankartlar açarak katıldığı bir gösteriyle başladı. Mısır hayata dönmüştü. Yeni bir ülkeydi. Halk, mücadele etmek üzere, uzun süredir bastırdığı öfke ve kızgınlıkla

sokaklara dökülmüştü. Fehmi, sarhoş edici bir mutluluk ve heyecanla, uzun bir ayrılıktan sonra ailesine kavuşuyormuşçasına kendini aralanna attı.

Büyük kalabalıkların izlediği topluluk, etkin politikacıların evlerinin önünden protestolarla geçerek Bakanlıklar Cad-desi'ne geldi. Derken, kalabalığın arasında şiddetli bir kargaşa baş gösterdi; biri, "İngilizler!" diye bağırdı. Havada uçuşan mermiler protestocuları susturdu. İlk kayıplar verildi. Bazılan, delicesine coşarak protestoyu sürdürürken, bazıları olduklan yere çivilenmiş gibiydi. Pek çoğu kaçıp evlere, kahvehanelere sığındı. Fehmi, bu gruptaydı. Hayatta kalmaktan başka hiçbir şey düşünemiyordu. Kalbi korkudan çarparak, bir kapı aralığına sığındı. Etraf sessizliğe bürünene kadar, ne süreyle orada kaldı bilemedi. İlk önce başmı, soma ayağını olduğu yerden dışan uzatıp, hayatta olduğuna inanamayarak, eve doğru yürümeye başladı. Eve vardığında iyice sersemlemiş haldeydi. Kederli yalnızlığında, ölenlerden biri ya da, hiç olmazsa, mevzii terk etmemiş olanlardan biri olmadığına hayıflandı. Acımasız bir özeleştiri ateşiyle, bir dahaki sefere daha iyi düşünerek davranmaya ant içti. Allahtan, daha iyi düşünerek davranabileceği geniş bir alan vardı ve hemen yanı başındaydı.

Salı ile çarşamba, pazar ve pazartesi günleri gibi geçip, hem mutluluk, hem üzüntü getirdi! Gösteriler yapılmış, sloganlar atılmış, İngiliz askerlerinin yüzlerine haykınlmıştı. Havada kurşunlar uçuşmuş, kurbanlar verilmişti. Fehmi, kendini tüm benliğinle bu olayların içine atmış; büyük bir coşkuyla yüce duyguların geniş ufuklarına ulaşmıştı. Hâlâ hayatta olduğuna üzgündü sanki. Öfke ve devrim ruhu yaygınlık kazandıkça, gayreti de, umutlan da ikiye katlandı. Çok geçmeden tramvay işçileri, şoförler ve temizlik işçileri de greve gitti. Başkent, hüzünlü, umutsuz ve öfkeliydi. Avukatlarla devlet memurlannın da greve gideceği haberi geldi. Ülkenin kalbi aüyordu. Canlıydı ve baş kaldınyordu. Kan, boşu boşuna dökülmemişti. Sürgündeki liderler unutulmayacaktı. Nil Vadisi bilinçli bir uyanışla sarsılıyordu.

Genç adam yatakta döndü. Zihnini anılann selinden kurtanp, kulağını hamur tahtasını döven seslere verdi. Kepenklerin ardında boy gösteren güneşin ışıklanyla aydınlanmaya başlayan odaya göz gezdirdi. Annesi ekmek yapıyordu ve bunu her sabah yapacaktı! Allah, onu Hanafi Kadm'dan; tüm dikkatim yemek ve temizlik yapmaya, çamaşır yıkamaya veren bu kadmın

yardımından mahrum etmesin istedi. Büyük etkinlikler, küçük çabalara müdahale etmez. Toplum, her zaman, ulu ve sıradan olanı aynı anda ve eşitlik içinde kucaklayabilecek kadar esnek davranacaktır. Ama dur bakalım... Bir anne de yaşamın parçası değil miydi? Onu doğuran annesiydi. Ve işte o oğullardı devrimi ateşleyen! Onu annesi doyurmuştu. Ve işte o doyurucu gıdaydı oğullan ateşleyen. Aslında, yaşamla ilgili hiçbir şey sıradan veya önemsiz değildi. Bir gün, Mısır'ı sarsacak bir büyük olay vuku bulacak; beş gün önce kahvehanede dile getirilen görüş aynlıklannı ortadan kaldıracaktı muhakkak! O gün ne kadar da uzak görünüyordu. Derken, aklına gelen bir soruyla gülümsedi: Babası, oğlunun günbegün vermekte olduğu mücadeleyi öğrenecek olsa, ne yapardı acaba? Zalim, despot babası ve onun yumuşak, müşfik kansı ne yaparlardı acaba? Kaygıyla gülümsedi Fehmi çünkü biliyordu ki, sırrını öğrenmesi halinde babasımn yaratacağı sorunlar, askeri yetkililerin başına açacağı sorunlardan daha az olmazdı.

Yatakta doğruldu. "Yaşasam da, ölsem de fark etmez. İnanç ölümden, ölüm alçaklıktan güçlüdür. Umudun keyfini çıkaralım, çünkü kıyaslamayla yaşam çok daha önemsiz görünüyor. Bu yeni özgürlük sabahına hoş geldin. Allah neyi hükmettiyse o olsun" diye mırıldandı.

55

Hiç kimse, özellikle başkent Kahire'de, devrimin, hayatının hiç olmazsa bir cephesinde değişim yaratmadığım iddia edemezdi. Kemal'in okula kendi kendine gidip gelme özgürlüğü bile -hem uzun zamandır yapıyordu bunu- ona yersiz ve külfetli geldiği halde, önleyemediği bir gelişmeden etkilenmişti. Annesi, Hanafi Kadm'a, çocuğa okula giderken de, okuldan dönerken de eşlik etme talimatı vermişti. Kemal'i gözünün önünden ayırmayacak; bir gösteriyle karşılaşacak olurlarsa, onu derhal eve getirecekti. Çocuğun yollarda oyalanma veya keyfine göre hareket etme şansı kalmamıştı.

Gösteriler ve çıkan olaylarla ilgili haberler, annenin başını döndürüyor; öğrencilere vahşice saldırılıyor olması içine iniyordu. Korku ve panik içinde, kasvetli günler geçiriyordu. Keşke her şey normale dönünceye kadar iki oğlunu evde tutabilseydi. Ne var ki, bu mümkün olmadı; özellikle de Fehmi, gösterilere kesinlikle katılmayacağı sözü vermiş olduğu için.

Annenin, oğlunun sağduyusuna itimadı tamdı. Kocası, Kemal'i okula göndermeme fikrim benimsememiş-ti çünkü okul yönetiminin küçük çocukların gösterilere katılmasını önleyeceğim biliyordu. Anne, iki oğlunun okula devam etmesini gönülsüzce kabullenmiş ama Kemal'i, Hanafi Kadın'ın getirip götürmesini şart koşmuştu. Küçük oğluna, "Dışan çıkabilseydim, seni ben götürüp getirirdim" demişti.

Kemal, bu duruma gücünün yettiğince karşı çıkmıştı, çünkü annesinden hiçbir şey saklamayan peşindeki bu denetçinin, sokaklarda keyfini çıkardığı oyunlara ve haylazlıklara asla izin vermeyeceğini; günün, bir hapishaneden diğerine giderken -okul ve ev- geçirdiği kısa ve mutlu zaman dilimini mahvedeceğini biliyordu. Herkesin dikkatini çekeceği muhakkak, bu yürümesini bilmeyen, olağanüstü şişman kadınla birlikte sokaklarda yürüyor olmaktan hiç mi hiç haz etmiyordu. Tek yapabildiği, kadının onu birkaç metre uzaktan takip etmesini şart koşmak; fazla ysıklaştığında, onu azarlayarak teselli bulmak olmuştu.

Kahire'deki gösterilerin beşinci gününde, yani perşembe sabahı, Halil Ağa İlkokulu'na işte böyle gittiler. Okulun önüne gelince, kendisine verilen günlük talimat uyarınca, Hanafi Kadın kapı görevlisine yaklaşıp "Öğrenciler okula . girdi mi?" diye sordu.

Adam, lakaydiyle, "Bazılan girdi, bazılan da aynldı" dedi. "Başöğretmen karışmıyor!"

1 Bu, Kemal için sürpriz bir cevapü çünkü pazartesi gü-; nünden bu yana aldıklan cevabın aynısını bekliyordu: "öğrenciler gösterilerde!" Bu cevabı alınca eve dönerler ve Kemal tüm gününü büyük bir özgürlük içinde geçirirdi. Zaten bu nedenle, uzaktan da olsa, devrimi çok seviyordu. Çocuk, bu cevabm yol açacağım bildiği sondan kurtulmak için, "Ben aynlan öğrencilerdenim" diyerek, peşinde Hanafi Kadın, uzaklaşmaya başladı.

Hanafi Kadın ona, neden diğerleri gibi okula girmediğini sorunca, Kemal, hayatında ilk kez kadına yalvar yakar olup, ondan annesine öğrencilerin gösteride olduğunu söylemesini istedi. El Hüseyin Camisi'nin önünden geçerlerken, kadımn uzun ve mutlu bir yaşam sürmesine dua edip, onun sevgisini kazanmaya ve böylelikle isteğini yferine getirmesini sağlama almaya çalıştı. t Hanafi Kadm, kapı görevlisinden kendi duyduklarından

hareketle, anneye doğruyu söylemeden edemedi. Anne, çocuğu azarlayıp, onu tembellikle suçladı ve kadına, onu tekrar okula götürmesini emretti. Evden çıktıklarında, Kemal kadına söylemediğini bırakmayıp onu ihanetle suçlayacaktı.

Okulda, sadece kendi yaşındaki küçük öğrenciler vardı. Diğerleri ki, büyük çoğunluktu bunlar, gösterilerdeydi-

ler. Sınıf mevcudu, çoğunluğu küçüklerden olmak üzere, tüm öğrencilerin yaklaşık üçte biri kadardı. Öğretmen, bir önceki dersi tekrarlamalarım söyleyip önündeki kâğıtlarla oyalandı. Sanki kendisi de grevdeymiş, öğrenciler yokmuş gibi davranıyordu. Kemal bir kitap açıp okur gibi yaptı. Göstericilerle birlikte olmak ya da evde, bu tuhaf günlerin bahşettiği beklenmedik tatilin keyfini çıkarmak varken, okulda hiçbir şey yapmadan oturmayı sevmiyordu. Okulu ilk kez son derece bunaltıcı buluyordu.

Derken, aklı, merakla okul dışma, oradaki sokak gösterilerine gitti. Göstericiler hakkında söylenenlerin hangisinin doğru olduğunu merak ediyordu. Annesinin dediği gibi, ne kendilerine, ne de ailelerine karşı sorumluluk besleyen, kendilerini gereksiz biçimde tehlikeye atan “gözü pek” insanlar mıydı bunlar? Yoksa Fehmi’nin “kahraman” olarak tanımladığı, kendilerinin ve Allahın düşmanlarıyla savaşmak için hayatlarını feda eden insanlar mıydı? Göstericiler arasında bulunan kendinden büyük öğrencilere duyduğu nefretle, annesinin görüşünü benimseme eğilimindeydi, çünkü bu öğrencilerin çocuğun üzerindeki etkisi çok kötüydü. Kendisi gibi küçük öğrencilere avluda çok kaba ve saygısız davranırlar; cüretkâr bıyıklan, koca bedenleriyle onlara meydan okurlardı.

Yine de, annesinin görüşürle tam olarak katılamıyordu çünkü onun gözünde Fehmi’nin azımsanamayacak, bambaşka bir ağırlığı vardı. Ağabeyinin grevcilere atfettiği kahramanlığı göz ardı edemezdi; dahası, bu adamların kanlı mücadelelerini güvenli bir yerden seyredebiliyor olmak isterdi. Şüphesiz, son derece ciddi şeyler oluyordu. Yoksa neden Mısırlılar grevlere gitsinler, askerlerle savaşmak için bir araya gelsinlerdi ki? Ve hangi askerler? İngiliz! İngilizler; bir zamanlar adlannm anılması bile sokaklann boşatmasına neden olan İngilizler! Dünyaya ve insanlara ne olmuştu? Bu şaşırtıcı mücadele öylesine baskındı ki, hiçbir bilinçli çaba harcamaksızın aklında kalmak üzere, temel unsurlan ruhuna kazınmıştı. “Said Zaglul”,

“İngilizler”, “öğrenciler”, “direnişçiler", “bildiriler” ve "gösteriler" gibi sözcükler, etkin birer güç olarak, ne anlam ifade ettikleri hususunda kafası son derece kanşık bir halde olaylara seyirci kalan çocuğu derinden etkiliyor, ona ilham veriyordu. Aile fertlerinin olaylara farklı, hatta birbirine zıt tepkiler vermesi, bu kafa karışıklığını iyice artınyordu. Ağabeyi Fehmi, İngilizlere büyük bir öfke ve nefretle saldırır, Said’e duyduğu özlem gözlerini yaşartırken; diğer ağabeyi Yasin, haberleri sakin bir ilgi ve suskun bir hüzünle tartışıyor; olaylar, onun her zamanki gibi sohbet etmesine, gülmesine, şiir ve hikâye okumasına, sonra da gece yarısı dönmek üzere eğlenceye gitmesine engel teşkil etmiyordu. Annesi, banş ve güvenli bir yaşamın yeniden tesisi için Allaha sürekli dua ediyor; her iki tarafın, Mısırlıların ve İngilizlerin kalplerini temizlemesi için Allaha yakarıyordu. Ağabeyinin kansı Zeynep, içlerinde en sinir bozucu olandı. Olayların akışından korku duyuyor; öfkesini Said Zaglul’dan çıkararak, onu bütün kötülüklerin sorumlusu olmakla suçluyordu. “Allahın kullarına emrettiği biçimde, alçak gönüllü ve banşçıl biçimde yaşıyor olsaydı, ona kimse dokunmaz ve böylesi bir durum ortaya çıkmazdı" diyordu.

Dolayısıyla çevresinde, mahallesinde veya dünyada neler olup bittiği hakkında net bilgisi olmayan Kemal’in coşkusunu ateşleyen, mücadelenin kendisiydi. Halil Ağa Okulu’nun öğrencilerinin gösterilere ilk kez çağrıldığı o gün, başöğretmen -maalesef- küçükleri sınıflara kapatmamış olsa, gösterileri yalandan izleme ya da fiilen katılma imkânı olacaktı. Bu fırsatı kaçırmış, kendini okula haps’edilmiş bulmuştu ama dışarıdan gelen sesleri duyuyordu. Dinlediği seslerin onda yarattığı hayret, şaşkınlık ve gizli sevinç, belki de her şeyi etkileyen kaostan ve sıkıcı günlük yaşamın acımasızca bozulmakta olmasındandı. O gün, gösteriye katılma fırsatını kaçırmıştı; tıpkı bugün evde tatil yapma imkânını kaçırdığı gibi. Bu sıkıcı ortama sıkışıp kalmıştı. Görmeyen gözlerle kitaba bakarken, okul çantasını siper ederek kimseye çaktırmadan, bir arkadaşıyla çimdikleşe-rek getirmişti uzun günün sonunu.

Derken, bir şey çekti dikkatini. Uzaktan gelen hiç tanımadığı bir ses veya bir kulak çınlaması olabilirdi. Çevresine bakıp ne duyduğunu çıkarmaya çalıştı. Öğrenciler de başlarını kaldırmış, birbirlerine bakmaya başlamışlardı. Soma, herkes anayol üstündeki pencereye bakmaya başladı. Ne olduğu tam anlaşılamayan bir uğultu giderek yaklaşıyordu. Farklı sesler

birbirine kanştı, koskoca, anlaşılmaz bir gürültüye dönüştü. Ses, aradaki mesafeden dolayı, uzaktan duyulan dalga sesleri gibiydi sanki. Yaklaştıkça gürlemeye dönüştü. Sınıf kanştı. Öğrenciler fisıldaşmaya başladılar ve bir ses, “Göstericiler!” dedi.

Kemal’in kalbi çarptı. Gözleri, dehşet ve sevinç karışımı bir bakışla parladı. Gürültü giderek yaklaştı, yaklaştı; ta ki söylenenler net bir şekilde anlaşılmaya başlayıncaya kadar. Ses okulun her tarafında şimşek gibi çakmakta, coşkuyla yankılanıp her yanı sarmaktaydı. Kemal’in kulakları, son günlerde zihnini işgal eden sözcüklerin bombardımanı altındaydı: “Said”, “bağımsızlık”, “manda”...

Sesler yaklaştıkça büyüdü ve avluyu doldurdu. Öğrenciler aptala dönmüştü. Bu şiddetli yağmurun sele dönüşeceğinden emindiler ama direniş ve özgürlüğe duydukları özlemle, muhtemel sonuçlarını dikkate almaksızın çocuksu bir sevinçle karşıladılar. Derken, yaklaşan ayak sesleri ve gürültülü bağnşmalar duydular. Zorlu bir itişmeyle kapı sonuna kadar açıldı. Başta el Ezher olmak üzere, bütün üniversitelerin öğrencileri, baraj kapaklarından taşan sular gibi okula doldu. “Direniş! Direniş! Herkes sokağa!” diye bağırıyorlardı.

Birkaç dakika geçmemişti ki, Kemal, karşı koyulamaya-cak bir güçle onu ileriye doğru iten çalkantılı bir dalganın içinde buldu kendini. Altüst oldu. Kahve öğütücüsündeki bir kahve çekirdeği gibi, yavaş yavaş ilerliyordu. Kulak zarlarına davul tokmağı gibi vuran sesler bir yana, bütün bildiği dünyanın birbirine girmiş bedenlerden ibaret olduğuydu; ta ki başının üstünde gökyüzünü görüp, caddeye vardıklarını anlayıncaya kadar. Kalabalığın içinde iyice sıkışmış, nefes alamaz olmuştu. O kadar korkmuştu ki, kulakları delen, kesintisiz bir çığlık atmaya başladı. Derken, ne olduğunu anlamadan, bir el kolundan tutup onu zorla çekti ve kalabalığın da itmesiyle yol açarak kaldırıma çıkarıp duvara yasladı. Nefes nefese kalmıştı Kemal. Çevresine bakıp güvenli bir yer aradı. Hamdan’m pastanesinin demir ke-pengi yere değmese de, iyice aşağı çekilmişti. Oraya koşup, sürüne sürüne kapının altından geçti. Tekrar ayağa kalktığında, karşısında, onu çok iyi tanıyan Hamdan Amca, iki kadm ve birkaç küçük öğrenci vardı. Göğsü inip kalkerken, sırtını, üzerinde tepsiler bulunan tezgâha dayadı. Hamdan

Amca’nın, “El Ezher ve diğer üniversitelerin öğrencileri, işçiler, halk... el Hüseyin’e çıkan bütün yollar bu kalabalıklarla dolu. Bu caddelerin bunca insanı kaldırabileceğini düşünemezdim” dediğini duydu.

Kadınlardan biri, hayretle, “Üzerlerine ateş açıldığı halde nasıl hâlâ devam edebiliyorlar?” dedi.

Diğer kadm, hüzünle, “Allah yardımcımız olsun, hepsi iyi çocuklar!” dedi.

Hamdan Amca, “Böyle bir şey görmedik hiç. Allah hepsine uzun ömürler versin” dedi.

Göstericilerin gırtlaklarından havayı sarsan sloganlar yükseliyordu; bazen dükkânın içinde yankılanacak kadar yakın, bazen anlaşılmaz bir yaygarayla uzakta uğuldayan bir rüzgâr gibi. Ses, kesintisiz sürüyor; yoğunluğuna ve dalgalanan kalabalığın yaklaşıp uzaklaşmasına göre, yavaş ancak düzenli biçimde yankılanıyordu.

Tam bitti derken, bir başka dalga vuruyor; hiç bitmeyecekmiş gibi görünüyordu. Gayet huzursuz ve endişeli olduğu halde, çocuk kulak kesilmiş, tüm varlığıyla dinliyordu. Daha korkunç bir şey olmadan, zamanla nefesi normale dönüp kendine geldi, sonunda, bunun geçici bir şey olduğunu anladı. Birazdan sonlanacaktı. Eve dönünce annesine neler olup bittiğini söylemeli miydi acaba? “Başı sonu olmayan bir gösteri topluluğu sınıfa daldı. Ne olduğunu anlamadan, coşkulu bir akıntıya kapılarak caddeye sürüklendim. Herkesle birlikte, ‘Said sen çok yaşa!’, ‘İşgalcilere ölüm!’ ‘Bağımsızlık çok yaşa!’ diye bağırdım. Bir caddeden diğerine sürüklendim^ ta ki İngilizler üstümüze ateş açıp saldırana kadar.”

Annesi bunlan duyacak olsa, dehşete düşüp, hâlâ hayatta olduğuna inanamayarak ağlamaya ve sarsıla sarsıla Kuran’dan sureler okumaya başlardı.

“Başımın yarımdan bir kurşun geçti. Vızıltısı hâlâ kulağımda. İnsanlar delirmiş gibi çarpışıyorlardı. Bir adam tutup çıkarmasa, aralannda ölüp gidecektim.”

Kemal’in düşünceleri ve kurduğu hayaller, düzensiz çığlıklar ve karmaşa içinde hızla hareket eden ayak sesleriyle kesildi. Etrafindakilerin yüzlerine bakarken, kalbi yine küt küt atmaya başladı. Her an başlarına kötü bir şey gelmesini beklerken, gözler kapıdaydı. Hamdan Amca, tedbir olsun diye az önce indirdiği kepenkleri hafif kaldırarak, dışarı baktı, sonra hemen geri çekilip kepengi tekrar indirdi. “İngilizler” dedi, kekeleyerek.

Dışandakiler, “İngilizler! İngilizler!” diye bağnşıyorlardı.

“Sıkı durun, sıkı durun!” diyordu bazılan.

“Biz ölsek de, millet yaşar” diyordu bir başkası.

Derken, Kemal, hayatında ilk kez silahların patladığını duydu. Yakınlarda bir yerde patlamıştı. Sesin silah sesi olduğunu sezgisel olarak kavramış, tir tir titremeye başlamıştı. Kadınlar da çığlık atınca, ağlamaya başladı.

“Allah büyüktür ve hepimizin Allahıdır” dedi Hamdan Amca titrek bir sesle.

Kemal korkuyordu. Tepeden tırnağa bir titreme sardı vücudunu. Silah sesleri susmak bilmiyordu. Tekerlek sesleri ve at kişnemeleri kulaklarım tırmalıyordu. Kalabalık ve gürültü, olağanüstü bir hızla birbirini izliyor; derken, bunlara haykırışlar ve iniltiler ekleniyordu. Anlık bir mücadele, bir kapının arkasına çömelmiş bekleyenler için ölüm karşısında hissedilen sonsuzluk gibidir. Derken, ürkütücü bir sessizlik oldu, şiddetli bir ağrıyla bayılmak gibi bir şey.

“Gittiler mi?” diye sordu Kemal, boğuk, titrek bir sesle.

Hamdan Amca parmağım ağzına dayayıp, “Şşşt” dedi ve Ayetül Kürsi’yi okumaya başladı: “Bismillahirrahmanirrahim. Allahtan başka yaratan yoktur...”

Kemal, konuşamaz olmuştu. Kuran’dan İhlas Suresi’ni ezberinden okumaya başladı: “Bismillahirrahmanirrahim... De ki: O, Allahtır. Bir tektir...” Belki bu sure, karanlıkta ortaya çıkan cinleri kovduğu gibi, İngilizleri de kovardı.

Öğle namazına doğru pastanenin kapısı açılınca, çocuk, bomboş caddelerden rüzgâr gibi koşarak geçti. Ahmet Abdo'nun kahvehanesine inen merdivenlerin önünden geçerken, merdivenlerden yukarı çıkmakta olan birini görüp baktı. Bu, ağabeyi Fehmi idi. Boğulmak üzere olan birinin can simidine yapıştığı gibi, koşup koluna sarıldı. Fehmi, Kemal'i görünce şaşırdı. "Kemal, gösteri sırasında neredeydin sen?" diye sordu.

Çocuk, ağabeyinin sesinin konuşmakta zorlanacak kadar boğuk çıktığını fark etti. "Hamdan Amca'mn dükkâ-nındaydım" diye cevap verdi. "Silah seslerini, her şeyi duydum!"

Fehmi, "Hemen eve git ve beni gördüğünü kimseye söyleme" dedi, acelesi varmışçasına. "Duydun mu?"

Çocuğun kafası karışmıştı. "Eve gelmiyor musun?" "Tabii ki hayır" dedi Fehmi, aynı ses tonuyla. "Şimdi değil. Her zamanki saatte gelirim. Unutma. Bana rastlamadın!"

Fehmi, daha fazla konuşmasına imkân vermeden çocuğu arkasından hafifçe itti. Kemal, Cafer Han Sokağı'na kadar koştu. Bir adam yolun tam ortasında durmuş, yerde birkaç noktayı gösteriyordu parmağıyla. Adamın işaret ettiği noktalara balonca, kırmızı lekeler gördü çocuk. Adamın, cenaze duası okurcasma, "Bu masum kan, mücadeleye devam etmemizi söylüyor bize. Şehitlerin Şahı el Hüseyin'in kutsal semtinde kan dökülmüş olması, bugünün sınavının geçmişle bağlanması içindir. Allahın emriydi. Allah bizimle beraber" dediğini duydu.

Çok korkmuş, dehşete düşmüştü çocuk. Bakışlarım yerdeki kandan alıp, tekrar deliler gibi koşmaya başladı.

Eınine, sabah karanlığında kocasını uyandırmamaya özen göstererek, dikkatle oda kapısına doğru ilerliyordu ki, kulağa an kovanı gibi gelen, tuhaf sesler duydu sokakta. Her zaman bu saatte kalkar ve normal şartlar alünda ya çöpçülerin gürültülerini, ya işe giden birinin öksürdüğünü ya da sabah namazından çıkan adamların sessizliği bozmak istercesine, yüksek sesle, "Allah büyüktür" diye ünledikle-rini duyardı. Bu tuhaf kargaşa sesini

daha önce hiç duymamıştı. Nasıl açıklayacağım bilemedi. Merakla oturma odasının caddeye bakan penceresine gidip kafesi usulca kaldırarak başını dışan uzattı. Tan yeni yeni ağanyordu. Hava hâlâ karanlıktı ama etrafı seçemeyecek kadar değil. Sesler giderek yükselip daha da gizemli bir hal alıyordu. Nerden geldiği belli olmayan insan sesleri geldi kulağına. Gözü karanlığa alışınca, etrafı daha iyi görmeye başladı. Saray Gezisi'ndeki tarihi sarnıcın yanında, Bakırcılar ile Kırmız Sokak'm kesiştiği köşede birtakım insanlarla, küçük piramide ve küçük ağaçlara benzeyen şeyler seçti. Endişeli bir halde aşağıya inip, Fehmi ile Kemal'in uyuduklan odaya girdi. Bir an durdu. Bu bulmacayı çözmesi için oğlunu uyandırmalı mıydı yoksa kendiliğinden uyanmasını mı beklemeliydi? Fehmi'yi rahatsız etmeye içi el vermedi. Birazdan gün ağaracak ve zaten Uyanacaktı oğlu.

Namaz kılıp, merakla pencereden tekrar baktı. Doğmakta olan güneşin ışınlan, gecenin giysilerini süslemeye başlamıştı. Sabah ışığı, minarelerden ve kubbe tepelerinden aşağı doğru akıyordu sanki. Şimdi yolu çok daha iyi görebiliyordu. Karanlıkta ona ürküntü veren şekilleri yine inceledi ve korkuyla inleyerek, geri çekilip Fehmi'nin odasına koştu.

Genç adam, bir titremeyle uyanıp yatağın içinde doğruldu. "Ne var Anne, ne oldu?" diye sordu panik içinde.

Kadın, "İngilizler, evin hemen dibinde sıralanmışlar" dedi nefes nefese.

Fehmi yataktan fırladığı gibi pencereye koştu. Saray Ge-zisi'ndeki sarnıcın hemen yanında, diğer yolların açıldığı kritik bir noktada, küçük bir karargâh kurulmuş olduğunu gördü. Birkaç çadır, üç kamyon ve bir iki grup askerden müteşekkildi. Çadırların yanı başma dörder dörder çatılan tüfekler, birer piramit oluşturmuştu. Çadırların yanında, heykel gibi dikilen nöbetçiler vardı. Diğer askerler çevreye dağılmış, birbirleriyle anlamadığı bir dilde konuşuyor, gülüşüyorlardı. Genç adam Bakırcılar'a doğru baktı. Bakırcılar ile Sarraflar Çarşısı'nın kesiştiği köşede de küçük bir karargâh vardı. Üçüncüsü, tersi yönde, Saray Gezisi ile el Hurunfuş Caddesi'nin sağ köşesindeydi.

İlk tepkisi, askerlerin onu tutuklamaya geldiklerinden şüphelenmek oldu ama bunun aptalca olacağını düşündü hemen. Bu düşünceyi ani uyanışına ki, hâlâ ayılmış sayılmazdı ve direniş başladığından bu yana takip edildiği

endişesine verdi. Derken, gerçek anlaşıldı. Sürekli gösteri yapılan ve işgal güçlerini en çok uğraştıran bölgeydi sardıkları. Kalbi korku, hüzün ve öfkeyle çarparak, kepenk aralığından izlemeyi sürdürdü; askerleri, çadırları, kamyonları inceledi. Pencereden ayrıldığında yüzü bembeyazdı. Annesine, “Evet, dediğin gibi, İngilizler!” diye mırıldandı. “Halkı baskı altına almaya ve gösterileri kaynağında önlemeye gelmiş olmalılar.”

Odada bir aşağı, bir yu kan yürümeye başladı. Kendi kendine, “İnanılır gibi değil. Akıl almaz” diye söylenip duruyordu.

Derken, annesinin, “Babanı uyandınp söyleyeyim” dediğini duydu. Kadın bu sözleri, sanki başka bir seçeneği yokmuş gibi söylemişti. Yaşamının tüm sorunlannı çözen Ahmet’in,¯ bu sorunu da çözeceğini ve yol gösterip onlan koruyacağım ima ediyordu.

“Bırak, kendi uyanmcaya kadar yatsın” dedi oğlu, hüzünlü bir sesle.

Kadm, dehşete düşmüş halde, “Ne yapacağız oğlum, bunlar evimizin tam karşısında dururlarken?” diye sordu.

Fehmi, kaygıyla başını sallayıp, soruyu tekrarladı. “Ne yapacağız?” Sonra, kendinden daha emin bir sesle, “Korkacak bir şey yok” diye ekledi. “Gösteri yapanlara gözdağı vermeye çalışıyorlar, o kadar!”

Ağzı kuruduğu için yutkunan kadm, “Banşçı insanlann evlerine saldınrlar diye korkuyorum” dedi.

Genç adam, bir süre düşündükten sonra, “Olur mu hiç? Amaçlan bu olsaydı, bu kadar uzun süredir orada sessizce beklemezlerdi.” Bundan kendisi de pek emin değildi ama annesine söyleyebileceği en iyi şey buydu.

Annesi tekrar sordu: “Burada, önümüzde ne kadar kalırlar dersin?”

“Kim bilir? Koca meydanın ortasında çadır kurmuşlar... belli ki, kısa bir süre kalmayacaklar” dedi boş bakışlarla.

Derken, annesinin kendisini bir askeri komutanı sorgular gibi sorgulamakta olduğunu fark etti. Şefkatle ona baktı ama soluk dudaklannda beliren

manidar gülümsemeyi görmesine izin vermedi. Bir an, onunla şakalaşmak geldi içinden. Ne var ki, durum genç adamı bundan vazgeçirecek kadar endişe vericiydi. Ciddiyetini takındı. Benzer bir biçimde: Yasin, babasının maceralanndan birini kendisine anlattığında, önce içinden gülmek gelmişti. Aslında, babasının kişiliğinin bu saklı yönü hakkında ne zaman yeni bir şey duyacak olsa elem duyar ama bu duyguyu bastırırdı.

Yaklaşan ayak sesleri duydular. Önce Yasin, arkasından Zeynep fırtına gibi odaya daldı. Yasin'in gözleri şişmiş, saçları dağılmıştı. "İngilizleri gördün mü?" diye bağırdı.

Zeynep, "Ben duydum. Pencereden bakınca görüp Yasin'i uyandırdım" dedi.

Yasin sürdürdü: "Babamın kapısını onu uyandınncaya kadar çalıp, ona da söyledim. Onlan görünce, kimsenin evden çıkmamasını ve kapının sürgülü tutulmasını söyledi. Ne yapıyor bunlar? Ne yapacağız? Bizleri koruyacak bir hükümet yok mu bu memlekette?"

"Göstericilerden başka kimseye müdahale edeceklerini sanmam" dedi Fehmi.

"Ama ne kadar süreyle ev hapsinde tutulacağız? Evler çoluk çocuk dolu. Buralara nasıl karargâh kurabilirler?"

"Bize olan herkese oluyor. Sabırlı olup, bekleyelim bakalım" dedi Fehmi.

Zeynep sinirli bir tavırla karşı çıktı. "Artık duyduğumuz, gördüğümüz her şey ürkütücü ya da üzücü. Allah belasını versin bu alçakların."

Tam bu sırada Kemal uyanıp gözlerini açtı ve şaşkınlıkla odasmda toplanmış olan ailesine baktı. Sonra yatakta doğrulup, soran gözlerle annesine baktı. Kadın, yanma gidip buz gibi ellerle oğlunun koca kafasını okşadı. Fatiha okurken düşünceleri bambaşka yerlere kaydı.

"Neden hepiniz buradasınız?" diye sordu çocuk.

Anne, haberi mümkün olan en iyi şekilde vermeye çalışarak, “Bugün okula gitmeyeceksin” dedi müşfik bir sesle.

“Gösteriler yüzünden mi?” diye sordu çocuk, sevinçle.

“İngilizler yollan kesmiş” dedi Fehmi, biraz sert bir ses tonuyla.

Kemal, onlan bir araya getiren sımn ne olduğunu keşfettiğini hissederek, dehşet içinde baktı hepsine. Sonra pencereye koşup kepenk aralığından uzun uzun dışanyı seyretti. Döndüğünde, “Askerler, dörder kişilik gruplar halinde” dedi ve yardım istercesine Fehmi’ye bakıp, “Bizi öldürecekler mi?” diye sordu, huzursuzlukla kekeleyerek.

“Kimseyi öldürmeyecekler. Göstericileri takibe çalışıyorlar” diye cevap verdi Fehmi.

Bir suskunluk oldu. Derken, Kemal, “Ne kadar yakışıklı hepsi” dedi.

“Gerçekten beğendin mi?” diye sordu Fehmi, alaycı bir sesle.

“Evet, çok" dedi çocuk, masumiyetle. “Şeytana benzediklerini sanıyordum.”

“Kim bilir? Şeytanı görecek olsan, belki onun da yakışıklı olduğunu düşünürdün” dedi Fehmi, acı bir sesle.

O gün, dış kapınm sürgüsü hiç açılmadığı gibi, caddeye bakan pencereler de kapalı tutuldu; odalan havalandırmak veya güneşlendirmek için bile aralanmadı. Ahmet Bey, kahvalü masasmda ilk kez sohbet etti. Ne konuştuğunu iyi bildiğini ima eden bir sesle, İngilizlerin gösterilere bir son vermek için önlem almış olduklarını ve zaten bu nedenle gösterilerin yoğun olduğu bu bölgeyi sardıklarını söyledi. Durum aydınlanıncaya kadar herkesin evde kalmasına karar verdiğini de ekledi.

Ahmet Bey, etkileyici soğukkanlılığını muhafaza ederek, kendine güvenle konuşmayı iyi biliyordu. Bu nedenle, Yasin’in oda kapısmı çaldığı ve kendini yataktan attığı andan itibaren duyduğu endişeyi sezmelerine fırsat vermemişti.

Fehmi, ilk kez babasının karannı sorgulamaya cesaret edip nazik bir biçimde, “Evde kalacak olursam, okul benim de göstericilerden biri olduğuma hükmedebilir” dedi.

Tabii Ahmet Bey, oğlunun gösterilere katılmakta olduğunu bilmiyordu. “Zorunluluk, kendi kurallarım koyar” diye cevap verdi. “Bir devlet memuru olan Yasin daha büyük tehlike altmda ama şimdilik ikinizin de makul bahanesi var” dedi.

Fehmi, ikinci bir kez sorgulama cesaretini bulamadı. Babasını kızdırmaktan korkuyordu ama onun dışan çıkmasını men eden emrinin, öğrenci kanı dökmeye aç askerlerce işgal edilmiş bulunan caddelere çıkmaması için vicdanını rahatlatan bir bahane olduğunu da içinden kabul etti.

Kahvaltıdan kalktılar. Ahmet Bey odasına çekildi. Anneyle Zeynep, hemen gündelik işlere koyuldular. Mart sonunun ılık ılık esen güneşli bir günüydü. Üç erkek kardeş dama çıktı. Yasin ile Fehmi, sümbül ve yasemin sarmaşıklanyla örtülü çardağın altına oturdular. Kemal, kümesin yanına çömelip tavuklarla oyalanmaya başladı. Yem verdi, arkalanndan koştu, yumurtalan topladı, eğlendi,

Ağabeyleri, kulaktan kulağa yayılan heyecan verici haberleri tartıştılar. Nil Vadisi’nin en kuzeyinden, en güneyine kadar, her yerde devrim coşkusu vardı. Fehmi, telefon, telgraf ve tren yollarının kesildiğine dair bildiklerini anlattı. Birçok şehirde gösteri yapılıyor, devrimciler İngilizlerle çatışıyordu. Katliamlardan, şehitlerden, onlarca tabutluk cenaze törenlerinden ve öğrencileri, işçileri, hukukçulany-la greve giden, toplu taşımacılığı at arabalanyla sınırlanmış bulunan Kahire’den bahsetti. “Bu gerçek bir devrim mi? Acımasızlıklan el verdiği nispette, istedikleri kadar adam öldürsünler; ölüm ancak canlandırır bizi” dedi tüm içtenliğiyle.

Yasin, hayretle başmı sallayıp, “Mısırlıların bu kadar savaşçı ruhlu olduklarını düşünemezdim” dedi. •

Fehmi, olaylar patlak vermeden önce umutsuzluğun eşiğinde olduğunu, şaşkınlık içinde nasıl sarsıldığını ama sonradan gözlerinin nasıl kamaştığını unutmuş gibiydi. “Millet, Asvan’dan Akdeniz’e kadar, sonsuz bir mücadele

ateşiyle yanıyordu zaten. İngilizler sadece bu ateşi körükledi. Artık alev alev yanıyor ve asla sönmeyecek” dedi.

Yasin, dudaklarında gülümseme, “Kadınlar bile gösteri düzenlemiş” dedi.

Bunun üzerine, Fehmi, Mısırlı şair Hafız’ın, “Bekleyen Kadınlar" şiirinden birkaç dize okudu:

Direniş için toplanan kadınlan izlemeye gittim Ağızlarında haklı oldüklannı gösteren şarkılar Yıldızlar gibi dalgalanıyordu Hüzün veren siyah giysilerin altında saçlan Savruluyordu, yollan kapatmıştı adımlan Said’in evini direniş yeri bilmişlerdi

Şiir, Yasin’e dokunmuştu. Güldü, “Bu şiiri ben ezberle-meliydim” dedi.

Fehmi’nin aklına bir şey takılıp, hüzünle sordu: “Devrim haberleri Said’e ulaşmış mıdır dersin? Büyük yaşlı adam fedakârlığının boşa gitmediğini öğrenmiş midir acaba? Yoksa umutsuzluk içinde midir sürgünde?”

57

<SxSs>

Damda, neredeyse öğlene kadar oturdular. İki büyük ağabey, İngiliz karargâhım seyrederek vakit geçirdiler. Askerler bir sahra mutfağı hazırlamış, bazılan mutfakta yemek pişiriyordu. Kırmız Sokak ile Bakırcılar ve Saray Gezisi kav-şaklan arasına dağılmışlardı. Diğer yerler bomboştu. Zaman zaman bir borazan sesiyle sıraya giriyorlar; tüfeklerini alıp kamyonlara binerek, Beyt el Kadı'ya doğru yola çıkıyorlardı. Bu, komşu mahallelerde gösteriler olduğunun göstergesiydi. Fehmi, kalbi çarparak ve coşkulu hayaller kurarak izliyordu tüm bu faaliyeti.

İki büyük ağabey, Kemal’i nasıl isterse öyle oyalansın diye damda bırakıp, aşağıya, çalışma odasına indiler. Fehmi kitaplannı alıp, son günlerde kaçırdığı derslerin üstünden geçmeye başladı. Yasin, Araplann klasik şairi Ebu Tammam’ın *Arap Divan Şiiri* ile Curci’nin *Kerbela Kadınları* adlı tarihi aşk romanım alıp oturma odasına çekildi. Bu hapishanenin duvarlan ardında baraj sulan gibi biriken zamanı okuyarak geçirmeyi umuyordu. En

çok roman ve polisiye hikâyeleri sevse de, şiir okumaktan da çok hoşlanırdı. Okuduğu şiirlerin kolay anlaşılır bölümleri ona yetiyor; kavraması zor olan bölümlerini ise, dilin müziğinden haz duyduğu için okuyordu. Bir şiiri, manasını hiç anlamadan ezberleyebilir; ona, aslıyla ilgisi olmayan anlamlar yükleyebilir veya bunu bile yapmayabilirdi. Ezberindeki şiirler, genç adamm böbürlendiği bir hâzineydi ve bu hâzineyi, yerli yersiz ama çoğu kez yersiz biçimde istismara kararlıydı. Bir mektup yazması gerekecek olsa, bu İşe bir romancı gibi hazırlanır ve mektubu, Allahın izniyle hatırlayabildiği tüm etkileyici ifadelerle doldurarak, Arap şiir geleneğinin tüm artıklarını aralara sokuştururdu. Yasin, belagat yeteneğiyle tanınırdı; öyle olduğu için değil elbette, diğerleri onun kadar bile olamadığı ve genç adamm hayret verici, olağanüstü bir birikimi olduğunu zannettikleri için.

Yasin, o güne kadar, saatlerin her türlü faaliyet ve oyalanma imkânından yoksun geçtiği, böylesi uzun süreli bir zorunlu tembellik dönemi yaşamamıştı. Okuyacak sabn olsa iyi olurdu ama genç adam, yalnızken değil, başkalarıyla birlikteyken okumaya alışıktı; o da akşam dışarı çıkmadan önce kısa bir süre için. Böyle durumlarda bile, kahve saati sohbetine katılmak üzere okumayı kesmekte tereddüt etmez veya biraz okuyup, okuduklarım Kemâl’e anlattınrdı. Kemal’in, o yaştaki bütün çocuklar gibi, hikâye anlatma tutkusu hoşuna giderdi. Netice itibariyle, böyle bir günde ne şiir, ne de roman yalnızlığım giderebiliyordu. Önce birkaç kıta şiir okudu, sonra da *Kerbela Kadınlan*!ndan birkaç bölüm. Yudum yudum boğuldu sanki sıkıntısında ve İngilizlere bütün kalbiyle küfretti. Öğlen yemeğine kadar sıkkın ve huysuz bir ruh hali içindeydi.

Anne, onlara çorba, kızarmış tavuk ve pilav pişirmişti. Dışarıdaki barikat nedeniyle sebze alınamamıştı. Yemeğin sonunda künefe ve hafif sulandırılmış pekmez çıkarmıştı. Aralarında en iştahlı olan Kemal’di. Baba ile iki büyük ağabey, bütün gün yerlerinden kımıldamadıkları için iştahsızdılar. Ne var ki, yemek sıkıntıya iyi geldi ve başta her an, her yerde uyuyabilen Ahmet Bey’le Yasin olmak üzere, herkesin üzerine ağırlık çökmesine ve uyumasına neden oldu.

Yasin, öğlen uykusundan, gün batımından hemen önce uyanıp aşağıya indi ve kahve saatine katıldı. Bugünkü buluşma kısaydı çünkü anneleri, babalarım uzun süre yalnız bırakamazdı. Geride kalanlar -Yasin, Zeynep,

Fehmi ve Kemal- havadan sudan konuştular. Derken, Fehmi izin isteyip çalışma odasına geçti. Genç çifti yalnız bırakmak için Kemal’i de beraberinde götürdü.

“Gece yansına kadar ne yapılır ki?” diye düşündü Yasin içinden. Bu soru, uzun süredir kafasına takılmıştı ama özellikle o gün çok karamsardı. Evin dışında türlü eğlenceyle geçen zamanın akışından zorla ve gaddarca alıkonulduğu için kendini hakarete maruz kalmış gibi hissediyordu.

Askeri barikat olmasa, Ahmet Abdo’nun kahvehanesindeki sevgili masasında oturmuş çay yudumluyor, kahvehane sahipleri ve dostlarıyla sohbet ediyor, kahvehanenin tarihi havasının keyfini çıkarıyor olurdu. Bu mekânın eskiliği, genç adamı büyülüyor; tarihin çöplüğüne gömülü toprak altı odaları, hayal gücünü kamçılıyordu. En sevdiği kahvehaneydi bu. Ta ki bir arzuyla, bir ihtirasla yanıp tutuşuyor olsun, asla terk etmek istemezdi. Derler ya, “İhtiras yakıcıdır!” Geçmişte, onu hurma satan kadımn yakınlarındaki Mısır Kulübü’ne çeken de; el Hurriye’de, udi Zennube’nin evinin karşısındaki Ali ustanın kahvehanesine yönelten de arzu ve ihtirastı. Gittiği kahvehaneleri, ihtiraslarına göre seçer veya değiştirirdi. Arzu ve ihtiras uğruna, ona dostluk gösteren kahvehane sahiplerini bile değiştirmekten çekinmezdi. Kahvehaneler ve kahvehane sahipleri, onun ihtiraslarının yanında birer hiçtiler. Mısır Kulübü ve oradaki dostlan, arkadaşlan nerdeydiler şimdi? Hepsi yaşamından çıkmıştı. İçlerinden biriyle karşılaşacak olsa, tanımazdan gelip başım çevirirdi. Şimdi sıra Ahmet Abdo’nun kahvehanesinde ve oraya gelen müşterilerdeydi. Kim bilir daha hangi kahvehaneler ve dostluklar bekliyordu onu?

Ahmet Abdo’nun kahvehanesinde gece yanlanna kadar kalmazdı Yasin. Bir süre oturduktan sonra çıkar, bir şişe şarap ya da “her zamanki” için Kostaki’nin bakkalına daha doğrusu arkasındaki gizli meyhaneye giderdi. Bu kasvetli gecede neredeydi o “her zamanki”? Kostaki’nin meyhanesini hayal eder etmez, arzu dolu bir titreme geçmişti bedeninden. Derken, bakışlanna büyük bir yorgunluk çöktü. Bir tutuklu gibi huzursuzdu, içi kıpır kıpırdı. Evde oturmak bir ıstıraptı genç adam için. Sarhoşluk anılan, zihnindeki olağanüstü mutlu resimler duyduğu ıstırabın yoğunluğunu artırdı; acısı, işkenceye maruz kal-mışçasma katlayarak arttı. Şarabın yaptığı kafaya ve zihninde oynadığı oyunlara ateşli bir özlem içindeydi.

Şarap, içini ısıtıyor, mutlu ediyor, neşelendiriyordu. Alkolden bir gün bile uzak kalmaya tahammül edemediğini hiç bilmezdi ama ne kadar zayıf, ne denli bağımlı olduğunu keşfettiği için üzülmedi de. Önemsiz bir nedenle mutsuzluk kaynağı olabilen bağımlılığından dolayı kendini suçlamıyordu. Hatırlayabildiği kadarıyla, bu acımn tek nedeni, evin etrafındaki İngiliz barikatıydı. İçki bir çeşme gibi burnunun dibindeyken, o susuzluktan ölüyordu!

Zeynep'e baktı. Genç kadın, ona gücenmişçesine, "Neden bu kadar ilgisizsin? Neden bu kadar kasvetlisin? Mevcudiyetim seni neşelendirmiyor mu artık?" diyen bakışlarla bakıyordu. Kansmın küskün olduğunu, bakışlan bir an için karşılaşınca hissetmişti ama onunla yüzleşmediği gibi, sıkıldı ve kızdı. Evet, bütün bir geceyi, evliliğe tahammül edebilmek için başvurduğu tutkulanndan, zevkten ve sarhoşluktan mahrum, *Zeynep* ile geçirmek zorunda kalmak kadar hoşlanmadığı hiçbir şey yoktu.

Genç kadına sinsi sinsi bakıp, hayret içinde, "Bu aynı kadın mı? Düğün gecesi kalbimi fetheden kadm bu mu? Beni geceler, haftalar boyunca şehvetten deliye çeviren bu kadm, o kadm mı? Neden artık hiç heyecan vermiyor bana? Nesi var? Neden bu kadar huzursuzum, sıkkınım, hoşnutsuzum? Neden güzelliğinde veya kültüründe, bana sarhoş olmayı erteletecek bir çekicilik bulamıyorum?" diye düşündü.

Hep böyle olmaz mı? Yasin, genç kadımn, Zennube gibilerinin çok iyi olduklan alanlarda yetersiz olduğunu düşünmeye eğilimliydi. Zennube gibi kadınlar, ona özel hizmetler sunmakta son derece becerikliydiler ama onunla kalıcı bir ilişkiye giren ilk kadm Zeynep'di. Udi ve hurma satıcısıyla uzun süre birlikte olmamıştı. Onlara bağlılığı, istediği zaman çekip gitmesini önleyemeyecek kadar güçlü değildi. Genç adam, yıllarca sonra, bu endişe dolu anlan ve neler düşündürdüklerini hatırlayacak; o gün anlayamadıklarını, tecrübe ve yaşam ona öğretecekti.

"Herhalde evde kalmaktan hoşnut değilsin" dedi Zeynep, düşüncelerini bölerek.

Eleştiriyle uğraşacak hali yoktu Yasin'in. Kansmın bu alaycı sorusu, yaraya kazaen vurulan bir darbe gibi etkiledi onu. "Tabii ki değilim" diye terslendi, sancılı bir içtenlikle.

Zeynep, baştan itibaren kocasıyla kavga etmemeye çakş-mıştı ama bu kez incindi. Sert bir sesle, “Bunun sakıncası yok. Şaşırtıcı olan, bir gece bile âlemi kaçırmaya tahammül edemiyor olman” dedi.

“Evde kalmanın iyi olan tek bir tarafım söyle bana" dedi Yasin, kızarak.

Genç kadm deliye döndü ve ağlamaklı bir sesle, “Gideceğim. Belki bu hoşuna gider” dedi ve odadan kaçmak üzere sırtını döndü.

Yasin, sert, yakıcı bakışlarla baktı arkasından: “Ne kadar aptal. Onu evimde tutanın Allahın emri olduğunun bile farkında değil” diye söylendi.

İçindeki öfkeyi kusmuş olsa da, daha da sıkılmasın diye kavga etmemiş olmak isterdi. İsteseydi, genç kadını ya-tıştırabilirdi. Ne var ki, umursamazlık, duygulanna baskın çıkmıştı.

Kısa bir süre sonra, kısmen sakinleşti Yasin. Sarf etmiş olduğu acımasız sözler kulaklarında yankılandı. Bunların çok sert ve gereksiz sözler olduğunu kabul etti. Neredeyse pişmandı. Belki de, genç kadının babasına hürmeten veya ondan korktuğu için, kalbinin bir köşesinde kansına karşı birkaç sevgi kınntısı kalmış olduğunu keşfetmişti aniden. Koyduğu kuralları ona kararlılıkla kabul ettirmeye çalışarak geçirdiği o sinir bozucu uyum sürecinde bile sınırlan aşmamıştı. Ona çok kızdığı için özür bile dilemişti genç adam. ,

le çaktıktan sonra, çeşitli nedenlerle pişman olur, üzülürlerdi. Yasin de öyleydi ama aynı zamanda inatçıydı. Ne var ki, pişmanlık, bu kez kansıyla uzlaşma isteği yaratmamıştı onda. “Beni o kızdırdı” dedi kendi kendine. “Daha nazik ;

bir dille konuşamaz mıydı sanki?” Ev cephesinde, kansın- j

dan hep sabırlı, tahammüllü ve bağışlayıcı olmasını bekliyordu genç adam.

Zeynep öfkelenip odadan çıkınca, bu zorunlu tutsaklık onu daha da rahatsız eder oldu. Çaüya çıktı. Hava güzel, gece sessizdi. Her yer, özellikle de çardağın altı kapkaranlıktı. Yıldızlarla inci gibi bezeli gök kubbe, çatının diğer tarafında yükseliyordu. Meryem’in evine bitişik duvar ile Kallavun

Ca-misi’ne bakan sümbül fasulyesi sarmaşıklan arasında ileri geri yürümeye başlayıp, kendini hayallere verdi.

Damın girişinden çardağa doğru yürürken, bir hışırtı veya fısıltı çarptı kulağına. Birinin nefes sesiydi bu. Şaşkınlık içinde çevresindeki zifiri karanlığa bakıp, “Kim var orada?” diye seslendi.

Tanıdığı bir ses, “Nur, efendim” diye cevap verdi hemen.

Kansmın oda hizmetçisi Nur’un, tavuk kümesinin yanında, içinde birkaç eşya olan kulübede yattığını hatırladı ve ba-kışlan damı taradı. Derken, kadımn birkaç adım ötede, gecenin karanlığına karanlık katar gibi duran siluetini ve gözlerinin akını seçti. Simsiyah bir şeyin üzerine tebeşirle çizilmiş bembeyaz iki daire gibi duruyordu bu gözler. Tek kelime etmeden yürümeyi sürdürdü, ama kadının hatlan zihnine istemeden kazınmıştı. Kırklı yaşlarda bir zenciydi. Taş gibi bir vücudu vardı. Kollan ve bacaklan kaim, göğsü dolgun, kıçı büyüktü. Parlak bir yüzü, ışıldayan gözleri, dolgun dudakla-n vardı. Edasmda tuhaf bir güç ve kabalık seziliyordu ya da, kadm bu eve adım attığından beri, Yasin’e öyle geliyordu.

Aniden, hiç beklenmedik bir biçimde, göğsünde havai fişekler patladı sanki ve kadına tecavüz etmek istedi. Şiddetli, hükmedici bir şehvetti bu. Yaşamsaldı adeta ve tıpkı, Ayşe’nin evlendiği gece, Hanafi Kadın’ı görünce olduğu gibi, genç adamı kontrolüne almıştı. Uyuşuk bedenine yeni bir can geldi. Damarlarında gezinen kıpır kıpır bir arzuyla, elektrik çarpmış gibi hissetti kendini. İçindeki sıkıntının yerini, coşkulu, kavurucu, delice bir ilgi ve merak almıştı. Bütün bunlar, göz açıp kapayıncaya kadar olmuştu. Adımlan, düşünceleri ve hayal gücü büyük bir enerjiyle doldu. Farkına varmadan, damın bir ucundan diğerine yürümekten vazgeçmiş; yürüme mesafesini önce üçte bir oranında, sonra da yan yanya azaltmıştı. Kadının yanından her geçişinde, vücudu şiddetli bir arzuyla sarsılıyordu. Zenci bir hizmetçi? Bir hizmetçi? E, n’apalım? İlk kez olmayacaktı. Seviştiği kadınlar sadece Zennube gibi olanlar değildi elbet. Kadınların vücudunun tek bir özelliği bile yeterdi ona; el Vetavit sokağındaki hurma satıcısının sürmeyle büyütülmüş gözleri, koltukaltlannın ter kokusunu ve bacakla-nndaki kurumuş çamuru affettirmişti genç adama. Kör şehveti, ucunda bir kadın varsa çirkinliği görmezdi; Hanafi Kadın’ı görmediği, el Nasr

Kapısı'nın arkasında birkaç özel dakikayı paylaştığı tek gözlü falcıyı görmediği gibi!

Nur'un, hiç olmazsa sağlam bir beden yapısı vardı. Bu bedene dokunmak, hiç şüphesiz onu tahrik edecekti. Zenci bir hizmetçi olduğu gerçeği, birleşmeyi daha ilginç, daha sıra dışı kılacak; bu ırkın kadınlarının ateşli ve tutkulu olduklarına dair rivayeti de böylece sınamış olacaktı. Şartlar elverişli görünüyordu. Evin damı karanlık ve emniyetliydi. Duyduğu arzu daha da arttı. Duyduğu şehvet sınır tanımaz haldeydi. Kalbi hızlı hızlı atıyordu. Kadının olduğu yöne delici bir bakış atıp yönünü biraz değiştirdi ki, yanından geçerken bir şekilde ona sürtünebilsin. Kadının ağzını aramak için fırsat buluncaya kadar ortamı dikkatle değerlendirip, niyetini açık etmeyecekti. Kadının, Hanafi Kadm gibi aptalca davranıp, evi yeni bir skandalla sarsmasından korkuyordu.

Gözlerini kadına dikip, temkinli adımlarla yaklaştı. Karanlığa rağmen, içindeki şehvet coşkusunu ona bakışlarıyla aktarmak istiyor gibiydi. Kadma yaklaştıkça kalp atışları düzensizleşti. Yanından geçerken, dirseği kadının bedeninin üst kısmına dokundu. Kazaen değmiş gibi yapıp yürümeye devam etti. Derken, kadınla çarpıştı ve bedeninden bir titreme geçti. Dirseğinin neye değmiş olduğundan emin olamadı çünkü trans halindeydi. Çatının kenarına gelince zihni biraz açıldı. Bütün hatırladığı, yumuşak, hoş bir şeye temas etmiş olduğu ve kadının hiç umursamaz bir tavırla geri adım attığıydı.

Geri döndü Yasin. Tekrar saldırmaya kararlıydı. Kadına doğru yürürken kollarını göğsünde kavuşturdu ki, dirseği göğüslerinden birine değsin. Bu kez duyulan onu yanıltmamıştı. Kadının yanından geçerken, sanki önünü göremiyormuş gibi yapıp dirseğini geri çekmedi. Dirsek, kadının iki göğsüne birden hafifçe sürtündü. Şüphe uyandırmamak gibi bir derdi kalmamıştı artık. Yürümeyi sürdürdü. "Neyin peşinde olduğumu anlayacaktır muhakkak" diye geçirdi içinden. "Belki de anlamış ve kenara çekilmek istemiş ancak yeterince çabuk davranamamıştır. Belki şaşırmıştır. Her neyse, beni eliyle itmedi ama. Hareketsiz kaldı. Öbür orospu gibi bağırmaya başlamayacak bu. Hadi üçüncü bir kez daha deneyelim!"

Bu kez, adımlan hızlı ve sabırsızdı. Kadına yaklaşınca yavaşladı ve dirseğini, deriden yapılmış bir çift su torbası gibi şişkin göğüslerine doğru

kaldırdı. Kolunu belirli bir kararsızlık içinde tekrar geri çekip yürümeye devam etti. İçinden kaçmak geldi ama kız öylesine gevşek, öylesine hazır ya da öylesine gabiydi ki, genç adamın bilincinden arta kalanlar bile delicesine akan bir selde boğulup gitti. Durdu Yasin. “Nur, sen misin?” diye soran sesi, sanki bir şehvet sisinin ardından çıkmış, tir tir titriyordu.

Geri geri giderek ondan uzaklaşan hizmetçi, “Evet, efendim” dedi.

Kendisinden uzaklaşan kadımn kaçmasını önlemek üzere, onu, duvara sıkıştınncaya kadar takip etti. Kadına değdi değecekti. Son bir darbe vurmak için fırsat ararken, yumruğunu havada sallayan bir boksör gibi, telaşını izah edecek bir şeyler söylemek istedi. Kadının alnına doğru soluyarak, “Neden odanda değilsin?” diye sordu.

Kadm, sırtı duvara dayalı olduğu halde, “Biraz temiz hava alıyordum” diye cevap verdi.

Derken, genç adamın obur iştahı kararsızlığına baskın çıktı. Elini kadımn beline koyup onu usulca kendine doğru çekti. Kadm direndi. Yasin, yanağını yanağına bastırarak, “Odaya gel” diye fısıldadı.

Kadın, huzursuz bir biçimde, “Utanmalısınız efendim” dedi.

Sessizlikte çınlayan bu ses genç adamı rahatsız etti. Kadın isteyerek yüksek sesle konuşmamıştı. Belki, fısıltıyla konuşabilecek halde değildi veya normal konuşma sesinden daha düşük seviyede olsa da, fısıltısının tınısı böyleydi. Genç adam artık korkmuyordu çünkü şehvet tam anlamıyla ele geçirmişti onu. Zaten, kadının ses tonu da, ağzından çıkan sözcüklerin ima ettiği ölçüde itiraz yansıtmıyordu. Kadımn elinden tutup mırıldandı, “Hadi gel tatlım!”

Kadm, ya hoşnut ya da itaatkâr olduğu için, elini çekmeye yeltenmedi. Genç adam, şehvet duygularının güçlü etkisi altında mutluluktan sayıklarcasma yanaklarını, boynunu öpücüklere boğarken, “Bunca ay senden neden uzak durdum acaba?” dedi.

Kadm, direndiğini açık etmeyen normal bir sesle, “Utanmalısınız efendim” dedi tekrar.

Genç adam gülümseyip “Direnişin çok kışkırtıcı, devam et” dedi.

Kadm, odanın kapısında biraz direndi ve bir kez daha “Utanmalısınız efendim...” dedi ve uyanrcasına ekledi: “Oda tahtakurusu dolu!”

Yasin, kadını içeri itti. Ağzı ensesinde, “Senin için akreplerin arasında bile yatabilirim Nur” diye mırıldandı.

Kadın, tam manasıyla bir hizmetçiydi. Teslimiyet içinde dikilmiş durmuştu adamın önünde. Yasin, dudaklarım dudaklarına yapıştırıp, tutkulu, ateşli bir biçimde öptü kadını. Kadın hiç hareket etmeden, öylece duruyor, sanki film seyrediyordu. Genç adam duygusallaştı, “Öp beni” dedi dudaklarını tekrar dudaklarına yapıştırarak. Kadın öpüştü.

Genç adam, kadının oturmasını istedi. Kadm, artık komik bir monotonluk kazanan sözleri tekrarladı, “Utanmalısınız efendim...”

Yasin onu oturttu. Kadın direnmedi. Kadının hem direnip, hem de itaat etmesi, genç adamı keyiflendirmişti. Daha da istedi. Sözlü direniş, etkin itaatle birleşerek sürdü gitti ve genç adama zamanı unutturdu.

Etrafı saran karanlık hareket ediyor gibiydi ya da bilinçaltına yerleşen tahtakurusu lafının etkisiyle, birtakım tuhaf yaratıklar atlayıp zıplamaktaydı karanlıkta. Belki de ister istemez nabzı hızla atmaya başlamıştı... şayet uzun süredir orada idiyse! Kadınla ne kadar zaman geçirmiş olduğunu bilemiyordu gerçekten. Belki, içinde çarpışan güçlü akımlar görüşünü etkilemiş ve bundan dolayı, birtakım ışıklar görmeye başlamıştı. Ama dur... odanın duvarları dalgalanmaya başladı. Karanlığı, duvarların üstüne düşen soluk bir ışık yuttu sanki ve odanın tüm gizemi kayboldu. Başım kaldırıp baktı genç adam. Solgun bir ışık, oda kapısının çatlaklan arasından sızmaya başlamış, mahremiyetine tecavüz etmişti.

Derken, karısı seslendi: “Uyuyor musun, Nur? Nur... Yasin Bey’i gördün mü?”

Kalbi korkuyla *çarptı.* Ayağa fırladı ve -maalesef- hızla giyinmeye başladı. Odaya göz gezdirip, ikinci el ıvır zıvınn arasında gizlenebileceği bir yer aradı. Ama saklanabileceği bir yer olmadığım dehşetle fark etti. Bu arada,

yaklaşan terlik sesleri kulaklarına tecavüz etmekteydi adeta. Hizmetçi, ağlayarak, “Hepsi sizin suçunuz efendim. Şimdi na’pacam ben” dedi.

Yasin, susması için hızla kadının omzuna vurdu. Dehşetli bir korkuyla kapıya baktı. Ne yaptığını bilmeden, girişten en uzak köşeye çekilip sırtını duvara verdi ve kıpırtısız beklemeye başladı. Kansı seslenmeye devam ediyor ama hizmetçi cevap vermiyordu. Derken kapı itilerek açıldı ve elinde bir lambayla Zeynep’in kolu göründü. “Nur.. Nur...” diye sesleniyordu.

Hizmetçi, *zayii* ve üzüntülü bir sesle, “Evet, hanımefendi” diye mırıldandı.

Zeynep, kızmıştı. Hizmetçiyi azarladı: “Ne çabuk uykuya dalıyorsun yaşlı kadın” dedi. “Yasin Bey’i gördün mü? Aşağıda, avluda, her yerde aradım. Çatıda da yok. Onu gördün mü?”

Sonra, başmı kapıdan içeri uzattı Zeynep ve kadının halini görünce dehşete düştü. Derken, gayri ihtiyari dönüp sağına baktı ve kocasını gördü. Yasin’in duvara yapışmış kalmış koca bedeni, içinde bulunduğu yüz karası durumdan utançla, gevşek ve güçsüz görünmekteydi. Bir an için bakışları karşılaştı. Zeynep gözlerini indirdi. Ölümcül bir sessizlik oldu. Derken, ulur gibi bir çığlık kaçtı genç kadının ağzından. Geriledi. Sol eliyle göğsünü döverek, haykırmaya başladı: “Seni rezil, seni siyah şırfıntı., sen... sen!” Zangır zangır titriyordu genç kadın. Elindeki lamba ve kapınm karşısındaki duvara yansıyan ışık titriyordu. Derken dönüp kaçtı Zeynep, feryatları sessizliği yırtarak.

Yasin yutkundu, “Ben mahvoldum” diye geçirdi içinden, “Olan oldu!” Çevresindeki her şeyi unutmuş, olduğu yerde çakılmış kalmıştı. Kendine gelince odadan çıktı. Bir adım daha atamayacağının bilincindeydi. Ne yapacağını bilmez haldeydi. Bu skandaldan kimler haberdar olacaktı acaba? Kendi dairesinin sınırlan içinde mi kalacak, yoksa bitişik daireye de sıçrayacak mıydı? Afalladığı ve çok zayıf davrandığı için kendim suçlamaya başladı. Oysa skandalin yayılmaması için kansına müdahale edebilirdi. Müthiş bir huzursuzluk içinde, nasıl hareket etmesi gerektiğini düşünmeye başladı. Azimli davranabilecek miydi? Belki... babası olaydan haberdar olmazsa!’

Uğursuz odada bir hareketlilik vardı. Dönüp baktı. Hizmetçi, elinde bohça, evden ayrılıyordu. Aşağılarcasına omuz silkti genç adam. Derken, eli göğsüne değdi. İç çamaşırını giymeyi unuttuğunu anlayıp, hızla odaya döndü.

Sabahın erken saatlerinde evin dış kapısı çalındı. Gelen, mahallenin yaşlılarından el Har'dı. Ahmet Bey ile konuşup, İngilizlerin gözaltında tutulan bölgede yaşayanlara, gösterilere katılanlar dışında, karışmayacaklarını bildirmek için görevlendirilmiş olduğunu söyledi. Ahmet Bey dükkânım açmak, çocuklarını okula göndermek zorundaydı. Devlet memurlan da işbaşı yapmak zorundaydılar. El Har adamı uyarıp, çocuklarını evde tutmasının, gösterilere katıldıklarını düşündürteceğini söyledi ve bunun kesinlikle yasaklanmış olduğuna dikkat çekti.

Böylece, hane halkı sabahı her zamanki gibi karşıladı. Evin erkekleri, bir günlük esaretin ardından derin bir nefes aldılar. Bir huzur ve sükûnet duygusu içinde, herkes kendini tazelenmiş hissetti.

İhtiyar el Har'm ziyaretinden sonra, Yasin, "Evin dışındaki şartlar iyileşmeye başladı ama içerisi bombok" dedi kendi kendine.

Aile fertlerinin çoğu, skandal nedeniyle korkunç bir gece geçirmiş; bu talihsiz olay aileyi paramparça etmişti. Zeynep'in üzüntüyü ve şikâyetleri içinde tutan sabrı, hizmetçi odasının onu şoke eden görüntüsüne dayanamamıştı. İtidali elden bırakıp patlamış, her yöne ateş saçmış; feryatlarının Ahmet Bey'in kulağına gitmesi için de özel bir çaba harcamıştı.

Nitekim Ahmet Bey duymuş ve merakla yanına gitmişti genç kadının. Skandal, işte böyle ortaya çıkmıştr. Zeynep, büyük bir hırsla ona olup biten her şeyi anlatmış; böylelikle, kırılmış onuru ve bazen isteyerek, çoğu kez nefret duyarak sergilediği sabrın öcünü almıştı. O delicesine güçlü hırsı olmasa, anlatmaya cesareti elvermezdi elbette, çünkü kayınpederinden hâlâ çok korkuyordu.

"Bir hizmetçi! Bir hizmetçi parçası! Annesi olacak yaşta! Benim evimde! Başka yerlerde ne yapıyor acaba?"

Genç kadm, kıskançlığından ağlamıyordu ya da kıskançlığı, geçici olarak kaim bir nefret ve öfke perdesinin ardında saklıydı; tüten bir dumanın ardında saklı o ateşli kişiliği gibi! Öyle görünüyordu ki, olanlardan sonra, kocasıyla aynı çatı altmda yaşamaktansa ölmeyi tercih ederdi. Nitekim yatağını terk edip o gece oturma odasında yatmış, ateşi yükselmişçesine tir tir titreyerek uyuyamamıştı. Kalktığında, evden ayrılmaya kararlıydı. Bu karar, acısını hafifleten tek şeydi. Kayınpederi bile bir şey yapamazdı. Bu menfur olayı olmamış sayamazdı adam. Ne kadar zalim olursa olsun, kocasını hak ettiği ölçüde cezalandırarak, genç kadının yaralı kalbini iyileştiremezdi. Oğlunu en çok aşağılar, ona nefretini kusardı. Sefih günahkâr, babasını başı önde dinleyecek ama sonra o iğrenç yaşamına devam edecekti. Akıl alır gibi değildi!

Ahmet Bey, sorunu kendisine bırakması için yalvarmıştı genç kadma. Kocasının hatasmı görmezden gelmesini, erdemli bir kadm olarak sabretmesini öğütlemişti. Ne var ki, Zeynep, daha fazla sabır gösteremez, artık bağışlayıcı olamazdı. Kırkırım üstünde zenci bir hizmetçi! Hayır! Bu kez hiç tereddütsüz onu terk edecekti. Babasma her şeyi anlatacak ve Yasin kendine gelinceye kadar, onun vesayeti altında kalacaktı. Islah olup, tövbe eder ve genç kadına bunlan yaptıktan sonra gelecek olursa, o zaman dönerdi. Aksi takdirde, iyisiyle kötüsüyle bu yaşamı şeytan görsündü!

Yasin, kansmın, sorunlarım başkalarına açmayacak kadar sağduyulu ve makul olduğunu düşünerek yanılmıştı. Genç kadın, aslmda baştan itibaren kaygılannı kendi annesiyle paylaşmış ama annesi, kızının şikâyetlerini babasma yansıtmamıştı. Kızma sabır tavsiye etmiş; tüm erkeklerin, tıpkı babası gibi gecelerini dışarıda geçirip içtiğini söylemişti. Zeynep, eğer evinin geçimi sağlanıyor ve ne kadar geç ve ne kadar sarhoş olursa olsun, kocası ona dönüyorsa, bununla yetinmeliydi. Genç kadm, annesinin tavsiyelerini istemeyerek de olsa dikkate almış, elinden geldiğince sabırlı olmaya çalışmıştı. Gerçeklere razı olmak için elinden geleni ardına koymamış, özellikle de hamile olduğu ve annelik payesine erişmeye can attığı için, hayallerini budayarak olanla yetinmeye çalışmış; teslimiyet içinde, tüm şikâyetlerini içine gömüp, kendi annesi ve yeni evinin hanımının yaşadıklarına bakarak teselli bulmuştu.

Şüphelenmek için yeterince nedeni vardı Zeynep'in. Zaman zaman kocasınm içkili partilerde ne yaptığını düşünerek içi sıkılırdı. İçini annesine döker; kocasınm ona ilgisinin azalmış olduğunu söylemekten çekinmezdi. Annesi, kocasının ona olan ilgisinin azalmış olmasmm, onun düşündüğü nedenlerle olmadığını söylemişti. "Doğal bir şey"di bu. Yaşam tecrübesi artıkça, bunu o da anlayacaktı. Şüpheleri yerinde olabilirdi tabii ama ne yapabilirdi ki? Kocası bir başka kadınla cinsel ilişki kurdu diye evden mi aynlacakü? Tabii ki hayır... binlerce kez hayır! Bir kadm, böylesi bir nedenle bulunduğu konumundan vazgeçecek olursa, haneler dürüst kadınlardan mahrum kalırdı. Bir erkeğin gözü bir başka kadını görebilirdi ama karısı onun en son ve kalıcı sığmağı olmaya layık olduğu sürece, dönüp eve gelirdi. Sabırlı kadınlar hep kazanırdı. Annesi, kadınların, hiçbir kabahati olmadığı halde veya kocalan birden çok kadınla evlenmek istediği için boşanmak zorunda bırakıldığını da anlattı. Kocasının hercailiği, eğer doğruysa, bu tür adamların davranışlarına kıyasla daha kabul edilebilir değil miydi? Dahası, Yasin yirmi iki yaşında, hâlâ çok genç bir adamdı. Zaman içinde daha makul bir tavn benimsemesi; evine dönerek, dışan çıkmaksızın kendini çocuklanna vermesi kaçınılmazdı. Netice itibariyle, tüm bu öğütlerden çıkanlacak olan ders, şüphelenmekte haklı olsa da, genç kadirim sabretmesi gerektiğiydi. Ya şüphelenmekte haksızsa? O zaman ne olacak-ü? Anne, bütün bunlan bir daha, bir daha tekrarlamıştı, ta ki kızının işyarımı terbiye edene dek! Zeynep, böylece sabra inanır olmuş ve bir teslimiyet içine girmişti. Ne var ki, tek bir ölümcül darbe, damda vuku bulan olay, sabırlı teslimiyet denilen o yapıyı tamamen yıkmışü.

Ahmet Bey, bu üzücü gerçeği kavrayamamış, genç kadının nasihatini dikkate alacağını düşünüyordu. Öfkesi, yatışacak gibi değildi adamın. Hizmetçi kadm evden ayrılmakla doğru olanı yapmış ama Yasin damdan inememişti. Genç adam, büyük bir korku içinde patlayacak fırtınayı bekliyordu çatıda. Derken, babasının onu çağıran sesi, kırbaç gibi indi. Kalbi küt küt attı ama cevap vermedi; çağrıya da uymadı. Çaresizlik içinde olduğu yerde kalakaldı. Derken, ne olduğunu anlamadan, adam dama çıktı. Birkaç dakika süreyle çıktığı noktada durup, burnundan soluyarak etrafına baktı. Oğlunun siluetini seçince, doğruca yürüyüp karşısına dikildi. Kollarını göğsünde kavuşturdu ve mağrur bir tavırla, Yasin'e sert sert baktı. Uzun bir süre hiçbir şey söylemedi. O böyle sessiz kaldıkça, genç adamın çektiği azap artıyor, korkusu büyüyordu. Babası, sessizliğin, kelimelerden

çok daha anlamlı olduğunu düşünür gibiydi. Oğlu, tıpkı kendisi gibi koca bir adam ve evli bir erkek olmasa, bu sessizliğini, oğlunu terbiye etmek için yüzüne atacağı bir yumruk ve savuracağı bir tekme olarak algılanmasını istiyor olabilirdi.

Sessizliği dayanrlmaz bir hale gelince, hiddetle titreyerek, ağzına geleni söylemeye başladı Ahmet Bey: "Bana burnumun dibinde meydan okuyor, kafa tutuyor, karşı geliyorsun. Canın cehenneme. Senin de, yol açtığın rezaletlerin de! Alçak, evimi kirlettin. Sen içinde olduğun sürece, bu ev asla temizlenemez. Evlenmeden önce bahanen vardı... heyhat! Şimdi ne bahanen var? Bir hayvan bile kendine gelirdi yaptığım konuşmalarla ama karşımdaki bir taş. Senin gibi bir adamı barındıran ev lanetlenir." Yanan yüreğini, sıcak kurşun gibi kelimeler sarf ederek rahatlatıyordu adam.

Yasin, hiç kımıldamadan, başı önde, sessizce duruyordu babasmm karşısında. Karanüğın içine eriyip gidebilirdi sanki. Ahmet Bey elinden geldiğince bağırıp çağırdıktan sonra, oğluna, anasına ve babasına küfrederek arkasını dönüp gitti. Yasin'in, cezaların en büyüğünü hak eden bir suç işlediğini düşünüyordu. Öfkesi, kendi geçmişinin de uzun süreli ve tekrarlanan benzer hatalarla dolu olduğunu unutturmuş gibiydi. Benzer davranışları, çocuklan, hatta evli çocuklan olduğu halde, içinde bulunduğu ellili yaşlarında bile sürüyordu. Aslında, öfkesi bunlan unutturmuyor; kendine tanıdığı özgürlüğü aile fertlerine tanımayı reddediyordu adam. Onun her istediğini yapma hakkı vardı ama çocuklarından beklenen, babalarının koyduğu sınırlan aşmamaktı.

İhtimaldir ki, Ahmet'in kızgınlığı, oğlunun işlediği suçtan ziyade, suçun unsurları itibariyle büyüktü; kendi iradesine meydan okunuyor olması, bu iradenin küçümsenmesi, ço-cuklann babanın nezdindeki imajının bozulması gibi unsurlar. Her zamanki gibi, öfkesi uzun sürmedi. Alevler çekilince, yangın söndü. Yavaş yavaş sakinleşti adam ama yüzünde, sadece yüzünde umutsuzluk ve acı vardı. Derken, Yasin'in suçunu farklı yönlerden değerlendirmeye başladı. Berrak bir zihinle düşünebilecek hale gelmişti. Zihninde olayın karanlık yönü kaybolurken, komik yönleri ortaya çıkmaya başladı ve zorunlu yalnızlığında onu oyalar oldu. İlk işi, suçlu olan taraf için bir bahane aramak oldu. Hoşgörülü bir insan olduğu için değil elbet! Zaten, evde hoşgörülü davranmaktan nefret ederdi. Bulduğu veya bulacağı

bahane, oğlunun onun iradesine karşı gelmiş olmasının bahanesi olacaktı. Sanki, “Oğlum bana karşı gelmedi. Tersine! Bahanesi şuydu, buydu...” demek istiyordu kendine.

Oğlunun gençliği bir bahane teşkil eder miydi acaba? Ne de olsa, yaşamın pervasızlık, cüretkârlık dönemiydi bu. Ama hayır, kesinlikle hayır. Gençlik, bu suçun bir bahanesi olabilirdi belki ama babanın iradesine karşı gelmenin değil! Böyle olsa, Fehmi ve Kemal de onun koyduğu kurallan çiğneyip ileri gidebilirlerdi. Bu durumda, bir erkek olarak, Yasin’in konumunda, statüsünde aramalıydı bahaneyi. Babasının iradesi dışına -sınırlı bir oranda da olsa- çıkma hakkını erkekliğinden alıyordu Yasin ve böylelikle Ahmet Bey onun sorumluluğunu taşımaktan kurtanyordu. Sanki, “Bana itaatsizlik etmedi. Tersine! Benim irademin dışına çıkmasının bir suç teşkil etmediği yaşa geldi” diyordu baba. Anlaşılabileceği üzere, bu gerçeği oğlunun önünde itiraf etmeyecek; böyle bir talebin oğlundan gelmesi halinde ise onu asla affetmeyecekti. Gerçek şu ki, ortada haklı çıkarılması gereken bir davranış olmasa, bunu kendine bile itiraf edemezdi Ahmet Bey. Kendini rahatlatmak üzere, büyütürken oğluna karşı olağanüstü sert davranmış olduğunu, içinde bulundukları şartlar altmda bile kendine hatırlatmadan edemedi. Çok az baba onun kadar sertti. Yasin, onun disiplinine tam manasıyla boyun eğmişti. Az sayıda erkek çocuk bu kadar itaatkâr davranırdı.

Düşünceleri Zeynep’e yöneldi. Ona hiçbir sempati duymuyordu. Genç kadınla, yakın bir dostu olan babasına saygısı nedeniyle ilgileniyordu ve kızın, bu babaya layık olmadığını düşünüyordu. İyi bir kadının, şartlar ne olursa olsun, kocasının bir skandalla ilişkisi olduğunu açık etmesi hiç de uygun bir davranış değildi. Nasıl da feryat etmiş, nasıl da bağırmıştı! Bir gün, benzer bir durumda, Emine böyle davranarak onu şaşırtacak olsa ne düşünürdü? Ama Emine ile kıyaslanabilir bir kadın mıydı o? Dahası, gördüğü her şeyi kendisine aktarmak suretiyle ne kadar utanmaz davranmıştı, tüh! Muhammed Afit’in kızı olmasa, bu davranışı nedeniyle onu istediği gibi terbiye etmeye hakkı vardı Yasin’in. Bu olayın kızı cezalandırmadan, hiç olmazsa onu azarlamadan geçiştirilmesini kendisi de istemezdi. Yasin bir hata yapmıştı, ama genç kadının hatası daha büyüktü.

Derken, düşünceleri yeniden Yasin’e odaklandı. Sevinçle, birbirlerine ne kadar benzediklerini düşündü. Şüphesiz, bu yaradılış özelliği büyükbabadan geliyordu. İhtimaldir ki, aynı özelliği, kültür ve ahlak perdesi ardında, Fehmi de taşımaktaydı. Bir gün eve beklenmedik bir saatte gelip, Kemal’in, “Ah kuş, ağaçtaki kuş” şarkısını söylediğini duymamış mıydı? Kapının arkasında beklemişti. Şarkı bittikten sonra gelmiş gibi yapmak için değil, nefes gücünü anlayıp oğlunun sesindeki tınının keyfini çıkarmak için! i
Çocuk şarkıyı bitirince, kapıyı çarparak ve öksürerek gir-

I miş; sevincini içinde saklayarak, kimseye belli etmemişti.

| Kendi kişilik özelliklerinin çocuklarının yaşamında teza-

\ hürünü görmek, en azından sakin ve huzurlu zamanlarda

S onu hoşnut ediyordu. Ama dur bakalım, Yasin’in yaradı-

| lışında, kendisine hiç benzemeyen bir tuhaflık vardı. Ya

sin, kör bir hayvandı, bir kez Hanafi Kadm’a saldırmış,

I sonra da Nur ile yakalanmıştı. Çamurda yuvarlanmaktan

rahatsız olmuyordu bu adam. Ama kendisi? Kendisi böy-j le değildi.

Evet, geceyi bir tutuklu gibi geçirmenin Yasin için ne kadar can sıkıcı olabileceğini anlıyordu. Anlıyordu çünkü aynı tahammülü, bir sevgiliyi kaybetmişçesine, o da göstermişti karamsarlık ve üzüntü içinde. Yasin gibi, o da çatıda gezinirken hizmetçiye rastlamış olsa -beğendiğini farz edelim- bu

maceraya atılır mıydı? Asla... asla! Ona ne mani olurdu? Belki, bulunduğu yer. Aile! Belki olgunluğu... Ah, bu ihtimal aklına gelince rahatsızlık duyuyordu. Yasin’in pervasızlığına yol açan gençliğini ve budalalığını kıskanır gibi oldu. Ama hayır! Ne olursa olsun, farklıydılar.

Ahmet’in aklını başından alan kadınlar değildi. Onun şehvet düşkünlüğünü farklı ve üstün kılan, lükse eğilimiydi. İncelikli bir seçimdi onu harekete geçiren; sosyal olana dair ve alışılagelmiş fiziksellikle bütünleşen bir şey.

Kadın güzelliği, onu tüm yönleriyle -et, cilve ve zarafet- bir bütün olarak deliye çeviriyordu. Celila, Zübeyde, Meryem’in annesi ve bu kadınlar gibi onlarcası, bu niteliklerden hiç olmazsa bazılarını taşıyorlardı. Dahası, Ahmet, hoş, zevkli bir ortam olmadan da kendini rahat hissetmez, doyuma ulaşmazdı. Kafa dengi bir topluluk, şarap, hoş sohbet ve uygun müzik... bunların hepsi şehvetin parçalarıydı. Ne arzu ettiğini, ruhunun nasıl bir ortama özlem duyduğunu kavrayamayan, gül, tütsü ve misk kokulu bu ortamı hazır-layamayan bir sevgiliyle uzun süre birlikte olamazdı. Öte yandan, hazırlanan bu şehvet ortamında güzellik tutkusundan vazgeçmesi asla gerekmiyordu çünkü güzellik ve saygınlık, eşya ile eşyanın gölgesi gibiydiler. Saygınlığa ve kayda değer bir statüye kapı açan sihirli değnekti güzellik. Zamanın en ünlü şarkıcılarının sevgilisi olmuştu ve bunlardan hiçbiri, güzelliği veya letafeti itibariyle, onu hayal kırıklığına uğratmamıştı.

Bütün bu nedenlerle, Yasin’i küçümsüyordu Ahmet. “Hanafi Kadm! Nur! Hayvan!” diye söylenip durdu. Kaynağının ne olduğunu uzun boylu düşünmemiş olsa da, kendisi böylesi anormal bir şehvet duygusuna hiç kapılmamıştı. Yasin’i doğuran kadını nasıl unuturdu? Annesinin o iğrenç, alçak tabiatını almıştı oğlu. Bundan o kadın sorumluydu; oğlunun kendisinden aldığı güçlü şehvet duygusundan değil, şehvetin adi olanına temayülünden!

Ahmet Bey, konuyu ertesi sabah bir daha düşündü. Neredeyse genç çifti yanına çağıracak, kendisiyle ve birbirle-riyle banşmalanna önayak olacaktı; ama bunu daha uygun bir zamana ertelemenin daha doğru olacağına karar verdi.

Fehmi, Yasin’e neden kahvaltıya gelmediğini sorunca, Yasin, kısaca, “Önemsiz, sonra anlatırım” dedi.

Fehmi, Nur’un ortadan kaybolduğunu öğrenince, babasının neden Yasin’e kızmış olduğunu tahmin etti. Gün, her zamankinden farklı başlamış; Yasin erkenden işe gitmiş ama Zeynep odasından çıkmamıştı. Derken, evin diğer erkekleri de gittiler. Tedirginlik içinde yürürken, askerlerle göz göze gelmemeye özen gösteriyorlardı. Pencerede, kafesin ardından onlan izleyen anne, arkalanndan dua okuyordu.

Emine Hanım, damda vuku bulan “olay”a kanşmak istememişti. Mutfağa inip, Zeynep’in her zamanki gibi yardıma gelmesini bekledi. Gelinin, onurunun kırılmış olduğu gerekçesiyle kızmakta haklı olduğunu kabullenmek istemiyor; bunu bir tür nazlanma olarak değerlendirerek, onaylamıyordu. “Böylesine bir hak iddiasında nasıl bulunur, başka hiçbir kadm bulunamazken” diye geçirdi içinden.

Yasin’in yanlış bir şey yapmış olduğu açıktı. Tertemiz bir evi kirletmişti ama yapılan yanlış, babaya ve üvey anneyey-di, Zeynep’e değil... “O kızla kıyasta ben bir meleğim!”

Bekleyişi uzayınca, genç kadını daha fazla ihmal edemeyeceğini düşündü kadın. Gidip onu teselli etmesinin görevi olduğuna ikna etti kendini. Yukarıya çıkıp, seslendi. Sonra odaya girdi ama kızdan hiçbir iz yoktu. Seslene ses-lene tüm evi gezdikten sonra, ellerini birbirine vurarak, “Allahım, Zeynep evi terk etmekte mi buldu çareyi?” dedi.

59

Emine Hanım, günü tedirginlik içinde geçirdi. Askerlerin, çocuklanndan birinin veya bir diğerinin önüne çıkabileceği düşüncesini hiç kafasından atamadı. Fehmi, eve ilk dönen oldu. Onu görünce nispeten rahatladı kadın ama oğlunun yüzü asıktı. “Neyin var oğlum?” diye sordu.

“Bu askerlerden nefret ediyorum” dedi Fehmi.

“Sakın nefretini belli etme, beni seviyorsan, belli etme oğlum” dedi kadın kaygıyla.

Annesi *yalvarmasa* da duygularını belli etmeyecekti Fehmi.

Onların insafmdaydılar. Tek bir bakışla dahi meydan okuyacak kadar gözü pek değildi. Gözlerini askerlerin bulundukları tarafa bile çevirmiyordu yürürken. Eve dönerken, acaba bilseler ne yaparlardı, diye düşündü. O gün, en sert çatışmalardan birinin vuku bulduğu bir gösteriye katılmış ve sabahın erken saatlerinde, halkı direnişe çağıran onlarca bildiri dağıtmıştı.

Günün olaylarını değerlendirmek üzere oturdu. Olayların pek azını olduğu gibi, çoğunu olmasını istediği gibi hatırlıyordu. Gün içinde çalışıyor; akşamlarını hayal kurarak, planlar yaparak geçiriyordu. Her iki halde de, bir yandan milliyetçilik gibi ulvi bir duygu, diğer yandan öldürme ve yok etme gibi aşağılık bir dürtüydü onu harekete geçiren. Bir süre kurduğu hayallerle adeta sarhoş oluyor; kendine gelince, bu hayallerin ne kadar erişilmez olduğunu görüp üzülüyor ve aptalca düşler kurmuş olduğu için karamsarlığa kapılıyordu. Bu hayallerin dokusunda, kendisinin başını çekeceği Jan Dark gibi bir mücadele arzusu vardı. Düşmanın silahlarını ele geçirip saldıracak; İngilizleri alt ederek, Kahire'nin Opera Meydanı'nda ölümsüz bir nutuk atacak ve böylelikle, İngilizler Mısır'ın bağımsızlığını kabul etmek zorunda kalacaklardı. Said sürgünden muzaffer dönecek; onu Fehmi karşılayacak ve büyük lider ulusa seslenecekti. Bu tarihi kutlamada Meryem de bulunacaktı. Meryem, fırtına bulutlarının ardında saklı ay gibi, bütün bu süre boyunca zihnini başka şeyler meşgul ettiği için kalbinin bir köşesine sıkışmış kalmış olsa da, evet, tüm hayallerini taçlandırmaktaydı.

Derken, "Zeynep babasının evine gitti" dedi annesi, başörtüsünü sıkılayarak.

Sabah olanları neredeyse unutmuş gitmişti Fehmi. Nur'un evden ayrıldığını duyunca yürüttüğü tahmin, doğrulanıyordu. Utanç duydu. Annesiyle göz göze gelmemeye çalıştı. Kadının, aklından geçenleri okumasını istemedi çünkü annesinin ne olup bittiğini bildiğinden emindi. Anne, şüphesiz, onun tahmin etmiş olduğunu anlamıştı ya da bildiğini sanıyordu. Ne diyeceğini bilemedi genç adam. Annesiyle konuşurken duygulannı saklamaya alışık değildi. Onunla olan ilişkisinde, dürüstlüğün yerini oyunbazlığın almasını asla istemezdi. "Allah kolaylık versin" diyerek geçiştirdi konuyu.

Zeynep'in ortadan yok olması, bir duyuru ya da dinsel bir temenni ile geçiştirilebilecek, önemsiz bir şeymiş gibi, başka bir şey söylemedi Emine Hanım.

Fehmi, annesinin söylediklerinden fazlasını da bildiğini açık etmemek için, içinden güldü. Kadının acı çektiğinin farkındaydı. Emine Hanım huzursuzdu çünkü tepki vermeye alışık değildi. Yalan söylemesini de bilmezdi. Zaman zaman kaçamak cevaplar vermek zorunda kalsa da, yalan bilmeyen dürüst kişiliği buna uzun süre dayanamaz, kendini ele verirdi.

İçinde bulunduklan kafa kanşıklığı uzun sürmedi çünkü bir iki dakika sonra Yasin'in geldiğini gördüler. Görünüşüne bakılırsa, evde onu bekleyen ve ne boyutlara varacağını kimsenin bilmediği sorunlardan habersizdi genç adam. Fehmi buna şaşırmadı çünkü biliyordu ki, başkalarının canım sıkan sorunlar Yasin için sorundan sayılmazdı.

Yasin, geçici bir süreyle de olsa, nefes kesici bir maceradan zaferle çıkmış olmanın verdiği heyecanla sorunlarının çoğunu unutmuş gitmişti. Anlaşılan, eve dönerken önünde aniden bir asker belirip yolunu kesmişti. Genç adam, kötü bir şey olacağından ya da, en azından, gelip geçenlerin önünde askerin ona hakaret edeceğinden korkup tir tir titremişti. Sonra da, hiç tereddüt etmeden, askere yaranıp nazik bir biçimde, "Lütfen, efendim" demişti, izin istercesine.

Asker gülümsemiş, ondan kibrit istemişti. Evet, gülüm-semişti. Yasin, askerin gülümsemiş olmasına o kadar şaşırmıştı ki, önce ne istediğini anlamayıp, adamı talebini tekrarlamak zorunda bırakmıştı. İngiliz askerlerinin gülebileceğini, en azından diğer insanlar gibi nazikçe gülümse-yebileceklerini hiç düşünemezdi. O kadar sevinmişti ki, kısa bir süre donup kalmış; ne cevap verebilmişti, ne de kibrit. Sonra, tüm enerjisini toplayıp, güleryüzlü askerin verdiği basit görevi yerine getirivermişti. Tütün içmediği, dolayısıyla kibrit taşımadığı için koşup fasulyeci Hacı Der-viş'ten bir kutu kibrit satın almış ve askere uzatmış; asker de kibriti alıp, "Thank you" demişti ona.

Yasin, o mucizevi gülümsemenin etkisinden hâlâ çıkamamıştı. Adam, 'Thank you" demişti! Bu, yeterince viskiden sonra, tazelenmek üzere bira içmek gibi bir şeydi. Kızaran tombul yüzü, askerin "Thank you" sözleriyle, halk tarafından büyük bir şeref madalyasına layık görülmüşçe-sine parlıyordu. Bu durum, artık eve istediği gibi girip çıkmasının güvencesiydi. Asker tam ayrılırken, Yasin, dostane bir tavırla, "Size kolay gelsin" demişti içtenlikle.

Yasin, sevinçle yoluna devam etmişti. Ne kadar şanslıydı; bir İngiliz ya da Hintli, ona gülümsemiş ve teşekkür etmişti. Bir İngiliz, yani insan neslinin tüm mükemmel özelliklerini barındırdığım düşündüğü adam! Tüm Mısırlılar gibi, muhtemelen Yasin de İngilizlerden nefret ediyordu ama içinden onlara öylesine saygı duymakta, öylesine hürmet etmekteydi ki, sık

sık İngilizlerin tüm diğer insanlardan daha farklı bir malzemeden yapılmış olduklarını düşünürdü. Bu adam, ona gülümsemiş ve teşekkür etmişti. Yasin, dilinin döndüğünce İngiliz aksanını taklit ederek, doğru cevap vermişti. Müthiş bir başarıydı bu ve adamın teşekkürünü hak etmişti.

Onlara atfedilen acımasızlığa insan nasıl inanabilirdi ki? Böylesi nazik insanlar oldukları halde, Said Zaglul'u nasıl sürgüne göndermiş olabilirlerdi? Emine Hanım ile Fehmi'yi görür görmez tüm neşesi kaçtı çünkü yüzlerindeki ifade hiç de iyiye alâmet değildi. Bir süre için unuttuğu dertler, bir halat gibi sıktı genç adamı. Sabah erkenden kaçtığı sorunlarla yeniden yüzleşmek durumunda olduğunu anladı. Yukarı katı işaret ederek, "Neden sizinle birlikte değil? Hâlâ kızgın mı?" diye sordu.

Emine Hanım ile Fehmi bakıştılar. Kadın, "Babasının evine gitti" diye mırıldandı, sinirli bir şekilde.

Yasin şaşkınlık ve korku içinde kaşlarım kaldırıp, "Neden izin verdin?" diye sordu.

Emine Hanım, iç çekerek, "Kimse farkına varmadan çıkmış gitmiş" dedi.

Yasin, annesiyle erkek kardeşinin önünde onurunu korumak için bir şeyler söylemesi gerektiğini düşünüp "Han-fendinin canlan nasıl isterlerse" dedi, aşağılayıcı bir ses tonuyla.

Fehmi, bir şey söylememek için kendini zor tuttu. Yasin'in olaydan haberi olduğunu düşünmesini istemediği gibi, annesinin de kendisinden kuşkulanmasını istemedi. Olası kuşkulan dağıtır düşüncesiyle, "Bu talihsizliğe ne yol açtı?" diye sordu.

Yasin, araştıran gözlerle baktı kardeşine. Koca elini salladı, 'Talihsizlik filan yok" diyen bir yüz ifadesiyle, "Bugünün kızlan geçim bilmiyorlar" dedi. Sonra Emine Hanım'a bakıp, "Nerede o eski kadınlar" diye ekledi.

Kadm başım öne eğdi; mahcubiyetten değil, tutamadığı bir gülümsemeyi saklamak için. Karşısında durmuş, boyundan büyük konuşan bataklık içindeki mağdur Yasin ile bir gece önce damda yakalanan Yasin'i kiyaslamıştı hayalinde. İçinde bulunduğu şartlar, huzursuzluğunun

görünenden de fazla olduğunu kabul etmesine izin vermiyordu Yasin'in. Evliliği süresince zor tahammül ettiği hayal kınk-lığına rağmen, bu evliliği bitirmek bir an olsun aklından geçmemişti. Hevesle beklediği baba olma ihtimali bir yana, evlilikte güvenli bir sığınak bulmuştu genç adam; bir yıl sonra evine dönen bir kâşif gibi, o da çeşitli gece gezmelerinden döndüğünde, evliliğinin hep onu bekliyor olacağını umut etmekteydi. Karısının evden ayrılması üzerine, babasıyla kendisi ve kendisiyle Afit Bey arasında çıkacak yeni çatışmalar, umursanmayacak gibi değildi. Tüm bu çatışmalara skandalin gölgesi düşecek; kokusu, herkesi burnunu tıkayacak hale getirene dek etrafa yayılacaktı. Orospu! Onu, hatasının kendisininkinden de büyük olduğuna yavaş yavaş ikna olarak özür dileyecek hale getirmeye kararlıydı. O kadar ki, buna kendi bile inanabilirdi. Onu terbiye ederek, özür diletmeye yemin etmiş ama o evden kaçmıştı. Orospu! Yasin'in bütün planlarını bozmuş, çok zor bir durumda bırakmıştı.

Yasin'in bu düşünceleri, evin sessizliğini yırtan bir çığlıkla bölünüp dağıldı. Dönüp Fehmi'ye ve üvey annesine baktı. Kulak kesilmişler, kaygıyla etrafa bakmaya başlamışlardı. Çığlık sesleri sürdü. Bu bir kadın çığlığıydı ve dışarıdan geliyordu. Çığlığa neyin neden olduğunu ve sesin hangi yönden geldiğini anlamaya çalıştıkları, yüzlerindeki ifadeden belliydi. Bir ölümü mü, bir kavgayı mı bildiriyordu bu çığlık, yoksa yardım mı istiyordu? Emine, Allaha sığınıp dua etmeye başladı.

Derken, Fehmi, "Ses yalandan geliyor, galiba bizim caddeden" dedi ve birden kalkıp, kaşlarını çatarak, "Acaba İngilizler yoldan geçen bir kadına tecavüz mü ettiler?" diye sordu.

Arkasında Emine Hanım ile Yasin olduğu halde, fırlayıp cumbaya çıktı. Çığlık kesildi. Hangi yönden geldiğini kestirmek mümkün değildi artık. Üçü, kafesin deliklerinden caddeyi gözetlediler. Yolun tam orta yerinde tuhaf bir şekilde duran bir kadm vardı. Çevresini gelip geçenler ve dükkân sahipleri almıştı. Derken, kim olduğunu anlayıp hep bir ağızdan, "Hanafi Kadın bu!" diye bağırdılar.

Emine Hanım, Kemal'i okuldan almaya göndermişti kadını. "Neden Kemal yok yanında? Neden orada heykel gibi dikilip duruyor" diye sordu kadm.

“Kemal! Aman Allahım! Kemal nerede?”

Tümüyle sezgisel olarak, “Çığlık atan oydu” dedi Emine. “Sesinden tanıdım. Kemal nerede? Allahım!”

Fehmi ile Yasin tek kelime etmediler. Annelerini nasıl teskin edeceklerini bilemiyorlardı çünkü kendileri de ne olup bittiğini anlayamamışlardı. Kemal neredeydi? Askerlerden bazılan oturuyor, bazılan ayakta duruyor ya da kendi işlerine bakıyorlardı. Sanki hiçbir şey olmamış, caddede insanlar toplanmamış gibi davranıyorlardı. Hiç oralı değillerdi.

Derken, Yasin aniden Fehmi'nin omzuna vurup, bağırdı: “Sarnıcın yanında bir daire halinde duran askerleri gördün mü? Kemal ortalannda, bak!"

Annenin ağzından bir çığlık fırladı; “Kemal’i askerler yakalamış! Orada, Allahım orada, Allahım yardım et!" diye bağırdı kadın.

Dev gibi dört asker, kol kola girip bir daire oluşturmuşlardı. Fehmi, o yöne birkaç kez baktığı halde aralarında Kemal’in olduğunu seçememişti. Bu kez, sırtı dönük askerlerden birinin bacaklarının arasından gördü çocuğu. Aile, askerlerin çocuğu bir top gibi tekmeleyerek, birbirlerine atacağından ve öldüreceğinden korktu.

Fehmi, kendi güvenliğine aldırmaksızm dönüp, heyecan içinde, “Ne olursa olsun, oraya gidiyorum” dedi.

Yasin, kardeşini omzundan kavrayıp kararlı bir sesle, “Dur" dedi. Sonra da sakin, neşeli bir tavır içinde, annesine, “Korkma, Kemal’e bir kötülük yapmak isteselerdi, çoktan yaparlardı. Bak, Kemal sohbete dalmış gibi. Elindeki o kırmızı şey ne? Çikolata galiba, Sakin olun. Eğleniyorlar” dedi ve iç çekerek, “Durup dururken hepimizi korkuttu” diye ekledi.

Yasin kendine gelmişti. Aklında, hâlâ İngiliz askeriyle yaşadığı o mutlu macera vardı. Askerin arkadaşlanmn da, onun kadar nazik olduğundan emindi. Annesini rahatlatmak için, söylediklerini destekleyici mahiyette birkaç şey daha söylemek istedi ve hâlâ kıpırdamadan yerinde duran Hanafi Kadın’ı işaret ederek, “Hanafi Kadın’m artık çığlık atmadığını görmüyor

musun? Kötü bir şey olmadığını o da anladı. Bak, etrafındakiler de dağılmaya başladılar” dedi.

Anne, sesi titreyerek, “Buraya, yanıma gelinceye kadar rahat etmeyeceğim" diye mınldandı.

Hepsinin gözü Kemal’deydi. Çocuğu ara ara görebiliyorlardı. Askerler açıldılar, rahata geçtiler. Sanki artık Kemal’in kaçmayacağından emindiler. Kemal’i iyice görebiliyorlardı. Gülümsüyordu çocuk. Dudaklarının ve bir şey anlatmak için hep yaptığı gibi, ellerinin hareketinden, konuşmakta olduğunu anladılar. Birbirleriyle anlaşıyor gibiydiler. Anlaşılan, askerler Arapça’nın Kahire aksanma biraz vakıftı ama Kemal onlara veya onlar Kemal’e ne söylüyor olabilirlerdi ki? Tahmin bile edemiyorlardı ama rahatladılar. Anneleri bile, artık ağlamadan, yardım istemeden, sükûnet içinde izliyordu bu tuhaf manzarayı.

Yasin güldü, “Anlaşılıyor ki, mahallemizin askerler tarafından sarılmasının sonsuz soruna yol açacağını düşünerek fazla karamsar davranmış ve yanılmışız” dedi.

Fehmi, kardeşine iyi davrandıkları için askerlere müteşekkirdi ama Yasin’in söyledikleri hoşuna gitmemişti. Bakışları Kemal’in üzerinde olduğu halde, “Kadınlara ve erkeklere davranışları, çocuklara davranışlarından farklı olabilir. Çok iyimser olma” dedi.

Derken, Yasin, hevesle tekrar kendi macerasını anlatmaya başlıyordu ki, vazgeçti. Kardeşini kızdırmak istemiyordu. Nazikçe yarandı Fehmi’ye, “İnşallah selametle kurtuluruz onlardan” dedi.

Emine Hanım, sabırsızlık içinde, “Artık çocuğu bırakma zamanı gelmedi mi? Hayırlısıyla” dedi.

Kemal’in çevresindeki askerler, sanki bir şey beklemekteydiler. Aralarından biri çadırdan bir sandalye alıp geldi ve Kemal’in önüne koydu. Çocuk hemen sandalyenin üstüne çıktı. Kollan iki yanında, dimdik durdu. Sanki askerleri teftiş eden bir komutan gibiydi. Fesinin, geniş alnının çıkıntısını açıkta bırakacak şekilde arkaya kaymış olduğunun farkında değildi. Ne

yapıyordu bu çocuk? Niye öyle duruyordu? Çok geçmeden, Kemal'in sesi bir şarkıyla çınlamaya başladı:

Eve gitmek istiyorum,

Sevgilim.

Oğlumu teslim aldılar Sevgilim.

Çocuk, kulağa çok hoş gelen güzel sesiyle şarkının tümünü okudu. Askerler şaşkınlık içinde, gülerek onu izliyorlar; kıta aralarında, mutluluk içinde alkış tutuyorlardı. İçlerinden biri, şarkı ona dokunmuş olmalı ki, "Eve gidiyorum, eve gidiyorum" diye haykırdı.

Kemal, dinleyicilerinin bu canlı katılımından aldığı cesaretle, nağmelerin iniş çıkışlarına azami dikkat göstererek, şarkıyı elinden geldiğince mükemmel bir biçimde okumuş ve şarkı, tüm dinleyicilerin alkışlan ve övgüleri arasında sonlanmıştı. Aile de, içlerinde hem endişe, hem neşe, kafesin ardından ona katılmış; beğeniyle, hiç hata yapmaması ve başanyla tamamlaması için dua etmişlerdi. Denebilir ki, çocuğun içindeydi sesleri. Sanki onun başansı, tüm ailenin ve tek tek her bir ferdinin şerefiyle ilgili bir şeydi.

Emine Hanım, bu duygular içinde tüm korkularını unuttu. Fehmi bile, şarkıdan ve kardeşinin şarkıyı başan-lı bir biçimde okumasından başka bir şey düşünemez olmuştu. Şarkı başarıyla tamamlanınca, hepsi derin birer nefes aldı ve bu duyguyu bozacak bir gelişme olmadan, çocuğun hemen koşup gelmesini dilediler.

Kemal sandalyeden indi. Anlaşılan, parti sona ermek üzereydi. Çocuk, askerlerle tek tek tokalaşıp, onlara asker selamı verdi ve eve doğru koşmaya başladı. Aile cumbadan çıkıp, onu karşılamak üzere oturma odasına koştu. Çocuk, yüzü al al, soluk soluğa girdi eve. Alnında ter birikmişti. Gözlerinde mutluluk vardı. Zafer kazanmış olmanın sevinciyle yerinde duramıyordu. Küçük kalbi mutlulukla dolup taşıyor, herkesle paylaşmak istediği bu duyguyu her haliyle ilan ediyor, bildiriyordu. Mutluluğu, kabanp yatağına sığmayarak tarlalara ve ovalara yayılan bir sel gibiydi. Bu macerasının

ailesi üzerindeki etkisini bir bakışta gördü. Mutluluktan gözleri kararmış gibi bağırdı: “İnanamayacağınız bir haberim var. İnanamayacaksınız..."

Yasin bir kahkaha attı, “Nasıl bir haber sevgilim?” diye sordu, alaycı bir sesle.

Ağabeyinin bu sözleri, karanlıkta birden parlayan ışık gibi, çocuğun gözündeki perdeyi kaldırdı ve Kemal macerasına tanıklık edilmiş olduğunu kavradı. Bu durum, bu hayret verici olayı bizzat ahlatmak suretiyle onlan şaşırtma fırsatının ortadan kalkmış olmasını telafi ediyordu. Avuçlanyla dizlerini döve döve kahkahalar atmaya başladı. “Beni gerçekten gördünüz mü?” diye sordu, gülmekten kmlarak.

Tam bu sırada Hanafi Kadın’ın şikâyet eden sesi duyuldu. “Benim ne hale geldiğimi görmeleri daha iyi olurdu. Bu sevinç neden? Neredeyse ölüyordum. Böyle bir olay daha...

Allah bana acısın” dedi kadın. Çarşafını henüz çıkarmamıştı. Patladı patlayacak bir kömür çuvalına benziyordu. Yüzü bembeyaz olmuş; bakışlarına tuhaf bir teslimiyet ifadesi çökmüştü.

“Ne oldu?” diye sordu Emine. “Neden çığlık attın? Allahın yardımıyla, korkulacak bir şey olmadığını gördük” dedi.

Hanafi Kadm, sırtını kapıya dayayıp başladı anlatmaya: “Olanları asla unutmayacağım hanımım. Eve dönerken, bir asker şeytan gibi önümüze atladı, eliyle Kemal Bey’e gelmesini işaret etti. Korkup, Kırmız Sokak’a doğru kaçmaya başladık ama orada da bir başka asker yolumuzu kesti. Kemal, çığlık çığlığa Saray Gezisi’ne doğru kaçtı. Kalbim duracak sandım. Avazım çıktığı kadar ‘İmdat, imdat’ diye bağırdım. Gözlerimi bir an olsun üstünden almadım, ta ki askerler etrafını almcaya kadar. O kadar korktum ki, kendimi kaybetmiş olmalıyım. Bir şey göremez oldum. Derken, herkes etrafıma toplandı ama ben bağırmaya devam ettim. Sonra berber Hüseyin Amca gelip bana, ‘Allah çocuğu o piçlerin zulmünden korusun’ dedi, Tekbir getir. Ona iyi davranıyorlar.’ Efendimiz el Hüseyin korudu bizi kötülükten hanımım.”

Kemal itiraz etti: “Ben asla bağırmadım.”

Hanafi Kadın ellerini göğsüne vurarak, “Çığlıkların kulaklarımı sağır etti, deliye döndüm" dedi.

Kemal, özür dilercesine, “Beni öldürecekler sandım ama aralarından biri ıslık çalmaya başlayıp omzumu okşadı ve bana çikolata verdi” dedi, alçak bir ses tonuyla, eliyle cebinin üstüne vurarak. “Sonra korkmaz oldum” diye ekledi.

Emine Hanım’ın mutluluğu aniden kayboldu. Anlık bir neşeydi anlaşılan. Kemal, kısa bir süre de olsa, onun gözlerinden uzakta bir dehşet yaşamıştı. Çocuğu, yaşadığı bu dehşetin etkilerinden korumak için uzun uzun dua etmesi gerekiyordu. Onun için korku geçici bir duygu değildi. Asla! Korku, gizemli, görünmez bir haleyle sarık, anormal bir duyguydu. O haleye cinler sığınırdı, yarasaların karanlığa sığınması gibi. Korku yaşayan inşam, özellikle küçük bir çocuksa, zarar görür ve bu durumun kötü sonuçlan olurdu. Ona göre, Kuran okumak suretiyle, tütsüyle veya muskalarla, korkunun kötü etkilerine karşı önlem almak gerekirdi. “Seni korkuttular! Allah onlan kahretsin” dedi üzüntüyle.

Yasin, annesinin düşüncelerini okumuştu. “Çikolata tüm kötülüklere iyi gelir” dedi şakayla. Sonra Kemal’e dönüp, “Onlarla Arapça mı konuştun?” diye sordu.

Kemal sorunun üstüne atladı çünkü bu soru, tüm hayal gücüne ve maceraya kapı açıyor, onu gerçekliğin sıkıcılığından kurtarıyordu. Yüzü parladı, “Benimle tuhaf bir Arapça konuştular; keşke kulaklarınızla duysaydınız” dedi ve konuştukça konuştu, ta ki herkesi gülmekten kırıp ge-çirinceye kadar. Annesi bile gülümsemişti.

Yasin tekrar sordu, “Sana ne dediler?” Kardeşini kıs-kanmıştı.

“Bir sürü şey... Adın ne?’, ‘Evin nerede”, “İngilizleri seviyor musun?’”

“Bu muhteşem soruya ne cevap verdin?” diye sordu Fehmi, alaycı bir sesle.

Kemal ne cevap vereceğini bilemedi. Yasin imdadına yetişip, onun yerine cevap verdi: “Tabii ki çok sevdiğini söyledi... Ne cevap verecekti?”

Kemal, ateşli bir sesle, “Ama onlara Said Paşa'yı geri getirmelerini istediğimi de söyledim” dedi.

Fehmi, kahkahalarını tutamadı, “Öyle mi? Peki, buna ne dediler?”

Ağabeyinin yüzünün gülmüş olduğuna sevinerek cevap verdi Kemal: “İçlerinden biri kulağımı çekip, İngilizce, ‘Said Paşa, hayır’ dedi.”

“Başka?” diye sordu Fehmi.

“’Evde hiç kız var mı?’ diye sordular” dedi Kemal, masum masum.

Kemal eve geldiğinden beri, yüzlerdeki ifade ilk kez ciddileşti. Herkes birbirine baktı. Fehmi, endişeyle, “Ne cevap verdin?” diye sordu.

“Onlara Ayşe ve Hatice ablamın evlendiklerini söyledim ama ne dediğimi anlamadılar. Bunun üzerine, evde Ma-ma’dan başka kimse yok dedim. Bunun ne demek olduğunu sordular, ben de ‘Anne’ dedim.”

Fehmi, “Gördün mü kuşkulanmakta ne kadar haklı olduğumu” dercesine baktı Yasin’e; “Çikolatayı Allah aşkına vermedikleri açık” dedi, alaycı bir sesle.

Yasin, yüzünde tuhaf bir gülümseme, “Korkacak bir şey yok” diye geveledi. Bu konunun yeniden bir arada olmala-nnı gölgelemesini istemiyordu. “Peki, neden senin şarkı söylemeni istediler?” diye sordu Kemal’e.

Kemal *güldü*. “Konuşurken, içlerinden biri bir şarkı mırıldanmaya başlamıştı. Ben de, beni duymak ister misiniz, diye sordum” dedi.

“Ne cesur bir çocuksun sen” dedi Yasin bir kahkaha atarak. “Hepsi etrafını sarınca korkmadın mı?”

“Hiç korkmadım” diye böbürlendi Kemal, sonra içten gelen bir sesle, “Hepsi de ne kadar yakışıklı" dedi. “Bugüne kadar onlardan daha yakışıklı binlerini hiç görmemiştim. Mavi gözler, altın saçlar, pınl pınl beyaz ten! Ayşe’ye benziyorlardı!”

Derken, aniden çalışma odasına koşup duvarda asılı duran Said Zaglul, Hidiv *II.* Abbas, Mustafa Kamil ve Muhammed Feri'in resimlerine baktı çocuk. Sonra oturma odasına dönüp, "Said Paşa'dan çok daha güzel hepsi" dedi.

Fehmi hüzünle başını salladı, "Seni hain, bir çikolataya satıldın. Artık pek küçük sayılmazsın. Bu yüzden, ağzından çıkan sözler affedilir gibi değil. Okulunun öğrencileri her gün kahramancasına can veriyor. Allah cezanı vermesin senin" dedi.

Hanafi Kadın mangalı, cezveyi, kahve fincanlannı ve kahve kabını getirmişti. Emine, bu değerli sohbet için kahve pişirmeye başladı. Tekrar öfkeli kansını düşünmeye başlamış olan Yasin hariç, her şey normale dönmüştü. Kemal çekip gitti. Cebindeki çikolatayı çıkanp üzerindeki parlak kırmızı kâğıdı açmaya koyuldu. Fehmi'nin ona kendini kötü hissetirme çabası işe yaramamıştı çünkü çocuğun kalbinde huzur ve sevgiden başka bir şey yoktu.

60

Yasin’in evlilik sorunu daha da karmaşık bir hal aldı. Her türlü tahminin ötesinde, büyük sorunlardı bunlar. Zeynep’in evden kaçtığının ertesi günü, Muhammed Afit dükkâna girdi ve daha el sıkışırlarken Ahmet’e, “Ahmet Bey, senden bir talebim var. Zeynep bugün boşanmalı ya da en geç yarın” dedi.

Ahmet sarsıldı. Evet, Yasin’in tavrı iğrençti ama bunun Muhammed Afit gibi saygın bir adamı harekete geçireceğini hiç düşünmemişti. Böylesi “hataların” boşanmayı gerektirdiğini, boşanma talebinin oğlunun karısından gelmesini ise asla! Dünya tersine mi dönmüştü? Muhammed Afit’in ciddi olduğunu kabullenmek istemedi. Tüm arkadaşlarını kalbinden vuran o zarif ses tonuyla, “Keşke dostlar burada olsalardı da benimle bu dille konuştuğunu duysalardı” diye cevap verdi. “Dinle beni. Dostluğumuz adına... ‘boşanma’ sözcünü ağzına almaktan men ediyorum seni” diye ekledi.

Sözlerinin üzerindeki etkisini ölçmek için Afit’in yüzünü inceledi. Adamm yüzündeki sert ve kararlı ifade iyiye alâmet değildi. Durumun ciddiyetini kavrayıp karamsarlığa düşmeye başladı. Misafirini sandalyeye buyur etti. Adam otururken yüzü daha da asıldı. Ahmet Bey, dostunu inatçı ve dediğim dedik bir adam olarak tanırdı. Öfkelendiği zaman ne sevgi gösterisi, ne de iyilik işe yarardı. Hiddeti, tüm akrabalık ve dostluk bağlarını kopanp atabilirdi.

Ahmet, “Bismillah de” dedi, “Sükûnetle konuşalım.”

Muhammed Afit, al al yanan yanaklarından ödünç alınmış gibi öfkeli bir sesle, “Konu dostluk değil, dostluğu bunun dışında tutalım. Oğlun Yasin, birlikte yaşamaya uygun bir adam değil. Buna, her şeyi öğrenince kanaat getirdim. Zavallı kız ne kadar sabırlı davranmış. Uzun süre derdini içinde saklamış. Kalbi kırılınca her şeyi açıkladı bana. Bütün gece dışarıda kalıp, sabaha karşı dik yürüyemeyecek kadar sarhoş geliyormuş eve. Kızıma hakaret etmiş, onu aşağılamış. Sabır sabır deyip, aldığı sonuç bu. Kocasını, kendi evinde, kendi hizmetçisiyle yakalıyor” deyip yere tükürerek devam etti: “Zenci bir hizmetçi! Kızım buna layık değil. Allah biliyor ya, asla layık

değil. Kızıma karşı ne hissettiğimi en iyi sen bilirsin. Hayır, Allah için hayır! Ben Muhammed Afit isem, bu konuda susamam!”

Hikâye aynı hikâyeydi ama Ahmet’i şoke eden yeni bir unsur ilave edilmişti: “...Sabaha karşı dik yürüyemeyecek kadar sarhoş geliyor.” O da mı meyhanenin yolunu keşfetmişti? Ne zaman? Nasıl? Üstünde düşünüp kızacak vakti yoktu. Duygulannı denetlemeliydi. Sakin ve kontrollü olma zamanıydı. İnisiyatifi ele alıp, onanlamayacak bir hasarın vuku bulmasını önlemeliydi. Hüzünlü bir sesle, “Senin kederin, beni daha da çok kederlendirir. Sözünü ettiğin rezil davranışlardan hiç haberim olmadı; son olay hariç. Allah biliyor ya, hepsi maalesef bilgim dışında. Sözünü ettiğin olay nedeniyle, ona hiçbir babanın vermeyeceği kadar ağır ceza verdim. Başka ne yapabilirim? Çocukluğundan beri onu katı disiplin altında yetiştirdim. En iyi niyetlerimizi bile mahveden şeytani güçler var, ten meseleleri var... tümüyle irademiz dışmda.”

Muhammed Afit, Ahmet ile göz göze gelmemek için bakış-lanm masanın üzerinden ayırmayarak, "Seni suçlamaya ya da eleştirmeye gelmedim. Sen, kimseyle kıyaslanamayacak örnek bir babasın. Ama ne yazık ki, bu durum, Yasin’in, senin istediğin gibi yetişmemiş olduğu gerçeğini değiştirmiyor. Bu şartlar altında, oğlun evliliğe uygun değil.”

Ahmet itiraz etti: “Dur bakalım Muhammed...”

“Her ne ise... kızıma kocalık edecek adam değil o” dedi Muhammed Afit, kararlılıkla ve sürdürdü: “Onu hatalany-la kabul edecek bir eş bulacaktır ama bu eş kızım değil. Benim kızım böyle büyütülmedi. Kızıma karşı neler hissettiğimi en iyi sen biliyorsun.”

Ahmet başını arkadaşının başına yaklaştırıp hafifçe gülerek, alçak bir sesle, “Kocaların söz konusu olduğu yerde, Yasin sıra dışı değil. Çoğu sarhoş olur, kabalaşır ve yapmamaları gereken şeyler yaparlar” dedi.

Muhammed Afit kaşlarını çattı. Bunun bir şaka konusu haline getirilmesine izin vermeyeceği açıktı. Sert bir sesle, “Şayet dostlarımızı veya özellikle de beni kastediyorsan, doğru. Ben de sarhoş olurum, kabalaşırım, sevgililerim olur ama çamura batmam. Zenci bir hizmetçi! Çok eşli bir evliliği bu

kadınla paylaşmak mı kızımın kaderi? Allah biliyor ya, hayır! Kızım Yasin'in kansı olmayacak, Yasin de lazımın kocası!"

Ahmet anladı ki, tıpkı kızı gibi, Muhammed Afit de pek çok şeyi bağışlayabilir ama Yasin'in kızını zenci bir hizmetçiyle paylaşmasını hayır! Muhammed Afit'in Türk kökenini ve katır gibi inadı olduğunu biliyordu. Dostu İbrahim el Far'a, Muhammed Afit'in kızım oğluna istediğini söylediğinde, "İyi bir ailenin, iyi bir kızı. Muhammed bizim dostumuz, kardeşimiz ama kızı kızımız değil. Kızın babasıyla ilişkisinin nasıl olduğunu hiç düşündün mü? Muhammed Afifin kızma toz kondurmadığının farkında mısın?" demiş olduğunu hatırladı. Bunlar doğruydu ama Ahmet'in olayları kendi anlayışı dışındaki ölçülerle değerlendirmesi zordu. Dahası, Muhammed Afit'in, o berbat asabi kişiliğine rağmen, uzun dostlukları süresince ona asla kızmamış olmasıyla övünürdü.

"Yavaş ol. Ayrıntılar bir yana, hepimiz aynı hamurdan değil miyiz? Bir zenci hizmetçi veya kadm şarkıcı... ikisi de kadm değil mi" dedi Ahmet.

Muhammed Afit çok öfkelendi. Yumruğunu masaya inİ dirip, patladı: "Ne konuştuğunun farkında değilsin sen. Hizmetçi, hizmetçidir: hanımefendi, hanımefendi. O zaman sen neden hizmetçileri metres edinmiyorsun? Yasin sana i benzemiyor. Ne yazık ki, kızım çocuğunu taşımakta! Toru-

| numun damarlarında böylesi pisliğin dolaşacak olmasın-

| dan nefret ediyorum."

Bu son cümle, Ahmet'i derinden yaralamıştı. Büyük bir j öfke duydu ama tanıdıklarına ve arkadaşlarına karşı gös-

j terdiği o sonsuz sabrıyla -ki bu sabrın boyutları, ancak

ailesine karşı sergilediği sabırsızlıkla boy ölçüşebilirdi- öfkesini bastırıp sakin bir tavırla cevap verdi: "Bu konuşmayı başka bir zamana erteleyelim derim."

Muhammed Afit, "Talebimin hemen yerine getirilmesini istiyorum" dedi öfkeyle.

Ahmet büyük bir sıkıntı içindeydi. Boşanmanın kötü bir tarafı yoktu; derdi, yaşamı boyunca sürmüş olan dostluklarıydı ve yenilgiyi kabullenmek istemiyordu. O, herkesin arabuluculuğunu talep ettiği, anlaşmazlıklara çözüm bulan adam değil miydi? Kendi oğlunun söz konusu olduğu yerde boşanmayı ve yenilgiyi nasıl kabullenebilirdi? Sabnnın, diplomasi yeteneğinin ve zarafetinin ne anlamı kalmıştı?

“Bu evlilik bağıyla, ailelerimiz arasındaki dostluğu güçlendirmek istemiştim. Aksine nasıl razı olabilirim?” dedi.

Dostu Afit, ona katılmıyordu: “Dostluğumuz kuşku götürmez. Çocuk değiliz ama şerefimin lekelenmesine razı olamam.”

Ahmet nazik bir biçimde sordu: “Bir yıl bile olmadı, insanlar ne der?"

“Aklı başında kimse kızımı suçlamayacaktır” diye cevap verdi Muhammed Afit, kibirle.

Ah, bir hakaret daha! Ahmet bu sözleri de sineye çekti. Bir anlaşmaya varamamış olmaktan duyduğu rahatsızlık, öfkeli dostunun sarf ettiği sözlerle karartılmıştı sanki. Oğluna yöneltilen hakaretlerden ziyade, başarısızlığıydı onu kaygılandıran. Derken, evli çiftin boşanabilmesinin kendi elinde olduğu düşüncesinde teselli bulmaya başladı. Genç kadın, ancak o razı olursa boşanabilirdi. Razı olmaması halinde, boşanamazlardı. Bunu, Muhammed Afit de gayet iyi biliyordu. Zaten bu nedenle *ve* dostluğuna güvenerek ona gelmişti. Dostluk, adamın başvurabileceği tek çareydi. Ahmet hayır diyecek olursa, yapabileceği bir şey yoktu adamın. Kızı, istese de, istemese de, Ahmet’in oğluna dönecek ve uzun dostlukları geçmişte kalacaktı. Evet diyecek olursa, boşanma gerçekleşecek ve dostluk sürecek; Ahmet, dostuna bir iyilik yapmış olmanın avantajına sahip olacak ve ileride, bütün bunlar, çifti bir araya getirmek için yeniden görüşülebilir olacaktı. Çiftin boşanması, Ahmet için bir yenilgi ancak iyi niyet ve asaletini kanıtlayan geçici bir yenilgi olacaktı. Zaman içinde zafere dönüşebilirdi. İçinde bulunduğu durumu bu şekilde değerlendirip, yaptığı değerlendirmenin doğru olduğundan nispeten emin olur olmaz, dostunu, zaten kabul edeceğini düşünmüş olduğu için eleştirmeden edemedi: “Bu boşanma, benim rızam olmaksızın gerçekleşemez... Doğru mu? Hâlâ

istiyorsan, hiçe saydığın dostluğumuza binaen talebini reddetmeyeceğim” dedi uyanrcasına.

Muhammed Afit, ya rahatladığı, ya arkadaşının eleştirisi ya da her iki nedenle bir iç geçirdi. Sonra, kararlı bir tavırla, “Sana bin kez dostluğumuzun tehlikede olmadığını söyledim. Bana şu veya bu şekilde herhangi bir yanlış yapmadın. Tersine, istemediğin halde talebimi kabul ederek beni onurlandırdın” dedi. İlk kez sesinde öfke yoktu.

Ahmet, “Evet, istemedim” dedi, üzüntülü bir sesle.

Dostu gözden kaybolur kaybolmaz Ahmet parladı. Bastırdığı öfkesi, kendisini, Muhammed Afit’i, Yasin’i, özellikle de Yasin’i kapsayacak biçimde patladı adeta. Olacaklara rağmen dostluklarının sürüp sürmeyeceğini sordu kendine. Her ne pahasına olursa olsun, kendisini böylesine kaba bir muameleye muhatap olmaktan korumayı bilirdi elbet ama bu Türk inatçıkğı yok mu! Hayır... şeytan... Hayır... Yasin... Yasin, başka kimse değil, Yasin!

Öfkeyle, “Zamanın, istese bile zarar veremeyeceği bir dostluğu mahvettin” dedi oğluna, onu aşağılayan bir sesle.

Muhammed Afit’in söylediklerini Yasin’e aktardıktan sonra, “Beni öylesine hayal kırıklığına uğrattın, sana bağladığım umutlan öylesine boşa çıkardın ki, Allah bile telafi edemez. Seni ben büyüttüm, ben korudum, ben terbiye ettim... Çabalarımın sonucu bu mu olacaktı? Ailesinin evindeki biçare bir hizmetçiye tecavüz edecek hale gelen bir adam! Allah büyüktür, Allah güçlüdür... Verdiğim terbiyenin böyle bir evlat meydana çıkaracağını asla düşünemezdim. Her şeyi Allah bilir... geçmişi de, geleceği de. Seninle ne yapabilirim ki? Çocuk olsan, kafanı kırardım ama bunu benim için zaman halledecektir muhakkak. Hak ettiğini bulacaksın. Düzgün aileler suratına bile bakmayacak, çağırana gideceksin” dedi.

Oğlu için üzülüyor olabilirdi Ahmet ama öfkesi ağır basıyordu. Neredeyse nefretti hissettiği. Yasin, yapılı, yakışıklı ve erkeksi bir adamdı ama bunlar babası için bir anlam ifade etmiyor, ona sevinç vermiyordu artık. Muhammed

Afit'in, "Allah kusurunu affetsin" dediği gibi, çamurda yuvarlanmaktaydı oğlu. Ele avuca sığmaz bir kadını terbiye edemeyecek, ehlileştiremeyecek kadar zayıftı. Ne kadar toydu! Pervasızlığı, içinden çıkamayacağı aşağılayıcı bir felaketle sonuçlanmıştı. Ne alçak, ne rezil bir adamdı bu. Ailesinin tartışmasız efendisi olduğu sürece, bırak sarhoş olsun, eğlensin veya metres tutsun... ama bu utanç verici yenilgi, onu aşağılık bir adam yapmıştı babasının gözünde. Muhammed Afit haklıydı, Yasin ona çekmemişti.

"Ne yaparsam yapayım, Ahmet olarak ayaktayım. İşte bu kadar. Oğullarımı dürüst ve onurlu çocuklar olarak yetiştirmek istedim, bu niteliklerini benimki gibi bir hayat tarzıyla dengeleyemeyeceklerini anladım, ama yine de boşuna bir çaba değildi. Varan bir! Çabalarım, Haniye'nin oğlunda boşa gitti!"

"Kabul ettin mi Baba?" diye sordu Yasin'in sesi ölüm çanı gibi.

"Evet" dedi babası, boğuk bir sesle. "Uzun bir dostluğu heba etmemek adma ve bu en iyi çözüm olduğu için... en azından şimdilik."

Yasin, sinirden yumruklarını sıkmış, kanı çekilmişçesine yüzü bembeyaz olmuştu. Annesinin tavır ve tutumu hariç, hiçbir şey onu bu kadar utandırmamış, küçük düşürmemişti. Kayınpederi boşanmasını istiyordu! Yani, Zeynep boşanmak istiyor ya da buna razı oluyordu. Kim erkek, kim kadm? İnsan bir çift ayakkabıyı atabilir ama ayakkabı sahibini atamaz. Onu bu kadar utandıran, rezil eden bir şeye, babası nasıl razı olmuştu? Babasına diktiği gözlerinde öfke kadar içinin derinliklerinden yükselen yardım çağrısı vardı. Çaresizlik içinde sesini bir itiraz tonlamasından anndırmaya çalışarak, "Kadm isyankâr davranırsa, yasal olarak kocası onu geri dönmeye zorlayabilir" dedi genç adam, babasma daha uygun bir çözümün bulunabileceğini hatırlatırcasına.

Ahmet, oğlunun neler hissettiğini sezmiş, bu da ona dokunmuştu. Dolayısıyla, aklındakileri Yasin ile paylaştı: "Biliyorum ama olgun davranmamızın daha doğru olacağını düşündüm. Muhammed Afit, altın kalpli ve fakat Türk zihniyeti içinde sabit fikirli bir adam. Bu son söz değil. Bu, bir son da değil. Sen hiçbir şey hak etmesen de, senin iyiliğini unutuyor değilim. Bırak, kendi bildiğim gibi yapayım."

Nasıl istersen, diye düşündü Yasin. Sana kim karşı çıkabilmiş ki? Beni evlendiren de, ayıran da sensin. Bana yaşam verip, sonra geri alıyorsun. Aslında yokum ben. Hatice, Ayşe, Fehmi, Yasin... hepsi öyle. Bizler birer hiçiz. Sen her şeysin. Hayır... her şeyin bir sının var. Artık çocuk değilim. Senin gibi bir erkeğim. Kaderimi ben elime alacağım. Boşanmaya razı olacak olan da, bana itaat edinceye kadar onu eve hapsedecek olan da benim. Muhammed Afit de, Zeynep'in de, senin o adamla dostluğunun da cam cehenneme!

“Ne o? Söyleyecek bir şeyin yok mu?”

"Nasıl istersen Baba” dedi Yasin, bir an bile tereddüt etmeden.

Bu nasıl bir yaşam, nasıl bir ev, nasıl bir baba, diye düşündü Yasin. Azarlanma, disiplin ve nasihatler... Sen kendini azarla. Kendini terbiye et. Kendine nasihat ver. Zübeyde'yi unuttun mu? Ya Celile'yi? Müziği, şarabı? Bütün bunlardan sonra, türban takıp, bir elinde Halife'nin kılıcı, bir İslam şeyhi gibi çıkıyorsun karşımıza, din fıkhına vâkıf bir otorite gibi davranıyorsun! Artık çocuk değilim ben. Sen beni bırak da, kendine bak. ’Evlen’... nasıl isterseniz efendim! ‘Boşan’... nasıl isterseniz efendim! Lanet olsun baba!

61

İngiliz askerleri bölgeyi kontrol altına aldıktan sonra el Hüseyin bölgesindeki gösterilerin yoğunluğu azalmış, böylelikle Ahmet Bey, kısa bir süre terk etmek zorunda kaldığı en sevdiği alışkanlığına -oğullarıyla birlikte el Hüseyin Camisi’ne cuma namazına gitme alışkanlığına- yeniden dönmüştü. Bu, alışkanlıktan öte, uzun süredir yerine getirmekte olduğu bir görevdi. Uygun yaşa gelen erkek çocuklarını dini terbiye icabı cuma namazına götürmeye başlar; bunun, kendisi, çocukları ve tüm aile için sevap olduğuna inanırdı. Bu görevi yerine getirmek üzere, her hafta sonu j

diğini düşünerek korkar ve Allahın onlan kem gözlerden koruması için dua ederdi. Bir gün, bu endişeyi kocasına itiraf etmek zorunda kalmış; adam, karısının uyansı karşı-smda bir duraksama geçirmiş olsa da, ona teslim olmayarak, “Cuma namazına katılmanın sevabı, bizi her türlü nazardan ve kötülükten korur” demişti.

Fehmi, çocukluğundan itibaren cuma namazlarına büyük bir heves ve mutlulukla katılır; dini görevini yerine getiriyor olmaktan içten bir sevinç duyardı. Bunun nedeni sadece babası değil, ünlü Mısırlı ilahiyatçı Muhammed Abdo’nun bir müridi olarak dinen aydınlanmış olmasıydı. Büyüyü, nazan, muskalan ve hocalann hurafelerini sorgulayan tek ferdiydi

ailenin. Ne var ki, ılımlı kişiliğiyle bu kuşkulanın dillendirmez ya da hor görülmekten, aşağılanmaktan çekinir; babası, Şeyh el Mutavalli Abdülsamet’in hazırladığı muskaları getirdiğinde, itiraz etmeksizin kabullenirdi.

Yasin ise cuma namazlanna mecburen katılırdı çünkü başka şansı yoktu. Ona kalsa, dini nedenlerle değil ama tembelliğinden ve hiç ilgi duymadığı için o koca bedeniyle kalabalıkların arasına asla girmezdi. Cuma sabahı içinde bir sıkıntıyla uyanır, camiye gitme zamanı gelince söylene söylene giyinir ve bir tutuklu gibi, babasının peşine düşerek yola koyulurdu. Ne var ki, camiye yaklaştıkça içindeki sıkıntı azalır; içeri girince dünyayla banşıp namaz kılarak günahlarının affedilmesi için dua ederdi. Genç adam, olur da kabul bulur korkusuyla tövbe etmezdi çünkü çok sevdiği ve onlar olmasa yaşamın hiçbir anlamı kalmayacağını düşündüğü dünya zevklerini reddeden bir sofu olup çıkmaktan korkardı. Tövbe etmenin farz olduğunu ve tövbe etmeden bağışlanmayacağını biliyordu şüphesiz ama bu farzın, dünya ve ahret zevklerini çıkarabileceği şekilde tezahür etmesini umuyordu. Zaten bu nedenle, tembelliğine ve camiye giderken duyduğu sıkıntıya rağmen, cuma namazı gibi önemli bir dini görevi yerine getirmesini sağlayan koşullara şükrederdi. Yerine getirdiği tek dini görev bu olduğuna göre, hesap verme zamanı geldiğinde, belki bazı günahlan silinebilir, bazılannın cezası hafifletilirdi.

Artık on yaşma geldiği için Kemal de onlara yeni yeni katılmaya başlamıştı. Cuma namazlanna kendinden gurur duyarak ve mutluluk içinde katılmakta; bu durumun, Fehmi, Yasin ve babasıyla neredeyse eşit düzeyde bir birey olarak kabulü anlamına geldiğini düşünmekteydi. Babasının ardından, özellikle hiçbir cezalandırılma korkusu duymadan yürüyor olmaktan memnundu. Camide, onun yanında, onunla eşit şartlarda oturuyor, herkes gibi o da imamla uyum içinde namaz kılıyordu. Ancak camideki Cuma’ya kıyasla, namaza evde çok daha iyi kendini verebiliyordu. Camide geriliyor,

onca insanın arasında hata yapmaktan ve babasınm bu hatayı fark etmesinden çekiniyordu. Camide namaz kılarken, kendinden daha çok sevdiği el Hüseyin'e duyduğu sadakat da devreye giriyor; onu, Allaha yeterince odaklanarak ibadet etmekten alıkoyabiliyordu.

Önde Ahmet Bey ve Yasin, arkada Fehmi ve Kemal olmak üzere, Bakırcılar Caddesi'nden Beyt el Kadı'ya doğru hızlı adımlarla yürüdüler. Camide yer bulup çöktüler ve gözlerini minbere dikip vaazı dinlemeye başladılar. Baba, bir yandan dinlemekte, bir yandan da sessizce dua etmekteydi. Kalbinde Yasin vardı adamm. Yaptığı büyük hatadan sonra, oğlunun anlayışa ve sevgiye ihtiyacı olduğunu, hatta buna hak ettiğini düşünmekteydi. Allaha, oğlunu ıslah etmesi ve kaybettiklerini ona yeniden bahşetmesi için uzun uzun dua etti, yalvardı. Vaaz, Ahmet'in aklına kendi günahlarını da getirmiş; günahları, imamın insanın içine nüfuz eden sesiyle sanki daha da ürkütücü bir gerçeklik kazanarak, her şeyi bir yana itip dikilmişlerdi karşısına. Yankılanan ses, tüm gücüyle, adeta sadece ona hitap etmekte, sadece ona seslenmekteydi. İmam, ona adıyla hitap edecek olsa, hiç şaşırmayacaktı adam: “Ahmet, kendini dizginle, kötülükten uzak dur. Kendini zinadan ve şaraptan arındır. Tövbe et ve Rabbi'ne dön.”

Tıpkı Şeyh el Mutavalli Abdülsamet'in bu konulan açtığı günkü gibi bir korku düşmüştü içine. Bunaldı. Vaaz, genellikle böyle etkilemezdi onu çünkü günahlarını affetmesi, onu bağışlaması ve merhametini esirgememesi için Allaha dua ederken dikkati dağılmış olurdu. Oğlu Yasin gibi, o da tövbe etmez; etse bile, bunu kalbiyle değil diliyle yapardı. Dili, “Tövbe Allahım” diyecek olsa, kalbi, bu talebini günah-lannın affedilmesi ve Allahın merhametini ondan esirgeme-mesiyle sınırlardı. Kalbi ile dili, aynı orkestrada fakat farklı melodiler çalan bir çift müzik aleti gibiydiler. Yaşam, ona nasıl görünüyorsa oydu; farklı bir bakış açısının var olabileceğini asla düşünemezdi. Ne zaman korku ve endişe onu tehdit ederek kontrolü ele geçirse, hemen savunmaya geçer; bu savunma duaya dönüşürdü. “Allahım, içimi biliyorsun; kalbimi, imanımı ve sana olan aşkımı biliyorsun. Dinimin emrettiği ibadeti sadakatle yerine getirmem ve hayırlara vesile olmam için bana yardım et. Allahım, bir iyilik, on kötülüğe bedeldir... Bismillahirrahmanirrahim” der ve bu duayla huzur bulurdu.

Yasin, babası gibi takva ile uzlaşma becerisinden yoksun olduğu gibi, ibadetin gereklerini de yerine getiremiyor; buna her gün ihtiyaç duymuyor, hatta üzerinde düşünmüyordu bile. Genç adam istediği gibi yaşamakta ve Allaha, kendi varlığına inandığı gibi inanmaktaydı. Kendini yaşamın akışına bırakır; ne direnir, ne de karşı çıkardı. İmamı dinleyip tam bir huzur içinde ve mekanik olarak Allahın onu bağışlaması ve merhamet etmesi için dua ederken hiçbir tehdit hissetmiyordu. Allah, onun gibi bir Müslümanı, kimseye zarar vermeyen dalâleti nedeniyle cehenneme gönderecek kadar acımasız olamazdı. Ve tabii tövbe vardı... Bir gün tövbe etme zamanı gelecek ve o güne kadar işlediği tüm günahlar silinecekti.

Göz ucuyla babasma bakıp gülmemeye çalışarak, vaazı dikkatle dinleyen adamm akimdan neler geçtiğini merak etti. Her cuma azap mı çekiyordu babası, yoksa gerçeği kabul etmeyen iki yüzlü biri miydi? Hayır, ikisi de değil... Yasin gibi, o da Allahın sınırsız merhametine inanırdı ama eğer sorun imamın tanımladığı ya da ima ettiği kadar vahim ise, babası, söylenenin tam aksi istikametindeki iki yoldan birini seçmek zorundaydı. Adama bir daha baktı. Gözü minberde vaaz dinleyen cemaatin ortasında, yakışıklı, asil bir damızlık at gibiydi. Genç adam, ona karşı saf bir hayranlık ve sevgi duyuyordu. İçinde ona karşı en ufak bir kızgınlık, içerleme, dargınlık kalmamıştı. Oysa boşanmanın vuku bulduğu gün öylesine kızmıştı ki, içini Fehmi’ye dökmüş, “Baban evimi yıktı, beni herkesin maskarası etti” demişti. Artık boşanmayı da, kızgınlığını da, duyduğu acıyı da, skandali da ve diğer her şeyi de unutmuş gitmişti.

İmam sanki daha mı iyiydi babasından? O da en az babası kadar zamparaydı şüphesiz. Ahmet Abdo’nun kahvehanesindeki arkadaşlarından biri, imamla ilgili olarak ona, “İki şeye inanır: Biri yukarıdaki Allah, diğeri aşağıdaki ye-niyetme oğlanlar. Öylesine hassas bir tip ki, el Hüseyin Ca-misi’nde bir delikank inleyecek olsa gözleri yaşanr” demişti. Ne var ki, Yasin adama kızmamış, ona kin duymamıştı. Tersine, imam ile babası, düşmanı kendisine varmadan önce durduracak olan, ön saflardaki siperdiler.

Derken, ezan okundu'. Caminin büyük avlusunu dolduran cemaat ayağa kalkıp, saf tuttu. Bedenleri ve ruhlarıyla binaya hayat verdiler sanki. Öylesine kalabakktı ki avlu, Bakırcılar Caddesi’nden geçerek Mekke’ye giden hacılar geldi Kemal’in akima. Birbirine paralel saflarda duran

adamlar, türlü çeşitli giysiler içindeydi: Takım elbiseler, cübbeler ya da yere kadar uzanan entariler! Oysa ibadet ederken aynı yöne bakıyorlar, birbirleriyle uyum içinde hareket ediyorlar ve tek bir canlı organizma gibi davranıyorlardı. Son rekat kılmana dek mırıldanarak okudukları dualar her yanı saran bir uğultuya dönüşmüştü.

Sonra saflar bozuldu; özgürlük derin bir nefes aldı ve herkes istediği gibi hareket etmeye başladı. Bazılan türbeyi ziyarete gitti, bazıları çıkmak üzere kapıya yöneldi, bazıları kalıp sohbete başladı veya camiden çıkmadan önce kalabalığın dağılmasını bekledi. Her yöne akan bu insan trafiği içinde, herkes birbirine kanştı. Kemal'in kendine verdiği sözü tutacağı o mutlu an gelmişti işte; türbeyi ziyaret ederek duvarlannı öpme, kendisi ve söz verdiği üzere, annesi için Fatiha okuma anı! Babasının arkasına geçip, herkesle birlikte yavaş yavaş ilerlemeye başladı.

Derken, cemaatin içinden el Ezherli bir genç fırladı. Kol-lannı iki yana açıp herkesi öfkeyle iteledi ve gözlerini Yasin'e dikti. Bakışları ateş saçıyordu. Ahmet şaşırmış ve ürkmüş, ne olduğunu anlamak için bir genç adama, bir Yasin'e bakmaya başlamıştı. Yasin, en az babası kadar şaşkındı. O da soran gözlerle bir babasına, bir genç adama bakmaktaydı. Çevredekiler olayın farkına varmış; meraklı bir şaşkınlık içinde dikkatle onlan izlemeye başlamışlardı.

Ahmet Bey kendini tutamayıp "Ne var kardeşim? Neden bize öyle bakıyorsun?" diye sordu öfkeyle.

İlahiyatçı genç, Yasin'i işaretle, "Casus!" diye haykırdı gök gürültüsü gibi bir sesle.

Bu sözcük, aile fertlerini kurşun gibi yaraladı. Başlan dönüyor, gözlerini adamdan alamıyorlardı. Donup kalmışlardı. Bu arada, "casus" suçlaması ağızdan ağza yayılmaya başlamış; cemaat içerlemiş, korkmuştu. Nitekim kaçmama-lan için tedbirli davranıp, hemen kol kola girdiler ve ailenin etrafında bir halka oluşturdular. Ne olup bittiğini anlamasa da, galiba ilk kendine gelen Ahmet Bey olmuştu. Suskun kalmanın tehlikeli olacağını hissederek, öfkeyle bağırdı genç adama: "Sen ne diyorsun hacı? Ne casusu?"

İlahiyatçı, babaya kulak asmadı. Tekrar Yasin'i gösterip, "Dikkat ahali! Bu herif bir casus, İngiliz casusu. Aranıza sızmış, efendileri için bilgi topluyor" diye bağırdı.

Ahmet Bey hiddetlenmişti. Genç adama doğru bir adım attı ve kendini kaybetmiş bir halde, "Saçmalama! Ya bela çıkarmak istiyorsun ya da delinin tekisin. Bu genç adam benim oğlum. Ne bir hain, ne de bir casus! Hepimiz milliyetçiyiz. Burada bizi gayet iyi tanırlar" diye bağırdı.

Genç adam aşağılayan bir tarzda omuz silkip bir aıya söylercesine haykırdı: "Alçak bir İngiliz casusu! Onu kaç kez Saray Gezisi'nde İngiliz askerlerle konuşurken gördüm, kendi gözlerimle gördüm. Ben şahidim. Cesareti varsa reddetsin. Hadi reddet, sana meydan okuyorum! Hainlere ölüm!"

Ölkeli bir homurtu yankılandı camide. Her yandan sesler yükseldi: "Hainlere ölüm!", "Haine gösterelim gününü!"

Tehditkâr bakışlar, en ufak bir hareket veya işaretle cemaatin üzerlerine atlamaya hazır olduğunu gösteriyordu. Bunu önleyen tek şey, muhtemelen Ahmet Bey'in etkileyici görüntüsüydü. Oğlunu tehdit eden tehlikeyi göğüslemeye hazır biçimde dikiliyordu Yasin'in yanında. Kemal, feryat figan ağkyordu. Babası ile Fehmi'nin arasında duran Yasin, korkudan kendini kaybetmiş gibiydi. Kimsenin duyamayacağı, titrek bir sesle, "Ben casus değilim. Ben casus değilim. Allah şahidimdir ki, ben casus değilim" demeye başlamıştı.

Cemaatin öfkesi giderek taştı. İnsanlar, itişip kakışarak ilerlemeye ve tutuklulann etrafını almaya başladılar. Tehdit savuruyorlardı.

Derken, kalabalığın arasından bir ses yükseldi: "Durun bakalım beyler. Bu, Bakırcılar Caddesi'ndeki okulun katibi Yasin Efendi." "Bu Bakırcılar'daki..."

"Bakırcılar veya demirciler ne fark eder! Ona dersini verelim" diye gürledi bir ses.

Bir başka adam, kararlılıkla kalabalığı yarıp yaklaşmaya çalışıyordu. Bulundukları yere varır varmaz ellerini kaldırıp, haykırdı: "Dinleyin!

Dinleyin!” Etraf biraz sakinleşir gibi oldu. Adam, Ahmet’i işaret ederek, “Bu adam, Bakırcı-lar’ın tarımmış eşrafından Ahmet Abdülcevat Bey’dir. Hanesinde bir haini barındırması mümkün değildir. Gerçek ortaya çıkıncaya kadar sabredin” dedi.

İlahiyatçı genç öfkeyle bağırdı: “Beni Ahmet Bey ya da Muhammed Bey ilgilendirmez. Babası kim olursa olsun, bu adam bir casus. Onu, mezarları evlatlarınızla dolduran cellâtlarla şakalaşırken gördüm.”

Derken, cemaat aynı anda tekrar bağırmaya başladı: “Onu ayakkabılarımızla dövelim.”

Öfkeli kalabalık dalgalandı. Kalabalık, ayakkabılarını, çizmelerini havada sallayarak her yönden yaklaştı. Yasin çaresizdi. Etrafına bakındı. Çevresinde öfke ve nefret kaynıyor, herkes saldırmaya hazır bekliyordu. Ahmet Bey ile Fehmi, korumak ya da saldırıyı birlikte göğüslemek üzere, gayrı ihtiyari, Yasin’e yaklaşmışlardı. İkisi de, en az Yasin kadar çaresizdi aslında. Kurtuluş yoktu. Bu arada, Kemal’in feryatları kalabalığın gürültüsünü bastıran bir çığlığa dönüşmüştü.

İlk saldıran ilahiyatçı genç oldu. Yasin’in üstüne atlayıp gömleğinden tuttu. Onu, babasının ve kardeşinin korumasındaki sığmağından çıkarmak üzere çekti ki, yumruklan yerini bulsun. Yasin, gencin gömleğine yapıştı, Ahmet Bey araya girdi. Fehmi, babasının ilk kez böyle görüyordu. Öylesine öfkeliydi ki, çevreyi saran tehlike umurunda değildi. Fehmi, ilahiyatçı gencin göğsüne bir yumruk indirerek onu uzaklaştırmaya çalıştı ve tehditkâr bir sesle, “Yaklaşma! Tek bir adım atayım deme!” diye bağırdı.

İlahiyatçı genç ise kendini kaybetmiş, “Saldınn, alın hepsini!” diye bağınyordu.

Tam o sırada güçlü bir ses emretti: “Dur, hacı! Hepiniz durun!”

Herkes sesin geldiği yöne baktı. Kurbanlann içinde bulunduğu halkaya doğru yaklaşan genç bir beyefendiydi sesin sahibi. Yanında, modern giysiler içinde, onunla aynı yaşta üç genç daha vardı. Özgüven ve kararlılık içinde kalabalığın arasından geçip, ilahiyatçı genç ile kurban ve kurbanın ailesi arasında durdular. Herkes fısıldaştı: “Polis., polis mi?”

Genç ilahiyatçı, grubun lideri olduğu anlaşılan adama elini uzattı. Sıcak bir tavırla tokalaştılar. Grubun lideri, aynı kararlı sesle, “Nerede bu casus?” diye sordu.

Genç, nefretle Yasin’i işaret etti. Grubun lideri dönüp, soğuk bir ifadeyle süzdü Yasin’i. Fehmi, genç adamm bir şey söylemesine fırsat vermeksizin öne çıktı. “Sen...” diye mınldandı grup lideri, gözleri fal taşı gibi açılarak.

Fehmi, yorgun bir gülümseme ve alaycı bir ses tonuyla, “Casus, benim ağabeyim” dedi.

Grubun lideri tekrar genç ilahiyatçıya dönüp, “Emin misin?” diye sordu.

Fehmi, tekrar araya girdi, “Ağabeyimi İngilizlerle gördüğü doğru olabilir ama ne olup bittiğini bilmiyor. İngilizler, evimizin tam önünde kamp kurdular. Eve girip çıktıkça onlarla yüz yüze geliyor, ister istemez muhatap oluyoruz. Olay bu” dedi.

İlahiyatçı bir şeyler söylemeye yeltendi ama grubun lideri bir el hareketiyle susturdu onu. Sonra dönüp elini Fehmi’nin omzuna koyup kalabalığa, “Bu genç adam bizlerden biri, bir özgürlük savaşçısı. Aynı komitedeyiz” dedi. “Dolayısıyla, ona inancım tam. Bırakın gitsinler.”

Kimseden ses çıkmadı. El Ezherli genç de tereddüt etmeden geri çekildi ve herkes dağıldı. Grup lideri genç milliyetçi, Fehmi’nin elini sıkıp diğer iki arkadaşıyla birlikte oradan ayrıldı. Fehmi, ağlaması geçinceye kadar, Kemal’in başını okşadı.

Aldıkları psikolojik yarayı sararken, sessizlik hâkim olmuştu camiye. Ahmet Bey, bazı tanıdıklarının etrafını almış olduklarını fark etti. Geçmiş olsun diyorlar; genç ilahiyatçının yaptığı büyük hata ve hatanın harekete geçirdiği cemaat adma özür diliyorlardı. Onu savunmak için ellerinden geleni yaptıkları hususunda teminat verdiler. Adam teşekkür etti; ne var ki, ne zaman geldikleri ya da onu nasıl savundukları hakkında hiçbir fikri yoktu. Öylesine duygu yüklüydü ki, el Hüseyin’in türbesini ziyaretten vazgeçti. Kaşları çatılı, dudakları sımsıkı kapalı olduğu halde, kapıya yöneldi. Üç oğlu, tam bir sessizlik içinde kendisini izledi.

Dışan çıkınca derin bir nefes aldı Ahmet Bey. Kavgaya ka-tılanlardan da, sadece seyredenlerden de uzaklaşmak onu rahatlatmıştı. Bu talihsiz olay, içinde nefret uyandırmıştı. *Bastığı* yeri bilmez bir halde, küfredip duruyordu. Karşılaştığı birkaç tanıdıkla resmi bir biçimde, hiç yapmadığı üzere lanet edercesine selamlaştı. Kendi içine, öfkeyle dolup taşan yaralı ruhuna döndü.

Böylesine aşağılanmaktansa ölürdüm daha iyi: Ayak takımının tutuklusu olmak... diye düşündü. Vatansever olduğunu iddia eden, hastalıklı, mücrim bir genç... Hiç utanmadan saldırdı... Ne yaşıma, ne itibanma hürmet etti. Ben böyle muameleye layık değilim. Böylesine aşağılanmaya layık değilim ben... Hem de oğullanmla birlikteyken... Şaşılacak bir şey yok... Sorunun kaynağı zaten kendi oğulların. Bu sefil öküz, başına dert olmaktan vazgeçmeyecek. Evimde skandala yol açıp, beni en iyi arkadaşımdan mahrum eden de o, üstelik yılı boşanmayla taçlandırarak! Yetmedi! Herkesin önünde İngilizlerle sohbet etmek zorundaydı sanki... bedelini ayak takımının saldmsına uğrayan babasma ödeterek! Haniye’nin oğlu... Sen o dostla -nnı annene götür. Götür ki, sevgililerinden oluşan müzeyi, İngilizler ve AvustralyalIlarla da zenginleştirsin.

“Öyle görünüyor ki, yaşamım boyunca başıma bela olacaksın.” Bu cümle, duyduğu acıyla, ağzından kaçıvermişti adeta ama kendine hâkim olup, oğlunu azarlama isteğine direndi.

Tüm kızgınlığına rağmen Yasin’in ne halde olduğunu görüyor, ona acıyordu. Genç adam kendinde değil gibiydi. Beti benzi atmış, hasta olmuştu. Ona saldırmanın anlamı yoktu. İçinde bulunduğu durum şimdilik yeterdi ona. Başına bela olan sadece Yasin değildi zaten. Bir de “kahraman” vardı karşısında. Öküzün başımıza açtığı beladan kurtuluncaya kadar erteleyelim bakalım; evde ve meyhanede bir öküz, Hanafi Kadm ve Nur ile bir boğa; ama camideki savaşta işe yaramaz, kemiksiz bir şaşkın. Ne alçak heriflerdi şu çocuklan... Allah çocuklardan da, soydan sop-tan da, aileden de vazgeçse ne iyi olurdu... Neden ayaklarım beni eve götürmekte acaba? Evin zehirli atmosferinden uzakta bir yerde bir şeyler yesem daha iyi olmaz mı? Evde, bir kere Emine var... haberi duyunca feryat figan edecek! Bu kadar bezginlik yeter bana. El Dahhan’da kebap yiyeyim. Orada muhakkak

bir dostla karşılaşır, başıma gelen talihsizliği anlatıp, dertlerimi paylaşmm... Ama yok, bek-leyemeyecek başka sorunlar da var. O kahraman... çaresine bakılması gereken bir başka felaket! Hadi gidelim bakalım o korkunç yemeğe... Feryat, figan ve ağlama... kadına da, babana da lanet!

Fehmi üzerindeki giysileri henüz değiştirmişti ki, babasının onu yanına çağırdığı haberi geldi. Yasin, tüm enerjisi tükenmiş ve son derece üzgün olduğu halde, “Srra sana geldi” demekten alamadı kendini.

Ağabeyinin söylemek istediğini anlamazlıktan geldi Fehmi, “Ne demek istiyorsun?” diye sordu.

Yasin gülebildi, “Hainler bitti, sıra şimdi özgürlük sa-vaşçılannda” dedi.

Fehmi, arkadaşlannın onu camide tanımlarken kullan-dıklan sıfatm, o kargaşada ve ailesi sersemlemiş bir haldeyken unutulup gitmiş olmasını çok isterdi ama anlaşılan öyle olmamıştı. İşte, Yasin bile tekrarlıyordu. Büyük ihtimalle, babası bunu konuşmak için çağırmıştı kendisini. Fehmi derin bir nefes alıp odadan çıktı.

Ahmet Bey, divanda bağdaş kurmuş oturuyordu. Düşünceli bir halde elindeki tespihle oyalanıyordu. Bakışla-nnda hüzün vardı. Fehmi, onu büyük bir nezaketle selamlayıp teslimiyetle kanepeden yaklaşık iki metre uzakta durup, itaatkâr bir tavır içinde bekledi. Adam, başını hafifçe sallayıp selamını aldı ama bu hareketi, selamdan çok, ne kadar altüst olduğunu gösteriyordu.

Selamını istemeden, nezaketen alıyorum ama bu sahte nezaketine kanmıyorum artık, demek ister gibiydi.

Ahmet, kaşlarını çatıp baktı oğluna. *Gözleri*, karanlıkta arama yapan bir fener gibi merakla parlıyordu. Kararlı bir sesle, “Seni, her şeyi öğrenmek için çağırdım. Her şeyi bilmek istiyorum. Aynı komitede olduğunuzu söylerken, ne demek istedi? Çekinme, her şeyi dürüstçe anlat bakalım.”

Son birkaç hafta içinde tehlikeyle yüzleşmeye; kurşunların burnunun dibinden geçmesine akşmış da olsa, sorgulama başlayınca, devrim öncesi ruh hali yeniden baş gösterdi Fehmi’nin. Babasının gazabından nasıl sıyrılıp

kurtulabileceğine odaklanarak, “Olay gayet basit Baba” dedi yumuşak bir sesle. “Muhtemelen, arkadaşım, bizi o açmazdan kurtarmak için abartmıştır sözlerini."

Ahmet Bey sabırsızlandı, “Olay gayet basit... Harika ama nasıl bir olay bu? Benden saklama” dedi.

Fehmi, hızla konuyu çeşitli açılardan değerlendirdi zihninde. Bu değerlendirmelerin arasından, babasma söylemesi halinde kötü sonuçlara yol açmayacağını düşündüğü birini seçecekti. “Komite dedi ama aslında sözünü ettiği, bir araya geldiğinde milliyetçi konulan tartışan bir arkadaş grubundan başka bir şey değil” diye cevap verdi.

Baba, öfkeyle bağırdı, “Özgürlük savaşçısı sıfatını böyle mi edindin?”

Ahmet Bey’in sesinde ağır bir kınama vardı. Oğlu, kendisinden bir şeyler sakladığı için kınlmış gibiydi. Yüzü asık, ifadesi tehdit ediciydi. Fehmi, önemli bir itirafta bulunmak suretiyle hemen savunmaya geçti. Amacı, tıpkı bir suçlunun bağışlanmak için daha masum bir suçu itiraf etmesi gibi, babasını, tek bir şey dışında emirlerine her anlamda uyduğuna ikna etmekti. Tevazu içinde, “Bazen milliyetçi bildiriler dağıtıyoruz” dedi.

“Bildiri mi?... Yani yasak bildiriler mi?” diye sordu Ahmet Bey, korkuyla.

Fehmi, başıyla “hayır” dedi. Bu davranışının, resmi olarak, en sert cezaya eşdeğer olduğunu bildiği için açıkça kabullenmek istememişti. İtirafının kulağa daha az tehlikeli gelmesini mümkün kılacak uygun bir formül buldu; “Daha ziyade vatan sevgisini işleyen bildiriler” dedi.

Baba, tespihi kucağına bırakıp ellerini birbirine vurarak “Sen... bildiri dağıtıyorsun! Sen...” dedi dehşet içinde.

Adam öylesine korkmuş, öylesine öfkelenmişti ki, gözü bir şey görmez oldu: Bildiri dağıtmak... özgürlük savaşçıları dostu. “Aynı komitede çalışıyoruz!" Ayaklar baş mı olmuştu? Fehmi’nin hal ve gidişini, imanını ve zekâsını genellikle takdir ederdi. Bu niteliklerini üstünden nasıl soyunup atmış ve bir özgürlük savaşçısı olarak bildiri dağıtmaya başlamıştı oğlu? “Aynı komitede çalışıyoruz...”

Özgürlük savaşçılarına bir diyeceği yoktu adamm. Tersine, onlarla ilgili haberleri hep dikkatle takip etmiş ve başan-k olmaları için hep dua etmişti. Protestolar, sabotajlar ve çatışmalar içini umutla doldurmuştu. Ne var ki, oğlunun bütün bunların içinde olması ayn bir şeydi. Çocuklannın bu tarihsel gelişmeleri dışarıdan desteklemelerini isterdi. Bu olaylara kanşmadan yetişmeliydiler. Onlann yolunu, devrim, tarih veya insanlık değil, sadece kendisi çizebilirdi. Devrim ve devrimin başarılan, kendi evinden uzak olduğu sürece yararlıydı şüphesiz. Devrim, kapısını çalarak huzurunu ve güvenliğini bozar, ailesini tehdit etmeye başlarsa, lezzeti de, rengi ve başanlan da budalakğa, çılgınlığa, azgınlığa ve terbiyesizliğe dönüşürdü. Devrim, coşkuyla dışanda sürüp gitmeliydi. Bu takdirde, kendisi de bütün kalbiyle destekler, madden katkıda bulunurdu elbet ve bunu yapmıştı. Ama evi onun, yalnız onundu. Ailesinin herhangi bir ferdinin devrime katılması, ona, kendisine bayrak açılması demekti... İngilizlere değil! Ahmet Bey, gece gündüz şehitlere dua etmekle birlikte, söylenenlere göre, şehit ailelerinin sergiledikleri metanete hayret etmekteydi. Oğullarından hiçbirinin şehit olmasına razı olmayacağı gibi, şehit ailelerinin gösterdiği metaneti de gösteremezdi. Böylesi çılgın bir adımın uygun olduğunu nasıl düşünebilmişti Fehmi? Oğullarının arasında en değerli olanı mahvedecek bir yola girmişti.

Baba, hiç olmadığı kadar tehdit altında hissediyordu kendini, camideki arbedede hissettiğinden bile büyüktü korkusu. İşgalci İngiliz askerleri gibi sert ve tehditkâr bir sesle, “Bildiri dağıtırken yakalananlara verilen cezadan haberin var mı senin?” diye sordu.

Bu soru, durumun vahametine rağmen -ki ağzından çıkanlara iyice dikkat etmesini gerektirmekteydi- ruhunu sarsan bir anı getirdi Fehmi’nin aklına. Aynı soruyu, başka soruların yanı sıra, aynı ses tonu ve güçle okuldaki öğrenci birliği başkam da sormuştu ona komiteye üye seçildiği zaman. Kararlılık ve şevkle verdiği cevabı hatırlıyordu: “Vatan için kendimizi feda etmeye hazınz.” Kendisine aynı sorunun sorulduğu iki ayn ortamı kıyasladı genç adam istihzayla.

Babasma, aynı tevazuuyla cevap verdi: “Ben sadece ar-kadaşlanma dağıtım yapıyorum. Genel dağıtımla ilgim yok; yani yaptığım riskli ya da tehlikeli bir iş değil.”

Ahmet Bey, oğlu için duyduğu endişe ve korkuyu. Öfkesinin ardma gizleyerek bağırdı: “Allah, anlamsız bir biçimde kendini tehlikeye atanlan korumaz. Ulu Tanrım yaşamımızı tehlikeye atmamamızı emreder.” Bu konuyla ilgili sureyi oğluna okuyabilmiş olmayı isterdi. Oysa sadece namaz kılarken okunan kısa sureler vardı ezberinde. Okuyacak olursa, bir kelimeyi atlayabilir, anlam değişikliğine yol açarak günah işleyebilirdi. Söylediklerini doğrulamak için, surenin mealini aktarmakla yetinmişti.

Derken, Fehmi’nin o nazik tavnyla cevap verdiğini duydu: “Ama Allah inananlara mücadeleyi de öğütlüyor Baba.” Fehmi, bu sözleriyle aslında saklamaya çalıştığı gerçeği ele verip; düşüncelerine bağlı kalacağını ima ederek babasma karşı gelme cesaretini nasıl bulduğuna şaşıracaktı sonradan. Belki de, Kuran’dan bir ayet ile cevap verirse, Allahın onu koruyacağım ummuştu. Böyle yapması halinde, babasınm daha fazla üzerine gelemeyeceğinden emindi.

Ahmet Bey, hem kendisinin öne sürdüğü teze, hem de oğlunun cüretine şaşırmış, hatta şoke olmuştu. Fehmi’yi susturabilirdi ama kızgınlığını bastırdı. Yanılgı içinde olan oğlunun küstahlığını görmezden gelip, andığı ayete bir başka ayetle ceVap vermeyi; böylelikle onu doğru yola sevk etmeyi düşündü. Küstahlık sorununu daha sonra, uygun gördüğü şekilde tekrar ele alabilirdi. “Sözünü ettiğin mücadele, ‘Allah için’ yapılan mücadeledir” dedi.

Fehmi, babasının bu cevabını, onunla tartışma fırsatı olarak değerlendirmek isteyip bir kez daha cesaretini toplayıp, “Biz de Allah için mücadele ediyoruz. Her saygın mücadele Allahın amacına hizmet eder” dedi.

Oğluyla aynı fikirdeydi ama hem bu fikir birliği, hem de oğluyla tartışırken hissettiği önemsizlik, yemden öfkesinin taş-

masına yol açtı. Sadece bir öfke dürtüsüyle hareket etmiyordu adam. Kendi gururu da yara almıştı. Dahası, oğlunun bu başkaldınyı daha da ileri götürmesi halinde, kendi ölümüne neden olacağından korkuyordu. Tartışmaktan vazgeçti ve tasvip etmediğini açık eden bir sesle, “Seni, benimle tartışmak için çağırdığımı düşünmüyorsun herhalde” dedi.

Babasımn sözlerinin içerdiği tehdidi algılayan Fehmi’nin tüm hayalleri sönüp gitti. Dili tutuldu. Adam, kesin ve açık bir dille sürdürdü: “Allah için verilecek mücadele, O’nun amacına hizmetle, sadece dini nitelikte bir mücadeledir ve ben niyetlenirsem verilir. Bunun tartışılacak bir yanı yok. Şimdi bilmek istiyorum: Bana itaat edilecek mi, edilmeyecek mi?” Genç adam hemen cevap verdi: “Tabii edilecek Baba.” “O zaman, devrimle arandaki tüm bağlan atacaksın, bu, en iyi arkadaşların arasında bildiri dağıtmakla sınırlı bile olsa!” Fehmi ile bağımsızkk davası arasına girecek hiçbir güç yoktu. Bir adım bile geri çekilmeyecekti, asla! Artık çok geçti. Kalbinin derinliklerinden fışkınp ruhunu aydınlatan bu tutku, bu göz kamaştıncı yaşam yok olup gidemezdi. Babasının, bunu yok edeceğini düşünmesi ne kadar saçmaydı. İyi de, babasım mutlu edecek ve onun gazabından korunabileceği bir yol yok muydu? Ona kafa tutamaz ya da onunla aynı fikirde olmadığmı açıkça söyleyemezdi genç adam. Oysa İngilizlere her gün kafa tutabilir, kurşunlanna her gün karşı koyabilirdi. İngilizler, nefret ederek savaştıklan bir düşmandı; babası ise babasıydı... ürkütücü, sevgili bir adam. Fehmi, babasından hem çok korkuyor, hem de ona tapıyordu. Ona itaatsizlik etmek kolay değildi. Göz ardı edemediği bir diğer husus daha vardı: İngilizlere başkaldın, soylu bir idealizmin ürünüydü; babasma itaatsizlik ise bir yüz karası, bir bedbahtlık! Bu ikileme ne gerek vardı? Niçin ona itaat sözü verip, bildiğini okumasmdı?

Bu evde yalan söylemek, aşağılık ya da utanç verici bir şey olmaktan çıkmış; öyle algılanmaz olmuştu. Babalan-nm gölgesinde yaşarken, biraz olsun huzur bulmanın tek ! yoluydu yalan söylemek. Bunu, hepsi açıkça kabul ediyor; özellikle kriz anlannda yalan söyleme konusunda hepsi hemfikir oluyordu. Kocası şehir dışındayken, el Hüseyin’e kaçamak bir ziyaret yapan annesi yalan söylemeye niyetlenmemiş miydi? Yalan kalkanı olmasa, Yasin içki içebilir, kendisi Meryem’e âşık olabilir, Kemal Cafer Han ile el Hu-runfuş arasında yürürken bin bir türlü haylazlık yapmaya cesaret edebilir miydi? Babalarına karşı tam manasıyla dürüst olsalar, hayaün tadı kalmazdı zaten. Fehmi, bütün bu nedenlerle, “Emrine itaat edeceğim Baba” dedi.

Genç adamın bu beyanım, ikisini de rahatlatan bir suskunluk izledi. Fehmi, sorgulamanın güvenli bir biçimde sona ermiş olduğunu düşünürken Ahmet Bey de oğlunu cehennem ateşinden kurtardığından emindi. Fehmi,

babasının yanından ayrılmak için izin bekleyedursun, Ahmet aniden kalkıp gardıroba seyirtti. Dolabın kapağını açıp, Fehmi'nin meraklı bakışları altmda elini içeri uzattı. Dönüp oturduğunda elinde Kuran-ı Kerim vardı. Bir süre Fehmi'ye baktı, sonra kutsal kitabı uzatıp, "Bas elini" dedi.

Fehmi, ani bir alev diline maruz katmışçasına, gayn ihtiyari geriledi. Bir çaresizlik ve kafa kanşıklığı içinde babasına bakarken, olduğu yere çivilenmiş gibiydi. Ahmet Bey, kitabı ona doğru uzatmış olduğu halde bekliyordu. Alev almışçasına kızaran yüzünde, ona inanmayan ve onu tasvip etmeyen bir ifade; bakışlarında korkutucu bir parlakkk vardı. Gözlerine inanamıyormuş gibi, hayretle sordu adam: "Kur'an'a el basarak yemin etmek istemiyor musun yoksa?"

Fehmi'nin dili tutulmuştu. Tek kelime edemiyor, tek bir hareket yapamıyordu. Babasının sakin ama aynı zamanda öfkeli olduğunu gösteren sesi, "Bana yalan mı söylüyordun?" diye sordu titreyerek.

Fehmi renk venmedi ama babasıyla göz göze gelmemek için bakışlarını indirdi. Adam, kitabı kanepenin üzerine koyup patladı. Yankılayan bir sesle öylesine bağınp çağırmaya başladı ki, Fehmi tokatlanmakta olduğunu sandı: "Bana yalan söylüyorsun, seni orospu çocuğu! Kimsenin gözümü boyamasına izin vermem ben. Sen beni ne zannediyorsun... ve tabii kendini? İğrenç bir böceksin, böcek... nicedir dış görünüşüyle insanlan aldatan bir orospu çocuğu. Ben kısa süre içinde kocakarı filan olacak değilim. Duydun mu? Beni kocakarı sanma. Orospu çocuklan... beni deli ediyorsunuz. Beni herkesin alay konusu yaptınız. Seni, polise kendi ellerimle teslim edeceğim. Anladın mı? Kendi ellerimle, kendi ellerimle, seni orospu çocuğu. Burada sadece benim sözüm geçer, anladın mı, sadece benim, benim, benim..." Kuran-ı Kerim'i tekrar eline aldı: "Yemin et... Emrediyorum" dedi.

Fehmi, sanki trans halindeydi. Gözlerini yerdeki İran halısının motiflerine dikmişti ama hiçbir şey görmüyordu. O kadar uzun süre bakmıştı ki, motifler, kaos ve boşlukta dağılmak üzere akima kazındı. Bu umutsuz, pasif karşı ko-yuştan başka bir seçeneği yoktu.

Ahmet Bey, elinde kutsal kitap olduğu halde ayağa kalkıp ona doğru bir adım atıp gürledi: "Adam olduğunu mu sandın sen? Ne istersen onu

yapabileceğini mi zannediyorsun? İstesem, beynini patlatırım.”

Fehmi, kendini tutamayıp ağlamaya başladı ama babası tehdit ettiği veya korktuğu için değil. İçinde bulunduğu durumda, adamm ona zarar verip vermemesi umurunda bile değildi. Yenilgiydi gözyaşlarına neden olan. Dudaklarını ısırarak gözyaşlarını tutmaya çalıştı. Zaaf içinde olmaktan utanç duyuyordu. Büyük baskı altındaydı. Sonunda konuşabilecek hale geldi ve utancım saklamak için, coşkuyla hem özür dilemeye, hem mazeret sıralamaya başladı: “Affet Baba. Her emrine itaat etmeye hazırım ama buna itaat edemeyeceğim. Yapamam. El birliğiyle mücadele ediyoruz biz. Geri çekilip kardeşlerimi yalnız bırakamam. Bunu yapmamı sen de istemezsin. Yapacak olsam, benim için hayatın dayanılabilir yanı kalmaz. Yaptığımız işin bir tehlikesi yok. Başkaları daha da ulu görevler üstlenmiş durumda: gösterilere katılmak gibi. Birçoğu bu gösterilerde şehit oldu. Ben onlardan daha iyi, daha değerli değilim. Onlarca tabutun taşındığı cenaze törenleri yapılıyor; ülke dışında hiç kimsenin ardından ağlamadığı, dövünmediği törenler! Şehitlerin aileleri bile ağlayacakları yerde, sloganlar atıyorlar. Yaşamımın değeri ne? Bir erkeğin yaşamının değeri nedir? Kızma Baba. Söylediklerimi düşün. Seni temin ederim ki, yaptığımız küçücük işin hiçbir tehlikesi yok.” .

Fehmi o kadar duygulanmıştı ki, babasının karşısında durmaya dayanamaz oldu. Odadan kaçtı adeta. Kapının dışından odayı dehşet içinde dinlemekte olan Yasin ve Kemal ile neredeyse çarpışıyordu.

63

Yasin, Ahmet Abdo’nun kahvehanesine giderken, Beyt el Kadı’da annesinin bir akrabasına rastladı. Adam, endişeli bir halde yaklaştı ve tokalaşarak, “Ben de seni görmek için sizin eve gidiyordum” dedi.

Yasin, adamın bu sözlerinin, başına bir sürü dert açan annesiyle ilgili bir şeyin habercisi olduğunu düşündü. “Hayırdır” dedi huzursuz bir ses tonuyla.

Adam, olağanüstü bir endişeyle, “Annen hasta, çok hasta. Bir aydır, hatta daha uzun bir zamandır çok hasta ama ben bu hafta öğrendim. Önce sinirsel

olduğunu düşünmüşler ama uzayınca doktora gitmişler. Ciddi bir malarya vakasıymış" dedi.

Bu beklenmedik haber Yasin'i dehşete düşürdü. Boşanma, evlilik, kavga ya da benzeri bir şey bekliyordu. Hastalık hiç aklına gelmemişti. Duygu karmaşası içinde, ne hissettiğini bilemedi. "Şimdi nasıl? diye sordu.

Adamın, önceden tasarlanmış bir açık sözlülükle cevap verdiği, Yasin'in gözünden kaçmadı. "Durumu çok ciddi. Uzun süredir tedavi gördüğü halde hiçbir iyileşme belirtisi yok. Açık konuşmak gerekirse, durumu daha da kötüye gitmekte. Sana, sonunun yaklaşmakta olduğunu hissettiğini ve seni hemen görmek istediğini söylemem için gönderdi beni" dedi "Fazla gecikmeden onu görmeye git derim." Yasin'i, vereceği cevabı iyi tartması için uyanrcasına, "Lütfen... Allah için" diye ekledi

Adam, annesine ziyarete ikna etmek için belki biraz abartmıştı sözlerini ama uydurduğu düşünülemezdi. Dolayısıyla, gidecekti genç adam, en azından görev icabı gidecekti.

İşte Beyt el maal, el Vatavit Sokağı arasından el Cema-liye'ye giden yolun dönemecindeydi. Sağında, el-Tih Soka-ğı'nda hurma satan kadının pınl pınl parlayan, karanlık anılarla dolu evi vardı. Önünde uzanan yol, keder yoluydu. Birazdan meyve tüccarının dükkânını görecek ve bakışlarını indirip oradan bir hırsız gibi sıvışacaktı. Ne zaman buraya asla dönmeyeceğini düşünse, bir talihsizlik onu tekrar tutup getiriyordu. Artık, ölümden başka hiçbir şey genç adamı bir daha buraya getiremezdi. Ölüm! Vakti doldu mu acaba, diye düşündü Yasin. Kalbim çarpıyor... acıyla mı? Kederden mi? Tek bildiğim, korkmakta olduğum. Annem öldükten sonra buraya bir daha gelmeyeceğim. Eski anılar unutulmaya mahkûm olacak. Malından arta kalanlar bana geri verilecek ama korkuyorum. Bu korkunç düşüncelere kızıyorum. Allah saklasın...

Daha huzurlu olup, daha rahat bir hayat sürecek olsam da, içimdeki acıdan asla kurtulamayacağım. Ölümü halinde, oğlu olarak anneme veda ediyor olacağım... bir anne ve oğlu, öyle değil mi? Çok acı çekmiş bir insanım ben, bir hayvan ya da taş değilim. Ölüm bana yabancı. Hiç şahit olmadım ölüme. Keşke sonumuz ölüm olmasa. Hepimiz ölüyoruz, öyle mi acaba? Bu korkunun üstesinden gelmem lazım. Son zamanlarda hep birileri ölüyor...

Bakanlıklar Caddesi’nde, okullarda, el Ezher Camisi’nde. Asyut’da her gün kargaşa çıkıyor, her gün kurban veriliyor. Zavallr sütçü el Fula bile dün oğlunu kaybetti. Şehit aileleri ne yapabilir? Hayatlannın sonuna kadar ağlayacak halleri yok? Ağlayıp ağlayıp unutacaklar. Ölüm bu. Ah, öyle görünüyor ki, dertten kurtuluş yok bana. Evde Fehmi ve inadı. Önümde annem. Hayat nefret edilesi bir şey. Ya bu bir oyunsa ve annem gayet sağlıklıysa? Bu ona pahalıyla mal olur, çok pahalıyla! Ben hafife alınacak biri, bir oyuncak değilim. Bir daha oğlunun yüzünü göremez. Acaba bana kalacak kadar parası var mı, kaldı mı? O adam evde mi? Ona nasıl davranmalıyım bilmiyorum. Bakışlanmız karşılaşacaktır... korkunç! Vay başına gelenler! Onu görmezden mi gelmeliyim, yoksa evden atmalı mıyım? Ama ne çözüm! Adamın aklına bile gelmeyecek başka şiddet yöntemleri de var. Cenazenin bizi bir araya getireceği muhakkak. Şaka gibi! İlk kocası ve tüm diğerlerinin ardından yürüdüğü bir tabut düşünsene... oğlu da yaşlı gözlerle en arkada! Gözlerimin yaşlı olacağı muhakkak. Öyle değil mi? Adamı cenaze töreninden çekip çıkaramam. Tam bir skandal olur. Sonra, gömülür. Evet, gömülür ve her şey biter. Ama korkuyorum, içim acıyor, üzgünüm. Allahın melekleri benimle birlikte olsun... İşte o uğursuz dükkân... işte o adam. Beni tanımayacak. Asla tanımayacak... Yaşım beni saklayacak ondan. ‘Amca, annem diyor ki...’

Kapıyı hizmetçi açtı. Bir yıl önce de aynı hizmetçi açmıştı. Önce tanımadı Yasin’i ve merakla yüzüne baktı. Derken, hatırladı ve bakışlarındaki sorgulayıcı ifade sanki yerini, “Ha... hanımın beklediği sensin”e bıraktı. Yol gösterip, sağ taraftaki bir odaya girerken, “Buradan buyurun efendim, içeride başka kimse yok” dedi.

Hizmetçinin bu son cümlesi hemen dikkatini çekmişti Yasin’in çünkü temel kaygılarından birini yok ediyordu. Annesinin, o engeli ortadan kaldırmış olduğunu anladı. Odanın kapısına doğru yürüdü, gırtlağını temizleyip girdi. Bakışları, yatakta yatan annesinin bakışlarıyla karşılaştı. Kadının, parlaklığıyla bilinen gözleri bulutlanmış, bakışları, uzaklardan gelircesine solmuştu. Gözleri, tüm güçsüzlüğüne ve anlamsızlığına rağmen, genç adamın gözlerine kilitlendi. Tanımıştı onu. Dudaklarında zafer, iç rahatlığı ve minnettarlık yansrtan zarif bir gülümseme vardı. Vücudu battaniyenin altında olduğu için, sadece yüzü görünüyordu; gözlerinden çok daha fazla değişmiş olan yüzü. Bir zamanlar yuvarlak, dolgun ve pembe olan bu yüz,

artık uzamış ve solmuştu. İnce teni çenesine ve çıkık elmacık kemiklerine yapışmış, yüzüne ölmekte olan bir insanın açması ifadesini vermişti. İnanamadı. Dehşet içinde olduğu yerde kalakaldı. Dünyada hiçbir güç, böylesine acımasız bir şaka yapamazdı. İçi korkuyla doldu. Sanki ölümün ta kendisine bakmaktaydı. Erkeklikten sıyrılıp, her yerde babasını arayan bir çocuk oldu tekrar. Karşı konulmaz bir çekimle yatağa yaklaştı, annesinin üzerine doğru eğilip mırıldandı, “Halsiz görünüyorsun, nasılsın?”

Annesinin durumuna gerçekten üzülmüştü. Bir an çektiği amansız acı hafiflemiş, yok olmuştu. Felç gibi umutsuz bir hastalığın belirtileri, benzer biçimde, aniden gelen büyük ve şiddetli bir korkuyla yok olur bazen. Acı, kadını genç adamm kalbine gömmeden önce, çocukluğunun o çok sevdiği annesini tekrar keşfeder gibiydi. Solgun yüzüne bakarken, işte bu yenilenen duyguya sankp kendisi de yenilendi sanki; yıllarca öncesine, acıdan önceki yıllara gitti; bitip tükenmiş bir hastanın, son kez olduğunu sezdiği bir anlık zihin açıldığına sarılması gibi, Yasin, onu tehdit eden güçlerin tam anlamıyla idrakinde olan bir adamm gücüyle sarıldı bu duyguya. Bu sarfıış şekli bile, çektiği acılann hâlâ içinde olduğunu göstermekteydi. Dikkatsiz davranıp, bu saf duyguyu başka duyguların bozmasına izin vermesi halinde, onu daha da büyük bir üzüntü bekleyeceğinin farkındaydı.

Kadm, örtülerin altından, üstü mumyalanmışçasma siyah ve maviyle kaplı, bir deri bir kemik kalmış kupkuru bir el çıkardı. Genç adam, müthiş bir duygu yoğunluğu içinde eli, eline aldı. Kadın, son derece halsiz ve boğuk bir sesle, “Gördüğün gibi, hayalete döndüm” dedi.

“Allahın merhameti üstünde olsun, Allah sana sağlık versin” diye mırıldandı Yasin.

Kadm, beyaz bir başörtüsüyle örtülü başını, “Allah duysun, inşallah” der gibi hafifçe sallayıp eliyle oturmasını işaret etti. Yasin yatağa oturunca, sanki oğlunun mevcudiyetinin verdiği yeni bir gayretle konuşmaya başladı: “Önce tuhaf titremeler hissettim. Geçer sandım. Sinirseldir sandım. Herkes türbeleri ziyaret edip, tütsü yakmamı önerdi. Ben de el Hüseyin’in ve kız kardeşinin türbelerini ziyaret edip çeşitli tütsüler yaktım... Hint, Sudan ve Arap tütsüleri ama daha da kötüleştim. Bazen, beni neredeyse öldürecek kadar uzun süren titremelerle sarsıldım. Bazen de vücudum buz gibi oldu. Bazen ateşler içinde yanıp, bağırdım. Sonunda, karar verdik ki, ben ve

Mi...” Kocasının adını anıyordu ki, bunun büyük bir hata olacağım fark edip durdu kadm. “Sonunda, doktor çağırttım ama tedavi beni iyileştirmedi, hatta daha da kötü etti. Artık umut yok” diye devam etti.

Yasin, annesinin elini hafifçe sıkarak, “Allahtan umut kesilmez” dedi. “Allahın merhameti sonsuzdur.”

Solgun dudakları gülümsedi kadının, “Bunu duymak hoşuma gidiyor, herkesten çok senden duymak hoşuma gidiyor. Sen, benim için herkesten, dünyadan bile daha kıymetlisin. Haklısın. Allahın merhameti sonsuzdur. Çok uzun bir süre şansım yaver gitmedi. Ayağımın kaydığını, hatalar yaptığımı inkâr etmiyorum. Sadece Allahtır hatasız olan” dedi.

Annesinin itiraflarının günah çıkarmaya dönüşmekte olduğunu hissetti genç adam ve tedirgin oldu. Duymaya tahammül edemeyeceği şeylerin, pişmanlıkla bile olsa tekrarlanmasından korktu. Gerildi, diken üstünde oturur oldu. “Konuşarak yorma kendini” dedi, yalvarırcasına.

Kadın gülümseyen gözlerle ona baktı, “Ziyaretin bana can verdi. Sana şunu söylemek isterim ki, hayatımda hiç kimseyi üzmek istemedim. Herkes gibi, ben de huzur aradım, ama şanssızlık peşimi bırakmadı. Kimseye kötülük etmedim ama bana kötülük eden çok oldu” dedi.

Yasin’in, ziyaretin olaysız ve huzur içinde geçmesi için ettiği dualar kabul olmayacaktı. Genç adam, içindeki saf duy-gulann, her an bir krize kurban giderek bozulabileceğinden korkuyordu. Yine yalvardı: “Unut bu insanları, iyisini de kötüsünü de unut. Şimdi sağlığın her şeyden önemli.”

Kadın, şefkat ve yumuşaklık beklercesine oğlunun elini okşadı, "Yapmam gereken şeyler vardı. Allah biliyor ya yapmam gerekenlerin hepsini yapmadım. İhmal ettiklerimi telafi etmek için, keşke Allah biraz daha ömür verse bana... kalbimin hep inançla dolu olduğunu biliyor...” diye mırıldandı.

Yasin, hem annesini, hem de kendisini savunur gibi, “Asıl olan kalbindeki iyilik ve kalbinin iyiliğe yönelik olmasıdır. Allah katında oruçtan da, ibadetten de daha önemli" dedi.

Kadm, genç adamın elini hafifçe sıkıp konuyu değiştirdi. Kucak açarcasına, “Sonunda bana döndün. Bu duruma gelinceye kadar seni çağırmak istemedim. Artık yaşama veda ediyorum gibi geliyor. Seni tekrar görmeden veda etmeye dayanamazdım. Sana haber gönderdiğimde, gelmeyi reddetmenden çok korktum, ölümden bile daha çok korktum: ama annene merhamet ettin ve vedalaşmaya geldin. Rabbimin de dikkate alacağını umduğum minnetimi ve dualarımı kabul et” dedi.

Kadının sözleri Yasin’in içine dokunmuştu ama duygularını nasıl ifade edeceğini bilemiyordu, ya utanıyordu ya da böylesi bir akşkanlığı yoktu. Kaba davranmaya, reddetmeye akşık olduğu bu kadına ne zaman sevgi sözcükleriyle hitap etmeye kalksa, beceriksizleşiyordu. Duygulannı, ancak elleriyle en etkin ve hassas biçimde ifade edebileceğini düşünerek, annesinin elini hafifçe sıktı ve “Selametle inşallah” dedi.

Kadın, aynı kelimeleri kullanarak ya da başka şekillerde ifadelendirerek, durmadan önceden söylediklerini tekrarlıyordu. Aralarda konuşmayı kesip zorlukla yutkunuyor veya kısa süre susup soluklanıyordu. Bu nedenle, Yasin, konuşmaması için ona tekrar tekrar yalvarmakta; ne var ki, kadın gülümseyerek devam etmekteydi. Derken, durup akima yeni gelmiş gibi, “Evlendin mi?” diye sordu.

Yasin, mahcubiyet içinde kaşlannı kaldırdı ve kızardı. Kadın, oğlunun bu tepkisini yanlış anlaşılmasından çekinerek, hızla özür diledi: “Hayır, üzülmedim. Karun ve çocuklarını görmek isterdim elbet ama senin mutlu olduğunu bilmek bana yeter” dedi.

Genç adam, kısa ve öz bir cevap verdi: “Artık evli değilim. Bir ay önce boşandım.”

İlk kez annesinin yüzünde ilgilendiğini belli eden bir ifade gördü Yasin. Bakışlan parlayabilseydi, herhalde parlardı ama kalın bir perdenin ardından geliyormuşçasına soluk bir ışık belirdi gözlerinde. “Boşandın demek. Çok üzüldüm” diye mırıldandı.

“Üzülecek bir şey yok. Ne pişmanım, ne de üzgün” diye hemen cevap verdi Yasin ve gülümseyerek ekledi: “Evi terk etti, kurtuldum çok şükür.”

Ama kadın üzülmüştü. “Kızı kim seçmişti?” diye sordu, “Baban mı, üvey annen mi?”

Bu konuyu kapatmak istediğini belli eden bir tavırla cevapladı Yasin: “Allah seçti. Kader kısmet meselesi bu.” “Biliyorum ama kızı kim seçti? Üvey annen mi?”

“Hayır, babam seçti. Yanlış bir seçim değildi. Kız iyi bir ailedendi. Dediğim gibi, bu bir kader kısmet meselesi.” “Kader kısmet ve babanın seçimi” dedi kadm soğuk bir sesle. “Hepsi bu!”

Kadın kısa bir süre sessiz kaldıktan sonra, “Hamile mi?” diye sordu.

“Evet.”

Kadın iç geçirip, “Allah babanı bildiği gibi yapsın” dedi.

Yasin, bilerek suskun kaldı; sanki bu bir yaraydı ve kaşımadığı sürece, kaşmmayacaktı. İkisi de susmuştu. Kadın, kısa bir süre gözlerini kapadı. Yorgun düşmüştü. Sonra, gözlerini tekrar açıp gülümsedi ve duygusallıktan uzak, yumuşacık bir sesle, “Geçmişi unutabilecek misin?” diye sordu oğluna.

Genç adam ürpererek gözlerini indirdi. Dayanılmaz bir kaçma arzusu içindeydi. Yalvardı: “Geçmişi hatırlama. Bırak... geri gelmemek üzere gitsin.”

Belki içinden gelerek söylememişti bu sözleri ama dili ne söyleyeceğini bilmişti. Hatta içinde bulunduğu şartlarda, genç adamm o an hissettiklerini doğru ifade etmiş olabilirdi. “Geçmişi hatırlatma. Bırak... geri gelmemek üzere gitsin” sözleri, korkulan deşerek kulağına ve içine tuhaf gelmiş olabilirdi. Konudan kaçındı ve baştan itibaren elden bırakmama karannda olduğu gerçek duygulanna sanldı.

Annesi tekrar sordu: “Anneni o eski, mutlu günlerdeki kadar çok seviyor musun?”

Yasin, kadınm elini okşayarak, “Anne seni seviyorum ve sağlığın için dua ediyorum” dedi.

Genç adamm içsel mücadelesi, duyduğu korku ve endişe, annesinin solgun yüzüne yayılan huzur ve derin mutlulukla ödüllendirilmişti sanki. Kadın, minnetini ifade etmek istercesine oğlunun elini hafifçe sıktı. Odayı huzur, iç rahatlığı, güven, şefkat ve hüzünle dolduran sakin, dalgın ve gülümseyen bakışlarla uzun uzun bakıştılar. Artık konuşmak istemiyor gibiydi kadın ya da konuşacak hali kalmamıştı. Gözleri yavaş yavaş kapandı. Yasin, sorgulayan gözlerle baktı annesine ama kımıldamadı. Derken, kadının dudaklan hafifçe aralandı ve incecik bir horlama sesi duyuldu.

Yasin, oturduğu yerde dikleşip kadının yüzünü dikkatle inceledi. Sonra gözlerini kapayıp, annesinin bir yıl önce ona bakan diğer yüzünü gözlerinin önüne getirmeye çalıştı. Morali bozuldu. Annesine gelirken yolda peşini bırakmayan korkular geri döndü. Bir daha bu yüzü görebilecek miydi acaba? Buraya tekrar dönecek olursa, hangi duygular içinde olacaktı karşılaşmalan? Bilmiyordu. Geleceğin, bilinmeyen dünyanın neler sakladığım düşünmek bile istemedi. Zihninin durmasını; beklentilerle değil, sadece olanlarla meşgul olmasını istiyordu. Korkuya tutulmuştu. Tuhaf... annesi konuşurken kaçmak istemiş ya da uyuyacak olursa rahatlayacağını düşünmüştü; oysa artık yalnızdı, korkuyordu ve bu korkunun nedenini bilmiyordu. Keşke uyanıp, yeniden konuşmaya başlasaydı. Ne kadar beklemeliydi? Ya sabaha kadar uyuyacak olursa? Onca zamanı korku ve endişenin merhametinde geçiremezdi. Acıya bir sınır çekmek zorundaydı. Yann veya bir sonraki gün geçmiş olsun dilekleri veya baş sağlığı bekliyor olacaktı onu. Geçmiş olsun mu, başsağlığı mı? Hangisini tercih ederdi? Bu belirsizlik bir son bulmalıydı. “Geçmiş olsun ya da baş-sağkğı...” diye düşündü, “Beklenti içinde olmamalıyım. Söylenebilecek tek şey, kaderimizde şimdi ayrılmak varsa, dost olarak ayrıldığımız olur. Kötü bir yaşama, iyi bir son olur bu. Ama Allah ona daha uzun ömür verirse...”

Aklından bu düşünceler geçerken, gözleri odada gezindi; ta ki tam karşısında duran gardırobun aynasını görünceye kadar. Aynada, annesinin örtülere sanlı olduğu halde uzanıp yatmakta olduğu yatağı ve kendisini gördü. Kadının bedeninin üst kısmı, kendi bedeninin arkasında saklı kalmıştı. Sadece eli görünüyordu kadmın... o geldiği zaman örtülerin

altından çekip çıkardığı eli. Şefkatle baktı bu ele ve tekrar örtülerin altına yerleştirdi. Sonra, örtüyü kadının boğazma kadar çekerek düzeltip tekrar aynaya baktı. Aynanın, ertesi sabah boş bir yatak yansıtıyor olabileceği geçti aklından. Annesinin, aslmda herkesin yaşamı, aynadaki bu yansımadan daha kalıcı değildi. Daha da korktu genç adam ve fısıldandı: "Acıma bir sınır çekmek zorundayım, gitmeliyim." Gözlerini aynadan çekip tekrar odada gezdirmeye başladı ve üzerinde bir nargile duran masayı gördü. Esnek hortum, bir yılan gibi nargilenin etrafına sanlmıştı. Önce dehşet içinde, inanamayarak baktı nargileye; sonra bir tiksinti ve öfke duydu. O adam! Şüphesiz oydu nargilenin sahibi. Adamm, yatakla masa arasındaki kanepede bağdaş kurup oturmuş olduğunu düşledi. Annesi kömürü yellerken, o nargile tüttürüyordu. Neredeydi? Evde bir yerde mi, dışanda mı? Bir yere saklanıp onu görmüş müydü acaba? Nargileyle daha fazla birlikte olmaya tahammül edemedi genç adam. Annesine son bir bakış attı. Kadın derin derin uyuyordu. Usulca kalkıp kapıya yöneldi. Holde hizmetçiyle karşılaştı ve "Hanımın uykuya daldı. Yarın sabah tekrar geleceğim" dedi.

Evin çıkış kapısına gelince, dönüp, "Yann sabah" dedi tekrar. Zaman belirtmek suretiyle ortalıkta olmaması için adamı uyarmak istiyordu adeta.

Doğruca Kostaki'nin meyhanesine gitti. Her zamanki gibi içti ama içki keyif vermedi. İçindeki endişe ve korkudan kurtulamıyordu. Annesinin serveti ve bu servetin ona sağlayacağı rahatlık akimdan çıkmasa da, hastalık hayali ve tükenip gitme, yok olma fikrini zihninden çıkanp atamıyordu.

Gece yansı eve döndüğünde, üvey annesini onu evin birinci katında bekler buldu. Hayretle baktı, sonra "Annem mi?" diye sordu, kalbi küt küt atarak.

Emine, yüzünü sakladı ve alçak bir sesle, "Haberi bir saat önce, Şevk Sarayı Sokağı'ndan biri getirdi. Başın sağ olsun oğlum" dedi.

Kemal'in İngiliz askerlerle ilişkisi, karşılıkk dostluk havası içinde daha da gelişmişti. Aile, Yasin'in el Hüseyin Camisi'ndeki talihsiz macerasından sonra, oğlanı bu dostlarıyla ilişkisini kesmesi için ikna etmeye çakşmış, ne var ki, Kemal, bir casus olamayacak kadar küçük bir çocuk olduğunu söyleyip karşı gelmişti. Kendisine engel olma fırsatı vermemek için okul dönüşü çantasını Hanafi Kadın'a verip doğruca karargâha gidiyordu.

Çocuğa, ancak zor kullanarak engel olunabilirdi ama aile, özellikle de çocuk gözlerinin önündeki karargâhta çok iyi vakit geçirdiği ve her gittiğinde ona çok iyi ve bonkörce davranıldığı için, bunun doğru olmayacağını düşünmüştü. Fehmi bile tahammül gösteriyor; Kemal'in "ormanda oynayan bir maymun" gibi askerlerin arasında gezinmesini seyrederek eğleniyordu.

"Ahmet Bey'e söyleyin" dedi Hanafi Kadın, şikâyetle. Zaten, askerler bu lanet dostluktan istifadeyle, kadına sulanıyor; bazıları da yürüyüşünü taklit ediyordu. Sırf bu nedenle bile "kafaları uçurulmalıydı." Kimse onu ciddiye almadı. Sadece çocuğu düşündükleri için değil, kendilerini de esirgemek adma; Ahmet Bey'in yapacağı en ufak bir tahkikat, bu ilişkiyi uzun süredir sakladıklarını ortaya koyardı ve bundan korkmaktaydılar. Kemal'i rahat bıraktılar. Onun askerlerle sıcak ilişkisi devam ettiği sürece, eve girip çıkarken kendileri de -normal şartlarda işgalci askerlerden beklenebilecek- kötülükten korunabileceklerini umuyor olabilirlerdi.

Kemal, günün en mutlu saatlerini karargâhta geçiriyordu. Askerlerin hepsiyle arkadaş değildi ama hepsi onu tanıyordu. Özel arkadaşlarıyla sıcak bir tokalaşmayla selâmlaşırken, diğerlerine asker selamı vermekle yetiniyordu. Bir defasında, arkadaşlarından biri nöbetteydi karargâha geldiğinde. Sevinç ve mutluluk içinde ona koşup elini uzatmış; ama asker bir tuhaf davranıp hiç tepki vermemişti. Çocuk şoke olmuştu; çünkü arkadaşı ya onu aşağılamaktaydı ya da gerçekten taş kesilmişti. Böyle olmadığını, diğerleri gülmeye başlayınca anlamıştı Kemal.

Askerlerle birlikteyken aniden sirenlerin çalmaya başlaması olağandı. Bu durumda hepsi çadırlara koşar, üniformalarım giyip miğferlerini takar ve tüfeklerine sarılırlardı. Sonra, sarnıç binasının arkasından bir kamyon çıkıp gelir, hızla hepsi içine doluşurdu. Bu manzaraya bakıp, bir yerlerde gösteri olduğunu ve askerlerin gösteriyi dağıtmaya gittiğini anlardı çocuk. Askerlerle göstericiler arasında arbede olacağı muhakkaktı ama onu ilgilendiren tek şey, arkadaşlarını kamyona doluşuncaya kadar seyretmekti. Onlara vedalaşıyormuş gibi bakar; Bakırcılar'a doğru yola çıktıklarında, ellerini açıp bir Fatiha okur ve güvenlik içinde dönmelerine dua ederdi.

Karargâhta, her öğleden sonra yarım saat kalıyordu Kemal. Bu, evden uzak kalabileceği azami süreydi. Bu yarım saat boyunca, her an tetikte olurdu.

Etrafı kolaçan eder, çadırları ve kamyonları dikkatle teftiş ederdi. Bir piramit oluşturacak şekilde çatılı tüfeklerin önüne geçip, özellikle de ölümün pusuya yattığı ağız kısımlarını ayrıntılı biçimde incelerdi. Tüfeklere fazla yaklaşmasına izin verilmediği için mutsuzdu çünkü onlarla oynamak, onlara hiç olmazsa dokunmak istiyordu.

Karargâhı ziyareti çay saatine rastlarsa, arkadaşlarıyla birlikte Kırmız Sokak girişindeki saha mutfağına gider, “çay kuyruğu”na girerdi. Elinde sütlü çay ve bir parça çikolatayla geri döner; çeşmenin duvarı üzerine oturup çay içen askerlere katılırdı. Çay içerken, askerlerin söylediği şarkıları ilgiyle dinleyip kendi sırasının gelmesini beklerdi.

Karargâh yaşamı çocuğu derinden etkiliyor; Emine’nin menkıbeleri ve bilinmeyen dünyaya dair anlattıklan, Yasin’in okuduğu hikâyelerin büyülü dünyasına kendisinin de eklediği hortlaklar, karıncaların yaşamı, serçeler, yasemin ve sümbül sarmaşıklarıyla çiçekler arasında damda geçen saatler boyunca tavuklarla ilgili olarak akimı kurcalayan düşünceler gibi, iç dünyasına kazınmış olanlarla birlikte, hayal gücüne olağanüstü bir genişlik ve canklık kazandırıyordu. Bütün bunlardan aldığı ilhamla, damm, Meryem’in evine bitişik duvarının yanında tam teşekküllü bir askeri karargâh kurmuştu. Mendil ve kalemlerle çadırlar dikti. İnce dallar tüfek, tahta takozlar kamyon, hurma çekirdekleri asker oldu. Karargâhın yanında, çakıl taşlarıyla temsil edilen göstericiler vardı. Gösteriye, genellikle hurma çekirdeklerini gruplar halinde konuşlandırarak başlar; bazılarını çadırlara ve çadır girişlerine, bazrlannı tüfeklerin etrafına yerleştirirdi. Biraz ileride, çakıl taşlarının çevresine yerleştirdiği dört hurma çekirdeği vardı.

Önce, İngilizlerin şarkılarını taklit eder; sonra, çakıl taşının şarkı söyleme zamanı gelirdi: “Beni her yıl bir kez ziyaret et” ya da “Ah Sevgilim.” Derken, çakıl taşlarını sıraya dizip "Yaşasın Mısır! Mandaya Hayır! Yaşasın Said!” diye bağırırdı. Kampa dönüp bir ikaz ıslığı çalarak hurma çekirdeklerini sıraya dizer, başlarına birer çekirdek koyardı. Takozlardan birini kamyon sesi çıkararak hareket ettirirdi. Üzerine hurma çekirdeklerini yerleştirip, çakılların üstüne sürerdi. Çatışma başlayacak ve her iki taraf büyük kayıp verecekti. Kişisel duygularım, çatışmayı yönlendirecek biçimde katmazdı işin içine; en azından başlangıçta, hatta daha da sonra. Tek derdi, çatışmanın gerçeğe uygun biçimde gelişmesi ve heyecan verici

olmasıydı. Her iki taraf da ileri geri savaşacak ve zayiatı eşit düzeyde tutmaya çalışacaktı. Avantaj, bir o tarafa, bir bu tarafa geçecek ama savaşın sonucu karanlık kalacak ve savaş er geç bitecekti. Derken, Kemal kendini tuhaf bir durumda bulacaktı. Hangi taraf kazanmalıydı? Bir tarafta, Julian'm başmı çektiği dört arkadaşı, diğer tarafta Fehmi'nin derin bir duygusallıkla bağlı olduğu Mısırk milliyetçi göstericiler vardı. Zafer, son anda Mısırlılann olurdu. Kamyon, kalan az sayıda askerle geri döner; arkadaşları da bu askerlerin arasında olurdu. Bir defasında, çatışma onurlu bir ateşkesle son-landı; her iki tarafın çay ve tatlılarla dolu bir masanın çevresinde söylediği şarkılarla kutlandı.

En sevdiği asker, Julian'dı. Yakışıklılığı, iyi huyu ve daha iyi Arapça konuşmasıyla diğerlerinden farklıydı. Kemal'in çay saatine katılmasına önayak olan oydu. Kemal'in şarkılarından en çok etkilenen de oydu. Neredeyse her gün "Ah Sevgilim" şarkısını dinlemek ister; sonra da sıla hasretiyle "I'm going home to my country" şarkısını mırıldanırdı.

Kemal, Julian'ın hassasiyetini seviyor; bu özelliği, onu, Kemal'in gözünde daha da iyi bir asker yapıyordu. Çocuk, onunla birlikteyken kendini o kadar rahat hissediyordu ki, bir defasında, üzüntüden kurtulmasının tek yolunun, "Said Paşa'mn iadesi ve onun da kendi ülkesine geri dönmesi" olduğunu söylemişti tüm ciddiyetiyle.

Julian, bu öneriyi, Kemal'in beklediği gibi iyi karşıla-mamıştı. Tersine, benzer durumlarda daha önce de yaptığı gibi, çocuğa, Said Paşa'dan bahsetmemesini söylemiş; İngilizce, "Sa'd Paşa... no!" demişti. Böylece, Yasin'in dediği gibi, "ilk Mısırlı arabulucu" başarısızlığa uğramıştı.

Bir gün, arkadaşlarından biri onun karikatürünü çizmiş, bu Kemal'i çok şaşırtmıştı. Hayret ve biraz da korkuyla karikatürdeki haline bakıp, "Ben miyim? Bu benim resmim değil" demişti. İçinden, karikatürün kendisine hiç benzemediğini, hatta kimseye benzemediğini düşünmüştü çocuk. Etrafını saran askerler gülüyorlardı. Bunun bir şaka olduğunu anlayıp, memnuniyetle kabul etmesi gerektiğini düşündü ve mahcubiyetini gizleyerek, o da askerlerle birlikte gülmeye başladı.

Fehmi, karikatürü hayret ve şaşkınlıkla inceleyip, "Aman Allahım" dedi, "bu resim tüm kusurlarını ortaya koymakla kalmayıp, abartmış da... küçük,

sıska bir vücut, cılız bir boyun, koca bir burun, bir koca kafa ve küçücük gözler.” Sonra güldü. “Anlaşılan, arkadaşlarının sende beğendikleri tek şey, temiz ve zarif kıyafetin ki bu da senin becerin değil! Bu, evi mükemmel bir biçimde idare eden annenin kredi hanesine yazılır.”

Fehmi, kardeşine şeytanca bakıp, “Neden senden bu kadar hoşlandıkları açık, züppeliğinle alay etmekten zevk alıyorlar. Anlayacağın, onlar için komik bir kukladan başka bir şey değilsin. Hıyanetten ne elde ettiğini gör” dedi.

Fehmi’nin sözleri etkilemedi çocuğu çünkü ağabeyinin İngilizlere karşı ne denli düşmanca duygular beslediğinin biliyor; kendisini İngiliz arkadaşlarından ayırmaya niyetlendiğini düşünüyordu.

Bir gün, her zamanki gibi karargâha geldiğinde, Julian’ı sarnıç binasının arkasmdan müteveffa Muhammed Rıdvan’ın evinin bulunduğu sokağa dikkatle bakarken buldu. Oraya seyirtti. Julian, çocuğun anlamlandıramadığı bir biçimde el sallıyordu. Sezgisel bir hisle durdu. Sonra, meraklandı. Sarnıcın önündeki çadırların aralarından dolanıp, Julian’ın arkasına geçti ve baktığı yöne o da baktı. Rıdvan ailesine ait evin küçük sokağı tıkayan kanadındaki küçük pencereyi gördü. Pencerede, Meryem'in askerin selamına gülerek ve hevesle karşıkk veren yüzü vardı. Kemal afalladı. Gözlerine inanamadan, bir askere, bir genç kıza bakakaldı.

Meryem, pencereye çıkmaya nasıl cesaret edebilmişti? Utanmadan kendisini Julian’a nasıl gösterirdi? Julian el sallıyor, o da gülümsüyordu. Evet, dudaklarında hâlâ gülümseme vardı. Bakışları askerle öylesine meşguldü ki, arkada duran Kemal’in farkına bile varmadı. Çocuk istemeden hareket edince, Julian çocuğun arkasında olduğunu görüp kahkahayla gülmeye başlayıp anlaşılmaz sözler söyledi. Meryem çok korktu ve hızla geri çekildi. Kemal aptallaşmıştı. Askere baktı. Olay çok esrarengizdi ama Meryem’in korkarak kaçmış olmasmdan kuşkulandı çocuk.

“Onu tanıyor musun?” diye sordu Julian, sevecen bir sesle.

Kemal, evet gibilerinden başınr bir aşağr bir yukarı salladı ama bir şey söylemedi. Julian kısa bir süre ayrılıp, elinde bir paketle geri döndü. Paketi Kemal’e uzattr ve Meryem’in evini işaret ederek, “Bunu ona götür” dedi.

Kemal ürküp geri çekildi. Başım inatçı bir tavırla iki yana salladı. Olay hiç akimdan çıkmadı çünkü baştan itibaren ciddi bir olay olduğunu hissetmiş; ne var ki, o akşam kahve saatinde anlatıncaya kadar ne ölçüde ciddi olduğunu kavrayamamıştı. Annesi, Kemal'den uzaklaşıp oturduğu yerde dikleşti. Elindeki kahve fincanım ne yudumlayabiliyor, ne de tepsiye bırakabiliyordu. Fehmi ile Yasin, oturdukları yerden fırlayıp annelerinin Kemal ile birlikte oturduğu kanepeye geçtiler ve beklenmedik bir ilgi, şaşkınlık ve korkuyla Kemal'e bakmaya başladılar.

Emine Hanım, yutkunarak, "Gözlerinle gördün mü? Yanılmış olmayasın?" dedi.

Fehmi, homurdanarak, "Meryem? Meryem? O olduğundan emin misin?" diye sordu.

"Asker ona el işaretleri yapıyor, o da gülümsüyordu, öyle mi? Gülümsediğinden emin misin?" diye sordu Yasin.

Annesi, kahve fincanım tepsiye bırakıp başmı eline dayayarak, "Kemal! Böyle bir konuda yalan söylemek Allahın asla affetmeyeceği bir suçtur. İyi düşün oğlum. Bir şeyleri abartıyor olmayasın?" dedi tehditkâr bir sesle.

Kemal, bildiği en büyük yeminleri etti. Fehmi, acı bir umutsuzlukla, "Yalan söylemiyor" dedi. "Aldı başında kimse onu bu konuda yalan söylemekle suçlayamaz. Böylesi bir hikâyeyi onun yaşında bir çocuğun uyduramayacağıru görmüyor musunuz?"

"Ama nasrl inanabilirim?" diye sordu anne üzgün bir sesle.

"Evet, ona nasıl inanabilirsin?" dedi Fehmi, kendi kendine konuşurcasma ve sonra, ciddi bir sesle ekledi: "Ama olmuş... olmuş... olmuş."

Bu sözcük, bir hançer gibi saplandı içine. Tekrarlamak [1] suretiyle, sanki bilerek hançerliyordu kendini. Olayların, onu Meryem'den uzaklaştırdığının farkındaydı. Genç kızla ilgili anılan, gündüz düşlerinin kıyısında köşesindeydi ama] Meryem'in şerefine indirilmiş olan bu darbe içine inmişti. | Sersemlemiş, sersemlemiş, sersemlemişti. Onu unutup |

unutmadığım, sevip sevmediğini bilemediği halde, bunu bir onur meselesi yapıp kızmış ya da kıskanmıştı. Frrünaya kapılmış bir kuru yaprak gibiydi.

“Nasıl inanabilirim? Meryem’e, Hatice veya Ayşe’ye güvendiğim kadar güvenirim. Annesi erdemli bir kadındır. Rahmetli babası, nur içinde yatsın, iyi bir insandı, bir ömür boyu komşu olduk, mükemmel komşular” dedi Emine Hanım.

Bütün bu süre içinde düşüncelere dalmrş gibi görünen Yasin, pek de masum olmayan bir alaycılıkla, “Neden şaşırdınız? Allah kötü insanlan, imam bütün olanlann belinden yaratmıştır... bu ilk çağlardan bu yana böyledir” dedi.

Emine Hanım, komşusuyla ilgili olarak bu kadar uzun bir süre aldanmış olmayı reddederek karşı çıktı: “Allah şa-hidimdir ki, ayıplanacak bir yanım görmedim hiç.”

“Biz de görmedik” dedi Yasin, ihtiyatlı bir sesle. “Herkeste kusur bulan Hatice bile görmedi. Belli ki, bizden çok daha akıllı olanlar bile aldandılar onun hakkında.”

Fehmi ıstırap içindeydi. Bağırdı: “Sırlar dünyasına nasıl vâkıf olabilirim ki? Tahayyül bile edemiyorum.” Yasin’e çok kızmıştı. Herkes nefretle doluydu, nefret edilesiydi: İngilizler de, Mısırlılar da... erkekler de, kadınlar da... ama özellikle kadınlar. Boğulacak gibiydi genç adam. Yok olup, rahat bir nefes almak istiyordu. Ne var ki, olduğu yere kaim halatlarla bağlanmışçasına kımıldamadı.

“Seni ne zaman gördü?” diye sordu Yasin, Kemal’e. “Julian bana dönünce.”

“Pencereden o zaman mı kaçtı?”

“Evet.”

“Senin gördüğünü fark etti mi Meryem?”

“Göz göze geldik.”

“Zavallı kız” dedi Yasin, alay ederek. “Şu anda, burada oturup, bu üzücü konuşmayı yapmakta olduğumuzu düşündüğünden şüphem yok.”

“İngilizler” diye bağırdı Fehmi, ellerini birbirine vurarak. “Muhammed Rıdvan'ın kızı...”

Emine Hanım, büyük bir hayret içinde olduğunu gösterir biçimde başını sallayıp, iç geçirerek kendi kendine anlaşılmaz biçimde söylendi.

Yasin, düşünceli bir tavırla, “Bir genç kızın bir İngiliz ile flört etmesi kolay iş değil. Böylesi bir ahlaksızkk, bir ankk bir olay değildir” dedi.

“Ne demek istiyorsun?” diye sordu Fehmi.

“Demek istediğim, ahlaksızlık adım adım gelişir.”

Emine Hanım, “Allah aşkına bırakın bu konuşmayı...” diye yalvardı.

Yasin, duymazlıktan gelerek sürdürdü. “Meryem, ailemizin kadınlarının da tanık olduğu gibi, süslenmeyi sanat haline getirmiş bir kadının kızı.”

Kadm, azarlayarak susturmaya çalıştı oğlunu. “Yasin!” Yasin yelkenleri indirdi. “Bizim gibi katı kurallar içinde yaşayan bir aile, etrafta olup biten her şeyi bilemez demek istiyorum. Ne kadar tahmin etmeye çalışırsak çalışalım, bilemeyiz çünkü herkesin bizim gibi yaşadığını

zannediyoruz. Meryem ile de yıllardır tanışıyoruz ama aslında kim olduğunu bilmiyoruz; ta ki gerçeği beklenebilecek en son kişi keşfedinceye kadar” deyip gülerek Kemal’in başını okşadı.

Emine Hanım tekrar yalvardı. “Size yalvarıyorum. Artık bundan bahsetmeyelim.”

Yasin gülümseyip sustu. Bir süre suskun kaldılar. Fehmi, onlarla daha fazla oturmaya dayanamayacaktı. İçinden bir ses, tüm gözlerden ve kulaklardan uzaklaşmasını; tüm bu konuşmaları cümle cümle, başta sona kadar düşünerek kendi kendine anlamlandırmasını söylüyordu. Nerede olduğunu ancak o zaman bilecekti.

65

QŞ>^s>

Ahmet Abdülcevat, Meryem’in annesi Behice Hanım’ın evinden çıkmaz sokağın karanlığına sığınarak ayrıldığı zaman, saat gece yansım geçiyordu. Derin uykudaki mahalle kasvete bürünmüştü. Durum, İngilizler karargâh kurduğundan bu yana hep böyleydi. Kimse kahvehanelerde oturup sohbet etmiyor, hiçbir satıcı sokaklara çıkmıyor, dükkânlar erkenden kapanıyor ve insanlar sokaklarda dolaşmıyordu. Tek yaşam ya da ışık belirtisi, karargâhtı. O güne kadar, eve girip çıkarken kimse kendisine müdahale etmemişti **cima** o akşam doğru dürüst yürüyemeyecek kadar sersemlemiş, yorgun ve gevşemiş bir halde eve, yani karargâha yaklaştıkça evhamlanmaya başlamıştı.

Evin olduğu yola dönmeden önce, Bakırcılar boyunca yürürken gözü hep nöbetçide olur; caddenin karargâhın ışıklanyla aydınlanmış en tehlikeli bölümüne gelince, hep kolay av olduğu hissine kapılırdı. Adımlarım hızlandırdı ki, evinin girişindeki karanlık alana bir an önce varsın; ama kaba, boğuk bir ses çınladı kulaklannda. Ne dediğini anlamasa bile, sesin sertliği ve söylenenin kısa olmasından, kendisine tartışılmaz bir emir verilmekte olduğunu kavradı. Durup dehşet içinde sesin geldiği yöne döndü.

Kendisine doğru gelen nöbetçi değil, tepeden tırnağa silahlı bir askerdi. Bu muameleye yol açan ne gibi bir gelişme olmuştu acaba? Asker sarhoş muydu? Belki de aniden birine saldırma ihtiyacı hissetmişti. Yoksa gaspa mı niyetleniyordu? Ahmet’in kalbi çarpmaya, ağzı kurumaya başladı. Sarhoşluğu geçti.

Asker, birkaç adım ötede durup emir verdiğim belli eden bir sesle bir şeyler söyledi. Ahmet, doğaldır ki hiçbir şey anlamadı. Asker, boşta olan eliyle Saray Gezisi’ni işaret etti. Ahmet, çaresizlik içinde ve yaranmak istercesine baktı askere. Konuşamamanın ve onu masum olduğuna ikna edememenin acısını hissetti. Adamın ne istediğini bile anlamıyordu. Derken, askerin bu mahallede yaşadığını bilmediğine ve Saray Gezisi’ni işaret ederek çekip gitmesini söylediğine hükmetti. Kendi evini işaret etti ki, orada yaşadığını ve evine dönmekte olduğunu anlasın. Asker aldırmadı. Tekrar Saray Gezisi

yönünü işaretle hırladı ve bir kafa hareketiyle, Ahmet'i o yöne yürümeye zorladı. Derken sabrı tükenmiş olmalı ki, omuzlarından tutup söylediği yöne çevirdi ve sırtından itti. Ahmet, arkasında asker olduğu halde, kendini Saray Gezisi'ne doğru yürür buldu. Kaderine teslim olmuş ama dizleri çözülmüştü. Sarnıcı geçerek bilinmeyen bir yere doğru ilerlerken karargâhın son ışıklan da gözden kayboldu.

Kasvetli bir karanlık ve derin bir sessizliğin çamuruna dalmıştı Ahmet. Hayalet gibi dikilen evlerden başka bir şey görmüyordu. Arkasındaki askerin düzenli ayak sesleri, sanki kalan ömrünün son dakikalanm, hatta son saniyelerini sayıyordu. Evet, öldürücü bir darbenin her cin kafasına inmesini bekliyordu. Gözleri karanlıkta, dudaklan üzüntüyle sarkmış bir halde kuruyan boğazım rahatlatmak için yutkunurken, gırtlağı bir yukan bir aşağı hareket ediyordu. Derken, onu yere bakmaya yönelten bir ışık huzmesi görerek irkildi. Korku ve umutsuzluk içinde kalbi iskandil kurşunu gibi ağırlaştı. Bir çocuk gibi bağırabilir, çığlık atabilirdi. Yerde, bir öne bir arkaya hareket eden bir ışık halesi vardı. Bunun, askerin nereye gittiğini görmek için yakmış olduğu pilli bir el fenerinin ışığı olduğunu anladı. Korkusu azaldı, soluklandı ama bu uzun sürmedi. Yemden ölüm korkusu duymaya başladı... ölüme gidiyordu. Her an ölebilirdi. Suda boğulmamak için çırpınırken, bir timsahın saldırmak üzere olduğunu gören biri gibiydi; gördüğünün bir timsah değil, sudaki yosun olduğunu anlayınca, bir an için tehlikeden kurtulduğuna sevinen biri!

Asker onu nereye götürüyordu? O acayip dili konuşa-bilse, soracaktı. El Nasr Kapısı'ndaki mezarlığa kadar yürümek zorunda kalacaktı sanki. Etrafta ne bir insan, ne de kedi köpek vardı. Gece bekçisi nerdeydi acaba? İnsafsız birinin insafindaydı. Hiç bu kadar acı çekmemişti. Yoksa çekmiş miydi? Ne zaman? Bir kâbus gördüğünde... evet, hasta düştüğü zaman birkaç kez görmüştü bu kâbusu. Bir kâbusun kasveti bile zaman zaman bir umut ışığıyla aydınlanır. Bu umut ışığı, düşünceli bir şekilde, uyuyana gördüğü kâbusun gerçek olmadığını; önünde sonunda kurtulacağım hissettirir. Kaderin, ona benzer bir umut bahşedeceğini varsaymak kolay değildi. Uyumuyordu. Uyanıktı. Arkasındaki silahlı asker bir hayalet değil, bir gerçeklikti. Aşağılanmasına ve esaretine tanıklık eden bu sokak hayal mahsulü değil, korkunç, elle tutulur bir gerçekti. Çektiği azap, şüphesiz

gerçekti. En ufak bir direniş işareti, ihtimaldir ki kafasının uçurulmasıyla sonuçlanırdı. Bundan şüphe duymuyordu.

Vedalaşırlarken, Behice ona, “Yann görüşürüz” demişti. Yarın mı? Yarını görecek miydi acaba?

“Arkandaki yeri titreten ayaklara sor... süngülü tüfeğe sor!”

Meryem’in annesi, ona takılarak, “Dudaklarından yükselen şarap kokusu beni sarhoş ediyor” demişti. Oysa şarap da, aklı da uçup gitmişti. Şehvet zamanı geçmiş gitmişti, oysa birkaç dakika önceye kadar yaşam şehvetti. Artık ıstıraptı tüm yaşamı belirleyen... Bu iki durumu birbirinden ayıran, sadece birkaç dakikaydı. Birkaç dakika.

El Hurunfuşün köşesine geldiklerinde, karanlıkta parlayan ışık huzmeleri çarptı gözüne. Sokağa göz gezdirdi ve önüne kattığı birkaç kişiyi güden bir başka asker daha gördü. Acaba, gece rastladıkları tüm erkekleri toplama emri mi almıştı askerler? Onları nereye götürüyorlardı? Kendilerini nasıl bir ceza beklemekteydi? Yeni kurbanları görmek, Ahmet’i rahatlatmış, teselli etmiş olsa da, uzun süre şaşkınlık ve korku içinde bunlan düşündü. Sandığı gibi yalnız değildi; korkusunu ve acısını paylaşacağı başka insanlar daha vardı hiç olmazsa. Kendini yalnız hissetmeyecek, kaderini onlarla paylaşacaktı.

Onlardan biraz daha öndeydiler. Çölde yürürken rüzga-nn getirdiği insan seslerini duyan birinin rahatlamasına benzer bir rahatlamayla, ayak seslerini dinlemeye başladı.

Keşke ona yetişebilseler ve tanışa da tanımasa da, o gruba katılabilseydi. Hızla bilinmez bir yere doğru giderken, kalpleri birlikte çarpardı. Bu adamlar masumdu. Kendisi de masumdu. Hal böyle olduğu halde, neden yakalamışlardı onlan? Onu yakalamalan için özel bir neden var mıydı? Ne olabilirdi? Devrimci değildi, politikanın içinde değildi. Genç bile değildi. İngilizler, insanlann kalbini mi okuyor ya da duygulannı mı inceliyordu yoksa? Tüm liderleri tutukladıktan sonra, sıradan insanlan tutuklamaya mı gelmişti sıra? Keşke İngilizce bilseydi de, onu tutuklayan askere sorabilseydi. Bütün bunlan yorumlayabilecek Fehmi neredeydi?

Müthiş bir sıla özlemi duydu. Fehmi, Yasin, Kemal, Hatice, Ayşe ve anneleri... neredeydiler? Bu utanç verici durumda olduğu gelir miydi akıllarına? Onlann gözlerinde saygın, aziz bir insandı. Bir askerin, sırtına, onu yere düşürecek kadar hızla vurup yol boyunca ite kaka gütmüş olduğunu düşünebilir miydiler hiç? Ailesini hatırlayarak öylesine bir özlem duydu ki, gözlerine yaş geldi.

Yol boyunca, sahiplerini tanıdığı karanlık evlerin ve dük-kânlann, özellikle gençken sık sık gittiği kahvehanelerin önünden geçtiler. Hiç kimse yardımına koşmadan ya da içinde bulunduğu durumdan ötürü geçmiş olsun demeden, bu mekânlann önünden bir tutuklu olarak geçiyor olmak üzdü adamı. Aşağılanmanın en kötüsü, en üzücü olanı, insanın kendi mahallesinde maruz kaldığıydı.

Gökyüzüne bakıp, düşüncelerini içini bilen Allaha yöneltti. Sessizce dua etti. Bedeni cinsel ilişkinin teri ve şarabın buğusundan annmadan, Allahın adım anıyor olmaktan utanç duydu. Bu kirli durumunun, kurtuluşunu engelleyebileceğinden korktu. Sefahat düşkünü yapısına uygun bir kader bekliyor olabilirdi onu. Karamsarlığa düştü. Tüm umutlan tükenmek üzereydi ki, limon pazanna yaklaşırlarken anlaşılmaz sesler duymaya başladı. Karanlığa bakıp, içinde korku ve umut, dikkatle dinledi. Bir gürültü vardı ama kaynağı insanlar mıydı, hayvanlar mıydı, bilemedi. Derken, bağnşmalar duydu. “İnsan sesleri” diye ün-lemekten kendini alamadı.

Dönemeci alınca, hareket halindeki ışıklan gördü. Önce lambaya benzetti ama sonra anladı ki, bunlar meşaleydi. Fetihler Kapısı’nın bir yanını aydınlatıyorlardı. Bu tarihi kapının altında, İngiliz askerleri duruyordu. Derken, Mısır polislerinin de olduğunu fark etti ve kalbi hızla çarpmaya başladı yeniden.

Benden ne istediklerini öğrenirim artık, diye düşündü. Birkaç adım daha... İngiliz askerleriyle Mısırlı polisler, acaba neden toplandılar bu kapının altında? Neden mahallenin her yarımdan insan topluyorlar? Birazdan öğrenirim. Her şeyi mi? Allah korusun diye dua edip, kaderimi O'nun ellerine bırakınm. Bu dehşet saatini hayatımın sonuna kadar unutmayacağım... eğer yaşarsam! Kurşunlar, darağaçlan... İngi-lizlerin Danşava köylülerine reva gördükleri zulüm... Ben de şehit listesine mi gireceğim acaba? Devrime dair, Muhammed Afit, Ali Abdülrahim ve

İbrahim el Far tarafından yayılıp, gece âlemlerinde tartışılan haberlere konu olur muyum? Kendi yerinin boş kaldığı bir âlem düşünebiliyor musun? Allah acısm sana... Geçti gitti. Nasıl da ağlarlar. Seni uzun süre unutamazlar ama sonunda unutulursun. Altüst oldum. Yaratana teslim ol. Allahım kolla bizi...

İngiliz askerleri, ona sert, soğuk ve tehditkâr bir biçimde baktılar. Göğsündeki ağrıya ilaveten, kendisini son derece halsiz hissediyordu. Artık durma zamanı mı gelmişti yoksa? Sürüklendi adeta ve kararsız kalarak duraksadı.

“Gir!” diye bağırdı Mısırlı polis, taç kapısının altındaki bir alanı göstererek. Ahmet, sorgulayan gözlerle içeri baktı. Bakışlarında açması bir yalvarış vardı. Önünü bile görmeden yürüyerek, İngiliz askerlerinin arasından geçerken çok korktu. İçgüdüsel olarak, başını kollarının altına saklama ihtiyacı hissetti. Kapının altında gördüğü, neden oraya getirilmiş olduğunu şüpheye yer bırakmayacak biçimde açıkladı. Köprünün altından geçen yolu kapamak üzere hendek gibi çok derin bir çukur kazılmıştı. Bir sürü insan, polis gözetiminde, bu çukuru doldurmak üzere sepetlerle toprak taşıyordu. Herkes korku dolu gözlerle tarihi kapının altmda duran İngiliz askerlerine bakarak, aralıksız ve hızla çalışıyordu.

Polis yaklaşıp ona bir sepet atarak “Diğerlerinin yaptığını yap” dedi, boğuk ve tehdit edici bir sesle. Sonra, fısıldadı. “Sana bir şey yapmalarım istemiyorsan, hızlı davran.”

Bu son cümle, dehşet verici yolculuğu boyunca duyduğu ilk insancıl sözdü ve boğulmak üzere olan bir adamm boğazından geçen bir yudum nefes gibi geldi. Eğilip sepeti aldı ve fısıldayarak sordu polise: “İş bitince serbest kalacak mıyım?”

“İnşallah” diye fısıldadı polis.

Derin bir nefes aldı. Ağlamak üzereydi. Yeniden doğmuştu sanki. İşe mani olmasın diye, sol eliyle cübbesinin eteğini kaldırıp, kemerine sokuşturdu. Sepeti toprak yığılı kaldırıma götürüp, ayağının dibine yerleştirerek elleriyle doldurmaya başladı. Sepet dolunca hendeğe taşıdı, döktü ve yeniden doldurmak üzere kaldırıma döndü. Böylece çalışırken, etrafında

genç yaşlı, modem veya geleneksel giysiler içinde, başı türbanlı bir sürü insan vardı. Hayatta kalma arzusuyla, hepsi enerjik biçimde çalışıyorlardı.

Sepeti doldururken, biri dirseğiyle dürttü. Dönüp baktı. El Cemaliye'de bir zeytin pres atölyesinin sahibi Ganim Hamdo adlı arkadaşıydı. Ahmet'in âlemlerine zaman zaman katılırdı. Birbirlerini görünce çok sevinip fısıldaşarak konuşmaya başladılar.

“Desene, sen de yakalandın!”

“Senden önce olmalı. Ben gece yansından az önce buradaydım. Seni sepeti alırken görünce, bir ileri, bir geri gidip seninle karşılaşabileceğim yolu izledim.”

“Hoş geldin... Hoş geldin. Arkadaşlardan, bizden başka kimse yok mu burada?”

“Bulduğum tek sensin.”

“Polis, işimizi bitirince bizi bırakacaklannı söyledi.” “Bana da öyle söylediler. Allah duysun.”

“Dizlerim mahvoldu. Allah onlann da yuvalarını yıksın.” “Ben dizlerimi hissetmez oldum.”

Kısacık gülüştüler. “Hendeği kim kazmış?”

“Dediklerine göre, el Hüseyin'den bazı gençler, kamyon-lann geçmesine mani olmak için kazmışlar gecenin erken saatlerinde. Kamyonlardan biri de içine düşmüş galiba.” “Eğer bu doğruysa, birbirimizle vedalaşabiliriz.”

Toprak yığının yanında bir daha bir araya geldiklerinde, durumu kabullenmiş gibiydiler. Ruhen canlanmışlardı. Sepetlerini inşaat işçileri gibi toprakla doldururken, gülmeden edemiyorlardı.

Ganim fısıldadı: “Allah, bu orospu çocuklarına yaptıkla-nnı ödetir inşallah.”

Ahmet gülümseyip fısıldadı. “İnşallah normal ücreti öderler.”

“Seni nerede yakaladılar?”

“Evimin önünde.”

“Anlaşılıyor.”

“Ya seni?”

“Biraz ot almıştım ama etkisi hızla geçti. İngilizler kokar inden de güçlü.”

“Kusmaktan bile daha etkili.”

Adamlar, meşalelerin ışığı altında, kaldırımla hendek arasında hızla ileri geri hareket halindeydiler. Kalkan toz, köprünün kubbeli bölümünün altındaki alanı doldurmuştu. Nefes almakta zorlanıyor, öksürüp duruyorlardı. Alın-lanndan ter akıyor, yüzleri çamur içinde kalıyordu. Köprünün altındaki hendeğin ağzını açmasıyla gün ışığına çıkmış hayaletler gibiydiler.

Her şey bir yana, artık yalnız değildi Ahmet. Arkadaşı da, mahalleden başka insanlar da oradaydı. Mısırlı polisler bile kalben yanlarındaydı. Polislerin silah taşımıyor olması, bunun kanıtıydı. Bellerinden metal kılıç kınlan sarkmıyordu.

Sabret, dedi kendi kendine. Sabret. Bu acı sona erecektir. Sabaha kadar, hatta öğlene kadar çalışacak değilsin herhalde. Canlan. Çukur kapatmak üzere sürekli toprak taşıyarak istismar edilecek değilsin. Hendek kapanmayı reddediyor... sızlanarak bir yere varamazsın. Kime şikâyet edeceksin ki? Sağlam ve güçlü bir bedenin var, akşamdan kalmış olmana rağmen dayanabilirsin. Saat kaç? Bakmak doğru olmaz şimdi. Başıma bunlar gelmemiş olsaydı, şimdi yatağıma uzanmış mışıl mışıl uyuyor olurdum. Elimi, yüzümü yıkamış, sürahiden portakal çiçeği kokulu serinletici bir içecek yudumluyor olurdum. Devrim cehennemine katıldığımız için kutlanm bizi! Neden olmasın? Ülke her gün ayaklanıyor. Her saat şehit veriyoruz, insanlar yaralanıyor. Gazete okuyup haber yaymak başka, namlu ucunda toprak taşımak bambaşka. Yataklarında uyuyanlannızı kutluyorum. Allahım, koru bizi... Bu bana göre değil.... bana göre değil. Allahım,

gücünden şüphe edenlerin hakkından gel. Bizler zayıfız... Bu bana göre değil...

Fehmi, tepesindeki tehlikeyi anlıyor mu acaba? Şu an ders çalışıyordur... babasının başına gelenlerden haberi bile yok. Bana, hayatında ilk kez karşı çıkıp, “Hayır” dedi. Gözlerinde yaş vardı ama ne fark eder ki? Annesine söylemedim, söylemeyeceğim de. Güçsüzlüğümü açık edecek halim yok. Kendi gücümü kaybedip, onun güçsüzlüğüne mi sığınacağım? Tabii ki hayır... Bırak bilmesin. Tehlikeye atılmadığını söylüyor. Sahi mi? Allahım dualarımı duy. Öyle olsaydı, yakasını bırakmazdım. Allahım bizi bu günlerin kötülüğünden koru. Saat kaç oldu acaba? Sabah olunca selamete çıkacağız. Bizi herkesin önünde öldürmezler.”

“Boğazımdaki tozu temizlemek için yere tükürdüm” dedi arkadaşı. “Ama polislerden biri öyle bir baktı ki, saçlarım diken diken oldu.”

“Tükürme. Benim gibi yapıp yut. Bu hendeği dolduracak kadar çok toz yuttum.”

“Zübeyde’nin lanetidir belki bu.”

“Belki.”

“Onun çukurunu doldurmak, bu hendeği doldurmaktan daha iyi olmaz mıydı?”

“Bence daha iyi ama daha da zordur!”

Kısacık gülüştüler. Ganim, “Allah yardımcım olsun, belim kırıldı” dedi.

“Benim de. Tek tesellimiz, özgürlük savaşçılarının acılarını biraz paylaşıyor olmak.” .

“Ne dersin? Sepetimi askerlerin suratına atıp, avazım çıktığı kadar, ‘Said sen çok yaşa’ diye bağırayım mı?” “İçtiğin ot etkisini yeniden göstermeye başladı galiba.” “Yazık... Göz bebeği kadar büyük bir parçaydı. Üç çayla tüttürerek içtim. Sonra, Tambaşka’ya gidip, el Hamza-vi’nin evinde, Şeyh Ali Mahmut’tan şiir dinledim. Gece yarısından hemen önce eve dönerken,

‘Kancığın seni bekliyor. Onu hayal kırıklığına uğratmanın bir anlam yok’ dedim kendi kendime. Derken, o maymun çıkageldi ve beni önüne kattı.”

“Allah belasını verir inşallah!”

“Amin.”

Askerler, el Hüseyin ve Bakırcılar’dan daha da adam getirdi. Adamlann hepsi, hızla çalışmaya başladılar. Ahmet etrafına bakındı. Her yer tıklım tıklım dolmuştu. Hendeğin çevresinden her yöne doğru uzanıyordu kalabalık. Meşalelerin ışığı altmda, hiç ara vermeden nefes nefese çalışıyorlardı. Hepsi bitkindi. Aşağılanmış ve korkmuşlardı. Çoklukta hayır vardı. Bunca insanı katletmeleri mümkün değil, diye düşündü Ahmet. Masumla suçluyu bir tutamazlar. Suçlular hangileri acaba? O cesur genç çocuklar nerede? Kazdıkları kuyuya kardeşlerinin düştüğünü biliyorlar mı? Allah belalarını versin. Bu hendeği kazarak Said’in geri geleceğini mi sandılar ya da İngilizle-rin Mısır’dan gideceğini? Allah bana bir şans daha verirse, gece hayatına bir son vereceğim. Gece hayatına son vermek mi? Geceleri sokaklar tekin değil artık. Hayatın bir tadı kalacak mı? Devrimin gölgesinde hayatın tadı kalmıyor. Devrim... yani bir asker seni yakalıyor, ellerinle toprak taşıyorsun, Fehmi sana karşı geliyor. Hayır! Her şey ne zaman normale dönecek? Bir baş ağrısı mı? Evet, bu bir baş ağrısı ve ben de kusmak istiyorum. Birkaç dakika dinlenebilsem, başka hiçbir şey istemem. Meryem’in annesi, Behice derin uykuda. Ganim’in “karıcığı” gibi Emine de beni bekliyor. Babanızın başına ne geldiğini asla tahmin edemezsiniz. Aman ya’rabbim, toz burnuma, ağzıma doldu. Efendimiz Hüseyin... doldur, doldur... bu toprak senin için yeterli değil mi? Allahın resulünün torunu el Hüseyin... Hendek Savaşı, saygıdeğer hatip böyle diyordu. Peygamberimiz, sahabeleriyle birlikte bir Hendek Savaşı vermiş, toprağı kendi elleriyle kazarak. O dönemde düşman putperestlermiş. Peki, neden hâlâ putperestler kazanıyor? Kötü bir çağ, kötü zamanlar. Ben kötüyüm. Evimin önündeki karargâh bağımsızlık kazanılana kadar kalacak mı acaba?

“Horozun sesini duydun mu?”

Ahmet kulak kesilip mırıldandı, “Horoz ötüyor! Gün ağarmakta!”

“İyi de bu hendek sabaha kadar dolmayacak... Daha önemlisi, fena halde çişim geldi.”

Ahmet, vücudunun alt tarafını düşünüp kendisinin de sıkışmış olduğunu anladı. Duyduğu acı, muhtemelen mesanesinin dolu olmasındandı. “Ben de” dedi.

“Ne yapalım?”

“Yapacak bir şey yok gibi.”

“Ali el Zaccac’m dükkânı önünde çiş yapan maymuna bak...”

“Aaa...”

“Vücudumdakini defetmek, şu anda benim için İngiliz-leri Mısır’dan defetmekten daha önemli.”

“İngilizleri Mısır’dan defetmek mi? Hele bir Bakırcı-lar’dan çıksınlar da...”

“Aman Allahım... bak. Askerler daha da adam getiriyorlar.” Ahmet, yeni bir grubun hendeğe doğru ilerlediğini gördü.

Ahmet Bey ikindi namazına doğru uyandı. Başma gelen talihsiz olay duyulmuş, arkadaşlarının pek çoğu eve uğrayıp, kurtulduğu için onu kutlamıştı. Konunun ciddiyetine rağmen, adam, olayı mizahla süsleyerek anlatıyor, bu da arkadaşlarına çeşitli yorumlar yapmak için ilham veriyordu.

Hikâyeyi ilk duyan Emine Hanım olmuştu. Kansına anlattığında, ruhen çökmüş, fiziksel olarak çok yorgun bir durumdaydı Ahmet Bey. Yaşadığına inanamıyordu. Hikâyenin en ürkütücü yönlerini sansürsüz dinlemişti kadm. Kocası uykuya dalınca bol bol ağlamış ve sesi kısılmcaya kadar, Allaha ailesini koruması, merhametini üzerlerinden eksik etmemesi için dua etmişti.

Ahmet Bey, kendisini dostlarının, özellikle de Ali Abdül-rahim, İbrahim el Far ve Muhammed Afit gibi dostlannın arasında bulunca canlanmış ve olayın komik yönlerim aktar-mazlık edememişti. Zaten sonunda her şeye

baskın çıkan olayın komik yönleriydi, sanki kaçamaklanndan birini anlatıyordu adam.

Erkekler, evin en üst katında toplanmışlardı. Hanafi Kadm ile birlikte kahve ve soğuk içecekler hazırlamakta olan Emine hariç, ailenin tüm fertleri bir alt kattaydı. Yasin, Fehmi, Kemal, Hatice ve Ayşe, geleneksel kahve saati için oturma odasında yeniden bir araya gelmişlerdi. Gün boyunca Halil ve İbrahim Şevket de onlarla birlikte olmuş; Ahmet uyarımca, kardeşleri baş başa bırakıp, onun yanma gitmişlerdi. Babalarının iyi olduğundan emin olunca üzüntüleri de geçmişti çocukların. İçleri sevgiyle dolarak, birbirleriyle eskisi gibi sohbet edip şakalaşma fırsatı bulmuş olmaktan mutluydular. Babalarını kendi gözleriyle görünceye kadar çok kaygılıydılar. Yanma gidip, sırayla ellerini öpmüşler, onun uzun ve huzurlu bir yaşam sürmesi için dua etmişler; sonra da bir askeri düzen ve disiplin içinde odadan ayrılmışlardı.

Baba, Yasin, Fehmi ve Kemal’e sadece el öptürmüş; Ayşe ile Hatice’ye ise gülümseyerek hal hatır da sormuştu. Babalarının şefkatine ancak evlendikten sonra nail olabilmişti kızlar. Kemal, hayretle karşılamakla birlikte, bu duruma muhatabı kendisiymişçesine sevinmişti. Zaten, ablalarının ziyaretlerine en çok o sevinirdi. Çocuğun bu büyük sevincini gölgeleyen tek husus, ziyaretin er geç sona erecek olmasıydı. Erkeklerden biri, İbrahim veya Halil, gerinerek ve esneyerek, “Gitme zamanı geldi” deyince, bu sonun geldiğini anlardı çocuk; çünkü bu ifade, ablalan tarafından uyulması gereken bir emirdi, reddedilemezdi.

Kemal’in ablalarından hiçbiri, kocasına, mesela, “Sen git. Ben yann gelirim” gibi bir cevap verme nezaketinde bulunamazdı; asla!

Zaman içinde, ablalan ile kocalan arasındaki bu tuhaf bağa ve bu bağın *otoritesine* alıştı Kemal. Ara ara yaptıklan kısa ziyaretlerle yetinmeyi, daha fazlasını istememeyi öğrendi. Yine de, “Neden dönüp eskisi gibi burada yaşamıyorsunuz?” diye sormaktan da alamazdı kendini.

Annesi hemen cevap verir, “Allah, senin bu iyi dileklerinin kötülüğünden korusun onlan” derdi.

Ablalarının evlilik yaşamıyla ilgili olarak, onu en çok hayrete düşüren şey, kannlanmn aldığı tuhaf, biçimsiz hal ve bu hale eşlik eden menkıbeler gibi egzotik, hastalık kadar ürkütücü değişikliklerdi. Hamilelik gibi, aşerme gibi, kusmayla, rahatsızlıkla ve kil haplanyla ilişkilendirdiği yeni kavramlar da duymuştu... Ayşe'nin karnının nesi vardı yani? Hep böyle büyüyecek miydi? Şişmiş bir su torbasına benziyordu. Hatice'nin kamı da benzer bir değişimden geçiyor gibiydi. Ayşe, o fildişi teni ve altın saçlanyla kile aşe-riyorsa, Hatice neye aşerecekti acaba? Allahtan Hatice onu şaşırtmış, turşuya aşermeye başlamıştı.

Kemal'in sorulan sonsuzdu ama hiçbirine tatmin edici cevap alamıyordu. Annesi, Ayşe'nin ve Hatice'nin kamından küçücük birer bebek çıkacağım söyledi. Bayılacaktı bu bebeklere. Peki, bu bebekler nerede yaşıyorlardı? Nasıl yaşıyorlardı? Duyabiliyor, görebiliyorlar mıydı? Ne duyup, ne görüyorlardı? Oralara nasıl girmişler, nasıl var olmuşlardı? Nereden gelmişlerdi? Bu önemli sorulara verilen cevaplar, meleklere, cinlere dair ilme; annesinin kişisel ansiklopedisinden edindiği muskalar, sihirler ve benzeri şeylere dair bilgilere eklenecek nitelikteydi. Dolayısıyla, Ayşe'ye merakla sordu çocuk: “Bebek ne zaman çıkacak?”

Genç kadın güldü, “Sabret... Uzun sürmez” dedi.

Yasin, “Dokuzuncu ajan içindesin, öyle değil mi?” diye sordu.

“Doğru, ama kayınvalidem sekiz diyor” diye cevap verdi Ayşe.

“Kayınvalidemiz hep farklı bir düşüncesi olsun istiyor” dedi Hatice. “İşte bu kadar.”

Hatice ile kayınvalidesi arasında sık sık anlaşmazlıkların baş gösterdiğini herkes biliyordu. Birbirlerine bakıp gülüştüler.

Ayşe, “İngilizler bu sokaktan çekilinceye kadar bize taşınıp bizimle birlikte oturmanızı istiyorum” dedi.

Hatice de hevesle, “Evet. Neden olmasın? Ev büyük. Rahat edersiniz. Babamla annem Ayşe'de kalır çünkü onlar ikinci katta. Diğerleriniz de bende” dedi.

Bu öneri Kemal’i çok sevindirmişti. Kışkırttı. “Babama kim söyleyecek?”

Fehmi omuz silkti. “Babamızın bunu kabul etmeyeceğini hepiniz gayet iyi biliyorsunuz” dedi.

“Ama geceleri çıkmayı seviyor. Çıkınca da askerlere muhatap oluyor” dedi Hatice, karşı çıkarak. “Caniler. Adamı karanlıkta al götür ve toprak taşıt... Aklıma geldikçe başım dönüyor.”

“Elini öpmeyi beklerken, kalbim çarptı, gözlerim doldu. Tepeden tırnağa inceledim de içim o zaman rahatladı. O köpeklerin, o orospu çocuklarının Allah belasmı versin” dedi Ayşe.

Yasin gülümseyip Kemal’e göz kırparak Ayşe’yi uyardı: “İngilizlere hakaret etme. Aramızda bir dostlan var.”

“Dün akşam onu götüren askerlerin Kemal’in arkadaş-lanndan biri olduğunu duymak babamı eğlendirebilir” dedi Fehmi, alaycı bir ses tonuyla.

Kemal’in aklı karışmış, utanmıştı. Kızardı. Kekeleyerek, “Babam olduğunu bilselerdi ona dokunmazlardı” dedi.

Yasin dayanamayıp öylesine yüksek sesle güldü ki, elini ağzına bastırmak zorunda kaldı. Kahkaha sesinin üst kattan duyulmuş olabileceği endişesiyle tavana baktı. “Söylemen gereken şu: Kemal’in Mısırlı olduğunu bilselerdi, Mısır’a ve Mısırlılara zulmetmezlerdi. Bilmiyorlar” dedi.

Hatice kızdı. “Bu konuşmayı bırak başkası yapsın. Sen de onlarla dostluk kurdun, öyle değil mi?” Sonra Kemal’e dönüp acı bir ses tonuyla, “Artık herkes onlarla dost olduğunu bildiğine göre, cuma namazım el Hüseyin Camisi’nde kılabilecek misin, buna cesaretin var mı?” diye sordu.

Yasin, neyi ima ettiğini anlayıp pişman olmuş gibi yaparak, “Evli olduğuna göre, temel insan haklarına sahip oldun sayılır. Dolayısıyla, beni zorlayabilirsin” dedi. “Önceden sahip değil miydim?”

“O günler geride kaldı. Evlilik, kötü kızların ruhlarını canlandırır. Başını eğip azizlere teşekkür etmelisin: tabii Hanafi Kadm’ın sihirli formüllerine

de.”

Hatice, gülmemeye çakşarak cevabım yapıştırdı. “Söylediklerin doğru veya yankş, müteveffa annenden kalanlarla mülk sahibi olunca insanlara saldırma hakkı kazanmışın anladığım kadanyla.”

Ayşe, çocuksu bir sevinçle ve bilmiyormuş gibi yaparak, “Ağabeyim mülk sahibi mi oldu? Bunu duymak ne hoş! Sahiden zengin mi oldunuz, Yasin Bey?”

“Dur sana sayayım sahip olduğu mülkleri” dedi Hatice. “Dinle bakalım: el Hamzavi’de bir dükkân, el Huriye’de apartman dairesi. Şevk Sarayı Sokağı’nda bir ev...”

Yasin bakışlarını indirip, başını sallayarak “... haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden...” diye dua mırıldanmaya başladı.

Hatice, Yasin’in sözünü kesmesine aldırmadan sürdürdü. “Kalan mücevherlerin değeri ve nakit para, gayrimen-kullerden de fazla.”

Yasin hüzünlenmlşti. Bağırdı: “Senin üzerine yemin ederim ki, hepsi gitti. Çalındı. O orospu çocuğu hepsini çaldı. Babam para ya da mücevher kaldı mı diye sordu ama o hırsız, ‘Siz kendiniz bakın. Allah şahidimdir ki, hastalığı süresince tüm masraflarım kendi paramla karşıladım’ dedi. Ne adam! ‘Kendi param’... çamaşırcının oğlu.”

Ayşe, “Zavallı kadm, hasta, yatalak ve parasının peşinde bir adamm insafına kalmış durumda. Etrafında ne bir dost, ne sevdiği bir insan. Arkasından yas tutanı bile yok” dedi, sempatiyle.

“Yas tutanı bile yok mu?” diye sordu Yasin.

Hatice, yan açık kapıdan Yasin’in rafta duran giysilerini işaret edip, alaycı bir dille karşı çıktı: “Ya o siyah papyon, bu yas işareti değil mi?”

“Ben gerçekten yasmı tuttum. Allah rahmet eylesin, tüm günahlannı affetsin. Son görüşmemizde banşmadık mı? Allah rahmet eylesin. Onu ve bizleri bağışlasın” dedi Yasin, ciddi bir sesle.

Hatice başmı biraz eğip, kaşlarının altından Yasin’e bakıp “Öhö... öhö... vaaz verene bakın” dedi. Sonra, kuşku dolu bakışlarla, “Sanınm üzüntün çok derin değildi” dedi.

Yasin öfkelendi. “Allaha şükür, görevimi yaptım. Üç gece boyunca Kuran okuttum, başsağlığma gelenleri kabul ettim. Her cuma kokulu çiçeklerle meyveler alıp mezarını ziyarete gidiyorum. Dövünmemi, ağlamamı, üstüme başıma toprak dökmemi mi bekliyorsun benden? Erkeklerin yası kadınlardan farklıdır.”

Hatice başım sallayıp içini çekerek, “Ah, erkeklerin acısı! Ama Allah aşkına söyle bana, dükkân, apartman ve ev acım, ıstırabını biraz hafifletmedi mi?” diye sordu.

“Çirkin dil, çirkin yüzün habercisidir, diyen kimse doğru söylemiş” diye homurdandı Yasin.

“Kim demiş bunu?”

Yasin, gülerek “Kayınvaliden” dedi.

Ayşe güldü. Fehmi de güldü ve Hatice’ye sordu: “Aranız düzelmedi mi?”

Hatice yerine Ayşe cevapladı: “Mısırlılar ile İngilizlerin ilişkisi, onlann ilişkisinden daha çabuk düzelecektir” dedi.

Hatice, boğuk bir sesle, “Dediğim dedik bir kadm. Yukan-da Allah var, ben masumum. Haksız yere suçlanıyorum” dedi.

“Hepimiz sana inanıyoruz kardeşim” dedi Yasin, alay ederek. “Yemin etmene gerek yok. Hesap verme günü geldiğinde biz sana tanıklık ederiz.”

Fehmi, Ayşe’ye, “Sen geçinebiliyor musun kayınvalidenle?” diye sordu.

Ayşe, Hatice'ye düşünceli bir yüzle baktıktan sonra, “Olabildiğince” diye cevap verdi.

Hatice bağırdı. “Yuh olsun ablana Ayşe! Başmı ne zaman dik tutacağını, ne zaman eğeceğim biliyor. Yuh...”

Yasin, ciddi görünmeye çalışarak, “Allah kayınvalidene iyilik versin, seni de tebrik ediyorum” dedi.

Hatice, alay ederek, “İnşallah yakında seni tebrik edeceğiz, ikinci karma eşlik ettiğin zaman. Öyle değil mi?” dedi. “Allah duysun” dedi Yasin gülerek.

Sonra, biraz düşünüp yan ciddi bir ses tonuyla, “Bir mümin, elini ikinci kez sokmaz vahşi hayvan inine ama ya-nnlann ne getireceğini kim bilir? Belki de ikinci, üçüncü ve dördüncü...”

“Senden de bu beklenir. Büyükbabaya Allah rahmet eylesin” diye ünledi Hatice.

Gülüştüler. Kemal *bile gülmüştü. Derken,* Ayşe, “Zavallı Zeynep” dedi üzgün bir sesle, “Ne kadar da iyi bir kızdı.” “Evet, iyi bir kızdı ama aptaldı; babası da en az benimki kadar çekilmez bir adamdı. Benimle, benim istediğim şekilde yaşamakla yetinseydi, ondan asla vazgeçmezdim” dedi Yasin.

Ayşe, oturduğu yerden kalkar gibi yapıp, “Ayıbını itiraf etme de onurunu koru, Hatice’ye dalga geçme fırsatı verme" dedi.

“Hak ettiğini buldu” dedi Yasin aşağılarcasma. “Şimdi babası *demleyip* demleyip içsin kızını.”

“Ama hamile” diye mınldandı Ayşe. “Zavallı. Çocuğun büyürken başkasının vesayeti altmda olmasına razı mısın?” Kanı çekildi Yasin’in. Onun çocuğu da, tıpkı kendisi gibi, annesinin vesayeti altmda büyüyecek; belki de onun kadar acı çekecekti. Annesinden ya da babasından nefret edebilirdi. Bu çok kötü olurdu. Kaşlarım çatarak, “Kaderi babasma benzesin inşallah, yapılacak bir şey yok” dedi Yasin.

Bir süre suskun kaldılar, ta ki Kemal, Hatice’ye, “Ya senin bebeğin ne zaman çıkacak Abla?” diye soruncaya kadar.

Hatice gülüp göbeğini sıvazlayarak, “Daha ilk evrede” dedi.

“Abla’cım, sen çok zayıfladın ve yüzün çirkinleşti” dedi Kemal tüm masumiyetiyle.

Hepsi elleriyle ağızlarını kapatarak güldüler. O kadar çok güldüler ki, Kemal utandı, aklı kanştı. Hatice’nin Kemal’in sözlerinden alınması mümkün değildi, dolayısıyla herkese uyup, o da gülmeye başladı “İtiraf etmeliyim ki aşerdiğim şu günlerde Hanafi Kadın’ın yıllarca uğraşıp bana aldırdığı kiloları kaybettim. Zayıfladım. Burnum iyice ortaya çıktı. Gözlerim çukura kaçtı. Herhalde kocam, evlendiğim kadm nerede diye bakımyordur etrafa.”

Tekrar gülüştüler. Yasin, “Kocan aldatıldı aslında. Aptal olduğu açık **cima** yakışıklı. Allah ne büyük ki, bir kısrak ile dişi bir kuşu birleştirdi” dedi.

Hatice, Yasin’in söylediğinin üstünde durmamış gibi yaptı. Ayşe’yi işaret ederek, Fehmi’ye, “Onun kocası da, benimki de yavaş insanlar. Gece gündüz evdeler. Neredeyse hiç dışarı çıkmıyorlar. İşleri güçleri yok. Ayşe’nin kocası tütün içerek ve bayramlarda ev ev gezen dilenciler gibi ut çalarak zamanım çarçur ediyor. Benimkisi ise yan gelip yatıyor ve tütün içiyor ya da o kadar çok konuşuyor ki, aptala dönüyorum.”

“Aristokratlar çalışmaz” dedi Ayşe, mazur göstermeye çalışırcasına.

Hatice dudak büktü. “Affedersin, sen o tür yaşamı savunmakta haklısın çünkü sizin kadar birbirine benzeyen iki inşam Allah hiçbir araya getirmemiştir. Tembellik, yumuşaklık ve kayıtsızlık itibariyle birbirinizin aynısınız. Fehmi... yemin ederim ki, kocası bütün gününü tütün içip, ut çalarak geçirirken, Ayşe de aynanın önünde sürekli süsleniyor.”

Yasin, “Aynada gördüğünden memnun olduğu sürece bunun bir sakıncası yok” deyip Hatice’nin cevap vermesine fırsat vermeden, “Söyle bana Hatice, çocuğun sana benzerse ne yapacaksın?” diye sordu.

Hatice, ağabeyinin saldırılarından sıkılmıştı, ciddi bir sesle, “Allahın izniyle, babasma, büyükbabasına, büyükannesine veya teyzesine benzeyecek” dedi. Sonra gülüp “Annesine benzeyecek olursa, Said Paşa gibi sürgünü hak edecek” diye ekledi.

Kemal, bilmiş bir edayla, “İngilizler güzele dokunmaz Abla, çirkinlerin ölümünü seviyorlar” dedi heyecanla. Hatice bağnna vurarak, “Allah hiç eksik etmeden zeplin göndersin üzerlerine, ne de olsa dostsunuz” dedi.

Ayşe, kardeşine yumuşacık bir ifadeyle baktı “Bu duan, bazılarım nasıl da memnun edecektir” dedi.

Fehmi gülümseyip mırıldandı: “Dostlarımız bu kadar saf olunca mutlu olmak ne mümkün?”

“Ne yazık ki, çocuğun üzerindeki etkili olamamışsın.” “Bazıları iyi şeylerden etkilenmez.”

Kemal karşı çıktı. “Julian’a Said Paşa’yı geri getirmesini söylemedim mi?”

Hatice güldü. “Bir dahaki sefere, o çok sevdiği başın üzerine yemin ettir ona.”

Fehmi, orada oturdukları süre boyunca, birkaç kez kendisini de sohbete dâhil etmeye ve her fırsatta, dikkatini çekmeye çalıştıklarının farkındaydı. Ne var ki, bu çabalar, Fehmi’nin uzun süredir ailesi ile arasındaki yabancılaşmış-lık duygusunu dağıtamıyordu. Kahve saati ne kadar kalabalık olursa olsun, böylesi bir ruh hali içindeydi delikanlı ve kendisini yalnız hissediyordu. Sürekli gülen, aklı bir karış havada insanlann arasında iyice içe kapanıyor, içindeki ıstırabı ve coşkuyu daha da çok hisseder oluyordu. Said’in sürgüne gönderilmiş olmasını bile şaka konusu edebiliyorlardı.

Sırayla, her birine baktı genç adam. Hepsi mutluydu. Hamileliği nedeniyle biraz yorgun görünse de, Ayşe daha da güzelleşmişti ve her şeyden memnundu, yorgunluktan bile. Hatice yaşam doluydu ve her an gülmeye hazırdı. Yasin’in sağlığı mükemmeldi ve o da mutlu görünüyordu. Neler olup bittiğine aldınş eden var mıydı aralannda? Said’in Mısır’da mı, sürgünde mi olduğu ya da İngilizlerin gitmesi veya kalması kimin umurundaydı? Kendini bir yabancı gibi hissetti ya da bu insanlara yabancılaşmış gibi. Genellikle üstünde durmamaya çalışırdı ama belki de son birkaç gündür olup bitenlerden dolayı, bu kez kızmış, içerlemişti. Sık sık Meryem’in evleneceğini duymayı bekliyor; bu ihtimali umutsuzluk

içinde kabullenmiş olsa da, sıkıntı duyuyordu. Zaman geçtikçe, bu fikri neredeyse tamamen kabullenmişti çünkü o daha ağır sorunlarla meşgulken, aşkı bile duygu dünyasının sahnesindeki orta yeri terk etmişti. Julian olayı, genç adamın üzerinde bir deprem etkisi yaratmıştı. Asla evlenemeyeceği bir İngiliz ile flört etmenin anlamı var mıydı? Bunu ancak utanmaz bir kadm yapabilirdi. Meryem utanmaz bir kadm mıydı? Rüyalarının kadınına ne olmuştu?

Bulduğu ilk fırsatta, hikâyeyi tüm ayrıntılarıyla yeniden anlatmasını istemişti küçük kardeşinden. Nasıl görmüştü? Asker nerede duruyordu? Kemal nerede duruyordu? Küçük penceredeki kadının Meıyem olduğundan emin miydi? Gerçekten askere mi bakıyordu genç kız? Askere gülümsediğini sahiden görmüş müydü? Nerede? Ne zaman? Nasıl? "Seni görünce korktu mu?” diye sorarken, onu kasıp kavuran ıstırabı sıkılı dişleri arasında öğütmekteydi adeta.

Sonraları, tüm olayı kafasında sahne sahne canlandırmaya başlamıştı. Ayşe’nin, Şevket ailesinin malikânesinde yapılan düğününde gelinin arkasından yürürken, Meryem’in bir gülümsemeyle aralanmış dudakları gözlerinin önüne gelinceye kadar, uzun uzun hayal etti genç kızı.

“Öyle görünüyor ki, bugün annem bize katılamayacak” dedi Ayşe üzüntülü bir sesle.

“Ev misafir dolu” dedi Hatice.

Yasin, gülerek, “Korkanm eve girip çıkanları görünce askerler şüphelenecek ve evimizde siyasi bir toplantı yapılmakta olduğuna hükmedecek” dedi.

“Babamın çok arkadaşı var. Onlar güneşi bile saklayabilirler” dedi Hatice gururla.

“Muhammed Afit Bey’i gördüm, herkesten önce geldi” dedi Ayşe.

Hatice doğruladı: “Bizler dünyaya bile gelmeden dost olmuş onlar. Babamın en iyi arkadaşı.”

“Babam boşu boşuna suçladı beni, dostluklarını mahvettiğimi söyledi” dedi Yasin başım iki yana sallayarak.

“Boşanma, en yakın arkadaşlan birbirinden ayıramıyor anlaşılan.”

“Senin babanın arkadaşlannı ayıramıyor” dedi Yasin, gülümseyerek.

Ayşe böbürlendi: “Babama kim karşı çıkabilir? Allah için, koca dünyada eşi benzeri yok.” İç çekip, sürdürdü: “Dün akşam ona olanlar aklıma geldikçe, saçlarım beyazlanıyor.”

Hatice, Fehmi’nin içinde bulunduğu melankolik ruh halinden sıkılmıştı. Bu ruh halinden çıkması için başvurduğu dolaylı yollar başansız olduğuna göre, doğrudan saldırmaya karar verdi. Genç adama dönüp, sordu: “Allahın, Meryem ile ilgili isteğini kabul etmemek suretiyle sana ne kadar merhametli davrandığının farkında mısın?”

Fehmi şaşkınlık ve mahcubiyet içinde baktı Hatice’ye. Tüm gözler ona çevrilmişti, Kemal’inkiler bile. Göz ardı edilen ya da Hatice açıkça ifade etmeden önce saklanan, bastırılmış bir duygunun var olduğunu gösteren derin bir sessizlik oldu. Sanki soruyu soran oymuş gibi, herkes ona bakıyor, cevap bekliyordu.

Yasin, sessizliğin artıp daha fazla acıya neden olmasını önlemek üzere mutluymuş gibi yapıp, “Bunun nedeni, kardeşinin bir melek olması. Allah meleklerini sever” dedi. Fehmi, kısa kesti. “Bu, geçmiş gitmiş eski bir mesele.” Ayşe, kalkan oldu. ‘Tek aldanan Fehmi değil. Hepimiz aldanmışız.”

Hatice, bu sözde yanılgı karşısında savunmaya geçti. “Ben, sana layık olduğu hususunda asla ikna olmamıştım, masum olduğuna inandığım zaman bile inanmamıştım.” Fehmi, olayı kapatmak istiyordu. “Bu, unutulmuş eski bir mesele” dedi tekrar. “Bir İngiliz ya da bir Mısırk, ne fark eder? Bırakalım bunlan."

Yasin, Meryem “sorununu” yeniden düşünür buldu kendini. Meryem? Kıza hep şöyle bir bakıp geçmişti. Fehmi’nin ona beslediği duygulardı Yasin’i genç kızdan uzak tutan; ta ki skandal ailede duyuluncaya kadar. Bu genç

kıza ilgisini uyandırmış; uzun süre onun nasıl biri olduğunu düşünmüştü. Flört etmeye değil, savaşmaya gelmiş bir İngiliz'de arzu uyandrran bu genç kızı dikkatle incelemek isterdi. Yasin'in kızgınlığı, dilindeydi. Cesur bir "düşük kadm" ile arasında sadece bir duvar olması, genç adamm aklım başından almıştı aslında. O geniş, güçlü kuvvetli göğsünü hayvani bir sarhoşluk kaplamış, avlanma içgüdüsünü harekete geçirmiş; ne var ki, bu kez de Fehmi'nin ıstırabına hürmeten geri durmuştu çünkü kardeşini çok seviyordu. Çevresindeki kimse, Meryem kadar ilgisini çekmiyor olsa da, kendisini pasif bir duygusal tatminle sınırlamıştı.

"Gitme zamanı geldi" dedi Hatice, ayağa kalkarak. Holde, İbrahim ile Halil'in seslerini duymuştu. Herkes ayaklandı. Ba-zılan gerindi, bazıları giysilerine çeki düzen verdi. Sadece Kemal oturmaya devam etti. Çocuk, yüzünde acıkk bir ifadeyle kalbi çarparak bakıyordu oturma odasının kapışma.

Ahmet, masasının başmda, muhasebe defterlerine gömülmüş halde günlük işlerle meşgul olmaya çalışıyordu. Bu işler onu oyalıyor; kişisel sorunları kadar, gazetelere sürekli yansıyan kanlı sokak olaylarım da geçici bir süreyle unutturuyordu. Dükkânım, gece dostlukları ve müzik kadar sever olmuştu çünkü her ikisi de onu düşünce cehennemine düşmekten başarıyla koruyordu. Dükkân ortamı, her ne kadar pazarlık, alım satım ve para kazanmak gibi gündelik kaygılarla doluysa da, onda her şeyin normale döneceği, banş, huzur ve istikramı yeniden tesis edileceği inancım pekiştiriyordu. Banş ve huzura ne olmuştu? O huzurlu günler ne zaman geri gelecekti? Kanlı olaylarla ilgili olarak, dükkânda bile üzücü fısıldaşmalar geliyordu kulağına. Müşteriler artık sadece pazarlık etmek ve satın almakla kalmıyor; dillerinden yask haberler düşmüyordu. Ahmet, pirinç ve kahve çekirdeği çuvallarının arasında duymuştu, Bulak çatışmasını, Asyut katliamım, onlarca tabutla düzenlenen cenaze törenlerini ve düşmandan zorla aldığı makineli tüfeği el Ezher Camisi’ne getiremeden delik deşik edilen genç adamı. Kanla boyalı böylesi haberler, unutmak için sığındığı dükkânında bile onu buluyor; kulaklannı tırma-kyordu.

Sürekli ölümün gölgesinde yaşıyor olmak ne kadar berbat bir şeydi. Bu bağımsızlık mücadelesi, ona veya ailesine bir şey olmadan, daha hızla ulaşamaz mıydı hedefine?

Cimri bir adam değildi. Bu mücadeleyi kalben desteklediği için parasal yardımlarım esirgemiyordu ama bu uğurda hayatını vermek elbette başka bir şeydi. Allah, nasıl bir dert vererek onları cezalandırıyordu? Yaşamın değeri kalmamıştı. Kan akıyordu. Devrim, heyecan verici bir gösteri olmaktan çıkmıştı. Her an ailesini tehdit ediyor; asi oğlunun hayatına kastediyordu. Bağımsızlık mücadelesinin hedeflerine değilse de kendisine karşı duyduğu coşkulu arzu giderek azalıyordu. Hâlâ bağımsızlık hayalleri kuruyor, Said’in dönmesini istiyordu; ama kansız, dire-nişsiz ve kimse ölmeden! Göstericilerle birlikte o da slogan atıyor, fanatiklerle birlikte o da bir fanatik oluyordu ama yaşamla doluydu. Dalları fırtınada koparak sele kapılıp giden bir kütük gibi, akıntıya direniyordu. Ne kadar büyük, ne kadar önemli olursa olsun, hiçbir şey onun yaşam sevincini zayıflatamazdı. Hayatının sonuna kadar bu sevinci kaybetmezdi inşallah. Keşke, Fehmi de

kendisi gibi olsa ve yaşamını riske atmasaydı: Fehmi... hiçbir kurtarıcı olmaksızın kendini akıntıya bırakmış o asi oğlu!

“Ahmet Bey burada mı?”

Bu sesi duyunca, kendisini bir mermi gibi hızla dükkâna atmış olan birinin geldiğini anladı. Başım kaldırıp baktı. Şeyh el Mutavalli Abdülsamet, dükkânın ortasında durmuş, kıpkırmızı gözlerini kırpıştırarak masayı seçmeye çalışıyordu. Ahmet sevindi ve gülümseyerek, “Kendini evinde bil Şeyh el Mutavalli” dedi. “Varlığınla bizi kutsa.”

Şeyh rahatladı. Deveye binmişçesine, bir öne bir arkaya sallana sallana yaklaştı. Ahmet masanın üstünden uzanıp ziyaretçisinin elini sıkarak müşfik bir sesle, “İskemle sağında. Otur lütfen” dedi. Şeyh el Mutavalli, bastonunu masaya dayayıp oturdu. Omuzlarının ağırlığını, dizlerinin üstüne koyduğu ellerine vererek, “Allah seni esirgesin, Allah sana güç versin” dedi.

Dükkân sahibi bu sözlere tüm kalbiyle katıldı. “Ne güzel söyledin... ve buna ne kadar ihtiyacım var!” Sonra, bir müşteri için pirinç tartmakta olan yardımcısına dönüp, “Şeyh efendinin paketini hazırlamayı unutma” dedi.

“Şeyh efendiyi kim unutabilir?” diye cevap verdi Cemil el Hamzavi.

Şeyh, ellerini açıp yukarı bakarak sessizce dua ettikten sonra, önceki gibi oturmaya devam etti. Bir süre suskun kaldı. Derken, “Rehberimiz Peygamber efendimiz için bir dua ile başladım” dedi, bir niyazda bulunurcasına.

“En iyisi" diyerek, hararetle katıldı Ahmet.

“Babanın ardından da iki kat fazla rahmet diledim.”

“Allah gani gani rahmet eylesin.”

“Sonra, ailenin ve torunlarının kuşaklar boyunca senin yüzünü güldürmesini diledim Allahtan.”

“Amin” dedi Ahmet.

Şeyh iç çekip sürdürdü: “O’ndan, efendimiz Hidiv II. Ab-bas, Muhammed Ferit ve Said Zaglul’u geri getirmesini istedim.”

“Allah duysun.”

“Ve tüm geçmiş ve süregelen günahlarından dolayı İngi-lizleri mahvetmesini...”

“Kadir Allah, hamd’olsun!”

Şeyh boğazmı temizleyip eliyle yüzünü sıvazlayarak “Seni rüyamda el sallarken gördüm” dedi. “Uyanır uyanmaz ziyaretine gelmeye karar verdim.”

Dükkân sahibi hüzünlü bir ifadeyle gülümsedi, “Hiç şaşmadım çünkü senin hayır dualarına çok ihtiyacım var. Allah artırsın” dedi.

Şeyh, yüzünü şefkatle Ahmet’in yüzüne yaklaştırarak, “Fetihler Kapısı ile ilgili olarak duyduklarım doğru mu?” diye sordu.

“Evet, sana kim söylemiş olabilir?” diye sordu Ahmet, gülümseyerek.

“Zeytinyağı pres atölyesinin önünden geçerken sahibi Ganim Hamdo yolumu kesip bana, ‘İngilizlerin bana ve sevgili dostun Ahmet’e ne yaptıklarını duymadın mı?’ diye sordu. Korktum. Anlatmasını istedim. Anlattı... hayret ki hayret!”

Ahmet, hikâyeyi tüm ayrıntılarıyla tekrar anlattı şeyhe. Son birkaç gün içinde defalarca anlatmıştı ama anlatmaktan hiç yorulmuyordu.

Şeyh, onu dinlerken, usul usul Bakara Suresi’ni okudu. “Korktun mu oğlum?” diye sordu. “Nasıl bir korkuydu, tarif et bana. Söyle. Allahtan büyük yoktur. Kurtulacağına inanıyor muydun? Biliyorsun, korku öylece çekip gitmez. Uzun uzun dua edip, Allahtan kurtuluş niyaz etmen gerekir. Bunu yaparsan çok iyi edersin, tabii bir de muskaya ihtiyacın olacak.” “İyi olur, şifa getirir bize Şeyh el Mutavalli, çocuklara, annelerine. Onlar da korktular.”

“Tabii, kalpleri zayıftır onlann, vahşet ve terör bilmezler! Evet, bir muska... Çare muskada.”

"Sen iyilik timsali bir insansın Şeyh el Mutavalli. Allah beni ağır kötülükten korusun ama bir başka kötülük var ki, geceleri beni uyutmuyor” dedi Ahmet.

Şeyh, yüzünü tekrar yaklaştırdı Ahmet’in yüzüne ve “Allah seni bağışlasın. Nedir derdin oğlum?” diye sordu, şefkatle.

Dükkân sahibi umutsuzca bakıp “Oğlum Fehmi” dedi kızgın bir sesle.

Şeyh, beyazlanmış olan kaşlannı, adamı sorgularcası-na veya kaygıyla kaldırdı ama umut dolu bir sesle, “Rahman ve rahim olan Allahın izniyle, o güvende” dedi.

Ahmet üzüntüyle salladı başmı, “Bana ilk kez karşı geldi ve onu Allaha havale ettim” dedi.

Şeyh, kollannı sıkıntıyı defetmek istercesine açıp bağırdı. “Allah için. Fehmi benim oğlum. O doğuştan itaatkâr bir çocuktur.”

Ahmet huzursuz oldu. “Bu kanlı günlerde, bu memleketin onuru uğruna, diğer gençler ne yapıyorsa, o da onu yapıyor.”

Şeyh, duyduklanna inanamamış, çok şaşırmıştı. İtiraz etti: “Sen dirayetli bir babasın. Bundan şüphe yok. Oğulla-nndan herhangi birinin, herhangi bir nedenle sana karşı geleceğini düşünemem.”

Bu sözler Ahmet’i can evinden yakalamıştı. Kanı çekildi. Altüst oldu. Zafiyet ile suçlanmasın diye, kendini -hem kendine, hem de şeyhe karşı- savunmak üzere, oğlunun asi davranışım abartmaktan kaçmdı. “Tabii, bana doğrudan karşı gelmeye cesaret edemedi. Ona, devrimci faaliyetlere katılmayacağına dair Kuran’a el basarak yemin etmesini söyledim. ‘Hayır’ diyeceğine, ağlamaya başladı. Başka ne yapabilir?

Onu eve kilitleyemem ya! Okulda da gözetim altmda tutamam. Korkarım, içinde bulunduğumuz günlerde olayların akışı, onun gibi bir delikanlının

karşı duramayacağı kadar güçlü. Ne yapayım? Döveyim mi? Ölümü göze almış bir delikanlıyı tehdit etmek neye yarar?”

Şeyh yüzünü sıvazlayıp merakla sordu. “Gösterilere katıldı mı?”

Dükkân sahibi, geniş omuzlarım kaldırarak, ‘Tabii ki hayır; ama bildiri dağıtıyor. Onu zorlayınca, bana bildirileri sadece arkadaşlarına dağıttığım söyledi.”

“Neden böylesi olaylarla ilgileniyor acaba? Ilımlı bir babanın, ılımlı oğludur o. Bu tür faaliyetler başka tür adamlar içindir. Bilmiyor mu ki, İngilizler, sabahtan akşama kadar zavallı Mısırlıların kanını emen, merhamet nedir bilmez, kalpsiz, vahşi insanlardır? Onunla bir arkadaş gibi konuş oğlum. Nasihat et. Karanlıkla aydınkğm farkım göster. Ona, babası olduğunu ve onu çok sevdiğini, başına kötü bir şey gelmesinden korktuğunu söyle. Bana gelince, birkaç özel muska hazırlayacağım Fehmi için ve dua edeceğim; özellikle de Felak Suresi’ni. Baştan sona Allahtır yardımcımız.”

Dükkân sahibi yask bir sesle, “Her saat bir ölüm haberi geliyor. Yarım akıllı biri için bile yeterli bir uyarı bu. Bu çocuğun akima ne oldu? Sütçü el Fula’nın oğlu bir anda . gitti işte. Cenazeye, Fehmi ile birlikte katıldık. Adama başsağlığı diledi. Çocuk, göstericilerle karşılaştığı zaman süt dağıtıyormuş. Kader işte. Hiç düşünmeden aralanna girmiş. Bir saate kalmadan, el Ezher’in önünde katletmişler. Allah büyük. O’ndan geldik, O’na döneceğiz. Dönüşü gecikince, babası meraklanmış ve gidip müşterilerine sormuş. Bazrlan sütü getirip sonra aynldığmı; bazılan da hiç uğramadığını söylemiş. Erişteci Hamruş’da bulmuş oğlunun tepsilerini ve dağıtılmayan süt çanaklannı. Hamruş, öğleden sonraki gösteriye katılırken mallan orada bıraktığını söylemiş ona. Zavallı el Fula deliye dönmüş. Cemaliye Ka-rakolu’na gitmiş. Onu, Kasr el Ayn Hastanesi’ne göndermişler. Oğlunu orada, morgda bulmuş. Başsağlığı için evine gittiğimizde, el Fula tüm aynntılanyla anlattı hikâyeyi ve Fehmi de duydu. Çocuğun, hiç varolmamışçasına, nasıl kaybolup gittiğini öğrendi. Babanın dayanılmaz acısına ve ailenin feryadına şahit oldu. Zavallı çocuk öldü ama ne Sa-id döndü, ne de İngilizler gitti. Taş olsa bütün bunlardan bir şeyler çıkarırdı. Yine de, çocuklarımın en iyisi o. Bundan dolayı Allaha şükrediyorum” dedi.

Şeyh el Mutavalli, üzgün bir sesle, “Zavallı delikanlıyı ben de tanıyordum. El Fula’nın en büyük çocuğuydu, öyle değil mi? Büyükbabası eşek arabacısıydı. Eşeğini Ebu Su-ud’a gitmek isteyenlere kiralardı. Dört çocuğu vardı. En çok ölen oğlunu severdi” dedi.

Cemil el-Hamzavi, ilk kez konuşmaya katıldı, “Bu çılgın günlerde kimse doğru düşünemez oldu, gençler bile! Oğlum Fuat, dün annesine gösterilere katılmak istediğini söylemiş” dedi.

Ahmet, “Küçükler de katılıyor gösterilere ama büyükler öldürülüyor. Oğlun Fuat, benim Kemal’in arkadaşı. Aynı okula gidiyorlar. Her ikisi de gösteriye katılmaya yeltenmedi mi? Ha? Artık hiçbir şey şaşırtmıyor” dedi, kaygüı bir sesle.

Cemil el-Hamzavi anlattıklarından pişman olmuştu. “O kadar da değil, efendim” dedi. “Oğlumu dizginledim tabii. Kemal Bey, zaten yanında Hanafi Kadm olmadan asla dışarı çıkmıyor. Allah korusun.”

Bir sessizlik oldu. Dükkânda duyulan tek ses, el Ham-zavi’nin Şeyh el Mutavalli için hazırladığı hediye paketinin ambalaj sesiydi. Derken, şeyh iç geçirip, “Fehmi akılk bir genç. İngilizlerin tuzağına düşmeyecektir. Allah İngilizler-den korusun!” dedi. “El Aziziye ve el Badraşin köylerinde neler yaptıklarını duydunuz mu?”

Ahmet, öylesine altüst olmuş bir haldeydi ki, pek ilgilenmedi. Kulağına gelenlerden daha farklı bir şey anlatmayacağını düşünmüştü. Yine de ilgileniyormuş gibi yapıp, sadece kaşlarını kaldırdı.

Şeyh başladı anlatmaya. “Bir önceki gün, muhterem Ab-dülhamit Basrai’yi, Abbasi’den kalma evlerinde ziyarete gittim. Öğle ve akşam yemeklerine davetliydim, ev halkına özel muskalar hazırladım. El Aziziye ve el Badraşin’de neler olduğunu orada öğrendim.” Şeyh bir süre sustu.

“Meşhur pamuk tüccarından mı bahsediyorsun?” diye sordu Ahmet.

“Babası Hasib Nasip Şadad Bey’i tanımazsın herhalde ama oğlu belki Abdülhamit Basrai’yi tanırsın? Bir zamanlar Muhammed Afît Bey’e pek yakındı.”

Ahmet, zaman kazanarak düşünmek için yavaş yavaş konuştu. “Savaş çıkmadan önce onu Muhammed Afit Bey’in düzenlediği âlemlerden birinde gördüğümü hatırlıyorum” dedi. “Efendimiz Hidiv II. Abbas’ın düşmesini takiben sürgün edildiğini duymuştum. Haber var mı ondan?”

Şeyh el Mutavalli, “Hâlâ sürgünde” dedi, paranteze almış gibi çabucak çünkü esas konuya dönmek istiyordu. “Karısı ve çocuklarıyla birlikte Fransa’da yaşıyor. Şadad Bey, dünya gözüyle çocuklarım tekrar görmeden ölmekten çok korkuyor.” Sustu. Derken, başmı bir yandan diğerine sallayarak, Peygamberi öven bir şiirin açılış dizelerini okurcasına müzikal bir sesle, “Gece yansından bir iki saat önce, herkes uykudayken, bu iki köyü tepeden tırnağa silahlı birkaç yüz İngiliz askeri sarmış” dedi.

Ahmet, aniden kendine geldi. İnsanlar uyurken mi sarmışlardı köyleri? Evinin önündeki askerlerin aynısı değil miydi kuşatanlar? Bana saldırarak başladılar... ya sonra?

Şeyh, anlatının ritmini tutturmak istercesine, ellerini dizlerine vurup sürdürdü. “İki köyün muhtannın da evleri başta olmak üzere, daha önce tespit ettikleri evleri basıp, silahlan teslim etmeye zorlamışlar. Sonra, kadınlann olduğu odalara girip tüm mücevherleri yağmalamışlar ve kadınlara hakaret yağdırarak saçlarından tutup dışan sürüklemişler. Kadınlar feıyat ediyor, ağlıyor, imdat diye bağınyorlarmış ama yardım edecek kimse yokmuş ortada. Allahım, güçsüz kullanna merhamet eyle.”

Ahmet kendi kendine, muhtarlann evleri mi diye düşündü, onlar devlete bağlı değil mi? Ben sıradan bir insanım. Bizim gibilere neler yaparlar acaba? Emine’nin saçından sürüklendiğini düşünsene bir... Aklımı kaçırmak kaderimde olmalı... Aklımı kaçıracağım!

Şeyh başım sallayarak anlatmaya devam etti. “Muhtarları, köyün önde gelenlerinin evlerini göstermeye zorlamışlar. Bu evleri de kapılan kırarak basmış, ne var ne yok yağmalamışlar. Kadınlara, olabilecek en kötü şekilde saldı-np, direnmeye, kendini savunmaya kalkanlan katletmişler. Erkekleri vahşice dövmüşler. Geride ellenmemiş, şerefi lekelenmemiş hiçbir şey bırakmayarak çekip gitmişler.”

Değerli olan her şeyi alıp cehennem olsunlar, diye düşündü Ahmet. Neredeydi Allahın merhameti? Neredeydi intikamı? Nuh’un tufanı... Düşünsene! Bütün bu olanlardan sonra, bir kadm kocasıyla aynı çatı altmda nasıl yaşayabilir? Suçu ne? Buna nasıl göz yumulur?

Şeyh, tekrar dizini dövüp sürdürdü. Sesi titriyor, ağıt yakıyordu sanki. “Evlerin çatısındaki kalaslara ve sazlara benzin döküp, köyleri ateşe vermişler. Köy sakinleri tam bir barbarlık ve talan ortamına uyanmışlar. Deliler gibi çığlık çığbğa fırlamışlar evlerinden. Alevler her şeyi yutana kadar yayılıp her iki köyü de harap etmiş.”

Ahmet, “Ey gökleri ve yeryüzünü yaratan” diye bağırdı kendini kaybederek.

Şeyh sürdürdü. “Askerler her iki köyü çevirip perişan durumdaki halkın, peşlerinde hayvanlan, kedileri, köpekleriyle kaçmak için oradan oraya koşuşturmasını izlemeye koyulmuşlar. Zavallı insanlar onlann olduğu yere varınca tekmelenmiş, dövülmüş. Kadınlan tutup üzerlerindeki mücevherleri almış, hepsine tecavüz etmişler. Direnen kadm öldürülmüş. Onlan korumak üzere el kaldıran her koca, baba ya da erkek kardeş kurşunlanarak katledilmiş.” Şeyh, dönüp dehşet içindeki dükkân sahibine baktı ve ellerini birbirine vurup, “Hayatta kalanlan yakındaki bir kampa götürüp, işlemedikleri suçlan itiraf eden ve İngiliz-lerin verdikleri cezanın yerinde bir ceza olduğunu kabul ettiklerini söyleyen belgeler imzalatmışlar. Ahmet Bey, işte bunlar olmuş el Aziziye ve el Badraşin’de! Bize reva görülen ceza bu... merhametsizlik! Allahım sen şahitsin!”

İki adam kendi düşünceleriyle mücadele ederken, umutsuz, sıkkın bir suskunluk hüküm sürdü. Derken, Cemil el Hamzavi “Allahım yardım et!” diye inledi.

Ahmet, “Evet” diye bağınp ellerini çırptı. “Her yerde” diye ekledi, çevreyi göstererek.

Derken, Şeyh el Mutavalli dükkân sahibine dönüp, tembihledi. “Fehmi’ye, Şeyh el Mutavalli’nin ona tehlikeden uzak durmasını öğütlediğini söyle. Rabbimize güvensin. Sadece yüce Rabbim mahvedebilir İngilizleri... tıpkı geçmişte kendisine itaat etmeyenleri mahvettiği gibi.”

Şeyh eğilip bastonunu aldr. Ahmet, yardımcısına işaret etti; adam hediye paketini getirdi. Ahmet, şeyhin ayağa kalkmasına yardım edip paketi verdi. Şeyh, her iki adamm da elini sıkıp Rum suresinden ayetler okuyarak, dua ederek çıktı, gitti.

68

Sabaha karşı, karanlıktan gün doğarken. Şeker Soka-ğı'ndan bir hizmetçi, *Ahmet* Beyler'in kapısmı çalıp Emine Hanım'a, Ayşe'nin doğum sancılarının başladığım söyledi. Mutfakta bulunan Emine, işleri Hanafi Kadın'a bırakarak, merdivenlere koştu.

Hanafi Kadm, o evde çalıştığı süre boyunca, belki ilk kez gücenmiş ti. Ayşe doğum yaparken yanında olması şart değil miydi? Emine Hanım kadar onun da orada olmaya hakkı vardı. Ayşe, gözlerini Hanafi Kadm'ın kucağında açmıştı. Evdeki her çocuğun iki annesi vardı: Emine Hanım ve Hanafi Kadın. Böylesi bir günde kızından nasıl ayn durabilirdi?

Sen doğum yaptığın zaman nasıldı, hatırkyor musun, diye sordu kendi kendine Hanafi Kadm. El Tembekşiya'da-ki evi... Efendisi, her zamanki gibi dışandaydı. Vakit gece yansım geçtiği halde hâlâ yalnızdı. Hüsniye Kadm nerede şimdi? Hayatta mı acaba? diye düşündü. Oğlu Hanefi doğmuştu acılı iniltiler arasında... ve aynı acılı iniltiler arasında beşikte ölüp gitmişti. Yaşamış olsaydı şimdi yirmi yaşmda olacaktı. Ben burada yemek yaparken, küçük hanımım acı çekiyor olacak.

Emine de doğum yapmaya hazırlanırken hissettiği evhamlı sevinci hissediyordu. İşte Ayşe de ilk çocuğunu doğurmaya ve anneliğe hazırlanmaktaydı... tıpkı kendisinin Hatice için hazırlandığı gibi. Böylece, kendisinin verdiği can sonsuza kadar yaşayacaktı. İyi haberi sakin ve nazik bir biçimde vermek üzere kocasının yanına gitti. Elinden geldiğince mahcup ve terbiyeli davranmaya çalıştı ki, fırlayıp kızının yanma gitmeye heveslendiği belli olmasın. Ahmet Bey, haberi sükûnet içinde karşılayıp ona gecikmeden gitmesini emretti. Emine, anneliğin, kendisi gibi zayıf bir kadm üzerindeki mucizevi etkisinin idrakinde, hızla giyindi.

Erkek kardeşler, haberi anneleri gittikten sonra, uyanınca aldılar. Gülümseyip, sorgulayan gözlerle baktılar birbirlerine.

“Ayşe anne oluyor!”

“Ne tuhaf!”

“Nesi tuhaf? Hatice doğduğunda, annemiz Ayşe’den daha küçüktü.”

“Annem, bebeği kendi elleriyle mi doğurtacak? Bunun için mi gitti Ayşe’nin yanına?” diye sordu Kemal. Ağabeyleri, cevaben sadece gülümsediler.

“Bu bana bir uyan. Orospu da yakında doğuracaktır çocuğunu” dedi Yasin.

“Kimi kastediyorsun?”

“Zeynep’i.”

“Babam seni bir duysa...”

“Ayşe anne, ben de baba olacağım.”

“Ve ben, hem amca, hem dayı” dedi Fehmi. “Sen de Kemal Bey” diye ekledi.

“Ayşe’ye gitmek için bugün okula gitmemem lazım.” “Harika. Kahvaltıda babamdan izin istersin... eğer isteyebilirsen!”

“İngilizlerin neden olduğu nüfus azalmasına karşı, bir sürü bebeğe ihtiyaç var.”

“Okula gitmesem de olur.- Öğrencilerin dörtte üçü bir ayı aşkın zamandır gelmiyor zaten.”

“Bunu da söyle babama. Bu sözler onu mutlaka ikna edecek, sonra da fasulye tabağı yüzüne çarpılacaktır.” “Ah... yeni bir bebek. Bir iki saate kadar babam dede, annem nine olacak. Bizler de amca ve dayı. Bu, müthiş bir olay. Acaba şu an kaç çocuk doğmaktadır dünyada? Kaç kişi ölüyordur? Bunu büyükanneye bildirmemiz gerekecek.” “Ben el Hurunfuş’a gidip söyleyebilirim ona... eğer okula gitmezsem.”

“Okula gidip gitmemen bizi ilgilendirmiyor. Babana söyle. Gitmeme fikrine bayılacaktır.”

“Ah... Ayşe şimdi acı içindedir herhalde. Zavallı kız... Altın saçlar ve mavi gözler doğum sancısını hafifletmez.” “Allah yardımcısı olsun... Allah kolaylık versin ona. Sonra loğusa şerbeti içer, mum yakarız."

“Kız mı, oğlan mı acaba?"

“Hangisini istersin?”

“Oğlan tabii.”

“Belki annesi gibi o da kızla başlar.”

“Neden babası gibi, bir oğlanla başlamasın?”

“Öff... Okul dağıldığında, bebek çoktan doğmuş olacak. Nasıl çıktığını göremeyeceğim.”

“Nasıl doğduğunu görmek mi istiyorsun?”

“Tabii.”

Doğum haberinden en çok Kemal etkilenmişti. Zihni, kalbi, hayal gücü bununla doluydu. Okul yönetimi despot babasına bildirmek üzere, onun her hareketini izlemiyor olsa, Şeker Sokağı’na gitme isteğine karşı koyamazdı. Okulda kaldı ama sadece bedenen. Ruhu, Şeker Sokağı’nm üstünde dolanıyor; aylardır sırrım öğrenmek için beklediği olayı sorup soruşturuyordu.

Bir kedinin doğum yapışını izlediğinde daha altısında bile değildi. Anne kedinin acı acı miyavlaması dikkatini çekmiş, koşup bakmıştı. Kedi, damdaki sümbüllerin altında, gözleri yerinden fırlamış bir halde kıvranıp duruyordu. Orasında kızarık bir et parçası görünce iğrenerek gerilemiş ve avaz avaz bağırmaya başlamıştı çocuk. Bu olay, akimdan hiç çıkmamıştı. Sinir bozucu, üzücü bir anıydı onu sis gibi saran ama korkmamaya kararlıydı. Kedi ile Ayşe arasında birinin hayvan, diğerinin insan olması dışında herhangi bir bağ kuramıyor; ikisinin, birbirinden dünya ile cennet

kadar farklı olduklarına inanıyordu. O zaman, Şeker So-kağı’nda neler oluyordu? Bunlar, cevaplaması kolay olmayan can sıkıcı sorulardı. O gün, okuldan çıkar çıkmaz son sürat Şeker Sokağı’na koştu.

Şevket malikânesinin avlusuna girdiğinde nefes nefe-seydi. Malikânenin harem bölümüne giderken, misafir odasına göz attı ve maalesef, babasıyla göz göze geldi. Adam, ellerini iki bacağının arasında tuttuğu bastona dayamış, oturuyordu. Kemal donakaldı. Hipnotize olmuşçasına, gözünü bile kırpmadan, hareketsiz durdı/. İstemeyerek çok yanlış bir şey yapmış olduğu duygusuna kapıldı. Korkuyla ürperip cezalandırılmayı bekledi. Derken, Ahmet Bey dönüp yanındakiyle konuşmaya başladı. Kemal, hemen bakışlarını kaçırıp yutkundu. Kaçmadan önce, İbrahim Şevket, Yasin ve Fehmi’nin sayvanda oturduklarını göz ucuyla fark etti. Merdivenlerden çıkıp Ayşe’nin katma vardı. Kapı aralıktı. İçeri girdi. Ayşe’nin kocası Halil Şevket, oturma odasında ayaktaydı. Yatak odasının kapısı kapalıydı. İçeriden sesler geliyordu. Annesiyle dul Şevket Ha-nım’ın sesini tanıdı ama tanıyamadığı üçüncü bir ses daha vardı odada. Halil Bey’i selamladı ve gülen gözlerle ona bakıp, “Ayşe’nin bebeği oldu mu?” diye sordu.

Adam, parmağını dudaklarına bastırarak, “Şışşş” diye uyardı sessiz olması için.

Haki, onu her zaman sıcak bir ilgiyle karşılardı ama sorduğu soru iyi karşılanmamıştı. Utandı ve nedensiz bir huzursuzluk duydu. Kapısı kapak olan odaya gitmeye yeltendi ama Halil’in “Hayır!” diye bağıran otoriter sesi onu durdurdu.

Kemal, soran gözlerle baktı adama. Adam, hızla, “Şimdi iyi bir çocuk ol ve aşağı inip orada oyna” dedi, aceleci bir sesle.

Çocuk, ezilmiş, mahvolmuştu. Hevesi kırılmış bir halde, ayaklarını şürüyerek geriledi. Bütün gün işkence çekerek bekledikten sonra gördüğü bu haksız muamele onu üzmüştü. Odadan tam çıkıyordu ki, kapısı kapalı olan odadan kulaklarını çınlatan tuhaf bir ses geldi. Ses önce yükseldi, tizleşti, kulakları tırmaladı ve sonra boğuklaştı hatta kısıldı ve uzun, acı bir çığkkla sonlandı. Bütün bunlar, bir nefeste olup bitmişti. Derken, sıkıntılı bir inilti duyuldu. Kemal sesi tanımamıştı ama tizliğine, boğulduğuna ve kısıklığına rağmen, yansıttığı acıda kimliğini açıklayan, kendine özgü bir

şey vardı. Bu, ablası Ayşe'nin sesiydi. Bundan hiç şüphesi yoktu. Ayşe ya çok yorgundu, bitkindi ya da ölüyordu. Derken, tekrar bir inilti duydu ve şüpheleri pekişti. Titremeye başladı. Ablasının acıyla kıvranmakta olduğunu düşündü. Aklına anne kedi geldi. İbrahim'e baktı. Adam, yumruklarını bir sıkıyor, bir bırakıyor, "Şükürler olsun Allahım" diye mırıldanıyordu.

Kemal, Ayşe'nin bedeninin, tıpkı adamm yumruklan gibi bir kasılıp, bir gevşediğini düşündü. Kendim kaybetti. Hıçkırıklar arasında fırladı çıktı. Malikânenin harem bölümüne geldiğinde, ardından gelen ayak seslerini duydu. Dönüp baktı. Hizmetçi Suveydan hızla merdivenleri iniyordu. Kadm onun yüzüne bile bakmadan yanından geçti ve efendisi İbrahim Bey'e seslendi: "Şükürler olsun, Efendim!" Başka bir şey demedi ve adamm cevabım beklemeksizin topuklarının üstünde dönüp, tekrar yukan koştu.

Misafir odasına girdiğinde yüzü mutlulukla parlıyordu İbrahim'in. Kemal, olduğu yerde kaldı. Yalnızdı ve ne yapacağım bilmez bir haldeydi. Derken, İbrahim dönüp geldi. Ardından Ahmet Bey, Yasin ve Fehmi. Kemal yol verdi ve kalbi çarparak arkalanna takıldı.

Koca salonun girişinde Halil karşıladı onlan. Kemal, babasının, "Allaha şükür, sağlıklı" dediğini duydu.

Halil, umutsuzluk içinde, "Her halükârda Allaha dua edelim" diye mınldandı.

Ahmet Bey kaygılanmıştı. "Ne var? Ne oldu?"

HaMl, "Ben doktor çağıracağım" dedi.

"Bebek için mi?" diye sordu Ahmet Bey, endişe içinde.

Halil, başım hayır dercesine salladı, "Ayşe... Durumu iyi değil. Hemen doktor çağırmam lazım" dedi.

Adam, ardında kimsenin saklamadığı moral bozukluğu ve kaygı bırakarak çıktı gitti. Derken, Dul Şevket Hanım göründü. Gülümseyerek herkesi selamladı ve otururken, "Zavallı kız, o kadar uzun süre acı çekti ki, bitkin

düştü. Geçici bir durum bu. Sizi temin ederim... ne dediğimin farkındayım ama oğlum bugün olağanüstü korkak. Yine de, bir doktor çağırmanın mahsuru yok” deyip kendi kendine konuşurcasma ekledi: “Doktorumuz yüce Allah... Gerçek doktor O.”

Oğullanyla birlikte olduğu halde Ahmet Bey her zamanki soğukkanlıkğmı muhafaza etmekten acizdi. Korktuğunu açık eden bir sesle, “Nesi var? Göremez miyim?” dedi.

Kadın gülümsedi, “Birazdan... kendine gelsin de! Çılgın oğlumun kabahati, hepinizi boş yere meraklandırdı” dedi.

Ahmet Bey’in güçlü, dayanıldı ve korkuyla kanşık saygı uyandıran geniş göğsünde acılı, ıstırap çeken bir kalp vardı. Kederli gözlerindeki yaş donup kalmıştı. “Küçük kızıma ne oldu? Neden bu yaşlı kadm onu görmeme izin vermiyor? Müşfik bir gülümseme, şefkat dolu birkaç sözüm, hele de benim sözüm acısını azaltır oysa. Evlilik, koca, acılar... Benim evimde hiç acı tatmadı. Benim güzel, sevgili küçük kızım... *Allahım merhamet eyle. Yaşamın hiç* tadı kalmadı, onları tehdit eden en ufak kötülükte kaybolup gjtti. Fehmi... kederk ve acılı... bunu görüyorum. Acının anlamını mı öğrendi acaba? Bir annenin kalbini, ne hissettiğini nasıl bilebilir? Yaşlı kadm sakin, söylediklerinden emin. Oğlu boşu boşuna hepimizi altüst etti. Allahım... dualarımızı duy. Ne durumda olduğumu biliyorsun. Onu, beni İngiliz-lerden koruduğun gibi koru Allahım. Bu acıyı kaldıramam. Allah merhametlidir. Çocuklarımı tüm kötülüklerden korur. Aksi halde yaşamın hiçbir anlamı kalmaz. Böğrüme sivri bir diken saplanınca şenUğin, müziğin, eğlencenin tadı mı kakr? Kalbim kurtulması için çarpıyor çünkü bu kalp bir babanın kalbi. Dertli kalp eğlenceden zevk alır mı hiç? Bu akşam, acaba kalbim huzur içinde gidebilecek miyim âleme? Güldüğüm zaman, bu gülüşün içten olmasını, kalbimin derinliklerinden kopup gelmesini isterim ben. Kederli bir kalp, akordu bozuk saz teli gibidir. Fehmi’nin derdi bana yetiyor. Diş ağrısı gibi... nefret edilesi bir acı! Acısız bir dünya... çok *şef* mi istiyorum Allahım? Acısız bir dünya... hiç olmazsa bir süre için! Çocuklarımın, gözlerimi sevinçle dolduracağı bir dünya... o zaman güler, şarkı söyler, oynarım! Rahman ve rahim Allahım... Ayşe’ye acı Allahım!”

Halil, yaklaşık kırk beş dakika sonra doktorla birlikte dönüp geldi. Hemen içeri girip, kapıyı kapadılar. Ahmet Bey, geldiklerini duyunca, yerinden kalkıp oturma odasına geçti, gözü kapıda, beklemeye başladı. Sonra tekrar yerine döndü.

Dul Şevket Hanım, “Doktor konuştuğunda ne kadar haklı olduğumu göreceksiniz” dedi.

Ahmet Bey başını kaldırıp, “Allah saklasın...” dedi.

Ne olursa olsun, gerçeği yakında öğrenecek ve kuşkudan kurtulacaktı. Kalbi küt küt atıyordu. Sabır. Çok sürmeyecek. Allaha inancı tamdı ve kolay sarsılmazdı. O’na tesUm olmalıydı. İçeride ne kadar uzun kalırsa kalsın, sonunda çıkacaktı doktor. O zaman soracaktı ne olduğunu. Bir doktor? Önceden düşünmemişti... Doğumda bir doktor... kızın rahmi ile yüz yüze! Öyle değil mi? Ama o bir doktor. .. yapacak bir şey yok! “Önemli olan, Allahın onun elinden tutması. İnşallah kurtulacak...”

Ahmet Bey, kaygılı olmanın yanı sıra, utanç içindeydi. Muayene yirmi dakika sürdü. Kapı açılınca kalkıp oğullarıyla birlikte oturma odasına geçti. Doktorun etrafım sardılar. Adam, Ahmet Bey’i tanıyordu. Tokalaştılar. Doktor, gülümseyerek, “Kızınız gayet iyi” deyip daha ciddi bir ifadeyle ekledi: “Anne için geldim ama bana ihtiyacı olan bebek.”

Ahmet Bey rahatlayıp derin bir nefes aldı. Bir saattir ilk kez kendini daha iyi hissediyordu. Yüzünü aydınlatan zarif bir gülümsemeyle, “Bu durumda, söylediklerinize inanabilir miyim?” diye sordu.

Doktor, çok şaşırmış gibi yapıp, “Evet ama torununuzun sağlığı sizi endişelendirmiyor mu?” diye sordu.

Ahmet Bey gülümsedi ve “Büyükbabalığm ne olduğunu henüz bilmiyorum” dedi.

“Yaşama şansı yok mu?” diye sordu Halil.

Doktor kaşlarını çattı. “Onu Allah bilir! Kalbini çok zayıf buldum. Sabaha çıkmaz diye düşünüyorum. Bu akşamı geçirirse tehlikeyi atlatmış olur ama

uzun yaşayacağmı sanmam. Tahminime göre, en çok yirmi yaşma kadar yaşayabilecektir. Ama kim bilir? Her şey Allahtan...” dedi.

Doktor gittikten sonra, Halil, yüzünde kederli bir gülümseyişle annesine döndü, “Ona Naime adını verecektim, senin adım” dedi.

Kadm, oğlunu azarlarmış gibi bir el hareketi yaptı. “Doktor bile, ‘Allah!’ dedi. Doktor kadar inancın yok mu senin? Admı Naime koy. Beni onurlandır. Allahın izniyle, büyükannesi kadar uzun yaşayacaktır o” dedi.

Ahmet Bey, “Ahmak herif, karısını muayene etmesi için boş yere doktor çağırdı. Ne aptal şey bu!” diye düşündü. Sonra, öfkesine hâkim olamayıp, saklamaya çalışarak, “Korkunun insana aptalca şeyler yaptırdığı doğru ama karını muayene etmesi için koşup yabancı birini çağırmadan önce biraz düşünseydin iyi olmaz mıydı?” dedi.

Halil cevap vermedi. Etrafındakilere bakıp, tüm samimiyetiyle, “Ayşe doktorun ne söylediğini bilmeli” dedi.

69

q**5**><^**£>**

Dışarıda neler oluyor, diye merakla masanın başından kalktı Ahmet, peşinde Cemil el Hamzavi ve bazı müşteriler olduğu halde hızla kapıya seyirtti. Bakırcılar, sessiz bir cadde değildi; tam tersine, kulakları rahatsız eden gürültüsü gün ağanrken başlar, bir sonraki şafağa kadar sürer; cadde, sokak satıcılarının bağırtılan, müşterilerin pazarlık sesleri, dilencilerin yalvanşlan ve gelip geçenlerin nükteleriyle dolup taşardı. İnsanlar, kalabalığa hitap edercesine yüksek sesle konuşur; en mahrem sözler bile seke seke her yana yayılır, minare tepelerine yükselirdi. Bu gürültüye atlı tramvaylann ve eşek arabalannm tangırtısı da eklenince, cadde sessiz bir cadde olmaktan iyice çıkardı. Ne var ki, aniden, uzaktan duyulan dalga sesleri gibi başlayıp, rüzgâr gibi uğuldayarak yaklaşan bir gürültü tüm bölgeye yayılmıştı. Bu cadde için bile olağanüstü, sıra dışı bir gürültüydü bu.

Ahmet, o günleri yaşayan herkes gibi gösteri yapıldığım düşündü önce; ama kulağa sevinç nidalan da geliyordu. Ahmet tam kapıdan çıkacakü ki, yoldan geçen bağımsızlık yanlısı bir gençle çarpıştı. Genç adam, sevinç içinde, “Duydunuz mu!? Duydunuz mu!?” diye bağmyordu.

Dükkân sahibi duymamıştı ama gözleri umutla parlayarak, “Hayır” dedi. “Neler oluyor?”

“Said Paşa serbest bırakıldı” dedi genç, coşkuyla.

“Sahi mi?” diye bağırdı Ahmet, kendine hâkim olama-yarak.

Genç adam doğruladı. “Allenby açıklama yayınladı... biraz önce!”

İki adam, tanışmadıkları halde birbirlerine sarıldılar. Ahmet duygusallaşmış, gözleri yaşla dolmuştu. Duygularını saklamak için gülüp “Allenby iyi haberler değil, tehdit yayınlar, neden değişti acaba o at hırsızı?” dedi.

Adam “Hamd’olsun değişmeyene” dedi ve Ahmet’in elini sıkıp ayrılırken, “Allahuekber... Allahuekber... Zafer Müslümanların...” diye bağırmaya devam etti.

Dükkânının kapısında durmuş caddeyi seyrederken, kalbinde çocukluğunun masumiyeti ve sevinci vardı Ahmet’in. Said ile ilgili haberin etkisi her yerde görülebiliyordu. Dükkân girişleri, dükkân sahibi ve müşterilerle tıklım tıklımdı. Herkes birbirini kutluyordu. Evlerin pencereleri çocuklarla doluydu. Cumbaların ardından, kadınların sevinç çığlıkları yükseliyordu. Bakırcılar ile Sarraflar ve Beyt el Kadı caddeleri, Said, Said, Said... diye haykıran insanlarla dolup taşmıştı; müezzinler minarelerden şükran dualan okumaya koyulmuştu. Onlarca eşek arabasıyla yüzlerce çarşaflı kadm sokaklara dökülmüştü, bağımsızlık şarkılan söylüyorlardı. Ahmet’in görebildiği bütün insanlar bağınp çağırmaktan çılgına dönmüştü. Toprak ayaklarının altmda kaybolmuş, duvarlar görünmez olmuştu. Her yerden Said sesi yükseliyordu. Ortam, muazzam bir fonograf plağına dönüşmüştü sanki; pikapta aralıksız dönerek bu ismi tekrarlıyordu. Abbasilerden kalma tarihi binada ve çeşitli caddelerin köşelerinde karargâh kuran İngi-lizlerin yavaş yavaş toparlanmakta olduğu haberleri geliyordu. Bu tür haberler

geldikçe, kalabalığın coşkusu daha da artıyor, çılgınlık düzeyine ulaşıyordu. Ahmet, daha önce hiç böyle bir şey görmemişti. Kalbi yerinden oynayacakmış gibi, pınl pınl parlayan gözlerle bakıyordu her yöne. “Ya Hüseyin, bir yük kalktı üstümüzden” diye o da kadınlarla birlikte şarkı söylemeye başladı ufak ufak.

Derken, yardımcısı Cemil yaklaşıp kulağına eğilerek “Dükkânlar bayrak asmış, halka soğuk içecek dağıtıyorlar” diye fısıldadı.

“Sen de onlar gibi yap, hatta daha da fazlasını. Bütün kalbinle yap” dedi Ahmet coşkuyla ve sesi titreyerek ekledi: “Besmelenin yazılı olduğu çerçevenin altına da Said’in resmini as.”

Cemil el Hamzavi tereddüt geçirip uyardı: “Oraya asarsak, dışarıdan görünür. Her şey normale dönene kadar beklesek daha iyi olmaz mı?”

Dükkân sahibi, “Kanlı bir dönem ve korku, geri dönmemek üzere geçti gitti. Gösteriler, İngilizlerin gözü önünde yapılıyor, görmüyor musun? Karışmıyorlar. As o resmi ve bana inan” dedi, adama tepeden bakan bir tavır içinde.

“Kanlı ve korku dolu günler bitti... öyle değil mi? Said serbest bırakıldı, artık hür. Herhalde Avrupa’ya gidiyordur şu an. Bağımsızlık ile aramızda sadece birkaç adım ya da birkaç sözcük var. Bu gösterilerde mermi yok... sevinç çığlıkları ve neşe var. Hayatta kalan bizler ateşten geçtik ama mutluyuz. Allah şehitlere rahmet eylesin... Fehmi? Asla düşünemeyeceği kadar büyük bir tehlike atlattı. Şükürler olsun, atlattı. Hadi ne bekliyorsun? Yüce Allaha dua et.”

O akşam bir araya geldiklerinde, hepsinin bütün günü bağırarak, haykırarak geçirmiş oldukları seslerinden belliydi. Mutlu bir akşamdı. Bu, gözlerinden, dudaklarından, hareketlerinden ve sözlerinden okunuyordu. Emine bile, bu taşkın mutluluktan payını almıştı. Said’in serbest bırakılmasının, huzur ve mutluluk ortamını geri getireceğinin idrakindeydi.

“Cumbadan bakarken hiç görmediğim bir şey gördüm” dedi. “Günahlarımızın tartıya konacağı Kıyamet Günü mü yaklaştı acaba? O kadınlar deli mi? Söyledikleri şarkılar hâlâ kulaklarımda: Ya Hüseyin, bir

yük kalktı üstümüzden...'" Yasin, Kemal'in saçlarını eliyle karıştırarak, "İngilizlerin gidişini hızlandırmak için söylenen bir veda şarkisiydi o; bir daha gelmesi istenmeyen bir misafirin arkasından testi kırmak gibi bir şey" dedi.

Kemal, hiçbir şey demeden ağabeyine baktı. Derken, Emine sordu: "Allah bizleri bu tür insanlardan esirgeyecek mi artık?"

"Şüphesiz öyle" diye cevap verdi Yasin ve Fehmi'ye sordu: "Sen ne dersin?"

Fehmi çocuk gibi mutluydu. 'Taleplerimizi kabul etmemiş olsalar Said'i serbest bırakmazlardı. Şimdi Avrupa'ya gidecek ve bağımsızlıkla geri dönecek. Herkes böyle söylüyor. Bundan böyle ne olursa olsun, 7 Nisan 1919, devrimin başarılı olduğunu teyit eden gündür."

"Ama ne gün!" diye ünledi Yasin. "Devlet memurları açık açık gösterilere katıldı. Onca mesafeyi yürüyebileceğimi ve bu kadar çok bağırabileceğimi hiç düşünemezdim."

Fehmi güldü ve "Keşke senin o coşkulu halini görebilseydim. Yasin gösteriye katılıyor! Heyecanlanıyor ve haykırıyor! Olacak şey değil!!"

Gerçekten müthiş bir gündü. Yasin, kabaran akıntıya kapılmış; güçlü dalgalar onu küçücük bir yaprak gibi alıp oradan oraya götürmüştü. Hâlâ nasıl kendine geldiğini bilmiyordu. Oysa o güne dek, sığındığı sakin bir gözlem kulesinin camından seyretmişti olup bitenleri, hiçbir duygusal bağ kurmadan. Fehmi'ye göre, Yasin daha gösterilerin içindeyken durumu kavramaya başlamıştı. "İnsan, öylesi bir kalabakğın içindeyken tuhaf bir şekilde kendini unutuyor ve başka biri oluyor" dedi Yasin, hayret içinde.

"Sahiden hissettin mi o coşkuyu?" diye sordu Fehmi içten bir merakla.

"Said diye o kadar çok bağırdım ki, boğazım acıdı. Birkaç kez gözlerim doldu" dedi Yasin.

"Said'in serbest bırakıldığı haberini okulda öğrendik. Tam manasıyla kendimden geçtim. Siz bekliyor muydunuz? Öğretmenler, dışarıya çıkıp

gösterilere katılmamızı önerdiler ama benim içimden gelmedi. Kaçıp eve dönmek istedim; ama bir süre onlarla birlikte yürümek zorunda kaldım. Derken, kendimi bir anaforun içinde buldum. Coşkuyla yüklü bir ortam vardı, akıntıya kapılıp kendimi kaybettim. İnan olsun, ben de herkes kadar ateşli ve iyimserdim.”

Fehmi başmı sallayıp, “Hayret” diye mırıldandı.

Yasin bir kahkaha attı. “Vatanseverlik duygumu kaybettiğimi mi sanmıştın? Aslında, benim hoşlanmadığım şey, gürültü ve vahşet. Vatan sevgisi ve barışla bir sorunum yok, onlarla mutabakat halindeyim.”

“Ya o mutabakat bozulur, tuzla buz olursa?”

Yasin gülümseyip tereddüt etmeden cevapladı. “Benim için önce huzur gelir. Önce ben... Ülkem, beni tüketmeden mutlu olamaz mı? Allahın takdiri... Yaşadığım sürece ülkemi seveceğim ama yaşamımı riske atmadan.”

“Bu çok akıllıca” dedi Emine. Sonra Fehmi’ye dönüp, “Beyzadem farkk mı düşünüyorlar?” diye sordu.

Fehmi sakin bir tavır içinde cevap verdi: “Tabii ki hayır. Dediğin gibi, çok akıllıca...”

Kemal, sohbetin dışmda kalmış olmaktan memnun değildi; özettikle de, o gün gayet yaşamsal bir rol oynadığı için. “Biz de grev yaptık” dedi, konuşmaya katılarak. “Ama başöğretmen, bizim küçük olduğumuzu ve dışan çıkarsak kalabalıkta ezileceğimiz söyleyip avluda gösteri yapmamıza izin verdi. Avluda toplanıp uzun süre, ‘Said çok yaşa’ diye bağırdık” dedi, bunu birkaç kez yüksek sesle tekrarlayarak. “Gösteriden sonra sınıflara dönmedik çünkü öğretmenler okuldan aynkp dışarıdaki gösterilere katıldılar.”

Yasin, çocuğa alaycı bir ifadeyle bakıp, “Ama arkadaşla-nn katılmışlar” dedi.

“Cehenneme kadar!” dedi Kemal, kendini tutamayarak. Aslmda bunu demek istememiş ama içinde bulunduğu durumun bunu gerektirdiğini düşünmüştü. Yasin, onu yenilgiye uğratmıştı. Aklı kanşmış, kendini iftiraya uğramış gibi hissetmiş, duygulannı saklamaya çalışmıştı çocuk. Okul dönüşü terk edilmiş olan karargâhın bulunduğu yerde durup, nasıl yaşlı gözlerle etrafa baktığım unutamıyordu. Sarnıcın önündeki kaldırımda içtiği çayı, şarkılar söyleyerek topladığı hayranlığı, askerlerin, özellikle de Julian’m ona sevgi dolu davranışını, insanlık âleminden daha üstün niteliklere sahip olduğuna inandığı bu olağanüstü beyefendilere kendisini bağlayan dostluğu unutması uzun zaman alacaktı.

Emine, “Said Paşa şanslı bir adam” dedi. “Tüm dünya adını sayıkkyor. Efendimiz II. Abbas bile bu ilgiye nail olmamıştı. Öyle anlaşılıyor ki, Said imanı bütün bir adam. Allah, sadece imanı bütün olanlara gerçek zafer bahşeder. Onu, zeplini bile yenen İngilizlere karşı muzaffer kıldı. Daha büyük bir zafer olabilir mi? Kadir Gecesi doğmuş olmak.”

“Onu seviyor musun?” diye sordu Fehmi.

“Sen sevdiğin için seviyorum” diye cevap verdi kadm. Fehmi ellerini onaylamadığım gösteren bir biçimde açıp, kaşlarını kaldırarak, “Bu bir şey ifade etmez” dedi.

Emine, huzursuz, “Ne zaman içimi parçalayan bir haber alsam, ‘Said başkaldırmasa bunlar olur muydu?’ diye sordum kendime. Ama herkesin sevdiği adamı, Allah da seviyor olmalı diye düşündüm” deyip iç çekerek sürdürdü.

“Ölüp gitmiş olanlara çok üzülüyorum. Kim bilir kaç ana hâlâ ağlıyordur? Kim bilir kaç ana, bugünün sevinciyle daha da dertleniyor, daha da üzülüyordur?”

Fehmi, Yasiri’e göz kırptı “Vatansever bir anne oğlunun şehit olmasına sevinir” dedi.

Kadm, ellerini kulaklarına bastırıp bağırdı. “Genç beyimizin bana ne dediğini duy Allahım... Bir anne oğlunun şehit olmasından sevinç duyarmış,

öyle mi? Nerede? Bu dünyada mı? Ne burada, ne de şeytanların yaşadığı yeral-tındaki dünyada!”

Fehmi bir kahkaha attı. Biraz düşündükten sonra ışıl ışıl parlayan gözlerle, “Anne, sana, artık açıklayabilirim sırrımı. Gösterilere hep katıldım ben ve ölümle burun buruna geldim” dedi.

Emine inanamadı. Şaşırmıştı. Oğluna bakıp gülümsemeye çalışarak, “Sen mi? Olamaz. Sen benim camm, kamınsın. Sen diğerleri gibi değilsin...” dedi.

Fehmi, gülümseyerek “Yemin ederim doğru” dedi. Kadının yüzündeki gülümseme soldu. Dehşetle açılan gözlerini, bir ona, bir soran gözlerle Fehmi’ye bakmakta olan Yasin’e dikti. Yutkundu, “Aman Allahım! Kulaklarıma inanamıyorum” dedi kekeleyerek. Çaresiz bir acıyla başını iki yana sallayarak ünledi: “Sen!”

Fehmi, annesinin altüst olacağını biliyordu ama bu kadar değil. Tehlike geçmişti. “Artık tarih oldu” dedi annesine tekrar konuşma fırsatı vermeden. “Oldu bitti. Artık korkacak bir şey yok.”

Emine ısrar etti: “Suss! Anneni hiç sevmiyorsun sen. Allah affetsin.”

Fehmi’nin cam sıkılmıştı. Gülmeye çakştı. Kemal, muzip bir ifadeyle, annesine, “Pastanede üstüme ateş açıldığı günü hatırlıyor musun? Eve dönerken yolda onu gördüm. Kendisini gördüğümü kimseye söylememi istedi” dedi. Sonra Fehmi’ye dönüp içten bir merakla “Anlat bize Fehmi Bey” dedi. “Gösteriler nasıldı? Ya çarpışmalar? İnsanlar ölünce ne oldu? Sen silahlı miydin?”

Yasin müdahale edip annesine, “Artık tarih oldu, geçti gitti. Korkmaktansa, oğlun hayatta ve güvende olduğu için dua etmelisin” dedi.

Emine, sert bir sesle, “Sen biliyor muydun?” diye sordu Yasin’e.

Yasin, hemen, “Annemin mezarı üstüne yemin ederim ki, hayır” diye cevap verdi ve bunun yeterli olmayabileceğini düşünerek, ekledi: “Ve dinim, imanım ve Rabbim üstüne...” Sonra yerinden kalkıp kadının yanma gitti.

Elini omzuna koyarak, müşfik bir sesle, “Korkman gerektiği zaman korkmadın, artık korkmaman gerekirken korkuyorsun, öyle mi? Tehlike geçti, barış var artık. İşte Fehmi gözünün önünde” dedi gülerek. “Artık hiç korkmadan gece gündüz Kahire’yi arşınlayabiliriz.”

Fehmi, “Anne, üzüntüye kapılman anlamsız. Lütfen bozma keyfimizi” dedi içten bir sesle.

Kadm iç çekip bir şeyler söylemek üzere ağzını açü ama dudakları kıpırdadığı halde konuşamadı. Oğlunun isteğine uyacağını belirtircesine gülümsedi ve gözlerindeki yaşı saklamak için başmı öne eğdi.

Fehmi, o gece uykuya dalmadan önce, neye mal olursa olsun babasının hayır duasını almaya karar vermişti. Ertesi sabah, kararklıkla hemen konunun üstüne gitmeye hazırdı. Aslında, babasma baş kaldırdığı süre içinde, ona karşı asla kızgınlık ya da küstahlık olarak tanımlanabilecek duygular içinde olmamıştı. Ne var ki, babaya itaatin bir görev ve sorumluluk olduğunu bilen hassas yüreği, vicdanı üzerinde ağır bir baskı oluşturuyordu. Sözlü olarak ona hiç karşı çıkmamış ama defalarca isteklerine karşı gelmişti. Dahası, yemin etmesini istediği o gün yemin etmemiş; ağlayarak ona rağmen kendi ilkelerine bağlı kalacağını ilan etmişti. Bu davranışları, tüm iyi niyetine rağmen, onu itaatsiz ve kötü biri yapıyordu, bundan da dayanılmaz bir üzüntü duymaktaydı. Babasıyla arasını düzeltmek üzere daha önce girişimde bulunmadıysa, bunun nedeni, yaranın kabuğunu kaldırıp bir daha saramamaktan korkuyor olmasıydı. Babasmın, yaptığının kefareti olarak ondan tekrar Kuran’a el basmasını isteyeceğini; tekrar reddetmek durumunda kalacağını; böylelikle, af dilemek isterken, yeniden baş kaldırmış olacağını düşünmüştü.

Artık durum farklıydı. Zafer sevinciyle sarhoştu genç adam; tüm ulus, zafer ve sevinç şarabıyla sarhoş olmuştu. Babasıyla arasında, onları ayıran bir kuşku bariyerinin mevcudiyetine tahammülü kalmamıştı. Barışacaklar ve Ahmet Bey, hak ettiği özrü duyacaktı oğlundan. Böylece mutlulukları lekesiz, kusursuz ve tam olacaktı.

Babasının odasına kahvaltıdan on beş dakika önce girdi. Adam, namaz kılmış, bir dua mırıldanarak seccadesini katlıyordu. Oğlunun odaya girmiş olduğunu fark etmişti şüphesiz ama görmezden geldi ve gidip kanepeye

oturdu. Yüzü, kapının yanında mahcubiyet içinde duran Fehmi'ye dönüktü. Ahmet Bey, “Orada neden öyle dikilip duruyorsun? Neden geldin?” diye sorarcasına, kayıtsız bir reddedişle baktı oğluna.

Fehmi, duyduğu mahcubiyetin üstesinden gelerek hızla babasına doğru yürüdü; eğilip elini eline aldı ve saygıyla öptü. Bir süre suskun kaldı, sonra, küçücük bir sesle, “Günaydın baba” dedi.

Baba, hiç ses etmeden ona bakmaya devam etti. Sanki duymamıştı. Derken, genç adam gözlerini indirip yalvaran bir sesle kekeleyerek konuştu: “Özür dilerim...” Ahmet Bey suskunluğunu sürdürdü.

“Çok üzgünüm. Çok huzursuzum o gün...” Sözlerinin, hiç istemediği bir yere varmakta olduğunu hissedip, durdu.

Derken, “Ne var?” diye sordu babası, sabırsız ve sert bir sesle.

Fehmi, babasının suskunluğunu bozmasına sevinip sanki bir önceki soruya muhatap olmamışçasına rahatladı. “Beni affetmenizi istiyorum” dedi.

“Yıkıl önümden!”

Umutsuzluğun boğazını sıkan pençesinden biraz kurtulduğunu hisseden Fehmi, “Beni affettiğiniz zaman” diye cevap verdi.

Ahmet Bey, aniden alaycı bir tavır takındı ve “Affetmek! Neden olmasın? Allah saklasın... beni kızdıracak bir şey mi yaptın yoksa?” diye sordu.

Fehmi, babasınm sessizliğini bozmuş olmasından duyduğu memnuniyete kıyasla, iki kat daha memnundu şimdi. Babasının alaycılığı, affa giden ilk adımdı. Gerçekten öfkelenmiş olsa, tokat atar, yumruk vurur, tekmeler, küfreder ya da hepsini birden yapardı. Alaycılığı, yumuşadığının işaretiydi.

Fırsattan istifade et, dedi Fehmi kendi kendine. Konuş. Avukat olmaya hazırlanan bir erkek gibi konuş. De ki, 'Ulusun çağrısına cevap vermek, iradenize karşı gelmek anlamına gelmez efendim. Vatanseverlik adma fazla bir şey yaptığım söylenemez, arkadaşlar arasında el ilanları dağıtmak... bu nedir ki? Sözlerinizden anladığım kadarıyla, vatani görevlerimiz olduğunu

reddetmiyor ama hayatımdan endişe ediyormuşsunuz efendim. Ben görevimin çok küçük bir kısmını yaptım. Size karşı gelmediğimden eminim efendim’ vesaire, vesaire.

Derken, “Allah biliyor ya, size itaatsizlik etmek asla aklımdan geçmedi” dedi genç adam.

Ahmet Bey sert bir cevap verdi: “Boş laf. Artık isyankâr olmayı gerektirecek bir şey kalmadığına göre, itaatkâr dav-ranıyormuş gibi yapabilirsin. Neden daha önce gelmedin af dilemeye?”

Fehmi, üzüntüyle, “Dünya kan ve gözyaşı doluydu. Çok üzüntülüydüm” dedi.

“Benden af dileyemeyecek kadar üzüntülü, öyle mi?”

Kaşlarım çattı ama kızgın olduğu için değil, oğlunun sözlerinin üzerinde yarattığı iyi etkiyi saklamak için. Bir insan işte böyle konuşmalı, diye düşündü. Yoksa unut gitsin. Kelimeleri gerçekten de iyi kullanıyor. Belagat bu işte. Öyle değil mi? Söylediklerini, bu akşam arkadaşlarıma aktaracağım, bakalım ne diyecekler? Bana, eğitim görseydim, be-lagati en güçlü avukatlardan biri olurdun demişlerdi. Oysa yüksek eğitim almadan ve hukuk pratiğim olmadan da belagat sahibiyim ben. Yaptığımız günlük konuşmalarımız, belagatin daniskası... tıpkı hukuk gibi! Parti sohbetlerinde kim bilir kaç avukat ve önde gelen devlet memuru, serçeler gibi sinmiştir yanımda. Fehmi bile yerimi tutamayacaktır günü geldiğinde. ‘Çocuk eski kütüğün kıymığı gibi’ diyeceklerdir. O yemini etmemiş olması beni hâlâ rahatsız ediyor ama devrime kıyısından köşesinden de olsa katılmış olduğu için gururlanmaya hakkım yok. Allah bugünleri görmesine izin verdiğine göre, bari önemli şeyler yapmış olsaydı. Bundan böyle, devrime bulaştı diye konuşacağım. Söylediği doğruysa, sadece bildiri dağıtmak onu tatmin etti mi acaba? Orospu çocuğu, attı kendini olayların kanlı akışına! ‘Ahmet Bey, oğlunun cesaretini ve vatanseverliğini teslim etmeliyiz. Sana, o kötü günlerde bundan söz etmek istemedik ama artık barıştayız, sakıncası yok.’ Kendi milliyetçi duygularım reddetmiyorsun herhalde Ahmet Bey? Milliyetçi Vaft Partisi’ne mali desteğinden dolayı sana övgüler yağdırmadılar mı? Allah biliyor ya, genç olsaydın, oğlundan çok daha fazlasını yapardın. Ama o bana karşı geldi! Diline hâkim olamadı ama

kalbine itaat etti. Şimdi ne yapmalı? İçimden onu affetmek geliyor ama korkarım bana itaatsizlikte bir mahsur olmadığını düşünecektir.

Sonunda konuştu Ahmet Bey: “Bana itaatsizlik ettiğini asla unutamam. Sabah sabah, kahvaltıdan önce verdiğin bu anlamsız nutkun beni etkileyeceğini mi sandın?”

Fehmi cevap vermek üzereydi ki, annesi geldi, “Kahvaltı hazır efendim” dedi.

Fehmi’nin orada olmasına şaşırmıştı kadm. Bir oğluna, bir kocasına bakıp, ne konuştuklarını duymak umuduyla biraz oyalandı. Ne var ki, sessizlik ortamına kendisinin yol açtığını düşünüp, hemen çıktı odadan. Ahmet Bey, yemek odasına gitmek üzere yerinden kalktı. Fehmi yol verdi. Oğlunun yüzündeki derin üzüntüyü gördü adam ve kısa bir tereddüt geçirdikten sonra, “İnşallah, benimle konuştuklarını unutmayıp, bir daha bu kadar aptalca davranmazsın” deyip yürüdü.

Genç adam, müteşekkirdi. Gülümseyerek izledi babasını. Oturma odasından geçerlerken,“Herhalde Said’i, senin yaptıklarının sayesinde serbest bırakmışlardır” dediğini duydu.

Fehmi evden mutlu aynldı. Doğruca el Ezher’e gidip, arkadaşlarıyla buluştu. Yetkililerin, ülke çapında yapılmasına izin verdikleri büyük barış mitinginin organizasyonunu tartışıyorlardı. Mitinge, toplumun her kesiminden insanlann katılmasına karar verilmişti.

Toplantı uzun sürdü. Bitince dağılıp, işlerinin başına gittiler. Fehmi, merkezi tren istasyonunun önündeki Ram-ses Meydam’na gitti. Ona verilen görev, bir alt sınıfın öğrencileriyle ilgilenmekti. Diğerlerine kıyasla görevleri genellikle ikincil nitelikli işlerdi ama hayatının en güzel dakikalannı yaşıyormuşçasma titizlikle, dikkatle ve zevk alarak yerine getirirdi. Buna rağmen, içinde, yoldaşlan kadar cesur ve atak olmadığı inancından kaynaklanan ve kimseyle paylaşmadığı bir tatminsizlik olurdu. Doğru, komitenin düzenlediği gösterilere katılmaktan bir an olsun kaçınmamıştı ama askerleri taşıyan kamyonlar görününce, özellikle de mermiler uçuşup insanlar vurulmaya baş-

layınca cesareti kırılırdı. Bir defasında, korkudan tir tir titreyerek bir kahvehaneye sığınmış; bir defasında da ilahiyat öğrencilerine mahsus mezarlığa kadar koşarak kaçmıştı. Bulak gösterisinde, daha doğrusu katliamında bayrak taşıyan adamla kıyaslandığında neydi ki o? Bayrağı elleriyle taşıyan, en öndeki yerini koruyan ve var gücüyle herkese “Sıkı durun!” diye bağıran o adam şehit olmuştu. O şehit düşünce, kahraman göğüsleri mermilerle süslemek üzere koşarak bayrağı yerden edan arkadaşlarının yanında kimdi Fehmi? El Ezher’de makineli tüfeği düşmanın elinden kapan şehitle kıyaslanınca kimdi o? Bütün bu insanlar ve şehit düşerek ya da kahramanlıklarıyla haberlere konu olanlarla kıyaslanınca kimdi, kimdi o? Kahramanlık, genç adam için göz kamaştıran, muhteşem, nefes kesici bir şeydi. İçinden bir ses, ona sık sık bu kahramanlar gibi davranmasını söyler, ne ki sinirleri el vermez; en kritik anlarda onu hayal kırıklığına uğratırdı. Çatışma başlayınca, eğer saklanmıyor ya da kaçmıyorsa, hep en arkada olur; sonra da yeni bir azimle iki misli gayret göstererek mücadele etmeye karar verirdi ama elemli bir vicdan, kederli bir yürek ve sonsuz bir mükemmeliyet-çilikle! Zaman zaman, “Ben silahsız bir savaşçıyım. Dehşet verici kahramanlık fırsatları kaçırmış olsam da, kendimi en yoğun çatışma ortamına atarken hiç tereddüt etmedim” diyerek kendini teselli ederdi. [1]

Ramses Meydanı’na giderken etrafı seyretti. Herkes aynı yöne gidiyordu; öğrenciler, işçiler, memurlar ve sıradan insanlar... yürüyerek veya bir şeylere binmiş olarak. Yetkililerin onayladığı bir banş mitingine gidiyor olmanın huzuruyla, herkes gayet rahat görünüyordu. O da aynı ruh hali içindeydi; önceden karar verilmiş olan bir noktayı, ölümü düşünerek heyecan ve kalp çarpıntılan içinde bulmaya çalıştığı zamanki gibi değil. O eskidendi. Bugün güven içinde, gülümseyerek gidiyordu görev yerine. Mücadele bitmiş miydi sahiden? Hiçbir kaybı ya da kazancı olmaksızın, güvenle çıkmış mıydı işin içinden? Kazançsız mı? Keşke, hapse atılan binlercesinin, dövülenlerin ya da hafifçe yaralananların çektikleri acılan çekmiş olsaydı. Böylesi hevesli bir yüreğe sahip insanın ödülünün güvenlik olması ne kadar üzücüydü. Diploma alamayan çalışkan bir öğrenci gibiydi.

Güvende olduğun için mutluluk duyduğunu inkâr mı ediyorsun? Şehit olmayı mı tercih ederdin? Tabii ki hayır... Yaralanıp ölmeyenlerden biri mi olmak isterdin yoksa? Evet... amacın buydu. Neden kaçtın? Aldığın yaranın

ölümcül olmayacağının garantisi yoktu çünkü ya da hapse atılmanın geçici olacağı. Kurtulduğun için pişman değilsin ama bu mutlu sonu bozmayacak biçimde etkilenmiş olmak isterdin. Barışçıl bir gösteriye, huzur içinde bir kalp, huzursuz bir vicdanla gitmekteyim.

Meydana saat bir civarında vardı. Mitingin başlamasına daha iki saat vardı. Görev mahalline, yani tren istasyonunun kapışma gitti. İdari personel ve birkaç dini hizip mensubu grup dışında, meydan boştu. Hava ılıktı ama nisan güneşinin ışınlan düştüğü yeri kavuruyordu. Çok geçmeden meydana açılan yollardan çeşitli gruplar akın akın gelmeye başladılar. Her grup, meydanda flamasının dikili olduğu yere yöneliyordu. Fehmi, zevk alarak, gurur duyarak koyuldu işe. Yaptığı iş, öğrencileri okullanna göre doğru flamalann arkasına yerleştirmekten ibaretti, yani kolaydı; ama gururlu, hatta kibirliydi genç adam çünkü kendisinden yaşça büyük çok sayıda öğrenciye nezaret ediyordu. Bıyık buran yirmi iki, yirmi dört yaşında öğrencilerin bulunduğu kalabalık içinde, onun on dokuz yaşı pek de önem arz etmiyordu.

Derken, birtakım insanlann ona baktığını, adım telaffuz ettiğini fark etti. Adı ve unvanı dillerdeydi: “Ahmet Abdülce-vat’ın oğlu Fehmi, öğrenci komitesinde üst görevliymiş.” Bundan çok etkilendi ve saygınlığına gölge düşmemesi için gülümsememeye çalıştı. Evet, genç özgürlük savaşçılarının seçkin üst komitesinin temsilcisine yakışacak biçimde ciddi ve sert olmalıydı. Kendisine bakanlann, bu etkileyici dış görünüşün ardında nasıl bir yiğitlik ve kahramanlık yattığını hayal etmelerini istiyordu. Aslında yerine getiremediği, yapamadığı büyük işler, onlann hayalinde yerine getirilsin, yapılsın istedi. Onlan hayal kırıklığına uğratmamakydı. Ne var ki, cilasız bir gerçeklikten muzdaripti. Arka planda görev yapmış olanlardandı. Bildiri dağıtmıştı... hepsi bu. Bugün, alt sınıflardaki öğrencilere nezaret etmekle görevliydi, yani bir liderlik rolü üstlenmişti. Başkalan, onun, kendi düşündüğünden daha önemli bir görev üstlenmiş olduğunu mu düşünüyorlardı acaba? Onu ne derece saygı ve sevgiye layık buluyorlardı acaba? Onun fikrini almadan hiç gösteri yapmamışlardı.

Nutuk? Nutuk atmana gerek yoktu, öyle değil mi? Bir hatip olmasan da büyük işler yapabilirsin; ama yüksek komite büyük liderin huzuruna çıktığında hatipler birbir-leriyle yarış ederken suskun kalacak olman ne

yazık. Hayır, suskun kalmayacağım. İyi bir hatip olsam da olmasam da, konuşup, duygularımı bütün açıklığıyla, istediğim gibi ifade edeceğim. Said'in huzuruna ne zaman çıkacaksın? Onu, gözlerin bayram yapmak üzere, ilk kez ne zaman göreceksin? Kalbim çarpıyor, gözlerim doluyor. Muhteşem bir gün olacak. Tüm Mısır çıkıp gelecek onu karşılamaya. Bugün yaptıklarımız, o gün yapacaklarımızın yanında denizde bir damla gibi kalacak. Allahım! Meydan doldu. Meydana çıkan yollar tıklım tıklım: Abbas Nubar el Facala Meydam'nda böylesi bir gösteri yapılmadı bugüne kadar. Öğrenciler, işçiler, devlet memurları, Müslümanların ve Hıristiyanların dini önderleri, hâkimler, yüz binlerce insandan oluşan bir sel! Kim derdi? Kimsenin güneşin yakıcı sıcaklığına aldırdığı yok. Burası Mısır. Neden babamı davet etmedim sanki? Yasin haklı, insan kalabalık içinde kendini unutuyor, kendini aşıyor. Ne istiyorum ben, amacım ne? Hiçbir şey. Kalbim nasıl da çarpıyor. Bu akşam ve günlerce bahsedeceğim bu olaydan. Annem yine korkudan tir tir titrer mi acaba? Bu muhteşem bir görüntü, insanı tevazua, sükûnete davet ediyor. O şeytanların üzerinde nasıl bir etki yapmakta, bilmek isterim. Meydan kışlaya bakıyor. Lanetli bayrakları rüzgârda dalgalanmakta. Pencerelerde birileri var. Acaba aralarında ne konuşuyorlar? Nöbetçi, bir heykel gibi, sanki hiçbir şey görmüyor. Sizin makineli tüfekleriniz önleyemedi devrimi. Anlıyor musunuz? Birazdan Said'in bu meydana tekrar girdiğini göreceksiniz... muzaffer! Silah zoruyla sürdünüz onu, biz, silahsız geri getiriyoruz. Çekip gitmeden önce, siz de görmüş olacaksınız.

Fehmi gülümsedi. Önündeki grup hareketlenmişti. Kendi gösterisine nezaret etmek üzere, topuklarının üstünde dönüp elini kaldırdı. Hatlar, beklenti içinde ve hevesle harekete geçti. Geri geri yürüyüp avazı çıktığı kadar bağırarak slogan atıp şarkı söyledi ve Nubar Caddesi'nin başına gelinceye kadar, her iki görevini de -nezaret etmek ve slogan atarak şarkı söylemek- yerine getirdi. Orada, slogan atıp şarkı söyleme işini etrafını saran öğrencilerden birine devretti. Hepsi heyecan içindeydi; doğum sancısı çekiyormuş-çasına bekliyorlardı görev sırasının kendilerine gelmesini. Sonra tekrar döndü, bu kez öne doğru yürüyorlardı. Boynunu uzatıp tören alayına baktı. Baş tarafı görünmez olmuştu. Sağlı sollu, tüm kaldırımlar, camlar, balkonlar, çatılar slogan atan, şarkı söyleyen insanlarla doluydu. İç içe girmiş binlerce insan, vücudunu sımsıkı saran, kurşun işlemez bir zırh gibi ona sınırsız bir güç ve güven duygusu veriyordu.

Gösterileri saldırmak suretiyle bastıramamış olan polisler, artık düzeni korumaya yardım ediyorlardı. Atlı polislerin gösterinin bekçileri olarak görevlendirilmiş olmaları, devrimin başarısının en anlamlı göstergesiydi. Polis şefi! O, Mr. Russell değil miydi? Tabii oydu, gayet iyi tanımıştı. Kibirli bir ilgisizlik içindeki yardımcısı da arkasında, at üstündeydi. Adam, sanki mitingin barışçı bir atmosfer içinde geçiyor olmasından mutsuzdu. Adı neydi onun? O karanlık ve kanlı günlerde, herkesin sık sık adını andığı adamm adını nasıl unutmuş olabilirdi? G ile veya C ile başlıyordu galiba. “Ca... Cu... Ci...” Hatırlayamadı. “Julian!” Hay Allah, bu da nereden gelmişti aklına? İçindeki coşkun ateşi söndürmek üzere üstüne dökülen toprak gibiydi bu ad. “İçimizdeki coşku ölürse, zaferin çağrısına nasıl cevap verebiliriz?” İçim mi öldü yoksa? Birkaç dakika önce böyle hissetmiyordum. Üzüntüye kapılma. Kalbini yaptığın işe ver. Kendine söz vermemiş miydim unutacağım diye? Aslında, unuttun. Meryem... o da kim? Tarih oldu. Gelecek için yaşıyoruz, geçmişte değil. Guise... Mr. Guise... lanet olası polis şefinin adı bu işte. Hadi bağırmaya, şarkı söylemeye başla ve üzüntünün toz bulutunu at üstünden.

Mitingin, Fehmi’nin sorumluluğu altmda olan kolu yavaş yavaş Ezbekiye Bahçesi’ne yaklaşıyordu. Bahçedeki ulu ağaçlar, caddeleri dolduran pankartların üstünde yükseliyordu. Biraz uzaktaki Opera Meydanı, tek bir bedenden fışkıran sayısız kafalardan müteşekkildi. Fehmi, coşkuyla ve hevesle slogan atıyor, şarkı söylüyor; kalabalık tekrarlıyor ve ses, gök gürültüsü gibi her yeri sarıyordu. Bahçenin duvarlarına gelince, aniden keskin ve çınlayan “paat” diye bir ses geldi. Fehmi susup korkulu gözlerle etrafına bakındı. Bir aydır kulaklarını tırmalayan ve sessiz gecelerde zihninde yankılanan ama asla alışamadığı bildik bir sesti bu. Duyduğu an kalbi duracakmış gibi olmuş, beti benzi atmıştı.

“Mermi?”

“İnanılır gibi değil. Gösteri için izin alınmamış mıydı?” “Hıyanet akkna gelmedi galiba?!”

“Ama etrafta hiç asker yok.”

“Ezbekiye koca bir kışla ve askerle dolu.”

“Belki de lastik patlamasıydı...”

“Belki.”

Fehmi, huzursuzluk içinde dikkatle dinlemeyi sürdürdü. Birkaç dakika sonra ikinci bir patlama duyuldu. “Bu, hiç kuşkusuz mermi sesiydi, tıpkı bir önceki gibi. Ne vuruldu acaba? Bu bir barış günü değil mi?”

Mitinge katılanlar arasında bir huzursuzluk baş gösterdi; nehri yararak giden bir istimbottan sahile vuran dalgalar gibi, ön saflardan arkaya doğru dalgalar halinde geliyordu. Derken, binlerce insan geri çekilmeye başladı ve yayıldı. Kalabalıklar, öfke ve korku sesleri arasında her yöne akıyor; zapt edilemez, çılgınca bir dehşet ve kargaşa yaşanıyordu. Düzgün biçimde ilerleyen gösteri alayı hızla dağılmış, geçit töreninin dikkatle organize edilmiş olan düzeni tamamen bozulmuştu. Birbiri ardına gelen birkaç patlama daha duyuldu. İnsanlar öfkeyle bağırıyor, acıyla inliyordu.

İnsan denizi kabardı. Dalgalar, önüne gelen her şeyi yıkıp, ardında bir şey bırakmamacasına bulabildiği her deliği zorlayarak doldurdu.

Kaç! Başka çaren yok. Mermiler öldürmezse, eller ayaklar öldürecek seni. Koşmak veya geri çekilmek veya dönmek istedi ama hiçbirini yapamadı. Herkes dağıldı. Ne duruyorsun? Açık hedefsin. Kaç!

Kollarıyla bacakları, yavaş, uyuşuk, düzensiz bir biçimde hareket etmeye başladı. “Çok gürültülü. Neden çığlık çığlığa herkes? Hatırlamıyor musun? Anılar ne de çabuk uçup gidiyor. Ne istiyorsun? Slogan atmak mı? Yoksa sadece seslenmek mi? Kime? Niçin? İçinde bir ses var. Duyuyor musun? Görüyor musun? Ama nerede? Hiçbir şey yok. Hiç. Karanlık... daha da karanlık. Yumuşacık, hafif bir devinim içindesin saatin tik taklan gibi atan... kalple birlikte... fısıldayarak. Bahçenin kapısı... öyle değil mi? Akar gibi, dalgalanır gibi yavaş yavaş eriyor. Ulu ağaç hafif hafif sallanıyor. Gökyüzü... gökyüzü mü? Yüksek, geniş... sükûnet, sadece sükûnet... gülümseyen gökyüzünden banş yağmurlan düşüyor.”

Ahmet Abdülcevat Bey, dükkânın girişinde ayak sesleri duydu ve başım kaldırıp baktı. Üç genç adam, ağırbaşlı ve ciddi bir ifadeyle, ona doğru geliyordu. Masanın önünde durup “Selamünaleyküm” dediler.

Ahmet Bey kalkıp her zamanki nezaketiyle, “Aleykümselam” diye cevap verdi, iskemleleri gösterip, “Buyurun, oturun” diye ekledi.

Gençler, nazikçe reddettiler. Ortadaki genç adam, “Efendim, siz Ahmet Abdülcevat Bey misiniz?” diye sordu.

Dükkân sahibi gülümseyip soran gözlerle, “Evet efendim benim” diye cevap verdi.

Ne istiyorlar acaba, diye düşündü. Bir şeyler satın almaya gelmedikleri açık. Akşverişe çıkmış olsalar, asker gibi yürümez, bu kadar ciddi olmazlardı. Hem saat yediyi geçti. El Hamzavi’nin dükkânı kapamak üzere torbalan raflara yerleştirdiğini görmüyorlar mı? Bağış mı topluyorlardı yoksa? Ama Said serbest bırakıldı, devrim sona erdi. Artık gece âleminden başka bir şey görmüyor gözüm. Beyler, anlayışla karşılamaksınız ki, sizi karşılamak üzere henüz başımı yıkayıp kolonyamı sürmedim, saçımı ve bıyığımı taramadım ve cübbemi giymedim. Ne istiyorsunuz?

Konuşan genç adamın yüzü tamdık geldi. Acaba daha önce görmüş müydü onu? Nerede? Ne zaman? Hatırlamaya çalıştı. İlk kez görmediğinden emindi. Derken, yüz ifadesi yumuşadı ve gülümseyerek sordu: “Sen, el Hüseyin

Camisi’nde saldırıya uğradığımızda tam zamanında gelip, Allah razı olsun, bizi kurtaran genç adam değil misin?”

Genç adam, yumuşak bir ses tonuyla, “Evet, efendim” dedi.

Haklıymışım, diye düşündü Ahmet Bey. Bir de şarap hafızayı zayıflatır derler! Ama neden öyle bakıyor bana? Bana bak! Bu bakışlar hayra alâmet değil. Allahım, Allahım, taşlanacak şeytan gibi içimde kötü bir duygu var, gelmelerinin nedeni...

“Fehmi mi?” diye sordu. “Onu mu arıyorsunuz? Belki sen...”

Genç adam bakışlarını indirdi ve sesi titreyerek, “İşimiz zor efendim ama bu bir görev. Allah size dayanacak güç versin efendim.”

Ahmet Bey, aniden öne doğru eğilip masaya tutunarak bağırdı: “Dayanma gücü mü? Niçin? Fehmi...?”

Genç adamm çok üzüntülü olduğu belliydi. “Kardeşimiz, özgürlük savaşçısı Fehmi Ahmet’i kaybetmiş olduğumuzu üzülerek bildiririz.”

Ahmet Bey hiç kuşkusuz habere inanmıştı. Bu gözlerinden belliydi ama dehşet içinde reddederek bağırdı: “Fehmi mi?”

“Bugünkü mitingde şehit düştü.”

Genç adamın sağındaki çocuk, “İnanan ruhların dünyasına saf bir şehit daha verdik... asil, saf bir vatanseveri” dedi.

Adamın kulakları duyduğu ıstırapla «ağırlaşmıştı. Dudaklarım sıkmış, boş gözlerle bakıyordu. Bir süre suskun kaldılar. Cemil el Hamzavi de kederli gözleri patronunda, sersemlemiş bir halde olduğu yerde donup kalmıştı. Sonunda, genç adam mırıldandı: “Ölümü bizleri derinden üzdü ama Allahın emri... boyun eğmekten başka çare yok. İnananlar, efendim ki, siz de öylesiniz, sabrederek ve metanetle teslim olmak durumunda Allahın hükmüne.”

Gençlerin kendisine baş sağlığı dilemekte olduklarını idrak etti Ahmet Bey. Bu genç adam bilmez mi ki, böylesi durumlarda baş sağlığı dilemekte üstüme yoktur? Acı ve keder içindeki bir kalbi teselli edebilir mi bu sözler? Hayır! Kelimelerle söndürülebilir mi bu ateş? Dur bakalım... O daha konuşmadan hissetmedin mi, kötü bir şeyler olacağını?

Evet... Ölümün hayali gözlerinin önündeydi. Oysa duyduğun gibi ölüm artık bir gerçek ve sen inanmak istemiyorsun. Fehmi’nin gerçekten ölmüş olduğuna nasıl inanabilirsin? Daha birkaç saat önce senden af dileyen... affetmekten aciz kaldığın... daha bu sabah sağlıklı, mutlu ve umutlu olan Fehmi... ölmüş! Onu evimde bir daha asla görmeyeceğim... ya da dünyanın herhangi bir başka yerinde. Onsuz bir ev olabilir mi? O gittiğine göre, nasıl bir baba olabilirim ben? Ona bağlanan umutlara ne oldu? Tek umut, sabır... Sabır mı? Ah, içindeki yangım hissediyor musun? Acı bu işte! Yanılmışsın... acı çektiğini sanmışsın bugüne dek. Hiç bilmemişsin oysa. Acı, bu...

“Efendim, güçlü olun... yüzünüzü Allaha dönün.”

Ahmet Bey genç adama bakıp “Artık ölümler bitti sanıyordum” dedi, kusacak gibi bir sesle.

Genç adam kızdı sanki. “Bugünkü miting, banş mitingiydi. Yetkililerden izin alınmıştı. Tüm meslek gruplarının ileri gelenleri katıldı. Ezbekiye Bahçesi’ne gelinceye kadar her şey yolundaydı. Orada, duvarların arkasından birden mermi yağmaya başladı. Ne olduğunu bile anlamadık, çünkü hiç asker yoktu etrafta. Hatta onları tahrik etmeyelim diye, İngilizce slogan atmayı bile yasaklamıştık. Ölüme susamış olmalılar. Aniden tüfeklere sanlıp üzerimize ateş açtılar. İşgal makamlanna güçlü bir protesto mesajı göndermeye karar verdik. Hatta Allenby’nin askerler adına özür dileyeceği söyleniyor” dedi.

“Ama ölüleri geri getiremeyecek” dedi Ahmet Bey, aynı kusacak gibi ses tonuyla.

“Maalesef... hayır!”

Ahmet Bey, elemle dolu bir halde, “Fehmi, şiddet dolu gösterilerde hiç yer almamıştı. Katıldığı ilk mitingdi bu” dedi.

Gençler, bilen gözlerle bakışıp tek kelime etmediler. Ahmet Bey, sabırsızlanmaya başladı. Gençler, sanki onu Fehmi’den ve tüm dünyadan koparmaktaydı. İnleyerek, “Allahın takdiri. Onu nerede bulurum?” diye sordu.

“Kasr el Ayn Hastanesi’nde” diye cevap verdi biri. Dükkân sahibi oraya gitmek üzere davrandı. Genç adam onu durdurdu “Onunla birlikte on üç şehidimiz daha var. Yann saat tam üçte bir cenaze töreni düzenlenecek” dedi.

“İzin verin de cenaze törenini evimde başlatayım” diye bağırdı adam, ıstırap içinde.

Genç adam, “Hayır. Cenazesi, halkla beraber, arkadaşlarıyla birlikte kaldırılacak” dedi otoriter bir sesle ve ekledi yalvarırcasına: “Kasr el Ayn

Hastanesi polis kordonu altında. Beklemek daha doğru olur. Şehit ailelerine, son görevlerini mahremiyet içinde yapabilmeleri için törenden önce izin verilecek. Fehmi'nin sıradan bir insan gibi gömülmesi doğru olmaz." Sonra, yaslı babaya elini uzattı ve "Güçlü olun" dedi. "Sabır Allahtan."

Diğerleri de baş sağlığı deyip Ahmet Bey ile tokalaşarak ayrıldılar. Ahmet Bey başım ellerinin arasına alıp gözlerini kapadı. Cemil el Hamzavi ağlayarak baş sağlığı diledi ama bu nazik sözlerden rahatsız oluyordu adam. Yerinde duramaz oldu. Kalkıp dükkândan çıktı ve ayaklarını sürüyerek yürümeye başladı. Şaşkınlığını üzerinden atması gerekiyordu. Üzülmeyi bile bilmiyordu sanki. Yalnız kalmak istedi; ama nerede? Evi, çok geçmeden cehenneme dönecekti. Arkadaşlan etrafım alacak, ona düşünme fırsatı bile vermeyeceklerdi. Kaybım ne zaman düşünecekti? Herkesten kaçma fırsatı bulabilecek miydi? Bu uzak bir ihtimaldi ama kuşkusuz o gün de gelecekti. O an için bulabildiği tek teselli bu oldu. Evet, bir an gelecek ve tek başına kalacak; tüm varlığıyla yas tutacaktı. Sonra geçmişi, bugünü ve geleceğiyle Fehmi'nin yaşamım değerlendirecekti... çocukluktan, delikanlılığa... umutlanyla... anılanyla... ve gözyaşlarını tutmayıp tükeninceye kadar ağlayacaktı. Kimsenin çok görmeyeceği, uzun bir zaman var önünde, merak etme. Mesela, el Hüseyin'deki cuma namazı sonrasında aralannda geçen tartışma ya da o sabahki şefkat talebi ve kendisinin onu kınayıp azarlaması... tüm bunlan hatırlamak, düşünmek, değerlendirmek ve yasını tutmak ne kadar zamanım alırdı? İçini ne denli yakar, kül ederdi? Ne kadar ağlardı? Gelecek, ona böylesi bir teselli vaat ederken, şimdi nasıl üzülebilirdi? Düşüncelerle dumanlanan başmı kaldınp evinin tahta kepenkli cumbasının bulanık çizgilerini gördü. İlk kez Emine geldi aklına ve dizlerinin bağı çözüldü. Ona ne diyecekti, nasıl diyecekti? Kadın nasıl kaldırabilecekti böyle bir haberi. Güçsüzdü, kınlgandı o. Bir serçe ölse ağlardı. Sütçü el Fula'nın oğlu öldürülünce nasıl ağladığını hatırlıyor musun? Fehmi'nin öldüğünü duyunca ne yapar? Fehmi, öldürüldü? Bu, gerçekten de sonu mu oğlunun? Sevgili oğlum... mutsuz oğlum... Emine... oğlumuz öldürülmüş. Fehmi öldürüldü! Ne? Neşeyle çığlık atmalarım yasakladığın gibi, ağıt yakmalarını, dövünmelerini de mi yasaklayacaksın? Sen de dövünecek, ağıt yakacak mısın, yoksa parayla binlerini mi tutacaksın bunun için? Yasin ve Kemal ile kahve saatindedir şimdi. Fehmi nerede kaldı diye düşünüyordur. Ne acımasız! Oğlumu Kasr el Ayn

Hastanesi’nde mi göreceğim ama o göremeyecek. İzin veremem. Zalim olduğum için mi yoksa merhametten mi? Ne fark eder, neye yarar ki?

Kapının önüne gelmişti. Elini kapı tokmağına uzattı. Derken, anahtarın cebinde olduğunu akıl edip çıkardı ve kapıyı açıp girdi. Kemal şarkı söylüyordu:

Beni her yıl ziyaret et çünkü

Yanlıştır insanları sonsuza kadar terk etmek.